

IC
XC
Dominus regit me et nihil
mihi deerit ✠ Parasti in con-
spectu meo mensam adver-
sus eos, qui tribulant me.

Maria Laach

WIMMER ANZELM O. S. M.

ORABO SPIRITU, ORABO MENTE

IMÁDKOZZUNK LÉLEKKEL ÉS ÉRTELEMMEL

LITURGIKUS ELMÉLKEDÉSEK
A RÓMAI MISEKÖNYV ALAPJÁN
AZ ÉV MINDEN NAPJÁRA

MÁSODIK KÖTET

HETVENEDVASÁRNAPTÓL HÚSVÉTIG

BUDAPEST
A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT KIADÁSA
1940

«Nihil obstat. *Dr. Nicolaus Töttössy*, censor dioecesanus. Nr. 919/1940. Imprimatur. Strigonii, die 17. Januarii 1940. *Dr. Joannes Drahos*, vicarius generalis.»

Opus, cui titulus, «Orabo spiritu, orabo mente» a. *R. P. A. M. Wimmer* ordinis nostri sacerdote compositum. Imprimi potest. Budapestini, die Nativ. D. N. J. CH. 1939. *Fr. Cyrill M. Marchi*, Rect. Prov. O. S. M.

Stephaneum nyomda Budapest.
Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

ELŐSZÓT

csak azért írok ehhez az elmélkedési könyvhöz, hogy annak megjelenését magyarázzam.

A magyarázatot a könyv címe adja meg: «Orabo spiritu, orabo mente», «lélekkel imádkozom, értelemmel imádkozom», mondja Szent Pál (Kor. I. 14, 15) s ezzel lelkünkre köti, hogy komolyan vegyük az elmélkedő imádságot.

Azt hiszem, teljesen megfelel Szent Pál szellemének, ha az elmélkedő imában végzett munkát új alapra fektetjük és liturgikus szellemben végezzük. E tekintetben nagy előny a magyar misekönyv elterjedtsége. A Misszále Magyarországon manapság tényleg közkézen forog és mindenkinek kedvelt imakönyve. E részben valóban nem állunk a Nyugat mögött. Szerény felfogásom szerint azonban szükségünk van a Misszálé aszketikus kiegészítésére. E célt szolgálja jelen könyvem, amely könnyebb

kezelhetőség kedvéért több kötetben fog megjelenni. A benne található liturgikus elmélkedések a Misszálét egészítik ki és a liturgikus gondolat barátainak alkalmat nyujtanak arra, hogy elmélkedésüket liturgikus alapra fektessék és a mindennapi szentmise szövegével, hangulatával összhangba hozzák és ezáltal a lelki értékek kibontakozását eredményesebben szolgálják.

E könyvben roppant nagy anyagot kellett feldolgozni és e körülmény a legnagyobb rövidséget tette szükségessé. Erre még azért is tekintettel kellett lennem, mert azt akarom, hogy a nagyon elfoglalt elmélkedő, akinek csak korlátolt idő áll rendelkezésére, szintén használhassa e könyvet. A szükségessé vált rövidség lehetőleg összesűrített tömör formát hoz magával, ami természetesen a stílus rovására megy.

Meg kell még említenem, hogy a rendelkezésre álló anyagot nem meritettem ki, csak egy pár gondolatot vettem fel az elmélkedésekbe. Ezt azért tartottam szükségesnek, mert különben az egyes elmélkedések túlságosan hosszúra nyúltak volna. Egyes napokra — amely-

nyire a könyv terjedelme megengedte — több elmélkedést tűztem ki, hogy az olvasó szabadon választhasson és megtalálhassa az igényeinek jobban megfelelő elmélkedési anyagot.

Mielőtt e könyvet útra bocsátom, ősrégi szervita szokás szerint az Istenanya áldását kérem mindazokra, akiknek kezébe kerül, hogy tényleg javukra váljék és a lelkiélet gazdag kibontakozását mozdítsa elő.

Budapesten, 1939 karácsony ünnepén.

Imádság az elmélkedés előtt.

Isten szent Lelke, szabadítsd meg elmémet minden felesleges gondolattól, értelmemet minden szükségtelen megfontolástól, érzelmeimet minden méltatlan megmozdulástól és akaratomat minden állhatatlanságtól. Áraszd belém világosságodat, hogy megismerjem az örök Igazságot, elmerüljek Krisztus életének szemléletében, ráébredjek saját gyarlóságomra és megértsem, mit kell cselekednem, hogy tökéletesebbé váljak és üdvözüljek. Gyujtsd meg bennem a szent tüzet, amely új életre ébreszt és acélosítsd akaratomat, hogy Istennek méltóan szolgáljak. Adj erőt, hogy lelkemet Isten előtt őszintén feltárjam, sugallataira hallgassak és az Úr kegyelmével lelkembe véssem Krisztus szent arca vonásait. Add Uram, isteni Lélek, hogy lelkem Veronika kendőjévé változzon át és magában

hordja a Krisztus-arc örökszép képmását.

Szentséges Anyám, Szentlélek Jegyese, Hozzád fordulok és kérem pártfogásod. Eszközöld ki számomra a kegyelmet, hogy elmélkedésemet jól végezzem és ezáltal közelebb jussak Ahhoz, Akit Te egész életeden keresztül szemléltél, Isteni Fiadhoz, Krisztushoz.

Miatyánk . . .

Üdvözlégy . . .

Imádság az elmélkedés után.

Hálát adok Neked Isten szent Lelke, hogy vezettél és irányítottál. Megvilágosítottad elmémet és hatalmadba vetted akaratomat. Esedezve kérlek, engedd, hogy Krisztus Urunknak a mai szentmisében újonnan felragyogó Isten-emberi egyénisége eltöltse lelkemet és tökéletes, Hozzá hasonló életre neveljen. Add, hogy ezáltal Vele egy szoros közösségben éljek. Segíts, hogy lépésem ne legyen ingadozó és férfiasan hű elszántsággal tartsak ki jófeltételem mellett.

Szentséges Anyám, az isteni Lélek

szeplőtelen Jegyese, miután megköszönöm jóságodat, ismételten kérlek, végy pártfogásodba, fogj kézen és vezess isteni Fiadhoz.

Miatyánk . . .

Üdvözlégy . . .

A liturgikus elmélkedés.

A keresztény olvasó, aki e könyvet forgatja és lelki élete kialakításához segédeszközül használja fel, joggal kérdezi, mi szükség van liturgikus elmélkedési könyvre, amely anyagát a Miszszéléből veszi. Azok, akik a liturgikus elmélkedéshez még nincsenek hozzászokva, szintén felvethetik e kérdést, úgy hogy szükségesnek látom a liturgikus elmélkedés jelentőségére egy pár bevezető gondolattal rávilágítani. Remélem, hogy ezáltal sikerül mindenkit a lelkiéletalakítás e nemes eszközének fontosságáról meggyőznöm és a liturgikus kultúrára alapított életalakítás gondolatának és gyakorlatának megnyernem. Feltétlenül szükségesnek látom, hogy a következő fontos és gyakorlati igazságokra mutassak rá: 1. A liturgia és az elmélkedés között fennálló összefüggés, 2. a liturgikus elmélkedés lényege, 3. a liturgikus elmélkedésnél alkalmazandó módszer.

Mindazon kérdéseket és problémákat, amelyek a kezdőknek és a liturgia aszketikus szelleméhez még hozzá nem szokottaknak nehézségeket okoznak,

e három pontba tömörítettem össze. Aki ezeket figyelmesen áttanulmányozza, a felvetett kérdésekre talál bennük választ és azonkívül megkapja a liturgikus elmélkedés gyakorlatához szükséges irányítást.

1.

A liturgia és az elmélkedés közötti összefüggés.

A liturgia és az elmélkedés között önnálló összefüggés kézzelfogható és oly szoros valóság, hogy a kettőt egymástól elvonatkoztatni nem lehet. A liturgiában rejlő bőséges gondolatgazdagság és erkölcsi teljesítményekre késztető iniciatíva önkéntelenül szemlélődéshez, elmélkedéshez vezet. Az elmélkedés pedig, mint az imaélet egyik legszebb megnyilvánulása, az Isten-tiszteletben, a szakrális cselekmény kegyelemközvetítő folyamatában találja kicsendülését. A fennálló összefüggés világos. A liturgia elmélkedésre késztet és az elmélkedés előkészít a szakrális cselekményben való részvételre.

a) E gondolatból indulunk ki és elsősorban a liturgia egyik alapvető tulajdonságával foglalkozunk. Ez nem egyéb, mint a szakrális cselekmény plasztikus, kifejező erőben gazdag, végtelenül változatos és mozgékony körül-

keretezése. A szakrális cselekmény mint kegyelemforrás és mint Krisztus közöttünk folytatott életének megnyilvánulása a középpont. Ez nem változik; mind a szentmisében, mind a szentségek kiszolgáltatásában egy és ugyanazon kegyelemközvetítő cselekménnyel állunk szemben. A liturgia e lényeges cselekményt, az Isten-tisztelet magvát körülkeretezi, mozgalmassá, változatossá, színekben gazdaggá teszi és ebbe a keretbe Krisztus élete összes megnyilvánulásait belefoglalja. A szakrális cselekményben tehát a kegyelmet fakasztó és ajándékozó Krisztus Istenemberi egyéniségére világít rá a liturgia és az élet folyamatának megfelelően mindig más és más oldalról mutatja meg, hogy ezáltal teljesen közvetítse Krisztus életét és abba belekapcsoljon. E teljesítményben látom én a liturgia egyik legfontosabb alapvető tulajdonságát.

b) A liturgia másik alapvető tulajdonsága abban áll, hogy természetfölötti életet közvetít. Krisztussal kapcsol össze a szakrális cselekményben való részvétel által és annak istenemberi életét közvetíti. Ennek kettős értelme van. Az egyik az, hogy — mint már említettem — színes jelenetekben és mozgalmas részletekben vonultatja fel előttünk Krisztus életét. Erre vonatkozólag nemcsak a Megváltó

földi életére szorítkozik. Figyelme az azt megelőző és arra következő örökkévalóságra is kiterjed. Az adventi liturgiában pl. a Krisztus születését megelőző eseményekről, és az Ószövetség egy pár jellemző vonásban összetömörített történetével kapcsolatosan az isteni Igének az örökkévalóságban folytatott életéről is megemlékezik. Ezt az előkészületet teszi számunkra megérthetővé és megközelíthetővé és csak miután titkaiba bevezetett, engedi meg, hogy a karácsony szent éjtszakájában a megtestesült Ige születésének misztériumát szemléljük. Egy év alatt keresztülvezet Krisztus földi élete legfontosabb mozzanatain és a kicsendülést is úgy alakítja, hogy a liturgikus év végén, az új adventet megelőzőleg, a mennyekben megdicsőült Krisztusnak — aki eljövend ítélni eleveneket és holtakat — örök életét szemléljük.

A liturgia más értelemben is közvetíti Krisztus életét, amennyiben a szakrális cselekményben való részvétel által belekapcsol abba a kegyelmi folyamatba, amely főleg a szentmiséből és a szentségekből árad ki, hogy lehetővé tegye és bennünk kialakítsa a természetfölötti életet. Krisztus kegyelmét nyujtja az egyházi év különböző szakainak megfelelő körülkeretezésben s ezáltal természetfeletti, istenes életet közvetít.

c) A liturgiának az istenes élet e kettős közvetítésében nagyszerű eszközök állnak rendelkezésére. Ezeket két főcsoportra osztjuk. Az egyik a Szentírás, az írásba foglalt kinyilatkoztatás szövege, a másik azon klaszszikus imaforma, amely évszázados fejlődésre tekint vissza s ma már többékevésbbé elérte a tökéletesség fokát.

A Szentírás szövegét a liturgia páratlan ügyességgel használja fel és illeszti bele a szakrális cselekmény keretébe. Nagy hozzáértéssel és finom tapintattal keresi ki és találja meg az egyes időszakoknak megfelelő szöveget és ennek segítségével szemlélteti Krisztus életét. Az egyházi év leforgása alatt mind a misekönyvben, mind főleg a zsolozsmáskönyvben az Ó- és Újszövetségi kinyilatkoztatás legfontosabb könyvei kerülnek sorra, hogy Krisztus életéről tökéletes képet nyujtsanak. Azok, akik valóban liturgikus életet élnek, a Szentírás alapvető részeivel rövid időn belül megismerkedhetnek, s abban többé-kevésbbé nagy jártasságra tehetnek szert. Csak mellékesen jegyzem még meg, hogy a liturgikus kultúra és a lelkiélet fejlődésével egy ütemben a Szentírás ismerete és a biblikus kultúra is kibontakozik és elmélyül.

A liturgia legmélyebb és legértékesebb gondolatait a Szentírásból meríti.

Kiegészítésül az elmúlt századok imádságos lelkületű és liturgikus életet élő nagyjainak imaszövegeit is felveszi. E szövegek, mint már említettem, az évszázadokra kiterjedő közös és liturgikus használat által folyton csiszolódtak, kifinomultak, úgyhogy belőlük minden felesleges eltűnt, és bennük tömör formába öntve csak a valóban lényeges maradt meg. Ezáltal klasszikus és tökéletes imaszöveget nyertünk, melynek gondolatgazdagságát és kifejező erejét felülmúlni ma már alig lehet. Bizonyíték erre a misekönyvben előforduló könyörgések klasszikus rövidsége és tömör gondolatbősége, vagy a Szekvenciákban megnyilvánuló liturgikus formákba öntött ellenállhatatlan életerő.

A Szentírás különböző részei és a klasszikus formát elért imaszövegek egymást kölcsönösen kiegészítik és oly keretet nyujtanak, melyben nemcsak Krisztus élete nyilvánul meg, hanem az a benső, hullámzó, kegyelmével mindent elárasztó élet is, amelyet annak szemlélete fakaszt.

d) Boldogemlékű X. Pius pápa azt kívánta, hogy a liturgiát éljük. A liturgikus mozgalom e kívánságot teljesítette. E nagy sikerekre visszatekintő teljesítmény a liturgikus elmélkedés kialakulását hozta magával. Azok, akik élték a liturgiát és a szakrális cselek-

ménybe annyira belekapcsolódtak, hogy benne — amennyire azt a laikus teheti — résztvettek és vele együtt cselekedtek, kénytelenek voltak a liturgikus kerethez hozzátartozó biblikus és klaszszikus szövegekkel foglalkozni. Ezek annyira hatottak lelkükre, hogy szükségesnek tartották a szövegek mélyébe behatolni, azokat lelkileg feldolgozni és a mindennapi életre alkalmazni. E munka magában véve már liturgikus elmélkedés. A liturgikus élmény, a szakrális cselekmény tehát önkéntelenül szemlélődéshez és a komoly elmélkedő imádságban végezett lélekalakító munkához vezetett.

Ezáltal teljesen új, a régitől eltérő, de feltétlenül megbízható és rövid idő alatt tökéletesen bevált imaforma, a liturgikus elmélkedés keletkezett. Ne tévesszük azonban szem elől, hogy újításról itt alig lehet szó. A lényeg a régi: az elmélkedő imádsággal végzett komoly lelkiéletet alakító munka. Itt csak a forma és az alkalmazandó módszer új. Ezen elmélkedésekben tehát a régi meghitt és megszokott fennsíkon mozgunk, de a liturgia segítségével új színt, új gondolatot, új ritmust fektetünk a mozgásba és ezáltal csak lelkiéletünk kegyelemteljes kibontakozását segítjük elő.

e) A liturgikus elmélkedés ezen új módszer alkalmazása által megteremti

a harmóniát és tökéletesíti az összhangot a szakrális cselekmény, az Istentisztelet és a mindennapi elmélkedés között. Az egyiket a másik szolgálatába állítja, amennyiben az elmélkedés anyagát a miseszövegből meríti és így nem esik ki abból a gondolatkörből, amelyben a liturgia az egyházi év egyes részeinek megfelelően mozog. Ezenkívül összhangba hozza a belső lelki életalakító munkát Krisztus élete ama megnyilvánulásával, amelyet a napi szentmise szövege közvetít, és ahhoz alkalmazkodva alakítja jó feltételeinket. Ezeket a szakrális cselekményben, a szentmiseáldozatban Krisztus önmaga áldja meg és teszi termékennyé.

A liturgikus elmélkedés ennek következtében a legszebb előkészület a szakrális cselekményben való részvételre. Nemcsak hangulatot teremt, amely a napi miseszöveg gondolatkörének felel meg, hanem benső, lelki életet alakító és jellemet nevelő munkát is végez, mely szintén a napi miseszöveg által közvetített erkölcsi igazságokra támaszkodik. A liturgikus elmélkedést gyakorló lélek nemcsak imádságos hangulattal közeledik az oltárhoz, hogy résztvegyen a szentmiseáldozat szakrális cselekményében, hanem belső, nagy értékű erkölcsi elhatározásokat is hoz magával, hogy ezeket a szakrális cselekmény keretein belül Krisztussal

megáldassa. Nem jön tehát üres kezekkel és Krisztust erkölcsi kialakulása fokozatos előmenetelével örvendezteti meg.

A liturgia és az elmélkedés közt tényleg szoros kapcsolatot találunk. Ennek köszönhetjük, hogy a liturgikus gondolat gazdagságából meríthetünk elmélkedési anyagot és az elmélkedés által elért benső sikerek értékével gazdagíthatjuk liturgikus élményeinket.

2.

A liturgikus elmélkedés lényege.

A mondottak alapján könnyen megismerkedhetünk a liturgikus elmélkedés lényegével és ennek következtében létjogosultságáról is meggyőződhetünk.

a) A liturgikus elmélkedés lényegéhez a Krisztussal egy közös életre való nevelés tartozik. Azért alapítjuk elmélkedésünket a liturgiára s azért merítünk a liturgikus szövegekből gondolatot és iniciatívát, hogy elérjük eszményi célunkat és egy közös életet éljünk Krisztussal.

A Krisztussal egy ritmusban élt közös élet csak akkor valósul meg, ha életének az egyházi év keretein belül megnyilvánuló egyes mozzanataihoz alkalmazkodunk és azokat választjuk az elmélkedő imádságban végzett munka alapjául. Ha ezt tesszük, akkor nem térünk el Krisztus élete földi meg-

nyilvánulásának logikus és a kibontakozás jegyében álló sorrendjétől, megtartjuk a fejlődéshez szükséges fokozatokat és tökéletes munkát végezünk. Az Ő élete alapján élünk. Övele élünk együtt és a krisztusi élet egyes megnyilvánulásai és a mi életalakításunk, benső hangulatunk közt sohasem lesz ellentmondás vagy különbség. Ezzel kapcsolatban tényleg kialakul a Krisztussal való belső és lelki életközösségünk, amit szintén a liturgikus elmélkedésnek köszönhetünk.

b) A liturgikus elmélkedés lényegéhez a liturgikus hangulat kialakítása és fenntartása is hozzátartozik. Nem közönséges, mindennapi életet élünk, hanem krisztusi életet. A mindennapi élethez szükséges keretet a környezet adja meg, amelytől amúgy sem tudunk elválni, mert elválaszthatatlanul hozzátartozik életünkhöz. A krisztusi élethez szükséges keretet a liturgia, a liturgikus elmélkedés adja meg azáltal, hogy kialakítja és fenntartja az egyházi év különböző szakainak, tehát Krisztus élete egyes megnyilvánulásainak megfelelő hangulatot. Ezáltal kiemel a mindennapi élet szürkeségéből és a krisztusi élet ragyogásába állít bele. Átváltoztatja bensőnket, gondolat-, akarat- és érzelemvilágunkat, és rendkívül magas síkra emeli énünket. A mozgásszabadság és ennek következtében a

benső kibontakozás lehetősége itt természetesen már sokkal nagyobb és lényegesen kielégítőbb.

A liturgikus hangulatot, amely nem az érzelmek hullámzásán és szeszélyén alapul, hanem komoly és törekvő munka eredménye, azáltal alakítja és tartja fenn, hogy Krisztus hangulatát közvetíti, az ő lelki életét tárja fel, annak mélységeibe nyujt bepillantást és annak titkaival ismertet meg. Esetről-esetre közvetíti azt a lelkiséget, amely Krisztusban nyilvánul meg és így teszi lehetővé, hogy hozzásímuljunk és hangulatát magunkévá tegyük. Ezáltal megszabadít mindennapi hangulatunk szeszélyes hullámzásától és megszervezi lelki életünket. A liturgikus elmélkedést gyakorló lélek belső világa teljesen rendbejön, mert ez immár Krisztus rendszeres, az isteni gondolat- és érzelemvilág törvényeire felépített tökéletes benső lelki élet és hangulat visszfénye. A liturgikus elmélkedés a belső lelki életnek, a krisztusi életnek megadja a szükséges keretet és egészen más környezetbe ülteti át a lelket, hogy ott minden gátlás és akadály nélkül megtanuljon valóban krisztusi életet élni.

c) A liturgikus imádság magával hozza a liturgikus cselekedetet is. Ezalatt természetesen nem a szakrális cselekményt értem, hanem mindennapi telje-

sítményeink beláthatatlan sorozatát. A liturgikus elmélkedés ugyanis arra nevel, hogy cselekedeteinket is liturgikus alapra fektessük és a naponkint változó liturgikus gondolatnak megfelelően alakítsuk. Az egyes cselekedetek szükséges megindokolását a nap liturgikus alapgondolatából meríti és az abból következő erkölcsi törvények és nemes példák segítségével tökéletesíti. A mindennapi cselekedetek sokasága ezáltal kiszakad a köznap szürkeségéből és végtelenül értékessé válik. E változás és a benső értékekben való meggazdagodás semmit sem változtat a cselekedetek külső alakján. A liturgikus elmélkedést gyakorló lélek nem tűnik fel azáltal, hogy másként cselekszik, mint a többiek. Külsőleg úgy viselkedik, mint bárki más, és csak belsőleg áll távol azoktól, akik a liturgikus kultúrát és a lelki kialakulásra való törekvést nem becsülik. A liturgikussá vált mindennapi cselekedetek benső értéke abban rejlik, hogy a nap liturgikus alapgondolatából merített bölcseség szerint Krisztus kívánságára, az Ő hangulatával, az Ő kegyelmével és az Ő példája szerint visszük véghez egyes teljesítményeinket. Az így nyert benső érték feltűnő és teljesen átváltoztatja a cselekedetek jelentőségét. Ez esetben már nem szürke mindennapról, tökéletlen és felületesen végzett cselekedetek-

ről, megszokásról és kényszerről van szó, hanem céltudatos, klasszikus formába öntött, a liturgia irányítása alatt álló lelkiéletről, amely a mindennapot is megszenteli és annak szürkeségét is derűs napsugárrá változtatja át.

d) A liturgikus elmélkedés az előbbi pontokban említett teljesítmények által tökéletes, mindenre kiterjedő nevelő munkát végeztet velünk. Hangulatot alakít, cselekedetekre késztet, átváltoztatja lelki világunkat és krisztusi életet valósít meg bennünk. Ezáltal neveli jellemünket, tökéletesíti énünket, megszabadít hibáinktól, letokozza tökéletlenségünket, elfakítja és ártalmatlanná teszi árnyoldalainkat és kialakítja bennünk a krisztusi arculat örökszép vonásait.

A liturgikus elmélkedés gyarló tökéletlen emberi fiziognomiánkat Krisztus szent Arcának képmásává, ragyogó visszfényévé változtatja át. Nevelőhatása alatt lelkünkből tényleg Veronika kendője lesz. Egyszerű, jórakész és tiszta lelket bíztunk rá és a liturgikus elmélkedés Krisztus szent Arcának képemását égette belé. Ezáltal tényleg bebizonyította létjogosultságát.

e) A liturgikus elmélkedés lényegéhez az is hozzátartozik, hogy a misztikus Krisztus-testbe való belekapcsolódásunk és a vele folytatott közös életünk ellenére is egyéni kibontakozásra nevel. A misztikus Krisztus-testbe való

beleilleszkedésünk a liturgia szakrális cselekményében jut kellő módon kifejezésre. Itt közös életről, közös munkáról, közös teljesítményről van szó, amely minden egyéni érdeket és individuális vonatkozást feltétlen háttérbe szorít és megkívánja, hogy tökéletesen beleolvadjunk a misztikus Krisztustestbe és mint tag, annak érdekét szolgáljuk. A liturgikus elmélkedés viszont arról gondoskodik, hogy minden beleolvadás és az egyéni érdekek háttérbe szorítása mellett megtartsuk, fejlesszük és fokozzuk individuális életünket és lelki kibontakozásunkat. Ez nagyon is lehetséges, mert a test egyes tagjai is egy közös életet élnek az egésszel és teljesen beleolvadnak a szervezet totalitásába. Emellett azonban megtartják egyéni tulajdonságaikat és azáltal szolgálnak legjobban az egész szervezetnek, hogy fejlesztik egyéni tulajdonságaikon alapuló teljesítőképességüket. A liturgikus elmélkedés, hogy ennél a hasonlatnál maradjak, egyéni önnevelésünk elősegítése által teszi lehetővé, hogy a misztikus Krisztus-testet, amelybe beleolvadtunk, egyéni tulajdonságainkon alapuló teljesítőképességünk nevelése és felfokozása által szolgáljuk tökéletesen. A liturgikus elmélkedés tehát egyéni kibontakozásunkat célozza és segíti elő. A misztikus Krisztus-tesbe való beleolvadást és a vele

való szoros együttélést közvetve szolgálja, amennyiben az egyes tagok egyéni kibontakozását, amely által képesekké válnak a misztikus Krisztustestnek szolgálni, irányítja és fejleszti. Ezáltal közös nevezőre hozza a különböző érdekeket és kötelességünkké teszi, hogy a misztikus Krisztustesttel való közös életünket egyéni kibontakozásunk által tökéletesítsük.

3.

A liturgikus elmélkedésben alkalmazandó módszer.

A liturgikus elmélkedés számos híveinek hosszabb tapasztalata alapján a következő módszert ajánlom:

a) Az elmélkedő imában végzendő munka legfontosabb teljesítménye abban áll, hogy a napi szentmise szövegéből kihámozzuk a liturgikus alapgondolatot. Ehhez feltétlenül szükséges, hogy a szöveggel behatóan foglalkozzunk és azt komolyan áttanulmányozzuk. Tanácsos a szentmise szövegét megelőző este átolvasni és vele tüzetesen foglalkozni. Az elmélkedési könyvnek csak az a célja, hogy e munkát megkönnyítse és amennyire lehetséges, rövid, tömör formában lituargikus alapgondolatot közvetítse.

E munka feltétlenül szükséges, mert mint fentebb említettem, a liturgia a szakrális cselekmény körülkeretezése

által Krisztus közöttünk folytatott életének egy-egy mozzanatát közvetíti. Ezáltal az egyes mozzanatokkal kapcsolatos fontos kinyilatkoztatott igazságot, erkölcsi törvényt vagy lelki tanácsot domborít ki. Igy nemcsak Krisztus élete egyes részeit szemlélteti, hanem az azokban rejlő örök igazságra és erkölcsi értékre hívja fel a figyelmet. Ez már az alapgondolat és ezt a szakrális szövegekből hámozza ki. A mi feladatunk abban áll, hogy az alapgondolatot megtaláljuk, értelmébe behatoljunk és kegyelemteljes behatásának tegyük ki lelkünket.

b) Miután megtaláltuk az alapgondolatot, azt minden oldalról megvilágítjuk, alaposan megfontoljuk és amennyiben lehetséges, értelmileg és lelkileg széjjelboncolgatjuk, hogy annál tökéletesebben megismerjük. Ezt azért kell tennünk, mert az egyes miseszövegekben bennefoglalt alapgondolat végtelenül gazdag mind erkölcsi irányításban, mind lelkiéletünket elősegítő tanácsban. Az alapgondolatban rejlő gazdagságot az értelem világosságának és az érzelem melegének segítségével alaposan fel kell dolgoznunk, hogy ezáltal hassunk kellőképen akaratunkra.

c) Az alapgondolatból levezetett erkölcsi és a lelkiéletre vonatkozó tanulságokat saját életünkre kell alkalmazni.

Ebben nagy szerepet játszik életkörülményeinknek, környezetünknek, hivatásunknak, kötelességeinknek, hajlamainknak, teljesítőképességeinknek és egyéb tulajdonságainknak komoly, józan és feltétlenül tárgyilagos megfontolása. A mindennapi élet gyakorlatára való alkalmazással kapcsolatban külön programmot dolgozzunk ki. Fő az, hogy keresztülvihető legyen és valóban megfeleljen egyéni tulajdonságainknak és életkörülményeinknek. Legyen szabad figyelmeztetnem, hogy nem tanácsos egyszerre több erkölcsi törvényt, vagy a tökéletességre vonatkozó tanácsot alkalmazni a mindennapi életre és egy jófeltételbe összetömöríteni. Aki sokat markol, keveset fog. Az egyes jófeltételek sokoldalúsága rendszerint nem válik a kivitel, a megvalósítás előnyére. Ez csak különböző dologra tereli a figyelmet, ahelyett, hogy egy célba összpontosítaná és több feladattal terheli meg az akaratot, ahelyett, hogy egységes megvalósításra kényszerítené. Azok, akik nem fogadják meg e tanácsot, annak a veszélynek teszik ki magukat, hogy a lelkiéletben csak nagyon lassan fognak előrehaladni, mert ideoda kapkodva nem tudják rendbentartani benső életüket.

A mindennapi élet programmját és munkatervét tartalmazó elhatározásra és jófeltételre nagy gondot kell fordí-

tani. A fő az, hogy rövid legyen, mert ezáltal könnyebben jegyezzük meg magunknak. Nagyon fontos, hogy csak a leglényegesebbet tartalmazza, nehogy akaratunkat és teljesítőképességünket szétforgácsolja. Lényeges az is, hogy elhatározásunkról napközben többször megemlékezzünk és megismételjük, hogy annál nagyobb hatása legyen.

d) Az elmélkedésben a nehézségekkel és akadályokkal is foglalkoznunk kell. Törekedjünk, hogy lelkiismeretes önismeret által előre lássuk a nehézségeket és azoknak idejekorán elejét vegyük. Az akadályokat pedig irgalmatlanul — még akkor is, ha lényeges áldozatba kerül — távolítsuk el útunkból. Ezáltal sok bajnak vesszük elejét, sok kellemetlenséget kerülünk el, családásaink száma csökken és sikereink lényegesen szaporodnak.

e) Ami az elmélkedés időpontját illeti, a következő tanácsot adhatom: aki sokoldalú elfoglaltság miatt naponta csak egy elmélkedést végezhet, az reggel, a korai órákban, kipihent aggyal és nyugodt helyen elmélkedjen. Mint már említettem, szükséges, hogy az elmélkedés anyagát vagy e könyvből, vagy a Misszálé alapján este előkészítsük. Elmélkedésünket kényelmes helyzetben is végezhetjük. Egyesek ülve, egyesek állva, sétálva s egyesek térdelve elmélkednek. Fő az, hogy tes-

tünket oly helyzetbe hozzuk, hogy elmélkedés közben ne akadályozzon.

Elmélkedésünket természetesen imával kezdjük és imával fejezzük be. E célra megfelelő imaszöveget vettem fel könyvembe.

f) Elmélkedésünk sohse legyen csak hittudományi, erkölcstani vagy aszketikus tanulmány. Imádság legyen. Miután a Szentlélek világossága segítségével az elmélkedés anyagát feldolgoztuk és elhatározásunkat kialakítottuk, imádságos lélekkel fordulunk az Úrhoz és az elmélkedés alapján Vele mégegyszer megbeszéljük lelki ügyeinket. Forró könyörgésben kérjük a megvalósításhoz szükséges kegyelmet. Nagy gondot fordítsunk a megfontolás és az imádság közötti egyensúlyra is. Komolyan fontoljuk meg az elmélkedés anyagát s az erre szánt időt ne rövidítsük meg és éppoly komolyan végezzük imánkat, amely a megfontolást termékenyíti meg és a megvalósításhoz szükséges kegyelmet eszközli ki. Az imára szánt idő megrövidítéséről még kivételként sem lehet szó, mert az elmélkedésben végzett munka elsősorban imádság és a megfontolásnak is csak akkor van jelentősége, ha imádságos lelkülettel történik. Ezáltal Szent Pál gondolatának felelünk meg, aki azt mondja: «*Imádkozom lelkemben és imádkozom értelemmel*» (Kor. I. 14, 15).

Böjtbevezető idő.

(Hetvenedvasárnaptól hamvazószerdáig.)

Aszketikus jelentősége. A böjtbevezető idő, a megváltás misztériuma méltó átélésére készít elő. A liturgikus szöveg e célt szolgálja és ennek megfelelően abba a gondolatkörbe vezet bele, amely a szükséges felkészültség kialakítására leginkább alkalmas. Ha megkíséreljük a liturgikus gondolatanyagot rendszerbe foglalni és lelki alakulásunkra alkalmazni, akkor e szent időszak aszketikus jelentőségéről a következő képet nyerjük:

a) A hetvenedvasárnap liturgiája élénk színekben azt a benső lélekalakító munkát állítja elénk, amelyet a Feltámadás beteljesüléséig kell elvégeznünk s amelyet a szakemberek «nagyböjti munkának» (Fastenarbeit) neveznek. Ezt nemcsak nagy körvonalakban szemlélteti, hanem részletesen, a fontosabb pontokat tökéletesen kidomborítva. Teljes programmot ad és alapvető elhatározásokra indít.

b) A hatvanadvasárnap liturgiája erre az alapra épít tovább, amennyiben az isteni ige alakító erejével és alkotó munkájával ismertet meg. A nemzetek

apostola egyéniségével kapcsolatosan reámutat az igével való együttműködés lehetőségeire és eredményeire és az egészet a nagyböjti munka keretébe illeszti bele.

c) Az ötvenedvasárnap liturgiája a mindenre kiterjedő szeretetet állítja középpontba és mint annak legmagasztosabb beteljesülését, Krisztus megváltó kínszenvedését szemlélteti. Az egyéni kapcsolatokat is megteremti és arra késztet, hogy nagyböjti munkánk a szeretet bennünk való kegyelemteljes megvalósulásához vezessen.

d) Ősrégi és nagyon elterjedt szokásnak megfelelően a Krisztus kínszenvedése emlékének szentelt liturgikus szövegeket is felvettem az elmélkedések sorozatába. Böjtbevezető időben ilyen kettő van. Hetvenedvasárnap utáni kedden az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus emlékét ünnepeljük és harvanadvasárnap utáni kedden a Megváltó kínszenvedéséről emlékezünk meg. E szövegek alapján végzett elmélkedések kiegészítik a böjtbevezető idő aszketikus anyagát és felhangolják a lelket a bekövetkezendő nagy események méltó megülésére.

Történelmi háttere. a) A böjtbevezető idő Krisztus nyilvános életének egy részét szemlélteti az evangéliumokban. Hatvanadvasárnap evangéliuma a magvetőről szóló példabeszédet tar-

talmazza. Ez Krisztus azon tanításából van véve, melyet működése második esztendejében Kafarnaumban, a Genezáreti tó partján tartott. Hetvenedvasárnap, a szőlőbe küldött munkásokról szóló evangéliuma a Megváltó munkássága harmadik évébe esik. Ötvenedvasárnap, a bekövetkezendő kínszenvedésről szóló evangéliuma pedig a keresztha lált közvetlen megelőző időből van véve. Krisztus Jeruzsálembe megy, hogy megülje a húsvétot. Útközben (Evangélium) a Jordán vidékét is érinti és Jerikóban meggyógyítja a vakonszülöttet. *b)* A történelmi háttér mozgalmas színpompájából még egy egyéniség domborodik ki plasztikus elevenséggel: Szent Pál, a nemzetek apostola, aki a Korintusiakhoz írt levelek alapján nyujt mély bepillantást az Ige varázsától ihletett apostoli életbe és tanít meg az egészséges és termékeny lelkiélet alapelemei ismeretére. Szavaival kapcsolatban, különösen hatvanadvasárnap leckéjében, az Apostol világtörténelmi jelentőségű életének legérdekesebb jelenetei elevenednek meg. Szemünk Szent Pál élete folyását szemléli és fokozatosan hozzászokik azon rendkívüli méretekhez, amelyek olyannyira jellemzőek a jól ápolt, virágzó lelkiéletre.

Liturgikus tartalma. a) A böjtbevezető idő mindig kilenc héttel húsvét

előtt kezdődik és három vasárnapra terjed ki. Miután húsvét nem meghatározott napra esik, hanem változó ünnep (március 22 és április 25 között), előfordulhat, hogy a böjtbevezető idő lényegesen megrövidíti az Epifania (három király) időszakát. Ez esetben az elmaradó Epifania- vasárnapok pünkösdre következő 23. vasárnap után kerülnek sorra. *b)* A böjtbevezető idő átmeneti időszak és a küszöbön álló nagyböjtre készít elő. A liturgia finom tapintattal alakítja a lelkiéletet. Folyása természetes, nem ismer ugrásokat vagy jelentősebb zökkenéseket. A karácsonyi ünnepkör betlehemes hangulatából nem lehet egyszerre átfejlődni a nagyböjt komoly és szenvedésteljes lelkivilágába. A szükséges, fokozatos átmenetet a böjtbevezető idő képezi, amely már egész más légkört hoz magával, nem használja az öröm szimbolumát, az «allelujá»t, nem tűri a pompás színeket és a «bűnbánat lilájá»val övezi a szakrális cselekményt, de, habár már megszervezi a nagyböjti munkát és kidolgozza a nagyböjti lelkület részletes programmját, még nem kötelez szigorú böjtre és nem tiltja meg a nemes szórakozást.

Hetvenedvasárnap.

A böjtbevezető idő első vasárnapján, hetvenedvasárnapon azt az állapotot szemléljük, amelyben az eredeti bűn hagyta az emberi lelket. E mélységből száll imánk az Úrhoz és talál meghallgatásra. Ugyane mélységből, de már az elközelgő megváltás világosságában szemléljük az Urat, kinek legvonzóbb tulajdonságai ragyognak fel szemeink előtt. *Helyzetünk, a bűn tragédiájának ismerete, az abból fakadó Istenhez szálló segélykiáltás és az Úr szemlélete* főjellemvonásai azon lelkületnek, mellyel a böjtbevezető időt megkezdjük, hogy elinduljunk a Megváltás kegyelmének bennünk való húsvéti megújulása felé.

1.

«Körülvettek a halál gyötrelmei, körülfogtak az alvilág gyötrelmei: szorultságomban az Urat segítségül hívtam és Ő meghallgatta szent templomából szómat. Szeretlek, Uram, én erőm: Uram, én erősségem, menedékem és megszabadítóm.» (Introitus.)

Mai elmélkedésünk a szentmise bevezető része, az «Introitus» szövegére támaszkodik. Ennek első része azon állapotot vázolja, amelyben az eredeti bűn hagyta a lelket. Ez egyébként annak a helyzetnek is megfelel, amely minden személyesen elkövetett bűn következménye.

Első jellemvonása e szomorú helyzetnek a *legmegalázóbb szolgaság:* A királyi, fölényes uralomra teremtett és annak gyakorlására hivatott ember (Genez. 1, 26) a bűn elkövetése által rabszolgává fokozza le magát (Rom. 6, 17—20), elveszti uralkodói jogait, főleg azt a szabadságot, amelyet az Isten gyermekei élveznek (Róm. 8, 21). A méltatlan rabszolgaság állapota mint vasgyűrű veszi, sáncolja körül — erre céloz a Zsoltár plasztikusan kifejező hasonlata —, amelyből addig nincs kiút, ameddig Krisztus megváltó kegyelme széjjel nem robbantja a fogság, a rabszolgaság falait és ki nem szabadítja a lelket. — Második jellemvonása a *halál.* Az eredeti bűn a kegyelem elvesztésén kívül a test halálát is okozta, míg az egyéni bűn

által az örök életben való részesülést tesszük lehetetlenné, ami természetfeletti szempontból a lélek halálát jelenti. (Efez. 2, 1). A lélek a bűn elkövetése által megszakította az Istennel való kegyelmi kapcsolatot, amelyre méltatlan lett. Ez azonban természetünk ellen van, mert arra vagyunk hivatva, hogy megszerezzük az örök életet (I. Tim. 6, 12). — Kegyelem nélkül pedig nincs élet, mert a Krisztusban való életre csakis a kegyelem képesít (Róm. 6, 23). Harmadik jellemvonása a *szenvedés*, amelyre az Introitus szövege a «gyötrelem» és a «szorultság» szavaival céloz. Ez egyébként az imént említett természetellenes helyzet következménye és gyümölcse azon állapotnak, amelyet Szent Pál a «sötétség erőszakának» (Kol. 1, 13) nevez. A gyakorlat szomorú tapasztalata bizonyítja, mennyire szenvedésteljes ez az állapot és mennyire nem lehet Isten kegyelme nélkül élni.

Elhatározás: A böjtbevezető idő szent küszöbét megtisztult lélekkel lépem át. Felújí-

tom magamban az Isten kegyelmét (II.Tim. 1, 6.) és a ma kezdődő komoly időszak lelket megszentelő útjára a bűn halálos gyűlöletét viszem magammal.

2.

«Szorultságomban az Urat segítségül hívtam és ő meghallgatta szent templomából szómat.» (Ú. o.)

A bűn nyomában fakadó szenvedés megvilágította elmémet, megtisztította pillantásomat és, mint a Zsoltáros mondja, ahhoz fordultam, aki egyedül tud segíteni: az Úrhoz, aki meghallotta és meghallgatta segélykiáltásomat. A bűn rabszolgaságába került lélek számára nincs más megoldás. A fogság falait, a lelket körülövező vasgyűrűt csak az Úr mindenható ereje képes széjjelrobbantani. — Ehhez azonban *elsősorban* szükséges, hogy beismerje, mennyire tarthatatlan helyzete és mennyire csak Isten képes rajta segíteni. A kiutat nem szabad másutt keresnie s bizalmát feltétlen kizárólagossággal csak Istenbe szabad vetnie, mert csak az

«Úr lehet a mi üdvösségünk» (3. Zs. 9). Erre az üdvösségre vár teljes odaadással (Gen. 49, 18), ebben leli örömét (1. Kir. 2, 1). *Másodsorban* — és ez a szabadulni vágyó lélek imént vázolt felkészültségéből következik — szükséges, hogy az Urat hívja segítségül, Hozzá fohászkodjon a szabadulás kegyelméért, Tőle kérje a bűn rabságát megszüntető megváltást. Mint a Zsoltáros teszi, aki azt kéri, hogy «adja vissza neki az üdvösség örömét» (50. Zsolt. 14) és aki tudja, hogy «az üdvösség közel van azokhoz, akik az Urat félik» (84. Zsolt. 10). Az üdvösségért könyörgő imádság legyen őszinte, jöjjön szívből és ne szűnjön meg addig fohászkodni, amíg meghallgatásra nem talál. — *Harmadsorban* szükséges, hogy e könyörgést a legelszántabb elhatározás kísérje, amely szerint a lélek ezentúl kész a felújított, az újból visszanyert kegyelmet felhasználni, vele együttműködni és félelemmel törődni az élet üdvösségteljes kialakulásával (Filipp. 2, 12). Ebben az esetben a fohász nem marad terméketlen, eléri célját és minden elvárást messze felülmúló meg-

hallgatásra talál. Erre céloz a Zsoltáros, mikor azt hangoztatja, hogy «az Úr meg fogja hallgatni» (4. Zsolt. 2) és erre utal Jeremiás jövendölése is: «Imádkozni fogtok hozzám és én meghallgatlak titeket» (29, 12).

Elhatározás: Szorongatott helyzetembem az Úrhoz fordulok, és szívem mélyéből fakadó imában, melyet a kegyelem teljes felhasználását ígérő elhatározás termékenyít meg, kérem segítségét. Egyedül ő képes lelki életem megújhodását megvalósítani.

3.

«*Szeretlek, Uram, én erőm: Uram, én erősségem, menedékem és megszabadítóm.*» (Introitus.)

A kegyelem első sugara, mint a segítségül hívott Úr rögtöni válasza, már érinti a lelket. Világosságot fakaszt benne és sejteti vele, ki az Úr, akinek segítségéért könyörög. A helyes Isten-fogalom, a nélkülözhetetlen Isten-ismeret fokozatosan bontakozik ki benne: Istent mint az üdv lényegét,

az élet örök célját, a létezés kifogyhatatlan tartalmát szemléli. A körvonalak mindig tisztábban és élesebben állnak előtte. Az Isten-fogalom oly mély benyomást gyakorol reá, hogy előle többé nem tud elzárkózni s az Introitus szavaival ismeri be, mennyire szereti máris Istent, akiben annyi értéket fedezett fel s akihez e szent időszak üdvösséges útján feltétlenül közelebb akar jutni.

Szereti az Urat, mert belátja, hogy ő *a lélek erőssége* (17. Zsolt. 2), aki megsokszorosítja a lélek erejét (137. Zsolt. 3). Ezzel a tudattal indul el és járja a megújulás útjait. És nem fél vagy ingadozik, mert ha ereje fogytán van és elfárad, az Úr megint megerősíti (Izaiás 40, 29). Szereti az Urat, mert tudja, hogy ő *a lélek menedéke*, ki szárnyainak puszta árnyékával is megvédi (56. Zsolt. 2) és akit a Próféta azon sátorral hasonlít össze, amely a zivatar elől óvja meg a vándort (Izaiás 4, 6). Ennek tudatában biztos léptekkel halad előre a lelki megújulás magasba szökellő útján és semmitől sem fél: készen várja a

biztos menedék, melyet bármely pillanatban megtalál, ha bizalommal veti magát az Úr karjaiba. Szereti az Urat, mert *megszabadítja a lelket* az első pontban vázolt siralmas helyzetéből, a bűn rabszolgaságából és visszaadja neki az eredeti, fölényes szabadságot, amelyet csakis az Isten gyermekei élveznek. Erre céloz a Zsoltáros, mikor azt mondja, hogy az Úr lelkét a haláltól mentette meg (114. Zsolt. 8). A szent időszak, amely a mai vasárnappal veszi kezdetét, megszabadulás jegyében áll.

Elhatározás: A lelki megújulás nagy útjára magammal viszem a helyes Isten-fogalmat és az izzó tüzet, melyet az Isten megismerése fakaszt bennem. Ez annyit jelent, hogy szenvedéllyel szeretem már most s rögvest útnak indulok, hogy e szent időszakon keresztül eljussak Hozzá.

Hetvenedvasárnap utáni hétfő.

A mai nap liturgikus elmélkedését Krisztus szent Arculata szemléletének szenteljük. Az alapot ehhez a szent-

mise áldozási (Kommúnio) szövegéből merítjük. Krisztus szent Arculata felragyog bennünk, és ez az isteni irgalom műve és egyéni imádságunk eredménye. A szent Arculat ragyogása vezessen minket a böjtbevezető időn keresztül.

1.

«*Ragyogtasd fel szolgád fölött arcodat és vidítsd meg irgalmasságodban őt, Uram! szégyent ne lássak, mert Hozzád kiáltok.*» (Kommúnió.)

A királyi Zsoltáros azt tanácsolja nekünk, hogy mindig az Úr arculatát keressük (Krón. I. 16, 11), mert abból származik a mi üdvösségünk (79. Zsolt. 4) és belőle az élet lehelete árad felénk. E szent Arculat kétségkívül a krisztusi fiziognómia, amelyben Isten, akit senki sem láthat (Mózes V. 33, 20), Arculata ragyog felénk (Kor. II. 4, 6). — E szent Arculatot *elsősorban* fényforrásnak tekintem, amely életutamra világít rá (88. Zsolt. 16) és a sötétben fényeskedik (Ján. 1, 5); mint ilyen segítségemre van, hogy megtaláljam az utat, azt végigjár-

jam és elérjem célomat. — *Másodsorban* a szent Arculat erő (Kor. I. 1, 24), amely bennünk lakozik (Kor. II. 12, 9). Mint ilyen lehetővé teszi azt is, amit az emberi teljesítőképesség a kegyelem támogatása nélkül nem képes megvalósítani. — *Harmadsorban* a szent Arculat az örök cél, amelyben minden beteljesül és kicsendül és amelynek ragyogó világossága elárasztja az egész életet, hogy annak kimeríthetetlen gazdagsága és legfőbb vonzóereje legyen.

Elhatározás: A Szent Arculat ragyogását követem e szent időszak küzdelmein keresztül és minden erőmből arra törekszem, hogy külső cselekedeteim és belső érzelemvilágom mindinkább hasonlóvá váljon Hozzá.

2.

«Ragyogtasd fel szolgád felett arcodat és vidítsd meg irgalmasságodban őt . . .» (U. o.)

A szent Arculat ragyogását Isten végtelen irgalmának köszönhetjük.

Isten irgalma sietett segítségünkre (Bölcs. 16—10). Neki köszönhetjük belső kegyelmi újjászületésünket (Péter I. 1, 3). Isten végtelen irgalma tudja, mire van szükségünk. Életünk kegyelmi kialakulásának mindazt megadja, ami a jó eléréséhez vezet. — *Elsősorban* eszményképet ad. Krisztus szent Arculatában a legnemesebb erkölcsi magatartás fölényes kialakulását találjuk meg oly tökéletes formában, hogy az minden emberi életalakítás felülmúlhatatlan eszményképe, amely a legbonyolultabb életkörülmények rendkívüli igényeit is kielégíti. — *Másodsorban* megadja az ellenállhatatlan vonzóerőt, amely Krisztus szent Arculata isteni szépségéből árad ki, hogy magával ragadjon és célhoz vezessen. — *Harmadsorban* az emberi elgondolás szűk keretéből szakít ki, és amennyiben Krisztus szent Arculatát ragyogtatja felénk, az örökkévaló értékek utáni törekvés végtelen lehetőségeibe állít bele. Mindezen kegyelemnyilvánítás által bőven gondoskodik arról, hogy életutunk fölfelé szökellő ívben alakuljon és arra a magaslatra

jusson, amelyet a tökéletes életalakítás sikere jellemez.

Elhatározás: E szent időben együtt akarok működni az isteni irgalom imént vázolt kegyelemnyilvánulásával és lelkemet teljesen a Krisztus-arc kegyelmi kihatása alá helyezem.

3.

«*Uram, szégyent ne lássak, mert Hozzád kiáltok.*» (U. o.)

A Krisztus-arc bennünk való ragyogása imádságos lelkületünk eredménye. Isten elfogadta imánkat (6. Zsolt. 10) és ennek bizonyságául felragyogtatta bennünk Krisztus szent Arculatát, amely irányít, nevel és beteljesít. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy e ragyogás kegyelemmel van összekötve és csak addig tart, míg lelkünk kegyelmi bőségéről gondoskodunk. Szükséges tehát, hogy ápoljuk az imádságos lelkületet, különben elhalványul bennünk Krisztus szent Arculatának ragyogása és ama veszélynek tesszük ki magunkat, hogy eltévesztjük az Istenhez vezető utat. Ami az imaélet ápolását illeti, elsősorban imádságos szel-

lemre törekszünk, amely áthatja érzelemvilágunkat, irányítja akaratunkat és komoly Isten-dícséretté változtatja át minden teljesítményünket. Ezenkívül imádságos szellemre alapítjuk imaéletünket, szóbeli imádságunkat, elmélkedésünket és a liturgia szakrális cselekményeibe való őszinte belekapcsolódásunkat. A kettőt, az imaszellemet és az imádságos életet hozzuk közös nevezőre úgy, hogy minden cselekedetünket bensőséges imaszellemmel keretezzük körül és egész életünket e természetfölötti keretbe illesztjük.

Elhatározás: A böjtbevezető idő egyik legszebb feladata az imádságos szellem és az imaélet komoly ápolása. Felfokozott lelkiismeretességgel alakítom életemet, amelyből minden tökéletlenséget eltávolítok. Krisztus szeretete tüzével izzítom át és abban a gondolatban összpontosítom, hogy imádságos lelkületem Krisztus szent Arculata bennem való örök ragyogását érdemelje ki.

Hetvenedvasárnap utáni kedd.

A mai elmélkedés anyagát a Krisztus szenvedésének szentelt misék szövegéből vesszük. Ezek közül az első az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus emlékezete. Ma a liturgia Krisztus imába merült egyéniségét állítja szemeink elé. Alapgondolatunk a szenvedésben végzett imádság és annak kihatása az egész életre. Ezen elmélkedésben afölött meditálunk, hogy szenvedéseinkben főleg az imádságból kell erőt meríteni, ebben mily magatartást kell tanusítani és az élet kísértéseivel hogyan kell szembeszállni.

1.

«*Ki testének napjaiban imáit és könyörgéseit nagy kiáltással és könnyhullatással bemutatván annak, aki őt megszabadíthatta a haláltól, meghallgattatott az ő hódolatáért . . .*» (Szentlecke.)

Az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus az imádságban tanusítandó tökéletes magatartás eszményképe. Ha meg akarjuk tanulni az imádság feltétlenül sikerteljes módját, akkor Krisz-

tushoz kell fordulnunk. Tőle kell kegyelmet kérnünk, hogy úgy imádkozhassunk, amint azt Ő tette az Olajfák hegyén eltöltött szenvedésteljes órájában. Ha az imádkozó Krisztus magatartását szemléljük, elsősorban (Szentlecke) azt látjuk, hogy nagy kiáltással fordult az Úrhoz. Ez nem jelent egyebet, mint szorongatott és fájdalomtól túláradó szíve teljes bizalmát. A helyzetnek megfelelőn oly benső odaadással fordult Istenhez, hogy feltétlen meghallgattatásra talált. — Imádságunkat *elsősorban* Istenbe vetett bizalmunkkal kell alátámasztani és ennek oly erősnek kell lennie, hogy feltétlenül kiérdemelje a meghallgattatást. *Másodszor* az imádkozó Krisztus — mint a mai Szentlecke mondja — könnyeivel áztatta a földet, ami nem az érzelem túltengését, hanem azon benső szorongattatást jelenti, amelyet korlátlan őszinteséggel ismert be mennyei Atyjának. Nekünk is hasonlóképen kell cselekednünk és tárgyilagos őszinteséggel kell feltárnunk Isten előtt lelkünket. Gyermekded lelkülettel beszéljük meg mennyei Atyánkkal helyze-

tünk minden nehézségét. Ezt nem azért tesszük, mintha Isten rászorulna őszinteségünkre és az abból fakadó magyarázatra, hanem, mert joggal elvárhatja telünk, hogy Neki panaszoljuk el minden bajunkat és ezáltal érdemeljük ki segítségét. — Az imádkozó Krisztus *harmadsorban* közvetlenül ahhoz fordult, aki — ezt szintén a Szentlecke hangoztatja — őt a haláltól megszabadíthatta. Krisztus nem keresett segítséget ott, ahol nem találhatott és nem fordult csak azután Istenhez, miután minden más segélyeszköz hatástalannak bizonyult. Példáját követve mi se embereknél keressünk menedéket és elsősorban ne emberi eszközökkel akarjunk nehéz helyzetünkben megoldáshoz jutni, hanem mindenekelőtt Istenhez forduljunk, vele beszéljük meg a nehéz helyzetet, Tőle kérjünk tanácsot, világosságot, segítséget és csak azután vegyük igénybe azokat a segédeszközöket, amelyek e lelkülettel összeegyeztethetők. — *Negyedszer:* Krisztusnak az Olajfák hegyén végzett imádságát Isten meghallgatta (Szentlecke) és mint a mai Evangéliumban látjuk, megerősítette

és megvigasztalta őt. Mi is hasonló kegyelemben részesülünk, ha az imádságban krisztusi magatartást tanusítunk. Ne feledjük el: Isten a mi vállainkról sem veszi le a súlyos keresztet, hanem — amint azt isteni Fiával is megtette — meg fogja szászszorozni elviselőképességünket és meg fogja adni az erőt ahhoz, hogy a keresztet az ő példájának megfelelően viseljük.

Elhatározás: Az imádság művészetét Krisztustól akarom megtanulni. Mielőtt imádkozom, elmélkedem vagy a szakrális cselekménybe kapcsolódom bele, felidézem magamban az Olajfák hegyén imádkozó Kriszus emlékét és Őhozzá hasonló lelkülettel végzem az imádság szent gyakorlatát.

2.

«Szívem remeg bennem, halálos félelem szállt meg engem, elfogott a reszketés s félelem és sötétség borított el engem.» (Introitus.)

Az Introitus szövege plasztikusan vázolja az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus lelkivilágát és a szenvedést,

amelyet e szent pillanatban kellett eltűrnie. — Ennek *első jellemvonása* a remegő szív, melyet a bekövetkezendő szenvedés, és annak a Szentlélek világosságában előrelátott minden egyes fázisa, joggal megreszkettetett. Mi is könnyen kerülhetünk hasonló helyzetbe és velünk is előfordulhat, hogy szívünk, érzelemvilágunk, a szenvedés viharában megremeg. Ilyenkor csakis az imádság, amely szenvedő szívből fakad, nyujt komoly segítséget és vezet vissza a feltétlenül szükséges egyensúlyhoz. — A *második* jellemvonás a halálfélelem, amely Krisztus esetében véres verejtékben nyilvánult meg. Az isteni Imádkozó az Olajfák hegye éjtszakájában a kereszthalált és annak minden egyes körülményét előre látta úgy, hogy szent emberségét a halál félelme lepte meg. Szenvedéseink között minket is sokszor kísért és megfélemlít a halál gondolata. Erre elég okunk van, hisz a mi életünk nem oly tökéletes, hogy ne volna megindokolt attól a pillanattól félni, amelyben örök Bíránk előtt kell megjelennünk. Ebből az üdvös halálfélelemből új és

jobb élet kegyelme fakad, de csak akkor, ha azt imádság által szenteljük meg és emeljük arra a magaslatra, amely egyedül termékenyíti meg az üdvös félelmet. — Az imádkozó Krisztus lelkületének *harmadik* jellemvonása a reszketés és a félelem, amelyen szent emberségének a szenvedés teljességére való tekintettel szintén keresztül kellett mennie. Emberi természete az előrelátott szenvedés részleteinek szemléletére megborzadt. E lehetőségnek mi is ki vagyunk téve és minket is elfoghat a reszkető félelem, ha küzdelmeink és nehézségeink bekövetkezendő hosszú folyamatára gondolunk. Ugyanez történik velünk akkor, ha fizikai szenvedés fájdalmai gyötörnek és előre látjuk, hogy abból nem egyhamar akad kiút. Ilyenkor szintén az imádsághoz kell fordulni és belőle meríteni az erőt, amely nélkül szenvedéseinkben nem tudjuk megállni helyünket. — *Végül* az Introitus azt is említi, hogy az imádkozó Krisztus lelkét a szenvedés sötétsége mint árvíz árasztotta el (lásd a Vulgata szövegét), és ezzel azt akarja mondani, hogy a szen-

vedés Krisztusban legmagasabb fokát érte el és Reá oly kihatással volt, mintha árvíz lepte volna el lelkét és fojtott volna el benne minden életmegnyilvánulást. A szenvedés a mi esetünkben is oly mértékben léphet fel, hogy árvízzel hasonlíthatjuk össze, amely elől nem lehet megmenekülni. Mentség azonban itt is van és bármily magasan járnak is a szenvedés hullámai, az imádságban mindig megtaláljuk a megoldást. Ezt kegyelemnek nevezzük, amely a leghősiesebb testilelki vértanuságra is képesít.

Elhatározás: A szenvedést eltörölni nem lehet; valahányszor kopogtat ajtómon, az Olajfák hegyén imádkozó Krisztusra gondolok, az Ő lelkületét elevenítem fel magamban és ezzel a lelkülettel imádkozom Istenhez, hogy erősítsen meg a szenvedés idejében.

3.

«*Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek. — A lélek ugyan kész, de a test gyenge.*» (Kommúnió.)

Az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus különös nyomatékkal hangsúlyozza a kísértésben végzett imádság jelentőségét. E körülményt a mai szentmise Kommúnióját állítja szemeink elé, amely a kísértés lényegére, az éberség szükségességére és az imádság szerepére utal. A kísértés tüzét mindenkinek el kell szenvednie, és annak, aki Istennek kíván szolgálni, fel kell készülnie a megpróbáltatásra (Sirák 2, 1). Krisztus, hogy mindenben példát adjon, azon is keresztülment. Negyvennapos bőjtje után a gonosz Hozzá is közeledett, hogy megkísértse. Az Olajfák hegyén is a kísértés vihara tombolta körül és ott mutatta meg, hogy ez ellen csak egy segítség van, az imádság. A kísértés a mi életünkből sem fog hiányozni, romlott emberi természetünk, gyenge akaratunk, elfátyolozott pillantásunk, a világ befolyása, a rossz példa hatása, a korszellem sugallatai és egyebeka mi lelkünkhöz is közel fognak férkőzni, hogy megkísértsék. E nehéz helyzetben számunkra sem marad más hátra, mint a hathatós imádság, amely sértetlenül vezet ki a megpróbáltatá-

sok keservéből. Igy bennünk is megvalósul, amit Szent Jakab mond, hogy boldog, aki a kísértést kiállja, mert hűnek találtatván, elnyeri az élet koronáját (Jak. 1, 12). A mai ünnep liturgiája arra is utal, hogy mennyire szükséges ébernek lenni és őrködni, nehogy a kísértés készületlenül találjon. Ezt Krisztus is mondja, és megparancsolja, hogy éberek legyünk (Márk. 13, 37). Szent Pál is azt tanácsolja, hogy virrasszunk kitartással és esdekléssel (Ef. 6, 18) és arra is figyelmeztet, hogy ne aludjunk mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok (Tessz. I. 5, 6). Nekünk is ehhez kell tartani magunkat és józan éberséggel kell őrködnünk, hogy mindig Isten kegyelmében éljünk, nehogy a kísértés erőt vegyen rajtunk. Mellőzhetetlen eszköze ennek az önellenőrzés, amely gyakori lelkiismeretvizsgálattal tartja számon a lélek életének legkisebb megnyilvánulásait és semmit sem tűr meg, ami erejét gyengíthetné. Az imádkozó Krisztus magatartása is azt mutatja, hogy a kísértés nem ritka óráiban imádkozni kell. Jézus Sirák

Fia ezen értelemben mondja, hogy ne resteljük az imát (Sir. 7, 10) és Szent Pál azt írja az efezusiaknak, hogy mindenkor lélekben esedezzenek minden imádságban és könyörgésben (Ef. 6, 18). Az imádkozó, éber lelkeket a kísértés nem könnyen környékezi meg és ha mégis megkísérli hozzájuk férkőzni, nem éri el célját, mert a megkísértett lelket az imádság legyőzhetetlen pajzsa védi.

Elhatározás: Nem félek a kísértéstől és az imádkozó Krisztus magatartását követem, amennyiben éber vagyok és teljes odaadással imádkozom. Így vértezem fel a lelkem a nagy küzdelemre.

Hetvenedvasárnap utáni szerda.

A mai elmélkedésben a vasárnapi szentmise liturgiájával kapcsolatban a földi létet szemléljük, mint az örökkévalóság előjátékát. Ezen előjáték a küzdelem jegyében áll és a liturgia (Szentlecke) a küzdelem helyét, a versenypályát, a küzdelemben követendő

taktikát és az abból következő fölényes lelki uralmat szemlélteti velünk.

1.

«Testvérek: Nem tudjátok-e, hogy akik a versenypályán futnak, mindannyian futnak ugyan, de egy nyeri el a jutalmat? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek!» (Szentlecke.)

Szent Pál a sportszerető korinthusiakhoz írt levelében az életet versenypályával hasonlítja össze és arra mutat rá, mennyire küzdelem az élet, amelynek színhelye az aréna. E küzdelem elől senki sem menekülhet meg, mert mint a Szentlecke mondja, mindannyian futnak, tehát résztvesznek a versenyben. Ami annyit jelent, hogy a küzdelem általános törvény. Már Jób is említi (Jób 7, 1), hogy az ember élete küzdelem e földön. Szent Pál pedig arról panaszkodik, hogy míg kifelé küzd, benseiét a félelem rázkódtatja meg (Kor. II. 7, 5). A küzdelem általánosságából azonban nem következik, hogy a célt, a hervadhatatlan koszorút — és ez az örök élet — mindenki megnyeri

(Szentlecke). Pedig e küzdelemnek csak egy értelme van : a hervadhatatlan koszorú által szimbolizált örök élet. A küzdelmet ennek következtében úgy fogom fel, hogy minden erőmből törekszem megmenteni magamban azt, ami örök. A belém fektetett értékeket a küzdelem folyamán csiszolom, tökéletesítem, fokozom és így mentem át az örök élet biztos révpartjára. Ez azon szent cél, amely előreveti világosságát és beleragyog életem sötétjébe. Ezt akarom biztosítani, tehát küzdök, de úgy, hogy a nyerőkhöz, győztesekhez, fölényesekhez tartozzam. Nem félek a küzdelemtől, amelyet teljes odaadással vállalok, mert bátran akarom küzdeni az Úr küzdelmét (Kir. I. 18, 17). Elszántságomat és erőmet abban összpontosítom, hogy egykor én is mondhassam, hogy tényleg jól küzdöttem és most már befejezhetem pályafutásomat (Tim. II. 4, 17).

Elhatározás: Hálát adok Istennek, hogy méltónak tart a küzdelemre és bátran állok ki a versenypályára, hogy

ott hivatásom körülményeinek megfelelően vegyek részt a küzdelemben. A versenypályának hivatásomat veszem, kötelességteljesítésemet küzdelemnek tekintem és így érdemlem ki az örök élet hervadhatatlan koszorúját.

2.

«Mindaz pedig, aki résztvesz a versenyben, mindentől tartózkodik; azok, hogy hervatag koszorút nyerjenek, mi pedig hervadhatatlant. Én bizony futok, nemcsak úgy bizonytalanra vívok, nemcsak úgy a levegőt verdesem: hanem megsanyargatom testemet és szolgaságba vetem . . .» (U. o.)

A liturgia, amely gondolatait a fölényes életművészetet gyakorló Szent Pál tanításából meríti, helyes küzdelmi taktikára nevel. Röviden körülvonalozva azt a fölényes küzdelmi módszert ajánlja nekünk, amely biztosan célhoz vezet. — E taktika *első* követelménye mindentől tartózkodni, ami a lelket gyengíti. Ez főleg a bűn és mindazon gyarlóság, amely elapasztja bennünk a kegyelmet. Itt

a testi és lelki önmegtartóztatás legszebb eszményképével állunk szemben. Ez az önfegyelem alapja és a kegyelmen kívül leghathatósabb fegyvere az örök életért folytatott küzdelemnek. Az önmegtartóztatás vonatkozik testi dolgokra, amennyiben ezeket önfegyelem által a magasabb cél követelményeinek rendeli alá. Vonatkozik lelki dolgokra is, amennyiben a lélektől távol tart mindent, ami nem egyeztethető össze a kegyelem világával. Az ekként alakított önmegtartóztatás testi és lelki értelemben fönséges fölényhez vezet és biztosítja a végső győzelmet. — Ennek a taktikának *második* követelménye a test szolgasága. Ez annyit jelent, hogy a testet, mint szervezetet és mint fizikai erőt, teljes kizárólagossággal az örök cél szolgálatába állítjuk. Semmiesetre sem fogadjuk el azok nézetét, akik benne öncélt látnak, hanem úgy neveljük és irányítjuk fizikai erőnket, hogy az mindig csak eszköz legyen, melynek segítségével részt veszünk a küzdelemben. — A *harmadik* követelmény a test sa-

nyargatása, amely alatt a fegyelemhez szükséges nélkülözést értjük. Erre azért van szükség, mert ez a test igényeit méltó korlátok közé szorítja, hajlékonyságra neveli és ruganyossá teszi. Ez az indítóok vezeti a katolikus Anyaszentegyházat, amikor a legkomolyabb liturgikus időszakok tartamára üdvös fizikai nélkülözéseket, mint pl. a böjt, tesz kötelezővé. — Az említett taktika a böjtbevezető és a nagyböjti időszakban fontos szerepet játszik. A liturgia ugyanis többek közt azt a célt követi, hogy e szentidőt lelkiéletünk elmélyítésére, a küzdelem tökéletes alakítására és a kegyelem felfokozására használjuk fel. Ehhez azonban az említett taktika hármas követelménye szükséges. Mindazok, akik ezt a szent időszakot komolyan veszik, e mellőzhetetlen taktikát is teljes odaadással fogják követni.

Elhatározás: A küzdelemben én is részt veszek és nem zárkózom el az általános törvény elől. Küzdelmem a bűn és az emberi gyarlóság ellen irányul és csak egy cél-

kitűzést ismer: a lélek örök szépségének teljes kibontakozását.

3.

«*Megsanyargatom testemet és szolgaságba vetem.*» (U. o.)

Az arénában folytatott küzdelemnek értelme a lélek fölényes és mindenre kiterjedő uralma. Ezért mondja Szent Pál a rómaiaknak, hogy ne uralkodjék bűn a halandó testben, hogy kívánságainak engedelmeskedjünk és ne adjuk oda tagjainkat a bűnnek a gonoszság fegyvereiként, hanem mint akik a halálból életre keltek, adjuk oda magunkat, szintúgy tagjainkat is az igazság fegyvereiként Istennek (Róm. 6, 12—14). Folyton e célt tartsuk szem előtt, miáltal életünk az egyensúly, a harmónia és a fokozatos fejlődés jegyében fog állni. *Elsősorban* egyensúlyba jutunk, mert a küzdelem által lefokozzuk azt a feszültséget, amely a test és a lélek között áll fenn. Életünk harmonikus lesz, mert hiányozni fog belőle az ellentmondás, amely a meg nem fékezett

testi igények uralomratörekvésének tudható be. Fokozatos fejlődésben is lesz részünk, amennyiben a bennünk működő kegyelmet és a vele való együttműködést a túlfokozott és jogtalan testi igények és a léleknek ebből fakadó szolgasága többé nem zavarja. Ezáltal Szent Pál kívánsága teljesül, aki azt mondja, hogy Krisztus békéje, amelyre hivatva vagyunk, diadalmaskodjék szíveinkben (Kol. 3, 15).

Elhatározás: A lélek uralomrajutásáért minden áldozatot meghozok és komoly lelkiismeretvizsgálatot tartok, hogy mi akadályozta bennem annak megvalósulását.

Hetvenedvasárnap utáni csütörtök.

A mai Evangéliumban a liturgia arra figyelmeztet, hogy az élet nemcsak küzdelem, hanem munka és megbizatás is, amelyet el nem kerülhetünk. Ezzel kapcsolatban Istent mint munkaadót ismerjük meg, a legkülönbözőbb munkavevőkkel találkozunk

és az elért eredmény egységességéről győződünk meg.

1.

«Az időben: mondá Jézus tanítványainak a következő példabeszédet. Hasonló a mennyek országa a házigazdához, ki jókor reggel kiméne műveseket fogadni szőlőjébe. Megegyezvén pedig a művesekkel egy dénár napi bérben, elküldé őket szőlőjébe.» (Evangélium.)

A liturgia Istent egyik legszebb szerepében, mint munkaadót mutatja be. A munkaadó Isten céljait emberi eszközök igénybevételével éri el. A különböző munkateljesítmények koordinációja, logikus egységbe való összefogása lényeges része Isten kormányzatának. E megvilágításban megértjük, hogy az élet lényege a munka, mely az isteni megbízás következménye. — Ezzel kapcsolatban tudnunk kell *elsősorban*, hogy Isten kivétel nélkül mindenkinek kijelöli a munkakört és ezáltal külön egyéni megbizatásban részesíti. Ez elől senki sem zárkózhatik el ; ez általános törvény. Szent Pál annyira megy, hogy

azt mondja : aki nem dolgozik, nem végzi a munkát, ne is egyék (Tessz. II. 3, 10). Ne zárkózzunk tehát el a munka elől és legyünk büszkék arra, hogy Isten külön megbízással tisztel meg. — Tudnunk kell *másodsorban*, hogy Isten a megbízás teljesítéséhez, a munkához, megadja a szükséges tehetséget. Észt, akaratot, belátást, kitartást és teljesítőképességet is azért adott az embernek, hogy a munkát végezhesse és ne tévessze el életcélját. Ennek következtében kötelesség az isteni adományokat felhasználni és a kapott megbizatás szolgálatába állítani. — *Harmadszor* tudnunk kell, hogy Isten arról az esetről is gondoskodott, amikor emberi teljesítőképesség már nem elegendő, mert természetfölötti megvalósításokról van szó. Ezekhez is megadja a kegyelmet, amely az emberileg lehetetlent is lehetővé teszi és arra képesít, hogy természetfölötti kötelességeinket is teljesíthessük. Az esetről-esetre kapott kegyelmet fel kell használni, vele együtt kell működni és az előbb említett tehetséget szolgálatába kell állítani. Ezáltal

közös nevezőre hozzuk a tehetséget és kegyelmet, megfelelünk életcélunknak, elvégezzük a ránkbízott munkát és teljesítjük a megbizatást.

Elhatározás: Hálás szívvel fogadom egyéni megbizatásomat, szeretem hivatásomat és minden törekvésemet abban összpontosítom, hogy tökéletes kötelességteljesítés által megfeleljek életcélomnak.

2.

«És kimenvén három óra tájban, láta másokat tétlenül állni a piacon és mondá nekik: menjetek ti is szőlőmbe és ami igazságos leszen, megadom nektek. Azok pedig elmenének. Ismét kiméne hat és kilenc óra körül és hasonlóképp cselekedvék. Tizenegy óra tájban pedig kimenvén, találá más veszteglőket és mondá nekik: mit álltok itt egész nap hivalkodva? Felelék neki: mivel senki sem fogadott meg bennünket. Mondá nekik: menjetek ti is szőlőmbe.» (U. o.)

A liturgia (Evangélium) a munkaadó Isten után a munkavevő embert szemlélteti és rámutat a különböző időben és különböző körülményeknek

megfelelő megbízások kiindulópontjára. — Ha a munkavevők seregét szemléljük és a különböző körülményeket vesszük tekintetbe, akkor megtudjuk *elsősorban*, hogy a megbízásra várni kell. Itt nincs helye idegességnek és kapkodásnak, nyugtalanságnak és türelmetlenségnek. Isten, aki mindent bölcs belátása szerint rendel el, tudja, hogy mikor következik be a megfelelő időpont és akkor magához hív, részesít a megbízásban. mint azt az evangéliumi szőlőgazda is megteszi. Azalatt, amíg várakozunk, legfeljebb csak azt tehetjük, hogy buzgón imádkozunk a megbízás kegyelméért és arra kérjük Istent, rövidítse meg várakozásunk idejét. — Tudnunk kell *másodsorban*, hogy a megbízást feltétlenül el kell fogadnunk, mint az Evangéliumban említett munkások is megtették. Itt nincs helye a válogatásnak, a megfontolásnak, a kételynek és az érzékenységnek. Nem az fontos, mivel bízott meg az Úr, hanem, hogy megbízott. Nem az lényeges, mit kíván tőlünk, hanem hogy meghajolunk kívánsága előtt. Nem az mérvadó, mily

hívatáskörbe állít bele, hanem hogy méltónak tart a megbízásra. — Fontoljuk meg *harmadszor*, hogy a megbízást keresztül kell vinnünk. A munkát teljesítenünk kell, a feladatnak meg kell felelnünk és mindent el kell követnünk, hogy Isten várakozásának tökéletesen megfeleljünk. — Itt nem szabad hivatkozni azokra az áldozatokra, amelyek a munkával együttjárnak, sem pedig az elkerülhetetlen nehézségekre, és nem szabad a teljesítmény folyamatát megszakítani mert fáradtnak érezzük magunkat, hanem bátran ki kell tartani, míg a reánk bízott munkát el nem végeztük. Erre gondol Szent Pál, mikor azt mondja, hogy a hivatást szem előtt kell tartani (Kor. I. 1, 26), mert csak ezáltal vagyunk hivatva az örök életre (Zsid. 9, 15).

Elhatározás: Teljes odaadással végzem munkámat akkor is, ha megnehezítő körülmények jönnek közbe és a fáradság démonja kísért, mert teljesen tudatában vagyok, hogy csak így felelek meg életcélomnak.

3.

«Hívd össze a műveseket és add meg nekik bérüket, kezdve az utolsóktól az elsőkig. Eljövén tehát, akik tizenegy óra tájban érkeztek vala, kaptak egy-egy dénárt. Jövének pedig az elsők is, azt vélték, hogy többet kapnak, de ők is egy-egy dénárt kaptak.» (U. o.)

A liturgia (Evangélium) arra a feltűnő körülményre is rámutat, hogy a legkülönbözőbb megbízások eredménye mindig egy és ugyanaz : az örök élet. Csak azon utak különböznek, amelyek ehhez az eredményhez vezetnek. — Ami az örök életet és a benne való részesülést illeti, tartsuk *elsősorban* szem előtt, hogy az mindig az egyéni mértéknek felel meg. — Ezen értelemben mondja Szent Pál, hogy a kegyelmet mindegyikünk Krisztus ajándékozásának mértéke szerint kapja (Ef. 4, 7). Ez a mérték mindenkiben meghatározza az egyéni befogadóképesség nagyságát. A mérték különböző, de a lényeg egy és ugyanaz, mert az örök életben mindenki, aki felhasználja a kegyelmet, e mértéknek megfelelően részesül. Szem előtt kell tartanunk —

másodsorban, hogy az örök életben való részesedés az egyéni érdem szerint alakul. A Zsoltáros is azt kéri az Úrtól, hogy mindenkinek azt adja meg, amit megérdemelt (27. Zsolt. 4). Minél többet küzdött a lélek és minél nagyobb odaadással teljesítette kötelességét, annál nagyobb lesz az örök életben való részesülése. — *Harmadszor* ne feledjük el, hogy mindezt az egyéni képesség egészíti ki. Erre céloz az isteni Megváltó, aki az egyik hasonlatban különböző talentumokról beszél és azt jegyzi meg, hogy mindenkinek a maga tehetsége szerint adatott (Máté 25, 15). E képesség a kegyelemmel való együttműködésben nyilvánul meg és annak ruganyosságát fokozza. Azt tartsuk főleg szem előtt, hogy az örök életben való részesedés a Krisztus által meghatározott mérték keretein belül fokozható. E kívánság vezesse minden cselekedetünket.

Elhatározás: Az örök cél folyton szemeim előtt lebeg és minden törekvésemmel azon vagyok, hogy teljesítőké-

pességemet felfokozzam, munkámat mindig tökéletesebben teljesítsem és ennek megfelelően nagyobb részem legyen az örök életben.

Hetvenedvasárnap utáni péntek.

A mai elmélkedés anyagát az Olajfák hegyén imádkozó Krisztus emlékezetének keddi miséjéből (Graduálé) vesszük, amely Isten elmaradhatatlan segítségét teszi elmékedés tárgyává. Erre azért van szükségünk, mert az előző elmélkedésekben az életet mint küzdelmet és intenzív munkásságot ismertük meg. A jelen elmélkedésben, amely az előzőket egészíti ki, a liturgia arra mutat rá, hogy Isten kegyelme a küzdelemben és a munkában mennyiben segít. A liturgikus szöveggel kapcsolatban feltárul előttünk Isten szánakozó szeretete, amely nem fordítja el arcát és nem távolodik el tőlünk.

1.

«*Hallgass meg, Uram, hisz irgalmad kegyes, tekints reám nagy könyörületedben.*» (Traktus.)

A Graduáléra következő Traktus imént idézett szövegében Isten szánakozó és kegyes jóságát szemléljük. A Zsoltáros szerint Isten jóságos irgalma azon ember felé fordul, akit végkimerülés fenyeget, mert a küzdelemben minden erejét kimerítette és a munka minden teljesítőképességét felőrölte. E helyzetben Szent Pál tanítása valósul meg, aki tanítványának, Timoteusnak írja, hogy szenvedjen Isten erejének segítségével (Tim. II. 1, 8). Az Úr kegyelme elegendő (Kor. II. 12, 9) ahhoz, hogy a felhasznált erőt pótolja és a kimerült embert új munkára és küzdelemre képesítse. Ennek tudatában mi is, valahányszor érezzük, hogy belső kegyelemfelújulásra van szükségünk, az Úr megértő és szánalomra kész jóságához fordulunk és abból merítjük mindazt, amire további küzdelmünkben szükségünk van. Az Isten végtelen jósága különösen nehéz helyzetünket veszi figyelembe és arra is tekint, hogy felőrölt életerőnkre vonatkozólag feltétlenül segítségre van szükségünk. Erre az elgyengült életre céloz Szent Pál, midőn az efezusiakat arra

inti, hogy erősödjenek meg az Úrban az Ő ereje hatalmából (Ef. 6, 10). Az eredmény feltétlenül biztos és mint olyan, erő-megújulásban nyilvánul meg, amit Szent Pál is tapasztalt, aki az Isten ereje segítségével küzdött, amely teljesen működött benne (Kol. 1, 29). Ugyanez az értelme az apostolfejedelem szavainak, aki azt mondja, hogy ha valaki szolgálatot tesz, azt azon erővel teszi, amelyet Isten oszt ki (Péter I., 4, 11). Az isteni kegyelem, amelyért imádságainkban könyörgünk, bennünk is erőteljesen fog működni. Erre az erőre támaszkodom, ebben az erőben bízom és ezt az erőt kapcsolom bele további életalakításomba. Isten végtelen jósága, amely legkülönbözőbb szükségleteinkre is tekintettel van, nem zárkózik el előlünk, ha imáinkban Hozzá fordulunk és arra kérjük, hogy minden kimerülés és gyarlóság ellenére további tökéletes életalakításra képesítsen. Meghallgatja imánkat és részesít az új életet fakasztó kegyelmi erőben. Ez által, mint a Zsoltáros is mondja, megerősíti az Isten és a lélek között fennálló szoros kap-

csolatot: «Szeretem az Urat, mert meghallgatta könyörgésem szavát». (114. Zsolt. 1.)

Elhatározás: A kimerülést és az erőfogyatkozást nem kerülhetem el, de idejekorán gondoskodom, hogy a kegyelemben felújuljak és ezért e szent időszakban különös figyelmet fordítok arra, hogy imádságaimban az Úrtól a kegyelmi életre képesítő erő kibontakozását kérjem.

2.

«*Ne fordítsd el szolgádtól arcodat.*» (U. o.)

Az Úr azzal büntet, hogy elfordítja tőlünk arcát (Iz. 54, 8), ami a Zsoltárost arra készteti, hogy megkérdezze: «még meddig fordulsz, el Uram, teljesen, meddig ég még haragod, mint a a tűz» (88. Zsolt. 47), mert tudja, hogy ezen helyzetben nem maradhatunk sokáig. Ha az Úr elfordítja tőlünk arcát, akkor elapad a kegyelem és annak hiányában nem vagyunk képesek többé a küzdelmet folytatni, a munkát teljesíteni és életcélunknak megfelelni.

Az Úr elfordulásának első oka a bűn. Ezen értelemben mondja Izaiás, hogy bűneink födik el előlünk arcát. Azok tehát, akik az élet küzdelmét komolyan veszik, elsősorban a bűnt kerülik és annak minden árnyalatát, nehogy az Úr elfordítsa arcát és megtagadja kegyelmét. Ez akkor is bekövetkezik, ha lanyhák vagyunk. A Szentlélek maga figyelmeztet erre a Jelenések könyvében és azt mondja: «Ismerem cselekedeteidet, hogy sem hideg nem vagy sem meleg, bár hideg volnál vagy meleg, de mivel langyos vagy és sem hideg, sem meleg, kezdlek téged kivetni számból.» (Jelenések 3, 16.) Az Úr nem szereti azokat, akik nem tudják magukat elhatározni és nem foglalnak el egyértelmű álláspontot. Helyzetük elmosódott és senki sem tudja, hova tartoznak. Az Úr az ilyeneket nem támogatja kegyelmével és megtagadja tőlük azt az erőt, amely nélkül sikerrel teljes küzdelmet folytatni nem lehet. Ennek következtében élesen körülvonalozott álláspontot kell Istennel szemben elfoglalnunk, félreérthetetlenül hozzá kell csatlakoznunk és kerülnünk

kell a lanyhaságot, nehogy elveszítsük kegyelmét. Az Úr elfordulásának még egy kiindulópontja lehet és ez azon bizalom, amely üres dolgok felé fordul és hiábavalóságokban merül ki (Iz. 59, 4). Az Úr megkívánja tőlünk, hogy bizalmunkat csak Neki ajándékozzuk és Őkívüle ne keressünk segítséget. Azoktól, akik e kimondott kívánsága ellen cselekszenek és hiábavalóságokban bíznak, megvonja kegyelmét. Ezáltal bizonyítja, mennyire hiábavaló erőlködésük. Mi nem akarunk ezekhez tartozni és sehol másutt nem keresünk segítséget, nem remélünk támaszt és csak az Úrtól várjuk az életre képesítő kegyelem felújulását.

Elhatározás: E szent időben szükségem van arra, hogy az Úr arculata ragyogása világosítsa meg életutamat. Komoly elszántsággal kerülök mindent, ami e ragyogást elhomályosítaná és törekszem, hogy ennek segítségével minél tökéletesebben járjam hivatásom által előírt életutamat.

3.

«Ne légy távol tőlem, mert közel a nyomorúság és nincs, aki segítséget nyujtana.» (U. o.)

Elmélkedésünk harmadik pontját annak a szánalomraméltó lelkületnek szenteljük, amelyet az Isten tőlünk való eltávolodása hagy hátra. Ha nem keressük Isten szánakozó jóságát és nem gondoskodunk idejekorán, hogy a kegyelem megújuljon lelkünkben, akkor az Úr abban a mértékben távolodik el tőlünk, amelyben a kegyelem működése gyengül el bennünk. Lelkületünk sivár és terméketlen lesz és oly helyzetbe jut, amelynek komoly következményei lehetnek. — E lelkületet *elsősorban* a gyengeség jellemzi, amely rendszerint munkaképtelenségben és a küzdelemben mutatkozó sikertelenségben nyilvánul meg. E gyengeség, amely a kegyelem nyilvánvaló hiányára vezethető vissza, az élet minden megnyilvánulására kihat, úgyhogy a lehetőségek egész vonalán vereséget szenvedünk. Ha nem változtatunk idejekorán a helyzeten, kitesszük magunkat azon veszélynek, hogy lelki

életünk, benső nagy küzdelmek árán felépített kultúránk széjjelfoszlik és megsemmisül. E felelősségteljes gyengeség ellen védekeznünk kell, amit azáltal teszünk, hogy nem kényszerítjük az Urat, hogy távol tartsa magát tőlünk. — E lelkület *másik* jellemvonása a félelem, ami sok esetben a legsajnálatraméltóbb lelki nyomorúságig fokozódik. Ennek kettős gerince van: félünk az élettől, mert tudjuk, mennyire gyengék vagyunk és mily csekély a kilátás arra, hogy vele megküzdhessünk, félünk az örökkévalóságtól, mert tudjuk, hogy annak küszöbén számonkérik tőlünk cselekedeteinket, amelyekért a felelősség minket terhel. E kettős félelem gyötri a lelket és teszi elviselhetetlenné az életet. Nincs szükségünk arra, hogy hasonló helyzetbe kerüljünk és érezzük, mily félelem lepi el azokat, akiktől az Úr eltávolodott. Ezért minden erőnkből arra törekszünk, hogy az Úr közelében tartózkodjunk és kegyelmét élvezzük. — A *harmadik* jellemvonás a bizonytalanság. Az Úr eltávolodott és sötét lett körülöttünk

E homály bizonytalanságában nem látjuk az utat, eltévesztjük az irányt és nem érünk célhoz. Érezzük, hogy tévútra jutunk és veszély környékez. E helyzetből is csak úgy szabadulhatunk, ha mindenkor Isten kegyelemteljes közelségét keressük.

Elhatározás: Legfontosabb feladatomnak tartom az Urat őszinte odaadásommal magamhoz kötni, Tőle soha el nem távolodni és közeljelenléte minden kegyelmét az Ő nagyobb dicsőségére felhasználni.

Hetvenedvasárnap utáni szombat.

A mai elmélkedéssel befejezzük a hetvenedvasárnapra következő hetet. Szemlélődésünk anyagát e vasárnap liturgiája három könyörgéséből vesszük. A Kollektában szabadulásért, a Szekretában tisztulásért, a Postkommúnióban erőért könyörgünk az Egyházzal. A liturgia e hármas kérelem által a böjtbevezető és a nagyböjti időszak célkitűzését állítja szem elé és arra késztet, hogy e szent időben szabadu-

lásunkon, tisztulásunkon és erőben való növekedésünkön munkálkodjunk.

1.

«Néped könyörgését, kérünk, Uram, hallgasd meg kegyesen: hogy mi, akik bűneink miatt igazságosan bűnhődünk, nevednek dicsőségéért irgalmasságod által megszabaduljunk.» (Kollekta.)

A hetvenedvasárnap liturgiája elsősorban szabadulásunkat tartja szem előtt és kéri Istent, hogy részesítsen e kegyelemben. Egyszersmind arra mutat rá, hogy a szent küzdelem, amelyet e komoly időszakban megsokszorosított erővel folytatunk, valódi szabadsághoz vezet, amennyiben *elsősorban* — és ez Szent Pál elgondolásának is megfelel (Róm. 8, 2) — a bűn törvényétől szabadít meg. Ezalatt nemcsak az eredeti bűn és az egyéni vétek bocsánatát kell érteni; a bűn törvényétől való megszabadulás azt is jelenti, hogy a kegyelem áthatja énünket és ártalmatlanná teszi az eredeti bűn nyomában fakadó rosszra való hajlamot. Ezt nevezi Szent Pál a bűn törvényének. Ezáltal bűnös hajlamaink lefoj-

tására képesít és megalapozza bennünk a tökéletes életet, amelyben Istenhez való hasonlatosságra törekszünk. Ez az eszményi erkölcsi szabadság alapja. — Erre következik megszabadulásunk *második* jellegzetes következménye, melyet Szent Pál a romlás szolgálatától való megszabadulásnak nevez (Róm 8, 21). Ez már az eszményi szabadság magasabb fokát jelenti és azt hozza magával, hogy többé nem vagyunk a bűn rabszolgái, nem esünk uralma alá és miután tőle megszabadultunk, nem kerülünk többé hatalmába. A bennünk működő kegyelem bőségesen gondoskodik arról, hogy vissza ne essünk a bűnbe s annak még árnyékát is kerüljük. — Ennek nyomában fakad *harmadszor* a tökéletes életalakítás, mely a vétek, a szenvedély, a rosszra való hajlam minden befolyását megtörve teljesen szabadon bontakozik ki és valósítja meg a természetfölötti életideált. Ennek végkicsendülése és jutalma az örökkévaló boldogság. Ezáltal a szabadság legmagasabb fokát érjük el és a Zsoltárossal szólva (114. Zsolt. 8) az örök haláltól szaba-

dulunk meg. E szent időszak küzdelmei által megszabadulunk mindentől, ami Isten felé vezető utunkban gátol és biztosítjuk magunknak Isten gyermekei szabadságát. (Róm. 8, 21).

Elhatározás: A böjtbevezető és a rákövetkező komoly idő lélekalakító küzdelmeit arra használom fel, hogy minden rossz befolyástól függetlenítsem magam és ezáltal nekem is részem legyen Isten gyermekei eszményi szabadságában.

2.

«Áldozati ajándékainkat és imádságunkat kérünk, Urunk, fogadd el és e mennyei miszteriummal tisztíts meg minket és hallgass meg kegyesen.» (Szekréta.)

A csendes imádságban, a Szekretában, a szent küzdelem második eredménye ragyog fel előttünk: a megtisztulás, amely a szabadulás legnemesebb következménye. A bűnnek nemcsak salakjától, de még árnyékától is megtisztulunk és már semmi sincs bennünk, ami Isten végtelenül tiszta pillantását sérthetné. Szabadu-

lásunk által tisztultunk meg és ennek, mint a liturgia szövege mondja, a «mennyei miszterium» a leghathatósabb eszköze. E miszterium alatt a liturgia felfogása szerint az Eucharisztiát, főleg az Újszövetség vértelen áldozatát kell érteni. Az Eucharisztia mennyei miszterium, titokzatos kegyelemforrás. Neki köszönjük benső lelki tisztaságunkat. — A mennyei miszterium, az Eucharisztia *elsősorban* a tisztaságnak forrása. Mindazok, akik a lelki tisztaságra súlyt fektetnek és teljesen bűnmentes életet akarnak élni, az Eucharisztiához fordulnak és belőle merítik a szükséges kegyelmet. Ugyancsak belőle merítik az eszményi életfelfogást, amely visszavonhatatlanul megszeretteti velük a lelki tisztaságot. Az Eucharisztia Krisztus közvetlen jelenléte. Az, aki Krisztust ily közelről szemléli, közvetlenül ismerkedik meg a tiszta és érintetlen, bűntől teljesen mentes lelkület minden szépségével. Az Eucharisztia tehát a tiszta lelkület forrása, amennyiben megismerteti Krisztus szeplőtlen lelkületét és megadja a kegyelmet, hogy

annak megfelelően alakítsuk lelkiségünket. — Az Eucharisztia *másodsorban* fenntartója a benső tisztaságnak, amennyiben kegyelemmel halmoz el és arra képesít, hogy a bűnnek ellentálljunk, a kísértésnek ellene mondjunk, a szenvedélyt legyőzzük és lelki tisztaságunkat, bűntől való mentességünket sértetlenül megőrízzük. Eucharisztikus szellem, eucharisztikus életalakítás, az Eucharisztia kegyelmébe való mindennapi elmerülés nélkül lehetetlen oly ellentálló képességre szert tenni, amely megóv a bűntől és megszilárdítja a lelki érintetlenséget. — Az Eucharisztia *harmadszor* beteljesülése a lelki tisztaságnak, mert Azt nyujtja, Azzal köt össze és Azzal forraszt egybe, Aki a tiszta lelkek legfőbb kívánsága, egyetlen boldogsága és legtökéletesebb beteljesülése. Ez Krisztus, akit a tiszta lelkek az Eucharisztiában vesznek magukhoz és Aki ezen szentségi egyesülésben a lelki tisztaságért küzdőknek a legteljesebb beteljesülést nyujtja.

Elhatározás: E szent időben nagy éberséggel őrködöm lelkem

tisztasága fölött és az Eucharisztiából (mindennapi szentáldozás, szentmise, szentségláto-gatás stb.) merítem a tiszta lelkület megőrzéséhez szükséges erőt.

3.

«Erősödjenek meg híveid, Isten, a Te viszontajándékaid által, hogy egyrészt azokat megnyerve is mindig keressék, másrészt keresve, mindenkor elnyerjék.» (Posztkommúnio.)

A Posztkommúnióban, az áldozás utáni imádságban, a megerősödés kegyelmét kérjük az Úrtól. A liturgia ebben a klasszikus szép imádságban a kegyelmi életben fennálló összefüggésekre mutat rá és ezáltal a kegyelem bennünk való működését állítja elénk plasztikus kifejező erővel. A kegyelmi élet folyamatát ezen Oráció közvetítésével következő módon ismerjük meg. Tengelye az Isten ajándéka, amely alatt a kegyelmet kell értenünk. Kiinduló pontja, mint az Oráció mondja, az Isten ajándékában való részesedés, amely által az Isten

kegyelmét nyerjük meg. Ezért mondja Szent Pál, hogy kinek-kinek saját ajándéka van Istentől. Az egyiknek így, a másiknak amúgy. Aki egyszer részesült Isten ajándékában, az annyira megszerette, hogy nem tud nélküle meglenni. Érzi, hogy hozzátartozik életalakítása lényegéhez, mint egyetlen támasz, segítség és beteljesülés. Ezek azok, akikről Szent Pál mondja, hogy egyszer megvilágosíttattak és meg is ízlelték a mennyei ajándékot, az Istennek jó igéjét és a jövendő világ erőit (Zsid. 6, 4). — Ezek ismét és ismét visszatérnek a kegyelmi forráshoz, hogy újból részesüljenek az ajándékban, amelyet többé nem tudnak nélkülözni. — Az ismételt visszatérés nemes szokássá (de nem megszokássá!) alakul át és így valósul meg az ajándékokban való részesedés folytonossága, amelyről az Oráció is megemlékezik s ez a kegyelmi összefüggések sorozatának legszebb eredménye. — Amint láttuk, e folyamat az ismételten való részesedésből és a különböző részesedések sorozatának folytonosságából áll. Ez

az a kegyelmi élet és természetfölötti világ, amely megerősíti az egyént, acélossá teszi a lelket és biztosítja a szabadság és lelki tisztaság felbecsülhetetlen értékét.

Elhatározás: Ma szombat lévén, különös bizalommal kérem a szentséges Szüzet, akit erős Szűznek is neveznek, vezessen úgy, hogy e szent időszak küzdelmeit tökéletesen alakítva, én is elérjem a hármas célt és megszabaduljak, megtisztuljak és megerősödjek Isten szolgálatában.

Hatvanadvasárnap.

A lelki életért folytatott küzdelemben és az élet eszményi alakításában az isteni igétől kapjuk a szükséges irányítást. Az isteni ige világít bele életünk sötétjébe, oszlatja el kételyeinket, mutat rá teendőinkre és vezeti életalakításunkat. Az Isten igéjét a kinyilatkoztatás közvetítésével kaptuk és belőle a hallás, a hagyomány útján részesülünk (Introitus). — Ma erről elmélkedünk és ezzel kapcsolatban a belső hallással, az ige hirdetésé-

vel és az Isten országa misztériumának ismeretével foglalkozunk.

1.

«Tulajdon fülünkkel hallottuk, Atyáink beszélték el nekünk.» (Introitus.)

Szent János evangéliuma kezdetén azt mondja, hogy Isten világossága, az Ige, amely nekünk megadatott, tulajdonába jöve, de övéi őt be nem fogadák (Ján. 1, 11). Mi is azokhoz tartozunk, akiket az Ige övéinek nevez, de nem akarunk azokhoz tartozni, akik Őt be nem fogadták. Tudjuk, hogy hozzánk jött, hogy szükségünk van rá, hogy nélküle nem kezdhetjük el és nem folytathatjuk győzedelmes küzdelmünket. Ezért befogadjuk, Hozzá fordulunk, hallani akarjuk, amit Isten beszél (84. Zsoltár 90) és készséggel mondjuk Neki, hogy beszéljen hozzánk, mert hallják az Ő szolgái (Kir. I. 3, 9). Tehát hallgatunk rá és kialakítjuk magunkban a belső hallást. Sietünk hallani (Jakab I, 19), mert tudjuk, hogy abból fakad a hit (Róm. 10, 17). —A belső hallás, amely-

lyel az isteni igére figyelünk, *elsősorban* azt jelenti, hogy éhezzük az igazságot (Máté 5, 6), birtokába akarunk jutni, keressük felvilágosító irányítását és el akarunk merülni szemléletébe. Mindezt azért, mert az igazság ismerete nélkül nem lehet az életben elhelyezkedni, a legégetőbb kérdésekre felelni és az erkölcsi magatartást úgy alakítani, hogy megfeleljen a kitűzött örök életcélnak. — A belső halláshoz szükséges *másodsorban*, hogy befogadjuk az igazság szavát és azzal tüzetesen foglalkozzunk. El kell merülnünk szemléletébe, meg kell találunk a mindennapi élettel való összefüggéseket és meg kell teremtenünk a mellőzhetetlen kapcsolatokat. Csak akkor, ha mindezt megtettük, állíthatjuk, hogy nemcsak hallottuk, de be is fogadtuk Isten igéjét. — *Harmadszor* kötelességünk, ezt a szent Szűz is megtette (Lukács 2, 51), megőrizni az igét, mint saját tulajdonunkat és életünk legnagyobb értékét. Tegyük azáltal, hogy ismeretét mindinkább fokozzuk, iránta való odaadásunkat elmélyítjük, erkölcsi magatartásunkat követelmé-

nyeinek megfelelően alakítjuk, sugallatait követjük és mellette egész életünkön át hűen kitartunk.

Elhatározás: Törekedni fogok szert tenni belső hallásra; azt elmélyítem, hogy mindig az ige tanítására figyeljek és annak megfelelően alakítsam életemet.

2.

«*Atyáink beszélték el nekünk.*» (U. o.)

Az isteni ige világosságában a kinyilatkoztatás közvetítésében részesülünk. Ennek leghathatósabb eszköze az igehirdetés, amely úgy a lelkipásztorkodás, mint a lélekalakítás terén döntő szerepet játszik. — Ezzel kapcsolatban meg kell fontolnunk *elsősorban*, hogy Isten az igét, az örök igazságot embereknek nyilatkoztatta ki és őrájuk bízta. Ennek következtében az örök igazsághoz csakis emberek közvetítésével közeledhetünk. Ha az örök igazság szemléletébe akarunk elmélyedni és birtokunkba óhajtjuk venni mindazt, ami benne foglaltatik, akkor azokhoz kell fordulnunk,

akiket Isten e közvetítéssel megbízott. Ezek a mai üdvrendszer szerint a tanító egyház tagjai, a pápa és a püspökök és azok segítőtársai, a felszentelt papok. Isten e rendelkezését feltétlenül elismerjük és a közvetítők szolgálatát hálásan igénybe vesszük.— Meg kell fontolnunk *másodsorban*, hogy Isten az igét, az örök igazságot az embereknek nemcsak kinyilatkoztatta, hanem őket annak terjesztésével is megbízta. Emberek hirdetik Isten igéjét és gondoskodnak arról, hogy ismerete az egész földön elterjedjen és minden lélekben megszilárduljon. E hirdetést mint tényállást nemcsak el kell fogadnunk, de ki is kell használnunk és az előző pontban említett benső hallást annyiban kell tökéletesítenünk, amennyiben hallgatunk az igehirdetők szavára és hálával fogadjuk minden ebbeli fáradozásukat. Nem zárkózunk el az igehirdetés elől, meghallgatjuk a szentbeszédeket és azokon eszményi lelkülettel veszünk részt, mert tudjuk, hogy Isten szól hozzánk emberek által és általuk tanít az örök igazságra. — Meg kell *harmadsorban*

fontolnunk, hogy amit kaptunk, azt tovább is kell adnunk és az igehirdetés nehéz munkájában legalább közvetve részt kell vennünk. Ha ezzel nem vagyunk közvetlenül megbízva, akkor ebbeli kötelességünknek azáltal felelünk meg, hogy példaadásunk, kifogástalan magatartásunk, istenes életmódunk és felvilágosító tevékenységünk által gyakorlatban hirdessük és egyéni értékeink által meggyőzően bizonyítsuk az örök isteni igazságot.

Elhatározás: E szent időben, amelyet sokan az Egyház lelkigyakorlatos idejének neveznek, nagy súlyt fektetek az Isten igéjére. Felteszem magamban, hogy a szentbeszédeket nem mulasztom el és belőlük merítem a küzdelemhez szükséges felvilágosító irányítást.

3.

«*Nektek adatott tudni az Isten országának titkait.*» (A Magnificat keretverse a vecsernyében.)

Elmélkedésünk befejező pontját a vecsernyéből vesszük. A Magnificat

keretverse az igehirdetés belső lelki eredményeit szemlélteti. Mindazok, akik az igehirdetés kegyelmét komolyan veszik és megfelelő lelkülettel közelednek az isteni igazsághoz, úgy járnak, mint az apostolok, akikhez Krisztus a fentebb idézett szavakat intézte: nekik is megadatik Isten országa miszteriumának az ismerete. Az igehirdetés ezáltal elérte célját és az igazság ismeretének közvetítése által a lelkekben megalapozta Isten országát. — Az ebben való részesedés *elsősorban* kegyelmet jelent, mert Isten ismerete és a kinyilatkoztatás alapvető igazságainak megismerése nélkül lehetetlen tökéletes benső életet élni, az életküzdelmet sikerrel folytatni és az örök célt elérni. Ezért az alapvető kegyelemért, hogy megismerhettük az örök igazságot, amelyet még manapság is oly sokan nélkülöznek, nem adhatunk eléggé hálát Istennek. — E részesedés *másodsorban* kitüntetés, mert Isten ezáltal méltónak tartja arra emberi teremtményét, hogy őt megismerje, emberi méltóságának megfelelően éljen és elnyerje az örök

élet koronáját. E kinyilatkoztatást annál is inkább meg kell becsülni, mert mint tudjuk, minden általános és lelkiismeretes missziós tevékenység ellenére még ma is számosan akadnak olyanok, akik még nem részesültek benne. — *Harmadsorban* fontoljuk meg, hogy a részesedés nagy felelősséggel jár, mert Isten azért ragyogtatta föl előttünk az örök igazság világosságát, hogy annak kegyelmét kihasználva megfelelő erkölcsös életet éljünk és neki szolgáljunk. Aki részesült az örök igazság ismeretében és nem vonja le belőle az erkölcsi következményeket, azt nagyobb felelősség terheli mint azt, aki csak azért nem élt istenes életet, mert fogalma sem volt annak alapvető elemeiről.

Elhatározás: E szent idő második hetének küszöbén felteszem magamban, hogy nemcsak minden erőmből keresem az isteni ige, az örök igazság tökéletes ismeretét, hanem annak megfelelően egész életemet, belső lelki világomat és külső csele-

kedeteimet is úgy alakítom, hogy sohase kerüljenek vele ellentmondásba.

Hatvanadvasárnap utáni hétfő.

A mai elmélkedés anyagát a szentmise evangéliumából vesszük, amely Krisztus egyik legszebb példabeszédét tartalmazza. Ezzel kapcsolatban alkalmunk van megismerni az isteni ige sorsát, amely Krisztus magyarázata (Evangélium) szerint többféle lehet. A példabeszéd tanítását a következő három pontban foglaljuk össze. Először a vetőmag (ige), amely az út mellé esett, másodszor a vetőmag, amely kőre esett és tövisek közé került, harmadszor a vetőmag, amely jó földben százszoros termést hozott.

1.

«*Kiméne a magvető elvetni az ő magvát és amint vetett, némely része útszélre esék és eltapostaték és az égi madarak felevék azt . . . Az útfélre esők azok, akik hallgatják, de azután jön az ördög és kiveszi az igét szívükből, nehogy hivén üdvözüljenek.*» (Evangélium.)

Az ige mint Isten vetőmagja, mindenhova eljut és így sokszor az út mellé esik. Itt vagy széjjeltaposssák, vagy az ég madarai csipdesik föl. — Krisztus ezzel kapcsolatban azt mondja, hogy a példabeszéd e részében azok sorsa van jelképezve, akik hallják ugyan az Isten igéjét, de nem tartják meg, mert idejekorán jön az ellentmondás (gonosz lélek), hogy kiűzze szívükből. — E sajnálatraméltó folyamatnak lélektani *kiinduló pontja* a felületes hallás. Hallgatnak ugyan az igére és meghallgatják amit mond, de a hallgatás nem őszinte, figyelmes és összpontosított. Ennek következtében az ige a legjobb esetben csak a lélek felületét érinti. Ez sokszor túlságosan sivár és terméketlen ahhoz, hogy az ige, mint vetőmag gyökeret verjen benne. Nem csodálkozhatunk, hogy Krisztus a felületeseknek az igével szemben tanusított magatartását az útszélére esett vetőmaggal hasonlítja össze. A csak a felületet érintő vetőmagot, mint a példabeszéd is mondja, az ellentmondás szelleme hamarosan eltávol-

lítja. Az ellentmondást itt külső és belső értelemben vehetjük. — A külső az, amelyik kívülről hatol befelé. Ennek forrása a korszellem, a világ ellentállása, az ellenkező világnézetek tanítása, az emberek előítéletei stb. Az ellentmondás ördöge hamar jön és alapos munkát végez. Ennek eredménye az isteni ige terméketlensége az emberi lélekben. — A belső ellentmondás ennél még veszedelmesebb és hathatósabb. Ez esetben saját szenvedélyeinkre hallgatunk, saját kényelmünket keressük, az isteni ige által megkövetelt önmegtagadást és fegyelmet kerüljük és romlott, az isteni igének föltétlenül ellentmondó ösztöneinkre hallgatunk. Az eredmény ugyanaz : az ellentmondás megsemmisíti az isteni ige termékenységét. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy azokat, kiknek sorsát Krisztus a példabeszéd e részében vázolja, nagy felelősség terheli. Nem mondhatják, hogy nem volt alkalmuk az isteni igét megismerni és nem az isteni ige hibája, hogy ennek nem volt eredménye. A felelősség megmarad és mint a ki-

nyilatkoztatás mondja, magatartásukra nincs mentség (Ján. 15, 22).

Elhatározás: Az isteni ige hozzám is szól, hogy figyelmeztessen tökéletlenségeimre és irányítsa életemet. Nem akarok azokhoz tartozni, akik csak felületesen hallgatnak az ige szavára és nem vonják le belőle a következményeket. Teljes odaadással követem lelkiismeretem sugallatait (ezáltal szólal meg az ige bennem) előljáróim (gyóntatóm) irányítását és elkerülöm, hogy elviselhetetlen felelősség terhelje lelkemet.

2.

«*És a másik kősziklára esék és kikelvén, elszárada, mert nem volt nedvessége, és másik tövisek közé esék és vele együtt növekedvén, a tövisek elfojták azt... A kősziklára esők azok, akik, mikor hallják, örömmel fogadják az igét, de nincs gyökerük. Egy ideig hisznek és a kísértés idején elpártolnak. Tövisek közé esők azok, akik hallgatják, de az igék utóbb az élet gondjai, gazdagsága és gyönyörűségei között elfojtatnak és gyümölcsöt nem teremnek.* (U. o).

Az ige, mint isteni vetőmag az állhatatlanok szívét is érinti. Itt sem vár jobb sors rá, mint az előző esetben. A példabeszéd ezzel kapcsolatban azt mondja, hogy a vetőmag kőre esett, következésképen elszáradt, tövisek közé jutott és elfulladt. Ezen eset is azt mutatja, hogy hogyan nem szabad fogadni az Isten igéjét. Ha az állhatatlanok magaviseletét szemléljük, elsősorban arra jövünk rá, hogy náluk a hallás merő kísérletezés. Nem zárkóznak el az elől, amit az Isten igéje mond és a hallottakat egy ideig meg is őrzik szívükben. Sok esetben alkalmazkodnak is hozzá. De, miután túlságosan ingatagok és hiányzik belőlük a kitartás, az ige csak szalmatüzet gyujt bennük és nem vezet a kívánt eredményhez. A talaj itt sem jó, mert nem komoly elhatározásról, hanem szeszélyes próbálkozásról van szó. Nem csoda, ha az isteni ige nem ver mély gyökeret és nem hoz százszoros gyümölcsöt. Az állhatatlanok és felületesen kísérletezők lelkében az igét — és ez a *második* megállapítás — megpróbáltatások tüze fojtja el. Az igéhez való alkalmazkodás

és jogos követelményei teljesítése tökéletes odaadást, fegyelmet, áldozatot és komoly munkát tételez fel. Ezenkívül nem marad el a megpróbáltatás sem, s azoknak, akik az igéhez hűek akarnak maradni, komolyan kell küzdeniök, hogy megállják helyüket. Erre a férfias konzekvenciát feltételező küzdelemre az állhatatlanok és ingatagok nem képesek. A problémát úgy oldják meg, hogy elpártolnak az igétől és régi felfogásaikhoz, rossz szokásaikhoz térnek vissza. Az igét ezenkívül — ez a *harmadik* megállapítás — az életbőség sivár gazdagsága is el szokta fojtani. Ezt Krisztus a példabeszédben külön hangoztatja és mint a tapasztalat bizonyítja, jogosan. Krisztus Urunk a tövisek alatt, amelyek az ige vetőmagját elfojtják, az élet gazdagsága gyönyörűségeit érti és igaza van: azok, akiket az élet túlságos bőséggel halmazott el, megfeledkeznek arról, hogy ez is csak eszköz, de nem cél. Ők célnak tekintik. Csak az életbőség gyönyörűségeinek élnek, abban összpontosítják minden törekvésüket. Lelkületük tehát nem az a termékeny

talaj, amely az isteni igét befogadhatná. Isten szava bennük nem talál visszhangra, és a csirázó ige zsenge életét is a tövisek sokasága fojtja el, mielőtt mélyebb gyökeret verhetne.

Elhatározás: Nem akarok állhatatlan lenni és hűen kitartok az isteni ige követelményei mellett. E szent időt különösen arra használom fel, hogy ezeket minél tökéletesebben megismerjem és magatartásomat annak megfelelően alakítsam.

3.

«Másik jó földbe esék és kikelvén, százszoros gyümölcsöt hoza . . . Amelyik pedig jó földbe esett, azok, kik tiszta és jó szívvel hallván az igét, megtartják azt magukban és gyümölcsöt hoznak állhatatosságban.» (U. o.)

Az isteni ige megtermékenyítő erejét akkor fejti ki egész nagyságában, ha jó földbe kerül. Mint Krisztus mondja, állhatatosságban hoz százszoros gyümölcsöt. — A jó példát és az igével szemben tanusított helyes magatartást illetőleg fontoljuk meg *elsősor-*

ban, hogy ezen esetben a hallás természetfölötti élniakarás. Azok, akik az igét teljes odaadással fogadják, elsősorban élni akarnak és pedig természetfölötti életet. A világító irányítást az ige adja meg, azért fogadják oly őszinte vágyakozással és meleg szeretettel. Ez már termékeny talaj, amely — és ez a *második* megfontolni való — a kibontakozás, a lelki értékek és szépség kialakulása százszoros gyümölcsét hozza. Figyeljünk az arányokra. A parányi vetőmag, amely dús termést hoz, jelképe annak, hogy az isteni ige részéről sokszor egy szó, egy gondolat elég, hogy az említett termékeny talajban gyümölcsöt hozzon és a legpazarabb lelki kibontakozáshoz vezessen. Ennek — és ez a *harmadik* megfontolás — elkerülhetetlen kerete a türelem, amely nem aggályoskodik, kapkod és idegeskedik, hanem természetes higgadtsággal mindennek megadja a fejlődéshez szükséges időt. Fructum fert in patientia: gyümölcsét állhatatosságban hozza meg.

Elhatározás: Termékeny talaj akarok lenni, páratlan befogadó

képességgel. Az isteni ige minden sugallatáért hálás vagyok és a legnagyobb odaadással követem, hogy, különösen e szent időben, lelki szépségem teljes kibontakozását segítsem elő.

Hatvanadvasárnap utáni kedd.

Ma a liturgia ősrégi szokás szerint Krisztus keserves kínszenvedéséről emlékezik meg. Mi is ehhez tartjuk magunkat és mint az előző héten, ma is a miseszöveg alapján végezzük elmélkedésünket. A szentmise liturgiája egy pillantásba foglalja össze Krisztus kínszenvedése végtelen gazdagságát és teljes egészében szemlélteti a Golgota tragédiáját. E színes összességből a következő motívumokat válasszuk: 1. Megaláztatás (Introitus). 2. Elhagyatottság (Gradualé). 3. Kínszenvedés (Offertórium).

1.

«*Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán. Ezért az Isten is felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, amely minden más név fölött van.*» (Introitus.)

Krisztus kínszenvedésének első motívuma az Introitus szövege szerint a megaláztatás. Ennek különböző fázisai vannak. — Az *első* a megtestesülés és erre céloz Izaiás, mikor azt mondja, hogy Isten elfátyolozta arcát, mert az emberi természet, melyet felvett, elrejtette szemeink elől istensége ragyogását. Ez pedig, ha az Isten és az emberi természet közt fennálló különbséget vesszük tekintetbe, végtelen leereszkedést, megaláztatást jelent. — Fokozza ezt *másodsorban* Krisztus halála, ami által — mint Szent Pál mondja — legyőzte a halált. (II. Tim. 1—10). Ez is hozzátartozik a megaláztatáshoz, mert mint az Evangéliumból tudjuk, legalábbis ideiglenesen ama látszatot keltette, mintha az üdvösség ellenségeinek sikerült volna Krisztus fölött győzedelmeskedni. — *Kicsendülése* e megaláztatásnak az a körülmény, hogy Krisztus a keresztfán halt meg. A keresztrefeszítés Krisztus idejében a legszégyenteljesebb kivégzés volt. Erre csak gonosztevőket ítéltek. A Megváltó azért fokozta fel ennyire megaláztatását, hogy ezáltal «megengeszteljen

magával mindent és békességet szerezzen keresztjének vérével mindennek, ami akár a földön, akár a mennyben vagyon». (Kol. 1, 20). A megaláztatás nem maradt eredmény nélkül és százszoros gyümölcsöt hozott. Az Introitus szövege erre is utal és kidomborítja, hogy Krisztus a megaláztatás által nevet szerzett magának, amelyben mindenki megtalálja üdvösségét. A megalázott Üdvözítő a Zsoltárossal mondhatja : «Az Úr jobbja felmagasztalt engem». (117. Zsolt. 16). Itt Szent Jakab mondása teljesül be : «alázódjatok meg az Úr színe előtt és felmagasztal titeket». (Jakab 4, 10). «A megaláztatás által szerzett névben minden dicsősége bennefoglaltatik és ennek erejében találunk kegyelmet Istennél.» (Kor. 1, 5—4.) «E név «mindenekfelett vagyon» (Filipp. 2, 10) és «e névből fakad a mi hitünk» (János I. 3, 23.).

Elhatározás: Krisztus példáját követem, aki nemcsak az emberi természet fátyolába burkolta isteni dicsőségét, de még szent emberéségét

is a porig alázta, hogy szerénységre és alázatosságra tanítson. Szívemen viselem és keresem a megaláztatást.

2.

«Előtted van minden, aki szorongat engem, gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem. Keresem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.» (Graduálé.)

A kínszenvedés második motívuma a rettenetes elhagyatottság s a feltétlen benső lelki elárvulás. Krisztust szenvedése kimagasló pillanataiban mindenki elhagyta és senki sem akadt, kinek hűségére támaszkodhatott volna. Ez már — *a)* az Olajfák hegyén is nagy szerepet játszik. A Megváltó az utolsó vacsora meleg és közvetlen hangulatából vezeti tanítványait az Olajfák hegyére és ott félrevonul, hogy imádkozzék. A tanítványok ahelyett, hogy hasonló módon cselekednének és Krisztus szenvedése előjátékában résztvennének, közömbös viselkedést tanusítanak. Fáradtak és míg az Üd-

vözítő első haláltusáját vívja és vért izzad, gondtalanul elszenderednek. Krisztus már ekkor teljesen egyedül volt s csak egyetlen hű lélekre támaszkodhatott, akivel egy lelki közösségben élt: a Fájdalmas Istenanyára. — *b)* Az elfogatás szomorú jeleneténél ugyanezen magatartással találkozunk. A tanítványok, főleg Péter, haboznak ugyan és megkísérlik Krisztus mellett maradni. Az Üdvözítő kieszközli számukra a szabadságot, mire ők, ahelyett hogy osztoznának Krisztus sorsában, elszélednek. A főpap házában a kihallgatás alatt, majd Pilátusnál, egyedül marad, és tanítványai akkor sem jelentkeznek, amikor vállára veszi keresztjét, hogy a Golgotára menjen áldozatát befejezni. — *c)* A Golgota magaslatán szintén csak az elárvult, magárahagyatott Krisztust látjuk, aki ellenfelei őrjöngő gúnyolódásai közepette vívja megváltó haláltusáját. Csak az Istenanya és a szent asszonyok mernek odaállni a kereszt tövébe. Később János is megjelenik, mint egyetlen a tanítványok közül, aki szemtanuja

a Megváltó kereszthalálának. Az Olajfák hegyén a közömbös fáradság, az elfogatásnál az önszeretet, a kereszthalálnál az emberfélelem tartotta vissza Krisztus legmeghittebb barátait, hogy hűségük által az isteni Szenvedő vigaszára legyenek. A lelki elárvulás és elhagyatottság a Megváltó kínszenvedését fokozta és előjátéka volt azon számtalan hűtlenségnek, amelyet a rákövetkező századokban oly sokszor kellett tapasztalnia.

Elhatározás: Nem akarom fokozni Krisztus kínszenvedését és minden körülmény közt feltétlenül hű maradok Hozzá. Az elárvulásban tanusított krisztusi magatartás egyedül mérvadó számomra. Ezt követem, ha hűtlenséget és hálátlanságot kell tapasztalnom.

3.

«*Hálátlan emberek támadtak ellenem és kegyelem nélkül halálra kerestek. Árcomba köptek, lándzsáikkal megsebeztek és megtörték minden csontomat.*» (Offertórium.)

A mai szentmise Offertóriuma klasszikusan szemlélteti a kínszenvedés harmadik motívumát, a kereszthalált és a megelőző körülményeket. Plasztikusan rajzolja meg egy pár vonalban Krisztus kereszthalálának okait, körülményeit, beteljesülését és összefoglalóan teljes képet nyujt a kínszenvedés folyamatáról. — *Elsősorban* az ellenfelek összeesküvéséről emlékezik meg, akik becsvágyból, irígységből, gyűlöletből és féltékenységből halálra keresték az Üdvözítőt. — *Másodszor* arra figyelmeztet, hogy mindezt irgalom nélkül tették, mert a szenvedély annyira elvakította őket, hogy Krisztusban már nem voltak képesek a megígért Messiást felismerni és Nála keresni üdvösségüket. — A liturgikus szöveg *harmadszor* Krisztus kínszenvedésének egyes mozzanatait említi és végül keserves kereszthalálát állítja szemünk elé.

Elhatározás: A liturgia nyomán e komoly időszakot én is arra használom fel, hogy közelebbről megismerjem Krisztus kínszenvedését, elmerüljek részleteinek

szemléletében és kialakítsam magamban a golgotás lelkületet.

Hatvanadvasárnap utáni szerda.

A hatvanadvasárnap stációja Szent Pál apostol római bazilikája, ahol az ősidőkben e napon maga a pápa végezte a szent funkciót. Erre vezethető vissza, hogy a vasárnapi szentmise liturgiája, amelynek alapján tovább elmélkedünk e héten, az ige nagy organumát, a népek apostolát állítja mint követendő példaképet elénk. Ezáltal az ige egyéntalakító erejére is utal és példával illusztrálja annak termékenyítő hatását. A mai elmélkedést a Szentlecke alapján végezzük és abból a következő pontokat emeljük ki: 1. Az apostoli fáradozás, 2. A sokszoros halálveszély. 3. Az összes egyházak gondja.

1.

«*Krisztus szolgái ők . . . én még inkább: számtalan fáradság . . . által.*» (Szentlecke.)

Szent Pál, a lélek apostola páratlan egyéniségét nem lehet egy rövid elmé-

kedés szűk keretei közé szorítani. Ezért liturgikus alapon, a mai Szentleckével való kapcsolatban csak külső élete folyása főbb motívumaival foglalkozunk. Az első az apostol elapadhatatlan és minden elképzelést fölülmúló munkája. Mint teljesítmény ez megszakítást nem ismerő tevékenységet jelent. E munkának, amelyben Szent Pál főfeladatát látta, gerince a szakadatlan igehirdetés. Ennek méretei oly nagyok és jelentősége annyira alapvető, hogy Szent Pált a katolikus világegyház missziós tevékenysége megalapítójának kell neveznünk. Ha e tevékenységet a mai Szentlecke alapján vizsgáljuk, a következő kísérő jelenségekkel ismerkedünk meg. — *a)* Az Apostol mindenkihez elment és nem várt arra, hogy hozzájöjjenek. Főfeladatát abban látta, hogy mindenkihez önmaga vigye el az ige isteni vetőmagvát és így az emberek lelkületét annak befogadására előkészítse. Aki ismeri az emberi lelket és az Apostol korát jellemző körülményeket, tudja, hogy e teljesítmény mily szakadatlan munkássá-

got jelentett és mennyi fáradsággal járt. — *b)* Az igehirdetés a fáradságon kívül szenvedést is jelentett. Szent Pálnak nemcsak az út fáradalmait kellett elviselnie, és erről manapság csak nehezen tudunk fogalmat alkotni magunknak, hanem azokat a szenvedéseket is, amelyek ellentmondásból, gyűlöletből, félreértésből, szűkkeblűségből és hasonló kellemetlen emberi tulajdonságokból származtak. E szenvedés részleteit az Apostol rövid vonalakban a korinthusiakhoz írt második levelében vázolja. Levelének e részét, amelyet a Szentlecke tár fel előttünk, nem lehet meghatottság nélkül olvasni. — *c)* Az igehirdetés harmadik kísérő jelensége a halálos veszedelem volt, amelyben Szent Pál számtalanszor forgott. Az ellentmondás ugyanis sokszor vak gyűlöletté fajult el és nem egyszer akadtak olyanok, akik ebből kifolyólag Krisztus hűséges apostolát halálra keresték. Csak az isteni Gondviselés őrködő éberségének tudható be, hogy mindannyiszor sikerült megmenekülnie és az utat zavartalanul folytatnia. Szent Pál igehirdető tel-

jesítménye a fáradhatatlan munkásság jegyében áll és örök példája ama tevékenységnek, amelyet mindazoknak ki kell fejteni, akiket az isteni Gondviselés hasonló megbízással tisztelt meg.

Elhatározás: Legyek pap, szerzetes, vagy világi, feltétlenül és körülményeimnek megfelelően vállalom a számomra kijelölt apostoli munkát. Ebben fáradhatatlan akarok lenni és minden szempontból az Apostol magatartását követem. Nem ismerek sem fáradságot, sem kimerülést, ha igehirdetésről vagy egyéb apostoli munkásságról van szó.

2.

«*Gyakran voltam veszélyben.*»
(U. o.)

A mai szentmise szövege (Lecke) az apostoli levél alapján részletesen vázolja azt a számtalan veszélyt, amelyen Szent Pálnak keresztül kellett mennie. Az Apostol ezekkel szemben hősies bátorságot tanusított. Ke-

gyelem adta fölénnyel és az igazság teljes tudatában szállt szembe minden egyes veszéllyel. Hősies bátorsága, Krisztus katonájához illő magatartása és félelmet nem ismerő akaratereje, főleg azonban a benne működő isteni kegyelem mindig győzelemre vezette. Ha e veszélyeket az apostoli levelek és az azokat kiegészítő történelmi kutatás alapján vizsgáljuk, a következő motívumokra bukkanunk: — *a)* Szent Pál életében nagy szerepet játszottak azon benső veszélyek, amelyekkel az egyházközösségek keretein belül kellett megküzdenie. Ezeket az Apostol klasszikus rövidséggel egy pár szóba foglalja össze, midőn a hamis testvérekről beszél. Ezek éppen elég kellemetlenséget okoztak és általuk az Apostol nem egyszer került ferde helyzetbe. Velük szemben a legnagyobb eréllyel kellett fellépnie, ami apostoli szívének, melynek alapeleme a szeretet volt, végtelenül nehezére esett. — *b)* A benső veszélyeket a külső veszélyek csak fokozták. A gondterhelt Apostol, kinek lelkét az előbb említett benső veszedelmek oly nagy

mértékben terhelték meg, az utazások fáradalmait is elviselte és mindannak bátran szemébe nézett, ami ezzel együtt járt. Az utazás szárazföldön és tengeren azon időben nemcsak nem volt élvezet, de végtelen sok veszéllyel járt. Ily apostoli vándorlásokra csakis azok vállalkozhattak, akikben, mint Szent Pálban, Krisztus szeretete valósult meg, amely minden áldozatra képesít. — *c)* Betetőzte mindezt azon veszedelmek összessége, melynek csiráját lelkében hordozta. Ezt én egyéni veszélynek nevezem. És alatta mindazon szenvedést és keserűséget értem, amely mint az említett élményekre való visszahatás keletkezett lelkében. Az Apostol erre céloz, midőn Macedóniába való érkezésével kapcsolatban megemlíti (Kor. II. 7, 5.), hogy mindenféle szorongattatást szenvedett: külsőleg harcot, belsőleg félelmet. Ezzel a belső viharral, amely nagy mértékben veszélyeztette az igehirdetés sikerét, szintén meg kellett küzdenie. Az apostol élete tényleg a legkomolyabb veszélyek közt folyt le. ami azt bizonyítja, hogy Szent Pál,

a kegyelem embere, csak a legférfiasabb bátorság segítségével tudott győzedelmeskedni.

Elhatározás: Nem félek az apostoli tevékenységgel együtt járó veszélyektől. Fő gondom az, hogy mint Szent Pálban, bennem is korlátlanul működjék Isten kegyelme, minek segélyével én is minden irányban és minden körülmény között félelmet nem ismerő bátorságot tanusítsak.

3.

«*Ami ezenkívül van . . . az összes egyházak gondja.*» (U. o.)

A fent idézett kijelentésnél az Apostol nem mondhatott volna magáról szebbet; kijelentésével bizonyítja, hogy csak az igehirdetés sorsát, annak sikerét és a misztikus Krisztus-test, vagyis az Egyház érdekét tartja szem előtt. Nem érdekli más, és mintha pillantása minden egyéb iránt érzéketlen lett volna, csak ezt az egyet látja. A Szentlecke azon szeretet alapelemeit is feltárja, amellyel Szent

Pál az egyházak gondját vállalja. — *a)* Az első, amelyet az Apostol megemlít, a mindennapi zaklatás. Ebből az egyházak érdekében elviselt gondok megszakíthatlan folytonosságára következtethetünk, ami annyit jelent, hogy egy nyugodt perce sem volt, annyira megterhelték a fejlődő Egyház gondjai. — *b)* Második eleme e gondteljes szeretetnek az általánosság, mert nemcsak egy közösségről, hanem mint az eredeti szöveg mondja, az összes egyházakért vállalt gondról van szó. Szent Pál szeretete nem ismer különbséget és nem tesz kivételt. Egyforma szeretettel gondozta az általa alapított közösségeket, úgyhogy amint mondja, mindenkinek mindene lett. *c)* Az Apostol e szeretetet annyira felfokozta, hogy nemcsak az egyházközségekkel, hanem azok minden egyes tagjával is egyénileg foglalkozott és mindenkinek személyesen viselte gondját. Erre céloz, mikor azt kérdezi: «Ki szenved, hogy én ne szenvednék, ki botránkozik meg, hogy én ne égnék?» (Lecke.) Az Apostol, mint a leg-

szeretőbb anya ápolja, vezeti, védi és gondozza az egyházközösségeket és így termékenyíti meg az isteni vetőmagot, amelyet oly apostoli bőkezűséggel vetett a halhatatlan lelkek talajába.

Elhatározás: Tanulni akarok az Apostoltól és felteszem magamban, hogy mindazon szervezetek és egyének gondozását komolyan veszem, akikért felelős vagyok, mert az isteni Gondviselés bízta őket énreám.

Hatvanadvasárnap utáni csütörtök.

Szent Pál páratlan egyéniségét fölényesen alakította az Ige. Ha ennek jelentőségét teljes egészében meg akarjuk fontolni, akkor a tegnapi elmélkedésben vázolt külső életfolyamatot a belső életalakulás szemléletével kell kiegészíteni. Ennek szépségeit szintén a szentmise liturgiája (Szentlecke) közvetíti, amelyből a következő pontokat emeljük ki: 1. A test tövise. 2 A sátán angyala. 3. Az erőtlenségben megdicsőült erő.

1.

«*Tövis adatott testembe.*» (Szentlecke.)

Szent Pál apostolnak minden kimerítő elfoglaltsága ellenére is meg kellett ismerkednie azzal, amit ő oly szépen és tapintatosan a «test tövisé»-nek nevez. A nagy ellenlábas, a romlott természet, őt sem kímélte meg. Heves természete szinte predesztinálta arra a nemes küzdelemre, amelyet egész életén keresztül folytatott. Ha a helyzetet Szent Pál szemével vizsgáljuk, akkor e küzdelem a következő képet nyujtja : — *a)* Elsősorban az anyag a lélek ellen folytatott örök harca tűnik fel. Szent Pál lelke ellen küzdeni nem volt egyszerű feladat, de a pokol hatalmasságai a testi szenvedély közvetítésével mégis megkísérelték. Szent Pál irgalmatlanul felvette a harcot és tényleg nem küzdött úgy, mintha a levegőt verdesné, tehát nem harcolt hiába, hanem győzött. Ezáltal megmutatta, hogy mennyire lehetséges és mily szép feladat a testi erőket az Isten-akarta korlátok közé szorítani, a léleknek

alárendelni és a fölényes lelkiséget kialakítani. — *b)* Az Apostol azt, aki ellen küzd, a sátán angyalának, modern kifejezéssel a gonosz organumának nevezi. E beállítás fokozza benne az elszántságot és a gyűlöletet, mellyel a pokol hatalmasságai iránt viseltetik és lendületesebbé teszi a harcot, amelyet a felbujtott testi kívánságok ellen folytat. — *c)* Az Apostol panaszkodik és azt mondja, hogy a pokol angyala az arcába ütött. Ezáltal nemcsak arra céloz, mennyire megalázó, hogy az emberi életben ilyfajta küzdelemre is szükség van, hanem arra is, hogy a sátán angyala által felbujtott, lázongó testi erők forrongása mennyire megköti a lélek szárnyalását. Szent Pál nem szeret a földhöz ragadni és nem bírja el, ha valaki megköti szárnyait. Van benne elég erő ahhoz, hogy a köteléket széjjelszakítsa és nemes íveléssel magasba jusson. Ő a föltétlen lelki kultúra embere, mert a lelki értékek teljes kibontakozásáért minden áldozatra képes, s a legnehezebb küzdelmet is felveszi, hogy uralkodjon a veszedel-

mes szenvedélyen, melyet a test tövisének nevez.

Elhatározás: Én sem vagyok kivétel és nekem is úgy kell küzdenem, mint Szent Pál küzdött. Nem tűröm, hogy a szenvedély megkösse szárnyaimat és mindent megteszek, hogy a tiszta lélek merész ívelésével Szent Pál példája szerint én is magasba jussak. E küzdelemre különösen a böjtelő és a nagyböjt szent időszakát használom fel.

2.

«Emellett háromszor kértem az Urat, hogy távozzék az tőlem.» (U. o.)

Szent Pál jobban tudja, mint bárki más, mennyire veszélyes a test tövise ellen folytatott küzdelem, és azért az emberi természet gyarlósága és az emberi akarat tökéletlensége teljes tudatában, a lélek fölényéért folytatott harc hevében teljes bizalommal Istenhez fordul segítségért. Megható az Apostol gyermekded lelkülete. A legnagyobb egyszerűséggel,

magától értetődő gesztussal és korlátlan bizalommal fordul az Úrhoz, akitől nem kér egyebet, csak hogy muljék el tőle a kísértés Ha e magatartást vizsgáljuk, feltűnik — *a)* az abban megnyilvánuló folytonosság. Ha Szent Pál a korinthusiakhoz irt levélben megemlíti, hogy háromszor kérte az Urat, akkor az már az ismétlésben rejlő folytonosságot jelenti. Ennek következtében mindig az Úrhoz fordult, valahányszor hasonló helyzetbe jutott. — *b)* Azt kérte, hogy távozzék el tőle a kísértés, tehát nyugalomért, egyensúlyért és harmóniáért esdekelt. Ezt nem azért tette, mert nem volt kedve küzdeni, hanem azért, hogy szabad legyen és teljes korlátlansággal minden erejét az igehirdetés gyönyörű feladatának szentelhesse. — *c)* Az Úristen kérését nem hagyta válasz nélkül és rámutatott arra, hogy a győzelemhez szükséges és elegendő az Ő kegyelme. Ez megtisztítja a pillantást, lehűti a vérmérsékletet, elapasztja a vihart és megnyugtatja az aggódó lelket. Amit az emberi gyarlóság esetleg nem volna képes elérni,

azt eléri a kegyelem, amely mint Isten belénk áradó, megszentelő ereje feltétlenül mindenható. Szent Pál az imádság embere és ezáltal csak természetfölötti gondolkodását és beállítását bizonyítja. Nem bízik önmagában, mert ismeri az emberi természet kiszámíthatatlan szeszélyeit. A győzelmet a Mindenható kegyelmére bízza.

Elhatározás: Én is hasonlóan akarok viselkedni. A küzdelem hevében nem feledkezem meg, hogy fölényes győzelemre, annak megszilárdítására és a tiszta lelkület megóvására csak a kegyelem képesít. Minden erőmet kegyelemszerzésre összpontosítom és ebben a szent időben különösen törekszem, hogy lelkem kegyelmi gazdagsága minden kísértésnek elejét vegye.

3.

«*Elég neked az én kegyelmem; mert az erő az erőtlenségben lesz teljessé.*» (U. o.)

Istenhez méltó a válasz, melyet Szent Pál levelében említ: az erő az erőtlenségben lesz teljessé. A kinyilatkoztatás ezáltal azt hangsúlyozza, hogy Isten ereje a mi erőtlenségünkön keresztül teljesül be. Ezt úgy kell érteni, hogy — *a)* az emberi természet gyarlósága és az emberi akarat korlátolt teljesítőképessége Istennek közbelépésre ad alkalmat és arra készteti, hogy akkor szóljon bele életünkbe, amikor segítsége nélkül csatát vesztenénk. — *b)* Isten ilyenkor úgy segít, hogy belénkárasztja a kegyelem erejét, felfüggeszti az emberi teljesítőképességeknek vont korlátot és annyira felfokozza erőinket, hogy le tudjuk küzdeni a leküzdhetetlent. — *c)* Ezáltal az egyéni kibontakozást is elősegíti, mert annak egyik legnagyobb akadályát teszi tárgytalanná és így velünk egy ütemben munkálkodik az egyéni életalakítás csodálatos remekművén.

Elhatározás: A kért kegyelmet tárt karokkal és hálás szívvel fogadom; mint lelki életem sziklaszilárd alapját ápo-

lom, védem, óvom és arra törekszem, hogy a szakrális cselekménybe való belekapcsolódás és a lelki élet egyéb eszközei által mindinkább szaporítsam.

Hatvanadvasárnap utáni péntek.

Szent Pál egyéniségének gerince az isteni ige. Ennek ragyogását nem lehet elsötétíteni. Mindenre kiterjed, mindent magához vonz. E valóságot a vasárnapi szentmise Graduáléja és Traktusa tünteti fel plasztikus elevenséggel. Ezzel kapcsolatban a következő motívumokat tesszük elmélkedésünk tárgyává. 1. A nemzetek megismerik Istent. 2. A magvetők munkája. 3. Az igehirdetés eredménye.

1.

«*Tudják meg a nemzetek, hogy Isten a Te neved: az egész földön egyedül Te vagy fölséges.*» (Graduálé.)

Az isteni ige ragyogását a szentmise Graduáléja tünteti fel, amennyiben arra utal, hogy a nemzetek általa ismerik meg Istent. Krisztus bőségesen gondoskodott arról, hogy igéje min-

denhová eljusson és a nemzetek összessége annak közvetítésével megismerje az Atyát. Az Istenfogalmat, melyet az ige alakít a nemzetek ismeretében, a Graduálé nagy közvetlenséggel vázolja. — *a)* Ennek alapvető vonása Isten fölsége, amelyről Izaiás következőképen nyilatkozik: «. . . láttam az Urat; magas és kiemelkedő királyi széken ült és ruhájának szegélye eltöltötte a templomot. Szeráfok lebegtek felette; . . . és kiáltották és mondták egymásnak: szent, szent, szent az Úr, a seregek Istene, dicsőségével tele van az egész föld» (Iz. 6, 1). — *b)* Kiegészíti ezt az a tudat, hogy Isten fölsége egyedüli és mindenek fölött áll. Mózes erről második nagy beszédében emlékezik meg: «Halld Izrael: Az Úr, a mi Istenünk, egy Úr!» (Mózes V. 6, 4.) — *c)* A Graduálé egyébként azt is kiemeli, hogy a Fölségesnek az egész földkerekség hódol. Szent Pál szerint: «az Úré a föld és annak teljessége» (Kor. I., 10, 26). Az ige a legszebb Istenfogalmat közvetíti és így alapozza meg a nemzetek lelkében az Istenbe vetett hitet, az abból

fakadó reményt és annak beteljesülését, a szeretetet.

Elhatározás: Megjegyzem magamnak a Graduálé által közvetített Istenfogalmat. Gyakran elmélkedem róla. Életemet úgy szervezem meg, hogy a Fölségeshez méltó és Őt megillető hódolat legyen.

2.

«Istenem, tedd olyanokká őket, mint a fergeteg s amilyen a polyva a szél előtt.» (U. o.)

Az Isten igéje mindenhova elhat. Ezen elterjedésnek az ige hirdetői, a magvetők a közvetlen eszközei. A Graduálé szerint a következő tulajdonságokkal bírnak: — *a)* Olyanok mint a forgatag, amely tisztít és magával ragad. A Zsoltáros is ezt hangoztatja: «Követeiddé teszed a szeleket, szolgáiddá a parázsló tüzet» (103. Zsolt. 4). E követelmény beteljesülésével találkozunk, ha Krisztus tanítványainak, az apostoloknak munkásságát szemléljük. Forgatagként, történelmi vonatkozásban hihetetlen rö-

vid idő alatt jutott el az Isten igéje mindenhová. Ezt az apostolok közvetítették. Megtisztították az emberek látását, átalakították a lelket és magukkal ragadtak mindenkit. — *b)* A magvető oly forgatag, amely szalmaszálként kergeti maga előtt a nemzetek sokaságát. Ez szintén megfelel a történelmi valóságnak, mert ha tekintetbe vesszük az apostoli munkásságot megnehezítő körülményeket, akkor minden túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az isteni ige, a szalmaszál könnyedségével nemcsak egyeseket, hanem egész nemzeteket ragadott magával. — *c)* Ennek a forgatag könnyedségével, gyengéd erőszakkal viharzó és mindent magával ragadó apostoli munkának alapja a magvetőkben élő és működő ige, ami nem jelent egyebet, mint a bennük rejlő és lakozó isteni erőt. Az ige erejét legszebben Szent Pál fejezi ki, aki Istenről mondja, hogy: «mindent fenntart hatalmának igéjével» (Zsid. 1, 3).

Elhatározás: A magvetők páratlan tulajdonságaik miatt irígylésreméltók. Én is hozzá-

juk csatlakozom és a bennem kialakult Istenfogalmat nem zárom el magamban, hanem mindenkivel közlöm, hogy ezáltal is terjesszem, mint Isten magvetője az igét. Istent csak arra kérem, hogy jóakaratomat támassza alá és adja meg, hogy mindenkit magammal ragadjak és Őhozzá vezessek.

3.

«*Megmozgattad és megrendítetted a földet, Uram.*» (Traktus.)

Az igehirdetés eredményét és fölényes termékenységét a Traktusnál szebben nem lehet szemléltetni. — *a)* Az ige alkotóerejével állunk szemben. Szent Pál is arról beszél, hogy a rábízottakat addig szüli újra fájdalommal, míg kialakul bennük Krisztus (Gal. 4, 19). Ezen alkotóerő tényleg érvényre jutott, mert rövid idő alatt megsemmisítette a pogány lelkületet és megalapította a krisztusi kultúrát. Ugyanezen alkotó erő működik a lelkekben, a nemzetek összességében és gondos-

kodik arról, hogy a krisztusi lelkület még a legmostohább körülmények között is kialakuljon. — *b)* Ezzel kapcsolatban az igében rejlő feszítő erő is megnyilvánul. A Traktus ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy az Úr megmozgatta és megrendítette a földet. Ez a feszítő erő — és én benne látom a kereszténységben rejlő benső dinamikát — mindig szűknek találja úgy az egyéni lelki élet, mint a kereszténység élete körül vont határokat és azokat mindinkább széjjel tolja, hogy a krisztusi eszmény megvalósulásának annál nagyobb mozgásteret és kifejlődési lehetőséget biztosítson. Ez küzdelmet tételez fel és azon erőszakkal jár, amelyet az Evangélium is megemlít. Enélkül nem tudjuk magunkhoz ragadni az Isten országát (Máté 11, 12). — *c)* Az ige által megrendített világ átváltozik, mert az Isten igéje végtelenül termékeny. Gyönyörűen vázolja ezt a Zsoltáros: «Ha lehelletedet (igédet) reájuk bocsátod, ismét életre kelnek és megújítod a föld színét» (130. Zsolt. 30). Az ige a kereszténység és a lélek egyéni

életében végtelenül fontos tényező: alakít, támad, feszültségben tart és megtermékenyít.

Elhatározás: Mindenben Isten igéjét keresem és annak irányítása szerint alakítom életemet. E szent időt különösen arra használom fel, hogy lelkiismeretes elmélkedés, mélyen szántó szemlélődés és komoly tanulmány útján minél mélyebben hatoljak bele az isteni ige örök szépségeibe.

Hatvanadvasárnap utáni szombat.

A mult hét elmélkedési anyaga azt mutatta, hogy az élet minden szempontból küzdelem. E héten pedig azzal az igazsággal ismerkedtünk meg, hogy az élet küzdelmében az isteni ige világossága irányítja magatartásunkat. Befejezésül még a következő pontokkal foglalkozunk: 1. A megerősödés. 2. Az ingadozás. 3. Az Istennek tetsző életmód.

1.

«Add, hogy ösvényeiden szilárd léptekkel járjak.» (Offertórium.)

A liturgia az Offertóriumban arra kéri a Mindenhatót, erősítené meg lépteinket, hogy ösvényein megfelelő tökéletességgel járjunk. Ezáltal az isteni ige egyik legfontosabb kihatására utal és figyelmeztet, hogy az, aki nem zárkózik el az isteni ige világossága elől, lényegesen megerősödik és képessé válik az Úr ösvényein szilárd lépt tekkel járni. — *a)* A megerősödés, melyet az ige közvetít, elsősorban a fejlődés jegyében áll. Erre utal Szent Pál, mikor felszólítja a kolosszaiakat, hogy «méltón éljenek és minden jócselekedetben gyümölcsöt hozzanak s gyarapodjanak az Isten megismerése által» (Kol. 1, 10). Az isteni ige alkalmazkodik az emberi természet törvényeihez és nem jár rendkívüli utakon. Feltételezi az emberi természetet, arra épít, a jóban fokozatosan megerősíti és elősegíti nemes kibontakozásában. E fokozatos fejlődés, amelyet a lelkiélet folyamatának is ne-

vezhetünk, az egész emberi életre kiterjed. — *b)* Az Offertórium idézett szövege a fejlődés egyes részeit vagy fokozatait lépésekkel hasonlítja össze. Erre céloz Zakariás is a Benediktusban, amikor azt mondja, hogy a megtestesült Ige azoknak világít, akik a sötétben és a halál árnyékában ülnek, hogy lábaikat a békesség útjára igazítsa (Luk. 1, 79). Lépésről-lépésre kell az Úr ösvényein előrehaladnunk és az isteni ige világossága, amely folyton előttünk ragyog, arról gondoskodik, hogy minden lépésünket vezesse. — *c)* Az isteni ige azáltal is megerősít, hogy az Úr útjain vezet. Szent Pál ezt «új és élő útnak» (Zsid. 10, 20) nevezi. Új annyiban, amennyiben eltér az Ószövetség tökéletlenségétől és az emberi gyarlóság megszokott ösvényétől. Ezen az úton vezet az ige, mint világosság, mint Krisztus ragyogó példaadása és mint az a kegyelem, amelyet a megtestesült Krisztus áraszt a lelkekbe. Az ige egyik legértékesebb teljesítménye a megerősödés, amelyben a lélek részesül. Ez egyedül képesíti arra,

hogy az üdvösséghez vezető ösvényen járjon és ne térjen le az Úr útjáról.

Elhatározás: E megerősítésben nekem is részem lehet, ha nem zárkózom el az isteni ige ragyogása elől és lépésről-lépésre minden egyes szentmiseáldozatban arra kérem az Urat, vezessen útjain és sohase engedje meg, hogy azokról letérjek. Sokszor gondolkodom azon, hogyan kell hivatásom keretein belül az Úr útjait járnom.

2.

«*Add ... hogy meg ne inogjon a lábam.*» (Ú. o.)

A liturgia az Offertóriumban azért is imádkozik, hogy az Isten az ingadozás veszélyétől óvjon meg. Szent Pál, aki nem bizonytalanra fut és nem levegőt verdesve vív (Kor. I. 9, 26), e helyzetet nem ismeri. De annál több tapasztalata van ekörül az emberi gyarlóságnak. Jól tudjuk, mennyire igaza van a liturgiának és

mennyire szükségünk van arra, hogy az Úr e veszélytől megszabadítson. — *a)* Az ingadozás elsősorban bizonytalanságot jelent. Nem eléggé kapcsolódtunk bele az isteni ige ragyogásába és az életút nem áll egész tisztán szemeink előtt. Mintha szürke homályban tapogatódznánk előre; nem tudjuk, merre menjünk és merre irányítsuk lépteinket. Ilyenkor még a legerősebbet is elfogja a bizonytalanság érzete, mert tudja, hogy minden elhibázott lépés mily nagy veszélyt rejt magában. E helyzettől csak egy megoldás szabadít meg: Istent a szükséges irányításért kérni és az ige világosságáért könyörögni. — *b)* Plasztikus kifejező erővel emeli ki a liturgia (Offertórium), hogy Isten az imádság elől nem zárkózik el és végtelen irgalmában, igéje közvetítésével lehajol hozzánk, hogy meghallgassa fohászunkat. Erről emlékezik meg Dávid hálaénekében. «Lehajtotta az eget és leszállt, lábai alatt ködhomály volt» (Kir. II. 22, 10). Felénk hajlott az Isten, nyomában világosság fakadt, eloszlatta a Zsoltáros által említett

ködfályolt és megmutatta az örök üdvösséghez vezető utat. — *c)* Isten ezt különösen az eucharisztikus áldozatban teszi meg, amely azáltal száműzi az ingadozást, erősít és éltet. A mai Szekréta is erről emlékezik meg és szívünkre köti, hogy a megerősödés kegyelmét az erősek kenyeréből, az Eucharisztiából merítsük.

Elhatározás: Az ingadozás veszélye gyakran környékez és ilyenkor mindig az Eucharisztiánál (szentmise, szentséglátogatás, szentáldozás) keresek segítséget. Mert csak a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlévő és a szentmiseáldozat szakrális cselekményében tovább működő Krisztus tudja megerősíteni ingadozó szívemet.

3.

«*Alázatosan kérünk, mindenható Isten, engedd meg . . . hogy Neked tetsző életmóddal méltóképszolgáljunk Neked.*» (Posztkommúnió.)

Az isteni ige azzal, hogy megerősít az Úr ösvényein és száműzi az ingadozást, egy célt követ: az Istennek tetsző életmód bennünk való megvalósítását. A mai Posztkommúnió ezért könyörög és arra figyelmeztet, hogy — *a)* következetesen járjuk az Úr útjait, mert csak ezek felett ragyog az isteni ige világossága, mint a Zsoltáros mondja: «Uram, az ilyenek arcod világosságánál járnak» (88. Zsolt. 16). Az istenes életmód alapfeltétele mindenben ezt a világosságot keresni és ennek fényességénél járni az isteni törvény útjait. — *b)* Ezáltal a természetfölötti erkölcsi magatartás alakul ki, amelyet a Posztkommúnió Istennek tetsző életmódnak nevez. Ennek leghatásosabb eszköze az eucharisztikus áldozat, amely a Posztkommúnió szövege szerint a lélek teljesítőképességét újítja meg. — *c)* Ez az egyedüli magatartás — és ezt szintén a Posztkommúnió hangoztatja —, amely megfelel az Isten méltóságának. Azért mondja Szent Pál, hogy «éljünk Krisztus Evangéliumához méltóan» (Filipp. 1, 27), mert ezáltal «Istenhez méltóan

élünk és mindenben tetszésére vagyunk» (Kol. 1, 10) és «így méltóknak találtatunk az Isten országára, ha meg is szenvedünk érte» (Tessz. II. 1, 5). — *d)* Az isteni ige mindezt a kegyelem által teszi lehetővé, amely az Eucharisztiából fakad és amelyben korlátlanul részesülhetünk. Szent Pál is azt mondja, hogy legjobb a szívet «kegyelemmel megerősíteni» (Zsid. 13, 9). Mi szívesen fogadjuk tanácsát.

Elhatározás: Minden törekvésem abban összpontosul, hogy Istennek tetsző életmódot éljek és ezáltal méltóképen szolgáljak Neki. Az ehhez szükséges erőt az Eucharisztiából merítem és a Boldogasszonyt arra kérem, hogy tanítson meg az isteni kegyelemmel való együttműködésre.

Ötvenedvasárnap.

Az élet útjain az Úr vezet. Isten a mi vezérünk. Ez a mai vasárnap liturgiájának alapgondolata. (Introitus.) A vak gyógyulásáról szóló Evangélium méltó illusztrációja ennek az

igazságnak, amelyet a következő pontokban teszünk elmélkedésünk tárgyává: 1. Az Isten szent neve dicsősége. 2. Az isteni vezetés. 3. Az Isten életfenntartó ereje.

1.

«Légy oltalmazó Istenem és menedékem . . ., tennevedért légy vezérem és viseld gondomat. (Introitus.)

A mai liturgia világosan tanítja, hogy mindazt, amit Isten érettünk tesz, szent nevéért teszi. Az isteni jóságnak, irgalomnak, gondviselésnek és kormányzatnak egyedüli háttere és indító oka az Ő szent neve elapadhatatlan dicsősége. — *a)* Az Úr végtelenül féltékeny szent neve dicsőségére. Ezt Ezekiel jövendölése is bizonyítja, amelyben Isten arról beszél, hogy jóra fordítja Jákob sorsát, megkönyörül Izrael egész házán és buzgólkodni fog szent nevéért. (Ez. 39, 25). Ugyane gondolat merül föl Izaiás jövendöléseiben is, ahol az Úr félreérthetetlenül kijelenti, hogy Ő az Úr, ez az Ő neve, dicsőségét senki másnak át nem engedi

és dícséretét nem hagyja a bálványoknak (Iz. 42, 8). Legyünk mi is féltékenyek az Úr szent neve dicsőségére és mindenben ez a szempont legyen mérvadó. — *b)* Az Úr dicsőségét az érettünk tett cselekedetek által domborítja ki. Ennek felel meg Szent Pál gondolata, aki azt mondja: «karoljuk fel egymást, amiként Krisztus is magáévá tett bennünket az Isten dicsőségére» (Róm. 15, 7). Mindaz, ami velünk történik és amit Isten érettünk tesz, bölcseségét, hatalmát, jóságát dicsőíti és az Úr szent nevének ragyogását domborítja ki. Ez számunkra is mérvadó, amennyiben mi is törekszünk úgy cselekedni, hogy minden Isten nagyobb dicsőségére váljék. — *c)* Az Úr e magatartás által minket is megtanít az Ő dicsőségét keresni és ezáltal, mint Mózestől is halljuk: «Az Úr nevét hirdetjük, hogy mindenki elismerje Isten fölségét» (Móz. V. 32, 3). Ennek következtében feltétlenül a Zsoltáros példáját követjük, aki így imádkozott: «ne nekünk Uram, ne nekünk, hanem: a Te nevednek adj dicsőséget» (113. Zsolt.).

Elhatározás: E szent időszak lelket megújító munkájában feltétlenül Isten szent neve dicsőségét keresem és minden teljesítményemet úgy alakítom, hogy az mind szándékban, mind kivitelben Isten nagyobb dicsőségére váljék.

2.

«*Légy vezérem.*» (U. o.)

A liturgia ma végtelenül megnyugtat, midőn azon vigaszteljes valóságot szemlélteti, hogy az Úr a mi egyetlen vezérünk, akinek föltétlen engedelmességgel tartozunk. Erről beszél Izaiás is, aki a Megváltóra vonatkozólag mondja, hogy «a nemzeteknek adatott vezérül és parancsolóul» (Iz. 55, 4). Ugyanezt hangoztatja Dávid, aki az Urat «pásztornak» nevezi, aki «felüdíti lelkünket, helyes ösvényekre vezet és ezt önnön nevének kedvéért teszi» (22. Zsolt. 3). Habakuk sem nyilatkozik másként és megkapóan vázolja az isteni vezetés gyengéd kormányzatát: «az Úr, a győzedelmes,

oly könnyen juttatja el őt magaslataira, hogy útközben zsoltárt énekelhet» (Hab. 3, 19). — *a)* Az Úr a mi erős vezérünk, Akiről az Introitus mondja, hogy a mi erősségünk. Ebben az erőben hirdeti Szent Pál az Evangéliumot (Tessz. I. 1, 5), és Ő övezte fel erővel Dávidot is, akinek e vezetés által szeplőtelenné tette életútját (17. Zsolt. 33). Végtelenül jólesik egy oly vezér kezéhez simulni, kinek ereje minden hatalmasságot felülmúl. — *b)* Isten a mi tanító vezérünk, aki az Offertórium szerint megtanít rendeleteire és akinek tanítása annyira fölséges, hogy «csak egy tanítómesterünk van és ez Krisztus» (Máté 23, 10). Feltétlenül megnyugtató egy ily fölényes tanító szavára hallgatni és annak vezetését elfogadni. — *c)* Az Úr, a mi vezérünk, aki a Szekreta szerint mint áldozati ajándék szolgái testét és lelkét megszenteli. Azért mondja Szent Pál: «Ezzel az akarattal szenteltettünk meg, Jézus Krisztus testének egyszer való föláldozása által» (Zsid. 10, 10). Isten a mi vezérünk, aki erős kézzel vezet, ragyogó világosságával

taníť és mindenre képesítő kegyelmével megszentel.

Elhatározás: Mindenben az Úr vezetésére bízom magam; erejéből merítek, tanításából okulok és megszentelő kegyelme segítségével lépek nyomaiba.

3.

«*Viseld gondomat.*» (U. o.)

Az Úr, aki mindenben szent neve dicsőségét keresi, nem elégszik meg azzal, hogy vezet. Többet tesz. Gondoskodik rólunk. Gondunkat azáltal viseli, — *a)* hogy elsősorban életet ad. Ebben az isteni Kenyér közvetítésével részesülünk, amely «azért szállott le a mennyből, hogy életet adjon a világnak» (János 6, 33). Az eucharisztikus Kenyérhez való utat a liturgia nyitja meg számunkra és teszi ragyogóan világossá. — *b)* E Kenyér a Szekreta szövege szerint a testet és a lelket szenteli meg. A testet, amennyiben visszatartja mindazon cselekedetektől, amelyek érintetlenségét szennyeznék be és a lelket, amennyiben az eucharisztikus jelenlét és bennünk

lakozás által Isten hajlékává és a Szentlélek templomává teszi. — *c)* E teljesítmény csodaszámba megy és ezáltal, mint a Graduálé mondja, egyedül Ő művel csodát és mutatja meg a nemzeteknek hatalmát. E csodálatos hatalom bizonyítékait, az életalakításban megnyilvánuló teljesítményeit főleg a szentek életében találjuk meg, akik a legszínesebb illusztrációi az Úr csodálatos alakító erejének. Az Úr tényleg gondját viseli lelkünknek és mindent megtesz, hogy annak kibontakozását elősegítse.

Elhatározás: Az isteni Vezér szeretetteljes gondviselését mindenképen törekszem kiérdemelni és főleg arra használom fel, hogy az éltető kegyelemben gazdagodjak és a jóban megerősödjek.

Ötvenedvasárnap utáni hétfő.

Az isteni Vezér életünkbe világít bele, amennyiben a szeretet tüzét gyujtja fel bennünk. Ezzel életünket irányítja. Belső alakulásunkban egyedül ez lényeges. Mint Szent Pál a Szentleckében mondja, ha szeretetem

nincs, olyanná lettem, mint a zengő érc, vagy pengő cimbalom. A nemzetek apostola, akinek egyéniségét e szent idő liturgiája már egyszer szemléltette, e szeretet himnuszát zengi a mai Szentleckében. Ezzel kapcsolatban az elmélkedésben a következő igazságokat szemléljük: 1. A szeretet, mint mindennél nagyobb érték. 2. A szeretet teljesítményei. 3. Az, amit a szeretet elkerül.

1.

«*Ha szeretetem nincs, semmi sem vagyok.*» (Szentlecke.)

A szeretet mint valóság minden más érték fölött áll. Szent Pál ezt az igazságot a mai Leckében szemlélteti megkapóan. Egy pár rövid összehasonlítással a szeretet fölényét is bebizonyítja. Eszerint a szeretet több, mint a tudás szintézise, mert szeretet nélkül a prófétáló tehetség, az összes hittitkok ismerete és a legkimerítőbb tudomány semmit sem ér. Ezért mondja Szent János, hogy aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet (János I. 4, 8). Szent Pál

külön kiemeli, hogy csak az a hit ér valamit, amely a szeretet által munkálkodik (Gal. 5, 6). E szeretet, amely Krisztusban összpontosul, felülmúl minden megismerést és betelik Isten egész teljességével (Ef. 3, 19). A szeretet annál a hitnél is többet ér, amely hegyeket mozdít el és csodákat művel. Ha a hit nem tüzesül át a szeretet izzásában, akkor nincs értéke és terméketlen marad. A szeretet minden szociális munkásságnál is többet ér, mert ha — mint a Szentlecke mondja — egész vagyonomat elosztom a szegények táplálására és ezt szeretet nélkül teszem, akkor semmi érdemem sem lesz. A szeretet többet jelent, mint az élet feláldozása, mert ahhoz, hogy a Szentlecke értelmében odaadjam a testemet, úgy hogy elégjek, szintén szeretet kell. Szeretet nélkül mindez és sok más egyéb teljesen értéktelen és mulandó. Csak az marad meg, aki Istenben marad, Istenben pedig az marad, akiben a szeretet él (Ján. I. 4, 16).

Elhatározás: Életem alapja ezentúl a szeretet lesz: mindent a

szeretet megvilágításában látok, mindenre a szeretet mértékét alkalmazom és mindenben a szeretet megvalósulását keresem, mert ez mindennél több és én a legtöbbet akarom.

2.

«A szeretet... mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.» (U. o.)

A szeretet teljesítményei — mint a Szentlecke is említi — felülmúlhatatlanul értékesek és ami a lelkiéletet illeti, alapvetők. — *a)* A szeretet elsősorban mindent elhisz (Lecke). Istenben a szeretetet ismertük meg és hittünk a szeretetben, mellyel irántunk viseltetik (János I. 4, 16). «E hit megigazulásra s szájjal való megvallása üdvösségre szolgál» (Rom. 10, 10). A szeretet világosságát a hit forrásából meríti és a hit a szeretetben találja beteljesülését. — *b)* A szeretet mindent remél. E szeretet lakozott Jób-ban, aki szenvedései közepette mondotta: «Ha meg is öl engem, benne reménykedem» (Jób 13, 15). Beteljesülését Istentől reméli, mert

őbenne összpontosul minden ereje. Tüzét a remény fokozza, a remény teherviselő képességét pedig a szeretet tökéletesíti. — *c)* A szeretet mindent eltűr és mindent elvisel. Türelmes és nem fél a szenvedéstől, sőt a megpróbáltatásban és az áldozatban találja bizonyítékát jóakarata őszinteségének. A nagy szenvedőket, akik kotlátlan önfeláldozásra voltak képesek, a szeretet tüze hevítette és azok, kik mint a szeretet hősei közismertek, szintén a szenvedés kohójában szabadultak meg a salaktól úgy, hogy méltók lehettek szeretetük örök célpontja, Isten előtt megjelenni.

Elhatározás: A szeretet legyen ezentúl életem vezércsillaga. Irányítását követem, sugallatára hallgatok, és követelményeinek megfelelően alakítom életemet. Sokat kell imádkoznom a szeretet megvalósulásáért.

3.

«A szeretet nem cselekszik roszszat.» (U. o.)

A szeretet nemcsak nagy lelkiismeretességgel alakítja a cselekedetet,

hanem éppoly figyelemmel kerüli mindazt, ami nem felel meg lényegének és ellentmond méltóságának. A szeretet nem irígy. Mindenkinek a legjobbat kívánja és mindent odaad. Kerüli a megfontolatlan cselekedetet és céltudatosan, nagy körültekintéssel végzi teljesítményeit. Tudja, mennyi rossz fakad a megfontolatlan cselekedet nyomában, melynek káros következményeit sok esetben nem lehet jóvátenni. Nem büszke. Józan tárgyilagossággal ítéli meg önmagát és tudja, hogy minden, amije van, Istentől származik. Nem tartja magát másoknál értékesebbnek és szívesen viseli a megaláztatást. Nem ismeri a fegyelmezetlen ambíciót. Minden törekvése józan és tárgyilagos. Egyébként csak egyet ismer és ebben összpontosítja törekvését: és ez Isten akaratának teljesülése. Nem gerjed haragra. Egyik alapeleme a megértés, amelynek világossága a benső összefüggésekre mutat rá és bebizonyítja, hogy a legtöbb esetben nincs okunk haragra gerjedni. Ezt akkor sem teszi, ha komoly ok van rá, mert bocsánatra

kész és engedékeny. Ha más megoldást nem talál, inkább eltűri az igazságtalanságot. Szenved, de nem lobban haragra. Távol áll tőle a gyanakvó természet. Senkiről sem gondol rosszat és amíg lehet, mindenkiről a legjobbat tételezi fel. A gyanakvás ködhomályos és árnyékos világa nem felel meg gyermekded, napsugaras természetének és nem egyeztethető össze azzal, hogy — mint az előbb mondottuk — mindent elhisz. Nem kárörvendő, mert mindenkinek javát akarja, és nem keresi saját érdekét, mert józan tárgyilagossággal és alázatosan utolsónak tartja magát és gondfeledten tudja háttérbe szorítani saját előnyét.

Elhatározás: Megőrzöm lelkemben a szeretet tüzét, amely nemcsak megfelelő jócselekedetekre képesít, de azokra a gyarló szenvedélyekre és és szenvedélyes gvarlóságokra is rávilágít, amelyeket ezentúl minden igyekezettel kerülök.

Ötvenedvasárnap utáni kedd.

A mai liturgia Szent Pál közvetítésével a szeretet lényegét vázolja. A szeretet e himnusza méltó előkészület a holnap kezdődő komoly és szent időre, melyben a Megváltó szenvedése játszik tengelyszerepet. A nemzetek apostola gondolatait a Szentlecke alapján a következő pontokban foglaljuk össze. 1. A szeretet a beteljesülésben. 2. A szeretet az életben. 3. A «Caritas maior».

1.

«Midőn majd eljő, ami tökéletes, véget fog érni, ami rész szerint való.» (Vasárnapi Szentlecke.)

a) A tökéletes, ami majd eljön, a szeretet. Ezért mondja Szent Pál, hogy szóljon bár emberek vagy angyalok nyelvén, ha nincs szeretete, olyan, mint a zengő érc, vagy a pengő cimbalom (Kor. I. 13, 1). A szeretet azért tökéletes, mert Isten a szeretet (Ján. 1, 4, 8). Mindenki, aki Istenben él, részesül e tökéletességben, mert Istenben marad és Isten őbenne. Aki tökéletességre, teljességre törekszik,

az a szeretet közvetítésében Istent keresi és Benne találja beteljesülését. — *b)* Mindaz, ami nem szeretet és ennek következtében Istenhez nincs kapcsolata, nem él és nem marad Istenben, tehát tökéletlen és mulandó. Aki a beteljesülést keresi, nem tekint a tökéletlenre és életében mindazt kerüli, ami azért mulandó, mert nem szeretet és így nem vezet az örökkévaló Istenhez. — *c)* A tökéletlen, mint a Szentlecke mondja, a tökéletes, vagyis a szeretet beteljesülése által tárgytalanná válik és még azt a jelentőségét is elveszíti, hogy a legjobb esetben mulandó előképe legyen a maradandó tökéletesnek. Aki a beteljesülést keresi, annak mindig ez lebeg szemei előtt, és sorsát nem bízza a tökéletlenre és mulandóra. A tökéletlenségek sokasága, minél színeseb és változatosabb, annál nagyobb erővel vezeti a tökéleteshez, a szeretethez, amelyben az örökké maradandót találja meg. Ebben látja beteljesülését.

Elhatározás: A mulandó, a tökéletlen számomra is tárgytalan, csakis a tökéletest és a

beteljesülést keresem. Összes erre irányuló törekvésemet egy elhatározásba foglalom össze: minden erőmből szeretek.

2.

«Rész szerint való az, amit megismerünk és rész szerint való az, amit prófétálunk.» (U. o.)

A mai Szentlecke e szavai azon szerepet vázolják, amelyet a szeretet játszik ebben az életben. — *a)* Kiindulópontja a hit, amely csak rész szerint való megismerést közvetít (Szentlecke), mert a szeretet célpontját, Istent, fátyolon keresztül szemlélteti. Ezen keresztül pusztán annyit lát, amennyire feltétlenül szüksége van, hogy Istenről fogalmat alkosson magának és Őt mint örök élet célját megismerje. A hitet, mint a szeretet kiindulópontját, ápolni kell. Minél nagyobb a hit, annál tökéletesebb a szeretet. — *b)* A szeretetet a remény táplálja és kíséri végig az életen. Ezt Szent Pál az «eljövendő dicsőség reményének» mondja (Kol. 1, 27). A hit tükör által homályban szemléltet (Szentlecke), de

eleget mutat, hogy szívünkben felfakadjon a remény. Ez vezet keresztül az életen és ez irányítja a szeretet minden törekvését arra, hogy a remény világosságában megismert ígéret beteljesülését biztosítsa. — *c)* A szeretet ennek következtében a hit és a remény gyümölcse. Szent Pál mondja : «öltsük fel a hit és szeretet páncélját, sisak gyanánt pedig az üdvösség reményét» (Tessz. 1, 5, 8).

Elhatározás: Életemet ezentúl a hit irányítja, a remény teszi lendületessé és a szeretet tüzesíti át. A hit, remény és szeretet bennem való egybeolvadása alakítja lelkivilágomat, neveli akaratomat és tökéletesíti cselekedeteimet.

3.

«*A legnagyobb a szeretet.*» (U. o.)

Szent Pál a Szentleckében a «Caritas maior»-ról beszél és ezzel fejezi be a szeretet dicshimnuszát. A szeretet feltétlenül «maior», mindennél nagyobb, fontosabb és súlyosabb, mert — *a)* az örökkévaló Istenből fakad.

A szeretet örök és azért mondja Isten Jeremiás jövendöléseiben, hogy «örök szeretettel szeret» (Jer. 31, 3). Az örök szeretet megnyilvánulását felülmúlhatatlan kifejező erővel vázolja Ozeás jövendölése, ahol az Úr a következőket mondja: «A szeretet bilincseivel vonzottam őket; olyan voltam hozzájuk, mint aki leveszi vállukról az igát; és lehajoltam hozzá, hogy ételt adjak neki». (Ozeás 11, 4.) – (Célzás az eucharisztikus Kenyérre, mint a szeretet legnagyobb kegyelmére.) *b)* Az örökkévaló szeretet világossága e földön ragyog fel és e földi élet keretein belül valósul meg. Ezért parancsolja Szent Pál, hogy «szeretetben éljünk» (Ef. 5, 2), «az igazság útján szeretetben járjunk és mindenképen Krisztushoz növekedjünk» (Ef. 4, 15). A szeretet imént vázolt földi megvalósulása vakító ragyogással árasztja el mindazokat, akik elősegítették, és az azokra is kiterjed, akik távolról szemlélik Krisztus gyermekei életalakulását és így alkalmuk van a szeretet szépségét megcsodálni. — *c)* A szeretet tényleg «maior», mindennél nagyobb, mert

az, ami marad és amit, mint az Istennel való egyesülés kötelékét, magunkkal viszünk az örökkévalóságba.

Elhatározás: Az Isten elsőnek szeretett engem és szeretete végig kísér életemen. Ezt arra használom fel, hogy szent kapzsisággal gyüjtsem a szeretet értékeit és egykor, ha számonkérik tőlem cselekedeteimet, a bennem felgyülemlett szeretet alakjában adjam vissza Istennek mindazt, amit tőle kaptam. Életem értelmét e mondatban foglalom össze: szeretetet kaptam Istentől és azt adom vissza Istennek.

A böjtbevezető idő kicsendülése.

Isten kegyelmével, amely az idén különösen a liturgikus közvetítést használta fel eszközül, átéltük a böjtbevezető idő szent és magasztos élményeit. E szent időszak komoly szelleme símulékony tapintattal készített elő a nagyböjt élményeire és félre nem érthető világossággal mutatott rá az alapelvekre és mellőzhetetlen teljesítményekre, amelyek, mint a bevezetés-

ben említettem, a nagyböjti munka lényegét képezik. E napokban még a világ hiúságának farsangi megnyilvánulásai környékezik lelkemet, amelynek szentélyébe a gondtalanul szórakozók lármája is behatol. A böjtbevezető időszak komoly hangulata és a világ magatartása között megnyilvánuló ellentét ne zavarjon abban, hogy zökkenés nélkül fejlődjék át a nagyböjt komoly légkörébe. A húshagyó kedd estéjét a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt imádásban töltöm. Eucharisztikus fohászaimban és az azokkal kapcsolatos elmélkedésemben arra kérem az Urat, világosítsa meg azoknak a lelkét is, akik a böjtbevezető időszak kegyelmeit nem használták fel, engem pedig Szentlelke járásával és az Istenanya kegyelemteljes vezetése közvetítésével tegyen méltóvá, hogy a küszöbön álló nagyböjti szent idő kegyelmeit felhasználjam, sugallataira hallgassak és ezek segítségével úgy végezzem egyéni nagyböjti munkámat, hogy az lelkemet Istenhez közelebb hozza és belőle mindazt eltávolítsa, ami a Krisztushoz való hasonlóság megvalósulását akadályozza.

A nagyböjti időszak.

1. Aszketikus jelentősége.

a) A nagyböjti időszak, amely hamvazószerda reggelén a hamvazás fenkölt szertartásával kezdődik, negyvennapos böjtöt ír elő. A böjt, mint a testi fegyelem és a lelki visszavonultság eszköze, méltóan készít elő a kegyelmi felújúlásra és a bűn jóvátételére. E két teljesítmény hozzátartozik a feltámadás, az allelujás húsvét méltó megüléséhez.

b) A negyvennapos böjt kiindulópontját, úgyszólván gyökerét, az Ószövetség történetében találjuk meg, amelyben a negyvenes szám nagy engesztelésre, bűnbánatra és jóvátételre utaló szerepet játszik. A vízözön negyven nap és negyven éjjel tartott, az Úr kiválasztott népe negyven éven keresztül vándorolt a pusztában, míg eljutott az ígéret földjére, Mózes negyven napig böjtölt, mielőtt a Sinai hegyen átvette volna az Úr törvényét, Illés próféta negyven, böjttel szigorított napon keresztül zarándokolt Horebhez, az Úr hegyéhez, ahol az Úr nagyon fontos látomással tüntette ki. Krisztus is negyven napon át böjtölt

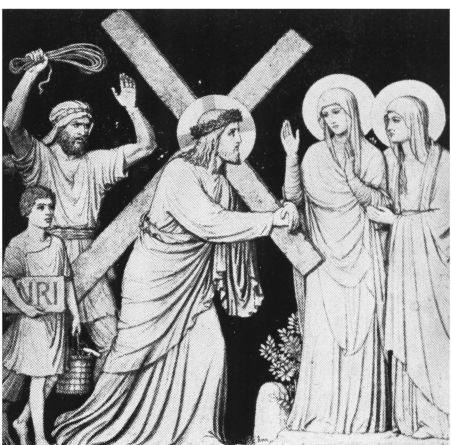

Beuron

a pusztában s csak azután kezdte meg nyilvános működését.

c) A nagyböjti időszak aszketikus jelentősége azokon a tengelyszerepet játszó gondolatokon alapszik, amelyek a quadragesimális liturgiában jutnak érvényre. Ezek főleg a keresztség szentségének jelentősége és az egész életre kiterjedő hatása, továbbá a bűnbánat szentségének és a vele kapcsolatos teljesítményeknek szerepe vallásos életünkben és végül a bűnbánat és a jóvátétel cselekedetei, mint a böjt, imádság, alamizsna stb.

d) A nagyböjti időszak feltétlen lelket nevelő ereje minden kételyen kívül áll. Aki e szent idő szellemében teljesen elmerül, az a liturgikus, a szentmiseáldozat szakrális cselekményét körülkeretező szövegek alapján lelket felüdítő, a bűnös hatásokat kikapcsoló és a vétek következményeit eltörlő munkát végez, amelyet, amint már említettem, a szakemberek «nagyböjti munkának» neveznek. Ezenkívül még jellemnevelő, a lelkiéletet mélyen megalapozó munkát is végez, amennyiben a bensőséges, Isten felé fordult élet legfőbb feladatát érinti. Ezért nevezzük e szent időszakot a lelkiélet iskolájának.

e) Sajátos és jellegzetes fegyelemgyakorlatai a fentebb említett jellembeli kialakulást és lelki kibontakozást célozzák és segítik elő. A böjt testi fegyelemre, önuralomra, lemondásra

nevel és az akaraterőt acélosítja. Ezenkívül a benső egyensúlyt támasztja alá, amennyiben az anyagot az őt megillető korlátok mögé szorítja és lelki értékek felé fordít. A gondolatokban gazdag liturgikus szöveg nyomában felfakadó komoly elmélkedés az örök isteni igazságra összpontosítja a lelkierőt, elmélyülésre késztet és lelki, minden felesleges világi zajt elkerülő visszavonult élethez vezet. E lelki magányt a jócselekedetek, főleg a karitatív tevékenység színes sokaságával népesíti be. Ezáltal azt a különleges légkört alakítja meg, amely az egyházi év e fontos időszakát minden komolysága ellenére ragyogóvá, vonzóvá és kegyelmekben gazdaggá teszi. Világosságában az ősegyház szelleme, a katakombák hangulata és az első keresztények végtelenül komoly és mégis kedvesen napsütéses törekvése jut el hozzánk, hogy hasonló, felülmúlhatatlanul szép erkölcsi magatartásra tanítson.

2. A történelmi háttér.

a) A nagyböjti időszakban a liturgikus szöveg a szentmise Evangéliumaival kapcsolatosan Krisztus nyilvános működése eseményein vezet keresztül, anélkül azonban, hogy a történelmi sorrendet követné. Ehelyett a lelki fejlődés és a fokozatos kibontakozás útját

járja s az egyes evangéliumi jeleneteket annak megfelelően illeszti az egészbe.

b) Krisztus nyilvános működése első esztendejéből a következőket emeli ki: a pusztában töltött negyvennapos böjtöt (1. vasárnap), az első húsvéti ünnepet és a sáfárok kiűzését a templomból (4. hét, hétfő), a szamariai asszony megtérését Sichemben, Jákob kútjánál (3. hét, péntek), a názáreti zsinagógában tartott beszédet (3. hét, hétfő), Galileában tett vándorlását és a kafarnaumi zsinagógában történteket (3. hét, csütörtök).

c) A második esztendő fontosabb eseményei szintén érvényesülnek. És pedig: az inaszakadt gyógyulása a második húsvéti ünnep alkalmából (1. hét, péntek), a hegyibeszéd (hamvazószerda és a rákövetkező péntek), a kafarnaumi százados esete (hamvazószerdára következő csütörtök), a naimi ifjú feltámasztása (4. hét, csütörtök), a Bethsaida környékén történt kenyérszaporítás (4. vasárnap), majd Kafarnaumba való visszatértekor a tavon történt csoda (hamvazószerdára következő szombat).

d) A harmadik esztendő kimagasló eseményei is érvényre jutnak: Cirusz és Szidon környékén történt összetűzés (3. hét, szerda), a kánaáni asszony gyógyulása Sarepta környékén (1. hét, csütörtök), a táborhegyi színe-

változás (1. hét, szombat), az irgalomról tartott beszéd Kafarnaumban (3. hét, kedd), az írástudók és farizeusok megszégyenülése (4. hét, kedd), a házasságtörésen kapott asszony esete (3. hét, szombat), a templomban történt tanítás (4. hét, szombat), a vakonszületett gyógyulása (4. hét, szerda), a néma gyógyulása (3. vasárnap), Jónás prófétáról és a feltámadásról szóló beszéd (1. hét, szerda), a tékozló fiúról szóló példabeszéd (2. hét, szombat), a dúsgazdag és a szegény Lázár parabolája (2. hét, csütörtök), Lázár feltámadása (4. hét, péntek), utalás a keresthalálra (2. hét, szerda), az árusok második kiűzése a templomból (1. hét, kedd), a farizeusok leleplezése (2. hét, kedd), a gonosz szőlőmunkásokról szóló tanítás (2. hét, péntek), végül az utolsó ítélet bejelentése (1. hét, hétfő). A nagyböjt liturgiája, mint láttuk, Krisztus háromesztendős működése minden lényeges eseményét felöleli, melynek keretében tökéletesen közvetíti a Megváltó tanítását és annak megvalósítására buzdít.

3. Liturgikus sajátságok.

A nagyböjti időszaknak megvannak a maga liturgikus sajátságai. Ezek egyébként a nagyböjt szellemének plasztikus kifejezése és annak a komoly és nehéz munkának méltó körülkerete-

zése, melyet e szent időszakban kell végeznünk.

a) Tipikusan quadragesimális jelenség, hogy a nagyböjtben minden napnak van saját, úgynevezett «stációs temploma», amelyről a misekönyv is megemlékezik. A pápa ugyanis a régi időkben a nagyböjt minden napján más római bazilikában, vagy nevezetes templomban mondott ünnepélyes szentmisét, amelyen Róma papsága és népe is résztvett. A kijelölt bazilikát vagy templomot ünnepélyes körmenetben keresték fel. Az istentisztelet, a szentmise, amennyire a nagyböjt szigorú liturgikus előírásai megengedték, ünnepélyes keretek között mozgott. E szép szokás által a nagyböjt liturgikus és szotériologikus jelentőségét akarta az Egyház különösen kidomborítani. E szokás ma már csak az említett, a misekönyvben található megjegyzésre és az ősrégi miseszövegek (ezek legalább tizenkétszázados multra tekintenek vissza) használatára szorítkozik. A római liturgia eme szokásához való alkalmazkodás egyébként szép bizonyítéka a világegyház római jellegének és megbonthatatlan egységének.

b) Másik feltűnő sajátsága e szent időszaknak, hogy minden egyes napnak megvan a maga külön miseszövege. A szentek miséi csak később kapcsolódtak bele a nagyböjti liturgiába (Gyü-

mölcsoltó Boldogasszony és Szent Máté evangelista ünnepe fontosságuknál fogva mindig szerepeltek), de a legújabb liturgikus reform meghagyta, hogy egy misének minden nap (rendszerint a megfelelő egyházi testület, káptalan, vagy szerzetesi közösség stb. miséje) a nagyböjtről kell lennie, nehogy a húsvétra való liturgikus felkészülés megszakítást szenvedjen. Ezen eljárásnak célja, hogy a keresztény közösség figyelmét semmi se térítse el a nagyböjt alapgondolatától, Krisztus élete és tanítása teljes megnyilvánulásától, melynek nevelő kihatásáról már megemlékeztem.

c) A liturgia e szent időszakban az oltárnál segédkező szerpaptól és alszerpaptól megvonja a szokásos ünnepélyes ruházatot és őket, az idő komolyságát jelképezve, külön ruhába, az elől megrövidített kazulába (miseruha) öltözteti. Az orgona és egyéb hangszerek használatát is korlátozza és csak annyit enged meg, hogy a mellőzhetetlen liturgikus énekeket kísérjék.

d) A szentmise szövege ez időben egy Orációval, a befejező könyörgéssel bővül. Ezt megelőzően a liturgia mindenkit az alázatosság gyakorlására szólít fel. E könyörgések egyébként a liturgia legszebb alkotásaihoz tartoznak és mesterien fejezik ki a nagyböjt fokozatosan fejlődő gondolatmenetét.

e) A nagyböjti időszak liturgiája, mint azt e könyv elmélkedési anyaga is bizonyítja, a szent komolyság jegyében áll. Egyidőben a mindent kiegyensúlyozó öröm forrása, mert minden egyes megnyilatkozása Istenhez visz közelebb, aki minden öröm célpontja és végkicsendülése. E szent idő egyik legtipikusabb sajátságát abban látom, hogy a fegyelem és a Krisztussal való együttszenvedés iskolájában megtanít őszintén és tiszta szívvel örvendezni, ami egyébként az emberi élet legfenköltebb áldásaihoz tartozik.

f) Befejezésül XIV. Benedek pápa közismert szavait idézem: «A nagyböjti időszak követelményei teljesítésében rejlik közösségünk fegyelme. Általa különböztetjük meg magunkat Krisztus ellenségeitől, tartjuk vissza az isteni igazságosság lesujtó kezét. Általa részesülünk mennyei védelemben és válunk ellenállóképesekké a sötétség fejedelme ellen. Ha a nagyböjt szent gyakorlataiban ellanyhulunk, az csak Isten megdicsőítését gyengíti, a katolikus vallás becsületét kisebbíti és a halhatatlan lelkek örök érdekét veszélyezteti. Nem kételkedhetünk, hogy ebbeli hanyagságunk a nemzetek számára szenvedés és balsors forrásává válik, míg az egyedek életében a romlás kiindulópontját jelenti.» (1741 május 30-án.)

Hamvazásra I.

A mai nap tipikus szertartása a hamvazás, melynek egyik liturgikus jelentősége a külső magatartás átváltozásának jelképezése. Ezáltal az a belső folyamat jut kifejezésre, melynek következtében a lélek teljesen beleilleszkedik a nagyböjt hangulatába. Ezen az alapon kezdjük meg azt a szent munkát, amelyet a jelen időszak alatt kell elvégeznünk. A külső átváltozás tehát a belső átváltozás jelképe. Erre utal a hamvazás szertartása alatt énekelt első karvers, melynek főbb gondolatait a következő pontokba foglaljuk össze: 1. A ruha. 2. A hamu. 3. A böjt.

1.

«*Változtassuk meg viseletünket hamuban és szőrköntösben.*» (I. karvers.)

A hamvazás szertartása alatt énekelt karvers elsősorban a ruha által jelképezett külső magatartást tartja szem előtt és azt hangsúlyozza, hogy az öltözetnek meg kell változnia:

hozzá kell simulnia a nagyböjt lelkületéhez és meg kell felelnie az időszak komolyságának. A liturgia e felszólítás által nagy pszichológiai tapintatot tanusít, mert — *a)* a ruhának annyira megvan a jelentősége, hogy egyesek az öltözet teológiájáról beszélnek. A kinyilatkoztatásban Izaiás (61, 10) az üdv ruházatáról beszél, míg Krisztus (Máté 22, 10) közismert példabeszédében nagy fontosságot tulajdonít a menyegzői ruhának. Szent János a Titkos Jelenések könyvében pedig a fehér ruhát említi (3, 4 ; 4, 4 ; 6, 11), amely a kegyelmi állapot különös jelképe. Ennek következtében a ruházatnak nemcsak gyakorlati, a mindennapi életben nagy szerepet játszó célja van. Ennél többet jelent, mert plasztikus kifejezése az egyéni ízlésnek, a hivatásnak, az azzal együtt járó méltóságnak és a lélekben kialakult kultúrának. Példa erre a liturgikus ruha az istentiszteletben, az egyházi életben a szerzetesi, a papi öltöny, a közéletben a királyi palást, a katonai formaruha és a magánéletben az a ruházkodásunkban meg-

nyilvánuló kifejlett ízlés, mellyel benső kiforrott kultúránkat bizonyítjuk. A nagyböjt első követelménye tehát, hogy szem előtt tartsuk a ruha jelentőségét és azt e szent időszak hangulatának megfelelően a komoly egyszerűség törvényeinek vessük alá. Ha nem is fogadhatjuk meg a karvers intelmét és nem is járhatunk hamuban és szőrköntösben, legalábbis egyszerű és komoly ruházkodás által fejezzük ki a belsőnkben uralkodó komoly hangulatot. Ruházatunknak mint pap vagy szerzetes is nagy fontosságot tulajdonítsunk és már a nagyböjt kezdetén mélyedjünk el annak szimbolikus jelentőségében. A liturgikus öltözet pedig, amelynek lila színe közvetlenül a nagyböjt jelentőségére emlékeztet, folyton arra az erkölcsi magatartásra figyelmeztessen, amely ennek a következménye. — *b)* A ruházat szerepének tulajdonított fontosság abban áll, hogy a nagyböjt hangulatának bennünk való kialakulását nagymértékben elősegíti. Erre szükségünk van, mert a külső jelek arra a benső célra figyelmeztetnek, amelyet e szent idő-

ben akarunk feltétlenül elérni. — *c)* A benső hangulat, amelyet a nagyböjt liturgiája a ruházaton kívül még más hathatós eszközökkel is kidomborít, abban az erkölcsi magatartásban csendül ki, amelynek a nagyböjti ruházat csak külső kifejezése. Ennek, mint később látni fogjuk, tengelye a karvers által is megemlített szőrköntös és hamu által jelképezett bűnbánat és jóvátétel.

Elhatározás: Külső ruházatomnak a nagyböjt igényeinek megfelelő alakítása és megbecsülése által öltöm magamra a nagyböjti hangulat és erkölcsi magatartás benső ruháját.

2.

«*Változtassuk meg viseletünket hamuban és szőrköntösben.* (U. o.)

A hamvazás szertartásában főszerepet a hamu játszik. Az első könyörgés gyógyító orvosságnak nevezi, amennyiben lelkünk töredelmét, a világtól való elfordulásunkat és Isten előtt való méltányos megalázkodásunkat jelképezi. A második könyörgés e gondolatot azzal egészíti ki, hogy a

hamunak egy másik jelentőséget is tulajdonít, amennyiben az általa jelképezett benső lelkület által bűneink bocsánatát eszközli ki. Az első könyörgés arra is kitér, hogy a hamuval behintettek a bűnbocsánat elnyeréséért mit tegyenek és megköveteli, hogy bűneik tudatában magukat vádolják, az isteni Jóság színe előtt bűneiket sirassák, alázattal leborulva esdekeljenek kegyes irgalmáért és Isten szent nevét hívják segítségül. A második könyörgés megígéri Isten nevében a bűnbocsánat elnyerését. A harmadik könyörgés pedig arról biztosít, hogy ha megtartjuk az előfeltételeket, akkor a megfelelően alakított magatartás által a bűnbocsánat kegyelmét és mindazt az értéket is megőrizhetjük, amelyet azzal kapcsolatban kaptunk. A negyedik könyörgés pedig Ninive városa hamuban és szőrköntösben végzett nyilvános vezeklését említi és e példa lelkiismeretes utánzására szólít fel, hogy ezáltal elnyerjük és biztosítsuk bűneink bocsánatát. A hamu, amely mint a hamvazás szövege bizonyítja, mulandóságra emlékeztet, a

bűnbánat és a bűnbocsánat jelképe és mint ilyen, a nagyböjt küszöbén arra a komoly feladatra emlékeztet, amely a nagyböjti szent munka alapja.

Elhatározás: A hamu által jelképezett bűnbánat töredelmes szellemét komolyan veszem: bensőmet, lelkivilágomat ennek megfelelően alakítom és külső magatartásommal is bizonyítom, hogy e szent időszakban komolyan törekszem a bűnbánat elnyerésére és az új élet megvalósítására.

3.

«*Böjtöljünk és siránkozzunk az Úr előtt, mert felette irgalmas a mi Istenünk bűneink megbocsátására.*» (U. o.)

A hamvazás alatt énekelt első Karvers a bűnbocsánatért esdeklő töredelmes szellemen kívül az azt alátámasztó és megtermékenyítő önsanyargatást is megkívánja. Ennek tengelye a fizikai fegyelemre nevelő és ezálta a lelkiélet kialakulására kiható böjt. *a)* A kiindulópont, mint a harmadik könyörgés említi, a «spiritus conpunc-

tionis», a töredelem szelleme, amely az egész embert és annak minden cselekedetét a bűnbocsánatért való küzdelemre irányítja. A böjt büntetésszámba megy (Kir. III. 22, 27) és akiben eleven a töredelem szelleme, az eszközül használja fel, hogy vétkeiért önmagát büntesse és «szívesen eszi a fájdalom kenyerét» (126. Zsolt. 2), hogy elnyerje bűnei bocsánatát. — *b)* Az első Karvers, az önsanyargatás hívei szeme elé tartja, hogy a böjt és a bűnbánat egyéb önmegtagadó cselekedetei nem hiábavalók és biztosan célhoz vezetnek, mert az Úr felette irgalmas és — *c)* hajlandó bűneinket megbocsátani.

Elhatározás: Megújítom előbb feltett szándékomat és e szent időt bűnbánatra használom fel. Az önsanyargatás, főleg a böjt, amelyet állapotomnak megfelelőleg egész terjedelmében megtartok, megtermékenyíti penitenciámat, önuralomra nevel, elősegíti bennem a nagyböjti szellem kialakulását és hasznomra lesz a bűnbocsánat elnyerésében.

Hamvazásra II.

A komolyságot, amely a nagyböjti időszakot jellemzi, a hamvazás szertartása alatt énekelt második Karvers tünteti fel nagy kifejező erővel. Ennek motívumait a következő három pontban foglaljuk össze: 1. A javulás. 2. A bűnös mult. 3. Az üdvös nyugtalanság.

1.

«*Javítsuk meg, amit tudatlanságból vétettünk.*» (II. Karvers.)

A hamvazás alatt énekelt második Karvers a javulást teszi kötelességünkké. Egyszersmind arra is figyelmeztet, hogy ez a nagyböjt alatt tanusítandó magatartás lényege és a már többször említett nagyböjti munka alapvető követelménye. A javulás folyamatát és pszihológiai kibontakozását a szertartásba belekapcsolt első Könyörgés vázolja. —*a)* A Könyörgés a javulás útját vétkeink megsiratásával kezdi meg. Ez jelképezi a töredelmes bánatot. Mindenre kiterjedő és a javulás csiráját, a komoly elhatározást magában foglaló bánat nélkül átvál-

tozás, jórafordulás és az új, a jobb, tökéletesebb élet felé való elindulás lehetetlen. A hamu, amelyet a pap fölszentelt keze hintett fejünkre és a mai nap komoly szertartásának egyéb motívumai arra figyelmeztetnek, hogy minden erőnket ebbe a feladatba kell összpontosítanunk. — *b)* A Könyörgés szerint a töredelmes bánatra az isteni Jóság színe előtt való önvádolás következik. El kell ismernünk, hogy vétkeztünk és az Úr színe előtt részletesen, a körülményekre kiterjedően be kell vallanunk, hogyan és mikor vétkeztünk. Meg kell törnünk a bennünk ágaskodó büszkeséget, be kell ismernünk Istentől való függésünket és be kell látnunk, hogy lelkünk állapotát az önvádolás és a bűnök bevallása által az isteni Bíró elé kell terjeszteni, aki egyedül van hivatva azokat megítélni. Az új élet felé vezető út csakis az Isten könyörületes ítéletéből indulhat ki. — *c)* A Könyörgés szerint az önvádra az Isten kegyelméért való alázatos esdeklés következik. Kérni kell az Urat, tegye jóvá a multat, szabadítson meg a bűn terhétől és tisz-

títsa meg lelkiismeretünket a vétek emlékétől: legyen irgalmas és bocsássa meg vétkeink sokaságát. A jóvátétel, a jórafordulás, az új, nemes élethez vezető útra való térés: az igazi megtérés. Ez is az Isten irgalmas bűnbocsánatából indul ki.

Elhatározás: Belátom: nekem is kötelességem megjavulni. Ha súlyos vétkekkel bántottam meg Istenemet, az imént vázolt módon kezdem javulásomat, ha pedig csak gyarlóságokat és tökéletlenségeket kell szememre vetnem, akkor is elhatározom, hogy mindenre kiterjedő őszinteséggel tárom fel az Úrnak lelki helyzetémet, vallom be gyarlóságomat és kérem irgalmát: bocsássa meg, amit tudatlanságból és tökéletlenségből vétettem, hogy kisebb vétkeimtől is megszabadulva új életet kezdhessek.

2.

«Javítsuk meg, amit tudatlanságból vétettünk.» (U. o.)

A második Karvers megemlíti, hogy javulnunk kell és jobb, tökéletesebb élet által kell jóvátenni a bűnös multat. Ezzel kapcsolatban meg kell fontolnunk, hogy nem állunk lehetetlennel szemben, mert jóvá lehet tenni a legbűnösebb multat és javítani kell a legtökéletesebb életen is. — *a)* Ennek első oka, hogy Isten mindenekelőtt az emberi gyarlóságot veszi tekintetbe, (2. Könyörgés) és nagyon jól tudja, mekkora szerep jut ennek úgy a legbűnösebb mult tragédiájában, mint a legtökéletesebb élet árnyoldalaiban és hibáiban. Ez egyik oka annak, hogy az Úr az előbbi feltételek betartása mellett kész a bűnbocsánatot megadni, a mult hibáit jóvátenni és az új élet felé elindítani. — *b)* «Az Úr nem kívánja a bűnös halálát» (2. Könyörgés). Ez a megváltás alapgondolata és ezért szenvedte el Krisztus a kereszthalál gyötrelmét. Az isteni Irgalom minden eszközt megragad, hogy a bűnöst idejekorán belátásra bírja

és a helyes útra visszavezesse. Tehát minden okunk megvan, hogy Istentől, mielőtt az új életet elkezdenők, bűneink bocsánatát kérjük. — *c)* Ellenértékként az Úr — mint a második Könyörgés hangoztatja — a bánatot követeli meg és a bűnbánóknak különös jutalmat ígér. Szolgáljon vigaszunkra és buzdítson az a tudat, hogy a bánat cselekedetei által nemcsak bocsánatot nyerünk, de azonkívül külön érdemeket is szerzünk és ezáltal biztosítjuk javulásunk, életünk tökéletesülése és a gyarlóságok leküzdése munkájának sikerét.

Elhatározás: Isten akarata, hogy a bűnbánatot komolyan vegyem. Ez a tudat kísérjen át a nagyböjt küzdelmén és termékenyítse meg cselekedeteimet.

3.

«Nehogy hirtelen meglepjen a halál és hiába óhajtsunk időt a bűnbánatra, mert azt meg nem nyerhetjük.» (U. o.)

A bűnbánat követelményeinek teljesítésére az a szent nyugtalanság is

késztet, amely meglepi a bűnös lelkét és a tökéletességre törekvőt is komoly magábaszállásra bírja. Ezen üdvös nyugtalanság alapja az egyéni jövőnket illető bizonytalanság. Nem tudjuk, mennyi idő áll még rendelkezésünkre, lesz-e alkalmunk bűneink bocsánatát elnyerni, gyarlóságainkat kiküszöbölni, a tökéletességet elérni. Ha nem nyerjük el bűneink bocsánatát és nem kezdünk el új életet, menthetetlenül elveszünk. Ha nem küszöböljük ki gyarlóságainkat és nem érjük el állapotbeli tökéletességünket, akkor sok kegyelem vész kárba, amiért felelősek vagyunk. Az üdvös nyugtalanság a bűnöst éppúgy, mint a tökéletességre törekvőt arra készteti, hogy nagyböjt szent időszakát lelkiállapotának megfelelően javulásra használja föl. Ebben az elhatározásban elősegít a Karvers gondolatmenete: — *a)* A halál óráját állítja szemünk elé és arra figyelmeztet, hogy az mennyire bizonytalan. — *b)* Könyörtelenül emlékeztet, hogy a hirtelen halálveszedelem esetén már nincs idő bűnbánatra, legfeljebb ijedt kapkodásra,

bizonytalan kísérletezésre, melynek kimenetele nem mindig hozza meg a kívánt eredményt és eszközli ki a bűnbánatot. — *c)* Arról is megemlékezik, hogy ilyenkor hiába óhajtunk időt a bűnbánatra, mert már túl késő van ahhoz, hogy elnyerjük.

Elhatározás: Semmiesetre sem akarok az utolsó öt perc áldozatává válni és azért minden halasztás nélkül már ma, a nagyböjt küszöbén, elkezdem munkámat és elindulok, miután elnyertem bűneim bocsánatát, az új élet felé. A fejemre hintett hamu a mulandóság emléke ugyan, de számomra vetőmag, amely lelkemben jó talajra talál és százszoros gyümölcsöt hoz. Az elmúlás hamuja indítson el az új élet felé!

Hamvazószerda I.

A hamvazószerda liturgiájában (Szentlecke) Joel próféta a nagyböjt, a bűnbánat ideje részletes programmját közli. Prófétai irányítását a következő pontokba foglaljuk össze: 1. Az Isten

felé indulás. 2. A gyülekezet. 3. A termékenység.

1.

«Térjetek hozzám teljes szívetekből böjttel és sírással és jajgatással és szaggassátok meg szíveiteket, nem pedig ruháitokat és térjetek a ti Uratokhoz Istenetekhez, mert Ő kegyes és irgalmas, béketűrő és nagyirgalmasságú és legyőzi a gonoszságot. Ki tudja, talán hozzátok tér és megenged és áldást hagy maga után.» (Szentlecke.)

A nagyböjti munka első feladata a lélek Isten felé fordulása. A Próféta ezt különös nyomatékkal hangoztatja. Ennek feltételei: — *a)* A teljes szív. A szív alatt a belső világot, az érzelmet és az akaratot kell érteni. A Próféta követelése abban áll, hogy teljes szívvel forduljunk Isten felé és minden mástól elszakadjunk. Isten és lélek között semmiféle akadály se legyen. Teremtmény oda ne furakodjon, idegen gondolat ne zavarjon és Istentől elvonatkoztató érzelem föl ne merüljön. A lélek teljes arccal forduljon Isten felé és minden gátlás nélkül fogadja magába a kegyelem Istenből való kisugárzását. Ez a nagy-

böjti munka alapfeltétele. — *b)* Az Isten felé fordulást a böjt teszi hathatóssá. Ennek jelentőségét a Szentlecke is kiemeli. A böjtöt ez esetben nemcsak mint az önsanyargatás és fegyelemre való nevelés eszközét vesszük. Számunkra nagyobb jelentősége van: az anyagtól való elfordulást jelképezi és az anyag mellőzhetetlen használatának spiritualizálását, lélekkel való áthatását valósítja meg. Mint Isten felé fordult lelkek, nemcsak azért böjtölünk, hogy korlátban tartsuk a testi tényezőket, hanem azért is, hogy ezáltal függetlenítsük magunkat, amennyire lehet, az anyagtól és annak használatát a böjt ideális fegyelme által szenteljük meg. — *c)* A Próféta azt is megkívánja, hogy sírással és jajgatással forduljunk az Úr felé és ezáltal tökéletes bánatra késztet. Ennek nemcsak a bűnbocsánat elnyerésére vonatkozó jelentősége van, hanem azt is megkívánja, hogy minden erőnkkel kiszakadjunk a multból, szakítsunk vele, tőle eltávolodjunk, minden kihatását megtörjük és új, nemesebb és tökéletesebb életet kezdjünk.

Ez az értelme a Próféta intelme kiegészítésének: «szaggassátok meg szíveiteket, nem pedig ruháitokat!»

Elhatározás: Teljesen Isten felé fordulok és mindentől elszakadok, ami hozzá való közeledésemet gátolná. Lelkiismeretesen felelek a kérdésre, hogy mily akadályok állanak Isten és lelkem között. Ezeket feltétlen eltávolítom.

2.

«*Hívjátok össze a sokaságot, gyüjtsétek egybe a népet, szenteljétek meg a gyülekezetet, hívjátok össze a véneket, gyüjtsétek egybe a kisdedeket és csecsemőket . . . A tornác és oltár közt sírjanak a papok, az Úr szolgái, és mondják, irgalmazz, Uram, a Te népednek.*» (U. o.)

A mai nap liturgiája különös nyomatékkal figyelmeztet hogy a nagyböjti munka nemcsak egyéni feladat és személyes vállalkozás. Abban az egyénen kívül az egész közösség, a misztikus Krisztus-test is résztvesz. Ezért követeli meg a Próféta, hogy

hívják egybe a gyülekezetet és gyüjtsék egybe a népet. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg: — *a)* hogy itt tökéletes gyülekezetről van szó. A nagyböjti munkában az egész misztikus Krisztus-test és annak minden tagja résztvesz, hogy így a közösség tökéletessége is érvényesüljön. Felhívásában a Próféta plasztikusan szemlélteti ezen teljességet és még a csecsemőket is megjelenésre kényszeríti. A nagyböjt munkája s a nyomában fakadó szellem az egész Egyházat eltölti és ebbe a misztikus Krisztus-test minden egyes tagját belevonja. Felemelő tudat, erőt ad és megengedi, hogy az életalakító munkában ne legyünk egyedül, hanem a közösségre támaszkodjunk. — *b)* A gyülekezet, az összejövetel célja a nagyböjti áldozat bemutatása. A Próféta szemei előtt csak a tökéletes nagyböjti áldozat előképe, az ószövetségi engesztelő szertartás lebegett, melynek folyamatát élénk színekkel vázolja. Mi szerencsésebb helyzetben vagyunk, nagyböjti áldozatunk tökéletes engesztelő áldozat. Bemutatója, már nem mint a

Próféta idejében az ószövetségi papság, hanem Krisztus, az Isten Báránya. Helye nem az áldozati oltár és a tornác közötti tér, mint a Próféta idejében, hanem az Újszövetség misztikus Golgotája, az oltár. Ebből az áldozatból árad ki a kegyelmi gazdagság, amely az egész közösséget élteti és annak minden egyes tagját a nagyböjti munka tökéletes teljesítésére képesíti. — *c)* Ebből az áldozatból fakadt fel megszakíthatatlan folytonossággal az engesztelő könyörgés «parce populo tuo» — irgalmazz Uram, irgalmazz a te népednek. Ezen imát szintén Krisztus, az Újszövetség Főpapja végzi és ezáltal eszközli ki a bűnbocsánatot és tartja távol a gyülekezettől Isten büntető karját.

Elhatározás: Nagyböjti munkám lényeges része a gyülekezetbe való beleolvadás, a közös istentiszteleten való aktív részvétel. Ennek tökéletesítésére liturgikus felkészültséggel veszek részt a szakrális cselekményben. (Gyakorlati utasítás: nagyon taná-

csos a nagyböjt ideje alatt mindennap résztvenni a szentmisén és előtte a magyar misekönyvben a napi szöveget átolvasni.)

3.

«És felelvén az Úr, mondja az Ő népének: Ime én nektek gabonát, bort és olajat küldök, hogy beteljetek azokkal.» (U. o.)

A nagyböjti munkának és a könyörgő fohásznak megvan az eredménye. Az Úr válaszol. Válasza nem szorítkozik szavakra, tettekben nyilvánul meg. Ez a kézzelfogható áldás, amellyel töltekezünk. Az áldás a Prófétának az Újszövetségben beteljesült jövendölése szerint — *a)* az Eucharisztia gabonája, amely mint lelki kenyér élteti a közösséget és táplálja annak minden egyes tagját. E kenyérrel kell élnünk, hogy Isten válaszában, valóságos áldásában részesüljünk. Az eucharisztikus Kenyeret az újszövetségi áldozat szakrális cselekményében találjuk meg és amennyire lehet, annak keretein belül vesszük magunkhoz. — *b)* Az áldás-

hoz hozzátartozik az eucharisztikus Bor, amely mint Krisztus kiontott vére engesztelő hatással van, bűnbocsánatot közvetít és megtisztítja a lelket. E szent vér, melyet szintén az újszövetségi áldozat szakrális cselekményében találunk meg, mint izzó tűz hatja át lelkünket és annak közvetítésével testünket is, hogy a testből és a lélekből kiégesse a tökéletlent. Az erény kohójában tisztul meg a lélek és ez Krisztus eucharisztikus Vére, amelyet a nagybőjt szent idejében különös buzgalommal veszünk magunkhoz. — *c)* Isten tettekben megnyilvánuló válaszában olajhoz is jutunk, ami nem egyéb, mint a kegyelmi bőség és pazar erőben megnyilvánuló gazdagság, amellyel Isten jósága árasztja el lelkünket. Ennek köszönhetjük küzdelemre való képességünket, az élettel szemben tanusított fölényünket és azokat a győzelmeket, amelyek nélkül nem lehet üdvözülni.

Elhatározás: Az Úr válasza nálam nem talál süket fülekre. Térdenállva fogadom a kegyelmi bőséget, amelyet az Eucha-

risztia, az Úr áldásának szintézise, áraszt belém és ezek segítségével alakítom nagyböjti munkámat és irányítom életem folyását.

Hamvazószerda II.

A nagyböjt — és erről már meggyőződhettünk — a kincsgyüjtés ideje. Ezt szemlélteti a mai liturgia Evangéliuma, melynek tanítását a következő pontokban foglaljuk össze: 1. Földi kincs. 2. Égi kincs. 3. Ahol a kincs, ott a szív.

1.

«Ne gyüjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol rozsda és moly megemészti és ahol tolvajok kiássák és ellopják.» (Evangélium.)

Krisztus Urunk, miután apostolait a böjttel kapcsolatos eszményi magatartásra megtanította (Evangélium), annak célját tárja eléjük és helyes kincs gyüjtésére neveli őket. Ez nekünk is szól. Tudomásul kell vennünk, hogy nem tanácsos földi kincset gyüjteni. Ez egyáltalán nem felel meg a nagyböjt szellemének és lehetetlenné teszi a nagyböjti törekvés és munka ered-

ményét. Krisztus Urunk az Evangéliumban azt is megmondja, hogy miért: — *a)* A földi kincset ellepi a rozsda. Nem marad meg eredeti értékében, folytonos változásnak van alávetve, mást ígér és mást nyujt a valóságban, tehát nem elégít ki. Ez már hozzátartozik a földi kincs természetéhez. Hiányzik belőle az állandóság, mert hiányzik belőle Isten. Azoktól a dolgoktól, amelyek könnyen rozsdásodnak, könnyen fordulunk el. — *b)* A földi kincshez férgek is hozzáférkőznek, megrágják és tönkreteszik. Ez annyit jelent, hogy sok gondot okoz és nehezen őrizhető. Földhöz köti az embert, nyugtalanítja gazdáját és védelmével kapcsolatban oly küzdelmekre készteti, amelyek az elért eredménnyel nem állnak arányban. Egyszóval elfordít a lényegestől, Istentől. A férgeknek meghagyjuk kincsüket, nem irígyeljük tőlük, nem védjük előlük, mert magasabb értékek után vágyakozunk. — *c)* A földi kincseket a tolvajok sem kímélik. Ellopják. Az emberi irígység — ezt érti alatta Krisztus —,

hozzáférkőzik birtokunkhoz, keservessé teszi a tulajdonjog gyakorlását és nem csekély ellentmondásokba kever az emberekkel. Gyarapítja ellenségeink számát, keserűségbe dönt, gondot okoz és mégsem marad meg, mert nem vihetjük magunkkal az örökkévalóságba, ahol egyáltalán nem játszik szerepet. Nem szerzünk a tolvajoknak örömet és nem őrzünk földi kincset. Más dolgunk van, mint ilyesmivel bibelődni.

Elhatározás: A nagyböjtben nem azért böjtölök és szublimálom az anyag használatát, hogy földi kincsekhez ragadjak. Ezektől teljesen elszakadok, nehogy Isten és a lelkem közé álljanak és árnyékot vessenek lélekalakító munkámra.

2.

«Gyüjtsetek magatoknak kincseket az égben, hol sem a rozsda, sem a moly meg nem emészti és ahol a tolvajok ki nem ássák és el nem lopják.» (U. o.)

A nagyböjt szent idejét az égi kincs gyüjtésével töltjük ki. Minden

törekvéssel megfogadjuk a liturgia közvetítésével kapott krisztusi tanácsot, érdemet szerzünk és lelkiségünket gazdagítjuk. — *a)* Tesszük ezt, amennyiben gondoskodunk arról, hogy a kegyelem bősége ki ne apadjon bennünk. Ezért a nagyböjtben különös áhítattal járulunk az Eucharisztiához, összpontosított figyelemmel végezzük zsolozsmánkat (imánkat) és mindennap elvégzzük liturgikus elmélkedésünket, nehogy a természetfölötti világosság kiapadjon bennünk. Egyébként teljesen nyugodtak vagyunk. Ezen előfeltételek betartása mellett bőséges kegyelemgazdagságban lesz részünk. — *b)* A bőséges kegyelemgazdagság égi kincs. Ez annál nagyobb örömet szerez, mert elvehetetlen tulajdonunk. Krisztus mondja, hogy itt rozsdáról, molyról, féregről, tolvajokról szó sem lehet. E kincs birtoklásában semmi sem zavar, kivéve a gonosz lélek irígysége. De ezzel az egy ellenséggel irgalmatlanul elbánunk, mert erre maga e kincs, az Isten kegyelme szólít fel és képesít. — *c)* A kincs, amelyet vasszorgalommal gyüjtünk és amely minden törekvésünk célpontja,

végtelen boldogsággal áraszt el és megalapozza lelkinyugalmunkat, mert tudjuk, hogy már kezünkben van a kulcs, amely az ég kapuját nyitja meg. Féltékeny éberséggel őrködünk, hogy a kulcsot, az égi kincset el ne veszítsük. És azzal is törődünk, hogy e kulcsot ne az utolsó pillanatban kelljen keresni. Ez megbocsáthatatlan gondatlanság volna, amely azzal a veszéllyel jár, hogy az elveszett kulcsot nem tudjuk többé megtalálni.

Elhatározás: Égi kincset gyüjtök és csak maradandót keresek. Minden mást Gonzágai Szent Alajos mondásával hárítok el magamtól: «Ad majora natus sum», = nagyobbra születtem!

3.

«*Mert ahol kincsed vagyon, ott leszen a szíved is.*» (U. o.)

A szív — és ezt nem kell bizonyítani — feltétlenül ragaszkodik a kincshez, mert abban találja boldogságát. Ahol a kincs, ott a szív, — ahol a kincs, ott a gondolat, — ahol a kincs,

ott az akarat, — ahol a kincs, oda irányul minden törekvés. Tehát: ahol a kincs, ott az ember. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg: — *a)* a földi kincs a földből van, a földön van és földdé válik. Gazdáját a földhöz rögzíti, földet nyujt neki és földi arányokhoz köti: akadályozza a merész ívelésű szárnyalást, a magasba jutást. Nincs kedvünk a földhöz ragadni, mert ez szegényít, mi pedig gazdagságra születtünk. Azonkívül a földi méretek túlkicsinyek számunkra, nem kérünk belőlük. — *b)* Az égi kincs nagy átváltoztató erővel bír és e földet mennyországgá teszi. Elszakít az apró földi szempontoktól, magasba ragad, az ég felé irányít, a végtelen méreteibe fejleszt bele, az örökkévalóhoz szoktat hozzá, széjjelrobbantja a szűk látókört és a végtelen távlataiba nyujt bepillantást. Az égi kincs a túlvilág megvalósulása a földön, az Isten hívó szava és a lélek egyedül zavartalan boldogsága. Ezt már érdemes gyüjteni és érte minden áldozatot meghozni. — *c)* Az égi kincs Istentől jön, mint az Úr ajándéka, lakást vesz szívünkben, hajlékot épít lelkünk-

ben és mint az örökkévalóság bennünk izzó eleme kényszerít, hogy útra keljünk Isten felé. Istentől jön, Istenhez tesz hasonlóvá és Istenhez vezet. E kincset gyüjtjük, mert Istentől jövünk és hozzá akarunk visszajutni.

Elhatározás: Nagyböjti munkám lényege a kincsgyüjtés, az érdemszerzés, amelybe minden képességemet belefektetem, hogy minden ambíciómat kielégítsem.

Hamvazószerda utáni csütörtök.

A mai szentmise liturgiája az imádság nagy szerepét vázolja. Ezzel kapcsolatban a következő pontokra osztjuk fel elmélkedésünket: 1. Az ima előfeltételei. 2. Ima és áhítat. 3. Ima és újjáéledés.

1.

«*Vesd az Úrra gondodat, és Ő majd gondoskodik rólad.*» (Introitus.)

Az imádság, melynek a liturgikus szövegek szerint az eucharisztikus áldozat leghathatósabb tényezője, feltétlenül eléri célját, ha teljesítjük azon

előfeltételeket, amelyekre a liturgia a mai Szentleckében és Evangéliumban tanít meg minket. Már az Introitus is megemlíti, hogy gondjainkat imádságos lelkülettel az Úrra kell vetnünk, Aki majd kellően gondoskodik rólunk. Ezt legjobban Ezekiás király esete (Szentlecke) bizonyítja. — *a)* Ezekiás, amidőn megtudta Izaiás prófétától, hogy ideje lejárt és halála órája közeledik, megrendült ugyan, de nem veszítette el lélekjelenlétét. Imádságban keresett segítséget és arccal a falhoz fordulva, alázatos lelkülettel fohászkodott az Úrhoz. Igy teljesítette a hathatós imádság első feltételét. Könyörgésébe az alázatosság gyakorlatát és az Úrtól való teljes függés elismerését kapcsolta bele. A liturgia ma arra tanít, hogy alázatosan imádkozzunk, ha meghallgattatásra akarunk találni. — *b)* Ezekiás imádságában arról is megemlékezett, hogy erkölcsi magatartása mindig kifogástalan volt. Megtört szívvel hivatkozott erre és kérte az Urat, tartaná tőle távol a halálos veszedelmet. Ezzel kapcsolatban a hathatós imádság második előfeltételével ismerkedünk meg és oly

erkölcsi magatartást tanulunk alakítani, amely, mint Ezekiás esete bizonyítja, minden szempontból kifogástalan és megérdemli a meghallgattatást. Az ima tehát csak akkor értékes, ha a tökéletes erkölcsi magatartás valósága áll mögötte, vagy legalábbis a komoly ígéret, hogy ezentúl ily magatartásra fogunk törekedni. — *c)* Az imádság harmadik előfeltételét a mai Evangéliumban találjuk meg. Ennek előképe a százados rendíthetetlen hite. Erről mondja Krisztus, hogy ekkora hitet nem talált egész Izraelben. Csak azok remélhetik tehát a meghallgattatást, akiket élő és termékeny hit kényszerít imádságra és a hit világosságában remélik és tudják, hogy Isten nem zárkózik el az emberi könyörgés elől. A Szekréta és a Posztkommúnió külön kiemelik, hogy mekkora szerep jut imaéletünkben az eucharisztikus áldozatnak, amelyben Krisztus imádkozik velünk. Ő teszi ellenállhatatlanná könyörgésünket, eszközli megengesztelődésünket, erősíti áldozatkészségünket, mozdítja elő üdvösségünket, termékenyíti megszentelődésünket és lesz

üdvösségünk oka. (Szekréta, Posztkommúnió.)

Elhatározás: Imádságos lelkületet alakítok ki magamban és a legnagyobb lelkiismeretességgel teljesítem a liturgia közvetítésével megismert előfeltételeket.

2.

«*Az itt jelenlevő áldozati adományokra kérünk Urunk, tekints le megengesztelődve, hogy azok mind áhítatunkat (devotioni), mind üdvösségünket előmozdítsák.*» (Szekréta.)

A tökéletes imádság egyik gyümölcsére a mai liturgiában a Szekréta figyelmeztet. A gyönyörű imaszöveg azt mondja, hogy az eucharisztikus áldozatban bennefoglalt imádság az áhítatot segíti elő és ezáltal alakítja a vallásos életet. — *a)* Elsősorban Istennel köt össze, Őbenne összpontosítja figyelmünket, Feléje irányítja akaratunkat és Övele elégíti ki szeretet után való vágyakozásunkat. Közelhoz tehát Istenhez és az áhítat szellemét alapozza meg bennünk. Ez minden vallásos kultúra és megnyilvánulás kiindulópontja.

— *b)* Ezenkívül kegyelmet közvetít, mert azért fordul Istenhez, hogy megközelítse jóságos szívét és mindannak megadására késztesse, ami az áhítat megvalósulásához, a vallásos élet gyakorlásához szükséges. — *c)* Ezenkívül arra is késztet, hogy a kapott kegyelmet, amelyért esdekelve és hosszasan könyörögtünk, tényleg felhasználjuk, vele együttműködjünk és általa vallásos életünket, természetfölötti önalakításunkat termékenyítsük meg.

Elhatározás: Imádságomat arra is felhasználom, hogy fokozzam önmagamban az áhitat lelkületét és feltétlen Isten közelébe jussak. Minél többet imádkozom, annál tökéletesebb lesz bennem az áhitat szelleme, ami viszont imaéletem további kibontakozására van termékenyítő kihatással.

3.

«*Irgalmazz Urunk népednek, hogy . . . irgalmadban újjáéledjen.*» (Zárókönyörgés.)

A hathatós imádság egy másik gyümölcsét a Zárókönyörgés szövege em-

líti. A liturgia itt arra figyelmeztet, hogy az Úr irgalmában újjáéledünk. — *a)* A hathatós imádság annyiban közvetíti Isten irgalmát, amennyiben az eucharisztikus áldozatban, amely a legtökéletesebb istentisztelet és leghathatósabb imádság, az Isten Báránya önfeláldozása által kiérdemli az irgalmat. Ezért kell az újszövetségi áldozatnak és az annak alapján alakuló imaéletnek nagy fontosságot tulajdonítani. — *b)* A hathatós imádság tüzet gyujt szívünkben és világosságot lelkünkben. Ennek ragyogásában ismerjük fel az őszinte bánat jelentőségét. Ezenkívül a kegyelem közvetítése által erőt ad a töredelmes lelkület kialakítására. Az irgalmat közvetítő bánatért és a töredelmes lelkületért sokat kell imádkozni. — *c)* Ugyanígy alakítja és tömöríti bennünk az erősfogadást, a javulást, a jobb életet célzó feltételeket és az akaratot, amely a megvalósításhoz szükséges. Az erősfogadás viszont mellőzhetetlen előfeltétele Isten megbocsátó irgalmának.

Elhatározás: Imaéletemet arra is felhasználom, hogy önma-

gam, szeretteim, a bűnös világ számára és Isten nagyobb dicsőségére az Úr megbocsátó irgalmát eszközöljem ki.

Hamvazószerda utáni péntek I.

A mai Posztkommúnió szerint az egész nagyböjti munkának és a szent gyakorlatoknak, amelyek az élet tökéletesítését célozzák, egyik alapvető eleme a szeretet. A mai liturgiából merített gondolatokat a következő pontokban dolgozzuk fel: 1. A szeretet szelleme. 2. A szeretet az egyetértésben. 3. Az Eucharisztia «vinculum caritatis».

1.

«*Öntsd belénk, Urunk, szereteted Lelkét.*» (Posztkommúnió.)

A böjtvezető idő utolsó két napján alkalmunk volt a szeretettel közelebbről megismerkedni. Ma a liturgia, tekintettel e szellem végtelen fontosságára, ismét visszatér erre a kérdésre és arra törekszik, hogy bennünk a szeretet szellemét alakítsa ki. A Posztkommúnióban ezért imádkozunk és ezzel kapcsolatban a következő igazságokat

kell megfontolnunk : — *a)* A szeretet szelleme Istentől indul ki, aki — mint minden szeretet forrása — egyedül szeretetreméltó. Mindaz, ami nem Isten, csak annyiból érdemli meg szeretetünket, amennyiben többé-kevésbbé megvannak benne az Istenhez való hasonlatosság főbb vonásai. Aki tehát a szeretet szellemét teljes egészében akarja megérteni, annak sokat kell foglalkozni Istennel, tökéletességét kell szemlélnie és arra kell törekednie, hogy feltétlen Isten-közelségben éljen. Minél közvetlenebb és tökéletesebb e közelség, annál jobban ismeri meg a szeretet szellemét és annál jobban kapcsolódik bele lüktető életébe. — *b)* A szeretet mint szellem az emberi teremtményben is talál motívumokat, amelyek tüzét táplálják és életét mélyítik. E szellemnek minden fátyolon átható éles pillantása van. Ezzel ismeri meg azokat az értékeket, amelyeket az Isten emberi teremtményébe fektetett be és amelyek által annak Istenhez való hasonlatosságát alapozta meg. Ezek azok az értékek, amelyek szeretetreméltóvá teszik

az embert és a szeretet szellemét táplálják. A szeretet szívesen és sokat tartózkodik az emberi teremtmény közelében és éles pillantással vizsgálja a beléje fektetett értékeket. Az emberben rejlő Istenhez való hasonlatosság köré vont fátyolt, az emberi tökéletlenséget és gyarlóságot, amely oly sokszor torzítja nemes fiziognómiáját, nem tekinti lényeges akadálynak, nem botlik beléje, túl lát ezeken az akadályokon és mögöttük mindig megtalálja az isteni értéket. E beállítás a mindennapi élet gyakorlataira is kihat és bennük is megvalósítja a szeretet szellemét. Ezen az alapon cselekszi a szeretet műveit (Szentlecke és Evangélium) és így törekszik — mint Izaiás a Szentleckében mondja — Istenhez közeledni.

Elhatározás: A liturgia irányítását követve, nem szűnök meg a szeretet szellemében könyörögni és arra törekszem, hogy e szellem bennem mindig eleven s megfelelő cselekedetek által tevékeny legyen. (Egyéni körülményeimnek és külö-

nös nehézségeimnek megfelelő, a szeretet gyakorlására vonatkozó jó feltételek.)

2.

«Azokat, akiket egy és ugyanazon égi Kenyérrel tápláltál, kegyességeddel tedd egyetértőkké.» (U. o.)

A szeretet szelleme megvalósulása szintézisét azon egyetértésben találjuk meg, amely a szeretet legszebb gyümölcse és amelyért a mai Posztkommúnióban imádkozunk. Ezen egyetértés a misztikus Krisztus-test, a keresztény közösség, az Anyaszentegyház egyik legerősebb összeforrasztó és megbonthatatlan egységet alkotó ereje. — E szellem megvalósulásáért nem lehet eléggé imádkozni és áldozatot hozni, mert a közösség életében ettől függ minden. Már a klasszikus idők közmondása is leszögezte, hogy «Concordia minimae res crescunt, discordia maximae dilabuntur!» (Az egyetértés a legjelentéktelenebb dolgokat is megszilárdítja, az egyenetlenség a legellentállóbb egységeket is széjjelrobbantja.) A Posztkommúnió az

egyetértés szellemének megvalósulásáért végzett könyörgését megértjük, ha megfontoljuk, — *a)* hogy a szeretet szelleme a legnagyobb egyenetlenséget az ellenségeskedés megszüntetésével távolítja el. A szeretet — mint egy előző elmélkedésben láttuk — (ötvenedvasárnapra következő hétfő és húshagyókedd) türelmes, engedékeny, alázatos és mint ilyen nem ismer gyűlöletet és hamarosan véget vet minden ellenséges indulatnak. Teljesen megfelel ez Krisztus elvárásának, aki az ellenségszeretetet tette kötelezővé. Arra kell törekednünk, hogy a megvalósítást ellenségeinknél kezdjük, akikkel kiengesztelődünk és magasabb érdekből, Isten nagyobb dicsőségére szent szövetséget kötünk. — *b)* A szeretet szelleme kiküszöböli a társadalmi ellentéteket és felfüggeszti az ebből fakadó különbségeket. Nem változtatja meg a társadalmi rendet, de jóváteszi annak hibáit és a szeretet egy és ugyanazon tág ölelésébe foglalva mindazokat, akik, habár a társadalmi létra különböző fokain állanak, mégis Krisztus ugyanazon

mértékben szeretett gyermekei. — E nemes gesztus által nagy igazságtalanságot tesz jóvá, sajgó sebeket gyógyít és hozzájárul a különböző társadalmi osztályok egybeforrásához, egyöntetű munkájához és így megalapozza a keresztény egyetértés megvalósulását. Ennek megfelelően — és ez különös módon liturgikus kötelesség — fel kell újítanunk a katakombák ősegyháza szokásait, ahol a rabszolga úrnője mellett térdelt és egy és ugyanazon kézből fogadta a szent Testet, hogy utána a szent funkciót befejező szeretetlakománál (agapé), tekintet nélkül a társadalmi különbségre, úrnője mellett foglaljon helyet. — *c)* Az egyetértés nemes szelleme termékennyé teszi a misztikus Krisztus-test életét, lendületet ad a manapság oly nagy jelentőséggel bíró «Actio Catholicának» és biztosítja — eltekintve a nyomában fakadó benső értékektől — a misztikus Krisztus-test társadalmi akciója sikerét.

Elhatározás: Addig nem beszélhetek a szeretet szellemi megszilárdulásáról, míg hozzá nem

járultam az egyetértés szelleme megvalósulásához. Ezért minden áldozatot meghozok saját hatáskörömben. (Külön jó feltételekkel akarok küzdeni a saját hatáskörömben előforduló nehézségek ellen.)

3.

«*Akiket egy és ugyanazon égi Kenyérrel tápláltál, kegyességeddel tedd őket egyetértőkké.*» (U. o.)

Nem hiába nevezik az Eucharisztiát «Vinculum caritatis», a szeretet kötelékének. A csodálatraméltó egyetértést és egyöntetűséget, amely a katolikus világegyháznak ellenállhatatlan erőt ad, csakis az Eucharisztia közvetíti. A Posztkommúnió ezen igazságot domborítja ki. Ha efölött elmélkedünk, megértjük, hogy a misztikus Krisztus-testet joggal nevezhetjük eucharisztikus kenyérközösségnek, mert — *a)* az Eucharisztia mindenkinek mindenütt és minden körülmények között egy és ugyanazon krisztusi szellemet közvetíti és ezáltal megalakítja a nagy katolikus szellemi

közösséget, amelynek egyöntetűsége felülmúlhatatlan. Az Eucharisztiában Krisztust vesszük magunkhoz és az Ő szelleme táplálja lelkünket. Akárki és akárhol vagyunk, feltétlenül szükséges, hogy gyakran élvezzük az eucharisztikus kenyeret és merítsünk az eucharisztikus áldozatból. Minél többször tesszük ezt, annál tökéletesebben alakul ki bennünk a krisztusi szellem és annál nagyobb lendülettel illeszkedünk bele a katolikus szellemközösségbe. — *b)* Az Eucharisztia mint «Vinculum caritatis» mindenkiben, anélkül, hogy az egyéni jellemvonásokat eltörölné, egy és ugyanazon típusú katolikus stílust alakítja ki, amely lényegében mindig ugyanaz és különböző megnyilvánulásai változatosságában felülmúlhatatlan. Egy és ugyanazon táplálék éltet mindenkit és ezáltal a közösséget. Egy és ugyanazon erő vezeti az egyén és a közösség cselekedeteit, ennek következtében egy és ugyanazon krisztusi stílus valósul meg mindenütt, mint a katolikus életalakítás alapvető jellemvonása. Minél többet élvezzük az eucharisztí-

kus kenyeret és minél több erőt merítünk belőle, annál gyorsabban és termékenyebben alakul ki bennünk az egyöntetű katolikus életstílus. — *c)* Az Eucharisztia mint «Vinculum caritatis» egy és ugyanazon célt, a megdicsőült Krisztussal való megdicsőülést állítja elénk. A célhoz ugyan különböző utak vezetnek, de a lényeg mégis egy és ugyanaz. A törekvés a legkülönbözőbb oldalakról jöhet, de mihelyt az Eucharisztia áramlatába kapcsolódik bele, egy és ugyanazon irány felé terelődik és ez a már említett örök cél. A célközösség egyöntetűvé teszi és egy közösséggé tömöríti össze mindazokat, akik feléje haladnak. Igy kristályosodik ki a megbonthatatlan katolikus közösség, a világegyház, a misztikus Krisztustest, amelynek legfőbb összetartó eleme az Eucharisztia, a «Vinculum caritatis».

Elhatározás: Eucharisztia nélkül nincs szeretet, szeretet nélkül nincs egység, egység nélkül megbomlik és tagjaira hull szét a misztikus Krisztus-test. Kötelességem te-

hát az Eucharisztia szellemét ápolni, eucharisztikus életet élni és az Eucharisztiára alapozni egyéni és társadalmi életemet.

Hamvazószerda utáni péntek II.

A nagyböjti időben minden péntek Krisztus kínszenvedése egy kimagasló mozzanata emlékezetének van szentelve. Ma a liturgia Krisztus Urunk töviskoszorújáról emlékezik meg. A liturgikus szöveg tartalmát a következő pontokra oszthatjuk fel: 1. Jöjjünk és nézzünk. 2. A dicsőség és tisztelet koronája, 3. A mindenekfölé való állítás.

1.

«*Jöjjetek, nézzétek Sion szűzei Salamon királyt a koronával, amellyel anyja koronázta menynyegzője napján, szíve vigasságának napján.*» (Introitus.)

A nagyböjti időszak egyik főfeladata, amire a mai liturgia különös nyomatékkal emlékeztet, Krisztus kínszenvedésének beható szemlélete. Erre céloz a szentmise Introitusa,

amely — *a)* arra késztet, hogy jöjjünk (az eredeti szöveg azt mondja: lépjünk ki házunkból) és szemléljük a szenvedő Krisztust. A liturgia intelmének az az értelme, hogy amennyire lehet, minden más foglalkozást megszakítsunk, időt vegyünk magunknak, összpontosítsuk figyelmünket, úgyszintén lépjünk ki mindennapi életünk házából és a Golgota magaslatára menjünk, hogy a szenvedő Krisztust szemléljük. Krisztus megérdemli e lépést, mert szenvedésének, megváltásunk megvalósításán kívül az is célja, hogy az abban tanúsított erkölcsi magatartás reánkhasson és nevelő befolyással legyen. E lépést elmulasztani olyan veszteséget jelent, amely nem egyeztethető össze a nagyböjt szellemével. — *b)* A szemlélődő látás Krisztusnak a szenvedésben megnyilvánuló kimeríthetetlen szeretetét részletezi, és mutatja mindig új és soha meg nem ismétlődő megvilágításban. Minél többet szemléljük a tövissel koszorúzott Krisztus arculatát, annál több és új vonást fedezünk fel rajta. Tanulmányozzuk, de őszinte szeretettel és természet-

feletti érdekből, a szenvedő Krisztus-arcot és tanuljunk Tőle hősiesen szeretni. — *c)* A szenvedő Krisztus arculatának szemlélete viszontszeretetet és megértést fakaszt. Hamarosan rájövünk a személyes kapcsolatokra és megértjük, hogy Krisztus egyénileg véve szenved mindannyiunkért. E megismerés ellenállhatatlan erővel vezet a viszontszeretet fokozatosan kifejlődő megvalósulásához. Aki Krisztust tényleg szeretni akarja és e szeretet minden szépségével óhajt megismerkedni, az merüljön el a szenvedő Krisztus-arc szemléletébe.

Elhatározás: Követem a liturgia felszólítását és időt szakítok magamnak, hogy a Golgota magaslatán a tövissel koronázott Krisztus szenvedő arcának fényességét szemléljem. Ebből főleg szeretetet akarok mertíeni s arra törekszem, hogy Krisztust mindenek fölött szeressem és szándékait tökéletesen megértsem.

2.

«Dicsőséggel és tisztelettel koronáztad meg.» (U. o.)

A Golgota szemlélete a tövissel koronázott Krisztus megdicsőülésének tesz szemtanújává. Mint az Introitus szövege mondja, «dicsőséggel és tisztelettel — ez a töviskorona jelentősége — koronázta meg őt» az Úr. — *a)* A véres töviskoronának, amelyet maga Isten tett egyszülött Fia megkínzott fejére, mély jelentősége van: megdicsőülése azon önzetlen szeretetnek, amely Krisztusban talált felülmúlhatatlan megvalósulásra és amelynek apoteozisa a véres kínszenvedés. Ebből azon tanulságot vonhatjuk le, hogy minden szenvedésnek kijár a megdicsőülés. Feltétel csak az, hogy szeretetből történjen és az önfeláldozásig felfokozott önátadás bizonyítéka legyen. Ne azért szenvedjünk, hogy megkoronáztassunk, hanem azért, mert szeretünk. — *b)* A töviskorona Krisztust minden nemzet előtt megdicsőítette. Nem hiába mondja Izaiás a Traktusban «a szenvedés koronája a megdicsőülés koronájává és a fel-

magasztaltatás koszorújává változott át» (Iz. 28, 5), (Traktus). A tövissel koronázott Krisztus feje előtt ma mindeki térdet hajt, hogy a szenvedő Megváltót imádással köszöntse és Neki szeretettel adjon hálát. Hozzá menekül mindenki, midőn a vállára nehezedő kereszt súlyát kezdi érezni és Nála talál vigaszt azon pillanatban, amelyben érzi, hogy Isten őt is a szenvedés koronájával tisztelte meg. Előttünk is a töviskoronás Krisztus képe lebeg, midőn keresztutunkat járjuk és nehézségeink közepette arra gondolunk hogy csak annyiban fogunk Krisztussal megdicsőülni, amennyiben részünk volt az Ő szenvedésében. — *c)* E töviskorona azon tiszteletet is jelenti, amellyel a Megváltót a világ minden nemzedéke illeti. A kereszténység szimbolumává vált feszületről Krisztus tövissel koronázott feje ragyog felénk és kényszeríti térdre mindazokat, akik nála keresnek menedéket. Előttünk is folyton a töviskoronás Krisztus-fej képe lebeg, Akinek dicsőségét mindenkivel meg akarjuk ismertetni.

Elhatározás: A tövissel koronázott Krisztus dicsőségét szemlélem és abból minden gyakorlati következményt levonok. Az Ő szent pillantása kísérjen végig a nagyböjti életalakítás küzdelemteljes útjain és vezessen el a húsvét allelujás beteljesüléséhez.

3.

«*És kezed művei fölé állítottad.*»
(U. o.)

A töviskoronás Krisztus megdicsőülésének gyakorlati jelentősége is van. — *a)* Isten királlyá tette egyszülött Fiát és megadta neki — mint az Introitus mondja — a megfelelő uralkodói jogot (lásd Krisztus Királysága ünnepére szóló elmélkedést). — *b)* Ezáltal mindenek fölé emelte, mert uralkodói joga korlátlan; minden időre, korszakra, fajra és nemzetre kiterjed és így alapítja meg itt a földön Isten országát, melynek szimboluma a véres töviskorona. — *c)* Ezáltal egységet is alakít, mert alattvalóit, mint a Kollekta mondja, egy sors-

közösségbe tömöríti össze, melynek dicsőséges megvalósulása a misztikus Krisztus-test, az Anyaszentegyház, Krisztus életének földi folytatása.

Elhatározás: Szeretettel vetem alá magamat a tövissel koronázott Krisztus uralkodói jogarának és tökéletesen beleolvadok gyermekei összességébe, hogy részem legyen Isten országában.

Hamvazószerda utáni szombat.

A mai szentmise liturgiája a nagyböjti időszak alapvető hangulatát vázolja és azt a nyugalmat és békét szemlélteti, amely csak Istenben található. Tanítását a következő pontokban részletezzük: 1. A kiegyensúlyozott nyugalmat a felebaráti szeretet cselekedeteiben találjuk meg. 2. A békét Krisztus közvetíti, aki lecsendesíti a vihart. 3. Krisztus jelenléte a jó forrása.

1.

«*Midőn kiöntöd az éhezőnek lelkedet és a haragos lelket betöltöd, . . . nyugalmat ad neked az Úr mindenkoron.*» (Szentlecke.)

A mai liturgia Szentleckéje Izaiás prófétát juttatja szóhoz, aki fölséges tanításában arra figyelmeztet, hogy a kiegyensúlyozott, minden lelki termékenységet megalapozó nyugalmat a felebaráti szeretet önzetlen cselekedeteiben találjuk meg. — *a)* Miután felsorolja e cselekedetek részleteit (Szentlecke) a következőket mondja: «Feltámad a sötétségben világosságod és sötétséged olyan lesz mint a dél». Aki a felebaráti szeretet cselekedeteit gyakorolja, ragyogássá, világossággá válik és túlnövi saját jelentéktelensége szűk kereteit. A valódi nagysághoz és a tökéletes kibontakozáshoz csak egy út vezet: az önfeláldozás. — *b)* Az említett világosság az emberi nyomorúság és szenvedés sötét éjtszakájába világít bele. Megnyugvást hoz, mert világosságot fakaszt, mely a biztonság érzését alapozza meg. E ragyogás egyéni jelentéktelenségünk sötétségét déli verőfénnyé változtatja át, mert az isteni Gondviselés és Irgalom munkatársaivá tesz, akik már nem egyéni utakat járnak, hanem az isteni jóság örök terveibe kapcsolód-

nak bele. — *c)* Ilyen ragyogó déli világosság lenni és ilyen békét fakasztó tüzet gyujtani végtelenül megnyugtató teljesítmény. Nyomában kiegyensúlyozott nyugalom keletkezik, mert tudjuk, hogy Istennel szemben teljesítettük kötelességünket, hasznára váltunk embertársainknak és ezáltal önmagunk üdvösségét biztosítottuk.

Elhatározás: Ki akarok nőni egyéni jelentéktelenségem szűk kereteiből, melynek sötétségét déli világossággá változtatom át azáltal, hogy a felebaráti szeretet cselekedeteit gyakorolom. A béke ajándékát hozom másoknak és ezáltal Krisztus békéjét alapozom meg lelkemben.

2.

«*Bátorság! Én vagyok, ne féljetek. Ekkor beszálla hozzájuk a hajóba és elálla a szél.*» (Evangélium.)

A felebaráti szeretet gyakorlása Krisztushoz vezet, aki nekünk a tökéletes béke ajándékát adja. Mi is úgy vagyunk, mint az apostolok: életünk

viharzó tengerén ide-oda hánykolódunk és a magasba szökelő hullámok már-már elnyelik kis hajónkat. Ekkor jön felénk Krisztus, aki hozzánk is beszáll és nekünk is mondja: «Én vagyok, ne féljetek». A vihar nyomban elül, megmenekültünk és Krisztus békéjének boldogsága árasztja el lelkünket (Evangélium). — *a)* Krisztusban azért találjuk meg a tökéletes békét, mert érezzük mindenhatóságát. Mikor az Eucharisztia nyomában fakadó kegyelem közvetítésével a mi hajónkba is beszáll, érezzük, hogy a Mindenható közelében vagyunk, semmi bajunk sem történhetik és az Ő védelmét érezzük. Gondoskodnunk kell arról, hogy Krisztus életünk hajójában mindig jelen legyen és mindenható védelmét ne kelljen nélkülöznünk. — *b)* Krisztusban a békét azáltal is megtaláljuk, hogy érezzük felénk áradó szeretetét, amellyel feltétlenül javunkat akarja. A Megváltó nem véletlenül járja a tenger hullámait akkor, amikor hajónkat vihar fenyegeti. Nem véletlenül bukkan ránk és száll hajónkba, erre megváltói szeretete

készteti. A szeretet közelében mindig jó élni, nyomában béke fakad és megnyugvás. Mindenben Krisztus szeretetét keresem és arra törekszem, hogy soha el ne veszítsem. — *c)* Krisztus békéjét bennünk az a tudat alapozza meg, hogy Vele bármikor és bárhol találkozhatunk, hozzásimulhatunk és Nála kereshetünk menedéket. Krisztus mindig ott van, ahol viharzik és veszély fenyeget, hogy segítségünkre siessen és megmentsen. Őhozzá fordulunk minden veszélyben, és ha bensőnkben vihar tombol Nála keresünk menedéket, Őt kérjük, adja vissza lelkünk veszélyeztetett békességét.

Elhatározás: Mindenben a békét keresem, mint a lelkiélet alapját és teljes odaadással Krisztus felé fordulok, Őbenne merülök el és az eucharisztikus Áldozat alapján tőlem telhetőleg mindent megteszek, hogy a Vele való kapcsolat minél szorosabb és termékenyebb legyen.

3.

«És amerre csak betért a falvakba, az utcákra tették a betegeket és kérék Őt, hogy legalább ruhája szélét illethessék és valamennyien illették Őt és meggyógyulának.» (U. o.)

A mai liturgia Krisztust nemcsak mint a lelkibéke megalapozóját, hanem mint minden jónak a forrását is szemlélteti. Az Evangélium jelentése szerint elébe hordták a betegeket. Ezeket már ruhája szélének érintése is meggyógyította. Krisztus nyomában mindenütt és minden értelemben csak jó fakad. Csak arra kell törekednünk, hogy folyton közelében tartózkodhassunk és nyomaiba léphessünk. — *a)* Tesszük ezt akkor, mikor az Eucharisztiában Hozzá közeledünk. Az Újszövetség áldozatában a Golgota magaslatán Nála tartózkodunk, a szentáldozásban szívünkbe zárjuk, a szentséglátogatásban királyi hajlékában keressük fel, lelkiáldozásainkban pedig felújítjuk szentségi jelenléte kegyelmeit. Bárhogyan is, bármily körülmények között tesszük is, fő az, hogy az alkalomnak megfelelően az eucha-

risztikus Krisztust keressük és a Vele való kapcsolatot ápoljuk. Ő lesz életünkben minden jó és maradandó érték elapadhatatlan forrása. — *b)* Ha közelében tartózkodunk, mi is úgy járunk, mint a mai Evangéliumban említett betegek: érezni fogjuk a Belőle kiáradó erőt és az fogja felújítani bennünk az ellankadó életet. A betegségnek, a lelki tökéletlenségnek, az életerő és teljesítésre képesítő erő ellankadásának veszélyét meg kell előzni. Nem szabad addig várni, míg tényleg elgyengülünk, lelkünkben komoly baj támad. A lélek egészségét óvni, a teljesítőképesség ruganyosságát ápolni kell. Ezt a legcélszerűbben azáltal tesszük, hogy eucharisztikus életet élünk és az Eucharisztiából a liturgia közvetítésével legalább is abban a mértékben merítünk életet és kegyelmet, amennyiben fogy bennünk az élet küzdelmei következtében a lelkierő és a természetfölötti teljesítőképesség. — *c)* A lelkiélet e törvénye nemcsak nekünk szól, ezt mindenkire alkalmazni kell. Ehhez azáltal járulunk hozzá, hogy követjük a Genezáretiek példáját és

Krisztushoz vezetjük mindazokat, akikben az életerő megfogyatkozott és a lelki egészség megcsappant. Az Eucharisztia szellemében és az Eucharisztia nagyobb dicsőségére apostoli munkát vállalunk és hivatásunknak, lehetőségeinknek megfelelően buzgólkodunk különösen a nagyböjtben, hogy az eucharisztikus Krisztus mindenkit elérjen, aki rászorul arra, hogy lelkileg meggyógyuljon és új életre támadjon.

Elhatározás: Krisztus jelenlétét élvezem önmagamban és élveztetem mindazokkal, akikre ki tudom terjeszteni apostoli buzgóságom hatáskörét.

Nagyböjt első vasárnapja.

A mai vasárnap liturgiája az alkalmas időről és az üdvösség napjáról beszél. Ezáltal a nagyböjt gondolatvilágát tárja fel és a nagyböjti munka alapvető kötelességeit szemlélteti. Tanítását a következő pontokra osztjuk fel: 1. Az alkalmas idő. 2. A cselekvés ideje. 3. A szenvedélyek megfékezése.

1.

«Ime, most van a kellő idő, íme, most van az üdvösség napja.» (Szentlecke.)

A liturgia közvetítésével Szent Pál apostol szól hozzánk, aki a kellő időről és az üdvösség napjáról beszél. Ezáltal beleilleszt a nagyböjt légkörébe és annak alapelemeit vázolja. Az Apostol tanítása szerint a nagyböjt az üdvösség és a megkomolyodás időszaka. — *a)* Ezen időszak szelleme az üdvösségért vívott nehéz küzdelmet állítja elénk. E szellem tengelye a Szentlélek. (Szentlecke) Alaphangulata az öröm (Szentlecke) és jellemző tulajdonsága a gazdagság és pedig azoknak a gazdagsága, kiknek tulajdonképen semmijük sincs és mégis megvan mindenük. (Szentlecke). E szellemmel töltekezzünk, ennek előnyeit használjuk fel és a bennük való megszilárdulásért küzdjünk. — *b)* Az alkalmas idő termékenysége megfelelő cselekedetekben nyilvánul meg. Ezek testi és lelki fegyelemre nevelnek. Szent Pál a Leckében e cselekedetek leglényegesebbjeit nagy nyomatékkal sorolja fel

és különös súlyt fektet a szenvedés türelmes elviselésére, a hivatásbeli munka elvégzésére, a virrasztás és böjt fegyelemre nevelő teljesítményeire és az állapotbeli tisztaság megőrzéséért vívott küzdelemre. A Szentlecke, melyet túlzás nélkül nevezhetünk a nagyböjt programmbeszédjének, követelményeit tüzetes megfontolás tárgyává kell tennünk, hogy nagyböjti munkánkból fakadó cselekedeteinket ennek megfelelően alakítsuk. — *c)* Az alkalmas idő, melyről Szent Pál beszél, az érdemszerzés ideje. Az említett szellem kialakítása és a nagyböjti munka cselekedeteinek teljesítése által új és éltető kegyelemben részesülünk. Új érdemeket szerzünk, lelkünk gazdagságát mélyítjük és ezáltal továbbfokozzuk és tökéletesítjük belső alakító erőnket és külső teljesítőképességünket. Ha a nagyböjt programmját komolyan vesszük és lelkiismeretesen teljesítjük, azon fölény alakul ki bennünk, amelyet az élet küzdelmeiben a kereszténység nagyjai, a szentek szoktak tanusítani. Ez a nagyböjti munka legnagyobb sikere és legérté-

kesebb gyümölcse, amelyért minden áldozatot érdemes meghozni . . .

Elhatározás: Nem mulasztom el az alkalmas időt felhasználni és nem szalasztom el az üdvösség napját. Nagy gondot fordítok a szellem kialakulására, a cselekedetek tökéletesbülésére és törekszem az élet küzdelmeihez szükséges kegyelem teljes fölényét elérni.

2.

«*Add meg népednek, hogy amit önmegtartóztatás által Tőled el akar nyerni, azt jótetteivel el is érhesse.*» (Kollekta.)

A Szent Pál által említett alkalmas idő főleg a cselekvés ideje, amely a böjt fegyelmi teljesítményeivel párhuzamos. Ezt a gondolatot különös nyomatékkal a Kollekta állítja szemünk elé. Ennek elgondolása szerint és az előbbi elmélkedések alapján a nagyböjti munka cselekedeteit a következő pontokba foglaljuk össze. — *a)* E cselekedetek alapvető eleme a Krisztus egyéniségével való tüzetes foglalkozás. Ennek célja a Megváltó töké-

letes ismerete. A nagyböjti időszak liturgiája bőséges alkalmat nyujt arra, hogy Krisztus istenemberi egyéniségét minél tökéletesebben megismerjük, hozzá közeledjünk és magatartásához alkalmazkodjunk. Ezt a páratlan alkalmat feltétlenül meg kell ragadni, hogy krisztocentrikus és liturgikus keretekben tartott elmélkedéseink által Krisztus tökéletes ismeretéhez jussunk el. Igyekezzünk, hogy mindennapi elmélkedésünket különösen e szent időben el ne hanyagoljuk. Erre lelkiismeretesen készüljünk és így biztosítsuk előre termékenységét. — *b)* A nagyböjti munka másik fontos alakítása a komoly imaélet. Célja ennek az elmélkedésekből merített jó feltételek és elhatározások megtermékenyítése, továbbá a kegyelemért való könyörgés, mert egyedül csak ez képesít az elhatározások és jó feltételek keresztülvitelére. Imaéletünkből a szentséges Istenanya kegyelemközvetítő szerepét sem szabad kikapcsolni. A nagyböjt célkitűzéseihez ugyanis a Szent Szűz kultuszának elmélyítése is hozzátartozik. — *c)* A nagyböjti munka har-

madik lényeges teljesítménye a felebaráti szeretet gyakorlása. Mindazon áldozatot, amely ezzel együttjár, a bűnös multért való jóvátételként vesszük és annak megfelelően szívesen vállaljuk.

Elhatározás: A nagyböjti időszak keretébe a megfelelő cselekedetek és teljesítmények színes és változatos összességét illesztem bele. Arra törekszem, hogy minden cselekedetem tökéletes legyen és lelki igényeimet kielégítse. Úgy készülök fel a kísértés nehéz óráira, hogy Krisztus példáját követve (Evangélium), én is fölényesen győzedelmeskedjem.

3.

«*A negyvennapos böjt áldozatját ünnepélyesen felajánljuk Neked és kérünk, hogy a húseledelektől való megtartóztatással együtt a káros élvezetektől is tartózkodjunk.*» (Szekréta.)

A mai liturgia a Szekrétában arra figyelmeztet, hogy a nagyböjt idejét a szenvedélyek megfékezésére is fel kell

használnunk. E törekvés eredményét a Posztkommúnió emeli ki, ahol benső megújulásról és a régi salaktól való megtisztulásról van szó. A szenvedélyek megfékezésére irányuló törekvés követelményeihez tartozik — *a)* az elszánt elhatározás, hogy bűnös tüzet többé nem gyujtunk és a bennünk viharzó szenvedélyt szent tűzzé változtatjuk át. Ami a bűnös tüzet illeti, minden törekvéssel azon legyünk, hogy a szenvedélyek megmozdulásait ellenőrizzük és ne hagyjuk azokat annyira elfajulni, hogy lángralobbanjanak és mint romboló elem megsemmisítsék mindazt az értéket, amelyért hosszú időn keresztül küzdöttünk. A bennünk viharzó szenvedélyeket illetőleg pedig addig nem nyugszunk, míg azokat nem sikerült szent tűzzé átváltoztatni és természetfeletti értékek szolgálatába kényszeríteni. E törekvést annyira fokozzuk, hogy a Zsoltárossal mondhatjuk: «A buzgóság házadért megemészt engem» (68. Zsolt. 10). Ezt azáltal érjük el, hogy a szenvedélyek erejét elvonjuk bűnös tárgyuktól és Istenre, a legszeretetremél-

több jóra vonatkoztatjuk. — *b)* Ezáltal, mint a Posztkommúnió mondja, megszabadulunk a régi salaktól és új emberré változunk át. Ez Szent Pál követelményeinek is megfelel, aki a Kolosszaiaknak írja (Kol. 3, 9): «Vetkőzzetek ki a régi emberből» és — *c)* «öltözzetek bele a mi Urunk Jézus Krisztusba» (Róm. 13, 14). Ezen átváltozás és Krisztusba való belefejlődés az életben vívott küzdelmek legnemesebb célja. Ez a legmagasabb, amit elérhetünk. Általa Krisztus megdicsőülésében is részesülünk, kinek, midőn legyőzte a hármas kísértést (Evangélium), angyalok szolgáltak.

Elhatározás: Az én házamban (érzelemvilágomban) idegen kezek nem gyujthatnak tüzet. Ezért éber figyelemmel kísérem szenvedélyeim megmozdulásait és nem tűröm, hogy meg nem engedett irányba ragadjanak magukkal. Tüzet igenis gyujtok, mégpedig a szenvedélyek segítségével, de ez csak Istenért lobog. Megtisztít a salaktól, magasba ragad és a Krisztus-

hoz való hasonlóság színtiszta aranyát váltja ki belőlem.

Nagyböjt első vasárnapja utáni hétfő.

«Felemelem szemeimet és csodáidon elmélkedem, Uram» mondja a mai Offertórium és felszólít, hogy csodálattal szemléljem Isten alkotásait. A mai liturgiában a Jópásztor egyénisége köti le figyelmemet. Őhozzá emelem, mint az Introitus is mondja, szemeimet. Ezzel kapcsolatban 1. a Jópásztor mennyei tanításáról, 2. egyéni gondoskodásáról és 3. a kegyelemteljes kiválasztásról elmélkedek.

1.

«*Változtass meg minket Üdvözítő Istennünk . . . és világosítsd meg lelkünket mennyei tanításokkal.*» (Kollekta.)

A Jópásztor, kinek imádásraméltó egyéniségét a mai Evangélium szemlélteti, elsősorban azzal látja el hivatását, hogy juhait mennyei tanításban részesíti. Erre különös alkalmat a nagyböjtben nyujt, amidőn a liturgia Krisztus irányító szavának tökéletes

visszahangja. — *a)* A Kollekta kiemeli, hogy a Jópásztor mennyei tanítása megvilágítja értelmünket. Lelkünkben a benső megértés tüzét gyujtja fel és azokra az igazságokra világít rá, melyeknek ismerete a lelkiélet kialakításában és a benső értékek kibontakozásában döntő szerepet játszik. Minél többet foglalkozunk a Jópásztor szavával és a kinyilatkoztatás tanításával, annál nagyobb lesz az általa gyujtott benső megértés tüze. Ennek ragyogásában ismerjük meg legjobban életalakításunk alapvető kötelességeit. — *b)* A Jópásztor ezáltal, mint a Kollekta is megemlíti, lelkiségünket alakítja. Tanítása őszinte és elszánt törekvésre buzdít. Az örök igazságot ugyanis nem lehet megismerni anélkül, hogy hozzá feltétlen alkalmazkodni ne akarnánk. Ennek következtében az örök igazságnak a Krisztus tanítása által közvetített ismerete mindig megfelelő elhatározással és jóraváló törekvéssel jár. — *c)* A Jópásztor ezáltal elősegíti bennünk a krisztusi lelkület kibontakozását és bőséges kegyelemajándékai által annak megvalósulásán működik közre. Minél szorosabb a

Jópásztorral való kapcsolatunk, annál termékenyebb e fenséges kialakulás.

Elhatározás: A Jópásztor szavára hallgatok és mennyei lélekalakító tanítását követem, hogy, amikor fölségében jön és a juhokat a bakoktól elválasztja (Evangélium) én is juhaihoz számíttassam, akik az egész életen keresztül «követték őt, bárhová is ment». (Titkos jelenés 14, 10.)

2.

«Ime, én magam keresem fel juhaimat . . . amint a pásztor meglátogatja a nyáját . . . mikor elszéledt juhai között vagyon, úgy látogatom én meg juhaimat és megszabadítom őket mindazon helyekről, amelyekre elszéledtek a felleg és a sötétség napján és kivezetem őket a népek közül és összegyüjtöm a földekről és beviszem saját földjükre és legeltetem őket . . .» (Szentlecke.)

A Jópásztor mennyei tanítását az egyéni gondoskodás teljesítményeivel egészíti ki. A mai Szentlecke mindenre kiterjedő figyelemmel és nagy kifejező erővel részletezi e gondoskodás egyes

teljesítményeit. — *a)* A Jópásztor által tanusított egyéni gondoskodás alapelemeihez tartozik a juhokat meglátogatni. Ezt a Szentlecke különösen kiemeli és azt mondja, hogy Krisztus önmaga látogatja meg a nyáját. Ezenkívül vezeti a nyájat és kivezeti azon helyekről, amelyek legelésre nem nyujtanak alkalmat. Ha szükség van rá, összegyüjti nyáját, amely a «felleg és sötétség napján elszéledett» és helyreállítja a megbomlott egységet. Az összegyüjtötteket, az egységet bevezeti arra a földre, amely legelésre tényleg alkalmas, kövér, egészséges és a nyáj javára válik. Itt atyai szeretettel legelteti nyáját és bőségesen gondoskodik, hogy mindene meglegyen. A Jópásztor egyéni gondoskodását plasztikusabban kifejezni és szemünk elé állítani nem lehet. Ha e gondoskodás egyes teljesítményeit sorra vesszük, akkor éles körvonalakban bontakozik ki előttünk a Jópásztor alakja és megértjük atyai gondoskodása végtelen jelentőségét. E teljesítmények mindegyikét alkalmazzuk önmagunkra. Teremtsük meg az egyéni kapcsolatokat

és vonjuk le a természetes következményeket. — *b)* A Jópásztor egyéni gondoskodásának eredményei minden elképzelést felülmúlnak. Ezt ismét a Szentlecke részletezi. E gondoskodás következtében az elveszett megmenekül, mert a Jópásztor elsősorban az eltévedteknek és a széjjelszóródottaknak üdvösségét tartja szem előtt. Ezenkívül visszahozza az elhajtottakat, tehát azokat, akik elővigyázatlanságból kerültek tévútra és tapasztalatlanságból váltak a kísértés áldozatává. A megsérültet beköti, vagyis azáltal gyógyítja sebeit, hogy bűnbocsánatban részesíti és a gyógyuláshoz szükséges kegyelmeket megadja. Az erőtlent megerősíti, amennyiben testi képességét kiegészíti és kegyelme által megszilárdítja benne a nemes ambíciót, a jóra való törekvést. Ami kövér és erős, azt megőrzi, vagyis azokat, akik a kegyelemmel együttműködnek és azt fokozzák, megtartja a helyes úton és az eddigieknél is nagyobb teljesítményekre készteti. Erre vezethető vissza, hogy a misztikus Krisztus-testben, az Anyaszentegyházban a szentek

nemzetsége nem hal ki és a kegyelembőségen alapuló életszentség teljes virágzásban van. A Szentlecke a Jópásztor egyéni gondoskodásának eredményeit végül egy szóba foglalja össze és azt mondja, hogy a nyájat, amint illik, legelteti, mert ő a mindenható Úr. Ezzel csak azt akarja mondani, hogy Krisztusnak, a Jópásztornak egyéni gondoskodásában mindenki megtalálja azt az erőt, irányítást és kegyelmet, amelyre egyénileg feltétlenül szüksége van.

Elhatározás: A Jópásztor egyéni gondoskodása alól nem akarom magamat kivonni és annak végtelenül változatos lehetőségeit saját lelki kibontakozásomra használom föl. Még egyszer átgondolom e pont tartalmát, hogy az egyéni szükségeimnek megfelelő következményeket levonhassam.

3.

«Mikor eljövendő az Ember Fia fölségében . . . és összegyüjtenek eléje minden nemzeteket és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor elválasztja a juhokat a bakoktól és a juhokat jobbjára állítja, a bakokat pedig baloldalára.» (Evangélium.)

A Jópásztor teljesítményeinek befejezése és kicsendülése a kiválasztás, amelyről a mai Evangélium emlékezik meg. — *a)* A Jópásztor elsősorban elválasztja a juhokat a bakoktól. A liturgia ezúttal a kiválasztás minden emberi értelmet felülmúló kegyelmét szemlélteti. Ezzel kapcsolatban ne feledjük, hogy nem az a fontos, mennyiben tudjuk a kiválasztás kegyelmét magyarázni, hanem, hogy a kiválasztottakhoz tartozzunk és a juhokhoz számláltassunk. Ne bolygassuk e hittitok értelmét. Fogadjuk el egyszerűen a kinyilatkoztatás erre vonatkozó tanítását. Vonjuk le a következményeket és a Jópásztor iránt tanusított hivatásbeli kötelességeink teljesítésében megnyilvánuló hűségünk által érdemeljük ki, hogy mi is a kivá-

lasztottakhoz tartozzunk. — *b)* A Jópásztor ezen atyai gondviselésének legmagasztosabb kicsendülése a kiválasztottakban, a juhokban, Isten országát szilárdítja meg. Az Evangéliumban vázolt jutalom által oly helyzetbe hozza őket, hogy soha többé nem képesek Istentől elszakadni, a bennük lakozó kegyelmet megtagadni és Isten bennük megvalósult országát megsemmisíteni. Addig, amíg e boldog pillanat bekövetkezik, minden erőnkből arra kell törekednünk, hogy bennünk is kialakuljon az Isten országa és ezáltal kiérdemeljük a jutalmat, vagyis a jóban való örök megszilárdulást. — *c)* Az Isten országa nemcsak a kiválasztottakban erősödik meg, hanem azokban is, akik e szent célt még nem érték el és a küzdelem állapotában vannak. A küzdők folyton azoknak a boldogságát tartják szem előtt, akikben a kiválasztás már beteljesült és ennek következtében tökéletesen bírják az Isten országát. Ezekhez pillantsunk fel, küzdelmes példájuk és fölényes győzelmük lebegjen szemünk előtt, hogy ezáltal is elősegítsük

magunkban az Isten országa tökéletes kialakulását.

Elhatározás: Mielőtt a Jó Pásztor a juhokat a bakoktól elválasztaná, tehát addig, amig időm van változtatni helyzetemen, őszintén felelek a kérdésre, hogy melyik csoporthoz tartozom. Ha nem tartoznék a juhokhoz, akkor a nagyböjti időt használom fel, hogy a Jópásztor hívó szavának engedve én is a kiválasztottak nyájához kerüljek vissza.

Nagyböjt első vasárnapja utáni kedd.

A nagyböjt tényleg az üdvösségre nyujt alkalmat, mert mint a mai liturgia vázolja, az istenkeresés legtermékenyebb ideje. E gondolattal a mai Szentleckében találkozunk. Tanításáról a következő pontokban elmélkedünk: 1. Az elfordulás. 2. A megindokolása. 3. A megtermékenyülés.

1.

«Keressétek az Urat, míg feltalálható, hívjátok segítségül, míg közel vagyon. Hagyja el útját az istentelen és gondolatait a gonosz férfiú és térjen az Úrhoz, és könyörül rajta; a mi Istenünkhöz, mert igen kész a megbocsátásra.» (Szentlecke.)

Az istenkeresés elfordulással kezdődik. A Próféta a Szentleckében az elfordulás lényeges kellékeit tárja fel világosan. — *a)* Aki Istent keresi, annak a Próféta szerint a megszokott utat el kell hagynia. A régi utakon, mint a tapasztalat bizonyítja, nem lehet Istenhez jutni. Ezek az önkeresés szomorú szolgálatában állottak és nem vezettek célhoz. Bűnös szándékból indultak ki és a bűn homályában vesztek el anélkül, hogy világossághoz vezettek volna. A nagyböjt megkívánja, hogy olyan új utakat járjunk, amelyek a tapasztalat szerint beváltak. Ezek az istenkeresés hő vágyakozásából indulnak ki és megbízhatóan Istenhez vezetnek. A nagyböjti liturgia már eddig is rámutatott az új útra és ezután is csak annak részleteit

vázolja. Fogadjuk meg a Próféta intelmét és lépjünk az új útra. Ez Krisztus (János 14, 6). Ő megbízható módon vezet Istenhez. — *b)* Az Istent keresőnek a Próféta kívánsága szerint a régi gondolatvilágtól is el kell fordulnia, mert — és ezt szintén Izaiás mondja — az Úr gondolatai nem a mi gondolataink és az Úr útjai nem a mi útjaink. Az emberi gondolat, amelynek a legtöbb esetben szintén önszeretet a tengelye, túlságosan terméketlen és gyarló ahhoz, hogy velünk megismertesse Istent és azon útra világítson rá, amely egyedül vezet Hozzá. A csak emberi gondolatvilágban a bűn, a szenvedély túlságosan nagy szerepet játszik és elhalványítja mind azt, ami Istenre emlékeztet. Ez nem felel meg Krisztus követése igényeinek és a légkörnek, amely az új utat lengi körül. A Prófétának igaza van: szakítani kell e gondolatvilággal, még az emlékétől is el kell válni, és új, belső világot kell alakítani. Ezt is a nagyböjt teszi lehetővé, amennyiben Krisztussal, az isteni Igével, a megszemélyesített isteni gondolatvilággal

kapcsol össze és arra késztet, hogy Belőle merítsük gondolataink termékeny melegségét és eleven mozgékonyságát. — *c)* E feltételek mellett, mint a Szentlecke említi, az Úr irgalmaz nekünk, könyörül rajtunk, mert «igen kész a megbocsátásra». Ezáltal kívánságunk már be is teljesült: Istenre találtunk, Akiben — miután bocsánata minden akadályt eltávolított — korlátlanul elmerülünk, hogy Tőle többé el ne szakadjunk.

Elhatározás: Megfogadom a Próféta tanácsát és komolyan keresem Istent. Elfordulok a régi utaktól, kiszakadok az elavult gondolatvilágból és új utakon járva, az Örökkévalóság gondolataiba merülve működöm közre üdvösségemen.

2.

«*Az én gondolataim nem a ti gondolataitok, sem utaim utaitok, úgymond az Úr. Mert mint az egek felülhaladják a földet, úgy az én utaim felülhaladják utaitokat, és gondolataim a ti gondolataitokat.*» (U. o.)

Ha megfontoljuk a Próféta szavait, akkor az említett elfordulás indítóokait is megtaláljuk. Erre azért van szükségünk, hogy annál nagyobb lelkiismeretességgel tudjunk mindentől elszakadni és Isten felé fordulni. — *a)* Meg kell fontolnunk, hogy — mint az előző pontban is láttuk — Isten másként gondolkodik és más utakat jár, mint mi és hogy e kettőt nem lehet közös nevezőre hozni. Az emberi utakat a bűn görbítette el és az emberi gondolatokat a vétek tette ködössé és mámorossá. Az Isten útja végtelenül egyenes és gondolata kristálytiszta. Középút nincs. Maga az isteni Üdvözítő mondja, hogy nem lehet két úrnak szolgálni (Máté 6, 24), mert vagy az egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni, vagy az egyiket tűrni fogja és a másikat megvetni. Választani kell a homály és a ragyogó világosság, az egyenes és a meggörbült út között. Kérjük Istent, hogy helyesen válasszunk: mindig az Ő útjait járjuk és az Ő gondolatait gondoljuk. — *b)* Isten gondolatai és útjai és a mi gondolataink és útjaink közt

ég és föld különbség van. E kettő között akkora a távolság, hogy valóban mélységről és magasságról kell beszélnünk. Isten útjai oly abszolút fensíkon mozognak, melynek szédítő magasságát alig tudjuk elképzelni. Isten gondolatai az örök igazság, melynek ragyogó világosságát alig bírjuk elviselni. Az emberi gondolat csak sötétben való tapogatódzás, és az emberi út bukdácsolás, az egyik tökéletlenségből a másikba való támolygás. Középút itt sincs. Választanunk kell és végre el kell határoznunk, hol legyen maradásunk: a mélységben, amely sötét és kilátástalan, vagy a magasságban, amely a végtelen fel nem mérhető távlatait nyitja meg előttünk. — *c)* Isten mindenkinek adott kegyelmet, amelyet arra kell felhasználni, hogy a mélyből a magasba jussunk. Ez nem megy egyszerre, hanem hosszadalmas és küzdelemteljes fejlődést tételez fel. E folyamat, amely fokról fokra visz fel a magasba, mindig közelebb az Úrhoz, a szó teljes értelmében istenkeresés. Megvalósulását a nagyböjt kegyelmekben gazdag

és gondolatokban kimeríthetetlen liturgiája segíti elő.

Elhatározás: Kitartok előbbi jó feltételem mellett; elfordulok mindentől, ami nem Isten és szívem minden vágyakozásával keresem az Urat. A nagyböjtöt arra használom fel, hogy a mélyből a magasba törjek és mindinkább közel jussak Istenhez.

3.

«És amint leszáll az eső és hó az égből és oda többé nem tér vissza, hanem megitatja a földet és megöntözi és termővé teszi azt és magot ad a vetőnek és kenyeret az evőnek: úgy legyen az Én igém, mely számból kimegyen, nem tér vissza hozzám üresen, hanem végbeviszi mind, amit akartam és foganatos lesz azokban, mikre küldöttem.» (U. o.)

Az istenkeresés tengelye a Próféta szerint az isteni ige, amely az istenkeresőt felülmúlhatatlan termékenységgel áldja meg. — *a)* «Az ige az Isten szájából jön, mint az Úr lehellete; mint hegyipatak árasztja el lelkünket» (Iz. 30, 28) és mi csak azért imádkozunk

Ezekiellel, hogy a «négy szél tájékáról jöjjön elő a Lélek, az ige» (Ez. 37, 9). — *b)* Imádságunk beteljesül. Az Úr nem tagadja meg tőlünk lehelletét. Az ige harmatként száll le reánk; megöntözi, átitatja és termékennyé teszi lelkünket. Lesz tehát vetőmagunk és kenyerünk, vagyis mindaz, ami a természetfölötti élethez szükséges. — *c)* Az ige nem tér vissza üresen (Szentlecke) az Atyához, hanem miután végbevitte és foganatosította bennünk mindazt, amit az Atya akart, magával ragad a magasba és velünk egy közösségben tér vissza az Atyához. Azért mondja magáról a megtestesült Ige: «Én pedig, ha felemeltettem a földről, mindeneket magamhoz vonzok» (Ján. 12, 9). Krisztus, midőn a keresztfán kínos halált szenvedett, magához vonzott és ezáltal a megváltás beteljesülésében az Atyához vezetett mindannyiunkat.

Elhatározás: A nagyböjtben különös alkalmam van az isteni igét magamba fogadni, sugallataira hallgatni, bennem való alakításával együtt-

működni és általa közelebb jutni az Atyához. Mennyiben hallgattam eddig sugallataira és mit fogok tenni a jövőben?

Nagyböjt első vasárnapja utáni szerda.

A mai kántorböjt liturgiája a nagyböjt egy másik oldalát világítja meg. Ezáltal a nagyböjt keretébe való beleilleszkedésünket mélyíti el. Ezzel kapcsolatban a következő pontokról elmélkedünk: 1. A magány. 2. Az éltető táplálék. 3. A magányt betöltő foglalkozás.

1.

«Ama napokban mondá az Úr Mózesnek, jer fel hozzám a hegyre és maradj ott.» (1. Szentlecke.)

Mindazoknak, akik a nagyböjt keretébe akarnak beleilleszkedni, hogy annak kihatását mélyítsék el, feltétlenül a magányt kell keresniök. A mai liturgia első Szentleckéje a magányt szemlélteti és annak lelket üdítő kihatását közvetíti. — *a)* A magányba az Úr hív. Isten Mózesnek is megparancsolta:

«Jer fel Hozzám a hegyre». Az Úr ezt azért teszi, hogy lelkünket mindazon kegyelemben részesítse, amely a magány természetes következménye. Isten e hívását a nagyböjti liturgia közvetíti azáltal, hogy hozzáférhetővé teszi mindazon értékeket, amelyeket a keresztény lélek csak az Istennel való közösségben töltött magányban találhat meg. Ha nem is vonulhatok el a világtól és nem mehetek fel Mózessel a szent hegyre, legalább is a magány szellemét alakítom ki magamban és amennyire körülményeim engedik, visszavonulok a világ nyugtalan életétől. — *b)* Isten megparancsolta Mózesnek, hogy a szent hegyen maradjon. Ebből következik, hogy nem elég a magányt csak futólagosan felkeresni, hanem abban huzamosabb ideig tartózkodni is kell, ha előnyeiben akarunk részesülni. A magány által eszközölt benső lelki megtermékenyülésnek és átalakulásnak meg kell hagyni a maga idejét és erre feltétlenül kell időt szakítani. Én is követem e felhívást és arra törekszem, hogy még e nagyböjti időszak alatt bizonyos időre visszavonul-

jak a világtól és elvégezzem évi lelkigyakorlataimat, melyek sikerétől lelkiéletem további kialakulásában oly sok függ. Ezenkívül megőrzöm lelkemben a benső szent magányt, melynek küszöbét csak Isten lépheti át, hogy lelkemet meglátogassa. — *c)* Mikor Mózes felment a hegyre, felhő borította el a hegyet (Szentlecke) s szemei elől eltakarta a hegy lábánál táborozó tömeget. A nagyböjt szelleme által alakított és elmélyített lelkimagány hasonlóképen hat reánk. A lelkierők összpontosulásának felhője mindent eltakar és mindentől elvonatkoztat, ami nem Isten. E légkörben semmi sem zavar: akadálytalanul foglalkozhatunk Istennel és szentelhetjük minden erőnket a léleknevelés feladatainak. A nagyböjti időszak liturgiája és a vele együtt járó kegyelem páratlan hozzáértéssel alakítja ki a lelki magányt, melynek jelképe a felhőbe burkolt szent hegy. E magány a kegyelem akadálytalan működése, szédítő magaslatán az Istennel való együttlét boldog egyedülisége. Ennek jelképe az Úr dicsősége, amely leszállt Sínai hegyére

és Izrael fiainak úgy tűnt fel, mint a hegy ormán égő tűz (1. Szentlecke).

Elhatározás: Szeretem a magányt és valahányszor tehetem, felkeresem, hogy egyedül lehessek az Úrral és minden erőmet a lélek ügyének szentelhessem. A magánnyal együtt járó csendet és hallgatást körülményeimnek megfelelően szintén gyakorlom.

2.

«Felkele és evék és ivék és ennek az ételnek erejével 40 nap és 40 éjjel méne egészen az Isten hegyéig.» (2. Szentlecke.)

A mai liturgia a második Szentleckében azt mutatja meg, hogy az Úr hogyan gondoskodik rólunk a magányban. Illés példája bizonyítja, hogy Isten azoknak, akik Őt a magányban keresik, különös táplálékot nyujt. Ez az Eucharisztia, amelynek jelentőségét és táplálóerejét a mai könyörgések (Szekréta és Posztkommúnió) szemléltetik. Az Eucharisztia tápláló erejét a második Szentlecke világossága tárja fel előttünk. — *a)* Illés, miután Berszа-

béba ért, visszaküldte szolgáját és egyedül vándorolt tovább a pusztában. A fáradtság és az elhagyatottság oly mértékben vett erőt rajta, hogy megszakította útját, leült és halálát kívánta. Erre elaludt. Az Úr angyala érintésére ébredt fel. Az angyal felszólította, hogy egyen a hamuban sült lepényből. A fáradtság és lehangoltság megszűnt. Illés meg volt mentve. A Próféta ezért a küzdő lélek jelképe, akinek életében szintén előfordul, hogy kénytelen megszakítani a küzdelmet, mert fáradtság, kimerültség és bizonytalanság vesz erőt rajta. E pillanatokban az Úr, a liturgia közvetítésével jóságos gondoskodása angyalát küldi hozzá és felszólítja, hogy egyen az éltető kenyérből. A liturgikus szellem egyik főcélja mindenkit, különösen a kimerülteket, az elerőtlenedetteket az Eucharisztiához vezetni és mennyei kenyérrel táplálni. — *b)* A hamuban sült lepény, melyből Illés kétszer evett, az Eucharisztia jelképe. E táplálék teljesen átváltoztatta a kimerült Prófétát, új erőt adott neki és annyira teljesítőképessé tette, hogy minden

fáradtság nélkül tudta folytatni és befejezni útját. Ez az Eucharisztia legszebb kihatása. Megerősíti a lelket és arra képesíti, hogy végigjárja az életutat, végigküzdjön minden küzdelmet és befejezze a munkát, mellyel az isteni Gondviselés bízta meg. A liturgia arról is gondoskodik, hogy mindennap megtaláljuk az eucharisztikus kenyeret és belőle erőt merítsünk. Illés a mennyei táplálék erejével eljutott az Isten hegyéig, tehát elérte a magaslatot. Azok, akik az eucharisztikus Kenyérrel táplálják lelküket, szintén eljutnak arra a magaslatra, amelyre Isten meghívta őket, hogy ott akadálytalanul bontakozzék ki lelki gazdagságuk. A nagyböjt által alakított lelki magány tökéletes módon készíti elő lelkünket az eucharisztikus Kenyérrel való táplálkozásra. Az Eucharisztiát tehát a lelki magányban találom meg, itt veszem magamhoz, de mint Illés tette, éltető erejét magammal viszem az élet forgatagába.

Elhatározás: Nagyböjti munkám gerince az Eucharisztia lesz. A magányban az Eucha-

risztia szellemével töltekezem és arra törekszem, hogy a szentmisében méltó módon legyen részem, a szentáldozást és az elmaradhatatlan szentséglátogatást pedig teljes odaadással végezzem.

3.

«*Parancsaidon elmélkedem, mert nagyon szeretem őket és felemelem kezeimet parancsaid felé, mert kedvesek nekem.*» (Offertórium.)

Az Isten szent jelenlétében töltött magányt elevenné kell tenni és be kell népesíteni. Az utasítást ehhez a mai liturgia Offertóriuma adja, amely komoly és lelketnevelő foglalkozásra késztet. — *a)* Irányításának megfelelően a magányban az Úr törvényével foglalkozzunk, amennyiben azt tüzetes elmélkedés tárgyává tesszük. A nagybőjti időszak egyik főfoglalkozása a napi elmélkedés elmélyítése és a nyomában fakadó szemlélődés szellemének megvalósítása. A napi elmélkedést nagy pontossággal kell végezni, sohasem szabad elhagyni és úgy kell ala-

kítani, hogy az Istennel töltött magányt benépesítse, mozgalmassá tegye és annak gerincévé váljon. A mindennapi elmélkedés tehát fényforrás legyen, melynek ragyogása az egész napot betölti. — *b)* Ezáltal felgerjed bennünk az isteni törvény szeretete és az abból fakadó szellemiség elmélyülése (Offertórium). Minél többet foglalkozunk az Úr törvényével és minél tökéletesebben merülünk el annak szellemébe, annál kielégítőbb ismeretre teszünk szert és annál jobban értjük meg az Úr szándékait. Rájövünk a benne rejlő elrejtett szépségekre és azok annyira betöltik lelkünket, hogy tényleg felgerjed bennünk az Isten törvényének, mint erkölcsi magatartásunk irányító elemének őszinte szeretete. Nagymértékben mozdítja elő bennünk e szeretetet a liturgia szellemében tartott elmélkedés, amely a szakrális cselekményt körülkeretező szövegek által tökéletes kifejező erővel vezet be az Úr törvényének kimeríthetetlen gazdagságába. — *c)* Aki elmerült e szellemben, az önkénytelenül megfogadja az Offer-

tórium tanácsát és «felemeli kezét az Úr parancsai felé, mert kedvesek neki». Ez már az elmélkedés megtermékenyülését jelenti. Nemcsak elmélkedünk az Úr törvénye felett és nem elégszünk meg azzal, hogy annak rejtett szépségeit élvezzük, hanem a következményeket is levonjuk. Ezeket a mindennapi élet alakításába kapcsoljuk bele, hogy minden szempontból az Úr törvénye irányítsa életünket. Ezért mondjuk a mai Zárókönyörgéssel: «Kérünk Urunk, világosítsd meg lelkünket tiszta fényeddel, hogy láthassuk, mit kell tennünk és a helyeset segítségeddel végrehajthassuk.»

Elhatározás: Lelki magányomat az elmélkedésből merített értékekkel népesítem be, azt gazdaggá, színessé, változatossá teszem és így élek különösen a nagyböjti szent időben intenzív és termékeny lelkiéletet.

Nagyböjt első vasárnapja utáni csütörtök.

A mai liturgia a magányba visszavonuló lélek előtt a legszebb igazságo-

kat tárja fel. Ezek a következők: 1. Az Úr dicsősége. 2. Az új ének. 3. Az új cselekedet.

1.

«Színe előtt fenség van és szépség. Szentélyében szentség és dicsőség.» (Introitus.)

A magányban az Úr dicsősége ragyog fel. Ennek pazar szépségét a mai Introitus a 95. Zsoltár alapján közvetíti. — *a)* A lelkimagány az Úr színe elé visz és annak dicsőségét szemlélteti. Ez önkéntelenül dícséretre és dicsőítésre késztet, mert az Úr dicsősége oly végtelenül ragyogó, hogy magával ragad és a lelkünkben a dícséret legszebb himnuszait fakasztja. Szemléljük sokat az Urat, tartózkodjunk dicsősége közelében, hogy annál felkészültebben és tökéletesebben tudjuk őt dicsérni. A liturgia azokat a szövegeket adja kezünkbe, amelyek erre a célra legmegfelelőbbek és az egyházi zsolozsmáskönyvben oly gyüjteményt állít rendelkezésünkre, amely minden igényt kielégít. Kapcsolódjunk tehát bele az Egyház istendícséretébe és végezzük

naponként — ha nem is az egész zsolozsmát, legalább annak egy részét. Azok pedig, akiket hivatásuk a zsolozsma elmondására amúgy is kötelez, tegyék azt lelkiismeretesen és fogadják meg Szent Ágoston szabálya előírását, amely megköveteli, hogy a zsolozsmázó lelkében azzal foglalkozzon, amit Istent dícsérő szájával imádkozik. — *b)* Az Introitus szövege Isten dicsősége ragyogó szépségéről is megemlékezik, ami nem egyéb, mint az isteni tökéletesség visszfénye. Ez kimeríthetetlen, változatos, mindig új és tökéletesen boldogító. E szépséget szemlélni — és erre a lelki magány nyujt alkalmat — a legnemesebb foglalkozás, mely arra késztet, hogy méreteinknek megfelelően mi is hasonló lelki szépségre törekedjünk és önmagunkat eszerint neveljük. Ezáltal alakul ki bennünk is a lelki szépség, mint egyéni tökéletességünk visszfénye. — *c)* «A dicsőség és a szépség Isten színe előtt lebeg», mondja az Introitus,«és mindent betölt». Betölti lelkünket és kielégíti minden vágyát. E beteljesülésért érdemes a nagyböjti időszakkal

együttjáró áldozatot vállalni és szellemébe beleilleszkedni. — Pillantásunk, mely az Úr dicsőségét szemléli, annál tisztább lesz, minél tökéletesebben fordulunk el az anyagtól és spiritualizáljuk énünket. Az anyagtól való elfordulást a böjt is elősegíti. Vegyük tehát komolyan és vigyünk lelket önmegtartóztatásunkba.

Elhatározás: Lelkemet az Úr dicsősége töltse be és az őszinte istendícséret örökszép himnuszai bennem soha el ne némuljanak.

2.

«Énekeljetek az Úrnak új éneket, énekeljetek az Úrnak országok mind.» (Introitus.)

Isten dicsőségének szemlélete önkéntelenül éneket fakaszt, amely nem telik be az Úr dícséretével. A nagy lelkek, akik közel jutottak az Istenhez, mind énekeltek és így enyhítették azt a feszültséget, melyet az Úr dicsőségének szemlélete okozott lelkünkben. Ennek köszönhetjük az Ószövetség zsoltárait, az Újszövetség szekven-

ciáit, vagy assisi Szent Ferenc világhírű Naphimnuszát. — *a)* Az Isten dicsősége nyomában fakadó új ének szívből jövő csodálat. Megcsodálása a fölfoghatatlan gazdagságnak és kimeríthetetlen bőségnek, amely az Urat jellemzi. Az új ének e csodálatot az elragadtatásig fokozza fel és végtelenül leleményes az Úr dicsőségét hirdető és annak elemeit tolmácsoló kifejezésekben. Ezen önzetlen csodálat töltse el lelkünket és vezesse nyelvünket, midőn a zsolozsmában, a zsoltárokban és a Szekvenciákban az Úr dicsőségét zengjük. Gondoljunk az apokaliptikus jelenetre, «midőn a huszonnégy vén leborul a Bárány előtt és új éneket énekel» (Titk. jel. 5). Az apokaliptikus tömeg lelkületével énekeljük ezentúl az Úr dicsőségét. — *b)* Az istendícséret új éneke boldogsággal árasztja el szívünket. Ez minden elképzelést fölülmúl, mert visszfénye azon tökéletes boldogságnak, amelyet az Úr élvez és amelyben mindazok részesülnek, akik dicsőségéhez az istendícséret új énekét zengve közelednek. Az ének rendszerint boldogságból fakad és boldogít.

Tegyen minket is boldoggá az Egyházban szokásos, papi és szerzetesi személyeket kötelező istendícséret, a mindennapi zsolozsma. Minél tökéletesebben végezzük és minél inkább összeforrunk a zsolozsmában lüktető magasztos istendícsérettel, annál több lelki hasznunk lesz belőle és annál boldogabbá fog tenni. — *c)* Az istendícséret által, mint az Introitus mondja, az Úr dicsőségét hirdetjük. A tény, hogy van egyházi zsolozsma, amely sokakat kötelez, már magában véve is az Úr dicsőségének hirdetése mindazok előtt, akiknek ez tudomására jut. Igy teljesül be az Introitus mondása, hogy az Úrnak az országok mind új éneket énekelnek. Ez annál inkább igaz, mert a zsolozsma az egész világon el van terjedve.

Elhatározás: Az istendícséret mindig új énekébe én is belekapcsolódom, amennyiben imádságaim, cselekedeteim és életalakításom által minden erőmből az Úr dicsőségét hirdetem.

3.

«És a férfiú,... ha ítéletet és igazságot cselekszik... ez az igaz, és élvén él.» (Szentlecke.)

Az új ének, melyet Isten dicsőségének szemlélete fakaszt lelkünkben, cselekedetek nélkül csak szóvirág. Értelme és érdeme akkor van, ha megfelelő teljesítményekkel és életalakítással támasztjuk alá. Ennek gerince a Szentlecke elgondolása szerint: — *a)* Az igazság. A cselekedet akkor áll az igazság jegyében, ha minden szempontból megfelel Isten elvárásának, őszinte és csak a jót kereső lelkületből fakad. — *b)* A szeretet. Ez a tökéletesség köteléke és a cselekedetek nagysága által bizonyítja alkotó ereje méreteit. — *c)* A törvényhűség. Ennek részleteit, de teljesen ószövetségi megvilágításban, a Szentleckében Ezekiel próféta sorolja fel. Újszövetségi megvilágításban ez annyit jelent, hogy pontosan be kell tartanunk Isten törvényeit és parancsolatait, mert csak ezen esetben találtatunk méltóknak arra, hogy belekapcsolódjunk az Istendícséretbe és az említett új énekkel dicsőítsük az Urat.

Elhatározás: Életalakításomban a cselekedet és a meggyőződés között nem szabad hasadásnak lenni. Cselekedeteim mindig benső értékeim külső kifejezése legyenek és sikereik által segítsék elő bennem a tökéletes lelkület további kialakulását.

Nagyböjt első vasárnapja utáni péntek I.

Kántorböjt.

A mai liturgia a Szentleckében a lélek sorsát és annak lehetőségeit vázolja. Tanítását a következő pontokba foglaljuk össze: 1. A bűn a lélek halála. 2. A bűnös menekvése. 3. Az elkárhozás veszedelme.

1.

«*Amely lélek vétkezik, az hal meg; a fiú nem viseli atyja gonoszságát és az atya nem viseli fia gonoszságát. Az igaznak igazsága önmagán leszen és az istentelen istentelensége önmagán leszen.*» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke félreérthetetlen világossággal figyelmeztet, hogy — *a)* a

bűn a lélek halála. Nem az atya és nem a fiú viseli a bűn következményeit, hanem az, aki vétkezik. «Egynek a bűnbeesése miatt a halál jutott uralomra» (Róm. 5, 17) aminek végtelenül szomorú következményei vannak. Ezen uralom a lélek halálát jelenti. Ezért mondja Szent János (Ján. I. 5, 16), hogy van halált okozó bűn. Szent Jakab ugyanezen értelemben mondja, hogy a «kívánság, mihelyt fogant bűnt szül, a bűn pedig, ha végbevitetik, halált okoz» (Jak. 1, 15). Szent Pál a halált a bűn zsoldjának nevezi (Róm. 6, 23). A kinyilatkoztatás tehát egész világosan állítja szemünk elé a bűn legelső következményét és ez az örök halál. — *b)* A bűn a test halálát is okozza, mert Szent Pál szerint «a test a bűn miatt holt» (Róm. 8, 10) és mint a lélek, ha a bűnbocsánat kegyelme nem lép közbe, örök kárhozatra van ítélve. — *c)* A bűn a test és a lélek halálát okozza. Erre céloz Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében (5, 17) és ezáltal arra figyelmeztet, hogy a bűn az embert testestől-lelkestől a halál uralma alá kényszeríti.

Elhatározás: Minden rossztól, minden bűntől, a Te haragodtól, az ördög incselkedéseitől, a haragtól, gyűlölettől és minden gonosz akarattól szabadíts meg minket, Uram! (Mindenszentek litániája.)

2.

«*Ha pedig az istentelen bűnbánatot tart minden bűneiről, amelyeket cselekedett és megőrzi minden parancsaimat és ítéletet és igazságot cselekszik, élvén él és nem hal meg.*» (Szentlecke.)

«Vezess ki ínségemből engem, Uram, nézd megalázottságom és szenvedésemet, bocsásd meg minden vétkemet» — mondja az Introitus. Erre a könyörgésre a mai Evangéliumban találjuk meg Krisztus válaszát, aki azt kérdezi a Bethsaida tavánál várakozó nyomorulttól, hogy meg akar-e gyógyulni. Ez teljesen megfelel annak, amit a Szentleckében olvastunk, hogy nem Isten akarata az istentelen halála, hanem inkább az, «hogy megtérjen útjáról és éljen». (Szentlecke.) — Szent János is említi, hogy «Jézus Krisztusnak vére minden bűntől megtisztít»

(János I. 1, 7). Izaiás pedig (44, 22) az Úr irgalmassága egyik legszebb felszólítását közvetíti: «Eltörlöm gonoszságaidat, mint a felhőt, és bűneidet, mint a ködöt; térj vissza hozzám, bizony megváltlak». A kinyilatkoztatás szerint a bűnös megmenekülhet, de csak akkor, ha a következő feltételeket teljesíti. — *a)* Bűnbánatot tart, tehát elfordul az általa elkövetett bűnöktől és amennyire tőle telik, jóváteszi azokat. A komoly bánaton alapuló szentgyónásban kapott feloldozás a bűnbocsánatot közvetíti és visszaállítja az Isten és a lélek közt fennálló kegyelemteljes kapcsolatot. — *b)* Új életet kell kezdenie, amely ezentúl a megalkuvást nem ismerő törvényhűség jegyében áll és Isten parancsolata legpontosabb megtartására van felépítve. — *c)* Ítéletet és igazságot cselekszik, vagyis ennek megfelelő új, a régi bűnös légkörtől teljesen eltérő lelkületet alakít. — A mai Szentlecke e három feltétel betartásától teszi függővé a bűnbocsánatot, amelyért az Introitusban könyörögtünk. Tartsuk meg az említett feltételeket és akkor a mi esetünkben

is beválik, amiért a Kommúnióban imádkozunk: «Piruljon el és jöjjön nagy zavarba megannyi ellenségem (bűneim) és valljon ezúttal is szégyent egy szempillantás alatt» (6. Zsolt. 11).

Elhatározás: «E misztériumnak (Eucharisztia) működése, Urunk, törölje el bűneinket és teljesítse igaz kívánságainkat.» (Posztkommúnió.)

3.

«*Mert amikor az igaz eltér az ő igazságától és gonoszt cselekszik, meghal; abban a gonoszságban, amelyet cselekedett, hal meg.*» (Szentlecke.)

«Aki azt hiszi magáról, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék» (Kor. I. 10—12), figyelmeztet Szent Pál és ebből következőleg nagyon tanácsos Sirák fiára hallgatni, aki azt mondja: «Fuss a bűntől, mint a kígyó színétől, mert ha közel mégy hozzá, hatalmába kerít» (Sir. 21, 2). A kinyilatkoztatás arra is figyelmeztet, hogy míg a bűnös megmenekülhet, az igaz el is kárhozhat. Hogy ezt elkerüljük, — *a)* a bűnveszély lebegjen folyton szemünk előtt, vagyis az a szomorú lehetőség, hogy

bármely percben bűnbe eshetünk és ezáltal elveszíthetjük Istent. — *b)* Részünkről ez a legnagyobb hűtlenség volna, mert mint igazak és kiválasztottak, Isten leggazdagabb kegyelmeit élveztük. Mielőtt a bűn lehetőségeivel kacérkodnánk, fontoljuk meg, hogy e könnyelműség mit jelent számunkra. — *c)* Egészítsük ki e megfontolást azzal az igazsággal, hogy egyetlen halálos bűn életünknek arcunk keserves verejtékével szerzett minden érdemét eltörli. Emlékezzünk tehát vissza, «hogyan vettük és hallottuk és tartsuk meg azt» (Jel. 3, 3); tartsunk bűnbánatot és oly nehezen szerzett érdemeinket ne veszélyeztessük felelőtlen könnyelműségünk által.

Elhatározás: «Te, Uram, ne vond meg irgalmadat tőlem, kegyelmed és hűséged tartson meg mindinkább engem, mert számtalan veszély környékez.» (39. Zsolt. 12, 13.)

Nagyböjt első vasárnapja utáni péntek II.

A nagyböjt péntekjein szokásos passziós misék során ma a Krisztus

kínszenvedésében szereplő lándzsáról és szegekről emlékezünk meg. Jelentőségüket könnyen megértjük, ha a Posztkommúnióban előforduló három motívumot tesszük elmélkedésünk tárgyává. Ezek a következők: 1. A szeplőtelen áldozat. 2. Önkéntes áldozat. 3. Örök üdvösséget fakasztó áldozat.

1.

«*Úr Jézus Krisztus, Aki a mennyei Atyának a keresztfán szeplőtelen és önkéntes áldozatban áldoztad fel Önmagadat.*» (Posztkommúnió.)

Krisztus, az áldozati bárány, kinek a szögek kezét, lábát átjárták és akinek a szívét lándzsa szúrta keresztül, szeplőtelen volt és önmagát a Szentlélek által szeplőtelen módon hozta áldozatul Istennek (Zsid. 9, 14) úgy, hogy «megváltásunk nem ezüstön vagy aranyon történt, hanem a szeplőtelen és érintetlen báránynak, Krisztusnak drága vérén,» (Péter I. 1, 19). — *a)* Az áldozati Bárány, Krisztus, elsősorban szent emberségében volt szeplőtelen. Ezért mondhatta a farizeusok szemébe : «Ki vádolhat engem közüle-

tek bűnről?» (János 8, 46). E szeplőtelen emberi természetet sem a bűn árnyéka, sem a szenvedély izzó tüze nem érintette. Ezért volt méltó arra, hogy mint áldozati bárány áldoztassék fel a világ bűneiért. — *b)* Szeplőtelen volt szándékában is. Nem önmagát kereste és nem érdekből cselekedett. Javunkat akarta és vérének árán váltott meg a bűntől. E szándék annyira szent és önzetlen, hogy szeplőtelenebbet elgondolni sem lehet. — *c)* Szeplőtelen volt a keresztülvitelben is, mert tökéletes életet élt és földi ittléte alatt, még mielőtt a keresztfa kínpadjára lépett volna, csakis a lelkek üdvösségének szentelte magát. Másokért élt, dolgozott, szenvedett és ezáltal oly életet alakított, melynek ragyogó szeplőtelensége minden kételyen felül áll. Ő tényleg a legméltóbb áldozati Bárány, mert ártatlansága árán váltotta meg a világ bűneit.

Elhatározás: Krisztushoz akarok hasonlóvá válni. Ezért az én életem is szeplőtelen áldozat legyen. Áldozat, amennyiben az utolsó lehelletig mindent Isten nagyobb di-

csőségére és a lelkek üdvére áldozok fel, szeplőtelen, amennyiben életalakításomban minden szempontból Krisztus ártatlanságát követem.

2.

«*Úr Jézus Krisztus, Aki a mennyei Atyának a keresztfán szeplőtelen és önkéntes áldozatban áldoztad fel Önmagadat.*» (Posztkommúnió.)

Mint áldozati Bárány nem kényszerből cselekedett, hanem önszántából hozta meg a legfensőbb áldozatot. Erről a kinyilatkoztatás is tanubizonyságot tesz, midőn azt mondja, hogy «azért áldoztatott fel, mert önmaga akarta» (Iz. 53, 7). — *a)* A Báránynak elsősorban az Atya dicsősége lebegett szeme előtt: «Magáévá akart tenni bennünket Isten dicsőségére» (Róm. 15, 7), mondja Szent Pál és ezért áldozta fel önszántából életét. — *b)* Az emberi teremtmény üdvössége ugyanerre késztette. Szent Pál azt mondja, hogy «illő volt Ahhoz, Akiért van minden és Aki által van minden, Ki sok fiat akart a dicsőségbe vezetni, hogy

üdvösségük szerzőjét szenvedés által vezesse a tökéletességbe» (Zsid. 2, 10). — *c)* Mindezzel a szeretetet akarta megdicsőíteni. Egyébként Szent János is ezt hangoztatja : «Abban nyilvánult meg Isten szeretete irántunk, hogy az Ő egyszülött Fiát küldötte a világra, hogy Őáltala éljen» (Ján. I. 4, 9).

Elhatározás: A Bárány magatartását követem : mindenben az Atya dicsőségét keresem, az emberi teremtmény üdvösségét mozdítom elő és az örök szeretetet dicsőítem meg. E hármas szándék vezesse ezentúl is minden cselekedetemet.

3.

«. . . *kérünk Téged, hogy a tiszteletreméltó áldozat felajánlása bűnbocsánathoz és örök dicsőséghez vezessen.*» (Posztkommúnió.)

A Posztkommúnió fennebb idézett kijelentése szerint Krisztus kínszenvedésének célja a mi örök üdvösségünk. — *a)* Krisztus kínszenvedése, mely eltörölte az eredeti bűnt és visszaállította az Istenakarta kegyelmi állapotot, üdvösségünk alapja. «Ezért —

úgymond Krisztus — kell az Emberfiának sokat szenvednie és megvettetni a vénektől, a papifejedelmektől és írástudóktól és megöletni és harmadnapra feltámad» (Luk. 9, 22). — *b)* Krisztus kínszenvedése alapjára építi fel az isteni kegyelem az üdvösség monumentális épületét. Ezen értelemben mondja Szent Pál: «eleve arra rendelt minket, hogy fiainak fogadtassunk Jézus Krisztus által és így teljesedjék akaratának jóságos szándéka és magasztaltassék kegyelmének dicsősége... Ebben van számunkra megváltás a béke által, a bűnbocsánat kegyelme gazdagságának megfelelően» (Ef. 1, 5—7). — *c)* E kegyelemmel, amely bennünk krisztusi életet alakít, a legkomolyabban együtt kell működnünk. A legkönnyebben Krisztus követése által érjük el ezt: «mert erre vagyunk hivatva, minthogy Krisztus is szenvedett érettünk, példát hagyván nekünk, hogy az Ő nyomdokait kövessük» (Péter I. 2, 21).

Elhatározás: Nem akarom, hogy Krisztus kínszenvedése énbennem meghiúsuljon. Min-

denben az életet alakító kegyelmet keresem, amelyyel együtt működök, hogy valóban «Krisztus termékeny szántóföldje» legyek. (Kor. I. 3, 9.)

Nagyböjt első vasárnapja utáni szombat. Kántorböjt.

Az Ősegyház tiszteletreméltó szokás szerint a mai napon szentelte pappá mindazokat, akiket erre méltónak tartott. E szokás mély nyomot hagyott hátra a liturgiában. A mai szentmise szövege teljesen erre a gondolatra van felépítve: az egyházi rend szentségének fénye ragyog fel és ezáltal a hét tengelygondolata, az isteni ige működése csendül ki benne. A liturgikus szövegek tanítását a következő pontokban foglaljuk össze: 1. A hivatás kegyelme. 2. Az apostoli élet. 3. A bensőséges lelkiélet.

1.

«Te ma az Urat választottad, hogy Istened legyen, hogy az Ő útjain járj, megtartsd szertartásait, parancsolatait és rendeléseit és az Úr szavának engedelmes-

kedjél, az Úr pedig ma téged választott, hogy tulajdon népe légy, amint szólott neked és megtartsad minden parancsolatát és f nségesebbé tegyen téged minden nemzetnél, amelyet teremtett a maga dícséretére, hírnevére és dicsőségére.» (Első Szentlecke.)

A szentmise liturgiája a mai Szentleckében az egyházi rend szentsége felvételét megelőző hivatás folyamatát domborítja ki. — *a)* A hivatás kizárólagosan Istentől jön. Ezért mondja a Szentlecke: «Ma az Úr, a te Istened azt parancsolja neked, hogy tedd meg mindezeket a parancsolatokat és rendeleteket, tartsd meg tehát és teljesítsd őket teljes szívedből és teljes lelkedből». Az Istentől származó hivatást, a százezrek közül való kiválasztást semmi sem pótolhatja és azon emberi akarat nem változtathat. A hivatást lehet ugyan kérni, de csak Isten adhatja meg. Ezért mondja az apostolfejedelem második levelében (1, 3): «Valamint az életre és jámborságra szükséges összes javak az Ő isteni erejéből, annak ismerete által ajándékoztattak nekünk, Aki minket saját dicsőségével és erejével meghí-

vott». Ha pap vagyok, hálát adok a hivatás egyedülálló kegyelméért, egyébként imádkozom, hogy az Úr sok és nemes hivatást támasszon. — *b)* Akit az Úr kiválasztott, annak erre annyiban kell válaszolni, amennyiben elfogadja a kegyelmet és mint a Szentlecke mondja, az Ő útjait járja, szertartásait, parancsolatait, rendelkezéseit megtartja és szünet nélkül az Ő szavára hallgat. A hivatás kegyelmének elfogadása az egész életre kiható és azt teljesen átváltoztató lépést jelent. Boldog, aki a hivatás szavára hallgat és annak megfelelően alakítja további életét. Az pedig, aki eltaszítja magától, oly ürt támaszt lelkében, amelyet soha többé nem lehet kitölteni, mert egy ősrégi közmondás szerint «gratiae neglectae non redeunt» — az egyszer megvetett kegyelmek soha többé vissza nem térnek. Megszegte az Úr akaratát és az Úr soha többé nem hívja! A lélek sajátmaga szakította fel önmagában a szakadékot. Ebbe szédül bele és ebből sokszor nincs szabadulás, mert ez az örök kárhozat. Ha pap vagyok, újból és

újból felújítom magamban az isteni hivatás kegyelmét, egyébként pedig azért imádkozom, hogy minél kevesebben utasítsák vissza az isteni hivatást. — *c)* Az Úr, akitől származik a hivatás kegyelme, megerősíti kiválasztottjait és a mai Szentlecke szerint fenségesebbé teszi őket minden nemzetnél a maga dicséretére, hírnevére és dícsőségére. Felemelően szép hallani, hogy a Szentlecke a kiválasztottak összeségét az Úr szent népének nevezi. Mint pap, szívből örvendek, hogy én is e szent néphez tartozom; egyébként hálás szívvel imádkozom mindazokért, akiket az Úr, mint kiválasztottjait, e szent egységbe tömörített össze.

Elhatározás: «Szent hivatásunkat tartsuk szem előtt» (Kor. I. 1, 26). Fontoljam meg, hogy azt, ami a világ szerint oktalan, választotta ki Isten, hogy megszégyenítse a bölcseket és azt, ami a világ szerint gyenge, választotta ki Isten, hogy megszégyenítse az erőseket. Magatartásom sohase legyen hivatásom meg-

tagadása és imádkozzam azokért, akiket az Úr e kegyelemmel tüntetett ki, hogy annak megfelelően élhessenek.

2.

«*Minden hely, melyre lábatok lép, a tietek leszen.*» (Második Lecke.)

«*Őrizd és szenteld meg örökségedet.*» (Harmadik Lecke.)

«*Emeld fel kezedet az idegen népek ellen, hogy lássák hatalmadat. Amint rajtunk szentnek bizonyultál az ő szemük láttára, úgy mutasd magad dicsőnek irányukban szemünk előtt. Hadd ismerjék meg, amit mi már tudunk, hogy nincs Isten kívüled, Uram.*» (Negyedik Lecke.)

A mai liturgia különböző Szentleckéi az egyházirend szentségének legnemesebb alkotását, az apostoli életet vázolják. — *a)* Az apostoli élet alapja azon ellenállhatatlan hatalom, amellyel Isten kiválasztottjait ruházza fel. Erről a második Szentlecke emlékezik meg. Minden hely, amelyre lábuk lép, lelki értelemben övék lesz. A kezükbe adott lelki hatalom, a

szentségek kiszolgáltatása által megvalósult kegyelemközvetítés ellenállhatatlan: minden nemzetet meghódít és Krisztus igája alá hajt, minden lelket megnyer és Krisztus szolgálatára késztet és minden embert annyira elváltoztat, hogy a legnagyobb bűnösből is Isten kedves szolgája lesz. Nincs földi hatalom, amelyet e kegyelmi teljhatalommal lehetne összehasonlítani. Adjunk hálát az Úrnak, hogy kiválasztottjait ezen ellenállhatatlan hatalommal ruházta fel és kérjük Őt, hogy minél hathatósabban és termékenyebb módon gyakorolhassák azt. — *b)* Az Úr a harmadik Szentlecke szerint megőrzi és megszenteli kiválasztottjait. Megőrzi minden ellentmondás és üldöztetés közepette, mert a világnak olyanokra van szüksége, kiknek lépte nyomában az örök igazság világossága fakad. Az Úr azonkívül megszenteli kiválasztottjait, mert azoknak, akik a lelkek megmentésének, nevelésének, irányításának és megszentelésének szentelték életüket, önmaguknak is szenteknek kell lenniök. Hivatásuknak csak ak-

kor felelnek meg, ha benső kegyelmi gazdagságuk többletét és kifelé áradó, vissza nem tartható feleslegét ajándékozzák tovább a gondjaikra bízottaknak. Imádkozzunk, de teljes szívből, hogy az Úr őrizze és szentelje meg kiválasztottjait és így méltó lelkipásztorokat adjon híveinek. — *c)* Az apostoli élet a nemzetek tanításában és felvilágosításában csendül ki. A negyedik Szentlecke ezen igazságot állítja szemünk elé és arra figyelmeztet, hogy a kiválasztottak az Úr dicsőségét hirdetik és a nemzeteket világosítják fel, amennyiben tanításuk által a helyes, a termékeny lelkiéletet megalapozó Istenfogalmat közvetítik. Könyörögjünk az Úrhoz, hogy a nemzetek tanításának és felvilágosításának lehetősége meg ne szakadjon és mindig akadjanak önzetlenek, akik e nehéz küldetést vállalják.

Elhatározás: Az apostoli élet minden szépségétől ihletve könyörgök azokért, akiket Isten e szent hivatással tisztelt meg és teljes odaadással támogatom (erkölcsileg és anyagilag) az apostoli élet

legszebb megnyilatkozását, a katolikus világegyház missziós tevékenységét.

3.

«Szüntelenül imádkozzatok . . . mindenben hálát adjatok . . . a lelket ki ne oltsátok.» (Hatodik Szentlecke.)

Az Úr kiválasztottjai tökéletes benső lelki életet élnek. Ennek szépségeit Szent Pál vázolja. (Hatodik Szentlecke.) Tanítását a következőkben foglaljuk össze: — *a)* Az Úr kiválasztottjai szünet nélkül imádkoznak. Ezalatt nem a szóbeli imádságot kell érteni, hanem a megszakítást nem ismerő Istendícséretet. A pap folyton dícséri az Urat. Ha nem imádsággal és zsolozsmával, akkor apostoli működéssel, erkölcsi magatartással és a jóra való törekvéssel. Minden öröme, munkája, sikere, szenvedése, családása és önfeláldozása imádság értékével bír: az Isten trónja elé száll fel, hogy az egyházirend szentsége méltóságának megfelelően dicsőítse az Urat. Ha pap vagyok, e lelkületet

tartom szem előtt, egyébként pedig azokhoz csatlakozom, akikben a Szentlélek kialakította e lelkületet. Bízom közbenjárásuk hathatós erejében. — *b)* Isten kiválasztottjai élete folytonos hálaadás (Szentlecke), aminek kettős értelme van. A felszentelt pap bárki másnál jobban tudja értékelni az egyházirend szentségének kegyelmét. Minél inkább beleélte magát hivatásába, annál több okot talál a hálaadásra. Másodsorban hálát ad azokért és azok helyett is, akik kegyelemközvetítése által találtak erőre, mentették és szentelték meg lelküket. E hálaadás sem szorítkozik csak imádságra, hanem arra törekszik, hogy apostoli buzgósága által minél több lelket vezessen az Úrhoz és ezáltal kamatoztassa az egyházirend szentségének kegyelmi gazdagságát. — *c)* Isten kiválasztottjai legmagasztosabb törekvése pedig abban nyilvánul meg, hogy, amint Szent Pál mondja, «nem oltják ki a lelket». A Szentlélek orgánuma, közvetítő szerve akarnak lenni, az Ő sugallatait közvetítik és az Ő tüzét gyujtják fel a lelkekben. Csak a lelket

keresik, a lelkiséget hangsúlyozzák és a lélek benső szépsége kialakulásán működnek közre. Nem oltják ki a lelket, ellenkezőleg, lelket visznek oda is, ahol nincs, hogy gyujtson, világítson, melegítsen, alakítson és a modern, terméketlen sivárságban életet és kultúrát teremtsen.

Elhatározás: Mint pap, a belső, lelki élet embere akarok lenni, egyébként pedig kérem az Urat, hogy papjainak, akiket annyira veszélyeztet a világ kísértése, adja meg a lélekkel telített bensőség kegyelmét.

Nagyböjt második vasárnapja.

A mai vasárnap liturgiája arra szólít fel, hogy az Úr parancsairól elmélkedjünk és mindenkor az igazságot kövessük. (Traktus.) Erre Szent Pál tanít meg a Szentleckében. Végkicsendülését az Evangéliumban találjuk meg. Ezzel kapcsolatban a következő pontokról elmélkedünk : 1. A fokról-fokra való fejlődés. 2. A testnek, mint a Szentlélek orgánumának megszentelése. 3. A tiszta lelkiség.

1.

«Testvérek, kérünk és intünk titeket az Úr Jézusban, amint tőlünk tanultátok, miként kell élnetek és az Isten kedvében járnotok, úgy éljetek is, hogy előhaladástok mind nagyobb legyen.» (Szentlecke.)

A nemzetek apostola, Szent Pál elgondolása szerint építőmunkáról van szó, amely fokról-fokra halad. Ezért mondja a korinthusiaknak: «Istennek vagyunk munkatársai; Istennek szántóföldje, Istennek épülete vagytok» (Kor. I. 3, 9). A fokról-fokra való fejlődést, amelyről a Szentleckében beszél, következőképen kell érteni: — *a)* A kiindulópont Isten szent akarata. Aki bensőséges lelkiéletet akar élni, annak meg kell tanulni e szent akaratot követni, mert ebben áll a mi megszentelésünk (Szentlecke). Az isteni akarat az emberi cselekedet legfőbb törvénye és legmegbízhatóbb irányítója. Aki e törvényt megtartja és ezen irányítás szerint cselekszik, helyes úton van és soha el nem tévedhet. — *b)* Erre az alapra építünk, amennyiben «megóvjuk a ránkbízott kincset» (Tim. I. 6, 20), és mint a

Szentlecke mondja, szent életre és tisztességre neveljük testünket és lelkünket. — *c)* Egyébként minden vonatkozásban életszentségre törekszünk, mert a Szentlecke is említi, hogy Isten akarata a mi megszentelődésünk. A programmnak, melyet Szent Pál a mai Leckében vázol, fokról-fokra kell beteljesülnie. A lelkiélet nem ismer ugrásokat és mindent a természetes fejlődés törvényének vet alá. A fokokat nem lehet kikerülni, ennek következtében arra kell törekedni, hogy fejlődésünk minden szempontból harmonikus és kiegyensúlyozott legyen, mert csak így biztosíthatjuk annak sikerét.

Elhatározás: Mindenben természetes fejlődésemet tartom szem előtt és féltékeny éberséggel őrködöm afelett, hogy semmi sem akadályozzon kibontakozásom útján. Fejlődésemet ellenőrzöm (rendszeres lelkiismeretvizsgálat) és higgadtan küzdök, hogy elérjem a beteljesülést.

2.

«Az Isten akarata tudniillik ez: mindenki megőrizze testét szentségben és tisztességben, nem a vágyódás szenvedélyében, úgy mint a pogányok, akik nem ismerik Istent.» (U. o.)

Szent Pál, aki mindig és mindenben tisztaságra törekszik, nagy súlyt fektet a test — amely szintén a Szentlélek orgánuma és eszköze — megszentelésére. — *a)* Ez feltétlenül szükséges, mert a test Krisztus tagja (Kor. I. 6, 15), a Lélek hajléka és megszentelődésünk egyik természetes eszköze. A test annyira össze van forrva a lélekkel, hogy megszentségtelenítése feltétlenül kihat a lélekre. Ezáltal méltatlanná válik Krisztus tagja lenni. A kultúrember, aki természetfölötti álláspontot foglal el, testével nemcsak a higiéne előírásai szerint jár el, hanem azt állapotának megfelelően erkölcsi értelemben is tisztán tartja és tisztességben őrzi meg. Sohase feledjük el, hogy Krisztus tagjai vagyunk. E gondolat egyike a nemtelen kísértések ellen való leghathatósabb fegyvereknek. — *b)* Szent Pál megköveteli, hogy

a testet minden megszentségtelenítéstől megóvjuk. Megszentségtelenítés alatt mindazon cselekedeteket kell érteni, melyek a testnek, mint a Szentlélek orgánumának célkitűzése ellen vannak és a benne lakozó lélek méltóságát tagadják meg. A testet nem azért teremtette az Isten, hogy vele visszaéljünk, hanem azért, hogy a lélek szolgálatába állítsuk. Ne tévesszük szem elől, hogy a minden szempontból, a különböző hivatásbeli állapotoknak megfelelően tisztán megőrzött test a lélek kegyelmi bővelkedését segíti elő és a misztikus Krisztus-testet, melynek tagja, dicsőíti. — *c)* Szent Pál elgondolása szerint a testet föltétlenül Krisztus szolgálatába kell állítani. Isten azért adta a testi erőket, hogy azokat az Ő nagyobb dicsőségére használjuk fel és munkánkat fizikai értelemben is képesek legyünk elvégezni, kötelességünket teljesíteni és Istennek szolgálni. Ne kíméljük tehát túlságos mértékben a testet és ne kényeztessük el, hanem neveljük egészséges, katonás fegyelemre, hogy mint Krisztus leventéi, méltók lehessünk Isten szolgálatára.

Elhatározás: Nagy súlyt fektetek testem és fizikumom helyes nevelésére és ezáltal őrzöm meg mindazon kihágásoktól és veszedelmektől, melyek méltatlanná teszik arra, hogy a Szentlélek orgánuma legyen.

3.

«Isten . . . őrizz meg minket belülről és kívülről, hogy lelkünk a rossz gondolatoktól megtisztuljon.» (Kollekta.)

A Szent Pál fektette alapra továbbépítünk és kialakítjuk magunkban a tiszta krisztusi lelkiséget. Ezáltal betetézzük azt, amire Szent Pál tanít a mai Szentleckében. — *a)* E törekvésben elsősorban azon igazságot tartjuk szem előtt, hogy a gondolat a lélek világossága és a légkör, amely körüllengi. E világosságnak tisztának, átlátszónak, mocsoktalannak kell lennie, különben nem fénylik és nem ragyog, hanem legföljebb csak lidércfény vagy délibáb, amely csal és félrevezet. Lelkiismeretesen kell gondolatvilágunkat felülvizsgálni, ellenőrizni és komolyan azon kell lenni, hogy abban tud-

tunk és hozzájárulásunk nélkül semmi sem történjen. Gondolatvilágunk alakulása teljesen tőlünk függ és ezért megfelelő gondolatokkal kell táplálnunk lelkünket. (Ennek egyik leghathatósabb forrása, megvalósítója és fenntartója a liturgikus művelődés.) — *b)* A Kollekta a tiszta lelkiségért és mocsoktalan gondolatvilágért könyörög. Gondolatvilágunkat csak akkor nevezhetjük tisztának, ha abban Isten gondolatai visszfényét találjuk meg. Mindaz, ami ennek nem felel meg, árnyék, melynek homályában, mint a tapasztalat bizonyítja, a rothadás bacillusai és penészgombák húzódnak meg. Ne szeressük a nyirkos levegőt és ne üljünk az árnyékos oldalra. Keressük a verőfényt és álljunk a napos oldalra. Tesszük ezt akkor, ha gondolatvilágunkat úgy alakítjuk, hogy benne az isteni gondolat tükröződik vissza. — *c)* Mindaz, ami nem egyeztethető össze e beállítással, önámításhoz vezet és hamisított, a valóságnak meg nem felelő világot alakít ki bennünk. Ne szeressük a kulisszák világát, ahol semmi sem

valódi és minden csak képzelődésre van felépítve. Nincs időnk képzelődni. Feltétlen szükségünk van reális világosságra és annak megfelelő gondolatkörre. Ezt csak úgy érhetjük el, ha gondolatvilágunkat megtisztítjuk, tisztántartjuk. Mindenben a valóság tengelyéhez, az isteni gondolathoz tartsuk magunkat. Gondolatvilágunk csak ezt tükrözze vissza.

Elhatározás: Tiszta testben tiszta lélek legyen. Tiszta és mocsoktalan lelkiségre helyezem a fősúlyt és gondolatvilágomban semmit sem tűrök meg, ami erre a legkisebb árnyékot is vetné.

Nagyböjt második vasárnapja utáni hétfő.

«Lábam egyenes úton áll» (Introitus) és törekszem az Úr útjait járni, mégis letértem a helyes útról, éppen úgy mint a kiválasztott nép. Ezt annak ellenére tettem, hogy az Úr értelmet adott nekem (Offertórium). A mai liturgia ismét a bűnveszélyt állítja szemünk elé és megmutatja, hogyan lehet

attól szabadulni. Tanításáról a következő pontokban elmélkedünk: 1. A megátalkodott visszaesés veszélye. 2. Az isteni harag elfordítása. 3. Az isteni irgalom szerepe.

1.

«*Vétkeztünk, gonoszságot cselekedtünk, Uram, mind a Te igazságod ellen.*» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke, mely az Ószövetség egyik legszebb imádságát, Dániel próféta könyörgését tartalmazza, a megátalkodott és hálátlan bűnbe való visszaesés veszedelmét szemlélteti. Ha a folyton tévelygő és bűnös szokásaihoz visszatérő Izrael és miköztünk meghúzzuk a párhuzamot, akkor megismerjük a visszaesésében rejlő hálátlanságot és azt a végtelen veszélyt, amely ezzel együtt jár. — *a)* Az Úr megszabadította kiválasztott népét a rabszolgaságból és csodálatos módon kivezette Egyiptomból. Velünk is hasonlóan cselekedett: megbocsátotta vétkeinket és megszabadított a bűn rabszolgaságából. Ezáltal, mint Szent Pál mondja, «megszabadultunk a bűntől és az igazság szolgáivá let-

tünk» (Róm. 6, 18). Igy lettünk «Isten kedvelt gyermekeivé» (Eff. 5, 1). Mindezt a bűnbocsánat nyomában fakadó kegyelemnek köszönhetjük. Mi azonban vakoknak bizonyultunk, «megfeledkezvén a régi bűneinkből való megtisztulásról» (Pét. II. 1, 9). Isten végtelen irgalma a bűnbocsánat szentségének közvetítésével eltörölte vétkeinket és megtisztította lelkünket. Mi azonban, mint a tapasztalat bizonyítja, túlságosan könnyelműen fogtuk fel az isteni Jóság e felbecsülhetetlen gesztusát és nagyon hamar megfeledkeztünk arról, amit az Úr cselekedett velünk. Az elnyert bűnbocsánatot halálos komolysággal kell venni, mert csak ez a beállítás ment meg attól, hogy könnyelműek legyünk és vesztünket okozzuk. Erre figyelmeztet a kinyilatkoztatás is, amikor azt tanácsolja, hogy megbocsátott bűneinkre félelemmel gondoljunk vissza. — *b)* Izrael Isten minden jósága ellenére visszatért bűnös szokásaihoz és mint Dániel mondja, vétkezett, gonoszságot cselekedett az Isten törvénye ellen (Szentlecke). Hasonló módon viselkedtünk

mi is: visszaestünk régi bűneinkbe és eljátszottuk az Úr kegyelmét. Ezáltal hálátlanoknak bizonyultunk és azon veszélynek tettük ki magunkat, hogy a megismételt visszaesések következtében túlságosan gyorsan hozzászokunk a bűn légköréhez, úgyhogy már nem leszünk képesek bánatot indítani, az isteni irgalmat újból kiérdemelni és visszatalálni az Úrhoz. A megátalkodottság rettenetes példái lebegjenek szemünk előtt és tartsanak vissza attól, hogy könnyelműségből, felületességből, vagy gyengeségből visszaessünk régi bűneinkbe. — *c)* A megátalkodottság komoly halálveszedelemmel jár. Erre céloz Krisztus is, mikor az inaszakadtnak mondja: «Ime, egészséges lettél, többé már ne vétkezzél, nehogy rosszabbul járj» (Ján. 5, 14). Ezért mondja Jézus, Sirák fia: «Ha bocsánatot nyertél is bűneidért, ne légy félelem nélkül és ne halmozz vétket vétekre. Ne mondd, nagy az Úr irgalma és megbocsátja bűneim sokaságát, mert könnyen hajlik irgalomra és haragra egyaránt és a bűnösökre haragja várakozik. Ne késsél megtérni

az Úrhoz és ne halaszd azt napról-napra, mert hirtelen eljön haragja és a bosszú idején megragad téged». (Sir. 5, 5—9). A kinyilatkoztatás eléggé világosan figyelmeztet, mennyire veszélyes az isteni irgalom türelmével visszaélni. Ennek egyik következménye a megátalkodás lehet, amely többé nem talál vissza Istenhez, a másik pedig a hirtelen halál, amely készületlenül talál és örök kárhozatba dönt.

Elhatározás: Minden erőmből kerülöm a bűnbe való visszaesést és különös éberséggel őrködöm, nehogy régi bűnös szokásaim és tökéletlenségeim ismét úrrá legyenek fölöttem.

2.

«*Forduljon el kérlek a Te haragod .*» (U. o.)

Dániel próféta megható módon könyörög az Úrhoz és kéri, fordítsa el haragját a bűnös várostól és a megátalkodott kiválasztott néptől. Nekünk is okunk van hasonlóképen cselekedni és az Urat kérni, fordítsa el tő-

lünk haragját és engedje meg, hogy számtalan visszaesésünk ellenére végre és véglegesen visszataláljunk Hozzá. Isten irgalma kifogyhatatlan. Ha teljesítjük az előfeltételeket, jogosan remélhetjük, hogy megkönyörül rajtunk. Ezért beszél Szent Pál arról (Kor. II. 1, 15), hogy másodízben is lehet részünk kegyelemben. Bízzunk tehát Isten irgalmában és teljesítsük az előfeltételeket. — *a)* Első feltétel az őszinte elhatározás, a bűnbe többé vissza nem esni. Ezzel Krisztus parancsát követjük, aki a házasságtörő asszonynak mondotta: «menj, de többé ne vétkezzél» (Ján. 8, 11). A számos visszaesés után csak akkor nyerhetünk irgalmat, ha e komoly szándékkal közeledünk az Úrhoz és visszavonhatatlanul elhatározzuk, hogy többé nem vétkezünk. — *b)* A visszaeséseket vezekléssel kell jóvátenni. Meg kell fogadnunk a kinyilatkoztatás tanácsát: «Ne mondd, vétkeztem és mi bántódás ért engem?» (Sir. 5, 4), hanem a jóvátétel cselekedeteivel és az irgalmasság áldozataival törekszünk Istent kiengesztelni. — *c)* Ezzel kapcso-

latban a jövőre is kell gondolni és meg kell ígérni az Úrnak, hogy az időt és minden kegyelemadta alkalmat ezentúl jobban és lelkiismeretesebben fogjuk felhasználni, hogy ezáltal is elősegítsük lelki kibontakozásunkat és jóvátegyük az elmult idők számtalan mulasztását. Ezért könyörgünk a mai Kollektával, midőn azt kérjük Istentől, hogy «ha testünk fenyítésére táplálékban megtartóztatjuk magunkat, az igazságra törekedve a bűntől is tartózkodjunk».

Elhatározás: «Az Eucharisztikus egyesülés tisztítson meg minket Urunk a bűntől és tegyen a mennyei orvosság részeseivé.«(Posztkommúnió.)

3.

«Mert nem igaz-voltunknál fogva öntjük színed elé könyörgéseinket, hanem a Te nagy irgalmadban bízva.» (U. o.)

Az isteni irgalom szerepe a megismételt visszaesések esetében felbecsülhetetlen. Dániel e fontos igazságot teljes tökéletességgel domborítja ki és

arra figyelmeztet, hogy nem a mi igaz voltunk miatt kérhetjük bűneink bocsánatát, hanem csak azért, mert Isten irgalma kifogyhatatlan. — *a)* A számtalan visszaesés és a megátalkodottság esetében csakis Isten irgalma segíthet. Szent Pál is azt mondja, hogy megmentett minket, de nem az igazságnak azon cselekedeteiért, melyeket véghezvittünk, hanem irgalmassága folytán (Titus 3, 5). Ehhez az irgalomhoz kell fordulnunk, ha bűneink bocsánatát akarjuk elnyerni és a bűnbe való visszaesés komoly veszélye elől végre menekülni akarunk. — *b)* Ebben az irgalomban még a legreménytelenebb esetben is feltétlenül bízhatunk, mert kifogyhatatlan és végtelenül gazdag. Szent Pál az efezusiakhoz azt írja (2, 4), hogy «Isten, aki gazdag az irgalmasságban, igen nagy szeretetéből, mellyel szeretett minket, noha bűneink miatt holtak voltunk is, Krisztussal együtt életre keltett». A Zsoltáros pedig arra figyelmeztet, hogy «az Úr minden útja irgalom és igazság» (24. Zsolt. 10). — *c)* A megbocsátó irgalom nyomában új élet fakad. Ezért

mondja a Zsoltáros, hogy Isten irgalma jobb, mint az élet (62. Zsolt. 4). Ezáltal azt fejezi ki, hogy Isten irgalma és kegyelme oly életalakításra képesít, amely minden eddigi törekvést és eredményt felülmul.

Elhatározás: Segítséget csak Isten irgalmánál keressünk és miután azáltal bűnbocsánatot nyertünk, «az engesztelő és dícsérő áldozat tegyen minket az Úr irgalmára méltóvá.» (A Szekrétából.)

Nagyböjt második vasárnapja utáni kedd.

A liturgia ma «hirdeti az Úr minden csodatettét, örvendezik és újjong benne» (Kommúnio). A csodatettek közül az isteni Gondviselést és annak csodálatraméltó teljesítményeit szemléli. A mai szentmise szövege alapján 1. a Gondviselés anyagi megnyilvánulásáról, 2. a Gondviselés kegyelmi megnyilvánulásáról és 3. a Gondviselés alapjáról elmélkedünk.

1.

«Az Úr szózatot intézett a tesbii Illéshez mondván: kelj fel és eredj Szidon Szareftájába és tartózkodjál ott. Ime, meghagyom ott egy özvegyasszonynak, hogy tápláljon téged.» (Szentlecke.)

A Szentlecke ma az isteni Gondviselés egyik oldalát tárja fel és Illés próféta és a szareptai özvegy közt lejátszódott idillikus jelenettel kapcsolatban bizonyítja, hogy Isten anyagi és földi viszonylatban is feltétlenül gondunkat viseli. — *a)* A szareftai özvegy csodálatos esete bizonyítja, hogy minden ínségnek és nélkülözésnek megvan a maga magasbatörő célja. Az özvegynek azért fogyott ki a kenyere, hogy önmaga győződhessen meg az isteni Gondviselés mindenre kiterjedő figyelméről és hathatós segítségéről. Az ínség ezen esetben már oly nagy volt, hogy az özvegy a kenyeret kérő Illésnek azt feleli: «Az Úrnak, a te Istenednek életére mondom, hogy nincs semmiféle kenyerem, csak egy maroknyi lisztem a vékában és egy kis olajom a korsóban. Éppen egy pár

darabka fát szedek, hogy elkészítsem azt magamnak és fiamnak, hogy megegyük és azután meghaljunk». A mennyei Atyának, mint a bekövetkezendő események bizonyítják, tudomása volt az özvegy szomorú helyzetéről. Ezért mondja Krisztus: «Nemde, két verebet egy garasért adnak és egy se esik azokból a földre a ti Atyátok tudta nélkül, nektek pedig a ti fejetek hajszálai is mind meg vannak számlálva» (Máté 10, 29, 30). Ebből le kell vonni a tanulságot és tudomásul kell venni, hogy az isteni Gondviselés éber figyelemmel kísér minden eseményt. Ha megengedi, hogy ínségbe jussunk és reménytelen helyzetbe kerüljünk, ne veszítsük el bizalmunkat. Gondoljunk a szareftai özvegyre és nyugodjunk meg abban, hogy nélkülözésünknek, mint majd később elválik, magasabb célja van és hogy az isteni Gondviselés idejekorán fog közbelépni. — *b)* A szareftai özvegy viselkedése példaképe az anyagi ínségben tanusítandó magatartásnak. Nem firtatja a nélkülözések okát, nem káromolja Istent, nem kapkod, nem nyugtalankodik, hanem

kimegy az erdőbe, tüzelőanyagot keres, hogy a kis maradékból ebédet főzzön, azt fiával elfogyassza és azután nyugodtan várja a halált. Ehhez alkalmazkodjunk mi is. Feltétlenül bízzunk az isteni Gondviselés szeretetében és ha nem látjuk az összefüggéseket, akkor se nyugtalankodjunk, hanem tegyünk meg részünkről mindent, hogy az ínséget magunkról elhárítsuk. A többit pedig a legnagyobb lelkinyugalommal bízzuk Istenre. — *c)* A szareftai özvegy eszményi magatartásában különösen az Istenben bízó ember bőkezűsége tűnik fel. Illés, mint a Szentlecke vázolja, utolsó falatját kéri el az özvegytől. Ez nem védekezik, hanem szó nélkül teljesíti a Próféta kívánságát és az Istenben bízók gondtalan bőkezűségével teszi az asztalra utolsó falatját. Hasonló magatartást kell nekünk is tanusítanunk. Az ínség és szegénység sohase keményítse meg szívünket. Minél szegényebbek vagyunk, annál bőkezűbbek legyünk a nálunk még szegényebbekkel szemben. E feltétel mellett mi sem járunk roszszabbul a szareftai özvegynél és min-

ket is megsegít az isteni Gondviselés mindenkire kiterjedő jósága.

Elhatározás: Rendíthetetlenül bízom az isteni Gondviselésben és e bizalmat a mindennapi élet kisebb-nagyobb ínségeiben és nélkülözéseiben is gyakorlom.

2.

«*Kérünk, Uram, hogy megszentelő kegyelmed az Eucharisztia miszteriuma által bennünk hatásos legyen és mennyei javakhoz vezessen.*» (A Szekretából.)

Illés próféta és a szareftai özvegy esete az isteni Gondviselés természetfölötti oldalát is feltárja és arról is biztosít, hogy Isten lelki ínségünkben sem hagy magunkra, hanem feltétlen gondunkat viseli. Az említett özvegy házában a Próféta kérésére beállott bőség az eucharisztikus Áldozat szimboluma. — *a)* Azok, akik lelki ínségükben segítséget keresnek, az isteni Gondviselés jóvoltából az életadó eucharisztikus Kenyérben részesülnek, amely mint a szareftai özvegy lisztkészlete soha sem fogy ki és örökké

táplál. A lelki javakkal elhalmozó isteni Gondviselés legfenségesebb ajándéka az eucharisztikus Kenyér, melyet lehetőség szerint naponta élvezünk, hogy lelkünket megfelelően táplálhassuk. Minél többet élvezzük e Kenyeret, annál inkább meggyőződhetünk arról, hogy mennyire kifogyhatatlan, mert Benne mindannyiszor részesülhetünk, valahányszor szükségünk van reá. — *b)* Az eucharisztikus Kenyér tápláló erejét az irgalom olaja domborítja ki, amely az Újszövetség áldozatából fakad és szintén kimeríthetetlen. Az isteni irgalom is a kegyelemteljes Gondviselés egyik következménye. Mindannyiszor segítségünkre siet, valahányszor lelki ínségbe kerülünk és az engesztelő áldozatból fakadó erőre van szükségünk. Annak tudata, hogy számíthatunk Isten irgalmára, amely megbocsátja vétkeinket, gyarlóságainkat és tökéletesebb életre késztet, olajként hat lelkünkre, bizalommal tölt el és megerősít a jóra való törekvésünkben. — *c)* Az Eucharisztia tápláló kenyerét s az engesztelő áldozatból fakadó olajat semmiféle lelki ínség

sem képes kimeríteni. Oltárainkon mindennap megújul a szareftai özvegy házában történt csoda; a kenyeret nem lehet elfogyasztani és az olajat nem lehet kimeríteni. Forrása e végtelen gazdagságnak Krisztus érdeme, melyet a keresztfán szerzett.

Elhatározás: Lelki ínségemben az Eucharisztia kenyerével táplálom lelkemet és az Újszövetség áldozatából fakadó olajjal erősítem Isten irgalmába vetett bizalmamat. Hálát adok az isteni Gondviselésnek, hogy lelki ínségemben segítségemre sietett. E hálaadás lényege abban álljon, hogy az Eucharisztiából fakadó erővel mindennap töltekezem, és így készülök fel az esetleg bekövetkező lelki ínség küzdelemteljes napjaira.

3.

«Egy a ti Atyátok, ki a mennyekben vagyon.» (Evangélium.)

A minden testi és lelki ínségre kiterjedő isteni Gondviselés alapja az a vigaszteljes valóság, hogy mindany-

nyian a jóságos mennyei Atya gyermekei vagyunk, aki minket örökbe fogadott. — *a)* A mennyei Atya gyermekei vagyunk. Mióta a keresztség szentségében Krisztus megváltó vére eltörölte az eredeti bűnt és megszabadított annak következményeitől, azóta rendkívüli szoros kapcsolatok fűznek a mennyei Atyához. Ezek annyira életteljesek, hogy az isteni Megváltó az Úr imádságában Atyának szólíttatja velünk Istent és ismételten arra emlékeztet, hogy mindannyian egy Atyának vagyunk gyermekei. Magától értetődik, hogy a legeszményibb Atya gyermekei gondját viseli, életük folyásával törődik és annak alakulásába irányítóan beleszól. — *b)* E beleszólás alapja azon szeretet, amellyel az Atya gyermekei iránt viseltetik. E szeretet annyira őszinte és áldozatkész, hogy az Atya nem átalotta egyszülött isteni Fiát földi gyermekei megváltásáért feláldozni. — *c)* Alapvető jellemvonása az atyai Gondviselésnek az a szeretetteljes irgalom, mellyel minden lelki ínségünkben segítségünkre siet és jóvá-

teszi azt, ami részünkről jóvátehetetlen. Az isteni Gondviselés minden kegyelmét annak köszönhetjük, hogy Krisztus által a mennyei Atya gyermekeivé lettünk. Éljük bele magunkat e szent gyermekségbe és tegyük magunkat méltókká arra, hogy Isten velünk szemben is bebizonyítsa atyai szeretete mindenható jóságát.

Elhatározás: Bizalommal viseltetem az Atya iránt és állandó törekvéssel azon vagyok, hogy erkölcsi magatartásomon meglássék az Istengyermekség ragyogó szépsége.

Nagyböjt második vasárnapja utáni szerda.

A mai szentmise liturgiája arra mutat rá, hogy az Úr hogyan menti meg gyermekeit. E teljesítmény alapvető elemei a következők: 1. A szív vezetése. 2. Az éltető szellem. 3. A szilárdság.

1.

«*Isten, az ártatlanság helyreállítója és kedvelője, fordítsd magad felé híveid szívét.*» (A Zárókönyörgésből.)

Isten megmentésünket azáltal eszközli, hogy vezérli az emberi szívet, betölti az általa jelképezett érzelemvilágot és magához vonzza az embert. — *a)* Isten — mint a Zárókönyörgés mondja — az ártatlanság helyreállítója és kedvelője. Mint olyan, nem tűri az emberi szív tévedéseit, vagy elfajulását és magához vonzza, hogy átalakítsa és ha szükség van rá, eljátszott ártatlanságát visszaállítsa. Végtelen nagy az Úr átváltoztató hatalma. A legfelületesebb, legmegrögzöttebb és legelhidegültebb szívet is képes visszavezetni a helyes útra és benne a kialudt szent tüzet újjá éleszteni. — *b)* Ezáltal, mint a mai Szentleckében Mardokeus mondja, «örömmé változtatja át a szomorúságot és megőriz életünkben». Az eltévedt emberi szív, amely annyira felületessé vált, hogy kialudt benne a szent tűz, nyugtalan, kielégületlen és boldogtalan, mert Szent Ágoston szerint, csak Istenben nyugodhat meg. Az Úr végtelen szeretetében magához vonzza e szívet és ezáltal a nyugtalanságot békévé, a szomorúságot örömmé, a

kielégületlenséget boldogsággá változtatja át. Az emberi szív csak ezáltal válik és pedig a legfelfokozottabb értelemben életképessé. — *c)* Az Úr, mint Mardokeus könyörgésében mondja, nem zárja le az emberek ajkát (Szentlecke), hanem átváltoztatja a szívet és az ennek nyomában fakadó boldogság által arra készteti, hogy örökké magasztalja Istent, akiben legfensőbb kielégülését találta meg.

Elhatározás: «Hozzád emelem, Uram, lelkemet; Istenem, Tebenned remélek, ne hadd, hogy megszégyenüljek» (Offertóriumból) s ezért teljes odaadással bízom Reád szívemet. Csak arra kérlek, vezesd, neveld és alakítsd e szívet a Te szentséges Szíved szerint.

2.

«*Fordítsd magad felé híveid szívét, hogy lelked buzgalmától lángralobbanva* . . . (A Zárókönyörgésből.)

A Zárókönyörgés Isten éltető szelleméről is megemlékezik. Ezen szellem a mi megmentésünkben és Isten szí-

ve szerint való alakításunkban nagy szerepet játszik. Motívumait a mai szentmise Evangéliumában találjuk meg. — *a)* E szellemet Krisztus megváltói tevékenysége által alakította meg és kínszenvedése által tette termékennyé. A mai szent Evangéliumban mondja tanítványainak: «Ime, felmegyünk Jeruzsálembe és az Emberfiát a papi fejedelmek és írástudók kezeibe fogják adni és halálra ítélik és átadják Őt a pogányoknak, hogy kicsúfolják, megostorozzák és felfeszítsék és harmadnapon feltámad». Tanítását, amely bennünk Isten éltető szellemének alapját vetette meg, kínszenvedése és kereszthalála által tette hathatóssá. Ezáltal azt a tökéletességet adta meg neki, amely belső értékei gazdagsága által minden emberi törekvést magához vonz és minden ambíciót kielégít. — *b)* E szellemben a keresztség szentsége, a gyakorlati vallásos élet, a liturgia és a nyomában fakadó természetfeletti kultúra közvetítésével részesültünk. Ezèkre az értékekre kell fektetni a hangsúlyt. Ezt pedig úgy érjük el, hogy Isten él-

tető szellemével együtt élünk és vele egy ütemben alakítjuk az Úr alakításait. Ebben az értelemben mondja Krisztus a mai Evangéliumban: «meg tudjátok e inni a poharat, amelyet én inni fogok?» Krisztus szelleme csak akkor lesz termékeny bennünk, ha az Ő poharából iszunk, vagyis az Ő cselekedeteit cselekesszük, az Ő nyomaiba lépünk, Őt kísérjük el egész életünkön keresztül a Golgotán át a megdicsőülésig. — *c)* E benső, termékeny, feszültségekben és megfelelő cselekedetekben megnyilvánuló szellemet nem szabad önző rövidlátással magunkba zárni. Másokat is részesítsünk benne! Krisztus sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy Ő szolgáljon. (Evangélium.) Nekünk is szolgálni kell. Felebarátunk lelkiüdvösségét és természetfeletti kultúráját szolgáljuk azáltal, hogy e termékeny szellemet közvetítjük.

Elhatározás: Isten éltető szelleme lüktessen bennem és tegye termékennyé életemet. Minden cselekedetem és teljesítményem e szellem

jegyében álljon. Apostoli munkásságom és jópéldaadásom másokat is erre segítsen.

3.

«Lelked buzgalmától lángralobbanva a hitben állhatatosak és a cselekvésben tevékenyek legyünk.»
(A Zárókönyörgésből.)

A mai Zárókönyörgés a hitben való állhatatosságot és a cselekvésben való tevékenységet hangoztatja. Ez szintén hozzá tartozik Isten lelketmentő és irányító tevékenysége kihatásához. Az Úr ugyanis azáltal ment meg minket, hogy megszilárdítja bennünk éltető szelleme gyümölcseit. — *a)* Isten éltető szellemének gyümölcse elsősorban a hitben való állhatatosságban nyilvánul meg. Aki e szellemmel töltekezik és annak korlátlan behatása alatt áll, abban acélossá válik a hit. Ez oly mértékben történik, hogy a hit biztos tudássá, sziklaszilárd meggyőződéssé változik át. Azok, akik ennyire fejlődtek, tökéletes keresztények. Bennük megvalósult az Isten

országa, mert erkölcsi magatartásuk ezen sziklaszilárd hit és meggyőződés legnemesebb alkotása. — *b)* Az éltető isteni szellemnek egy másik kihatása a cselekvésben való tevékenység, melynek folytonossága termékeny és megszakíthatatlan. A sziklaszilárd hit nem zárkózik önmagába, hanem cselekedetekre késztet és ezeknek harmonikus folytonosságát biztosítja. Igy valósul meg a kiegyensúlyozott, külső és belső vonatkozásban termékeny, sikerteljes keresztény és krisztusi életalakítás, amely Isten lelket megmentő és megszentelő tevékenységének legszebb gyümölcse.

Elhatározás: Szilárdságra, acélos rugalmasságra törekszem, amely hitben való állhatatosságban és cselekvésben való tevékenységben mutatja meg alakító erejét. Acélos meggyőződésem hitből fakad és acélos akaratomat a hit táplálja. Ez legyen termékeny életalakításom alapja.

Nagyböjt második vasárnapja utáni csütörtök

«Isten, figyelj segítségemre, Uram, siess segítségemre,» imádkozzuk a mai Introitusban és ezzel arra kérjük az Urat, hogy hárítsa el tőlünk a veszedelmet, melyet a Szentleckében Jeremiás próféta szemléltet velünk. A Próféta ugyanis azok sorsát vázolja, kiknek «szíve eltávozott az Úrtól». Ennek okát a mai liturgia irányítása mellett a következőkben találjuk: 1. A túlhangsúlyozott emberi szeretet. 2. A földi javakhoz való ragaszkodás. 3. A benső romlottság.

1.

«*Átkozott az ember, ki emberben bízik és a testet teszi karjává és kinek szíve az Úrtól eltávozik.*» (Szentlecke.)

Az ember szíve, amelyet sok és komoly veszély környékez, könnyen távolodik el az Úrtól. Ennek egyik oka a túlhangsúlyozott emberi szeretet, vagyis az emberi teremtményhez való fegyelmezetlen ragaszkodás. E beállítás nagy veszélyt rejt magában,

mert — *a)* emberi teremtményt ajándékoz meg bizalmával. Jeremiás az ilyenek sorsát átkozottnak nevezi és ezáltal a velejáró veszély rendkívüli nagyságát domborítja ki. E veszély lényege ugyanis abban áll, hogy Istentől elvonja az Őt megillető bizalmat és jobban bízik az emberi teremtményben, mint a Teremtőben. Ez az eljárás, attól eltekintve, hogy a logikus gondolkodás törvénye ellen vétkezik, mélyen sérti Istent, mert az emberi gyarlóságot mindenhatósága fölé helyezi. Ezenkívül azért is káros, mert előbb vagy utóbb tapasztalja az emberi természet állhatatlanságát, az emberi teljesítőképesség korlátoltságát és rájön, hogy ez semmiképen sem felel meg a beléhelyezett bizalomnak és a feltétlenül romboló kihatással együtt járó csalódáshoz vezet. A levonandó tanulság az, hogy ne emberekbe, hanem a mindenható Istenbe helyezzük bizalmunkat. — *b)* A túlhangsúlyozott és egészségtelen ragaszkodás ezenkívül azért is káros, mert Isten helyett emberi teremtményre támaszkodik. Jeremiás azt mondja

róla, hogy «a testet teszi karjává». Ezzel arra céloz, hogy az emberi erő és teljesítőképesség segítségével akarja elérni célját. Helyzete a Próféta szavával élve ebben az esetben is átkozott, mert nem fontolja meg, mennyire törékeny és megbízhatatlan az emberi «test», jobban mondva: mennyire gyarló, korlátolt és kevésbbé megbízható az emberi teljesítőképesség és a segítségre való készség. Isten helyett emberekre támaszkodni nem tanácsos. Ezt tenni egyenértékű annak eljárásával, aki az Evangélium szerint futóhomokra építette házát. Jött a szélvész, a vihar és irgalmatlanul elsöpörte az épületet, mert nem volt megbízható alapja. — *c)* A túlhangsúlyozott emberi ragaszkodás legnagyobb veszélye pedig abban áll, hogy Istentől elvonatkoztatja a szívet és az Urat megillető szeretetteljes ragaszkodást emberi teremtménynek szenteli. Ez a beteges érzelemvilág kárhozatos kisiklását és az istenalkotta rend felelőtlen megzavarását jelenti. A szív, amely Istentől távolodik el, hogy emberi teremtményhez közeled-

jen, nem talál kielégülést, csalódásból-csalódásba támolyog és végül, ha nem tér vissza idejekorán Teremtőjéhez, hogy Őbenne összpontosítsa minden érzelmét, menthetetlenül tönkremegy itt e földön és elkárhozik az örökkévalóságban. Az istenalkotta rendet nem szabad felbontani és az emberi teremtményt nem lehet Isten fölé helyezni. Ezen az értelemben kérjük az Urat (Posztkommúnió), «ne hagyjon el, hanem tegyen szent szolgálatára méltóvá és szerezze meg nekünk mindenkor segítségét».

Elhatározás: Megfogadom Szent Ágoston szabálya tanácsát: elsősorban és mindenek felett az Urat szeretem. Emberi teremtményhez csak annyiban ragaszkodom, amennyiben az Úr hasonmása. Érzelemvilágomat Istenben összpontosítom és emberszeretetemet úgy irányítom, hogy emberi teremtményhez való ragaszkodásom soha se gátolja bennem az isteni szeretet teljes kibontakozását.

2.

«Vala egyszer egy gazdag ember, bíborba és patyolatba öltözködő és mindennap dúsan lakmározó.» (Evangélium.)

A földi javakhoz való beteges ragaszkodás is eltérítheti Istentől az emberi szívet. Ennek elrettentő példája a dúsgazdag ember, kinek megrendítő sorsát a mai Evangéliumban szemléljük. A kőszívű ember, aki oly kemény tudott lenni Lázárhoz, a szegény koldushoz, kézzelfogható elevenséggel tárja fel előttünk azok sorsát, akik a földi javak jelentőségét túlhangsúlyozzák és Isten helyett anyagi értékekben összpontosítják érzelemvilágukat. Ez komoly veszedelmet jelent, mert — *a)* érzéketlenít embertársaink ínségével szemben. Aki túlságosan ragaszkodik a földi javakhoz, rendszerint úgy viselkedik, mint az Evangéliumban említett gazdag ember és teljesen elfordul embertársai szenvedésétől. Ahelyett, hogy enyhítené azt, könyörtelen magatartásával csak súlyosbítja és ennek következtében oly felelősséggel terheli meg lelkét, mely-

nek reánehezedő terhét az örökkévalóságban kell elviselnie. — *b)* A földi javakhoz való túlzott ragaszkodás kiöli szívünkből az emberi szeretetet és méltatlanná tesz arra, hogy Isten gyermekei legyünk. Krisztus e szeretetet az erkölcsi magatartás alaptörvényévé tette és aki e törvényt megszegi, az minden más törvény ellen vét, mert Krisztus szavai szerint ebben az egyben a többi is bennefoglaltatik. A beteges ragaszkodás tehát átvitt értelemben veendő gyilkossághoz vezet, amennyiben megöli felebarátunknak a krisztusi szeretet által bennünk folytatott életét. — *c)* Ezenkívül, mint az Evangélium szövege bizonyítja, elanyagiasítja az életet, mert csakis a földi javakat juttatja szóhoz és tág utat nyit mindazon bűnöknek, melyek a gondatlan gazdagság és a lelkiismeretlen luxus elháríthatatlan következményei. A földi javakkal csínján kell bánni és azokat nem szabad Isten fölé helyezni, különben a lélek és a test ellenségévé válnak. A mai Kollektában az Úr segítségéért könyörgünk, hogy buzgó böj-

tölésünk és imádságunk által a lélek és a test ellenségétől megszabaduljunk.

Elhatározás: Nem követem az evangéliumi gazdag példáját és a földi javakat csakis Isten szándékának megfelelően használom. Számomra sohasem lehetnek cél, csak eszköz. Ezt feltétlenül Isten és örök üdvösségem szolgálatába állítom.

3.

«*Csalárd a szív mindenekfelett és átvizsgálhatatlan; ki ismeri azt?*» (Szentlecke.)

Az emberi szív azért távolodik el oly könnyen Istentől, mert a romlottság csiráit hordja magában. — *a)* A Próféta «csalárdnak nevezi mindenekfelett» és ezáltal elfajult természetére és romlottságára utal. Jeremiás egyáltalán nem túloz, mert az eredeti bűn megrontotta az emberi szívet és oly hajlamokat oltott belé, amelyek bűnre csábítják és erkölcsi rosszra késztetik. A megváltás kegyelme jóvátette ugyan az eredeti bűnt, de nem állította vissza a bűn előtt való ártatlanság állapotát. A rossz hajlam meg-

maradt, hogy veszéllyel környékezze és nyugtalanítsa az emberi szívet és alkalmat adjon az érdemszerző küzdelemre. Ez az oka annak, hogy oly sokszor és oly hálátlanul fordul el egyetlen boldogságától, Istentől. Fegyelemre kell tehát nevelni és lelkiismeretesen figyelni minden megmozdulását, nehogy a rosszra való hajlam legyen úrrá benne és távolítsa el az Úrtól. — *b)* A Próféta szerint az emberi szív átvizsgálhatatlan, kaotikus és kiszámíthatatlan, mert a rejtett és sokszor öntudat alatt működő szenvedélyek átláthatatlan ködfátyola lengi körül. A tapasztalat is bizonyítja, hogy mily meglepetések és szomorú lehetőségek rejlenek benne. Ezenkívül azt is bizonyítja, mily kevés kell ahhoz, hogy a szív mélyén rejlő veszélyes szenvedélyek, melyekről sok esetben még tudomásunk sincs, felszínre kerüljenek és romlást okozzanak. — *c)* Az eredeti bűn okozta romlottság téveszteti el az emberi szívvel az utat és távolítja el Istentől. Csak lelkiismeretes munkával és irgalmat nem ismerő önfegyelemmel lehet a szívet nevelni

és életét úgy alakítani, hogy célját elérje és Istenben lássa örök boldogságát. Ezen értelemben kérjük Istent a Zárókönyörgésben, legyen szolgái segítségére és adja meg nekik örök áldását, hogy «azoknak, kik örömmel vallják Teremtőjüknek és Vezérüknek, megújítsa, amit szereztek és megőrizze, amit megújítottak.»

Elhatározás: Az emberi szív romlottságát azáltal ellensúlyozom, hogy szívemet a szakrális cselekmény közvetítésével és a természetfölötti élet minden egyéb eszközével a lelket megőrző és az életet megújító isteni kegyelem örökös hajlékává teszem.

Nagyböjt második vasárnapja utáni péntek I.

«Én pedig igazságban jelenek meg színed előtt s majd akkor bővelkedem, ha megjelenik dicsőséged.» (Introitus.) Addig türelemmel kell viselni a sokféle ellentmondást, amelyben azok részesülnek, akik Krisztust komolyan követik. A mai szentmise liturgiája

erről az ellentmondásról emlékezik meg. Ezzel kapcsolatban a következő pontokról elmélkedünk : 1. Az erényes jellem gyűlölete. 2. A Mindenható gyűlölete. 3. Az erényes jellem felmagasztaltatása.

1.

«Irigykedtek ezért rá (egyiptomi Józsefre) testvérei.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke egyiptomi Józsefet Krisztus szűzies előképét szemlélteti az elmélkedővel és arra a gyűlöletre és ellentmondásra utal, melyben e nemes, de nagy mértékben félreértett egyéniségnek volt része. József tragédiája kiinduló pontját a Genezis ezen egyszerű jelentésében találjuk meg : «József tizenhat esztendős korában még mint ifjú, nyájat legeltetett testvéreivel. Bálának és Zelfának, atyja feleségeinek fiai mellett volt és valami igen nagy vétek miatt bevádolá testvéreit atyjánál» (Móz. I. 37, 2). József a Szentírás jelentése szerint rendszerető, erényes ember volt, aki környezetében nem tűrte meg a bűnt. Testvéreit, akik az erényes éle-

tet nem vették túlságosan komolyan, atyjánál azzal a szándékkal vádolta be, hogy őket istenfélő és az Úr törvényéhez hű életre kényszerítse. Ezáltal meggyűlöltette magát testvéreivel és elvesztette bizalmukat. A testvérek, mint a mai Szentlecke mondja, bosszút álltak rajta és csak Isten különös gondviselésének tudható be, hogy József nem lett az ellene indított üldözés áldozata. E rendkívüli bibliai egyéniség történetéből tehát az tűnik ki, hogy az erényes istenfélő jellem sok esetben gyűlöletet szül és ellentmondásra talál. Ennek — *a)* első oka, hogy az elfajult környezetben az erényes élet és a tökéletes jellem örök és hathatós szemrehányásként szerepel. Akkor is, ha az istenfélő egyéniség bűnös életében nem akadályozza környezetét és meg sem kísérli megtérésre bírni. A tény maga, hogy jobb, mint környezete, már néma szemrehányás, mert a bűnös ezáltal jobban érzi, hogy nem neki van igaza és hogy nem jár helyes úton. — *b)* Másik oka az erényes élet szülte ellentmondásnak a velejáró fölény. Józsefről is azt állítja

a Genezis, hogy az atya, Izrael, minden fiánál jobban szerette (Móz. I. 37, 3). Ennek okát nemcsak abban látom, hogy, mint az említett könyv mondja, «éltes korában nemzette», hanem abban is, hogy testvéreinél tökéletesebb és megbízhatóbb volt. Az erényes élet és az őszinte istenfélelem rendkívüli benső erőforrás, amely az élettel szemben fölényre nevel. A bűnös és eltévelyedett ember nem járja ugyan Isten útjait, de érzi az erényes jellem erejét és az istenfélő egyéniségből kiáradó fölényt. Ezért mond ellent neki és üldözi. — *c)* József története azt is bizonyítja, hogy az erényes jellem ellen fellázadó gyűlölet üldöztetésben csendül ki. Ennek közvetlen eredménye a testi és lelki vértanuság. Józsefet testvérei el akarják tenni láb alól, egyrészt, hogy megszabaduljanak tőle, másrészt, hogy bosszút álljanak rajta. Ugyanígy cselekedtek a farizeusok Krisztussal és a századok számtalan istengyűlölői mindazokkal, akik hűségesen követték isteni Mesterünket. Az erényes élettel és istenfélő jellemalakítással együttjáró ellent-

mondást, gyűlöletet és üldöztetést számba kell venni és nagylelkűen el kell viselni.

Elhatározás: Egyiptomi József példája arra tanít, hogy az erényes élettel együttjáró ellentmondást, gyűlöletet és üldöztetést türelemmel viseljem. Mindez nem tart vissza attól, hogy folytassam Isten törvényének megfelelő életutamat és nem akadályozza jóra való törekvésemet lelki kibontakozásom elősegítésében. Megbocsátó szeretettel imádkozom azokért, akik félreértik szándékaimat, ellentmondanak erényes életre való törekvésemnek és üldöznek, mert Krisztust követem.

2.

«*Hallván pedig a papi fejedelmek és farizeusok példabeszédeit, megérték, hogy róluk szóla. És szerették volna megfogni, de féltek a néptől, mert prófétának tartják vala Őt.*» (Evangélium.)

A mindenható Isten, aki az erényes élet forrása és a tökéletesség eszményképe, szintén ellentmondásban és gyű-

löletben részesül. A mai Evangélium világosan állítja elénk e szomorú igazságot és azokra az okokra mutat rá, melyek a gyűlölet alapját képezik. — *a)* Az első ok Istentől való függésünk. A mai Evangélium szőlőmívesei azért gyűlölték a szőlősgazdát, mert a szőlő az övé volt és a munkások tőle függtek. A bűnös ember is azért gyűlöli Istent, mert övé az örökkévalóság és mi, emberi teremtmények minden értelemben tőle függünk. A vétkes felfuvalkodottság és megátalkodottság e függésben az emberi méltóság megalázását látja és tudni sem akar róla. Elvakultságában azt véli, hogy istengyűlölete által változtathat a helyzeten és függetlenítheti magát az Úrtól. — *b)* A másik ok a számonkérés. A mai Evangélium szőlősgazdája a gyümölcsérés ideje közeledtével kiküldé szolgáit, hogy beszedjék a termést. A szőlőmívesek e számonkérésről tudni sem akartak és a szolgákat részben elverték, részben megölték és megkövezték. A gazda egyszülött fia sem képezett kivételt és Ő is hasonló sorsban részesült. A bűnös ember sem

akarja elismerni, hogy Istennek joga van a számonkérésre és arra, hogy «a termést beszedje» vagyis megkövetelje tőlünk azon tehetségek gyümölcsét, melyeket kaptunk Tőle, hogy kamatoztassuk. Ha az Úr egyszer számonkéri cselekedeteit, akkor lelkében felfakad a gyűlölet, ellentmond Istennek és azt hiszi, hogy sikerült a számonkérést elkerülni. — *c)* A harmadik ok az öröklés vágya. Midőn az evangéliumi szőlősgazda egyszülött fiát küldötte ki, hogy a szőlőmíveseket jobb belátásra bírja, akkor azok azzal a szándékkal ölték meg, hogy örökségében részesüljenek és a szőlőbirtokot elsajátítsák. A farizeusok sem jártak el másként és Krisztust «Isten örökösét» azért üldözték és feszítették keresztre, hogy részesüljenek örökségében. Isten gyűlölőit és ellenségeit, mint a történelem is bizonyítja, a túlfűtött hatalomvágy vezérli. Istentől ezek csak azért fordulnak el, mert ők, a meg nem hívottak és a ki nem választottak, magukhoz akarják ragadni a hatalmat. A mindenható Isten gyűlölete nemcsak hogy nem éri el

célját és nem függetleníti az embert, hanem ellenkezőleg, súlyosbítja a felelősséget és örök kárhozatba taszítja az elvakultat.

Elhatározás: Minél inkább tapasztalom az istengyűlölet szomorú kísérő jelenségeit, annál nagyobb engesztelő szeretettel fordulok az Úrhoz. Minél többen akarják magukat Istentől függetleníteni, annál lelkiismeretesebben törekszem Istennek szolgálni. Minél kevesebben akarnak számot adni az Úrnak, annál nagyobb meggyőződéssel tartom szem előtt ezen isteni jogot, hogy szerinte alakítsam életemet. Minél többen akarják Isten hatalmát bitorolni, annál nagyobb lendülettel engedelmeskedem az Úrnak és vezettetem magamat általa.

3.

«*Mondá nekik Jézus: sohasem olvastátok-e az Irásokban: a kő, melyet elvetettek az építők, szegletkővé lőn, az Úr tette azzá és csodálatos az szemeink előtt.*» (U. o.)

Az ellentmondás, a gyűlölet és az üldözés természetes kicsendülése a dicsőséges felmagasztalás. Ezt József és Krisztus példája bizonyítja. József sorsát tehát úgy alakította az Úr, hogy elérje megérdemelt felmagasztaltatását és megfelelő dicsőségben részesüljön. Krisztus, aki kereszthalálával önként porig alázta magát, szintén részesült a legmagasztosabb megdicsőülésben és ezáltal fölényesen győzedelmeskedett mindazokon, akik gyűlölettel fordultak el tőle. E megdicsőülés szimboluma a mai Evangéliumban említett sarokkő, melyet az építők megvetettek és mégis szegletkő lett. — *a)* Az építők e kőnek nem tulajdonítottak különös fontosságot. Jelentéktelennek tartották és bele sem akarták ékelni az épületbe. Isten akarja, hogy ez így legyen és kiválasztottjai, küldöttjei rendszerint a legszerényebb formában lépnek fel. Azonkívül olyanokat választ, akiknek emberileg szólva semmi különös jelentőségük sincs. A kinyilatkoztatás mondja, hogy «a gyengéket választotta ki az Úr, hogy megszégyenítse az erőseket» (Kor. I. 1, 27). —

b) Isten idejekorán gondoskodik, hogy a feledésbe merült és félretolt kő előkerüljön és elfoglalja az őt megillető helyet. Sarokkővé válik és oly szegletbe kerül, amely egyike a legfontosabbaknak. Egyiptomi József is, aki annyi üldöztetésen ment keresztül, a birodalom egyik főembere lett és Krisztus, akit ellenségei feltétlenül el akartak távolítani, felmagasztaltatása által az örök üdvösség forrásává vált. — *c)* A sarokkőnek azonban ennél nagyobb jelentősége is van. Józseftől, mint a birodalom főemberétől függött testvéreinek sorsa. Krisztustól, a Megváltótól függ a világ üdvössége. Sarokkő lett és «aki erre a kőre esik, összezúzódik, akire pedig ráesik, szétmorzsolja azt». Elkerülni semmiesetre sem lehet és fontos szerepével feltétlenül számolni kell. Igy magasztalja fel Isten azokat, akiket különös küldetéssel bízott meg és az örök üdvösség munkásaivá választott.

Elhatározás: Ha nem is vagyok sarokkő, biztosan remélhetem, hogy az Úr számontartja hűségemet, jóra-

való törekvésem őszinteségét és belőle fakadó cselekedeteimet. E gondolattal támasztom alá kötelességteljesítésemet. Nem törődöm a félreértésekkel, ellentmondásokkal és a vak gyűlölettel.

Nagyböjt második vasárnapja utáni péntek II.

Az Egyház liturgiája ma ősi szokás szerint Krisztus Urunk halotti leplére emlékezik meg. A miseszöveg gondolatait az Orációk alapján a következő pontokba foglaljuk össze: 1. A szenvedés nyomai. 2. A megdicsőült szenvedés. 3. Az Eucharisztia, mint Krisztus halálának emléke.

1.

«Isten, ki a halotti leplen, melybe József a keresztről levétel után szent testedet betakarta, a Te szent szenvedésed nyomait hagytad, add meg nekünk irgalmadban, hogy halálod és eltemetésed által mi is részesüljünk a feltámadás dicsőségében.» (Kollekta.)

Az idézett Könyörgés arról emlékezik meg, hogy az Üdvözítő halotti leple a megváltó kínszenvedés motívumaira emlékeztet. A jelek, melyek még ma is láthatók, szimboluma Krisztus szenvedése azon nyomainak, melyeket a lélekben hagy hátra. — *a)* Az első motívum, Krisztus halála, mint szenvedése tetőpontja, mély nyomot hagy hátra a lélekben és arra készteti, hogy Vele együtt haljunk meg. Ami nem jelent egyebet, mint a régi ember (gyarlóság, bűnös szokások, fékezetlen szenvedélyek, Istentől eltávolodott élet) teljes megsemmisülését és az új, a jobb élet felé való elindulást (Kol. 3, 9). Akiben ez az üdvös megsemmisülés beteljesül, az már látható módon magában hordja a megváltó kínszenvedés nyomait. — *b)* Egy másik motívum a temetés, amelyben a halotti lepel oly nagy és nemes szerepet játszott. Ez is nyomot hagy a lélekben és arra kényszeríti, hogy eltemessen mindent, ami nem Isten. Másszóval, száműzze emlékezetéből mindazt, ami mint akadály állt közötte és Isten között és sohase gondoljon vissza többé arra,

ami volt, amit Isten megbocsátott és aminek soha többé nem szabad lennie. — *c)* A megváltó kínszenvedés harmadik motívuma a feltámadás, amely egyúttal a legmagasztosabb megdicsőülés. Azok, akik meghaltak Krisztussal, megsemmisítették önmagukban a régi embert és eltemették mindazt, ami életükben Istenen kívül szerepet játszott. Ezek Krisztussal együtt támadnak fel és részesülnek megdicsőülésében (Róm. 8, 17).

Elhatározás: Mindig arra gondolok, hogy lelkem hasonlíthat a halotti lepelhez, melylyel Krisztus holttestét takarták be. Tőlem függ, hogy teljesen olyan legyen és azért arra törekszem, hogy a Megváltó kínszenvedése előbb említett nyomai az én lelkemben is kialakuljanak.

2.

«*Fogadd el Uram ezeket az ajándékokat (Eucharisztikus áldozat), Kinek a világ üdvösségére egyszülött Fiad dicsőséges szenvedésében kedved tellett.*» (Szekréta.)

A mai liturgia a Szekrétában azt is megemlíti, hogy Istennek egyszülött Fia dicsőséges kínszenvedésében kedve tellett. E szenvedés a szó teljes értelmében tökéletes volt és az Atya nagyobb dicsőségére vált. Nem csodálkozhatunk tehát, hogy az Atyának kedve tellett benne és ezáltal, mint a Szekréta mondja, a világ üdvösségére vált. — *a)* Krisztus dicsőséges kínszenvedése elsősorban Isten örök terveiben valósult meg. Az isteni Ige megtestesülése öröktől fogva el volt határozva. E tervbe már akkor bele volt foglalva a keserves kínszenvedés és annak minden részlete. A kínszenvedés tökéletessége tehát már az örökkévalóságtól kezdve állott teljes ragyogásában Isten színe előtt és már akkor is dicsőségére vált. — *b)* E dicsőség abban a szeretetben nyilvánult meg, melynek természetes következménye a kínszenvedés. Istent a legönzetlenebb irgalmas és megértő szeretet öröktől fogva erre az elhatározásra késztette. A kínszenvedés minden egyes mozzanata és fázisa mögött tehát, mint megindokolás, a szeretet áll. Ugyanennek a szeretetnek

légköre lengi körül a keresztfát és teszi ragyogóvá Krisztus kínszenvedését és halálát. E szeretet ragyogását látjuk ma is, valahányszor a liturgiában, elmélkedéseinkben, imaéletünkben és másutt a kínszenvedés motívumaival találkozunk. — *c)* Krisztus kínszenvedésének dicsősége az eredményekben is megnyilvánult, mert megtörte a pokol hatalmát és legyőzte a halált. Megszabadított az eredeti bűntől és kiapadhatatlan kegyelem-forrássá vált. Mindez teljes összességében véve felülmúlhatatlan dicsőséget jelent.

Elhatározás: Szívesen és tüzetesen szemlélem Krisztus kínszenvedése dicsőségét. Benne találom örömömet. Ez teszi napsugarassá Krisztussal való együttszenvedésemet és ennek ragyogása sejteti velem a Krisztus dicsőségében való részesülés bekövetkezendő felbecsülhetetlen örömét.

3.

«Uram, ki családodat kegyes ajándékaiddal (Eucharisztia) tápláltad, kérünk Téged, hogy egyszülött Fiad földi halála által, melynek e misztériumok (Eucharisztia) emlékei, bízhassunk abban, hogy Te az örök életet adtad nekünk.»

A Krisztus szent testét beborító halotti lepel és az Eucharisztia közt nagy a hasonlatosság. Mind a kettő Krisztus halálára emlékeztet és annak bizonyítéka. — *a)* Mind a halotti lepel, mind az Eucharisztia fátyol, amely Krisztus szent testét fedi el. A halotti lepel Krisztus holttestét rejti el a szem elől, az Eucharisztia pedig az Istenember köztünk való jelenlétének a kenyér és bor színébe burkolt valósága. A lepel és az Eucharisztia tehát Krisztus földi halálának bizonyítéka. A lepel, melyet Turinban őriznek és amelyen Krisztus sebhelyeinek nyomai még ma is láthatók, a Megváltó földi halálát bizonyítja. Ha nem halt volna meg, a leplet nem csavarták volna holtteste köré és nem tették volna sírba. Az Eucharisztia ugyanezt bizo-

nyítja, mert mint újszövetségi áldozat, vértelen megismétlése a Golgota áldozatának, melynek lényege Krisztus halála. — *c)* Mind a kettő, a lepel és az Eucharisztia, Krisztus földi halálának emléke és azt bizonyítja, hogy Krisztus mint ember meghalt, halottaiból föltámadott és a szentségi jelenlétben tovább él oltárainkon.

Elhatározás: Szeretem a fátyolt, amely a misztériumot takarja. Hálát adok Istennek, hogy az Eucharisztiában elfátyolozta ragyogó dicsőségét és lehetővé tette a Hozzá való közeledést. Keresztül látok a fátyolon és meglátom a mögötte rejlő isteni dicsőséget, melyet leborulva imádok. Az Eucharisztiában egyáltalában a szenvedő Krisztust látom, keresem és imádom.

Nagyböjt második vasárnapja utáni szombat.

«Mi tehát a törvény?» (Gal. 3, 19) — kérdezi Szent Pál. A feleletet a mai szentmise szövege adja meg. Tanítá-

sát az Introitus alapján a következő pontokba foglaljuk össze: 1. A törvény tökéletessége. 2. A törvény lelket alakító ereje. 3. A törvény mint a bölcseség forrása.

1.

«*Szeplőtelen az Úr törvénye.*» (Introitus.)

A Zsoltáros a mai liturgiában az Úr törvényét szeplőtelennek nevezi. Ez alatt annak tökéletességét kell érteni. — *a)* A törvény Istentől származik. Tökéletességének és szeplőtelen mivoltának ez a kiindulópontja. Izaiás is megemlékezik erről, és azt mondja, hogy «tanítás indul ki Istenből» (Iz. 51, 4). — *b)* A törvény szent. Ezt Szent Pál is említi (Róm. 7, 12). Azért szent, mert általa ismerjük meg Isten akaratát, mint erkölcsi magatartásunk megfellebezhetetlen irányítóját. — *c)* A törvény elgondolásában, életalakításában és eredményeiben csodálatraméltó. Ez lebeghetett a Zsoltáros szeme előtt, midőn megígérte az Úrnak, hogy «rendeléseit megtartja» (118. Zsolt. 18). A törvény tökéletességével úgy va-

gyunk, mint Izsák áldásával (Szentlecke), mindent magában foglal: a kegyelmi bőséget, az anyagi termékenységet és a fölényes uralmat. Aki Isten törvényéhez alkalmazkodik, a kegyelem bőségében részesül. Azonkívül oly sikeresen alakítja életét, hogy feltétlenül boldogul és ezáltal anyagi jóléthez is jut. Végül sikeres életalakítása által fölényre tesz szert, amely a helyzetnek megfelelő uralomhoz vezet. Tehát rajta is beteljesül mindaz, amit Izsák, az ősatya foglalt az elsőszülött számára fenntartott áldásba.

Elhatározás: Feltétlen ragaszkodom Isten törvényéhez és ebbeli hűségem által hálálom meg a bűneim föloldozása által kapott kegyelmeket. (Szekréta.) Ezáltal azt is elkerülöm, hogy idegen bűn terhelje lelkemet. (Szekréta.)

2.

«*Az Úr törvénye felüdíti a lelkeket.*» (U. o.)

Az Introitusban a Zsoltáros szól hozzánk. Az idézett szavak alatt a

törvény lelket alakító erejét kell érteni. Szent Pál is így gondolkodik, mert belső emberi volta szerint «gyönyörűségét az Úr törvényében találja» (Róm. 7. 22). Az isteni törvény azért mestere az élet alakításnak, mert — *a)* elsősorban Isten akaratát közvetíti nekünk és tudatja velünk, úgyhogy az «oktalanok oktatójává, a kisdedek nevelőjévé válik» (Intr.). Benne tényleg megkaptuk a tudás és az igazság irányítását. A törvény segítségével tudjuk meg, mit kell tenni, hogyan kell életünket alakítani, hogy az Isten szent akaratának tényleg megfeleljen. — *b)* Az isteni törvény ezenkívül Isten akarata ismeretének közvetítése által megóv a vétektől, vagyis az isteni akarattal szemben tanusított ellentmondástól és — *c)* ennek megfelelően erényes életre nevel. A tékozló fiú (Evangélium) azért került oly súlyos helyzetbe, mert elutasította magától az isteni törvény lelket alakító segítségét és saját elgondolása szerint szervezte meg életét.

Elhatározás: A Posztkommúnióval arra kérem az Urat, hogy az

isteni lakoma kegyelmi gazdagsága, mely a törvényhűség jutalma, áraszsza el szívem legmélyét és tegye hathatóssá benne való részvételemet. Ez annál tökéletesebben valósul meg, minél nagyobb lelkiismeretességgel követem az isteni törvény irányítását.

3.

«*Az isteni törvény az Úr bizonysága: bölcseséget ad a kisdedeknek.*» (U. o.)

Az Introitus szövege arra is emlékeztet, hogy Isten törvénye a bölcseség forrása és oly hatással bír, hogy még a kisdedeket is érett bölcsekké változtatja át. — *a)* A törvényben Isten örök bölcsesége nyilvánul meg, mert a törvény nem egyéb, mint az isteni bölcseség egyik legszebb alkotása. Aki Isten bölcseségét keresi, forduljon a törvényhez és abból merítsen szüksége szerint. — *b)* Hozzájárul ehhez az Isten gyermekei nagy családjában (Anyaszentegyház) felgyülemlett emberi tapasztalat, amely

arra tanít, hogy hogyan kell az isteni törvényt a körülményeknek megfelelően tökéletesen alkalmazni. — *c)* A törvény, mint a bölcseség forrása, fokozatosan hat ki ránk, lépésről-lépésre irányítja életünket és annak megfelelően aknázza ki a belénk fektetett lehetőségeket. Alkalmazkodik emberi természetünk sajátságaihoz és fokozatos kibontakozásra késztet. A tékozló fiú (Evangélium) élete azért nem sikerült és jutott válságba, mert nem merített a bölcseség forrásából és nem alkalmazkodott az isteni törvényadta irányításhoz.

Elhatározás: Az életalakításhoz isteni bölcseség, emberi tapasztalat és fokozatos fejlődés szükséges. Mindezt megtalálom Isten törvényében. Ebből merítek bölcseséget. Lelkiismeretesen tanulmányozom a törvényt és kutatom annak szellemét, hogy ezt minél korlátlanabbul tehessem.

Nagyböjt harmadik vasárnapja.

«Az Úrra tekint állandóan szemem» (Introitus). Tőle kapom a nagyböjti munkához szükséges irányítást. A mai miseszöveg segítségemre van ebben. Tanításából a következő részeket emelem ki: 1. Az Isten követése, 2. Az isteni világosság gyermekei. 3. Az isteni Ige megőrzése.

1.

«*Testvérek: kövessétek mint kedvelt gyermekek az Isten példáját.*» (Szentlecke.)

A nagyböjti munka egyik legfontosabb célja Isten példájának követése. Erre Szent Pál figyelmeztet a mai Szentleckében. Mózes is ezt követeli meg, midőn azt mondja: «az Urat, a ti Isteneteket kövessétek» (Móz. V. 13, 4), Szent Pál meg békét és irgalmat ígér a törvény követőinek (Gal. 6, 16). Isten példájának követését illetőleg a következő alapelveket tartsuk szem előtt: — *a)* Az isteni példát követni annyit jelent, mint

saját életünk és lehetőségeink keretein belül az Ő eszményi tökéletességét megvalósítani. Ezt kívánja Krisztus is, aki megköveteli, hogy «tökéletesek legyünk, mint a mennyei Atya is tökéletes» (Máté 5, 48). — *b)* A mennyei Atya tökéletessége számunkra túlságosan elvont fogalom. Ez nagymértékben megnehezíti az isteni példa követését. Krisztus elejét vette e nehézségnek és mint Istenember megmutatta, hogyan kell a mennyei Atya tökéletességét követni és életünkben megvalósítani. Az erkölcsi törvényeket és alapelveket, amelyek Isten tökéletességének legközvetlenebb követelményei, Ő alkalmazta először a mindennapi életre, úgyhogy aki Őt követi és az Ő példáját tartja szem előtt, Isten példáját követi és az Ő tökéletességét alakítja ki magában. — *c)* Az Isteni példa követése tehát megkívánja, hogy Krisztus magatartásához alkalmazkodjunk és Őt utánozzuk (Máté 20, 22). Ezért mi is mondjuk az Evangélium írástudójával: «Mester, követlek Téged, bárhová mégy» (Máté 8, 19).

Elhatározás: Nagyböjti munkám alapját azzal vetem meg, hogy mindenben Isten tökéletességét tartom szem előtt, Krisztus példáját követem és minden szempontból istenes életet alakítok.

2.

«Kövessétek mint kedvelt gyermekek Isten példáját.» (U. o.)

Az Apostol, akit a liturgia szólaltat meg, arra figyelmeztet, hogy Isten gyermekei vagyunk. Úgy kell viselkednünk, mint Isten, a Világosság, gyermekeihez illik.— *a)* Isten, a Világosság, gyermekei vagyunk, mert Isten «világosságként ragyog fel a sötétségben az igazaknak» (111. Zsolt. 4). Azért mondja Mikeás próféta, hogy «ne örvendezzen rajta ellensége, mert ha el is esett, felkel és ha sötétségben ül is, az Úr az Ő világossága» (Mikeás 7, 8). — *b)* Szent Pál a világosság gyermekeit életre, kibontakozásra szólítja fel (Szentlecke) s ezáltal foganatosíttatja velük Isten követését. Ezen az úton kell járni, «amely a világosság lakóhelyéhez visz» (Jób 38, 19). Erre

gondol Izaiás is, mikor felszólít (2, 5), hogy járjunk «az Úr világosságában». — *c)* Az élet, a kibontakozás, a világosság útjain való járás gyümölcse nem marad el. Meggyőzően vázolja ezt Izaiás (58, 8): «Majd felvirrad, mint a hajnal, világosságod... és az Úr dicsősége gyüjt egybe téged». Erre figyelmeztet Szent Pál is: «Az éjtszaka előrehaladt, a nappal pedig elközelgett» (Róm. 13, 12). Egészítsük ki ezt azzal, amit a kolosszaiakhoz írt és adjunk hálát Istennek, «aki méltókká tett, hogy részünk legyen a szentek sorsában, a világosságban» (Kol. 1, 12). A kinyilatkoztatás idézett szövegei szerint a világosságban való járás eredménye és gyümölcse a kegyelemgazdagság és a tökéletes kibontakozás belső ragyogása, amely elárasztja az életet és napsugarassá teszi a mindennapot.

Elhatározás: Nem szabad elfelednem, hogy a világosság gyermeke vagyok. «Éjtszakám már előrehaladt» (éveim múlnak), «a nappal is elközelget» (mindinkább közelebb jutok a beteljesü-

léshez), ideje tehát, hogy «elvessem a sötétség cselekedeteit és magamra öltsem a világosság fegyvereit» (Róm. 13, 12).

3.

«Boldogok, kik az Isten igéjét hallgatják és megőrzik azt.»
(Evangélium.)

A nagyböjti munka harmadik követelménye: megőrizni Isten igéjét, mert az a világosság forrása. — *a)* Erre azon tudat késztessen, hogy az Igében foglaltatik minden bölcsesség. Ezért mondja a Példabeszédek Könyve (4, 13), hogy «tartsuk meg és el ne hagyjuk, őrizzük meg, mert ez a mi életünk». — *b)* Az isteni bölcsesség forrása, az ige kialakítja és megőrzi bennünk a «hit titkát» (Tim. I. 3, 9). Ez az a «kincs, mely ránk van bízva s amelyet meg kell őriznünk» (Tim. I. 6, 20). — *c)* Az ige, ha megőrizzük, viszont minket őriz meg. «Boldog, aki megtartja ezen igéket» (Jelen. 22, 7), mert ő is «megőriz minket a megpróbáltatás idején» (U. o. 3, 10).

Elhatározás: Isten igéjét megőrzöm, elmélkedem felette, elmélyítem ismeretét és segítségével kialakítom a «hit titkának» termékeny kultúráját.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni hétfő.

A szíriai Námán esete (Szentlecke) a mai liturgia közvetítésével a megváltás kegyelmét szemlélteti. Ezzel kapcsolatos gondolatainkat a következő pontokban dolgozzuk fel: 1. A keresztség. 2. A bűnbánat. 3. Az elvettetés.

1.

«Menj s fürödj meg hétszer a Jordánban s akkor tested visszanyeri egészségét és megtisztulsz.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke a szíriai Námán közismert esetével foglalkozik és részletesen jelenti, hogy Szíria királya Elizeus tanácsára és közvetítésével hogyan szabadult meg súlyos betegségétől. A szíriai király, aki a Prófétát színről-színre nem is látta, csalódott, mikor közölték vele Elizeus parancsát. Elvárta ugyanis, hogy a

Próféta sajátkezűleg fogja meggyógyítani. Szolgái és bizalmasai mégis rábeszélték, hogy engedjen a Próféta üzenetének és fogadja meg tanácsát. Elizeus utasítása sikeresnek bizonyult, mert a király meggyógyult és hálát adott az egy igaz Istennek. Námán esete a megváltás kegyelmének egyik plasztikus jelképe. A Jordánban való fürdés pedig a kegyelem kiindulópontjának, a keresztségnek szimboluma. — *a)* A megváltás kegyelme azzal kezdi működését, hogy eltörli az eredeti bűnt, szükség esetén megszabadít a személyesen elkövetett vétkektől, új életre kelt, beleilleszt a misztikus Krisztus-testbe és természetfölötti életre képesít. A keresztség nyomában — ezt jelképezi a szíriai Námán gyógyulása — új, nemes és természetfölötti élet fakad. Ezért mondja Szent Pál: «Vagy nem tudjátok, hogy mind, akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusban, az Ő halálában keresztelkedtünk meg. Eltemettettünk tehát Vele együtt a halálban a keresztség által, hogy amint az Atya dicsősége feltámasztotta Krisz-

tust halottaiból, épúgy mi is éljünk új életet» (Róm. 6, 3—5). — *b)* A keresztség szentsége által Krisztusba öltöztünk. Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében arról beszél, hogy a «régi ember azért feszíttetett meg Vele (Krisztussal), hogy a bűn teste lerontassék és ne szolgáljon többé a bűnnek» (6, 6—7). Ezt kiegészítőleg figyelmezteti a galatákat (3, 27), hogy «mindnyájan, akik Krisztusban megkereszteltettünk, Krisztust öltöttük magunkra». A keresztség tehát új embertípust alakít, amely fővonásaiban Krisztushoz hasonló, és alapvető értékeit a Krisztusba való beöltözésnek köszönheti. — *c)* A keresztség ezenkívül összekötőkapocsként szerepel a megkereszteltek között: mert «amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test, úgy van Krisztus is. Ugyanis mi mindnyájan egy lélekkel egy testté kereszteltettünk, akár zsidók, akár pogányok, akár szolgák, akár szabadok; és mindnyájan egy lélekkel itattattunk. Mert a test sem egy tag, hanem sok» (Kor. I. 12—

14). Ugyanezt említi Szent Pál a galatáknak is: «Nincs többé zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban» (Gal. 3, 28). A keresztség tehát azon alapvető elem, melyre a Corpus Christi Mysticum (a misztikus Krisztus-test), a nagy világ-Egyház lüktető élete van felépítve. E szentség felbecsülhetetlen kihatásának köszönjük a felbonthatatlan egységet, amelybe mint egy testbe — melynek Szent Pál szerint sok tagja van — tömörült össze a megkereszteltek beláthatatlan tömege.

Elhatározás: Behatóan foglalkozom a keresztség szentsége lényegével és beleilleszkedem az általa alakított légkörbe. Megfontolom, hogy a szentség felvétele mily következményekkel jár és a keresztség kegyelmével felújítom magamban mindazon elhatározásokat, amelyek alkalmasak arra, hogy az említett következményekhez mindenben alkalmazkodjam.

2.

«Bárcsak lett volna az én Uram annál a prófétánál, aki Szamariában vagyon, biztosan meggyógyította volna a poklosságtól, melyben vagyon.» (U. o.)

A sziriai Námán Elizeus tanácsára a Jordánba szállt és ezáltal visszanyerte egészségét. Esete annyiban is jelképe a megváltásnak, amennyiben a bűnbocsánat kegyelmének kihatásait domborítja ki plasztikus elevenséggel. A bűnbocsánat lényegesen hozzátartozik a megváltáshoz, és Námán, aki a Jordán vizében a poklosságtól szabadult meg, erősen emlékeztet a bűnbánat szentsége élő forrásainak lelket tisztító és újból megváltó hatalmára. Námán esetével kapcsolatosan megtudjuk, hogy mit kell tennünk, ha bűneink bocsánatát akarjuk elnyerni. — *a)* Elsősorban bocsánatot kell kérni Istentől, ami egyúttal azt is jelenti, hogy lelki egészségünket komolyan vissza akarjuk szerezni. Námán a Prófétához fordult, aki a Jordán vizébe küldte fürödni. Mi is Isten helyetteséhez, a gyóntatóhoz megyünk, aki a bűnbánat szent-

ségéhez, mint forráshoz vezet, hogy lelkünk abban megtisztuljon. Már az Ószövetség kinyilatkoztatása is ezt tanácsolja: «Vétkeztél fiam, ne tedd még egyszer, s előbbi bűneid miatt is imádkozzál, hogy megbocsáttassanak neked» (Sir. 21, 1). A Zsoltáros pedig a bocsánatkéréssel egybekötött boldogságról beszél, mikor azt mondja: «Boldogok, kiknek gonoszsága bocsánatot nyer s kiknek bűne el van takarva» (31. Zsolt. 1). Az isteni Megváltó pedig egyenesen felszólít az Úr imádságában, hogy bűneinkért bocsánatot kérjünk, bűnbocsánatért esdekeljünk (Luk. 11, 4). — *b)* Megkönnyíti a bocsánatkérés aktusát az a tudat, hogy a Megváltónak «hatalma van a bűnöket elengedni» (Márk 2, 10). Az isteni Megváltó, mint az Evangéliumok jelentéseiből tudjuk, számtalan bizonyítékát adta bűnbocsátó hatalmának. — *c)* A bocsánatkérés gesztusával a bánat jár együtt. Midőn Krisztus azt mondja, hogy «ha vétkezik ellenünk atyánkfia, dorgáljuk meg őt, és ha megbánja, bocsássunk meg neki» (Luk. 17, 3), akkor

annál inkább megköveteli, hogy a bocsánatkéréssel a legőszintébb és mindenre kiterjedő bánatot kapcsoljuk össze. Bocsánatkérésünk enélkül terméketlen volna és nem érné el célját. — *d)* Ezzel kapcsolatban tudnunk kell, hogy Isten az Ő nagyobb dicsőségére engedi el vétkeinket. Szent János mondja, hogy «megbocsáttatnak bűneitek az Ő nevéért» (Ján. I. 2, 12). A bűnbocsátó hatalom gyakorlása az Isteni Megváltó nagyobb dicsőségére válik, míg a bűnbocsánat nyomában fakadó új élet az örök Atyát dicsőíti meg. Ez a gondolat is megkönnyíti és lendületessé teszi magatartásunkat, midőn Istenhez közeledünk, hogy Tőle bűneink bocsánatát kérjük.

Elhatározás: Bűnbocsánatra mindenkor szükségem van. Lelki életemet úgy szervezem meg, hogy soha halálos vétekben ne maradjak. Bocsánatos bűneimtől és egyéb gyarlóságaimtól pedig a gyakori és jól végzett szentgyónás által szabadulok meg. Benső álla-

potomnak megfelelően pontosan kijelölöm gyónásaim idejét. Ettől semmi körülmény között sem térek el. Már most kezdek felkészülni húsvéti gyónásomra. Gyónásaim által is csak Isten dicsőségét akarom nagyobbítani.

3.

«Igazán mondom nektek, sok özvegy vala Illés napjaiban Izraelben . . . azok közül egyikhez sem küldeték Illés, hanem csak a szidoniai Szareftába az özvegyasszonyhoz és sok poklos vala Izraelben Elizeus próféta idejében, de azok közül senki sem tisztult meg, hanem csak a szíriai Námán.» (Evangélium.)

A megváltás kegyelmével együtt jár az a nagy elvettetés, amelyről a mai Evangélium emlékezik meg. Eszerint azok, kik a kegyelemben való részesülésre elsősorban lettek volna hivatva, kizárattak abból, míg olyanok, kiknek Isten országára semmi joguk sem volt, befogadtattak abba. — *a)* Krisztus is mondja, hogy sok bélpoklos volt Elizeus korában és sok

támogatásra szoruló özvegy Illés idejében és mégis csak egy részesült segítségben és csak egy gyógyult meg. A többi nem érdemelte meg, hogy ezen előnyben és kegyelemben részesüljön. Ebből azt tudjuk meg, hogy a megváltás kegyelmében való részesülést is feltétlenül ki kell érdemelni. — *b)* Námán esetében különösen feltűnik, hogy nem Izrael fia szabadult meg a poklosságtól, hanem egy idegen, a szíriai Námán. Ez már Izrael elvetettségének előjele és a pogány népek hivatottságának bizonyítéka. — *c)* A Próféta is elsősorban ezekhez a kiválasztottakhoz küldetett. Krisztussal is így vagyunk, Aki, midőn Izrael a megváltás kegyelmét láthatólag visszautasította, a pogány nemzetekhez fordult és azokat hívta meg Isten országába. — Ha nem becsüljük meg a megváltás kegyelmét, akkor könnyen eljátsszuk azt és helyünket Isten országában mások, a nem hivatottak foglalják el. Ha nem becsüljük kellőkép földi hivatásunk, Isten által kijelölt munkakörünk kegyelmét, méltatlanokká válunk annak élvezetére

és Isten másokat hív meg, hogy általuk töltse be helyünket.

Elhatározás: Az elvettetés lehetőségének veszélyeit folyton szem előtt tartom és őszinte törekvéssel azon vagyok, hogy a megváltás kegyelmét tökéletes keresztény életem által megbecsüljem. Hivatásom kegyelmét sem akarom eljátszani és Isten által kijelölt munkakörömet teljes erővel töltöm be, nehogy az Úr elvessen és mást hívjon meg helyettem.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni kedd.

«Szeplőtelen leszek és tiszta maradok a nagy vétektől» (Graduálé), ha folytatom a már régen megkezdett nagyböjti munkámat és megfelelek további követelményeinek. — Munkaprogrammomat a következő pontokba foglalom össze: 1. Az üdvös megtartóztatás adománya. 2. A világias szellem ellensúlyozása. 3. A szeplőtelen életút és az igazság cselekedetei.

1.

«Hallgass meg minket Mindenható és irgalmas Isten és add meg nekünk kegyesen az üdvös megtartóztatás adományát.» (Kollekta.)

«Elméne tehát az asszony és rázárá magára és fiára az ajtót és azok adogatták az edényeket, ő pedig töltögetett. Mikor azután megteltek az edények, mondá fiának, hozz ide nekem még edényt, de azt felelé, nincsen. Ekkor megálla az olaj.» (Szentlecke.)

«Semmi méltó ellenértéke sincs a mértékletes léleknek» (Sir. 26, 20), mondja a kinyilatkoztatás és a mai liturgia nem hiába követeli meg tőlünk, hogy nagyböjti programmunkba a megtartóztatást is felvegyük. — *a)* A megtartóztatás, melynek a Kollekta szavai szerint egyik legszebb eszköze a böjt, főképen önfegyelmet és egyensúlyt jelent. Önfegyelmet annyiban, amennyiben mindennel az isteni kinyilatkoztatás és a józan belátás adta mértékben élünk. Egyensúlyt pedig annyiban, amennyiben a megtartóztatás lehetetlenné teszi a szenvedély túltengését, az anyagba való elmerülést, a lelki értékek el-

hanyagolását s ezáltal az előbb említett mérték szerint mind a testnek, mind a léleknek megadja, amire szüksége van. Ennek nyomában harmónia keletkezik s ez vezet egyedül a benső egyensúly tökéletes kialakulásához. Aki tehát ki akarja alakítani s meg akarja őrizni magában a benső egyensúlyt, annak fegyelemre kell törekednie és megtartóztatást kell gyakorolnia. — *b)* A megtartóztatás Szent Pál szerint a «lélek gyümölcse» (Gal. 5, 23), mert csak a kegyelemben és benső erőben bővelkedő lélek képes magát arra a fegyelemre nevelni, amely nélkül a megtartóztatás erényét nem lehet gyakorolni. — *c)* A megtartóztatásnak, és ez különösen hozzátartozik a nagyböjt szelleméhez, egyik legszebb eredménye és sikere a benső kegyelemgazdagságban és duzzadó életerőben való bővelkedés. E gazdagság szimbolumát a Szentleckében találjuk meg. Az asszony, aki Elizeushoz fordult segítségért, meghallgattatásra talált és Isten kegyelméből nagy bőségben részesült : olajoskorsója addig nem fogyott ki, míg

minden edénye meg nem tellett. Az önmegtartóztatás a bibliai asszonyhoz tesz hasonlóvá. Szegénységre, egyszerűségre, fegyelemre és nélkülözésre nevel, de amikor annak eljön az ideje, edényeinket olajjal tölti meg s természetfeletti kegyelmi gazdagsággal kárpótol.

Elhatározás: A nagyböjt hátralevő napjaiban különös lelkiismeretességgel gyakorlom az önmegtartóztatást. Ebben saját életkörülményeim lehetőségeihez alkalmazkodom. Nagy súlyt fektetek az önfegyelemre és ezáltal a benső önmegtartóztatásban is gyakorlom magam.

2.

«E szent misztérium által, kérünk Uram, jöjjön el megváltásunk gyümölcse és tartson vissza minket a világi túltengésektől és juttasson az üdvös adományokhoz.» (Szekréta.)

A Szekrétában azért a kegyelemért könyörgünk, hogy Isten a fegyelmezetlenségtől óvjon meg minket, amely

rendszerint a világias szellem túltengésében nyilvánul meg. A nagyböjtöt, mint már említettem, nem hiába nevezzük az Egyház lelkigyakorlatos idejének, mert liturgiájának megfelelően önfegyelemre nevel. Ezzel kapcsolatban ellensúlyozza a világ szellemét és hathatós módon őriz meg az elvilágiasodástól. Ez mindenkire, tehát nemcsak papokra és szerzetesekre vonatkozik. Mint kereszténynek is Krisztus szellemét kell követnünk és mindannak, ami ezzel ellenkezik, ellent kell mondanunk. A világias szellemtől erélyesen el kell fordulnunk, mert — *a)* megöli Isten igéjét és akadályozza Krisztus szelleme kibontakozását. Ezen értelemben mondja Krisztus az igéről szóló példabeszédben, «hogy ami a tövisek közé vetődött, az, aki az igét hallja, de világi gondok és a gazdagság csalárdsága elfojtják az igét és gyümölcstelen marad» (Máté 13, 22), már pedig az isteni ige világossága nélkül nem találjuk meg az Istenhez vezető utat. — *b)* A világias szellem botrányokhoz szokott vezetni és ezáltal nagy kárt

okoz a lelkekben. Igaz ugyan, hogy «szükséges, hogy botrányok legyenek, mindazonáltal jaj annak az embernek, aki által a botrány történik» (Máté 18, 7). Nem tartozhatunk azokhoz, akik Krisztus igéjének ellentmondó, túlságosan világias és sok esetben bűnös magatartásuk által botrányt okoznak, és azért őrizkedjünk a világ szellemében való elmerüléstől. — *c)* Isten mindennek ellenére végtelenül szereti a világot. Szent János azt mondja, hogy «úgy szerette Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki Őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen» (Ján. 3, 16). Azt akarja, hogy «a világ tiszta és szeplőtelen vallásosságra tegyen szert, amennyiben szeplőtelenül őrzi meg önmagát» (Jakab 1, 21). Ennek következtében el kell fordulnunk mindattól, amit világias szellemnek nevezünk. — *d)* Isten ennek megvalósításában segítségünkre siet, amennyiben a keresztények közösségét jelenlétével szenteli meg és saját szellemével élteti. Azért mondja Krisztus a mai Evangéliumban, hogy ahol

ketten vagy hárman összejönnek az Ő nevében, Ő ott van közöttük (Máté 18). A szellem, amely a közösséget élteti, oly gazdag és erős, hogy szám-űzi a lelkekből a világias szellemet és megmenti őket az elvilágiasodás veszélyétől.

Elhatározás: Nagyböjti munkámban különös súlyt fektetek arra, hogy óvakodjam a világ szellemétől. Tudom, hogy nem zárkózhatom el előle, mert a világban kell élnem, mint pap vagy szerzetes a világban kell működnöm, de tökéletes önfegyelmem által törekszem arra, hogy e szellem ne verjen bennem gyökeret és ne ártson lelkemnek.

3.

«Uram, ki lakozhatik sátradban, vagy ki tartózkodhatik szent hegyeden; Az, aki szeplőtelenül jár és igazságra törekszik.» (Kommúnió.)

Szeplőtelen utakon járni és igazságot cselekedni a velünk levő és egy közösségben élő Krisztus tanít meg. — *a)* A szeplőtelen életút eszményi bűn-

től való mentességet tételez fel. Ezért imádkozunk a mai Zárókönyörgésben és mondjuk: «Oltalmaddal, Urunk, védelmezz minket és minden rossztól szüntelenül őrizz meg». Ezalatt nemcsak a halálos bűntől való mentességet értjük, hanem minden szándékos és tudattal elkövetett bocsánatos bűnt és gyarlóságot is. — *b)* A szeplőtelen út még szeplőtelenebb lesz, ha mentesítjük, amennyire tőlünk telik, minden gyarlóságtól. Erre különösen az eucharisztikus élet és belső lelki kultúra képesít. Ezért könyörgünk a Posztkommúnióban, hogy «a szent Misztérium által kiengesztelt Urunktól a bűnbocsánat után bőséges kegyelmet nyerjünk» és ezáltal gyarlóságaink ellen annál hathatósabban küzdhessünk. — *c)* A szeplőtelen életút az Isten országába kanyarodik be és abban csendül ki. Ezáltal megfelel Isten elvárásának. Beleilleszt Isten országába és arra képesít, hogy az igazságot cselekedjük. Szent Pál mondja: «Isten országa ugyanis nem étel és nem ital, hanem igazság, béke és öröm a Szentlélekben» (Róm. 14, 17).

Elhatározás: Életutam, bármily nehézségen, ellenmondáson és küzdelmen vezessen is keresztül, mindig szeplőtelen legyen, Isten országa felé irányuljon és úgy alakuljon, hogy feltétlenül az igazság cselekedetei valósuljanak meg.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni szerda.

«Megmutatod az élet útját nekem» (15. Zsolt. 11. Kommúnio) mondja a mai liturgia és ezáltal figyelmeztet, hogy az Úr törvényhozása által vezet és őriz meg az egyedül helyes úton. Ezzel kapcsolatban a következő igazságokról elmélkedünk: 1. A törvény. 2. A jó szándék. 3. A hagyomány.

1.

«*Magatok láttátok, hogy az égből szólottam hozzátok, ne csináljatok tehát ezüst-isteneket és ne csináljatok arany-isteneket magatoknak. Oltárt földből csináljatok nekem és azon mutassátok be egészen elégő és békeáldozatotokat . . . minden olyan helyen, hol emléke lesz nevemnek.*» (Szent lecke.)

A mai Szentlecke a Szinai hegyén történt törvényhozás fenkölt jelenetét közvetíti. A liturgia ezáltal arra mutat rá, hogy Isten törvényhozása által kormányozza életünket és őriz meg az üdvösséghez vezető úton. A törvény ennek következtében nagy szerepet játszik életünkben. Erre következő tulajdonságai képesítik: *a)* A törvény felülmúlhatatlan erkölcsi tekintéllyel bír, mert Istentől származik. A mai Szentleckében olvassuk, hogy Isten mily nyomatékkal figyelmezteti az izraelitákat: «Magatok láttátok, hogy az égből szólottam hozzátok». A megszólalás az isteni törvény kihirdetése volt. Az Úr ezáltal rámutatott a helyes életútra és megtanított azon kellő magatartással járni. A törvény megtartása tehát nem ütközik rendkívüli nehézségekbe, mert folyton szemünk előtt lebeg isteni eredete és az a tudat, hogy a törvényhozás pillanatában megszólaló Isten a törvény paragrafusaiba öntötte kormányzó szent akarata megnyilvánulását. — *b)* Az isteni törvény, mint a mai Szentleckéből is kitűnik, a külső csele-

kedeteket is kormányozza. Nagy körültekintéssel és az emberi élet szükségleteinek tekintetbe vételével irányítja ezeknek alakulását. Egyes előírásai útmutatásul szolgálnak, amelyből megtudjuk, mit és hogyan kell cselekednünk és mit nem szabad tennünk, ha Isten szent akaratának kívánunk megfelelni. — *c)* A külső cselekedetek irányítása segítségével az isteni törvény a belső lelkületet is alakítja. A törvényhozás ugyanis arra nevel, hogy necsak a betűt tartsuk szem előtt és necsak külső cselekedeteinkkel alkalmazkodjunk a törvény parancsához, hanem azt a szellemet is meglássuk, amely a törvényt diktálta és annak megfelelően alakítsuk ki magunkban is az életünket kormányzó szellemiséget. Ennek nyomában fejlődik ki bennünk a belső lelkület, amely nem egyéb,mint a törvény szellemének legnemesebb visszatükröződése.

Elhatározás: A törvény hű embere akarok lenni és mindenben elfogadom az isteni törvényhozás által közvetített irányítást. Az Egyház emberi eredetre vissza-

vezethető törvényeiben is Isten kezét látom, aki az Egyházat megfelelő törvényhozásra jogosította. Ennek megfelelően az egyházi (szerzetesi) törvényeket is nagy pontossággal tartom meg. A világi törvényhozásban is, amennyiben nem ellenkezik a hit törvényével, Isten akarata megnyilvánulását ismerem fel és annak megfelelően cselekszem.

2.

«*Halljátok és értsétek meg, nem az szennyezi be az embert, ami szájába bemegyen, hanem ami a szájból kijön . . . Ami pedig a szájból kijön, a szívből származik és az teszi tisztátalanná az embert, mert a szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, lopások, hamis tanuságok, káromlások.* (Evangélium.)

A törvény hűséges megtartásában a jó szándék játszik vezetőszerepet. Ez teszi termékennyé és érdemteljessé. Enélkül a törvény előírásainak megtartása csak külső máz és lélektelen forma minden benső tartalom és jelentőség nélkül. A törvényhűséggel együtt-

járó jó szándék megkívánja, hogy — *a)* a törvényt a törvényhozó iránti engedelmességből tartsuk meg. Tehát nem félelemből, haszonlesésből, emberi érdekből vagy más gyarló okból engedelmeskedjünk a törvénynek, hanem azért, mert ezáltal Isten parancsolatait akarjuk megtartani, Neki akarunk engedelmességünk által hódolni és Őt akarjuk dicsőíteni. Valahányszor a törvény parancsolatai megtartásáról van szó, e szándék lebegjen előttünk és irányítsa magatartásunkat. — *b)* A jó szándék azt is megkívánja, hogy mindenekelőtt a törvény szellemének feleljünk meg. Ez azért fontos, mert különben fennáll a veszély, hogy csak külsőségekhez ragaszkodunk és így a törvény, amely mint említettük, belső lelkületet alakít, nem éri el célját. Mindenekelőtt tehát azon szellemet kell vizsgálnunk és megismernünk, amely a törvényt sugalmazta és amelynek bennünk meg kell valósulnia. — *c)* Tegyük mindezt szeretetteljes meggyőződésből, hogy ezáltal *α)* saját lelki érdekünket szolgáljuk, mert a törvény megóv a bűntől és erényes életre nevel,

β) és hogy ezáltal is bebizonyítsuk Isten iránti őszinte és odaadó szeretetünket. A szeretet ugyanis a cselekedetek által tesz tanubizonyságot őszinteségéről. Minél nagyobb áldozatokkal járnak ezek együtt, annál jobban mutatják, mily nagy és termékeny bennünk a szeretet szelleme. Ezzel is csak Istent akarjuk megörvendeztetni és dicsőségét nagyobbítani.

Elhatározás: A fősúlyt arra fektetem, hogy cselekedeteim elsősorban az isteni törvény alapkövetelményeinek feleljenek meg, másodsorban pedig a megfelelő jószándék felújítása által váljanak termékennyé.

3.

«Miért hágják át tanítványaid az öregek hagyományát?» (U. o.)

A farizeusok, akik a mai Evangéliumban Krisztusnak szemére hányják, hogy a tanítványok áthágják az öregek hagyományait, nem tudtak a hagyománnyal helyesen bánni, mert lényegéről és jelentőségéről hamis fo-

galmat alkottak maguknak. Ennek következtében letértek a helyes útról és mint Krisztus mondja, arra használták fel, hogy megszegjék miatta Isten parancsát. (Evangélium.) A hagyománynak annyiban van jelentősége, amennyiben kiegészítése a törvénynek. Csak akkor létjogosult, ha a törvény keretein belül mozog és nem ütközik annak parancsolataiba. Ezen előfeltétel betartása mellett feltétlen tiszteletreméltó, mint — *a)* a törvényből kiforrott életforma. A törvény csak parancsolatot ad és körvonalakat húz meg. A hagyomány kitölti e keretet és megtanít, hogy hogyan kell a törvényszabta parancsokat a mindennapi élet gyakorlatára alkalmazni. Más szóval, a törvényadta parancsok célszerű és nemes gyakorlatának művészetére nevel. — *b)* A hagyomány azért is tiszteletreméltó, mert kiindulópontja a törvényhez hű lelkek őszinte jóakarata. Ezek feltétlenül a törvényhez akartak alkalmazkodni és lelkiismeretesen keresték a gyakorlatban a legjobban beváló megoldást. Igy alakult ki az idők folyamán a hagyomány,

melynek életet alakító és jellemet nevelő jelentőségét senki sem vonja kétségbe. A hagyomány tehát megkönnyíti és széppé teszi a törvény megtartását. Az elvont gondolatba, a száraz parancsolatba, tilalomba életet önt, megeleveníti, nemes formába tömöríti és a törvényhozó szándékának megfelelően lelket ad neki.

Elhatározás: Tisztelem a hagyományt és feltétlenül alkalmazkodom hozzá. Ezáltal a törvény iránt tanusított hűségemet tökéletesítem, lendületessé és termékennyé teszem.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni csütörtök.

«Én vagyok a nép megváltója, úgymond az Úr» (Introitus). Isten tényleg, mint a mai liturgia mondja, gyermekei üdvössége, mert feltétlen megbízhatósággal mindenütt jelen van, ahol szükség van Reá. A mai liturgia Isten üdvös és kegyelemteljes jelenlétét szemlélteti. Ennek világosságában a következő igazságokkal ismerkedünk meg:

1. Isten jelenléte cselekedetekkel van összekötve. 2. Isten jelenléte az Egyházban. 3. Az isteni jelenlét sokoldalúsága.

1.

«*Jobbítsátok meg utaitokat és törekvéseiteket és veletek lakom e helyen.*» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke szövegét Jeremiás próféta híres — a templom kapujában tartott — beszédéből veszi. Ebben arra utal, hogy Isten jelenléte bizonyos cselekedetekhez van kötve. A Prófétát az Úr azért állította a templom kapujába és kényszerítette erélyes felszólalásra, hogy az ószövetségi híveket templomában való jelenlétére emlékeztesse. E jelenlétét természetesen nem lehet összehasonlítani az újszövetségi, az Eucharisztiában nyilvánuló jelenlétével. Ha Jeremiás kapubeszédének gondolatait az Újszövetség jellegzetes körülményeire alkalmazzuk, akkor azon cselekedetekkel és teljesítményekkel ismerkedünk meg, amelyekhez az Úr jelenléte van kötve. — *a)* Az isteni jelenlét és a bennünk való

lakozás kiindulópontja a megszentelő kegyelem. Isten csak akkor van jelen és lakozik bennünk, ha kegyelmi állapotban vagyunk. A keresztény élet egyik alapvető kötelessége arra vigyázni, hogy a kegyelem ki ne fogyjon és a kisebb (bocsánatos) bűnök fokozatosan felhalmozódó sokasága terméketlenné ne tegye. — *b)* Jeremiás beszédéből az is kitűnik, hogy e kegyelmi alapon az Isten által előírt cselekedeteket kell teljesítenünk, amelyeket a Próféta vázol részletesen. A kegyelmet azért kapjuk, hogy képesek legyünk Isten elvárásának megfelelni, igényeit kielégíteni és az általa megkövetelt cselekedeteket megvalósítani. A kegyelemmel élni kell, fel kell használni, és a benne rejlő feszítő erőt a megfelelő cselekedetek kialakításában kell levezetni. — *c)* A Próféta beszédéből az is kitűnik, hogy e kegyelmi alapon kerülni kell a rosszat, vagyis mindazt, ami Isten akaratába ütközik és ellentmond szent parancsolatainak. A kegyelmet eszerint nemcsak építésre, felépítő munkára, hanem védelemre és a bűntől való megóvásra is fel kell hasz-

nálni. Ezáltal t. i., ha az említett előfeltételeket megvalósítjuk, méltóvá tesszük magunkat Isten bennünk való lakozására.

Elhatározás: Nem szabad megelégednem azzal, hogy Isten a legméltóságosabb Oltáriszentségben jelen van templomainkban. Arra is szükség van, hogy Isten jelenlétével magánéletemet is megtermékenyítse. Elmélkedésem alapján kellő elhatározásokkal teszem lehetővé, hogy Isten jelenléte által bennem lakozzék.

2.

«*Felkelvén Jézus, a zsinagógából Simon házába méne.*» (Evangélium.)

A mai szentmise Evangéliumából megtudjuk, hogy Krisztus, miután a hivatott, a kiválasztott nép tanítása elől elzárkózott, felkelt és elhagyta a zsinagógát. Ettől a pillanattól kezdve Isten jelenléte az ószövetségi templomban megszűnt. Elfordult a meghí-

vottaktól és jelenléte kegyelmét azoknak ajándékozta, akik jobban megérdemelték. Betért Simon Péter, az apostolfejedelem házába és ezáltal megkezdette termékeny jelenlétét az Újszövetség Egyházában. Azóta nem szűnik meg az Egyházban, misztikus testében — mint Szent Pál mondja — jelen lenni és annak életét megtermékenyíteni. — *a)* Krisztus jelenléte Simon Péter házát betölti és teljesen átváltoztatja. A fejlődő Egyház középpontjává teszi. Igy vagyunk az Anyaszentegyházzal is. Isten jelenléte az egész Egyházat betölti és a misztikus Krisztus-test minden egyes élő tagjára kiterjed. E jelenlétnek köszönhetjük az Egyház termékenységét, lelketmentő és megváltói munkásságnak minden kézzelfogható sikerét. — *b)* Krisztus azáltal, hogy betért Simon Péter házába, jótéteményei és kegyelemajándékai kiinduló pontjává tette. Jelenlétét közvetlenül azzal kezdi meg, hogy a forró lázban szenvedő rokont — mint a mai Evangélium jelenti — meggyógyítja. E szimbolikus cselekedet előképe an-

nak a kegyelemteljes isteni működésnek, amelyet Krisztus a hét szentség kegyelemközvetítése által mindmáig kifejt. — *c)* Krisztus jelenléte Simon Péter házát menedékhellyé teszi, amelyben mindenki szeretetre, megértésre, segítségre és támogatásra talál. Akinek erre van szüksége, annak Simon Péter háza küszöbét kell átlépnie, vagyis az Anyaszentegyházhoz kell fordulnia, amelyben Krisztus jelen van és tovább él, hogy mindnyájunknak segítségére legyen.

Elhatározás: Krisztus Egyházában való jelenléte tudata élénk és eleven legyen. Annyiban nyilvánuljon meg, amennyiben az Egyházban keresem Krisztus jelenlétét és közvetítésével részesülök kegyelmében. Hálából forrón szeretem az Egyházat, mint Krisztus élete földi folytatását és minden ügyét komolyan szívemen viselem.

3.

«Naplementekor pedig mindazok, akiknek különböző bajokban szenvedő betegeik valának, hozzávivék azokat. Ő pedig mindegyikre rátévén kezeit, meggyógyítá őket... midőn pedig megvirradt, kimenvén egy puszta helyre vonult és a seregek keresik vala őt és megtalálván, tartóztaták, hogy ne menjen el tőlük Kiknek Ő mondá: Más városoknak is kell hirdetnem Isten országát; mert azért küldettem.» (U. o.)

A mai Evangélium fentidézett része az isteni jelenlét megoszthatatlan sokoldalúságát állítja szem elé. Arra is rámutat, hogy e sokoldalúság kimeríthetetlen és legfőbb értéke a misztikus Krisztus-testnek, az egyházi közösségnek. — *a)* A mai Evangélium megemlíti, hogy Krisztus jelenlétét és annak jótéteményeit mindenki akarja élvezni. Mindazok, kiknek különféle bajaik és betegségeik voltak, Simon házába jöttek és Krisztushoz fordultak segítségért. E természetes magatartás számunkra is mérvadó és megmutatja, hova kell fordulnunk, ha segítségre szorulunk és bajban vagyunk. Ezenkívül arra is utal, hogy Isten jelenlétét

keresnünk kell és megmondja, hogy hol találhatjuk. — *b)* Krisztus azokkal szemben, akik tartóztatni akarják és megkísérlik magukhoz kötni, a nagy többség, az idegen falvak, városok és országrészek ínségére utal. Ezáltal figyelmeztet, hogy nem szabad szűkkeblűnek lenni és arra kell törekedni, hogy az Úr jelenlétéből mindenki kegyelmet meríthessen. Ezzel kapcsolatban az összetartás és együttérzés szent kötelességét is szem elé állítja és figyelmeztet, hogy mint egy test és egy lélek, egymás iránt is érdeklődjünk és az Úr kegyelme segítségével bajainkban kölcsönösen segítsünk egymáson. — *c)* Krisztus, mint az Evangélium jelenti, nem hagyta magát tartóztatni, és azt mondta, hogy másoknak is hirdetnie kell az Isten országát, mert azért küldetett. Útrakelt és bejárta Galileaát, hogy e küldetésének megfeleljen. Ezáltal kielégített mindenkit és jelenléte kegyelmét mindazoknak megadta, akiknek arra szükségük volt. Ezenkívül azt is bebizonyította, hogy jelenléte felfokozhatatlan, isteni gazdagsága korlátlan. Bármilyen nagy legyen

is az ínség és beláthatatlan azoknak sokasága, akik Krisztus erejét igénybe veszik, ereje nem apad el és nem kevesbül azon teljesítmények által, melyek az Egyházban való jelenlétével együtt járnak.

Elhatározás: Az isteni jelenlét sokoldalúságát kettős értelemben használom fel. Elsősorban saját magamra gondolok és e jelenlét által önnön magam nem csekély lelki igényét elégítem ki. Másodsorban felebarátaim, embertársaim állanak szemem előtt, akiket arra nevelek és tanítok, hogy a jelenlétet szintén kihasználják és belőle mindazt az erőt merítsék, amelyre életalakításukhoz szükség van.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni péntek I.

A mai liturgia kíséretében az élővizek forrásához zarándokolunk, hogy abból szükség szerint merítsünk. Ezzel kapcsolatban a következő igazságokkal foglalkozunk: 1. A Horeb csodá-

latos sziklája. 2. Krisztus az élő víz forrása. 3. A «Salvator Mundi».

1.

«Azzal felemelé Mózes a kezét, rá-üte kétszer a bottal a sziklára és bő-séges víz fakada, úgyhogy ihatott a nép és jószága.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke azon csodálatos eseményt állítja szemünk elé, amelyben Mózes és Áron, a nép vezérei, a rettenetes vízhiány alkalmából Istenhez fordultak segítségért. Az Úr meghallgatta kérésüket: a sziklából víz fakadt. A vezetőket azonban, akik kételkedtek hatalmában, megbüntette. E fenséges jelenetnek nagy jelentősége van, mert szimbolikus módon a kegyelmi élet csodáit magyarázza. — *a)* A rettenetes vízhiány veszélyes lázadáshoz vezetett. A nép, amely szomjúságát nem tudta oltani és jószágát nem volt képes itatni, a tűző nap hevében Isten és az általa kijelölt vezetők ellen forrongani kezdett. Természetfeletti fennsíkra áttéve e veszélyes állapot, azt a helyzetet jelképezi, amelybe az emberi lélek akkor jut, ha kifogy belőle a kegye-

lem. A kegyelem elapadása is rendbontáshoz, belső forrongáshoz és általános bomláshoz vezet. A kegyelem ugyanis azon élő víz, amely életképessé teszi a lelket. Mint a test nem tud meglenni víz nélkül, úgy a lélek sem tudja nélkülözni a természetfeletti élet élő vizét, a kegyelmet. Ennek hiányában felfordul a belső egyensúly, megszűnik az Istennel való kapcsolat, felszabadulnak a szenvedélyek és uralmuk alá hajtják a lelket. A lélek kegyelemhiánya a belső életet veszélyezteti komolyan, és ha idejekorán nem támad segítség, végleges belső halálhoz vezet. Nagy súlyt kell fektetnünk arra, hogy a kegyelem lelkünkben soha ki ne apadjon. — *b)* A felelős vezetők, Mózes és Áron Istenhez fordultak és forró imában kérték az Úr segítségét. Az Úr meghallgatta kérésüket és csodát művelt. Eszköze ennek Mózes volt, aki botjával vizet fakasztott a sziklából. Az Úr a mi esetünkben is hasonlóképen jár el és a felelős vezetők, az egyház lelkipásztorai közvetítésével, a világ sziklához hasonló sivársága közepette, felfakasztja a kegyelem élővizét.

A nép Mózes közbelépte nélkül a pusztában szomjan halt volna. A kegyelemvesztett lélek is hasonlóképen jár, ha nem fordul a felelős vezetőkhöz, az Egyház lelkipásztoraihoz és nem náluk keresi az élő víz forrását. — *c)* A közvetítőkre, a nép felelős vezetőire roppant felelősség hárul. Mózesben kétely támadt és nem hitt teljes odaadással az Úr csodatevő hatalmában. Ennek az volt a következménye, hogy az Úr felelősségre vonta és büntetésül nem engedte meg, hogy bevezesse a népet az Igéret földjére. Mózesnek, aki annyiszor tapasztalta az Úr csodatevő hatalmát és korlátlan jóságát, nem lett volna szabad kételkednie. Mint vezető, köteles volt a népet jó példájával is vezetni. Ahelyett, hogy ezt tette volna, habozott. Isten ezért szigorúan megbüntette. A lelkek vezetőivel, az Egyház lelkipásztoraival is így vagyunk. Súlyos felelősség terheli őket: lelkiismeretben kötelesek a sziklából minden szomjas lélek számára vizet fakasztani, azaz Isten éltető kegyelmét közvetíteni. Ez a tudat a kegyelmet keresők számára megkönnyíti az

utat, bizalmat gerjeszt a kegyelmet adó végtelenül irgalmas Isten és a kegyelemközvetítés eszközei, az Úr szolgáival szemben.

Elhatározás: Én is a pusztában vándorlok és szívemben hordom az isteni ígéret reménységét. A hosszú életút tikkasztó hőségében előfordulhat, hogy különös módon van szükségem a kegyelem éltető vizére. Vándorlásomat úgy szervezem meg, hogy a kegyelem vize soha se apadjon el lelkemben. De ha egyszer mégis előfordulna, akkor teljes bizalommal fordulok az Úr szolgáihoz, a lelkipásztorokhoz, akiket arra kérek, hogy a sziklából vizet fakasszanak és eltikkadt lelkemnek a kegyelem élő vizét közvetítsék.

2.

«*Aki abból a vízből iszik, melyet Én adok neki, soha többé nem szomjazik mindörökké; hanem a víz, amelyet Én adok neki, az örök életre szökellő vízforrás lesz benne.*» (Evangélium.)

A mai Evangélium azt a gondolatkört egészíti ki, amellyel a Szentleckében találkozunk. A Jákob kútjánál történt eseményekkel kapcsolatban arra mutat rá, hogy az élő víz, a kegyelem egyetlen és kizárólagos forrása Krisztus, az emberi nem Megváltója. — *a)* Tudnunk kell elsősorban, mennyire fontos «ismerni az Isten ajándékát». Krisztus is erre figyelmeztette Jákob kútjánál a szamariai asszonyt. Ismernünk kell tehát Isten ajándékát, az élő vizet, a kegyelmet, annak minden kihatását, nélkülözhetetlenségét és életetalakító szerepét. Azonkívül tudnunk kell, hogy ki Az, Akivel beszélünk és Akinél az élő vizet keressük. Krisztus is ezt mondotta a szamariai asszonynak és így érttette meg vele, hogy egyedül Ő az élő víz forrása. Ismernünk kell tehát az isteni Megváltót, a megváltás kimeríthetetlen gazdagságát, Krisztus irgalmas emberszeretetét és kegyelmet nyujtó jóságát. Ne kételkedjünk és habozunk, mint a szamariai asszony, hanem korlátlan bizalommal közvetlenül Hozzá forduljunk. — *b)* A kegyelem

éltető vize, amelyet Krisztus ad nekünk, örök életre szökellő vízforrássá válik bennünk. Krisztus erre is figyelmezteti a szamariai asszonyt és ezáltal velünk a kegyelem egész életre kiterjedő kihatását ismerteti meg. Aki öntudatosan és Krisztus elvárásának megfelelően merít az élő víz forrásából és arra törekszik, hogy az benne el ne apadjon, az a kegyelem és a kegyelmi kihatások egész láncolatát alakítja ki önmagában. Egyik kegyelem kiinduló pontja lesz a másiknak, a harmadiknak és ez így folytatódik tovább mindaddig, míg a lélek nem követ el bűnt és ezáltal nem szakítja meg e csodaszép láncolatot. Ebből azt a tanulságot kell levonni, hogy az oly szépen fejlődő kegyelmi láncolatot sohasem szabad megszakítani, vagy kisebb vétkek által gyengíteni. Ellenkezőleg arra kell törekedni, hogy a benső kegyelmi gazdagság tényleg az örök életre szökellő vízforrás legyen és a szökellő víz az egész életet elárassza. — *c)* Krisztus a szamariai asszonyt arra is megtanítja, hogy a kegyelem, mely Ő-

belőle, az élő vizek forrásából fakad, a tökéletes benső életet is kialakítja. Ez a magyarázata annak, hogy Isten imádói a kegyelem teljességének, az Újszövetségnek idejében, az Atyát lélekben és igazságban imádják. A kegyelem élő vize, mint a Jákob kútjánál történt események bizonyítják, tökéletes egyéneket alakít és az újszövetségi ember típusát valósítja meg. Ennek tengelye a feltétlenül uralkodó és mindent kitöltő lelkiség, amely az igazság teljes ismeretén és akadálytalan gyakorlásán alapszik. Az új embertípusban ez a beállítás mérvadó. Az élet minden egyéb vonatkozása kivétel nélkül ennek a törvénynek van alávetve.

Elhatározás: Krisztus az élő vizek forrása. Őhozzá megyek. Belőle merítek. Ehhez a liturgia közvetésére van szükségem, mert csak a liturgia nyitja meg nekem a hét szentség kapuját és ismerteti meg velem a kegyelmi élet világát. Ezt a szellemet ápolom és váltom be a mindennapi gyakorlat aprópénzére. A fő-

súlyt ebben is az Eucharisztiára fektetem és arra törekszem, hogy a bennem kibontakozó eucharisztikus kultúra (szentmiséim, szentáldozásaim, szentséglátogatásaim) a kegyelem örök életre szökellő vízforrásává váljon bennem.

3.

«Az asszonynak pedig mondák, hogy már nem a te fecsegésedre hiszünk; hanem mert mi magunk hallottuk és tudjuk, hogy ez valóban a világ Üdvözítője.» (U. o.)

A szamaritánusok páratlan intuicióval érezték meg, hogy hozzájuk is elközelgetett az Isten országa és fennhangon hirdették, hogy Krisztus, akit az asszony által ismertek meg, az emberiség Üdvözítője. Ezen eset azt bizonyítja, hogy a felénk áradó kegyelem megérezteti velünk az isteni Üdvözítő közelségét és ezáltal Krisztus teljes megértéséhez vezet. Aki a liturgikus szellemben elmerül és liturgikus életet él, az rendkívüli módon érzi meg az Üdvözítő közel-

létét és jut el Krisztus tökéletes ismeretéhez. — *a)* A liturgia ugyanis a szakrális cselekményben elsősorban Krisztus igéjét közvetíti nekünk. Mindenütt, ahol liturgikus tevékenységről van szó, Krisztus igéje csendül fel és világít rá a cselekmény és a történés belső értelmére. A liturgikus életet élők egy egyházi év keretein belül Krisztus igéjével és azoknak tanításával ismerkednek meg, akik az Ószövetségben mint az Üdvözítő előfutárjai az emberiséget Krisztus méltó befogadására készítették elő. A liturgia ezen fontos közvetítését értékelni kell. Ezt azáltal tesszük, hogy a benne felcsendülő krisztusi igére hallgatunk és annak feltárjuk lelkünket. — *b)* A liturgia a krisztusi igeközvetítés által az isteni Üdvözítő meglátásait tárja fel. Arra tanít meg, hogy Krisztus szemével nézzük a világot és azon távlatokhoz szokjunk hozzá, amelyek Krisztust jellemzik és az örökkévalóságban csendülnek ki. Meg kell azonban fontolnunk, hogy e képesség nem egyszerre fejlődik ki bennünk. Ehhez idő kell. A szükséges

időt azonban lényegesen megrövidíthetjük, ha nemcsak a liturgiában szóhoz jutó isteni igére figyelünk, hanem azt elmélkedésünk tárgyává is tesszük, hogy ezáltal megértsük belső jelentőségét és tökéletesen megközelítsük Krisztus meglátását. *c)* A mondottakból következik, hogy a liturgia, mint a kegyelem élő vizének közvetítője, azon tudást biztosítja, amelyről Krisztus szól a mai Evangéliumban a szamariai asszonyhoz. E tudás, amely teljesen felvilágosít és mindenre kiterjed, nem egyéb, mint a legfelfokozottabb vallásos és természetfölötti kultúra. E tudás, mint kultúra nem csupán gondolat, tehát száraz és minden gyakorlati vonatkozást nélkülöző theoria. Ennél lényegesen több. E tudás, mint kultúra, élet, tehát megmozdulás, fejlődés, küzdelem, védelem, kibontakozás, kicsendülés és beteljesülés. Ez nem egyéb, mint az, amit egyébként már említettünk, hogy a kegyelem, amelyet a liturgia közvetítésében Krisztustól kapunk, az örök életre szökellő vízforrássá válik bennünk.

Elhatározás: Az isteni Üdvözítő, Kinek dicsőségét a szamaritánusok oly fennhangon hirdették, az én életem üdvössége is. Közelségét keresem, jelenlétét megérzem és a liturgikus élet segítségével arra törekszem, hogy e közellét bennem mindig közvetlenebb és e jelenlét bennem mindig tökéletesebb legyen.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni péntek II.

A nagybőjt harmadik vasárnapja utáni pénteken a liturgia ősrégi szokás szerint külön misében emlékezik meg Krisztus öt sebhelyéről. E hagyományt követjük és a szent sebhelyek jelentőségéről a következő pontokban elmélkedünk: 1. A szent sebhelyek, az emberi természet megújulásának forrása. 2. A szent sebhelyek, a szabadulásunkért fizetett ár. 3. A szent sebhelyek nyoma a mi szívünkben.

1.

«*Isten, ki egyszülött Fiad szenvedése, öt szent sebe és vérontása árán a bűn által megromlott emberi természetet megújítottad, add nekünk, kérünk, hogy akik az Általa elszenvedett sebeket tiszteljük e földön, ugyanannak legszentebb vére gyümölcseiben részesülhessünk az égben.*» (Kollekta.)

A liturgia a mai Kollektában Krisztus szent sebhelyei megváltó kihatását említi. Az imaszöveg szerint a szent sebhelyek a bűn által megromlott emberi természet megújulását eszközölték. Valahányszor Krisztus imádásra méltó sebhelyeit szemléljük — és erre a liturgia szimbolizmusa különösen a nagyböjtben nyujt alkalmat — önkéntelenül arra kell gondolnunk, hogy Krisztus minden kínt azért szenvedett el, hogy megváltsa és ez által megújítsa az emberi természetet, amely az eredeti bűn következtében elvesztette egyensúlyát és teljesen megromlott. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg — *a)* hogy a Kollekta a bűn által megromlott emberi természetről beszél. Ezáltal lakonikus

rövidséggel állítja szem elé, hogy az emberi természet romlottsága, a bennünk megnyilvánuló diszharmónia benső forrongásának és egyéb rendellenességnek közvetlen oka az eredeti bűn. Ezenkívül arra is céloz, hogy a bűnbeesés következtében megromlott emberi természetben a jóra törekvő akaraterő is elgyengült, úgy hogy már nem képes az Isten-akarta rendet fenntartani. Ennek következtében az emberi természet, ha a kegyelem útján nem erősíti meg akaratunkat, másodszor is elveszhet, aminek szintén a bűn, az egyéni vétek az oka. A bűn tehát minden szempontból romlást jelent s az emberi természet szentsége ellen irányul. Őrizkedjünk a bűntől, amely annyi bajt okozott és szenteljük meg emberi természetünket. Ez a nagyböjti munka, — amely jelenleg minden időnket kitölti, — egyik legfontosabb feladata. — *b)* A mai Kollekta arról is megemlékezik, hogy Krisztus az emberi természetet legszentebb Vére feláldozása által újította meg. A megváltás ugyanis eltörölte az eredeti bűnt és annak leglényegesebb

következményét, az örök életre való képtelenséget, a lelki halált. A megváltó-áldozat tengelye Krisztus legszentebb vérének feláldozása, mert mint Szent Péter mondja, Krisztus legszentebb Vérével váltott meg minket. E véráldozat az emberi, a bűn által megromlott természetet is visszaalakította, habár nem tette jóvá az eredeti bűn minden következményét. Egyesek — és ezt Isten így látta jónak — a megváltás után is megmaradtak. Az emberi természetet a kegyelem azonban megszentelte és ezáltal arra képesítette, hogy legyőzze azokat a nehézségeket, amelyeket a megváltás nem törölt el és teljesen alkalmazkodjon a krisztusi törvényhez. A Kollekta tehát igazat mond: Krisztus véráldozata árán valóban megújította az emberi természetet. E véráldozat kegyelemteljes előnyeit élvezzük, valahányszor az Újszövetség áldozatába, a szentmisébe kapcsolódunk bele. Tegyük ezt minél többször, hogy Krisztusnak az emberi természetet megújító kegyelmében mi is részesüljünk. — *c)* A Kollekta azért

fohászkodik Istenhez, hogy a véráldozat gyümölcsében részesítsen. Ez üdvösséget és életet jelent. Krisztus véráldozata eltörölte az eredeti bűnt és képesített az örök életre. Legszentebb vérét a Megváltó azért ontotta, hogy általa üdvözüljünk. Ezenkívül új életet alakított bennünk, amennyiben a kegyelem világába illesztett bele. A vér a biológia törvényének megfelelően fizikai életünk éltető eleme. Tiszta és egészséges vér tökéletesíti életünket, míg a beteg és romlott vér aláássa egészségünket. Krisztus az eucharisztikus áldozatban megváltó vérét önti át belénk, hogy annak lüktető ereje minden gyarlóságtól megtisztítson és új, tökéletesebb életre késztessen. Az Eucharisztiában Krisztus legszentebb Vérét kell keresnünk, hogy azt magunkba véve oly belső éltető erőre tegyünk szert, amely megvált, megszentel és új életet alakít.

Elhatározás: Sokszor gondolok Krisztus szent sebeire. Ezeket bugyogó életforrásnak tekintem. Belőlük merítem em-

beri természetem fokozatos megtisztulását, akaratom megszilárdulását és életalakításom kegyelemgazdagságát. E szent Vér, amelyet mindennap megtalálok az eucharisztikus áldozatban, visszatart attól, hogy ismét bűnbe essek és ezáltal terméketlenné tegyem számomra Krisztus Golgota-áldozatát.

2.

«Méltóságodnak, kérünk Uram, legyen kellemes ez ajándék (Eucharisztia), amelyben egyszülött Fiad sebeit mint szabadulásunk árát áldozzuk fel Neked.» (Szekréta.)

A Szekréta szerint Krisztus szent sebeivel fizetett megváltásunkért. Megváltásunk árát, mint a Szekréta mondja, az Eucharisztiában találjuk meg. — *a)* Krisztus szent sebei az Eucharisztia valóságában tovább élnek és sajognak. Az újszövetségi áldozatban, a szentmisében, Krisztus Golgota-áldozata újul meg. Ehhez a szent sebek is hozzátartoznak. Az áldozat módja vértelen ugyan, ez azonban semmit sem változtat a szent sebek-

nek a szentmiseáldozatban is megnyilvánuló valóságán. Az áldozat vértelen. A szent sebek sem ontanak vért, de ott ragyognak az újszövetségi áldozatot bemutató Krisztus szent testén mint megváltásunk fájdalmas jelei és Krisztus irgalmának örök emlékei. E fényes sebhelyek, amelyek az újszövetségi megváltó áldozat cselekményéből világítanak felénk, nemcsak vannak és látszanak, hanem élnek és mint kegyelemforrás bőséges életerőt árasztanak belénk. E szent sebhelyek Krisztus kegyelmi életét lüktetik belénk, valahányszor az átváltoztatott szent Ostyát vesszük magunkhoz, és hívnak ellenállhatatlan vonzóerővel Isten házába, valahányszor ott szentséglátogatásra megyünk vagy nyilvános szentségimádást végzünk. E szent sebek oda tartoznak az Eucharisztia misztériumához, amelyben Krisztus szent embersége nagyobb dicsőségére és kegyelemben való bővelkedésünk javára tovább élnek. — *b)* Az Anyaszentegyház kifogyhatatlan kegyelmi gazdagságát (Eucharisztia) és Krisztus megtermékenyítő ere-

jét főleg abban látom, hogy minden egyes szentmiseáldozatban, valahányszor a pap az átváltozáskor a felemelt szent Ostyában és kehelyben a megváltó Krisztust tartja az Atya felé, annak sajgóan fájó sebeire mutat, ezekre hivatkozik és nevükben esdekel irgalomért. E szent sebekkel úgy vagyunk, mint a madárfióka az anyamadár szárnyaival, vagy mint a gyermek anyja védelmező karjaival. Oltalmukba menekülünk és azokat tartjuk a fenyegető veszély elé. És midőn az isteni igazságosság lesujtó karjától félünk, az Úrnak bemutatott Eucharisztiában Krisztus véres sebeit tartjuk Isten elé. Csak ez akadályozza meg abban, hogy jogosan ránksujtson és érdemeink szerint megbüntessen. — *c)* Krisztus szent sebeit, a Szekréta tanítása szerint üdvösségünk árának kell tekintenünk. Ezért követeli meg Szent Pál (Kor. I. 6, 20), hogy «miután nagy a mi vételárunk, dicsőítsük meg és hordozzuk Istent testünkben». Az apostol felszólítása szintén eucharisztikus életre késztet. Testünkben csak akkor hordozzuk Istent, ha vele az

Eucharisztiában egyesülünk és csak akkor dicsőítjük meg az Urat, ha erre a gyakori eucharisztikus egyesülés, a szentáldozás képesít. Valahányszor tehát az Eucharisztiához közeledünk, szentmisében veszünk részt, a szentáldozáshoz járulunk, szentségimádást végzünk vagy az Eucharisztiáról elmélkedünk, fontoljuk meg, hogy ez azon vételár, amelyet Krisztus fizetett érettünk. Az Eucharisztiában találjuk meg Krisztus érettünk kiontott vérét, belőle ragyog felénk szent sebeinek dicsősége és figyelmeztet Megváltónk irgalmas szeretetére.

Elhatározás: Az Eucharisztiát a hit szemével nézem és benne mindig meglátom a szent sebek ragyogását. Ez magatartásomon is meglássék; ha misézem, minden gondolatomat, szavamat és mozdulatomat ez a tudat vezesse, ha szentáldozáshoz járulok, ez a szellem tápláljon, ha szentségláto gatást végzek, ez a vonzóerő kössön a misztikus Golgotához, a szentségházhoz és valahány-

szor térdet hajtok, kalapot emelek vagy keresztet vetek az Eucharisztia előtt, mindig ez a tudat kényszerítsen a megfelelő cselekedet méltó és komoly elvégzésére.

3.

«*Éltető táplálékodtól felüdülve kérünk Téged Urunk és Istenünk, hogy mi, akik ma a mi Urunk Jézus Krisztus sebeit áhítattal tiszteljük, azokat szívünkbe vésve erkölcseink és életünk törvényévé tegyük.*» (Posztkommúnió.)

A Posztkommúnió a Krisztus szent sebeiről való megemlékezésből a következő gyakorlati következtetéseket vonja le. — *a)* Elsősorban megkívánja a szent sebhelyekről való termékeny megemlékezést. Ezáltal nemcsak arra szólít fel, hogy méltóan emlékezzünk meg a szent sebekről, hanem azt is megköveteli, hogy a megemlékezés termékeny legyen. Az csak akkor lehet, ha gyakran gondolunk a szent sebekre és azoknak égető, megváltó valósága folyton szemünk előtt lebeg. A bennünk összpontosított gondolat tökéletes megismeréshez, feltétlen el-

mélyedéshez vezet és minden oldalról rávilágít e dicsőséges jelek lényegére. Ezzel kapcsolatban beteljesül szívünkben a Krisztussal való együttszenvedés. Valahányszor a sebhelyeket szemléljük, énünket szinte átjárja ama sajgó testi és lelki fájdalom, amely Krisztus kínszenvedését tette elviselhetetlenné. Vele együtt érezzük a megváltás kínszenvedésének súlyát és ez az együttérzés, amint az a szentek életében is előfordult, gyakran oly fokot ér el, hogy testünket is magával ragadja és fizikai fájdalmat okoz. A legnagyobb fájdalmat a sebhelyek szemlélete nyomában a világ romlottsága és saját vétkeink okozzák. A Krisztussal való együttszenvedésünket is fel lehet fokozni és termékenyebbé tenni azáltal, hogy oly komoly elhatározással támasztjuk alá, melynek éle önnön vétkeink és a bűn uralma ellen irányul és amely alapvető kötelességének a bűn ellen folytatott kíméletlen harcot tekinti. A szent sebhelyekről való termékeny megemlékezés és az azzal járó együttszenvedés nyomában a legmélyebb és

legőszintébb hála fakad fel szívünkben. Minél többet foglalkozunk a szent sebek jelentőségével és minél nagyobb a Krisztussal együttérző fájdalom, annál tökéletesebb lesz hálaadásunk, mert annál világosabban látjuk, hogy Krisztus milyen nagy veszedelemtől szabadított meg és ez milyen borzalmas szenvedésbe került. A szent sebhelyek emlékezete Krisztus szenvedése szemléletére, a Vele való együttszenvedésre s a háládatos lelkület kialakítására nevel. — *b)* A Posztkommúnió a mondottakon kívül még megkívánja, hogy a szent sebhelyeket tiszteljük. Ennek kerete a liturgia és az egyéni imaélet. A liturgikus tiszteletet illetőleg az Anyaszentegyház bőven gondoskodik megfelelő alkalomról. Alkalmunk van még erre, valahányszor, mint már említettük, áhítatos és szemlélődő lélekkel közeledünk az Eucharisztiához, a liturgiában nagy szerepet játszó feszületre tekintünk, keresztet vetünk vagy egyéb liturgikus funkción veszünk részt. Mert az egész liturgiában alig van oly szimbolikus jel vagy cselekedet, amely Krisztus szent ember-

sége dicsőségesen ragyogó rózsáira, a sebhelyekre ne emlékeztetne. A magánimaéletet illetőleg saját iniciatívánkra van bízva a szent sebhelyek tiszteletének mértéke. A nagy imádkozó lelkek a liturgia keretén kívül, tehát magánhasználatra is alkottak klasszikus imaszövegeket. Ezek feltétlenül megbízhatók és alkalmasak arra, hogy bennünk a szent sebhelyek tiszteletét tökéletesítsék. Használjuk minél gyakrabban ezen örökszép imádságokat és tiszteljük minél forróbban Krisztus sebhelyeit, hogy ezáltal — mint Szent Pál mondja —, Istent dicsőítsük és Krisztust hordozzuk magunkban. — *c)* A Posztkommúnió azt is megemlíti, hogy a szent sebhelyek, melyeknek emléke tovább él szívünkben, életünk és erkölcsünk törvénye legyenek. Ezt azáltal valósítjuk meg elsősorban, hogy komolyan követjük Krisztust és mindenben utánozzuk erkölcsi magatartását. Aki Krisztust valóban követi, elkerülhetetlenül Golgota-utakon jár, küzdelemteljes életet él és komoly szenvedéseken megy keresztül. Ezek érzékenyen sebzik

meg szívét, lelkét úgy, hogy Krisztus szent sebeinek fájdalmas és sajgó képmásai fokozatosan benne is kialakulnak. Egy másik mód a krisztusi tanításra való hallgatás és annak elfogadása. Aki magába fogadja Krisztus igéjét és annak termékeny talajt nyujt, az nemcsak a Megváltó erkölcsi magatartásából és példájából, hanem tanításából is bölcsességet és tapasztalatot merít. Amit a krisztusi példából nem tanult meg, azt megtanulhatja a krisztusi tanításból és fordítva. Az egyik kiegészíti a másikat és oly tökéletes magatartásra nevel, amely a krisztusi eszménynek mindenben megfelel. Ennek megvalósítása szintén fájdalmas küzdelemmel jár és mély sebet üt az érzékeny emberi lelken. Egyszóval hozzájárul ahhoz, hogy a szent sebhelyek képmása lelkünkben is kialakuljon.

Elhatározás: A szent sebhelyek emlékét magamba zárom és képmását szívembe vésem. Ebbe sok termékenységet fektetek bele, amennyiben a szent sebhelyekről nemcsak megemlékezem, ha-

nem azoknak páratlan erkölcsi tanítását is elfogadom és mindenben követem. Egyébként arra kérem az Urat, ha nem is vagyok méltó a stigmatizáció kegyelmében részesülni, vésse legalább lelkembe szent sebhelyei képmását, hogy én is Szent Pállal mondhassam: (Gal. 6, 17), «Az Úr Jézus jegyeit viselem testemen» és lelkemen.

Nagyböjt harmadik vasárnapja utáni szombat.

A liturgia figyelme mindenre kiterjed. A mai szentmise szövege új problémát állít elénk és a vádlott helyes magatartását szemlélteti. Már az Introitusban felcsendül a vádlott lelkiállapota, amikor az ő nevében imádkozzuk: «Vedd füledbe, Uram, szómat, halld meg kiáltásomat, méltasd figyelmedre hangos könyörgésemet, én Királyom és én Istenem» (Introitus). A mai liturgia ezt a kérdést minden oldalról megvilágítja és a következőkről világosít fel: 1. A jog-

talan vád. 2. A vádoló lelkiismeret. 3. A megindokolt vád.

1.

«Midőn tehát a háziszolgák meghallották a kiáltást a gyümölcsöskertben, berohantak a hátsó ajtón, hogy lássák mi történt. Mineku tána pedig a vének szóltak, felette pirulának a szolgák, mert sohasem mondatott vala ilyesmi Zsuzsánna felől.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke az ártatlanul bevádolt szeplőtelen életű Zsuzsanna esetét eleveníti fel. Ezzel kapcsolatban rámutat arra a magatartásra, amelyet akkor kell tanusítanunk, ha jogtalan váddal illetnek. Zsuzsanna példáját minden szempontból követjük, mert mind a belső lelkületet, mind a külső magatartást illetőleg kifogástalan. — *a)* Zsuzsanna, midőn a Szentleckében említett vének bűnre akarják csábítani, megtagadja hozzájárulását: «Szorongatásban vagyok mindenfelől, mert ha ezt cselekszem, halálom az nekem, ha pedig nem cselekszem, ki nem menekszem kezeitekből. De jobb nekem cselekedet nélkül kezeitekbe esnem, mint vétkeznem az

Úr színe előtt» (Szentlecke). Ez tökéletesen ama lelkületnek felel meg, amely a mai Graduálében jut szóhoz: «Járjak bár a halál árnyékában, nem félek semmi bajtól sem, mert Te velem vagy, Uram». Zsuzsanna tudta, hogy tényleg a halál árnyékában jár, mert az ószövetségi törvény szerint a házasságtörésen kapott asszonyra halálbüntetés, megkövezés várt. De a bátor asszony nem ijedt meg, tudta, hogy vele van az Úr és inkább engedelmeskedett Isten törvényének, semhogy emberek kedvéért elveszítette volna az Úr barátságát (kegyelmét). Az Ószövetség e hősies egyénisége nekünk is megmutatja a helyes utat és megtanít arra, hogy az emberektől származó kísértésnek, a bűnre való csábításnak feltétlenül, még akkor is, ha ez a legnagyobb veszedelemmel jár nemet kell mondani. Ezt nyugodtan és higgadtan kell tennünk, mert az Isten kegyelme sohasem hagyja el azokat — amit egyébként Zsuzsanna is tudott — akik Őbenne bíznak és törvényéhez hűek maradnak. — *b)* A jogtalanul bevádolt hősies asszony lelkü-

letére jellemző, hogy az Úrba vetett bizalma egy csöppet sem rendült meg. Midőn a nagy nyilvánosság előtt a borzalmas és piszkos vád elhangzott és a felbőszült nép halálát kívánta: «Felzokogott és feltekinte az égre, mert szíve bízik vala az Úrban» (Szentlecke). Az ártatlan Zsuzsanna magatartása feltétlenül kifogástalan. Az Úrba vetett bizalma egy pillanatig sem rendült meg s ezáltal megszégyenítette mindazokat, akik előtte és utána hasonló vagy az említettnél könnyebb helyzetben vesztették el fejüket, mert nem bíztak az Úr végtelen igazságosságában. — *c)* A halálra üldözött asszony, akit a házasságtörés förtelmes bűnével vádoltak, megtalálta az egyetlen helyes megoldást és őszinte fohászban könyörgött az Úrhoz. Zsuzsanna imája valóban az ártatlan lélek éghez szálló panasza és tanúbizonysága ama lelki erőnek, amely az Úrba vetett bizalomból fakad. A halálra ítélt asszony következőképen imádkozott: «Örök Atya, ki a titkok tudója vagy, ki mindent tudsz, mielőtt meglenne, Te tudod,

hogy hamis tanúbizonyságot szólottak ellenem és íme meghalok, holott semmit sem cselekedtem azokból, miket ezek gonoszul költöttek ellenem» (Szentlecke). Aki e rövid fohászt külön elmélkedés tárgyává teszi, Isten minden történést megelőző tudásával és annak az isteni kormányzat egyes részleteire való kihatásával ismerkedik meg. Ezen ismeretből nem csekély, a mindennapi életre kiható gyakorlati következményt lehet levonni. Azonkívül arra is megtanít, hogy Istenbe vetett bizalmunkat imádságban hozzuk kifejezésre és teljesen Isten kezeire bízzuk sorsunkat. Tegyük ezt abban a tudatban, hogy mint az Offertórium is mondja, «az Úr beszéde szerint irányítjuk lépteinket és semmiféle hamisság sem uralkodik rajtunk» (118. zsoltár). — *d)* Az ártatlan Zsuzsanna külső és belső magatartása kiérdemelte a meghallgattatást. Az Úr nem fordult el tőle, hanem: «Midőn halálra vitetett, felbuzdítá egy ifjú ember szent lelkét, kinek Dániel vala neve» (Szentlecke). Dániel próféta mint az isteni igazság eszköze alapos

munkát végzett. Tisztázta az ártatlanul üldözött asszony helyzetét, bebizonyította szeplőtelenségét és megbüntette a hamis vádolókat. Zsuzsanna megszabadult és a megrendült nép «felzúdula a két vén ellen . . . és megölék őket és megszabadula az ártatlan vér az napon» (Szentlecke). Zsuzsanna esete számunkra is tanulságos. Megtanít a jogtalan és hamis vád esetén külső és belső helyes magatartásra, az Úrban összpontosítja minden bizalmunkat, imádságra késztet és méltóvá tesz arra, hogy előbb vagy utóbb tisztázzuk helyzetünket és megszabaduljunk a reánk nehezedő hamis vádtól.

Elhatározás: Jogtalan és hamis vád esetén minden szempontból az ártatlan Zsuzsanna példáját követem. Ezt megelőzőleg oly életet élek, hogy a rossznak még színét se keltsem és így ne adjak alkalmat hamis vádra. Gyakran fohászkodom az Úrhoz: «Engedd kérünk Mindenható Isten, hogy e felajánlott adomány (Eucharisztia) gyar-

lóságunkat minden rossztól mindenkoron megtisztítsa és oltalmazza» (Szekréta).

2.

«Hozzávivének pedig az írástudók és farizeusok egy asszonyt, kit házasságtörésen értek.» (Evangélium.)

A mai Evangélium jelentését úgy is vehetjük, hogy a farizeusok és írástudók egyébként nem valami szép szerepét a vádló lelkiismeret tölti be. Erre az esetre a mai Evangélium jelentéséből meríthetünk megfelelő irányítást. — *a)* A farizeusok és írástudók a bűnös asszonyt Krisztushoz vezették és Neki tettek jelentést a vele történtekről. Cselekedjünk hasonlóképen, ha lelkiismeretünk vádol és Krisztust keressük fel, neki tegyünk jelentést mindarról, ami történt és amit lelkiismeretünk jogosan elítél. Lelkiismeretfurdalásoktól, önvádtól és hasonló nehéz bonyolult lelkiismeretbeli helyzetektől csakis egy kéz tud megszabadítani és ez az isteni Megváltó főpapi keze. Tehát

Őhozzá meneküljünk és Nála keressük megszabadulásunkat. — *b)* A farizeusok és írástudók az ítéletet Krisztusra bízzák. Hivatkoznak ugyan Mózes törvényére, amely ezen esetben a megkövezést írja elő, de nem ítélkeznek, hanem a Megváltótól várják el a döntést. Ha lelkiismeretünk vádol, hasonlóképen cselekedjünk. Krisztushoz menjünk, neki jelentsük lelkünk szomorú állapotát és az Ő jóságos irgalmára bízzuk az ítéletet. Ebben az ítéletben, amely megfellebbezhetetlen és végtelenül igazságos, tökéletesen megnyugszunk és ezáltal nyerjük vissza lelkünk súlyosan veszélyeztetett egyensúlyát. — *c)* A bűnös asszony, akit vádlói azért nem mertek elítélni, mert ők sem voltak jobbak nála, hálával fogadta Krisztus jóságos ítéletét. Midőn a Megváltó elbocsátotta, elindult, hogy új életet kezdjen. Ezt hálás lelkülettel tette és az elbocsátás szavainak második részét is komolyan vette, amennyiben megszívlelte Krisztus szavát, «ne vétkezzél többé» és az új életutat minden bűntől megóvta. Nekünk is hasonló módon kell csele-

kednünk. E cselekedetet az új, a jobb élet kiinduló pontjának tekintjük és komolyan törekszünk, hogy bűntől mentes életet éljünk és lelkiismeretünk többé ne vádoljon.

Elhatározás: A vádló lelkiismeret szavát mindig komolyan veszem. Lelkiismeretem tiltakozását, intését és egyéb fajta irányítását sohasem fojtom le. A mai Evangélium vádlottjától, a bűnös asszonytól tanulom meg, hogy e helyzetben melyik magatartás a legmegfelelőbb. Sohasem engedem meg, hogy a nap lenyugodjon anélkül, hogy vádló lelkiismeretemet az elnyert bűnbocsánat kegyelmével meg ne nyugtattam volna.

3.

«*Azt mondák neki, Mester, ezt az asszonyt házasságtörésen kaptuk.*» (U. o.)

Vannak, sajnos, esetek, amikor egyeseknek és közösségnek van okuk vádat emelni ellenünk. Magatartásunk kifogás alá esett és vagy egyeseket ká-

rosítottunk meg, vagy a közösségnek váltunk hátrányára, ha nem másként, legalább is rossz példaadásunkkal. — *a)* Aki vétkezett és tévedett, annak be kell látnia, hogy a bűn megtörténtét meg nem történtté tenni nem lehet. Azonkívül azt is el kell fogadnia, hogy minden bűn büntetést és megtorlást von maga után. Vád alá esik, mert a közösségnek a fentemlített erkölcsi okokból a bűn káros kihatása ellen védekeznie kell. A bűn tehát, mint ez a magyar kifejezésben is benne foglaltatik, maga után vonja a büntetést. Legyen bennünk annyi bátor férfiasság és konzekvens logika, hogy ha szerencsétlenségünkre elkövettük a bűnt, akkor vállaljuk is a következményt és fogadjuk el a megérdemelt büntetést. Ne keressünk tehát kibuvót, ne szépítsük és ne fátyolozzuk el a dolgokat, ne zúgolódjunk, ne panaszkodjunk, ne mondjuk, hogy igazságtalanság történt velünk, hanem nyugodjunk meg Isten akaratában és a büntetést saját lelki javulásunkra használjuk fel. A vétkes cselekedeten kapott szerencsétlen asszony

sem tett másként és nyugodtan várta az Úr ítéletét. — *b)* A bíró, aki a büntetést kiszabja, maga a felséges Isten. Őt kell keresnünk. Könnyen feltalálható, mert helyettesei, akik teljes felhatalmazással vannak ellátva, a gyóntatószék jótékony homályában várnak reánk. Oda menjünk és ott teljesítsük keresztény kötelességünket. Igy szabadulunk meg a jogos vád megérdemelt terhétől és nyerjük vissza lelkünk benső nyugalmát. — *c)* A gyóntatószék homályában Isten helyettese a megszabadító és büntető ítéletet mondja ki. Ezáltal megtisztítja lelkünket és a bűnbánat szentségével kapcsolatos kegyelemközvetítés által új életre, a bűnös szokások ellen való sikeres küzdelemre képesít.

Elhatározás: A megindokolt vádat és annak következményeit, az ítéletet és a büntetést elfogadom és férfiasan állom. Az ítélőszéket magam keresem fel és a kijáró büntetést megfelelő lelkülettel viselem. Mindezt lelki előnyömre hasz-

nálom fel és arra kérem az Urat, engedje meg, hogy életem hátralevő része bűnmentes legyen.

Nagyböjt negyedik vasárnapja.

A böjti munka, amelyet eddig lelkiismeretesen végeztünk, nagy feszültséget alakított bennünk. Erre a nemsokára bekövetkező szenvedés idejében még nagyobb következik. Hogy ezt kibírjuk, a liturgia benső megértéssel kellő enyhülésről gondoskodik és a mai vasárnapot a feltámadás gondolatában összpontosult örömnek szenteli. A mai liturgia előízét nyujtja a húsvét allelujás örömének, úgyhogy az ősidőkben a mai vasárnapot «kis húsvétnak» nevezték. E gondolatot mind az Introitus, mind a Kollekta fejezi ki. Introitus: «Örvendj Jeruzsálem, jöjjetek össze mindnyájan, kik őt szeretitek, örüljetek vele örömmel, kik rajta bánkódtatok, ujjongjatok és vigasztalástok forrásából töltekezzetek» (121. Zsolt. 1). Míg az Introitusban őszinte öröm jut kifejezésre, addig a Kollekta az előbb említett enyhülést állítja

szemünk elé: «Engedd kérünk, Mindenható Isten, hogy mi, akiket tetteink miatt méltán ér büntetés, a vigasztaló kegyelem által enyhülést nyerjünk». A mai vasárnap tehát az Istent szerető lelkek örömét domborítja ki és ennek vezető motívumait állítja szem elé: 1. A szabadság (Újszövetség) gyermekei. 2. Az eucharisztikus kötelék. 3. Az eucharisztikus törvény.

1.

«Tehát testvérek, nem a szolgálónak vagyunk fiai, hanem a szabad asszonynak (Újszövetség), mely szabadsággal Krisztus szabadított meg minket.» (Szentlecke.)

A «Laetare» vasárnap liturgiája a Szentleckében Szent Pált juttatja szóhoz, aki az Istent szerető lélek örömének első okát, az Istenben nyert szabadságot vázolja. A Galatákhoz írt levél tanítása szerint az Istenben nyert szabadságnak következő tulajdonságai vannak: — *a)* A szabadság, mely az Újszövetséget jellemzi, mindenekelőtt szabad és korlátot nem ismerő fejlődést jelent. Ez az Újszövetség alapgondolata. Krisztus

azért lett emberré, hogy a megváltottaknak megmutassa az eszményi életalakítást és őket példája követésére képesítse. A megváltás ökonomiája pedig bőségesen gondoskodott arról, hogy az Isten felé útban levő és a lelki fejlődés jegyében álló megváltottak elől minden akadályt eltávolítson és fejlődésüknek szabad utat biztosítson. A mindennapi gyakorlatban ez annyit jelent, hogy a megváltás kegyelme által mindegyikünknek annyi erő adatott, amennyi a küzdelemhez, a győzelemhez és a továbbfejlődéshez szükséges. A fejlődés teljes szabadsága és korlátlan lehetőségei éles körvonalakban állanak szemünk előtt és mély, természetfölötti örömet fakasztanak bennünk, mert tudjuk, hogy elérhetjük célunkat és a nehézségek leküzdése által biztosan Istenhez juthatunk. Az e tudat nyomában fakadó öröm egyike a legnagyobbaknak. Jelentőségét és a lelkiéletre való kihatását sohasem lehet eléggé felbecsülni. — *b)* Az Újszövetségben megnyilvánuló szabadság forrása Krisztus megváltó halála. Az

Üdvözítő azért vállalta a kínszenvedés elgondolhatatlan vértanúságát és a kereszthalál szenvedésteljes áldozatát, hogy megtörje a pokol hatalmát, a bűn uralmát, legyőzze a halált és érdemei által kiapadhatatlan kegyelemforrást nyisson. E forrás oly gazdag, hogy belőle bárki korlát nélkül meríthet. Az általa közvetített kegyelmi erő annyira hathatós, hogy segítségével minden akadályt el lehet távolítani és a legnagyobb nehézséggel is eredményteljesen meg lehet küzdeni. Aki e kegyelemforrást megfelelően használja, oly erőre tesz szert, amely az előbb említett fejlődés teljes szabadságát biztosítja. Ezáltal alakítja ki bennünk Krisztus képmását és vezet Istenhez. — *c)* Isten gyermekei szabadságának beteljesülése az örök élet. Erről a mai Szentleckében Szent Pál is megemlékezik, amennyiben «a magasságbeli Jeruzsálemről» beszél. Ez a végcél. Vonzóereje az egész életre kihat, a gyengét megerősíti és a félénket küzdelemre bátorítja. Ennek köszönhetjük, hogy egész életünkön keresztül megmaradunk a helyes

úton, nem térünk el Isten akaratától és mindig közelebb jutunk az Úrhoz. Ezt értem a lelkiéletben oly nagy szerepet játszó, az örökkévalóság beteljesülésében összpontosított gondolat és vágyakozás alatt. Általa az előbb említett szabadságot biztosítjuk, mert önkéntelenül elfordulunk mindattól, ami nem üti meg az örökkévalóság mértékét és nem egyeztethető össze kristálytiszta erkölcsi légkörével. E gondolat szintén örömet fakaszt lelkünkben. Végcélként az örökkévalóságot, annak minden boldogságát és kielégülését állítja elénk és annak eléréséhez a Krisztus által adott kegyelemforrást bocsátja rendelkezésünkre. Ezen örömet, amelynek motívumai a mai vasárnap liturgiájában különös nyomatékkal csendülnek fel, méltán nevezhetjük az Isten gyermekei, a szabadság fiai örömének, amelyet tőlük soha senki el nem vehet.

Elhatározás: Mindig tudatában leszek annak, hogy az Újszövetség, az eszményi szabadság időszakának gyermeke vagyok. Ezzel kapcsolatban elhatározáso-

mat két gondolatban összpontosítom. Elsősorban arra törekszem minden erőmmel, hogy e kegyelemteljes szabadságot továbbfejlődésem érdekében korlátlanul kihasználjam. Másodsorban az ezzel kapcsolatos munkát és teljesítményt teljesen arra az örömteljes és boldog lelkületre alapozom, melynek kiegyensúlyozott harmóniája oly nagyszerűen jellemzi az ujszövetségi embertípust.

2.

«*Felemelvén tehát Jézus szemeit és látván, hogy nagy sokaság gyűl hozzája, mondá Fülöpnek: Honnét veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek? . . . Mondá neki egyik tanítványai közül . . .: Van itt egy fiú, kinek öt árpakenyere van . . . Jézus erre mondá: Telepítsétek le az embereket . . . letelepedének tehát . . . Jézus pedig vevé a kenyereket és hálát adván elosztá a letelepülteknek.*» (Evangélium.)

A szabadság gyermekei nincsenek önmagukra hagyatva. Végtelen nagy, a világ minden tájára kiterjedő feltétlen egységes tömeget képeznek, mely-

nek családszerű jellege van. E tömeget összetartani s a különböző irányzatokat közös nevezőre hozni csakis természetfölötti erő képes. Ez az Eucharisztia, amely, mint természetfölötti kötelék, a különböző égtájakról összeverődött hatalmas tömeget egységes családdá változtatja át. Ennek szimboluma az Utolsó Vacsora és annak örök folytatása, az Eucharisztia. Itt, midőn mindannyian egy és ugyanazon asztalnál ülünk, tűnik fel, mennyire egy család vagyunk. Aki ezen asztalhoz ül és körültekint, annak lelkét az eucharisztikus kötelék által megvalósított családi szellem és egység láttára a legmélyebb öröm tölti el. Ez az allelujás örvendezés, amely annyira jellemzi a keresztény életalakítást, hozzátartozik ahhoz a természetfölötti örömhöz, amelyről a mai liturgia emlékezik meg s amelynek kifejezését a Szentleckén kívül az Evangéliumban találjuk meg. Az Eucharisztia szent asztalánál a következő valóságok ragadják meg figyelmünket: — *a)* Krisztus asztala körül — ezt gyönyörűen vázolja a mai Evangé-

lium — mindenünnen összeverődött éhes tömeg foglal helyet. Mindegyik résztvevőn meglátszik, hogy távolról jött, az éhség kergette ide és a vágyakodás kísérte hosszú útján. Magatartása azt is elárulja, hogy tulajdonképen nemcsak a felvilágosító ige után vágyakozik, hanem magát Krisztust akarja, Aki valóban «panis coelestis = mennyei kenyér» és a lélek tápláléka. Minden szem vágyakozással fordul feléje, minden kéz utána nyúl és minden szív Őérte dobog. Ennél szebb látványt alig nyujthat az élet. Azoknak, akik ezt akarják élvezni, nem kell visszamenni Krisztus idejébe, de még a katakombák ősegyházát sem kell felkeresniök. Elég, ha a hajnali órákban templomainkat látogatják és azoknak tekintenek a szemébe, akik éhező lélekkel jönnek az Úr asztalához és kérő gesztussal tárják ki karjaikat a közeledő Krisztus felé. — *b)* Krisztus szeretettel tekint körül asztaltársaságán és pillantásán meglátszik, hogy ismeri a tömeget. Nem vár külön felszólítást: magától jön és, mint a mai Evangélium mondja, veszi a kenye-

ret, hálát ad Istennek és elosztja a letelepültek között. Csillapítja az éhséget és mindenkinek megadja, amiért jött, mert az eucharisztikus kenyeret nyujtja és önmagát ajándékozza. E cselekedet közvetlen kihatását szintén a mai Evangélium vázolja, midőn megemlíti, hogy a tömeg annyit kapott, amennyit akart és teljesen jóllakott. E szavakban végtelenül fontos, de csak kevesek által ismert igazság lakozik. A kenyér mindig egy és ugyanaz, sem több, sem kevesebb és mégis mindenki annyit kap belőle, amennyit kér. Minél nagyobb a kérés, minél égetőbb a vágyakozás, minél veszedelmesebb a válság és égetőbb az ínség, annál többet nyujt az eucharisztikus Kenyér. Akik sokat kérnek, sokat kapnak, viszont akik csak tökéletlen vágyakozással és tétovázó kérelemmel jönnek, azok alig érintik az Eucharisztia felületét és ugyanazt a Kenyeret véve magukhoz, csak keveset kapnak. — *c)* Az sem puszta véletlen, amit az Evangélium a látszat szerint csak úgy mellékesen említ, hogy a kenyérszaporítás után megmaradt hulladékot össze-

szedték, hogy el ne vesszen. E cselekedetnek is nagy jelentősége van. Elsősorban arra figyelmeztet, hogy Krisztus mindent odaadott és mégis annyi maradt, hogy azzal kosarakat lehetett megtölteni. Másodsorban a kenyérszaporítás csodájának e mellékjelensége, mint előkép, az eucharisztikus Kenyér kifogyhatatlanságára emlékeztet (Posztkommúnió) és annak megszakíthatatlan folytonosságára utal. Milliószor nyujtja e Kenyeret, amely mindig egy és ugyanazon erővel táplál és mégis teljes egészében megmarad, hogy évszázadokon keresztül minden nemzedék lelki tápláléka legyen. Ez az Eucharisztia folytonossága, az Egyház legnagyobb kegyelemforrása. Ha az Úr asztalánál történteket kellő figyelemmel kísérjük, húsvéti öröm fakad lelkünkben. A szabadság gyermekei vagyunk, egy asztalnál étkezünk, és egy és ugyanazon Krisztus táplálja lelkünket; ez oly gazdagság, amelynek mélységes örömet fakasztó ereje felbecsülhetetlen.

Elhatározás: Megszívlelem a mai Introitus szavát: «Örven-

deztem, mikor azt mondották nekem, az Úr házába megyünk» és ezzel az örömteljes hangulattal gazdagítva foglalok helyet az Úr asztalánál, hogy én is részesüljek az eucharisztikus Kenyér minden áldásában. E gazdag örömet a Kenyér kegyelmében való részesülés után nem hagyom az eucharisztikus vacsora termében, hanem kiviszem magammal az életbe, hogy erősségem legyen és másokat is megörvendeztessen. A szabadság gyermeke vagyok, az Eucharisztia táplál; kell, hogy ez meglássék rajtam, és örömteljes lelkületem mindenki előtt fennhangon dícsérje az Úr jóságos irgalmát.

3.

«*Add meg nekünk irgalmas Isten, hogy szent misztériumodat (Eucharisztia), mellyel szünet nélkül gazdagítasz minket, őszinte hódolattal végezzük és mindig hivő lélekkel vegyük.*» (Posztkommúnió.)

A mai liturgia Posztkommúniója az előbb mondottakat egészíti ki. Eucharisztikus törvényt ad és ezáltal megmutatja, hogy az örömteljes, hálás lelkület hogyan közeledik a nagy Király misztériumához, a legméltóságosabb Oltáriszentséghez. Az említett liturgikus szöveg arra kötelez, hogy az Eucharisztia misztériumát hódolattal végezzük. A mindennapi gyakorlatban e követelmény következőképen valósul meg: — *a)* Első kötelességünk, ha őszinte hódolattal akarunk közeledni az Eucharisztiához, hogy a szentmiseáldozat szakrális cselekményébe kapcsolódjunk bele. Ez azon előfeltétel, amelyet az előző szombat Zárókönyörgése is megemlít, amennyiben kötelességünkké teszi, hogy Istent teljes szívünkből keressük. Tehát teljes szívvel és lélekkel összpontosított figyelemmel veszünk részt az érettünk is bemutatott szentmiseáldozatban. Igy kapcsolódunk bele annak szakrális cselekményébe és így élünk az azt bemutató isteni főpappal, Krisztussal egy áldozati életet. Ehhez a liturgiában való jártasság, a liturgikus szel-

lem megértése és a liturgikus cselekedet kialakulása szükséges. — *b)* Eucharisztikus cselekedeteink középpontja mindig a szentáldozás, amelyet úgy végzünk, hogy feltétlenül termékeny legyen. Ennek eléréséhez elég a bűnmentes lélek, az őszinte vágyakozás és a teljes önátadás. Krisztus e szent pillanatokban vesz karjaiba és szorít isteni Szívéhez. Nekünk se legyen más törekvésünk, mint Hozzá símulni és őszinte szeretettel Nála maradni. — *c)* Mindezt az eucharisztikus Krisztusnál tett gyakori látogatásokkal egészítjük ki, amelyekben azt is megmondjuk, amit a szentmiseáldozatban és a szentáldozásban nem tudtunk belekapcsolni. Egyszerű, természetes gesztussal, őszinte lélekkel jövünk Hozzá és látogatásunkat arra használjuk fel, hogy kiöntsük előtte szívünket. Ezalatt nemcsak panaszt és kérelmet értünk, hanem szeretetmegnyilvánulást, hálaadást, odaadásunk és hűségünk kifejezését.

Elhatározás: A misztériumot mindig feltétlen hódolattal végezem és az eucharisztikus

Kenyeret, mint a Posztkommúnió mondja, mindig hívő lélekkel veszem. Szentséglátogatásom, melyet, ha lehet, napjában többször is végzek, mindig annak lesz kézzelfogható bizonyítéka, hogy teljes szívből csak az Urat keresem.

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni hétfő.

A mai liturgia a Szentleckében és az Evangéliumban a valódi bölcseséget szemlélteti. Ezzel kapcsolatban a következő igazságokról elmélkedünk: 1. A valódi bölcseség Istentől jön. 2. A bölcseség hajlékot épít Istennek. 3. Isten hajlékát megőrzi és megtisztítja.

1.

«Meghallá erre egész Izrael az ítéletet, melyet a király hozott s megfélemlék királyától, mert látta, hogy az Isten bölcsesége vezeti az ítélkezésben.» (Szentlecke.)

Salamon király bölcseségével az egész világot bámulatba ejtette. A mai Szentlecke a nagy Király bölcseségé-

nek kézzelfogható bizonyítékát nyujtja. A híres salamoni ítélet bebizonyította a népnek, hogy a kiválasztott nemzet legnagyobb uralkodójában az Úr bölcsesége nyilvánult meg. A nép ezáltal arra is rájött — és ez a mai Szentlecke tanításának lényege — hogy minden bölcseség Istentől jön, az Úrtól származik. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg, hogy — *a)* a valódi bölcseség kiindulópontja Isten, akit a kinyilatkoztatás is örök bölcseségnek nevez. «Áldott legyen az Úr neve örökkön örökké, mert övé a bölcseség és a hatalom» (Dániel 2, 20). A Prófétának igaza van, mert Isten, a legfelsőbb lény, teremtő és alkotó erejével bebizonyította, hogy nemcsak minden bölcseség Őbenne összpontosult, hanem azonos a bölcseséggel, tehát Ő az örök Bölcseség. — *b)* Az Úr örök bölcseségét nem tartja magában és nem zárja el, hanem emberi teremtményeinek közvetíti. Nagyon szépen vázolja ezt hálaénekében Dániel: «Ő ad bölcseséget a bölcseknek és tudást a tudomány értelmeseinek, Ő nyilatkoztatja ki a mélységes és elrejtett tit-

kokat . . . és a világosság Nála vagyon» (2, 21—22). A szenvedés filozófusa, Jób, is ezen értelemben kérdezi: «Ki hozta a bölcseséget az ember belsejébe?» (38, 36) Jézus Sirák fia pedig azt mondja, hogy «minden bölcseség Istentől vagyon és Vele volt mindöröktől fogva» (1, 1). Az Úr emberi teremtményét saját hasonlatosságára teremtette. Ennek következtében örök bölcsesége ragyogásának visszfényét is beléöntötte, hogy ezáltal annál tökéletesebben domborodjék ki benne az Istenhez való hasonlóság. — *c)* Az Istentől jövő bölcseség gazdagsága kimeríthetetlen. Ezért mondja Jézus Sirák fia, hogy «nagy az Isten bölcsesége» (15, 19), mindent eláraszt, mindent betölt, feszültségben tart és megtermékenyít. Ennek minden bölcseség, a legkiterjedtebb tudás és a leglángolóbb tehetség is csak gyenge visszfénye és világos árnyéka. — *d)* A bölcseség forrása az Ige. Jézus Sirák fia is kiemeli, hogy «a bölcseség forrása Isten Igéje a magasságban» (Sir. 1, 5). Megtestesüléséről Szent Pál beszél a Korinthusiakhoz írt első levelében, ahol azt mondja,

hogy a «keresztrefeszített Krisztus hirdeti Isten erejét és bölcseségét» (Kor. I. 1, 23—24). Még azt is hangoztatja, hogy az örök isteni bölcseség forrása és közvetítője Krisztus : «Általa vagytok ti Krisztus Jézusban, ki Istentől bölcseségünkért lett és igazságunkért és megszentelődésünkért és megváltásunkért» (Kor. I. 1, 30). Az Apostol e szavakba Krisztus bölcseséget közvetítő szerepének lényeges gyümölcseit is belefoglalja. Tehát minden bölcseség Istentől jön, aki maga az örök Bölcseség és ezt megtestesült Igéje, egyszülött Fia által közvetíti az embereknek.

Elhatározás: Csakis Isten bölcseségét és annak gyümölcseit becsülöm nagyra, azt keresem minden erőmből és őszinte fohásszal kérem az Urat, hogy képes legyek Neki «testileg és lelkileg tetszeni» (Kollekta).

2.

«*Salamon Izraelen való uralkodásának negyedik esztendejében, a második hónapban épülni kezdett a ház az Úrnak.*» (U. o.)

Az emberi teremtményekben megnyilvánuló isteni bölcseség egyik legszebb teljesítménye a templomépítés. A bölcs — mint a Szentleckében megemlített Salamon király — hajlékot akar emelni az Úrnak. A nagy király ezt kettős értelemben tette. Kőből, márványból és értékes fémből hajlékot épített az Úrnak, és lelkét az Ószövetség adta körülményeknek megfelelően úgy szentelte meg, hogy az szintén az Úr templomává vált. A történelem bizonyítja, hogy nemcsak Salamon cselekedett így, hanem mindazok, akiket megszállt a bölcseség Lelke. A mai liturgiában érvényesülő bibliai előkép, a bölcs Salamon király egyéniségét vizsgálva, könnyen ráismerünk a bölcs ember tapintatos lelkületére. Ennek legszebb kifejezője azon történelmi jelentőségű imádság, amelyben Salamon a bölcseség adományát kéri az Úrtól. E fohász meghallgattatásra talál és Salamon nemzete legbölcsebb uralkodója lesz. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg, hogy — *a)* Salamon az Úrtól mindenekelőtt értelmes szívet

kér. A bölcs király imádsága így hangzik: (Kir. III. 3, 6—9) «Te a Te szolgáddal, atyámmal, Dáviddal nagy irgalmasságot cselekedtél, minthogy hűséggel, igazsággal és Irántad egyenes szívvel járt színed előtt. Megőrizted iránta nagy irgalmasságodat és fiút adtál neki s az ma az ő trónján ül. Nos tehát, Uram, Te királlyá tetted szolgádat, atyám, Dávid helyett, de én kicsiny gyermek vagyok és nem tudok kimenni, bejönni és itt áll szolgád néped között, melyet kiválasztottál, e mérhetetlen nép közt, melyet sokasága miatt megszámlálni s megolvasni sem lehet; adj tehát szolgádnak értelmes szívet, hogy ítélni tudja népedet s megkülönböztesse a jót és a rosszat, hisz ki tudná ítélni e népet, ezt a Te sok népedet». E szöveg szerint, melyben a nagy király gyengeségét és képtelenségét minden tétovázás nélkül bevallja, elsősorban értelmes szívet kér. Ezt tartja Isten legfölségesebb adományának és erre alapozza további életét. —*b)* Értelmes szívre azért van szüksége, mert, mint ahogy imádságában mondja, meg

akarja különböztetni a jót a rossztól. Uralomra van hivatva és a nép sorsa adatott kezeibe. Salamon érzi a felelősség súlyát és elég bölcs ahhoz, hogy annak megfelelő kegyelmet kérjen. Nem kér egyebet, csak azon adományt, melynek segítségével a jót meg tudja különböztetni a rossztól, hogy ezáltal helyesen nevelje és vezesse az Úr kiválasztott népét. Isten az önzetlen imádságot nem hagyta válasz nélkül, meghallgatta a nagy király kérését és következőképen felelt: «Mert ezt kérted és nem kértél magadnak sem hosszú életet, sem gazdagságot és nem kérted ellenségeid életét, hanem bölcseséget kértél magadnak, hogy igazságot szolgáltathass, íme, szavad szerint cselekszem veled és oly bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád hasonló sem előtted nem volt, sem utánad nem lesz. Sőt, amit nem kértél, azt is adok neked, olyan gazdagságot és dicsőséget, hogy hozzád hasonló még senkisem volt a királyok között sohasem. Ha pedig utaimon jársz, úgy mint atyád járt, és megtartod parancsolataimat és ren-

deleteimet, akkor még hosszú életet is adok neked» (Kir. III. 3, 11, 14). Salamon e feleletet szívébe zárta és: «Mikor azután Jeruzsálembe érkezett, az Úr szövetségének ládája elé álla és egészen elégő áldozatokat mutatott be és békeáldozatokat készíte és nagy lakomákat rendeze minden szolgájának» (u. o. 15). Igy hálálta meg a nagy király az Úr ajándékát. — *c)* Az Úrtól kapott ajándékok nyomában fakadó bölcsesége által kiérdemelte, hogy Istennek templomot építsen. Ezt, mint fentebb idéztük, uralkodása negyedik évének második hónapjában kezdte meg. A mai Graduálé erre is céloz, midőn menedékhelyről beszél. Salamon, hasonlattal élve, a templomépítés által menedéket nyujtott az Úrnak, aki e földön csak könnyen széjjelrombolható sátorban lakott. Viszont ő az általa épített templomban, az Úr házában talált szükség esetén oltalmat és menedéket.

Elhatározás: Megértem Salamont és követem bölcseségét. Ha nem is nyílik alkalmam az Úrnak hajlékot építeni

és menedéket nyujtani, legalább szeretni fogom Isten házát, a templomot és hozzájárulok annak méltó fenntartásához. Ezt azért is teszem, mert a templom az újszövetségi áldozat helye, amely áldozat mint a mai Szekréta mondja, mindenkor éltet és erősít. Ezenkívül — és ebben is a bölcs király példájának felelek meg — úgy alakítom lelkemet, hogy Isten méltó hajléka legyen, ahol sohasem alszik ki a megszentelő kegyelem örökmécse.

3.

«*Akkor ostort fonván kötelekből, mindnyájukat kihajtá a templomból a juhokkal és tulkokkal együtt és a nyerészkedők pénzét szétszórá és asztalaikat felforgatá és a galambárusoknak mondá, vigyétek el innét ezeket és ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká.*» (Evangélium.)

A bölcseség nemcsak hajlékot épít az Úrnak, hanem azt meg is őrzi és tisztán is tartja. Ennek legszebb bizonyítéka a megtestesült

isteni Bölcseség, a megváltó Krisztusnak a jeruzsálemi templomban tanusított magatartása. — *a)* Krisztus erélyes fellépésével a templomból mindazt eltávolítja, ami nem oda való. Az igazi bölcseség hasonló módon jár el és arra törekszik, hogy tisztántartsa az Úr hajlékát. Ezt különösen manapság kell megszívlelni, amikor a megváltozott életkörülmények azt a veszélyt hozzák magukkal, hogy könnyen tűrünk el a templomban oly dolgokat, amelyek nem egyeztethetők össze annak méltóságával. Krisztus példáját annyiban is utánozhatjuk, amennyiben lelkünkből, amely szintén Isten hajléka, mindent eltávolítunk, ami nem felel meg a bennünk lakozó Isten szentséges jelenlétének. — *b)* Krisztus a megszentségtelenített és általa megtisztított templomot váratlan fellépésével eredeti rendeltetésének adja vissza. Különösen ezt tegyük megfontolás tárgyává és a gyakorlatban semmi olyat se tűrjünk meg, ami az Isten háza eredeti és fenkölt rendeltetésétől eltér. Átvitt értelemben pedig arra törekedjünk, hogy a lélek, mint

az Úr hajléka sohase feledkezzék meg rendeltetéséről és ne legyen egyéb, mint Isten bennünk való lakozásának temploma és az istenszolgálat nemes megvalósítója. — *c)* Krisztus fellépése a templomot eredeti tisztaságában és szentségében őrizte meg. Ez főleg az Újszövetség eucharisztikus istenházára vonatkozik. Krisztus magatartásával megmutatta, hogyan kell e házat becsülni és mit kell tenni, hogy eredeti tisztaságában maradjon meg. Átvitt értelemben is mindig e tisztaság lebegjen szemünk előtt és lelkünket oly érintetlenül őrizzük meg, hogy az méltóan neveztessék Isten szent hajlékának.

Elhatározás: Nagy gonddal viseltetem Isten hajléka iránt és e gondot lelkem megszentelésére is kiterjesztem. — Ezért sokszor imádkozom a mai Posztkommúnióval, hogy az Úr szent titkainak vétele, melyben az Isten házában részesülök, bennem is növelje az örök megváltás kegyelmét.

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni kedd.

A mai liturgia megint a nagyböjti munka egyik szép teljesítményével foglalkozik és azon felfelé vezető útra mutat rá, amelyet még e szent idő befejezte előtt kell végigjárnunk. Ezzel kapcsolatban megismerkedünk: 1. a bűn mélységével, 2. a közvetítő egyéniséggel, 3. a legfensőbb közvetítővel, Krisztussal. A bűn mélységeiből indulunk ki, hogy a közvetítő egyéniségen keresztül eljussunk a legfelsőbb közvetítőhöz, Krisztushoz, Akiben megtaláljuk a végkicsendülést, az Atyát.

1.

«*Eredj, menj le a hegyről, vétkezett néped, melyet kihoztál Egyiptom földjéről. Hamar letértek arról az útról, melyet mutattál nekik, öntött borjút csináltak maguknak, imádták, áldozatokat mutattak be neki és azt mondták: ezek a te isteneid . . . Mondá továbbá az Úr Mózesnek: Látom immár, hogy keménynyakú ez a nép, hagyj, hadd gerjedjen fel ellenük haragom, hogy eltöröljem őket.*» (Szentlecke.)

A felfelé vezető út kiinduló pontját, a szomorú völgyet, a bűn mélységeit maga az Úr vázolja a mai Szentleckében. — *a)* A kiválasztott népnek elsősorban azt hányja szemére, hogy letért a helyes útról és nagyon is hamar hűtlen lett. Bizonyítékul az aranyborjút hozza fel, amelyet Izrael fiai eszeveszett ritmusban táncoltak körül, hogy így fejezzék ki hódolatukat az új bálvány előtt. Ezzel már a bűn mélységeinek lényegét érintjük. Ez az Úr útjától való eltérés és a vele kapcsolatos engedelmesség megtagadása. Minél gyorsabban következik be ez a szomorú valóság, annál elvetemültebb a vétek. — *b)* Az Úr a kiválasztott népnek egy másik hibáját is szemére veti és azt mondja, hogy keménynyakú, megátalkodott, nem akar engedni, nem tud meghajolni, nem ismer engedelmességet és túlbüszke ahhoz, hogy belássa elkövetett hibáját; másszóval hiányzik belőle az a bölcseség, amelyről a tegnapi szentmisében elmélkedtünk. E jelenség szintén hozzátartozik a bűn lényegéhez. Ha Isten megengedi, vagyis

nem akadályozza meg, hogy bűnbe essünk és a helyes útról letérjünk, akkor, mint a Szentírás mondja, megvakít, vagyis megvonja tőlünk a bölcseség irányító és felvilágosító kegyelmét. — *c)* Az Úr irgalmatlanul feltárja Mózes előtt a bűn szomorú következményeit és felgerjedt haragjáról beszél, amely a bűnös népet kész eltörölni, vagyis megsemmisíteni. Aki, mint az aranyborjút imádó kiválasztott nép, vétkezik, annak a következményekkel is számolnia kell és tudomásul kell vennie, hogy a megsértett isteni igazságosság minden pillanatban megbüntetheti.

Elhatározás: Irtózom a bűn nyirkos levegőjű völgyétől és törekszem minél hamarabb kiszabadulni e mélységből. A nélkülözhetetlen segítséget a szentségekben keresem és ezeket gyakran használom. A Szekrétában imádkozom, hogy ez adomány (szentségek) tisztítson meg bűneimtől és ez áldozat bemutatására szentelje meg lelkemet és testemet.

2.

«Hagyj, hadd gerjedjen fel ellenük haragom, hogy eltöröljem őket.» (U. o.)

Az isteni Bölcseség közvetítőről is gondoskodott, kinek feladata abban áll, hogy közbenjárása és vezetése által kivezessen a bűn völgyéből és elindítson a magasba ívelő úton. Feltűnő, hogy Isten Mózest, a nép vezérét arra kéri, ne akadályozza meg haragʼa fellobbanását és ne tartsa vissza lesujtó kezét. — *a)* A közvetítőt Isten szemeli ki és bízza meg hivatásával. Ezt a mai liturgiában szereplő Mózes történetéből is tudjuk. Állításunk megerősítését a többi kiválasztott és közvetítő szereppel megtisztelt egyéniség életében találjuk, akiket kivétel nélkül mind Isten hívott meg és állított e magas és szenvedésteljes polcra. Az Úr ezáltal irgalmát bizonyítja és akarja, hogy az általa kiszemelt közvetítők érdeme és könyörgő imája indítsa irgalmasságra. Ebből fakad a bűnbocsánat és új életre képesítő kegyelem. — *b)* Mózes, aki Isten lángoló haragjával találja magát szemben,

nem feledkezik meg küldetéséről és az abban rejlő hatalomról. Könyörgő fohászban fordul Istenhez. Ezáltal megakadályozza a nép büntetését és visszatartja Isten lesujtó karját. A bűnbocsánatot közvetítő Mózes így imádkozik az Úrhoz: «Miért gerjedne fel Uram haragod néped ellen, melyet kihoztál Egyiptom földjéről nagy erővel és hatalmas kézzel. Kérlek, ne mondhassák az egyiptomiak, álnokul vitte ki őket, hogy megölje őket a hegyekben és eltörölje őket a földről. Szűnjék meg haragod és légy kegyelmes néped gonoszságával szemben, emlékezzél meg Ábrahámról, Izsákról és Izraelről, a Te szolgáidról, akiknek megesküdtél tenmagadra mondván: megsokasítom ivadékaitokat, mint az ég csillagait és ezt az egész földet, amelyről szólottam, ivadékaitoknak adom és bírni fogjátok örökké». Fohászában Mózes *α)* Istent jótetményeire emlékezteti és elmondja, mily gonddal és szeretettel szabadította meg az egyiptomi rabszolgaságtól. Erre hivatkozva esdekel irgalmáért. *β)* Megemlékezik azokról az igazak-

ról és nagy férfiakról is, akiket Isten különös kegyelmével tüntetett ki és akik nagyobb dicsőségére váltak. Ezek érdemeire és istenközelségére hivatkozva kéri az Urat, hogy kímélje népét. *γ)* Ezenkívül dicsőségére emlékezteti az Urat és megemlíti, hogy mily furcsa benyomást keltene a kárörvendő Egyiptomban a kiválasztott nép romlása. Az isteni dicsőség ragyogására hivatkozva esdekel könyörületért. *δ)* Kegyelemért esdekel és arra kéri az Urat, szüntesse meg haragját és legyen irgalmas elvetemült népével szemben. A közvetítő szerepe végtelenül szép és nagy hatalmat jelent: kieszközli tehát Isten irgalmát, elhalasztja a megérdemelt büntetést és lehetővé teszi az Úrhoz való töredelmes visszatérést. — *c)* A közvetítő szerepe feltétlenül termékeny és sikerteljes. Mózes nem hiába könyörgött; elérte célját és meghallgattatásra talált. A mai Szentlecke mondja, hogy «megengesztelődék erre az Úr és nem tevé meg azt a rosszat, amelyet népe ellen mondott». Ezért kell az Isten által hivatott közvetítőket, elsősorban

a boldogságos Szűzet, a szenteket és a kegyelmi élet hivatásos közvetítőit, a lelkipásztorokat becsülni, a szentekhez közbenjárásért imádkozni és a lelkipásztorokat a szentségek kiszolgáltatásában megnyilvánuló közvetítői szerepük betöltésére kérni.

Elhatározás: Ha Isten közvetítő szereppel bízott meg, akkor azt Mózes példájának megfelelően teljes odaadással végzem. Ha pedig önmagam szorulok közvetítésre, teljes bizalommal fordulok azokhoz, akiket az Úr ezzel megbízott. Különös odaadással kérem a Boldogságos Szűzet és a szenteket jóságos kegyelem-közvetítésükért. A szentáldozás után pedig sokszor és nagy bizalommal imádkozom a mai Posztkommúnió fohászát: «Ez adomány, Urunk, kérünk, tisztítson meg minket bűneinktől és ez áldozat bemutatása szentelje meg testünket és lelkünket.»

3.

«Az én tanításom nem enyém, hanem azé, aki engem küldött... aki önmagától beszél, az a maga dicsőségét keresi, aki pedig küldőjének dicsőségét keresi, az igaz és hamisság nincs benne.» (Evangélium.)

A legfelsőbb közvetítő, aki korlátlan hatalommal rendelkezik, az Istenember, Krisztus, a Megváltó. Közvetítő szerepét a következő teljesítmények jellemzik: — *a)* Tanítása, mellyel nyilvános működésének három éve alatt ajándékozta meg az emberiséget. Ez, mint tudjuk, a nagyböjti liturgia gondolatkörének tengelye. E tanítás által az Isten igazságismeretét közvetítette nekünk és így vezetett megfelelő, felfelé ívelő úthoz. — *b)* Keresthalálával megváltotta az emberiséget, kegyelmi forrást nyitott és a bűnbocsánaton kívül az új, a természetfölötti élet minden lehetőségét közvetítette nekünk. Ezáltal beleállított a természetfölötti világrendbe és Isten országának tagjaivá tett. — *c)* E közvetítést az Eucharisztia megalapításával tetőzte be, amelyben folytatja e földön életét és tovább a világ végéig gyako-

rolja közvetítő szerepét. Krisztus, mint legfőbb isteni közvetítő megszabadított önmagunktól, megváltott a bűntől, Isten közelébe hozott, kegyelmi állapotba helyezett, és a megszentelő kegyelem belénk való áradása és bennünk való működése által tökéletes életre nevelt. Ennek végkicsendülése az örök életcél, az Istenhez való hasonlatosság végleges kialakulása.

Elhatározás: Fenntartás nélkül bízom magam mennyei Vezéremre, az isteni Közvetítőre. Ezáltal érem el, amiért az Egyház a mai Kollektában könyörög, hogy «szerezze meg nekünk mind az erényes életben való gyarapodást, mind az isteni könyörület állandó segítségét.»

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni szerda.

Ma ismét visszatérünk a felfelé vezető, magasba ívelő út szemléletéhez. Az Ősegyház ma vizsgáztatta le a hittanulókat. E szokásnak nyomait az ősrégi liturgikus szövegben ma is megtaláljuk. Magától értetődik, hogy a le-

vizsgázott hittanulóknak, akiket immár a keresztelendők közé soroztak, azon felfelé vezető utat mutatták meg, amelyet egyedül a keresztény lélek képes járni s azt is csak a megszentelő kegyelem segítségével. A mai liturgia a felfelé vezető út minden szépségét és gazdagságát a keresztség szentségével kapcsolatosan szemlélteti, ami szintén a keresztelendőkre való tekintettel történik. A liturgikus szöveg színes változatosságából a következő pontokat emeljük ki: 1. A keresztségben Isten dicsősége csendül fel. 2. A keresztség alapvető következményei. 3. A keresztség alakító ereje.

1.

«Ezt mondja az Úristen: Megszentelem az Én nagy nevemet, mely megfertőztetett a nemzetek között, melyet közöttük megfertőztettetek; hadd tudják meg a nemzetek, hogy Én vagyok az Úr, mikor általatok megszenteltetem előttök. Mert kiviszlek titeket a pogányok közül és összegyüjtelek minden földről és visszavezetlek saját földetekre. És tiszta vizet öntök rátok és megtisztultok minden förtelmetektől és minden bál-

ványoloktól megtisztítlak titeket. És adok nektek új szívet és új lelket adok belétek: és elveszem a kőszívet testetekből és hússzívet adok nektek. És az Én lelkemet adom belétek.» (Első Szentlecke.)

Az első Szentleckében Ezekiel próféta közvetítésében maga az Úr vázolja a keresztség szentségének lényegét. Ezzel kapcsolatban arra mutat rá, hogy a keresztenység által az Ő dicsősége szilárdul meg és ragyog fel a nemzetek előtt. — *a)* A kinyilatkoztatás abból indul ki, hogy az Úr neve «megszentségteleníttetett a nemzetek között». Ezáltal nyiltan az eredeti bűnre és annak következményeire céloz. Szemünk elé állítja a szentségtöréssel azonos borzalmas következményt, mely szerint a bűnös emberiség bukásával Teremtője imádásra méltó nevét szennyezte be. Ezen kívül a kiválasztott nép vétkeit és hűtlenségét is megemlíti és azt a benyomást vázolja, melyet Izrael folytonos és jellemtelen ingadozása gyakorol az őt körülvevő pogány nemzetekre. Ez átvitt értelemben az egyéni bűn erkölcsi rosszaságát is magában foglalja és a vele kapcsola-

tos rossz példa erkölcsrontó hatását is megismerteti. — *b)* A keresztség szentsége eltörli a vétket és kegyelemmel gazdagítja a megkereszteltet. Isten dicsősége ismét felragyog benne. Az Úr ezentúl az ő lelkében lakozik. Ennek ragyogása mindazokra kihat és üdvös benyomást gyakorol, akik közelébe kerülnek. Ez az értelme annak, amit Isten a mai Szentleckében Ezekiel próféta által mond: «Hadd tudják meg a nemzetek, hogy Én vagyok az Úr (Isten megdicsőülése), mikor általatok megszenteltetem előttök (a megkereszteltek által Isten dicsősége a többi nemzetek előtt is felragyog)». Ezzel kapcsolatban azt is meg kell fontolni, hogy a keresztség szentsége, amely kegyelemgazdagsággal ajándékoz meg, a megkereszteltet megfelelő erkölcsi magatartásra tanítja és ezáltal Isten hatalma dicsőségének eszközévé teszi, amennyiben őbenne Isten megszentelő és életet alakító erejét bárki megcsodálhatja. A keresztség által az Úr megszentelte a lelkeket és általuk önmaga is megszentelődött a nemzetek előtt. — *c)* A megkereszteltе-

ket, akik a kinyilatkoztatás szerint is tömör egységet alkotnak, az Úr kiválasztja a nemzetek sokasága közül és bevezeti az ígéret földjére. Ez Krisztus Egyházának előképe. Azáltal, hogy beleilleszti őket a misztikus Krisztustestbe, az Egyházba, biztosítja nekik az örök üdvösséget, aminek szintén az ígéret földje a biblikus jelképe. Az Úr tehát megmenti a megkeresztelteket a kárhozattól és biztosítja számukra az örök célt. Ez szintén nagyobb dicsőségére válik, mert az emberi teremtmény nem vész el, hanem megvalósítja a teremtő Isten szent akaratát.

Elhatározás: Az Introitus által említett kegyelemben, hogy «az Úr tiszta vizet önt ránk és minden förtelmünktől megtisztít, új lelket és új szívet ad nekünk» én is részesültem, midőn fölvettem a keresztség szentségét. Arra törekszem, hogy minden cselekedetem összhangban legyen az Introitus által említett új lélekkel és új szívvel, és imáimban arra

kérem az Urat, hogy az új lélek és az új szív, amely a keresztség legszebb gyümölcse és Krisztus szellemét jelenti, sose halványuljon el bennem.

2.

«*Könyörögve kérünk mindenható Isten, hogy ez áldozat törölje el bűneinket, mert akkor adsz a testnek és a léleknek valódi egészséget.*» (Szekréta.)

A mai Szekréta szövege az eucharisztikus áldozattal kapcsolatban a keresztség szentsége alapvető következményeiről emlékezik meg. Ez már a második jellemző vonása annak a magasba ívelő útnak, amely e szentségben bennefoglaltatik. — *a)* Az első alapvető következmény a bűntől való megszabadulás. A keresztség szentsége eltörli az eredeti bűnt és ha felnőttekről van szó, mindazon vétkeket, amelyeket ifjúkoruktól fogva követtek el. Amennyiben eltörli az eredeti vétket, az egész emberi életre kihat és új alapra helyezi a lelki életet. Kiszabadít a sátán hatalmából és kegyelmi ajándéka által érdemszerzésre, örök

életre, tehát természetfölötti életalakításra képesít. A természetes síkról a természetfölöttire emel fel és ennek eltörölhetetlen jegyét nyomja a lélekbe. — *b)* A Szekréta szövegével a lélek valódi egészségéért könyörgünk. Ez egyébként ugyanaz, amit a Szentlecke alapján az Introitus is megemlít és új szívnek és új léleknek nevez. A lélek egészsége akkor valódi, vagyis tökéletes, ha minden megvan benne, ami természetfölötti kegyelemteljes életre képesít. Ez ahhoz a célhoz tartozik hozzá, melynek elérésére teremtetett. Krisztus a keresztfán azért szenvedett kínhalált, hogy a lélek egészségét biztosítsa, tehát megváltsa a bűntől, természetfölötti életre képesítse és a belőle fakadó kegyelmi gazdagság által vezesse a földi életen keresztül az örök üdvözülés felé. Mindazt, ami hozzátartozik a lélek valódi egészségéhez, a keresztség szentsége közvetíti nekünk. Azt kell tehát mondanunk, hogy e szentség alakítja meg bennünk és tartja fenn egy emberéleten keresztül a lélek — liturgikus szóval élve — valódi egészségét. — *c)* A Szekréta szövege a

test egészségét is megemlíti. Ez alatt természetesen nem — legalább is nem elsősorban — fizikai integritást («egész-ség») kell értenünk. Itt többről van szó. A test ugyanis a természetfölötti célkitűzésnek megfelelően és az üdvösség szempontjából csak akkor nevezhető egészségesnek, ha benne is minden megvan, ami az üdvösség eléréséhez szükséges. Ez a lélek, melynek kegyelmi gazdagsága a fennálló szoros kapcsolatok által a testre, a fizikumra is kihat, hogy azt megszentelje és mint az üdvösség és az istenszolgálat eszközét a természetfölötti életben azaz az örök megdicsőülésben való részesedésre képesítse. Ennek megvalósulása az utolsó ítélet napján a test feltámadásával következik be.

Elhatározás: Folyton szemem előtt tartom a keresztség szentsége egész életre kiható alapvető következményeit. Ennek megfelelően kerülöm a bűnt és fokozom magamban a valódi egészséget, amely lelkemre és testemre kiterjed, hogy megszenteljen és az Úr

szolgálatára neveljen. Ezért sokat imádkozom és különösen az eucharisztikus kultúrát hangsúlyozom ki magamban, mert ez az említett egészség alapja és megőrzője. A Posztkommúnióval kérem az Urat, hogy a szentség, melyben részesültem, lelki táplálékkal árasszon el és testi segítséggel védjen meg.

3.

«*Add meg kérünk, mindenható Isten, hogy akiket a fogadott böjtök megtisztítanak, azokat a szent áldozatkészség meg is örvendeztesse, hogy a földiekhez való ragaszkodást megfékezve könnyebben elnyerjük a mennyeieket.*» (Második Kollekta.)

A keresztség szentsége nemcsak a természetfölötti életképesség fensíkjára emeli a lelket. Azonkívül neveli is (kegyelmi gazdagságával) és ellenállhatatlan erejével új életet alakít benne. Ennek motívumait a második Kollektában találjuk meg. — *a)* Első tulajdonsága a keresztség szentsége alakító erejének a «Laetitia sanctae

devotionis»-a, szent áhítatban rejlő öröm. Már egy párszor volt alkalmunk az öröm motívumaival foglalkozni és itt megint meggyőződhetünk arról, hogy ez a lelki életben mily vezető szerepet játszik. Jóra való törekvést, életalakítást, istenszolgálatot, lelki kibontakozást és a minden teljesítményhez szükséges szent áhitatot öröm nélkül el sem lehet képzelni. Ezen öröm, melynek kegyelméért a mai szentmisében esdekelünk, szintén a kereszténység szentségéből fakad, amennyiben tudatára ébredünk annak, hogy természetfölötti fensíkon mozgunk, képességeinket fölülmúló életet élünk, tehetségeinket túlhaladó teljesítményeket végzünk és így haladunk az élet örvényei közt ragyogó örök célunk és boldogságunk, Isten felé. E megismerés kiszakít a mindennapi szürkeségből, felülmúlhatatlan boldogságot gerjeszt lelkünkben, minden léptünket megkönnyíti, minden cselekedetünket lendületessé, minden ellentállásunkat acélossá teszi, minden áldozatunkat bearanyozza és életünk gazdagságának lényeges ré-

szét képezi. Ezen felbecsülhetetlen értéket nevezzük a mai liturgiában a szent áhitat örömének. — *b)* A keresztség szentsége erejéhez a «mitigatio terreni appetitus» a földi értékekhez való ragaszkodás megfékezése is hozzátartozik. Ennek azért kell nagy jelentőséget tulajdonítani, mert a földi javak után való túlságos vágyakozás részben nyugtalanságot szül, részben sohasem éri el beteljesülését. Ez természetesen az előbb említett mindent elárasztó öröm kárára van és néha annyira elfajul, hogy az örömet teljesen elfojtja és annak áldásos kihatását lehetetlenné teszi. Ez viszont a lelkiélet és a benső kialakulás lendületét és termékenységét korlátozza oly mértékben, hogy sok esetben belső összeroppanásról, Isten útjaitól való eltérésről és bűnbeesésről lehet szó. A keresztség szentsége alakító erejével itt is közbelép és azáltal, hogy természetfölötti fennsíkra emel és annak megfelelő életre képesít, visszaállítja bennünk a bűn által megrongált egyensúlyt, biztosítja a lelki értékek előjogát, korlátozza a test uralmát és megfékezi

azt, amit a mai liturgiában a földi értékekhez való túlságos ragaszkodásnak nevezünk. E teljesítmény lényegesen hozzájárul a lelki kibontakozáshoz és biztosítja jóra való törekvésünk, tehát a felfelé vezető úton való járásunk és előhaladásunk sikereit. — *c)* Ezzel kapcsolatban fejlődik ki bennünk a mennyei értékek után való vágyakozás. Az említett Kollektában is ezt kérjük Istentől, akihez azért könyörgünk, hogy könnyebben nyerjük el a mennyeieket. A mennyei értékek megbecsülése, szeretete, az utánuk való vágyakozás és az elérésükért folytatott küzdelem tipikus jellemvonása a keresztény léleknek. Ezenkívül a keresztség szentsége benne működő alakító erejének egyik legértékesebb kihatása. E szentség azáltal hogy, mint már említettük, természetfölötti fennsikra emel, oly polcra helyez, amely nagy áttekintési lehetőséget nyujt. Az összefüggéseket innen már világosan látjuk és még világosabban meglátjuk, hogy hol van a természetes értékeknek a helye és mennyire alatta állanak azoknak a mennyei javaknak, melyeknek eléré-

séért küzdünk. A dolgok e megvilágításban természetesen másként tűnnek fel és mi már könnyebben fordulunk el a földiektől, hogy csakis a mennyeieket keressük.

Elhatározás: A magasba ívelő út bennem működő alkotó erejét megbecsülöm és arra törekszem, hogy a szent öröm, amely elárasztja lelkemet, fékezze a földi értékek után való vágyakozást és kialakítsa a mennyei javak helyes megbecsülését. Ezáltal én is abban a kegyelemben részesülök, hogy mint a vakon születettnek, (Evangélium) nekem is felnyíljanak szemeim, hogy lássak és megértsem a valódi helyzetet. «Az Úr megkené szemeimet és elmenék és megmosdám (keresztség és a benne rejlő felfelé vezető út) és látok és hiszek Istennek.» (Kommúnió).

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni csütörtök.

A liturgia elgondolása szerint a szenvedés komoly időszaka előtt nem árt egy kis enyhülés, és a feltámadás örömének előélvezete. Ez lényegesen megkönnyíti a nagyböjti munkát. Azért szívvel-lélekkel kapcsolódjunk bele a mai Introitus örömének: «Örvendezzék az Urat keresők szíve; keressétek az Urat és erejét, keressétek szüntelenül színét» (104. Zsolt.). E szent szöveg összességéből a következő pontokat emeljük ki: 1. A feltámadás reménye. 2. A feltámadás egyik feltétele. 3. A feltámadás másik feltétele.

1.

«*Ekkor meleg lőn a gyermek teste . . . erre a gyermek hetet ásíta és kinyitá szemeit.*» (Szentlecke.)

A feltámadás reménye felülmúlhatatlan erőfeszítésre képesít. Erre mind a lelkiélethez általánosságban véve, mind a nagyböjti munka végzéséhez szükségünk van. A mai liturgia a

Szentleckében a szunámi asszony példáját állítja szem elé. Ezáltal megtanít — *a)* Istenhez fordulni. A szunámi asszony, kinek gyermeke meghalt, Elizeushoz fordult, akit a Kármelhegyen keresett fel. A hosszú utat azon reményben tette, hogy az Istenembere, a Próféta, akinek csodatevő erejéről az egész ország tudott, gyermekét halottaiból feltámasztja. A megindokolt remény, ínségében és lelki vajudásában, Elizeuson keresztül a csodatevő Istenhez vezette. Minket is a remény éltet és késztet oly erőfeszítésre, amely nélkül nem lehet Isten szándékainak megfelelő életet élni. Reményünk nem lesz hiábavaló, ha a szunámi asszony példáját követjük és mi is Istenhez fordulunk, Őbenne bízunk és Tőle reméljük lelki feltámadásunkat és újjáéledésünket. — *b)* A szunámi asszony példája annyiban is mérvadó, amennyiben elfogadta és magától értetődőnek tartotta a Próféta közvetítő szerepét. Nemcsak odament Elizeushoz, hogy a Próféta közvetítésével Istenhez forduljon, hanem elment Elizeussal, akire rábízta gyer-

mekét. Nekünk is így kell cselekednünk. El kell fogadni az Isten által kijelölt közvetítőt (lelkipásztor, gyóntató) és mint a szunámi asszony tette, rá kell bíznunk lelkünk ügyét, hogy közvetítő szerepe és lelkipásztori ténykedése által ő eszközölje ki és ő segítse elő lelkünk feltámadását. — *c)* A szunámi asszony feltétlenül bízott a közvetítő Elizeus sikerében és gyermeke feltámadásába vetett reménye oly erős volt, hogy biztosra vette könyörgése meghallgattatását. Nem tévedett. Elizeus, mint a mai Szentleckében olvassuk, feltámasztotta a gyermeket. Hasonlóképen járt a naimi özvegy is (Evangélium), kinek fiát maga a Megváltó adta vissza az életnek. Mi is biztosak lehetünk abban, hogy feltámadunk és részünk lesz az örök megdicsőülésben. Ehhez azonban szükséges, hogy teljesítsük az előfeltételeket és kövessük a szunámi asszony és a naimi özvegy példáját: a rendíthetetlen, kételyt nem ismerő, céljában biztos reményt.

Elhatározás: A feltámadás reménye bennem is eleven és életteljes legyen. Engem is

képesítsen arra a nagy erőfeszítésre, amely a keresztény és természetfölötti életalakítással együtt jár. Minél termékenyebb bennem a remény, annál inkább bízhatok nem csak a feltámadásban, hanem az azzal kapcsolatos megdicsőülés és jutalomban való részesülés páratlan nagyságában. Reményem nagyságától és termékenységétől függ megdicsőülésem mérete és gazdagsága.

2.

«*Uram, csak igazságodról elmélkedem: Isten, Te ifjúkorom óta oktattál engem: öregségem s aggkoromra se hagyj engem, Isten, magamra.*» (Kommúnió.)

Feltámadásunkba vetett reményünk beteljesülésére akkor számíthatunk, ha a mai Kommúnió szövegében bennefoglalt előfeltételeket megvalósítjuk. — Ehhez az említett liturgikus szöveg szerint — *a)* szükséges, hogy az isteni igazság útjait járjuk. A feltámadás kapujához csak egy út vezet és ez azonos Krisztus szenvedés-

teljes életútjával, mely a Golgotán keresztül vezet a megdicsőüléshez. Ezt az utat nevezzük az isteni igazság útjának, mert Az, Aki magáról azt mondhatta, hogy Ő az Igazság, csak ezt az utat járta és tőlünk is megköveteli, hogy nyomába lépjünk. Ha ezt megtesszük, Vele együtt támadunk fel és dicsőülünk meg. — *b)* Az említett liturgikus szöveg azt is hangoztatja, hogy Isten tanítását el kell fogadni és vezetéséhez, mely az ifjú kortól az öregségig, tehát az egész életre kiterjed, alkalmazkodni kell. E tanítás közvetítője és a vezetés végrehajtója, mint egy más elmélkedésben már láttuk, maga Krisztus. Ő az Út. Ez az Út tanítást és vezetést jelent. Aki ezen az úton jár, az isteni tanítás szerint él és az isteni vezetést követi. — *c)* Az említett liturgikus szöveg azt is megemlíti, hogy a végsőkig ki kell tartani. Korról, öregségről beszél és ezeket szintén belekapcsolja az életalakítás nemes programjába. A lelki életben, Krisztus követésében, az igazság útján való előhaladásban, a feltámadás felé való kiegyensúlyozott

sietésben állhatatosnak és következetesnek kell lenni. E teljesítmény nem ismer szünetet és ennek nincs pihenőórája. Minél tökéletesebb az ezzel kapcsolatos folytonosság és az egyöntetű harmonikus ritmus, annál szebb, nemesebb, biztosabb és kielégítőbb lesz a feltámadás és az arra következő megdicsőülés.

Elhatározás: Egész életemen keresztül az isteni igazság útjait akarom járni. Lépéseimet Isten kegyelmén kívül az isteni törvény, egyéni hivatásom követelményei és a liturgia világában érvényesülő isteni gondolatvilág fogják vezetni. Ezáltal megtanulok fokozatosan megöregedni anélkül, hogy elveszteném lelkem ifjúságát. Igy fejlődöm bele a feltámadás ragyogó hajnalpírjába.

3.

«*Tisztíts meg minket irgalmas Isten, hogy Egyházad könyörgései, melyek Neked a bemutatott jámbor adományokkal kedvesek, a lelkek megtisztulásával még kedvesebbek legyenek.*» (Szekréta.)

A feltámadás beteljesüléséhez vezető második előfeltételt a mai Szekrétában találjuk meg. — *a)* Ezen előfeltétel alapja a «Corpus Christi Mysticumhoz» való hozzátartozás. A liturgikus szöveg ezzel kapcsolatban az Egyház, tehát a közösség, a misztikus Krisztus-test könyörgéséről, értünk végzett imájáról beszél és annak jelentőségét mint mellőzhetetlen előfeltételt állítja elénk. Ha azt kívánjuk, hogy a feltámadásba összpontosított reménységünk beteljesüljön, akkor legyünk élő tagjai a misztikus Krisztus-testnek és teljesítsük kötelességünket az Egyházzal szemben. — *b)* A Szekréta az Úrnak bemutatott jámbor adományokról is megemlékezik. Ez alatt nemcsak az eucharisztikus áldozatot érti, hanem *α)* Krisztus végtelen érdemeit, melyeket ezen áldozat tesz hozzáférhetővé, *β)* a szentek közössége által felgyülemlett érdemben való gazdagságot, amely szintén bennfoglaltatik az eucharisztikus áldozatban, *γ)* és saját gyarló érdemeinket, amelyeket felajánláskor a pappal együtt teszünk a

paténára. Ezen ajándékokkal kell a Szekréta elgondolása szerint az Úrnak kedveskedni, mert csak ezek érdemlik ki számunkra a feltámadás kegyelmét és a reákövetkező megdicsőülés boldogságát. —*c)* Ehhez természetesen az «expiata mens», a megtisztult lélek is hozzátartozik. — Ez alatt nemcsak a bűntől való mentességet, hanem a gyarlóságoktól való fokozatos megtisztulást is kell érteni. Minél jobban sikerül a tisztulási folyamat, melynek eszközlői a szentségek, annál kielégítőbb, ragyogóbb, boldogabb és dicsőségesebb lesz a feltámadás.

Elhatározás: Ezen elmélkedésben feltett elhatározásaimat összefoglalva arra kérem az Urat, hogy életem «mindig tessék Neki s oltalma alatt biztonságban legyek». Ez vezesse lépteimet a feltámadás világossága felé. (Zárókönyörgés.)

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni péntek I.

A mai liturgiában azon igazságok kiegészítését találjuk meg, amelyekről

tegnap elmélkedtünk. A tegnapi elmélkedés alapján minden reményünket a bekövetkezendő feltámadásban összpontosítottuk, ma pedig azt az utat szemléljük, amely a feltámadáshoz és a reá következő megdicsőüléshez vezet. Ezzel kapcsolatban a következő igazságokról elmélkedünk: 1. Krisztus az Út. 2. Az Út mérföldkövei a szentségek. 3. A szentségek kihatása az életre.

1.

«Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki Énbennem hiszen, még ha meg is halt, élni fog és mindaz, aki él és Énbennem hiszen, nem hal meg soha mindörökké.» (Evangélium.)

A feltámadáshoz vezető út Krisztus. Ő, mint a mai Evangéliumban hallottuk, feltámadás és élet. Aki a feltámadás beteljesüléséhez akar eljutni, annak ezt az utat kell választani. — *a)* Krisztus mint Istenember, feltámadás és élet. Ha csak ember volna, nem tudna sem feltámadni, sem feltámasztani, sem az örök életben részesíteni. Mint Istenember legyőzte a halált s feltámadott halottaiból. Ezáltal jogot

szerzett magának, hogy másokat is, mint Lázár esete mutatja, feltámaszszon és mindannyiunkat a végső feltámadáshoz vezessen. Mint Istenember azt is bebizonyította, hogy Ő a halál felett diadalmaskodó élet. Krisztusban meg van a hatalom, hogy másokat is részesítsen a dialmas életben és gazdagítson annak bőségével. Aki tehát fel akar támadni s a megdicsőülésben kíván részesülni, az Krisztushoz csatlakozzon és az Ő útjait járja. Aki Vele együtt küzd és szenved, tehát valóban krisztusi életet él, az Vele együtt fog feltámadni és megdicsőülni. — *b)* Krisztus mint Istenember úgy vezet a feltámadás felé, hogy az élő hit által magához kapcsol. A mai Evangélium mondja, hogy csak az él, és pedig örök és dicsőséges életet, aki hisz Benne. Ezt teljes értelemben kell venni, mert nemcsak arról van szó, hogy hisszük és elfogadjuk, hogy Ő a feltámadás és az élet, hanem arról is, hogy e hit szorosan hozzákapcsoljon, belevonjon az Ő közösségébe és cselekedetekre, vagyis lelkiismeretes követésre késztessen.

Krisztus követése által járjuk a föltámadáshoz vezető és az örökkévalóságban kicsendülő utat. Ahhoz azonban, hogy ezt az utat végigjárjuk, hitből fakadó meggyőződés, lelkesülés és lendület szükséges. Aki hisz, abban mindez megvan és ennek következtében tökéletes életet él. — *c)* Ezen életnek folyamata Krisztusban pereg le úgy, hogy minden túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Krisztus a feltámadásban kicsendülő élet kiinduló pontja, folytatása és befejezése. Krisztus mint Isten, mint az éltető kegyelem forrása, mint a magával ragadó géniusz ahhoz a körhöz hasonlítható, amely körülövezi életünket. Aki ebben a körben van hit, kegyelem és cselekedetek által, az él. Aki e körön kívül esik, az elveszti életét, mert Krisztuson kívül nincs élet. Azért mondja a mai Evangélium, hogy az, aki Őbenne van, nemcsak él, hanem örök életet él, mert Krisztus élete soha meg nem szűnik és éltető kegyelme soha el nem apad. Ezen örök életnek, amely a földi létre következik, küszöbe és kapuja

a feltámadás. A megdicsőülés értelmében azonban csak akkor, ha Krisztus már e földön is életünk és eszményképünk.

Elhatározás: A mai Introitussal mondom: «Szívem elmélkedése legyen kedves előtted mindenkoron, Uram, én segítőm és Üdvözítőm». Krisztus, a feltámadáshoz vezető út legyen elmélkedésem tárgya. Ezáltal jobban megismerem Őt, közelebb férkőzöm Hozzá és szorosabban alakítom Vele a kapcsolatot. Így készülök fel egyrészt a feltámadás nagy ünnepére, másrészt életem nagy beteljesülésére: önnön feltámadásomra.

2.

«*Isten, ki a szavakkal ki nem fejezhető szentségek által a világot megújítod, add meg kérünk, hogy Egyházad az örök javakban gyarapodjék és az ideigvaló segítséget se nélkülözze.*» (Kollekta.)

A feltámadáshoz vezető úton a szentségek kísérnek végig. Krisztus a szentségeket azért alapította, hogy

ellássa lelki szükségleteinket és hosszú vándorlásunk különböző szakaiban megerősítsen. A hét szentségnek ez a célkitűzése. A liturgia a mai Kollekta idézett szövegében főleg a szentségek szentségét, az Eucharisztiát tartja szem előtt. — *a)* A szentségeket, főleg az Eucharisztiát «ineffabile mysterium», kimondhatatlan misztériumnak nevezi. Ezt azért teszi, mert annyira a természetes világrend fölött állanak, hogy lényegüket, kegyelmi kihatásukat és méltóságukat alig lehet emberi szóval kifejezni. A természetfeletti életfolyamatban, melynek hétszeres megnyilvánulását hét szentségnek nevezzük, Krisztus folytatja közöttünk megváltói életét. A szentségek tehát azért is «ineffabile mysterium», mert Krisztus életét közvetítik és Azt, «aki a mennyekben vagyon és az Atya jobbján ül», a kegyelem titokzatos módján a földhöz rögzítik és életünkbe beleillesztik. — *b)* A szentségek, mint a természetfeletti élet legfensőbb megnyilvánulásai örök, tehát elmúlhatatlan javakat közvetítenek és az Egyház érdembeli gazdagságát gyarapít-

ják. Ez alatt a kegyelmet kell érteni, mely a szentségekből árad felénk és az élet különböző körülményeiben és szükségleteiben segít meg. Krisztus a szükségletek sokaságát hét főcsoportra egyszerűsítette le és annak megfelelően, megalapította a hét szentséget. Mindegyik szentség egy különös szükségletnek felel meg, míg az Eucharisztia a szentségek tengelye, minden különös körülményhez kötött szükségleten felül emelkedve oly kegyelmi bőségben részesít, amely az élet legkülönbözőbb lehetőségeivel számol és minden igényt kielégít. — *c)* A Krisztus alapította szentségek tekintettel vannak az emberi természetben megnyilvánuló dualizmusra (kettősség) és nemcsak a lélek igényeit elégítik ki, hanem a test szükségleteit is szem előtt tartják. Nemcsak örök javakkal gyarapítanak minket, hanem földi érdekeinket is előmozdítják. Ebben az értelemben mondja a mai Kollekta, hogy a szentségek által az Egyház és annak minden egyes tagja az ideig való segítséget sem nélkülözi. A szentségek ezáltal

páratlan teljesítményt végeznek. A lelket nevelik, védik, irányítják, tökéletesítik az örök javak közvetítése által, és a testnek is megadnak mindent, amire szüksége van, hogy a lélek érdekeit szolgálja, ezáltal önmagát megszentelje és a végső feltámadásra készüljön elő.

Elhatározás: A feltámadáshoz vezető útról soha le nem térek. Útközben, ha kimerültem és érzem, hogy erőim fogytán vannak, a szentségekhez, főleg az Eucharisztiához fordulok s belőlük merítek új erőt és a tovább haladáshoz szükséges lendületet.

3.

«E szent misztériumban való részvétel, kérjük Urunk, szabadítson meg minket bűneinktől és oltalmazzon meg minden bajtól mindenkor.» (Posztkommúnió.) *«Add meg nekünk Mindenható Isten, hogy . . . kegyességednek mindig örvendezhessünk.»* (Zárókönyörgés.)

A szentségek felülmúlhatatlan kihatást gyakorolnak a mindennapi életre. Ennek részleteit a mai Poszt-

kommúnió és a Zárókönyörgés vázolja. — *a)* A Posztkommúnió szerint a szentségek első kihatása a lelki szabadság folytonossága. Az élet sok gyarlóságot hoz magával. Sokszor legszentebb elhatározásaink ellenére is bűnbe esünk. Akaratunk túlságosan gyenge. Figyelmünk sem eléggé összpontosult. Elővigyázatunk szórakozott és fegyelmezetlen, úgyhogy a kapott kegyelmet nem használjuk ki eléggé, legyengülünk és régi vétkeinkbe esünk vissza. Krisztus ezeket a lelki tragédiákat előre látja és segítségünkre siet. A szentségek által alkalmat nyujt arra, hogy vétkeinktől ismét és ismét megszabaduljunk és lehetővé teszi, hogy megújult lendülettel új életet kezdjünk. Ezáltal folytonosítja a megváltás kegyelmét és a szentségek közvetítésével mindannyiszor megszabadít bűneinktől, valahányszor arra szükségünk van. A szentségek tehát tényleg a bűntől való szabadulás és a kegyelmi életbe újonnan való beleillesztés folytonosságát eszközlik s ezáltal a feltámadás útján haladó embert támogatják, hogy, bár ingadozó léptek-

kel, mégis előrejusson és elérje célját. — *b)* A Posztkommúnió szerint a szentségek az említett folytonosság értelmében minden bajtól megóvnak. Ez alatt főleg a lelket környező veszedelmektől való megőrzést kell érteni. A lelket ugyanis számtalan és nem csekély veszély veszi körül, úgyhogy a bűnbe való visszaesés nagy lehetőségével — sajnos — számolni kell. Krisztus ezt is előre látta és a szentségek által oly erőforrást nyitott, amely a lelket ellenállásra és önvédelemmel egybekapcsolt harcra képesíti. Aki a szentségekkel, főleg az Eucharisztiával Krisztus szándékainak megfelelően él, oly lelki erőre tesz szert, hogy képes a legnagyobb kísértéseknek is ellentállni és fölényes győzelmet aratni. Ezt jelenti a védelem, amelyről a mai liturgia emlékezik meg. — *c)* A Zárókönyörgés a szentségeknek egy harmadik kegyelmi kihatását említi és azt mondja, hogy mindig örvendezhetünk az Isten kegyességének. A liturgia e kijelentéssel fején találja a szöget és kézzelfogható formába önti a kimondhatatlant.

A szentségek akori gy használata ugyanis tipikusan természetfölötti lelkületet alakít, amelynek mindenre kiterjedő alaphangulatát legjobban az előbb idézett szavak fejezik ki. E hangulat abban áll, hogy az isteni kegyesség, irgalom, kegyelemteljes előzékenység, jóság és megértés a biztonság érzetét és a védelem tudatát alapozza meg s ezáltal a legnemesebb és legőszintébb örömre nevel. Azok, akik az Isten szeretete kegyelmi megnyilvánulásait már tapasztalták, annak segítségével számtalan fölényes győzelmet arattak és ezáltal lelki kibontakozásukat segítették elő: az Istenben való biztonság tudatát élvezik. Ez oly boldoggá teszi őket, hogy szívük valóban áradozik az örömtől s lelkük szüntelenül hálaéneket énekel az Úrnak.

Elhatározás: Szem előtt tartom a szentségek gyakori használatának páratlan kihatását s annak segítségével megfelelő lelkületet alakítok magamban. Ebben az öröm motívuma kettős értelemben dominál. Elsősorban önmagamat teszem bol-

doggá az örvendeni tudó lelkület megvalósítása által. Másodsorban — és ez a legfontosabb — Istennek szerzek örömet azáltal, hogy megértem jóságos szándékait.

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni péntek II.

A nagyböjti liturgia ezen a pénteken ismét Krisztus kínszenvedéséről emlékezik meg és a Megváltó legszentebb Vérét magasztalja a szentmiseáldozatban. Miután a legszentebb Vér főünnepét az Egyház július 1-én üli meg és a két miseszöveg azonos, ma csak az Introitus szövegét tesszük elmélkedésünk tárgyává. Ebből a következő gondolatokat emeljük ki: 1. Az isteni kiválasztás. 2. Az Isten országa. 3. Az Isten dícsérete.

1.

«*Megváltottál minket Uram, önvéreddel, minden törzsből és nyelvből és népből és nemzetből.*» (Introitus.)

Az isteni Üdvözítő legszentebb Vére nemcsak a megváltás szimbo-

luma, hanem az isteni kiválasztás jelképe is. A mai Introitus szövege félreérthetetlenül szem elé állítja, hogy Isten kiválasztottjait a megváltás kegyelme által mentette meg. Ezzel kapcsolatban fontoljuk meg, hogy — *a)* az isteni Megváltó szentséges Vérével, élete feláldozásával váltotta meg a kiválasztottakat. Megváltásunkban a Vérnek végtelen nagy szerep jut. A vér az élet szimboluma és biológikus értelemben véve legfensőbb értéke. A vér életet jelent, és a vérontás áldozatot. Krisztus vérét ontotta, tehát önmagát adta. Ezáltal feláldozta életét és ennek árán megváltotta az emberiséget. Krisztus legszentebb Vére tehát, amelyet az Eucharisztiában találunk meg, megváltásunk eszközlője és kiválasztottságunk pecsétje. — *b)* A mai Introitus szövege arra is utal, hogy Isten az összes nemzetek közül választotta ki mindegyikünket. Ennek jelentőségét részletesen vázolja, amennyiben megemlíti, hogy az Úr minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből választott ki, hogy a megváltás kegyelmében részesüljünk. Istennek a teremtmények beláthatat-

lan sokasága állott rendelkezésére és így tényleg alkalma volt arra, hogy a legjobbat és legnemesebbet tüntesse ki a kiválasztás kegyelmével. Habár százszor jobbat és értékesebbet találhatott volna, mégis reánk esett választása. Szem előtt kell ezenkívül tartanunk, hogy a Teremtőnek a teremtés végtelen lehetőségei is rendelkezésére állottak. Teremthetett volna nálunk összehasonlíthatatlanul jobb és tökéletesebb teremtményeket is, hogy azokat a kiválasztás kegyelmi ajándékával megörvendeztesse. De nem tette. Minket jelölt ki, hogy rajtunk teljesítse be kegyelme csodáit. A legszentebb Vér, amelyet az Üdvözítő ontott érettünk, megpecsételte, termékennyé tette és — feltéve, hogy a belőle kiáradó kegyelemmel együttműködünk — véglegesítette kiválasztásunkat. Az isteni irgalom e felfoghatatlan misztériuma előtt imádságos lelkülettel és a hála érzelmétől túláradó szívvel kell térdreborulnunk, mert csak ennek köszönhetjük, hogy Isten gyermekei vagyunk, akiknek az Úr kegyelméből joguk van az örökké-

valóságra. — *c)* Isten a boldogító kiválasztás által, melyet Krisztus legszentebb Vére pecsételt meg, a nemzeteket megsemmisítő romlástól óvott meg. Nagyon jól tudjuk a történelemből, hogy a kiválasztott népet hányszor környékezte — éspedig megérdemelt módon — a végső romlás veszélye. Ugyancsak tudjuk, hogy a népek sokasága hányszor változott és hány nemzet tűnt el nyomtalanul a föld színéről, mert fellázadt az Úr ellen és nem fogadta el segítő jobbját. A kiválasztás kegyelme megőrzött minket e rettenetes sorstól. A Megváltó legszentebb Vérének köszönhetjük, hogy e kegyelmet felhasználhatjuk és részünk lehet az örök üdvösségben.

Elhatározás: A kiválasztás Krisztus legszentebb Vére által megpecsételt kegyelmét komolyan veszem és minden erőmmel őrizkedem attól, hogy elveszítsem vagy érdemtelenné tegyem magamat. Nem felejtem el a régi axiomát, hogy a megvetett és eljátszott kegyelmek soha többé vissza nem térnek. Nehéz-

ségeimben, küzdelmeimben és kísértéseimben ezt az igazságot tartom szem előtt. Nem hiúsítom meg Isten szándékait és a kiválasztás kegyelmének megőrzéséért minden áldozatot meghozok.

2.

«*Megváltottál minket Uram . . . és királysággá tettél bennünket Istenünknek.*» (U. o.)

Isten a kiválasztottakat egy egységbe tömöríti össze és így alakítja meg földi birodalmát. Krisztus legszentebb Vére ebben nagy és fenkölt szerepet játszik. — *a)* A legszentebb Vér Isten országában, a keresztény közösségben az Eucharisztia által van jelen. Szerepe tengelyszerep, mert azon középpontot képezi, amelyben az Isten országának földi élete sűrűsödik össze. Ez Isten országának magva, éltető eleme és legelső erőforrása. Innen sugárzik széjjel a szélrózsa minden irányában a megszentelő kegyelem, a Megváltó szeretete, atyai, életre képesítő gondoskodása és jóságos gondviselése. Itt összpontosul és találkozik a lelkek

sóvárgása, kegyelem után való vágyakozása, Isten után való epedése, jóra való törekvése, küzdelmes szenvedése és fölényes győzelme. Az Eucharisztiában jelenlevő legszentebb Vér valóban életközpont, amely nélkül az Isten földi országát, annak munkásságát és életét el sem lehet képzelni. — *b)* A legszentebb Vér ezenkívül összetartó elem. Az Eucharisztiát, amelyben Krisztus vére van jelen, jogosan nevezzük «vinculum caritatis»-nak. Ugyanezen értelemben a legszentebb Vérre vonatkozólag is mondhatjuk, hogy «vinculum singulorum» egyeseket összetartó kötelék. Mindannyian Krisztus legszentebb Vére árán részesültünk a megváltás kegyelmében. Ugyanezen szent Vér szenteli meg naponta az Eucharisztiában lelkünket és testünket, csitítja el a szenvedélyt és segíti elő a jóra való törekvést. Egy és ugyanaz a szent Vér kísér el mindnyájunkat a hosszadalmas életúton és teszi termékennyé cselekedeteinket. A szent Vér tehát felülmúlhatatlan kapocs : mindnyájunkat egy egységbe tömörít össze és ezt az egységet nagy családdá, Isten

gyermekei családjává változtatja át. — *c)* A legszentebb Vér ezenkívül megőrző elem, amennyiben megvéd Isten jogos haragjától, bűnbocsánatot eszközöl és a fennmaradásunkhoz szükséges kegyelmet közvetíti. Azt, hogy még élünk, hogy részünk van Isten kegyelmében és Isten országának vagyunk gyermekei, csakis a legszentebb Vérnek köszönhetjük.

Elhatározás: Isten országához tartozom mint kiválasztott és nem felejtem el, hogy ennek pecsétje s megőrzője Krisztus legszentebb Vére. A legnagyobb tiszteletet tanusítom iránta és arra törekszem, hogy miután megtisztított bűneimtől és Isten országának tagjává tett, ezt megbecsüljem és az értem kiontott szentséges Vért hálátlanságommal meg ne szentségtelenítsem.

3.

«*Az Úr kegyelmeit örökké éneklem, hűségedet szájammal nemzedékről nemzedékre hirdetem.*» (U. o.)

A kiválasztás nyomában fakadó boldogság feltétlenül énekre késztet. Csak hálaadó énekkel és Isten dicsőségének himnuszos lelkülettel való hirdetésével lehet meghálálni a kegyelmet, amelyet a legszentebb Vér által megpecsételt kiválasztásban kaphatunk. — *a)* Az Úr kegyelmét énekelem örökké — mondjuk az Introitusban — és ezáltal azon benső boldogságot fejezzük ki, amely mint a legszentebb Vér kiváltságos ajándéka elárasztja lelkünket. A nagy kiválasztottak, akik a kegyelmet kellőképen meg is becsülték, mind himnuszt énekelő emberek voltak. Az egyháztörténelem és a liturgikus irodalom bőségesen tanuskodnak arról, hogy Isten boldog kiválasztottjai mily bensőséges elragadtatással tudnak énekelni és hálaadó s dicsőítő himnuszokat zengeni. Ezt a példát követi a liturgia is, melynek szertartásaiban mindennap felcsendül az énekekben oly gazdag istendícséret, a zsolozsma. Ebbe az örök énekbe, mely sohasem szűnik meg s mint őszinte, imádságos tömjénillat száll Isten-

hez, mi is belekapcsolódunk s ezáltal törekszünk meghálálni mindazt a kegyelmi gazdagságot, amelyet Krisztus szentséges Vére ajándékozott nekünk. — *b)* Az énekes-lelkű kiválasztottak nemcsak énekelnek, hanem fennhangon hirdetik Isten dicsőségét és irgalmát. Énekük csak saját belső boldogságuk külső kifejezése, viszont az általuk gyakorolt istendícséret a bennük megnyilvánuló apostoli lelkület bizonyítéka. Azért hirdetik az Úr dicsőségét, hogy azzal mások is megismerkedjenek, arról mindenki meggyőződjön és benne mindenki megtalálja benső támaszát. Apostoli munkát végeznek tehát és mint Isten trubadurjai hálátadó himnuszukat azzal termékenyítik meg, hogy másokat is meggyőznek és hasonló cselekedetre indítanak. — *c)* Isten dicsősége hirdetését azáltal is eszközlik, hogy olyan életet élnek, amely nem cáfolja meg a cselekedetekben azt, amit a száj énekel. A boldogságtól túláradó hálaadó lelkület nemcsak énekben, hanem annak megfelelő harmonikus cselekedetekben is megnyilvánul, hogy ezáltal bizonyítsa a

hálaadás őszinteségét s a lelket elárasztó boldogság mindent megtermékenyítő mélységet. Ezek az éneklő és cselekvő kiválasztottak tökéletes apostolok, mert teljesítményeik legszebb illusztrációja és bizonyítéka annak az isteni tanításnak, amelyet fennhangon hirdetnek.

Elhatározás: Éneklő, dicshimnuszokat zengő és boldogságtól túláradó lelkületet alakítok magamban. Ennek gazdagságát a liturgikus istendícséretben, a zsolozsmában vezetem le, amelyet, ha Istennek szentelt személy vagyok, a legnagyobb tökéletességgel, ha pedig a laikusok tömegéhez tartozom, hivatásom adta körülményeknek megfelelően végzek. Istendícséretemet apostoli cselekedeteimmel és nemes életalakításommal egészítem ki.

Nagyböjt negyedik vasárnapja utáni szombat.

A mai liturgiából Krisztus, az örök világosság ragyog felénk. Fényessége annyira vakító, hogy, mint a tanítványok a Tábor hegyén, mi is eltakarjuk arcunkat és a legnagyobb szerénységgel dicsőségének csak egy pár sugarát szemléljük a következő pontokban: 1. Az Introitus tanítása. 2. A Szentlecke tanítása. 3. Az Evangélium tanítása.

1.

«Szomjúhozók, jöjjetek a vizekre, mondja az Úr, és akiknek nincs pénzetek, jöjjetek és igyatok örömmel.» (Introitus.)

Krisztus ragyogó világosságának egyik legszebb sugarát az Introitus tanításában találjuk meg. — *a)* A «Sitientes» (a szomjazók) azok, akiket a vallásos, természetfölötti élet legnagyobb szenvedélye ragadott magával. Ezekhez tartoznak, akik — α) éhezik az igazságot és csak azzal akarnak töltekezni, β) kívánják az életerőt, mert nagyrahivatottságuknak csak ezzel

tudnak eleget tenni, *γ*) és csak az örökkévalót értékelik, mert tudják, hogy minden egyéb mulandó, amely idővel hamuvá és porrá válik. E hármas vágyakozás közös nevezője a hatalmas szenvedély, amely ellenállhatatlan erővel ragad magával, hogy Krisztushoz vezessen. Ezeket hívja a mai Introitusban az örök Világosság az élő vízekhez, hogy abból merítsenek és annak erejével elégítsék ki szenvedélyüket. Az élő víz maga Krisztus (lásd Böjt harmadik vasárnapjára következő péntek Evangéliumát), Aki egyedül képes e nagy szenvedély hőseit kielégíteni. — *b)* Az örök Világosság mindenkit hív, hogy az élő vízből merítsen, elsősorban és mindenki mást megelőzőleg azokat, akiknek, mint az Introitus mondja, nincsen pénzük hogy «vizet vegyenek». Ezeket külön szólítja fel, hogy jöjjenek és igyanak örömmel. A nagy szenvedély hőseinek rendszerint nincs pénzük, mert — *α*) Krisztussal együtt élnek önkéntesen szegény és nélkülözésben gazdag életet. *β*) Egyébként belsőleg is érzik, hogy mennyire szegények erőben és

kegyelemben és mint nincstelenek mennyire rászorulnak az alamizsnára, Krisztus irgalmas kegyelmére. γ) Ennek tudatában teljesen bizalommal, minden félelem nélkül tesznek eleget az Introitusban elhangzott felhívásnak és jönnek Krisztushoz, hogy élő vizével töltekezzenek és kielégítsék a természetfölötti élet legégetőbb szenvedélyét. — *c)* Ebbe a gondolatba, — mint az említett liturgikus szöveg is mondja — megint az öröm motívuma kapcsolódik bele. Azok is, akiknek nincs pénzük, jönnek, merítenek és örömmel isznak az élő vízből. α) Ennek az örömnek első oka a töltekezés és a nyomában fakadó kielégülés. Annyit ihatnak, amennyit akarnak. Megtalálják nemes szenvedélyük tökéletes kielégülését. E tudat természetesen örömet fakaszt. β) Örömet fakaszt az a másik tudat is, hogy e forrás kifogyhatatlan gazdagságában és annak folytonosságában. Senki sem merítheti ki. Még az idők folyása sem változtathat rajta. Mindig van, mindig lesz, mindig ugyanabban a kiapadhatatlan mértékben lesz, hogy mindenkinek rendelke-

zésére álljon és teljesen kielégítsen. γ) Ezáltal örömünk is kiapadhatatlanná válik, mert folytonosságát semmi sem veszélyezteti. Élő vizünk, amely felüdít és megújít, mindig van, tehát a győzelemhez szükséges erő sem fogyhat ki. Van tehát okunk örvendezni.

Elhatározás: Lelkemben is lángol a a nagy szenvedély, én is a szomjúhozókhoz tartozom. Nekem sincs pénzem, azaz én is szegény vagyok és rászorulok Isten jóságára. Elfogadom az Úr felszólítását és éppen azért, mert a szent szenvedély szomjúsága gyötör és nincs semmim, amivel viszonozhatnám vagy megfizethetném az élő vízet, jövök és korlátlanul merítek a forrásból. (Gyakorlati, a mindennapi élet alakítására vonatkozó, az életkörülményeknek megfelelő jó feltételek.)

2.

«Ezt mondja az Úr: A kegyelmi időben meghallgatlak Téged és a szabadítás napján megsegítelek és megtartlak és a népnek szövetségül adlak téged, hogy felállítsd az országot és birtokba vedd az elpusztult örökségeket és azoknak, kik fogva vannak mondjad: Menjetek ki és azoknak, kik sötétségben vannak: Jöjjetek napfényre.» (Szentlecke.)

Az isteni világosság ragyogásának egy másik sugara a mai Szentlecke tanításában sűrűsödött össze. Izaiás próféta, akit a liturgia ma ismét megszólaltat, tanításában többek közt arra is felel, hogy mi célra adta az Úr az örök világosságot. — *a)* Elsősorban, hogy «felállítsa az országot». A liturgia szövege ezzel a bibliai kifejezéssel azt akarja mondani, hogy az isteni világosság, Krisztus működése feltámasztja és felújítja Isten országát, hogy fényességével az egész földet gazdagon megajándékozza. A világosság nyomában irányítás, következőleg helyes cselekedet és ezzel együtt termékenység fakad. Ezek azok az értékek, amelyek az Isten országa folytonos megújulá-

sához szükségesek. — *b)* Az isteni világosság ezenkívül «birtokába veszi az elpusztult örökséget». Ez alatt a megváltás kegyelmét kell értenünk, amely eltörölte az eredeti bűnt s ezáltal az elpusztult, a vétek által romlásba jutott isteni örökséget birtokába vette és megmentette. Érthetjük alatta a lélek, — amely szintén Isten öröksége —, bűntől való szabadulását és új életre való feltámadását is. — *c)* Az isteni világosság, mint Izaiás mondja a Szentleckében, megszabadítja azokat, akik a bűn «fogságába» estek. Nemcsak annyiban, amennyiben a bűnbocsánat kegyelmében részesülhetnek, hanem főleg amennyiben felvilágosítja őket a bűn lényegéről és előkészíti bennük a bűnbocsánatot megelőző és az azt kiérdemlő pálfordulást. — *d)* Azoknak pedig, akik, mint a mai liturgia mondja, a sötétségben vannak, ragyogó, mindent elárasztó világosságot közvetít, melynek fényében megértik az életet, rájönnek az összefüggésekre és könnyebben találják meg a helyet, amelyet élethivatásként az isteni Gondviselés jelölt ki számukra.

Elhatározás: Az isteni világosságot az előbb említett értelemben használom fel és kapcsolom bele lelki életem alakításába. Minden erőmmel azon vagyok, hogy a világosság gyermeke legyek és mindenben az örök Világosság, Krisztus vezessen.

3.

«*Én vagyok a világ világossága, aki Engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága.*» (Evangélium.)

A mai Evangélium szavai szerint az örök Világosság, amely ragyogásával elárasztja a földet Krisztus, az isteni Megváltó. — *a)* Krisztus a világ Világossága, mert Ő az örök Igazság, mint a második isteni Személy, az Ige, az Atya megszemélyesült önmegismerése, magában foglalja az igazságot és mint Istenember, a megtestesült Ige, annak ragyogó világosságát közvetíti az emberi teremtménynek. Krisztus azonkívül azért is a világ Világossága, mert Ő az emberiség örök eszményképe. Mint Istenember

minden szempontból tökéletes és felülmúlhatatlan erkölcsi jelentőségű emberi életet élt, hogy mesteri életalakítása által nekünk is példát adjon és tökéletes életre neveljen. Életművészete annyira fennkölt és tökéletes, hogy örök eszményképe az emberiségnek és mindazoknak, akik komolyan törekszenek nemes és szent életet élni. Ezen erkölcsi eszményképnek világossága elárasztja a földet, mindenkit magához vonz, magával ragad és a lelkeket megtermékenyítve tökéletes életre késztet. — Krisztus végül azért is a világ Világossága, mert Ő az örök szeretet. Mint az emberi nem Megváltója és örök Főpapja, megteremti az Isten és az emberi teremtmény közt fennálló szeretetteljes kapcsolatot, azonkívül az emberi egyedeket a szeretet alapvető törvényének egybeforrasztó hatalmával köti össze és minden igényt kielégít azáltal, hogy a szeretet gyakorlatától teszi függővé az örök életet. Világosságával mint örök megértő szeretet beleragyog a szívek sötétjébe, az elfásult kedélyek homályába és a kétségbeesettek éjsza-

kájába, hogy tüzet gyujtson, irányítson és boldogítson. Krisztus valóban a világ Világossága. Ragyogásának köszönhetjük, hogy van utunk, mely az örök célhoz vezet, eszményképünk, mely magához vonz és fehér izzású tüzünk, mely a legfenköltebb szeretet értelmében boldoggá tesz. — *b)* Aki a világosság hívó szózatát követi, megtanul járni és abban minden mozgásba jön. E világosság annyira életteljes, hogy még a legernyedtebbet is elindítja. Eszményi járásra tanítja azt, aki eddig csak bukdácsolt és sántítva haladt előre az élet útján. A világosság vonzóereje feltétlen Krisztus követésére késztet és ezáltal megtanít járni, mert ellenállhatatlan erővel vonz mindig közelebb az Úrhoz. Azonkívül mozgásba hoz, mert az Úrhoz való közeledés és fokozatos közelebbjutás fejlődést, harcot, küzdelmet, ellenállást és győzelmet tételez fel. Ez az a hatalmas megmozdulás, amely nélkül lelkiéletet és benső kibontakozást nem lehet elképzelni. — *c)* E járás, mozgalom és mozgékonyság az örök világosság jegyében áll. Krisztus monja:

aki Őt követi, már nem jár a sötétben, hanem világossággal töltekezik. Aki ezen utakat járja és a világosság hívó szózatát követi, már előre élvezi annak minden ragyogását. Élete napsugaras, fényes és világos. Benne minden annyira áttekinthető, hogy a sokszor oly nehezen található és megérthető összefüggéseket az első pillantásra meg lehet látni. Boldog ez a világos élet, mert már itt a földön töltekezik az örök világosság visszfényével.

Elhatározás: A világosság embere vagyok, a világosságot őrzöm magamban és világosságot terjesztek magam körül. Lakhelyem nem a tévedés és a világias felfogás pinceszagú sötét odúja, hanem az örök igazság fényben ragyogó katedrálisa. Ebben helyezkedem el, ebben érzem jól magamat és készülök elő az örök Világossággal, Krisztussal való egyesülésre.

Összefoglalás.

A ma reggeli elmélkedéssel befejezzük a nagyböjti időszakot. Illik és hasznunkra válik egy percre megállni, az elvégzett munkára visszatekinteni és a nyert kegyelmekért Istennek hálát adni. A nagyböjti időszakban főtörekvésünk abban összpontosult, hogy elforduljunk az anyagtól és a lelkiekre helyezzük a fősúlyt, elforduljunk a bizonytalanság sötétjétől és Krisztus világosságában járjunk, elforduljunk a rendetlen életmódtól és önfegyelemre neveljük magunkat, főleg pedig elforduljunk a bűntől és felújítsuk magunkban Isten megszentelő kegyelmét. E munkában a nagyböjti liturgia gazdag gondolatvilága és az általa közvetített krisztusi eszménykép ellenállhatatlan vonzóereje támogatott és irányított úgy, hogy valóban elértük a kitűzött célt. Mielőtt e kötet befejező részére térnénk át és a szenvedés időszakát kezdenők meg, alázatosan be kell ismernünk, hogy már eddig is végtelen kegyelemben részesültünk. Isten meg-

áldotta fáradozásunkat, tüzet gyujtott bennünk, amely által minden salaktól megtisztultunk. Bűnbocsánatán kívül erőben is részesített. Neki köszönhetjük, hogy a rosszat sikerült legyőzni magunkban és a jót, a krisztusi eszményt, győzelemre segítettük. Adjunk hálát az Úrnak és összes nagyböjti jófeltételeinket a következő elhatározásba foglaljuk össze: Megtisztult lelkünket tisztán őrizzük meg és szeplőtelen lelkülettel állunk a keresztfa tövébe, hogy a holnap megkezdődő szenvedés időszakának liturgiája segítségével Krisztus megváltó vértanuságát méltó és termékeny módon szemlélhessük.

A szenvedés ideje.

1. Aszketikus jelentősége.

a) Aszketikus szempontból a szenvedés liturgiája az egyházi év magaslatát és kulmináló pontját jelenti. A liturgikus szövegekből minden, a hittanulókra vonatkozó motívum kikapcsolódik. Ezen időszak liturgiáját egy gondolat tölti ki: a szenvedő Krisztus egyénisége, erkölcsi magatartása és a megváltás munkájának kínszenvedésteljes befejezése. A liturgia ezzel kapcsolatban Krisztus Golgota-útját és szenvedése minden egyes fázisát állítja a megszokott eszközökkel szemünk elé. Ezen szemléltetésnek hatalmas háttere van. A liturgia ugyanis azt a dogmatikus igazságot domborítja ki, amely szerint Krisztus kínszenvedésében az élet és a halál között való egyedülálló küzdelemről van szó (húsvéti Szekvencia). Krisztus azáltal, hogy feláldozza magát, a halál fölött győzedelmeskedik (Pangue lingua). Dávid jövendölése beteljesült: «uralkodik Krisztus a fán».

b) Az élet és a halál közt lefolyt küzdelem, Krisztus keserves kínszenvedésének a liturgia közvetítésével szemlélt története aszketikus szempontból

Beuron

annyiban jelenti az egyházi év magaslatát, amennyiben megváltásunk beteljesülését vázolja. Ezzel kapcsolatban Krisztusnak a lelkek üdvösségéért folytatott küzdelme nyomul előtérbe és csendül ki a húsvéti feltámadás allelújás örömében. Az Ősegyház ezen liturgikus gondolatnak megfelelően a hittanulókat a nagyböjti időszak befejeztével és a szenvedés időszaka küszöbén részesítette a keresztség, a bérmálás és az Eucharisztia szentségében. Ezt különösen azért tette, mert a hittanuló a keresztség felvétele által meghal a bűnnek (Krisztus halála), új természetfeletti életre támad fel (Krisztus feltámadása) és Krisztus szent Testében és Vérében részesül (a legméltóságosabb Oltáriszentség alapítása). A szenvedés liturgiája — és ebben látom aszketikus jelentősége kimagasló pontját — Krisztus kínszenvedésének, halálának és a húsvéti időszakban feltámadásának szemléltetése által alapját, kiindulópontját és okát mutatja annak, hogy miért részesülhettünk mi is, mint annak idején a hittanulók, az említett szentségekben és ezáltal a megváltás kegyelmében. Ennek következtében e szentségek s a velük kapcsolatos kegyelmek felülmúlhatatlan fontosságára tereli figyelmünket s arra késztet, hogy e kegyelmeket ismét felújítsuk magunkban. «A szenvedés idő-

szaka drámai feszültségben gazdag ünnepeit nem szabad csupán Krisztus imádandó egyéniségére vonatkozó történelmi megemlékezésnek venni. Ezek azáltal, hogy a nyomukban fakadó hit és szeretet mindig tökéletesebben egyesítenek Krisztussal, a puszta történelmi megemlékezésnél többet jelentenek: a megváltás kegyelmét újítják fel a lélekben és így minden egyes esetben valósággá, reális élménnyé válnak a misztikus Krisztus-test és annak tagjai számára» (Dom. Lefebvre O. S. B.). A szenvedés időszaka liturgiája mint Isten küldöttje jön hozzánk és drámai feszültségben gazdag történésével azon áldozatot szemlélteti, amelyet Krisztus hozott, hogy a megváltás kegyelmében részesítsen. Arra is emlékeztet, hogy a kegyelmet, amelyben főleg a keresztség, bérmálás és az Eucharisztia szentsége vétele által részesültünk, kötelesek vagyunk feleleveníteni magunkban, ezáltal ismét egypár lépéssel előbbre haladni és hozzájárulni ahhoz, hogy a szenvedő és győzedelmeskedő Krisztussal és annak Egyházával a sátán felett ismét győzedelmeskedjünk. Ez a szenvedés és a rákövetkező húsvéti időszak liturgikus élményeinek legmélyebb jelentősége.

c) Nagyobb áttekinthetőség kedvéért meg kell jegyeznem, hogy a szen-

vedés időszaka és a rákövetkező Húsvét között benső összefüggés van. A feltámadás ünnepe a szenvedés misztériumának kicsendülése és mint beteljesülés hozzátartozik a szenvedés időszaka liturgiájához. A kettő együttvéve a *b)* pont alatt említett okokból arra késztet, hogy a szentségekhez járuljunk, húsvéti gyónásunkat és szentáldozásunkat elvégezzük és ezáltal Krisztussal meghaljunk, legyőzzük a bűnt, Vele feltámadjunk és részesüljünk dicsőségében. E szent időszak és a rákövetkező húsvéti beteljesülés liturgikus élményei tökéletes belső kegyelmi megújuláshoz vezetnek és kiindulópontját képezik egy új és jobb életnek. Azáltal, hogy e folyamat minden esztendőben megismétlődik, évről-évre tökéletesebbekké válunk, úgyhogy a szenvedés és a húsvét liturgiájának minden egyes átélése nagy lépéssel viszi előre lelki kibontakozásunkat és közelebb hoz eszményünkhöz, Krisztushoz.

2. A történelmi háttér.

A szenvedés ideje főleg Krisztus nyilvános működése harmadik esztendeje és a kereszthalált megelőző utolsó napok eseményeire támaszkodik.

a) Krisztus nyilvános élete második esztendejéből az Evangélium csak Mária Magdolna megtérését említi (szenvedés

hete, csütörtök). A harmadik esztendő eseményeiből a következő mozzanatokat emeli ki: A Táborhegyen történt színeváltozás után az Úr Jézus Kafarnaumba megy és onnan a sátorosünnep megülésére Jeruzsálembe zarándokol (szenvedés hete, kedd). Élővizek forrásának nevezi magát és bejelenti közeli halálát (szenvedés hete, hétfő). Az ünnepek elmulta után a zsidóknak bebizonyítja Istenségét és a megkövezés veszélyének teszi ki magát (feketevasárnap). Miután ismét bejárja Galileát, megint Jeruzsálembe jön, hogy tél idején a templomszentelés ünnepén vegyen részt. Ez alkalommal fennhangon hirdeti, hogy Ő az Isten Fia és Ő és az Atya egy (szenvedés hete, szerda). Lázár feltámasztása után Efrembe menekül, hogy kitérjen a zsidók üldöztetése elől (szenvedés hete, péntek). Hat nappal húsvét előtt Bethániába jön, ahol Magdolna drága olajjal keni meg lábait (nagyhét, hétfő).

b) A nagyhét liturgiája az általa szemléltetett eseményeket szintén a harmadik esztendőből veszi. Jézus ünnepélyesen bevonul Jeruzsálembe (a barkaszentelés szertartásának Evangéliuma és a szenvedés hete szombatja). Még azon este elhagyja a várost, hogy a rákövetkező napon oda visszatérjen és a templomban tegyen tanúságot magáról. Nagykedden estefelé az Olaj-

fák hegyére viszi tanítványait, ahol közeli szenvedéséről beszél. Onnan csak csütörtök este tér vissza, hogy megülje velük az utolsó vacsorát és másnap a város kapuja előtt a Kálvária-hegyen kereszthalált szenvedjen. Ugyanazon nap este van sírbatétele s a reákövetkező vasárnap támad fel halottaiból.

3. Liturgikus sajátságok.

a) A böjtbevezető idő távoli, a nagyböjti idő közelebbi, és annak utolsó két hete, a szenvedés ideje, közvetlen előkészület a húsvéti ünnepre. A liturgikus sajátságok a fokozatosan fejlődő előkészülettel párhuzamosan alakulnak. Kifejező erejük és szimbolizmusuk tetőpontját a szenvedés idejében, főleg annak második hetében, a nagyhéten érik el.

b) E szent idő egyik sajátsága, hogy a liturgia a lépcsőimában nem használja a 42. zsoltárt (Judica). E gyakorlat ősrégi szokásra vezethető vissza (a szenvedés liturgiája a legrégiebbek közé tartozik), melynek jelentősége az, hogy Krisztus kínszenvedése emlékének szentelt időszakból a gyász jeléül minden örömteljes motívumot kikapcsolunk. A Zsoltár első két verse egyébként a feketevasárnap Introitusában szerepel és ez a második megindokolása ennek a szokásnak. A liturgia ugyanis

kerüli az ismétléseket. A zsoltárok végén elmarad a «Gloria Patri», ami szintén a gyász jeléül történik.

c) E szent időszak egy másik liturgikus sajátsága az oltárképek és a feszületek elfátyolozása. Ez nemcsak a már említett gyász miatt történik, hanem Krisztus végtelen megaláztatását is jelenti és Izaiás kijelentésére vezethető vissza, aki Isten elfátyolozott arcáról beszél. A feszületről a leplet a nagypénteki szertartás alatt, míg a képekről a nagyszombati szentmise Glóriája után távolítják el.

d) A nagyhét szertartásait a nyugati egyház a jeruzsálemi egyháztól vette át. Ezekben a szertartásokban a jeruzsálemi keresztények szokásainak nyomát még ma is megtaláljuk. A jeruzsálemi őskeresztények a helyszínen lépésről-lépésre követték a Golgota útját járó Krisztust és egyes helyeken imádságokkal, könyörgésekkel és megfelelő szertartásokkal emlékeztek meg az ott történtekről. Róma eredetileg csak a Jeruzsálemre vonatkozó gyakorlatot vette át és szertartásait ezen tiszteletreméltó szokás szerint alakította. E szertartásban, melynek összesűrített és szimbolizmusában erősen kifejezésteljes maradványait a jelenleg is használatban levő liturgikus szövegekben találhatjuk meg, dramatikus feszültség és végtelenül termékeny szem-

léltető erő rejlik. A dramatikus feszültséget az okozza, hogy a nagyheti liturgia a klasszikus görög színjátékok módjára és azoknak kifejező erejével szemlélteti Krisztus kínszenvedése egyes mozzanatait. Színes elevenséggel domborítja ki az egyes vonásokat és oly szertartást alakít, amely az eredeti történés folyamatát állítja szemeink elé és a szemlélőt is belesodorja a jelenetek forgatagába. Ezáltal egyéni részvételre és Krisztussal való együttszenvedésre indít és megalakítja a drámai feszültséget, amely a legméltóbb előkészület a feltámadás kegyelemteljes megünneplésére. A rendkívüli feszültség nyomában fakadó nagy szemléltető erő, amely az egyes eseményeket eredeti elevenségükben állítja elénk, megtermékenyíti a lelket és arra készteti, hogy a szenvedés történésében való, liturgikus élményekben gazdag részvételből minden következményt levonjon és az újonnan nyert kegyelmi erők segítségével törekedjen a szenvedő Krisztushoz hasonlóvá válni, hogy egykor a Feltámadott megdicsőülésében is része legyen.

Feketevasárnap.

A szenvedés liturgiája az áldozat szemléletéből indul ki. Míg az Introitus és a Graduálé a szenvedő Megváltó imádságát tartalmazza és belső lelkületére utal, addig a többi rész a Megváltó áldozatának jelentőségét domborítja ki. A mai liturgia erre vonatkozó gondolatait a következő pontokba foglaljuk össze: 1. Az áldozat előzményei. 2. Az áldozat beteljesülése. 3. Az áldozat kihatása.

1.

«Gyakran támadtak ellenem ifjú korom óta . . . mégsem bírtak velem. Hátamon ácsoltak a bűnösök. Sokáig űzték gonoszságukat. Igazságos az Úr, nyakukat szegte a bűnösöknek.» (Traktus.)

A böjti ének, a Traktus, eleven plaszticitással utal arra, hogy az isteni Megváltó egész élete az áldozat jegyében áll. E szöveg a multat szemlélteti és azokról az eseményekről beszél,

amelyek az áldozat beteljesülését előzték meg. Ezek Krisztus szent gyermekségétől kezdve az ifjú koron keresztül egészen az érett férfikorig vezetnek. Mindez nem egyéb, mint előjátéka a világot megváltó Golgota-áldozatnak, amely a szenvedés liturgiájában tengelyszerepet játszik. — *a)* Az áldozatteljes élet Krisztus gyermekkorából indul ki. A Zsoltáros a fent idézett Traktusban (128. Zsolt. 1, 4) külön megemlíti, hogy Krisztusnak már ifjúkorában nagy mértékben része volt a támadásban. Az említett szöveg ezt különösen kidomborítja és azt mondja, hogy vallja meg a kiválasztott nép, mily gyakran támadott már ifjúkora óta Ellene. E körülmény odatartozik az áldozat teljességéhez, mert Istennek az volt a szándéka, hogy a Megváltó élete folytonos áldozat legyen. — *b)* A Zsoltáros a szövegben azt is mondja, hogy az Ellene intézett gyakori támadás nem vezetett célhoz és kijelenti, hogy mégsem bírtak vele (Krisztussal), pedig mindent elkövettek és elvetemültségükben annyira mentek, hogy a Zsoltáros egy

igen erős kifejezéssel, a Megváltó nevében kénytelen azt mondani, hogy a bűnösök a «hátán ácsoltak». — *c)* A támadás sikertelensége végtelenül elkeserítette Krisztus ellenségeit és kiindulópontja volt annak az engesztelhetetlen gyűlöletnek, melynek kicsendülését a nagypéntek tragikus liturgiája vázolja. Minél kézzelfoghatóbbá vált a folytonos támadások kudarca, annál inkább fokozódott a Krisztus iránt táplált ellenszenv. Ennek magyarázata Krisztus isteni fölényében található, melyet a legromlottabb gonoszság és a legádázabb szenvedély sem tudott megtörni. — *d)* Megrendítő és a Zsoltáros is külön megemlíti, hogy a támadások a bűnösöktől eredtek, pedig Krisztus azért jött a világra és lett emberré, hogy megváltsa a bűnösöket. Szentséges Szívének egyik legnagyobb keserve éppen az volt, hogy a bűnösök, tehát a megváltandók, akikért kész volt életét feláldozni, támadtak ellene és ezáltal bebizonyították teljes méltatlanságukat. Az imént vázolt előzmények mindenkit meggyőznek arról, hogy Krisztus élete

egyöntetű áldozat volt és teljesen a szenvedés jegyében állott.

Elhatározás: A szenvedés ideje, a nagyböjt két utolsó hete, külön élményt jelent számomra. Megrendülve szemlélem az áldozati bárányt, Krisztust, kinek egész élete a legférfiasabb küzdelem jegyében állott. Nem akarok azokhoz tartozni, akik ellentmondanak neki, már zsenge ifjúkorától fogva üldözik és ádáz támadásokkal keserítik. Minden törekvésemmel azon vagyok, hogy a feketevasárnap mélységes gondolatköre átjárja lelkemet és mindattól visszatartson, ami a szeretett Krisztussal hozna ellentmondásba.

2.

«Ha a bakok és bikák vére és az üszőnek elhintett hamva a fertőzötteket megszenteli a test megtisztulására, mennyivel inkább fogja Krisztus vére, ki a Szentlélek által önmagát hozta áldozatul szeplőtelenül Istennek, megtisztítani lelkiismeretünket a holt cselekedetektől, hogy az élő Istennek szolgálhasson.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke Szent Pál apostolt juttatja szóhoz, aki a zsidókhoz írt levelében (9, 11—15) Krisztus Golgota-áldozata beteljesüléséről beszél. Az Apostol szokása szerint egypár rövid vonásban vázolja a Golgota-áldozat lényegét és nem annyira a külső történést, mint annak belső motívumait állítja szem elé. — *a)* Szent Pál az ószövetségi főpap funkciójára utalva azt mondja Krisztusról, hogy «saját vére által ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe». Ezzel Krisztus áldozata alapvető lényegére utal és arra emlékeztet, hogy itt már nem az engesztelés szimbolumaival és a megváltás jelképeivel, tehát a birkák vérével és az üszők hamvával (vér- és tűzáldozat) állunk szemben, hanem a beteljesüléssel, amelyben Krisztus saját vérét áldozta fel, hogy ezáltal váltsa meg a világot. Az Apostol arra is figyelmeztet, hogy ennek értéke minden időre kiterjed, mert ezt az áldozatot véres formájában többé nem lehet megismételni. Azért mondja, hogy Krisztus «egyszer s mindenkorra» ment be a szentélybe. A szentély alatt

itt az örök megdicsőülést kell érteni, amelybe a megváltottakat is magával viszi. — *b)* Az Apostol arról sem feledkezik meg, Aki ezen áldozat ihletője volt. Magyarázatában a Szentlélek szerepét is megemlíti és külön kiemeli, hogy «a Szentlélek által önmagát hozta áldozatul szeplőtelenül Istennek». A mai liturgiában tehát a Szentléleknek a megváltásban betöltött szerepe is érvényesül. Ezáltal megtudjuk, hogy maga az isteni Lélek, aki a Szentháromságban a megszemélyesült Szeretet, ihlette Krisztust és így működött közre megváltásunkban. Ezáltal a megváltás beteljesülésének egyik alapigazságát szemléljük és megtudjuk, hogy a Golgota-áldozatban mind a három isteni Személy közreműködött: a Szentlélek sugallta mint örök Szeretet, az Ige vitte véghez mint az emberi nem Megváltója, és általa engesztelődött ki az Atya, az örök Teremtő. — *c)* Krisztus Golgota-áldozata árán, mint Szent Pál is tanítja, «örök váltságot» szerzett; azokat, akik e kegyelemben részesültek, az egész örökkévalóságra váltotta meg. Ezáltal

jóvátette az eredeti bűnt, eltörölte annak legrettenetesebb következményét, az örök kárhozatot és megszerezte a legszentebb Vére által megváltottaknak az örök életet.

Elhatározás: A Golgota-áldozat, mint beteljesülés, arra tanít, hogy megbecsüljem Krisztus érettünk kiontott Vérét, melynek örök hálával tartozom. Ezt azáltal teszem, hogy (a nagyböjti időn kívül is) sokszor elmélyülök a Megváltó szenvedésének örökszép szemléletében. A beteljesülés arra is megtanít, hogy a Szentléleknek sugalmazó szeretetéért hálát adjak és Őt, aki megváltásunkban szintén közreműködött, soha semmi hűtlenség által meg ne szomorítsam. Az örök Atyától pedig, akit Krisztus érettünk és helyettünk is kiengesztelt, soha többé el nem távolodom. Ellenkezőleg, a Golgota-áldozat kegyelmi bőségét lelkiismeretesen felhasználva arra törekszem, hogy Hozzá mindinkább közelebb jussak.

3.

«Krisztus mint a jövendő javak főpapja jelenvén meg . . . az Újszövetségnek a közvetítője, hogy ... általa a hivatottak az örökké tartó örökségnek ígéretét elnyerjék.» (U. o.)

A mai liturgia a Golgota-áldozat kegyelemteljes kihatásáról is megemlékezik és ezáltal kiegészíti és tökéletesíti a Megváltó áldozatáról szóló tanítást. A Golgota-áldozat kihatását az Apostol vázolja a mai Szentleckében. Magyarázatát a következő gondolatokba tömöríthetjük össze. — *a)* Krisztus a «jövendő javak főpapja». Az isteni Megváltó egész élete, főleg pedig Golgota-áldozata a lélek jövőjéért és az abban rejlő javakért folytatott véres küzdelem jegyében áll. Krisztus nem azért jött, hogy országot alapítson, hogy politikai hatalmat közvetítsen és földi javakkal ajándékozzon meg. Áldozatát nem mulandó érdekek sugallták. Krisztus a legmagasabb szempontból indult ki, a lélek örök érdekét tartotta szem előtt és az örökkévalóságért küzdött. Áldozata által nemcsak kegyelmet fakasz-

tott, hanem azokat a javakat is biztosította, melyek nem mulandók s amelyek az örökkévaló boldogságot kiérdemlő értékek alapját képezik. Szent Pál tehát méltán nevezi Krisztust a «jövendő javak főpapjának». — *b)* Azon értékek által, amelyeket főpapunk, Krisztus tett számunkra hozzáférhetővé, «az örökkétartó örökségnek ígéretét nyerjük el» s ezáltal biztosítjuk lelkünk boldogságát. Krisztus tehát a beteljesülés konkrét értékére váltja be a megváltásnak az Ószövetség hosszú évszázadain keresztül számtalanszor megújított ígéretét. — *c)* A beteljesülésben azonban csak azok részesülnek, akik hivatottak az enyészetlen örökségre, a mennyei boldogságra. E hivatás és kiválasztás kegyelmét itt nem szemlélhetjük tüzetesebben. Elég ha a mai liturgiával kapcsolatosan tudomásul vesszük, hogy a keresztség és a többi szentség felvétele által mi is a hivatottakhoz számítunk. Ennek következtében nekünk is részünk lesz az ígéret beteljesülésében, de csak akkor, ha megfelelő módon merítünk Krisztus Golgota-

áldozata kegyelemgazdagságából és saját életünket is úgy alakítjuk, hogy Isten nagyobb dicsőségére hozott áldozat legyen.

Elhatározás: A feketevasárnap liturgiájából, amely Krisztus megváltó áldozatának lényegét tárja fel, minden következményt levonok és azt a szent hangulatot, amely az áldozati oltárt lengi körül, magammal viszem a mindennapi élet zajos forgatagába, hogy folyton emlékeztessen, menynyire kötelességem ezen áldozat követelményeinek megfelelően élni. Ebben az értelemben sokszor mondom a mai Szekrétával: «Ez áldozati ajándékok, kérünk, Urunk, oldozzák fel bűneink bilincseit és szerezzék meg nekünk irgalmasságod ajándékait.»

Feketevasárnap utáni hétfő.

«Még kevés ideig vagyok veletek», mondja Krisztus a mai Evangéliumban és ezáltal tudomásunkra hozza, hogy

már csak egy pár nap választ el a Golgota-áldozat nagy eseményétől. A liturgia szelleme megkívánja, hogy e rövid időt nagyböjti munkánk tökéletesítésére és elmélyítésére használjuk fel. E teljesítményt a szenvedő Krisztus imájában (Introitus, Graduálé, Offertórium és Kommúnió) való elmerülés segíti elő. E termékeny és kegyelemteljes hangulatból kiindulva fogunk hozzá munkánk befejezéséhez. 1. Ninive példájából tanulunk. 2. Az Istenkeresést komolyan vesszük. 3. Az élő vizek kegyelmét felhasználjuk.

1.

«Ama napokban lőn az Úr igéje Jónáshoz másodszor mondván: kelj fel és eredj Ninivébe, a nagy városba és hirdesd ott a beszédet, amelyet neked mondani fogok.» (Szentlecke.)

A mai liturgia Krisztus egyik markáns előképét, Jónás prófétát mutatja be nekünk, hogy magatartásából tanuljunk és Krisztusban való eszményi beteljesülését megcsodáljuk. Jónás próféta Ninive városához küldetett. Ninive világváros volt. Ezt

már nagysága is bizonyítja, amelyről a Szentlecke a következő szavakban emlékezik meg: «Ninive pedig nagy város vala, harmadnapi járóföld lévén». Bizonyítja ezt azon körülmény is, hogy Jónás három részben teljesítette küldetését s egyszerre csak egynapos járóföldet tett meg s mindennap ott hirdette az Úr igéjét, ahová megérkezett. Küldetése teljesítéséhez tehát, tekintettel a város nagyságára, legalább három napra volt szüksége. E hatalmas világváros, amelyet méltán állíthatunk a modern metropolisok mellé, egyáltalán nem állt a tökéletes erkölcsi magatartás jegyében. Ellenkezőleg, falai közt oly léha élet folyt, hogy Isten elhatározta a város megsemmisítését. Jónás próféta bűnbánatra intő szavai meglepő fordulatot hoztak. Ninive észbekapott, magába szállt, és a jóvátételre rendelkezésére álló rövid időt (negyven nap) okosan és célszerűen használta fel. Bűnbánatot tartott, megtért és kiérdemelte Isten irgalmát. E magatartás annyira rendkívüli, hogy érdemes annak egyes részleteivel foglal-

kozni. — *a)* Ninive magatartásának egyik vonása a komoly böjt. A város lakossága okulva a fejedelem és a vezető egyéniségek méltó magatartásán, a böjtöt a fogalom legszigorúbb értelmében vette és még a víztől is tartózkodott. Ezen elismerésre méltó szigor által akarta kiegyensúlyozni és rendbehozni az előbbi fegyelmezetlenséget és az ezzel kapcsolatos számtalan erkölcsi kihágást. Ninive példája ránk is hasson. A hátralevő rövid időt arra használjuk fel, hogy megszigorítsuk a böjtöt s nagyobb fegyelemre nevelve önmagunkat, méltóbbnak bizonyuljunk a szent időszak kegyelemből ségének elnyerésére. — *b)* A bűnbánó Ninive második teljesítménye a külső és belső bűnbánat volt. A bűnbánat külső jeléül zsákba öltöztek, hamut hintettek fejükre és hamuba ültek. A város mintha egy csapásra megváltozott volna. Jónás igéje csodát művelt, a zene elnémult, a kicsapongó élet megszűnt, a lakomák pazar termeit bezárták, a fényűző öltözetek lekerültek az emberekről és a város apraja és nagyja darócba

öltözve tartott bűnbánatot. E magatartás őszinte volt és a külső jel megfelelt a belső hangulatnak. A ninivebeliek belátták tévedésüket és komolyan megbánták bűnös multjukat. Tőlük mi is őszinte bűnbánatot tanulhatunk. Példájukat követve tökéletesítjük eddigi bánatunkat és az azt bizonyító komolyság külső jeleibe a benső bűnbánat értékeit fektetjük. E szent idő utolsó napjait különösen e célra használjuk fel s ezáltal fokozzuk fel nagyböjti teljesítményeink értékét. — *c)* A bűnbánó Ninive harmadik teljesítménye a komoly megtérés volt. Ezt a Szentlecke a következőképen vázolja: A király és fejedelmeinek rendelete előírta, hogy «a bűnbánatot tartó ninivebeliek erősen kiáltsanak az Úrhoz és mindenki térjen meg gonosz útjáról és hagyja el a rossz cselekedetet, amely kezében vagyon». A szent szöveg még külön kiemeli, hogy Isten «látta az ő cselekedeteiket és hogy megtértek gonosz útjoktól». És irgalmazott nekik. E magatartás annál érdemteljesebb volt, mert mint tudjuk, Ninive hosszú időn keresztül

csakis a bűnnek élt. Ezáltal annyira hozzászokott a bűn légköréhez, hogy a gyors pálfordulást sehogy sem lehetett feltételezni. — Ninive példájából mi is tanulunk és most, a nagyböjt befejezte előtt még egyszer megvizsgáljuk lelkiismeretünket, hogy megtudjuk, vajjon megtérésünk elég komoly-e és megfelel-e ezen szent időszak tanításának. Ha valami hibát találunk benne, felhasználjuk a rendelkezésünkre álló rövid időt, úgyhogy teljesen megtérten és tökéletesen átváltozva, mint a kegyelem gyermekei álljunk majd nagypénteken a keresztfa tövébe és szemléljük a Golgota tragédiáját.

Elhatározás: «Szenteld meg kérünk, Urunk, böjtölésünket és ajándékozz nekünk kegyesen minden bűneinkért bocsánatot». (Kollekta.)

2.

«Még kevés ideig vagyok veletek és ahhoz megyek, aki engem küldött. Keresni fogtok majd, de nem találtok és ahol én vagyok, ti nem jöhettek oda.» (Evangélium.)

A mai Evangélium különös nyomatékkal figyelmeztet, hogy lelkiismeretesen használjuk fel a még hátralevő időt, különben rajtunk is beteljesül Krisztus mondása, «keresni fogtok majd, de nem találtok». A nagyböjti munka befejezéséhez a buzgalmában megsokszorosodott istenkeresés is hozzátartozik. Ezt a következőképen indokolhatjuk meg. — *a)* Nem tudjuk, hogy kínálkozik-e még egyszer alkalom. A szenvedés időszaka azért adatott nekünk, hogy még egyszer megálljunk, elmerüljünk Krisztus szenvedésének örök szépségébe és ezáltal közelebb jussunk Istenhez. Ha ezen alkalmat nem használjuk fel, akkor könnyen megtörténhetik, hogy Isten megbüntet könnyelműségünkért és nem ad többé alkalmat magábaszállásra. A «subitanea mors», a hirtelen halál, mely készületlenül talál, saját egyéni tapasztalataink szerint nem tartozik a ritkaságok közé. Nem tudjuk előre, megéljük-e a következő nagyböjtöt, tehát okosabb az időt lelkiismeretesen felhasználni. — *b)* Nem tanácsos a nagyböjt szelleme által

megkívánt istenkeresést halogatni, mert könnyen abba a veszélybe jutunk, hogy elfásulunk, hozzászokunk a felületes, esetleg bűnös állapothoz és ezáltal eljátsszuk a megtérés kegyelmét. Minél nagyobb a szenvedély és minél huzamosabb gyakorlatra tekint vissza a megszokás, annál nehezebb ezen állapotból szabadulni és új életet kezdeni. Nem szabad magunkat annak a veszélynek kitenni, hogy felületességünk által és a folytonos halogatás következtében elveszítsük a megtéréshez és az elmélyüléshez szükséges kegyelmet. — *c)* E felelőtlen magatartással együttjár, hogy könnyen eljátsszuk életünket, elfecséreljük a rendelkezésünkre bocsátott időt, elszalasztjuk a legkegyelemteljesebb alkalmakat és ennek következtében eltévesztjük, még pedig visszavonhatatlanul, az örök életcélt. E veszélynek nem szabad kitennünk magunkat és azért el kell fogadnunk e szent időszak liturgiájának komoly intelmét. Az őszinte istenkeresést rögtön megkezdjük, vagy pedig ha a már megtörtént kezdet még nem volt

eléggé tökéletes, lelkiismeretesen elmélyítjük.

Elhatározás: Nagy őszinteséggel fogom körülményeimnek megfelelően gyakran imádkozni a Zárókönyörgést: «Adj népednek, kérünk, Urunk, testi és lelki üdvösséget, hogy jó cselekedetek után törekedve kiérdemelje védelmed mindenkori oltalmát».

3.

«Aki hisz énbennem, mint az Irás mondja, élővíz folyói fakadnak majd belőle. Ezt pedig a Lélekről mondotta, melyet veendők valának a Benne hívők.» (Evangélium.)

A nagyböjti munka elmélyítésének és tökéletesítésének jutalma nem marad el. Erről beszél a mai Evangélium, amelyben távolról már felcsendül pünkösd ünnepének örömteljes motívuma. — Krisztus az eljövendő Lélekről beszél híveinek és ezáltal távolról a pünkösdi nagy öröm élvezetére készít elő. Ezen gondolatból indulunk ki, midőn nagyböjti munkánk és teljesítményünk eredményét szemléljük. — *a)* Az első eredmény a hit megújulása. Erre

Krisztus önmaga mutat rá, midőn a mai Evangéliumban a hitről beszél. A nagyböjti munka egyik alapvető kötelessége tehát a hit megújulására és megtermékenyülésére törekedni. — *b)* Ennek nyomában kegyelemből fakad. A mai Evangélium azt mondja, hogy a hitben megújultakból az «élővíz folyói» fakadnak. Itt már nem egy-két időhöz kötött és idővel múló kegyelmi ajándékról van szó, hanem kimondott kegyelemből, melynek áradata a folyam méltóságteljes nagyságával hasonlítható össze. E kegyelemből, mely lelkünket teljesen átváltoztatja és méltóvá teszi a megváltás misztériumának szemléletére, érdemes küzdeni és mindazon áldozatot vállalni, amely a hitbeli megújulással természetesen együttjár. — *c)* A kegyelemből nem lehet visszaszorítani és korlátok között tartani. A lélekből, amelyet a hitben való megújulás kegyelme elárasztott, a kegyelem kiárad és átárad másokra. Ezért használja a mai Evangélium a folyóval való összehasonlítást. Ennek vize sem marad egy helyen és nincs bizo-

nyos területhez kötve, hanem különböző vidékeken folyik keresztül, számtalan ország partjait mossa és a legkülönbözőbb népeket ajándékozza meg termékenységének áldásával. Ha a hitben megújulunk, akkor mi is olyanok leszünk, mint a medrében továbbsiető folyam. Lelkünk kegyelmi áradata másokra is kiárad, hogy mindenkit megtermékenyítsen. Erre kell törekednünk, de nemcsak akkor, ha papok vagy szerzetesek vagyunk, hanem akkor is, ha a világiakhoz tartozunk, mert mindenki, aki felújítja magában a Krisztusba vetett hitet és komolyan akar, az másokat is megszentelő, kegyelmet és természetfölötti életerőt közvetítő szerv és középpont lehet.

Elhatározás: Ezen értelemben fohászkodjunk gyakran a Szekréta szavaival: «Engedd Urunk Istenünk, hogy ez az üdvöt szerző adomány minket bűneinktől megtisztítson és Fölségedet is kiengesztelje».

Feketevasárnap utáni kedd I.

A mai liturgia a szenvedés időszakának alaphangulatát vázolja. Ennek főbb jellemző vonásai: 1. Az Istenvárás. 2. A szent magaslat. 3. A férfias remény. 4. A nemes félelem.

1.

«Remélj az Úrban, légy férfias, bátor legyen szíved és bízzál az Úrban.» (Introitus.)

A szenvedés kegyelemben gazdag ideje a megváltás beteljesülése felé vezet mind közös, mind egyéni vonatkozásban. E beteljesülésre várunk. Tehát Istenre várunk. Arra, hogy hozzánk betérjen és bennünk lakozzék. Isten-várásunk hozzátartozik a szenvedés ideje alaphangulatához. Ennek főbb vonásai: — *a)* A férfias küzdelem. Az Introitus azt mondja, «légy férfias» s ezáltal megköveteli, hogy a hosszadalmas istenvárás idejét férfias cselekedetekkel és teljesítményekkel rövidítsük meg és tegyük gazdaggá. A mennyek országa, a beteljesülés, erőszakot szenved és csak azok ragadják magukhoz, akik e nemes erőszа-

kot alkalmazzák. Férfias magatartásra, kemény életre és erőteljes cselekedetre neveljük magunkat. — *b)* Ennek kiegészítése a szív bátorsága. Az Introitus is megköveteli, hogy szívünk bátor legyen és az Úrban bízzunk. E bátorság, amely félelmet nem ismer és minden tétovázó habozást eleve kizár, az Úrba vetett feltétlen bizalomból fakad. Minél nagyobb és rendíthetetlenebb ez, annál acélosabb a szív bátorsága. Ennek segítségével könnyű lesz vállalni az életküzdelmet és a győzelmet kivívni. Szívünket bátorságra neveljük és a bizalom természetfeletti forrásából tápláljuk. E bizalomtól irányítva semmitől sem ijedünk meg, minden kötelességet vállalunk s előre tudjuk, hogy a legnagyobb ellentmondás ellenére is győzni fogunk. — *c)* Tökéletesíti a magatartást a megterhelőképesség felfokozása. Az Introitus azt kívánja, hogy várjunk az Urra. Ez teljesen lehetetlen, ha nincs bennünk jól nevelt megterhelőképesség és ha nem bírjuk elviselni a kemény iskolát, amelyben a hősies lelkek nevelődnek. Az isten-

várással együtt jár a kemény nevelés elviselése és a megterhelőképesség oly mértékű felfokozása, hogy képesekké válunk a ránk rótt keresztet Isten szándékainak megfelelően addig viselni, míg az életút egyik fordulójánál Istennel nem találkozunk és el nem nyerjük várakozásunk beteljesülését. Arra neveljük magunkat, hogy minden szempontból helytálljunk és kitartsunk a kemény iskolában, amelyben az Úr szentjei nevelődnek.

Elhatározás: A Kollektával mondom: «Böjtölésünk, kérünk, Urunk, legyen elfogadott előtted és a kiengesztelést megszerezve tegyen minket méltóvá kegyelmedre és vezessen el az örök üdvösségre» (Kollekta).

2.

«*Küld el világosságodat és igazságodat és elvezetnek azok és elvisznek szent hegyedre.*» (Graduálé.)

E rendkívüli időszakban a szent magaslat képe sokkal tökéletesebben lebeg előttünk, mint máskor. A nagyböjt világosságban gazdag liturgiája

megtisztította pillantásunkat, élesítette felfogásunkat és kibővítette felvevőképességünket. Ezen értékek arra képesítenek, hogy az Úr szent hegyét, a kegyelmi élet magaslatát tökéletesen szemléljük s megértsük, hogy Isten ezen időszakon keresztül mily nagy jósággal vezet a magasba. Érdemes e fordulatokban gazdag vezetést közelebbről szemlélni és annak eszközeit megismerni. — *a)* Isten azokat, akiket a szent magaslatra vezet, elkülöníti a többiektől, főleg az erkölcsileg véve kevésbbé értékesektől. Ezért mondja a mai Graduálé, hogy az Úr védelmére kel ügyünknek és a gonosz és álnok embertől megszabadít (elkülönít minket). E szójelválasztás és elkülönítés kézzelfogható jele a predesztináció kegyelmének. E kegyelem titkait sohasem leszünk képesek magyarázni, de annyit tudunk, hogy az említett elkülönítés ennek biztos jele. Boldogok azok, akiket az Úr az eucharisztikus szentély magányába hívott, hogy ott szolgáljanak Neki, vagy a szerzetesházak békéjébe vezetett, hogy ott nevelje

őket. De boldogok azok is, akiket lelkileg széjjelválasztott a gonoszoktól és elkülönített a világ szellemétől. Ezek méltán remélhetik, hogy az örök Üdvösség kegyelmében részesülnek. — *b)* Az isteni vezetés egy másik eszköze a kegyelem világossága. A Graduálé erről is beszél, midőn azért könyörög, hogy az Úr küldje el világosságát, mely elvezet a szent magaslathoz. A kegyelem említett világossága elárasztja az értelmet, megmagyarázza az élet és a hivatás lényegét és ezáltal a megfelelő vezetőszerep betöltésére képesíti. A világosság az akaratban is megnyilvánul, amelyet konkrét cselekedetekre és céltudatos, minden bizonytalanságot kizáró teljesítményekre késztet. Ezáltal a cselekvésben, az életalakításban is megnyilvánul és külön jellemtípust alakít, amelyet mi keresztények a világosság emberének nevezünk. Szeressük az isteni világosságot és tápláljuk minden módunkban levő eszközzel annak ragyogását. — *c)* Ezen isteni vezetésnek egy másik eszköze az igazság, amelyért szintén a Graduálében könyörgünk. Életünk

minden fázisa az igazság, az őszinteség, a teljes valóság jegyében áll és ez már oly kegyelem, hogy itt inkább a magaslaton való tartózkodásról, mint az odairányító vezetés egyik eszközéről kell beszélnünk. Törekedjünk arra, hogy az igazság emberei legyünk. Életünk, cselekedetünk, gondolatvilágunk, akaratbeli megmozdulásunk mindig igaz legyen, mert csak ezáltal felel meg Isten szándékainak és jut el a kegyelmi kibontakozás irígylésreméltó szép magaslatára.

Elhatározás: A Szekrétával mondom: «Elhoztuk Neked, Urunk, az áldozathoz szükséges adományokat, hogy vigasztalást jelezzenek a földön és így el ne veszítsük reményünket az örök ígéretekre».

3.

«Bíznak Tebenned mindnyájan, kik ismerik Nevedet, Uram, Te nem hagyod el a Téged keresőket.» (Offertórium.)

A szenvedés szent időszakában, az istenvárás és a kegyelmi élet magas-

latára való eljutás beteljesülését a férfias remény segíti elő. E bizalomteljes és reménykedő lelkület alapelemei : — *a)* Az Offertórium szerint Isten szent nevének ismerete. Azok, akik tényleg ismerik az Urat, tudják, mennyire van okuk Benne reménykedni. E tudat teljes erkölcsi biztonságot és rendíthetetlen meggyőződést szül, amelynek nyomában gyengéden bizalmas és mégis férfiasan elszánt, minden áldozatra kész reménység fakad. — *b)* Ennek következménye, hogy a reménykedők keresik az Urat. Az Offertórium erről is beszél és különösen kiemeli, mily buzgalmas istenkeresésre nevel az Úr nevének ismeretéből fakadó férfias reménység. — *c)* A reménykedőket Isten meghallgatja, úgyhogy sohasem csalódnak. Az Offertórium is erről emlékezik meg és arra utal, hogy reménységünket az Úrba vessük, ha nem akarjuk, hogy elhagyjon és ezáltal vesztünket lássuk. Férfias reménységre, gyengéd bizalomra, őszinte, cselekedeteiben konzekvens istenkeresésre neveljük lelkünket. Ezáltal illeszkedünk bele a szenvedés keretébe

és csiszoljuk nagyböjti teljesítményünket.

Elhatározás: A Posztkommúnióval mondom: «Add, kérünk, Mindenható Isten, hogy mindig azt teljesítve, ami isteni, méltók legyünk a mennyei adományokhoz közelebb jutni».

4.

«*Istenem, szabadíts meg minden szorongattatásomból.*» (Kommúnió.)

A férfias remény és gyengéd bizalom nem zárja ki a nemes félelmet. A liturgia is azért könyörög a mai Kommúnióban, hogy a félelemtől megszabaduljunk. A félelem, mely Krisztus életében is megnyilvánult és Neki az Olajfák hegyén oly keserves szenvedést okozott, megindokolt. Különösen a mi esetünkben. — *a)* Míg Krisztus szent embersége a bekövetkezendő szenvedés borzalmától rendül meg, addig mi emberek saját gyarlóságunkat szemléljük és annak veszedelmes következményétől rettegünk. Nagyon jól tudjuk, mire képes az

emberi gyarlóság, mily sokat ronthat és mennyi kárt okozhat. Józan tárgyilagossággal állapítjuk meg e lehetőségeket és őszinte könyörgésben kérjük Istent, szabadítson meg e veszedelemtől. — *b)* A józan tárgyilagosság élénken szem elé állítja a bennünk lappangó, sok esetben alig ismert szenvedélyek káros kihatását. Nagyon jól tudjuk, milyen meglepetésekben részesíthetnek a szenvedélyek s arról is van tudomásunk, mily nehéz problémák elé állíthatnak. Figyelmünket az sem kerüli el, hogy ezeket különösebb isteni segítség nélkül nem mindig tudjuk megoldani és ennek következtében őszinte alázattal kérjük az Urat, szabadítson meg a veszedelmes szenvedélyektől és a velük kapcsolatos jogos félelemtől. — *c)* Környezetünkkel, a világgal, annak szellemével és rossz példaadásával is számolunk, mert tudjuk, mily káros kihatással van kibontakozásban levő lelkünkre. A világ szelleméből mindig átszivárog belénk valami. A rossz példa elől sem zárkózhatunk el egészen és környezetünk befolyása is

nem egyszer, látható nyomot hagy bennünk. Ezen hatások nagy veszedelemmel járnak, melynek káros következményétől jogosan félünk. Méltányos tehát, hogy az Úrtól különösen ezen félelemtől való szabadulásunkat kérjük.

Elhatározás: Különös gonddal ápolom magamban e szent időszak alaphangulatát és erre vonatkozó jó elhatározásaimat összefoglalva a Zárókönyörgéssel mondom: «Adj nekünk, kérünk, Urunk, akaratod teljesítésében állhatatosságot, hogy napjainkban a Neked szolgáló nép mind érdemben, mind számban növekedjék.»

Feketevasárnap utáni kedd II.

A mai liturgiában az előző elmélkedést kiegészítve, a szenvedés előjátékát szemléljük és az üldözött Krisztus magatartásával foglalkozunk. A liturgia szemléletünket azáltal könnyíti meg, hogy megint Krisztus egy tipikus előképét, ezúttal Dániel prófétát ismerteti. Az erre vonatkozó gon-

dolatokat a liturgikus szöveg alapján a következőkben foglaljuk össze: 1. Az előkép. 2. A közvetlen környezet. 3. A nagyvilág véleménye.

1.

«Ama napokban a babiloniak egybegyűlének a király ellen és mondák neki: add kezünkbe Dánielt, ki Bélt lerontotta és a sárkányt megölte, mert különben megölünk téged és házadat. Látván a király, hogy erősen rájaestek, a szükségtől kényszerítetve kezeikbe adá Dánielt.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke Krisztus egy másik előképét, Dániel prófétát mutatja be. Dániel sorsa tipikusan prófétasors. Ha megvonjuk a párhuzamot az előkép és a beteljesülés, a próféta és Krisztus, a próféta és Krisztus követői között, akkor a fennálló hasonlóság szinte kézzelfoghatóvá válik. Dániel életében a Szentlecke szerint a következő események játszottak mérvadó szerepet: — *a)* Dániel, az Úr prófétája, kötelességének tartotta a hamis isteneket megsemmisíteni és ezáltal a bálványimádásnak elejét venni. Bűne az volt, hogy «Bélt lerontotta és a sár-

kányt megölte.» Ezáltal természetesen a hamis istenek szolgáit és a bálványimádás szenvedélyes híveit is maga ellen ingerelte. Ezek bőségesen gondoskodtak arról, hogy a nagy nyilvánosságot befolyásolják és a Prófétát mindenkivel meggyűlöltessék. A hangulat annyira ellene fordult, hogy külön küldöttség ment a királyhoz és tőle kicsikarta a halálos ítéletet. Krisztus is hasonló módon cselekedett. Kinyilatkoztatása, erkölcsi magatartása és tanítása által megsemmisítette a pogány világnézetet és megbuktatta a hamis isteneket. Krisztus követői e példát követik. Ez az oka annak, hogy a Megváltó és tanítványai magukra terelik a gyűlöletet és a legirgalmatlanabb üldöztetés célpontjává válnak.— *b)* Babilon királyának eljárása feltűnően hasonlít Pilátus magatartásához. Mindkettőből hiányzott a bátorság és habár meg voltak győződve arról, hogy az üldözött Dániel és a halálra kínzott Krisztus ártatlanok, emberfélelemből mégis kiszolgáltatták őket az üldözőknek. Babilon királyára mély benyomást gyakorolt a Szent-

leckében említett fenyegetés és attól félt, hogy megölik, ha nem ítéli halálra Dánielt. Pilátus pedig saját hatalmát féltette és attól tartott, hogy a zsidók Rómában feljelentik, ha nem szolgáltatja ki Krisztust. — *c)* Dániel elszenvedi a vértanuságot és az oroszlánverembe kerül. Mint próféta nem kerülhette el sorsát és szívesen áldozta fel életét. Rendíthetetlen bizalommal és vértanúlelkülettel száll le a verembe és minden bizalmát Istenbe helyezi. Krisztust szintén halálra ítélték és neki is, mint az emberi nem Megváltójának, életét kellett adnia Isten nagyobb dicsőségére és a lelkek üdvösségére. — *d)* Isten Dánielt csodálatos módon menti meg s midőn a király lelkiismeretfurdalásainak engedve bizonyos idő múlva a veremhez megy, hogy utánanézzen a dolgoknak, élve találja a Prófétát, kinek lábainál a megszelídült fenevadak heverésznek. Krisztust, aki érettünk kereszthalált szenvedett, Isten szintén megdicsőíti és harmadnapra feltámasztja halottaiból. — *e)* Dániel üldözői megérdemelt sorsukat nem kerülik el: a király jogos

haragjában az oroszlánok elé vetteti őket s azok irgalmatlanul végeznek áldozataikkal. Krisztus üldözői szintén megsemmisülnek. A zsidó nép hontalanná válik, a római világbirodalom széjjelmorzsolódik, Pilátus számkivetésben hal meg s mindazok, akik Krisztus ellen vétkeztek, elnyerik büntetésüket.

Elhatározás: Az előkép és a beteljesülés, Dániel és Krisztus sorsából levonom a tanulságot. Megértem a krisztusi kínszenvedés előjátékának jelentőségét és én is arra törekszem, hogy mindenben e fenséges erkölcsi magatartás tanításához alkalmazkodjam. Tudom, hogy az Istennek szentelt ember és a keresztény lélek bizonyos fokig prófétasorsot vállal. Életpályámat én is így fogom fel és ennek megfelelően alakítom.

2.

«Mondák tehát neki atyafiai, távozzál innét és menj Judeába, hogy tanítványaid is lássák cselekedeteidet, amelyeket művelsz, hiszen senki sem cselekszik rejtekben, aki nyilvánosságra akar jutni. Ha ezeket cselekszed, mutasd meg magadat a világnak. Mert még atyafiai sem hittek őbenne.» (Evangélium.)

Krisztus kínszenvedése előjátékához nemcsak az előző pontban említett előkép és beteljesülés összefüggésének szemlélete tartozik: abban Krisztus közvetlen környezete is nagy szerepet játszik. Azok, akik e közvetlen környezethez tartoztak, lényegesen hozzájárultak a kínszenvedés előjátékának kialakulásához és nagy mértékben megnehezítették Krisztus életútját. Tették ezt azáltal, hogy — *a)* kételkedtek Krisztusban. A mai szent Evangelium részletesen vázolja e magatartást, hűségesen közvetíti az ingadozó környezet bizonytalan, kételkedő, egy kicsit rosszhiszemű megjegyzéseit és külön megemlíti, menynyire nem hittek Krisztusban még bizalmasai sem. Mi is Krisztus köz-

vetlen környezetéhez tartozunk. Meg kell vizsgálnunk lelkiismeretünket, vajjon nem viselkedtünk-e úgy mint Krisztus atyafiai, nem volt-e hitünk ingadozó és nem okoztunk-e ezáltal szomorúságot az Úrnak. — *b)* Az örök Bölcseség méltó válasszal utasítja rendre a kételkedő és kicsinyhitű környezetet. *α*) «A ti időtök mindig készen vagyon», mondja nekik, ha akartok, bármikor üdvözülhettek, mert meggyőződhettetek istenségemről, megváltói küldetésemről és hatalmamról. Bármikor Hozzám fordulhattok és ezáltal biztosíthatjátok üdvösségteket. *β*) «Az Én időm azonban még nincsen itt», Nekem a világra vonatkozólag meg kell várnom, míg betelik az idők teljessége. Az egyénekkel kapcsolatosan pedig azt a pillanatot választom, amelyet az isteni Gondviselés jelölt ki végtelen irgalmában. *γ*) «Engem gyűlöl a világ, mert Én bizonyságot teszek felőle, hogy cselekedetei gonoszak» és ti ezt, mert még nem alakult ki bennetek a hit, nem értitek meg. «Titeket nem gyűlölhet a világ», mert maga-

tartástok és erkölcsi jellemképetek még nem fejlődött ki egészen és még nem valósult meg bennetek az Istenhez való hasonlatosság. Ti még nem tehettek a világnak szemrehányást, mert magatok is hozzátartoztok és bűnösök vagytok. De majd, ha eljött annak ideje, hogy elforduljatok a világtól és Hozzám jöjjetek, akkor titeket is úgy fognak gyűlölni, mint Engem. Ez körülbelül Krisztus az Evangélium által idézett válaszának kibővített értelme. E szavakból látjuk, hogy Krisztus higgadt tárgyilagossággal válaszol, az ingadozóknak nem tesz szemrehányást és nem ítéli el őket érdemük szerint. E válasz nekünk is szól és mi is megjegyezzük magunknak, hogy még mindig van időnk, mert üdvösségünket bármely percben biztosíthatjuk, ha teljes odaadással csatlakozunk az Úrhoz. — *c)* Krisztus nem fogadta el a kételkedő környezet lehetetlen tanácsát, nem ment az ünnepre Jeruzsálembe, hanem Galileában maradt. Őt nem lehetett befolyásolni és az Őt körüláradozó kételyteljes bizonytalan ma-

gatartás nem fokozta le önnön megváltói küldetésébe vetett hitét. Pedig tudta, hogy ez csak a kezdet : elindulás a keresztrefeszítés felé. Tudta azt is, hogy mi vár rá, mily keserves üldöztetésen kell keresztülmennie. Szent embersége ettől csak egyszer, az Olajfák hegyén borzadt meg. Ezt is csak azért, hogy magatartása és halálfélelme által új erkölcsi igazságokra tanítson meg. Egyébként függetlenül, céltudatosan és elszántan járt azokon az utakon, amelyeket a mennyei Atya akarata jelölt ki számára. Hasonló módon kell nekünk is cselekednünk. Minden emberi befolyástól mentesen járjuk végig azokat az utakat, amelyeket szent hivatásunk és mindennapi kötelességteljesítésünk ír elő számunkra.

Elhatározás: Tudom, hogy én is Krisztus közvetlen környezetéhez tartozom mint keresztény lélek, vagy pap, vagy szerzetes. Ez a tudat megerősíti jóakaratomat, irányítja cselekedeteimet. Krisztus környezete vagyok : jó és méltó környezet akarok lenni.

3.

«A zsidók tehát keresték őt az ünnepen, és mondák, hol vagyon. És sokféle suttogás vala a nép között felőle. Némelyek ugyanis azt mondták, hogy jó ember, mások pedig azt mondták, nem, hanem ámítja a népet. Mindamellett senki sem szólt róla, nyilván a zsidóktól való félelem miatt.» (Evangélium.)

A kínszenvedés előjátékához a távolabbi környezet, a nagyvilág véleménye és annak megnyilvánulásai is hozzátartoznak. A nagy nyilvánosság is tudomást szerzett Krisztusról és állást foglalt az Általa felvetett kérdésben. Ezen állásfoglalás tipikusan világias és megfelel a nagyvilág véleménye felületességének. E vélemény egyébként következőképen nyilvánult meg. — *a)* Elsősorban «sokféle suttogás vala a nép között Felőle», tehát mindenütt Krisztusról beszéltek. Észrevették Őt. Feltűnt nekik. Kényszerítette őket és pedig hatalmas egyénisége, páratlan csodái és a megszokottól tökéletesen eltérő tanítása által, hogy legyen véleményük Róla. Nekünk is hasonlóképen kell cselekednünk. Feltétlenül

szükséges, hogy egyéniségünk annyira kiforrott és egyöntetű legyen, hogy a világ velünk szemben is állást foglaljon és megfelelő véleményt alkosson. Adjunk tehát példát a világnak és kényszerítsük, hogy erkölcsi magatartásunkat elismerje, megtanulja tisztelni a kereszténységet és imádni Krisztust. Egyébként addig, míg nincs komoly ok rá, nem törődünk a világ suttogásával. — *b)* A vélemények különbözők. A világ még Krisztus esetében sem tudta a nézetek különbözőségét közös nevezőre hozni. Egyesek, akik magukról veszik a mértéket és a legszentebbet is beszennyezik, rossznak, népcsábítónak és közönséges csalónak tartják Krisztust. (Evangélium.) E véleménymegnyilvánulások természetesen hangosak és betöltik az utcákat, a tereket és a közhelyeket. Övék az előjog, ők befolyásolják és uralják az egyébként is könnyen hajlítható közvéleményt. A jók, akiket Krisztus magatartása meggyőzött és akik befolyásolatlan, előítéletmentes szemtanui voltak csodáinak, mint mindig, részben emberi

félelemből, részben bizonyos lelki fínomságból, amely nem szereti a nyilvánosság lármáját, elbújnak, véleményüket csak titokban adják tovább és félve bizakodnak az igazság győzelmében. Itt tényleg az örök emberi, sok esetben a szerénység fátyolába burkolt gyávaság pipogya magatartásával állunk szemben. Krisztusról nekünk is véleményt kell alkotnunk. Ez a rendíthetetlen hit, amelynek elmélyítésén megszakítás nélkül fáradozunk. — *c)* Krisztus a nagyvilág véleményére is megadja a méltó feleletet. Hallgat. Titokban tartózkodik Jeruzsálemben, mert mint mondotta, még nem jött el az ideje. Nem védekezik, nem érvel, nem hivatkozik a népközösségnek tett felbecsülhetetlen szolgálataira, szeplőtelen erkölcseire és isteni küldetésére. Mindenkinek meghagyja a maga véleményét és senkit sem kényszerít, hogy higgyen Őbenne. Törekvése csak arra szorítkozik, hogy mindenkinek megadja a hithez való eljutásnak és az abban való megerősödésnek lehetőségét. Ez elég az üdvösséghez. De üdvözülni-

akarni mindenkinek önmagának, saját elhatározásából és szabadakaratából kell. Ez reánk is tartozik. Kérve kérjük a Megváltót, támassza alá szabad elhatározásunkat és elszánt akaratunkat, hogy hitünk erősödjön, teljesen mentesek legyünk a világ befolyásától és biztosan üdvözüljünk.

Elhatározás: A nagyvilág Krisztussal szemben tanusított vélemény-nyilvánításaiból is tanulok és a jókhoz csatlakozom, akik hisznek az Isten Fiában. Nem bújok el és nem szorítkozom az igazság győzelmében való reménységre, hanem kiállok a közélet porondjára, fennhangon hirdetem Krisztus dicsőségét és így teszek tanúbizonyságot hitemről.

Feketevasárnap utáni szerda.

Ma részben Krisztusnak az ellentmondással folytatott küzdelmét, részben hívei iránt való jóságát és szeretetét szemléljük. Méltó keret ehhez a mai szentmise Introitusában, Graduáléjában, Offertóriumában és Kommú-

niójában megnyilvánuló, a szenvedés tüzétől átizzott krisztusi lelkület. Gondolatainkat a következő pontokba foglaljuk össze: 1. Krisztus jósága az isteni törvényben nyilvánul meg. 2. A törvényhűség az üdvösség ösvénye. 3. Az ellentmondás a kárhozat útja.

1.

«Én vagyok az Úr, tartsátok meg törvényeimet, mert én az Úr vagyok, a ti Istenetek.» (Szentlecke.)

Isten jósága és teremtményei iránt tanusított föltétlen szeretete elsősorban a törvényhozásban nyilvánul meg. — *a)* Isten törvénye, melynek eredetét és kinyilatkoztatását a mai Szentlecke vázolja, visszfénye az Úr tökéletes értelmének, szépségének és életszentségének. A törvényben, amely oly bölcs életszabályokat nyujt, az örök Bölcseség világossága ragyog fel és sejteti velünk az isteni értelem végtelenségét. E ragyogásban megtaláljuk az isteni szépség dicsőségét is, mert a törvényben kiegyensúlyozott mérték, kiforrott harmónia és tökéletes

összhang uralkodik. Mindaz, ami tényleg megfelel a szépség lényegének, benne foglaltatik az isteni törvényben és a szépség földi megvalósulásához vezet. Megtaláljuk benne azonkívül Isten feltétlen életszentségének visszfényét is. Az Úr, aki ilyen erkölcsi törvényt ad és ezáltal tökéletességre nevel, szent, a szentek legszentebbje. Efelett sokat és behatóan elmélkedjünk, hogy rájöjjünk a törvény szellemére és megértsük annak lényegét.— *b)* A törvény nemcsak Isten legfennköltebb tulajdonságainak visszfénye, hanem páratlan hatású nevelő tényező. Általa alakítja bennünk Isten az értelmes, szép és szent életet. A törvény, mint Isten értelmének visszfénye, a legértelmesebb és legbölcsebb, az észbeli meglátás legfelsőbb igényeit kielégítő életre tanít. Ezenkívül mint az isteni szépség örök ragyogása arra nevel, hogy életalakításunk a szép fogalmának megfeleljen és az isteni szépség tökéletességét tükrözze vissza. Ezáltal, mint az erkölcsi törekvés legfelsőbb beteljesülését, az életszentség és a tökéletesség legmegfelelőbb kialakulását

valósítja meg bennünk. Mi is erre fektetjük a hangsúlyt és komolyan azon vagyunk, hogy életünk a törvénynek megfelelően értelmes, szép és szent legyen. — *c)* Az Úr valóban Istenünk (Szentlecke), ha ezen az úton járunk. Igaz ugyan, hogy az Úr beállításunktól függetlenül mindig a mi Istenünk, de hogy ez mit jelent és ennek mily termékenyen kegyelemteljes, életet erősítő és jellemet acélosító, szívet boldogító kihatásai vannak, azt csak akkor tapasztaljuk, ha elfogadjuk az isteni törvény irányítását. — Krisztus nyilvános működése, tanítása, kínszenvedése által a törvényt közvetíti nekünk, ennek szellemében nevel jobb, tökéletesebb és istenesebb életre. Ezáltal a legnagyobb jótéteményben részesít, önzetlen szeretetét nyilvánítja és a megváltás kegyelmén alapuló életművészet minden gazdagságával ajándékoz meg. Közelében érezzük magunkat és tapasztaljuk annak jelentőségét, hogy Istenünk, ily jóságos Megváltónk van. Istennek a törvény által megnyilvánuló szeretetteljes jóságát sohasem

tudjuk eléggé meghálálni. Legalább is arra törekedjünk, hogy e jóságot megértsük, a törvényt megbecsüljük és általa elérjük örök életcélunkat.

Elhatározás: Istent, aki törvénye által erkölcsi magatartásom gondját viseli, végtelenül szeretem. E szeretet feltétlenül termékeny bennem, mert az isteni törvény követelményeinek megfelelően cselekedetekkel és teljesítményekkel bizonyítom ragaszkodásom őszinteségét.

2.

«Az én juhaim szavaimat hallgatják és én ismerem őket és követnek engem. És én örök életet adok nekik és nem vesznek el mindörökké és senki sem ragadja el őket kezemből.» (Evangélium.)

Krisztusnak az isteni törvényben megnyilvánuló jóságára felelni kell. E felelet a törvényhűség, amely egyszersmind az üdvösség ösvénye. A mai Evangéliumban az isteni Megváltó önmaga magyarázza az üdvösség ösvénye, a törvényhűség alapelemeit. —

a) A törvényhű lelkeknek, Krisztus híveinek, legcsalhatatlanabb ismertetőjele az Úr szavára való hallgatás. Krisztus juhainak nevezi őket és azt mondja róluk, hogy szavát hallgatják. Ez nemcsak annyit jelent, hogy tanítására figyelnek és lelküket a kinyilatkoztatás örök igazságaival táplálják, hanem azt is, hogy hallgatnak az isteni törvény szavára és annak utasításai szerint rendezik be életüket. Fenséges tanulság ez a mi számunkra is. Nekünk is, akik Krisztus juhaihoz számíttatunk, azáltal kell kitűnnünk, hogy az említett értelemben az Úr szavára hallgatunk és mindig felfigyelünk, ha az Úr szól hozzánk. — *b)* Krisztus azt is mondja, hogy ismeri juhait. Ennek, mint az Evangélium mondja, kettős értelme van. *α)* Krisztus ismeri juhait, amennyiben mindegyikükkel egyénileg foglalkozik. Leereszkedik mindegyikhez, meghallgatja vallomását és mindegyiknek megadja azt, amire egyénileg szüksége van. *β)* Ezenkívül, és ez az említett kifejezés második értelme, elismeri őket egyenkint és közösen véve, vagyis a mennyei

Atya előtt tanúbizonyságot tesz róluk, hogy az Ő nyájához tartoznak és az Ő gyermekei. Ezáltal üdvözíti őket. Tapasztalatból tudjuk, hogy az Úr egyénileg is mennyit foglalkozott velünk. A szentmisében, szentséglátogatásaink alkalmával, imádságainkban és sok más körülmény között szólott hozzánk, és számtalanszor részesített egyéni szükségleteinknek megfelelő kegyelemben és irányításban. Vajjon kellőképpen fogadtuk-e ezen egyéni foglalkozást és a hozzánk való leereszkedést és kellőképen megháláltuk-e az Úr jóságát? — *c)* Krisztus a mai Evangéliumban arról is megemlékezik, hogy juhai követik Őt. Ennek az az értelme, hogy teljes odaadással követik tanítását és alkalmazkodnak a nekik adott példához. Krisztus tanítása és példaadása vezeti őket. Ennek kicsendülése a boldog örökkévalóság, az üdvözülés. Krisztus is azt mondja róluk, hogy: «Én örök életet adok nekik és nem vesznek el mindörökké és senki sem ragadja el őket kezemből». Ezzel kapcsolatban vizsgáljuk meg lelki-

ismeretünket, hogy megtudjuk, menynyire követtük Krisztus tanítását és utánoztuk erkölcsi példáját. Odaadásunk teljes és őszinte volt-e? Előhaladásunk olyan-e, hogy jogosan remélhetjük az örök kicsendülést, lelkünk boldog üdvösségét?

Elhatározás: Krisztus híve vagyok, zászlójára esküdtem fel (a keresztségben, fogadalomtétel, pappászentelés által) és eskümet soha el nem felejtem. Ennek következtében mindig hallgatok szavára.

3.

«Ha Te vagy Krisztus, mondd meg nekünk nyiltan. Felelé nekik Jézus: Mondom nektek és nem hiszitek. A cselekedetek, amelyeket én teszek Atyám nevében, azok tesznek bizonyságot rólam, de ti nem hiszitek, mert nem vagytok az én juhaim közül valók.» (Evangélium.)

Amíg a törvényhű ember az üdvösség ösvényén jár, addig az ellentmondás az örök kárhozat útjára terel. Mindig volt és most is van szenvedélyes ellentmondás, amely nem akar hinni és hogy ne kelljen hinnie, min-

den bizonyíték elől elzárkózik. Az ellentmondás szánalomraméltó hívei lelkületét Krisztus a mai Evangéliumban magyarázza. — *a)* Az ellentmondás embere kutat és keres, de nem azért, hogy megtalálja az igazságot, hanem azért, hogy újabb érveket találjon, melyeknek segítségével elzárkózhatik az igazság elől. Igy viselkedtek a zsidók is, akik a mai Evangéliumban megkérdezik az Urat, vajjon Ő-e Krisztus. Látták cselekedeteit, szemük előtt folyt le az Úr nyilvános élete, tanui voltak csodáinak. Utánajártak életének és annak minden mozzanatát kikutatták, de nem azért, hogy higyjenek Benne, hanem azért, hogy mindent kiforgassanak és új érvekkel támadjanak Ellene. Krisztus méltán vetheti szemükre szánalomraméltó magatartásukat. Reméljük, hogy e szemrehányás minket nem illet! Nem azért tanulmányozzuk Krisztus életét és merülünk el a szent misztérium szemléletébe, hogy ellene érveljünk, hanem azért, hogy minél jobban megismerjük az Urat és annál tökéletesebben szeressük Őt. — *b)* Az ellentmondás em-

berei a mai Evangélium tanúsága szerint a bizonyítékok ellenére sem akarják belátni és elfogadni, hogy Krisztus az Üdvözítő. Az Úr azt mondja róluk, hogy beszél velük, előttük végzi cselekedeteit, amelyek tanúbizonyságot tesznek Róla és mégsem hisznek benne, mert nem tartoznak juhaihoz. Nem tartoznak juhaihoz, mert nem akarnak odatartozni. A bizonyítékok, amelyek Krisztus Istensége és megváltói küldetése dicsőségét hirdetik, kézzelfoghatóak és meggyőzőek. De az ellentmondás emberei ezeket is kiforgatják és belőlük is érveket kovácsolnak, hogy megcáfolják Krisztus Istenségét. Őszinte szánakozással figyeljük ezeket az embereket és imádkozunk Istenhez, világosítsa meg őket és adja meg nekik a hit kegyelmét. Ezt tenni keresztény kötelesség és a krisztusi szeretet egyik legszentebb követelménye. — *c)* Az ellentmondás emberei tehetetlenek az Úr abszolút fölényével szemben. Az igazság ragyogását nem lehet elfátyolozni, az erkölcsi tökéletesség ellenállhatatlan vonzóerejét nem lehet hatásától megfosztani és az Isten-ember

csodáit nem lehet elhallgatni. A Megváltó szelíd, türelmes és mindenható hatalmát nem lehet lefojtani. Ő van fölényben, és az ellentmondás körmönfont érvei megtörnek egyéniségén. Ezt mindenki érzi, de legfőként az, aki ellentmond neki. Krisztus fölénye megalázza az ellentmondás embereit, táplálja dühüket és szítja bennük a gyűlöletet. Ez is lényegesen hozzájárul a kínszenvedést megelőző elviselhetetlen drámai feszültség fokozásához. Mi másként gondolkodunk és Krisztus fölénye nem keserít el minket. Mint a misztikus Krisztus-test tagjai, mi is Hozzá tartozunk. Fölénye a mi életerőnk, feltétlen győzelme a mi győzelmünk. Félreértés és gyűlölet helyett szeretettel csatlakozunk Hozzá és kérjük, szent fölénye által erősítsen meg minket. Ezáltal elkerüljük a kárhozat útját és az üdvösség szűk, tövises, de meredeken magasba szökellő ösvényére lépünk.

Elhatározás: A mai elmélkedés alapján sokszor könyörgök az Úrhoz: «Szenteld meg, Isten, e böjtölést és világosítsd

meg irgalmasan híveid szívét, és akiknek megadod az alázatos lelkület érzelmét, add meg kegyesen könyörgéseik jóságos meghallgatását» (Kollekta).

Feketevasárnap utáni csütörtök I.

A mai liturgiából elsősorban Azariás klasszikus könyörgését emeljük ki. Ezen gyönyörű imaszövegben találjuk meg azon egyedül méltó emberi feleletet, amellyel a szenvedő Krisztus lelkületére és könyörgésére válaszolunk. Az említett imaszöveg a következő gondolatokat tartalmazza: 1. A bűn következménye. 2. Hivatkozás Isten jóságára. 3. A bűnbánó lelkület. 4. A bűn hatalmának bukása és a kísértő megsemmisülése.

1.

«*Uram, csekélyebbek lettünk minden nemzetnél és meg vagyunk alázva most az egész földön bűneinkért és nincs ez időben fejedelem, vezér és próféta, sem égő, sem eledel-, sem hálaáldozat, sem jó illatszer, sem hely a zsengéknek Teelőtted, hogy megnyerhetnők irgalmasságod.*» (Szentlecke.)

A felingerült Nabukodonozor Azariást társaival tűzhalálra ítélte, mert kijelentette, hogy isteneit még akkor sem tiszteli és az általa felállított aranyszobrot még akkor sem imádja, ha a mindenható Isten nem tesz érte csodát és nem szabadítja ki a király kezéből. Midőn a tüzes kemencébe jutott, szabadon járt-kelt lángok között és dícsérte az Urat. Ekkor mondotta azon gyönyörű imádságot, amelyet a mai liturgia közvetít. Abban elsősorban a bűn káros következményeiről emlékezik meg és ezeket a kiválasztott nép sorsával kapcsolatosan a következőképen vázolja: — *a)* A kiválasztott nép egykor, Isten Ábrahámnak és az Ősatyáknak tett ígérete szerint, oly számos volt, mint az ég csillagai. Neve fényes csillagként ragyogott a történelem egén. A helyzet, sajnos, hamar megváltozott, mert Izrael letért az igazság ösvényéről és hűtlen lett Istenéhez. Ennek következtében a kiválasztott nép száma lecsappant és a beláthatatlan tömeg majdnem megsemmisült. — *b)* Az egykor oly jogosan büszke és fölényes,

győzelmekben gazdag, kiválasztott nép porig aláztatott. Saját erejére támaszkodott, önnön elgondolásait követte és nem tartotta meg az Úr törvényeit. Ellenszegült nagy szövetségese, Isten akaratának. A következményeket önnönmagán kellett tapasztalnia, mert az Úr a sárga földig alázta meg, pedig egykor atyai szeretete csalhatatlan bizonyítékaival halmozta el. A nép, amely a multban pompás hírnevére oly büszke volt, azt is elvesztette és megszégyenítve, meggyalázva tengette nyomorúságos életét. — *c)* Megaláztatása minden elképzelést felülmúl. Nem volt nemzet, amelyet az Úr oly súlyosan büntetett volna, mint Izrael népét. A nemzetek elseje, a kiválasztott nép, utolsó helyre került és mindenkinek szolgájává lett. Húzzuk meg a párhuzamot Izrael népe és a bűnös sorsa között. Vonjuk le belőle a tanulságot és ismerjük meg végre a bűn rettenetes, megalázó, megsemmisítő és kárhozatos következményeit.

Elhatározás: Azariás imádságából megismerem a bűn lényegét és szégyenpír futja el arco-

mat, hogy egykor én is a bűn rabszolgája voltam. Töredelmes szívvel mondom a mai Introitus szavaival: «Mindazt, amiket cselekedtél velünk, Uram, igaz ítélettel cselekedted, mert vétkeztünk ellened és parancsaidnak nem engedelmeskedtünk, de dicsőítsd meg nevedet és bánj velünk irgalmad sokasága szerint». — Mindig azt tartom szem előtt, amit a Zsoltáros a mai Introitusban mond: «Boldogok, akiknek útja szeplőtelen, akik az Úr törvénye szerint járnak».

2.

«Uram, mi Istenünk, ne adj kézbe minket mindörökre a Te nevedért és ne bontsd fel szövetségedet.» (Szentlecke.)

Azariás, miután a bűn kárhozatos következményeit behatóan vázolta, folytatja imáját és Isten jóságára hivatkozik. Szívhez szóló könyörgésében a következő gondolatokat találjuk: — *a)* Elsősorban arra kéri az Urat, ne adja őket ellenségeik kezébe. Ez alatt

nemcsak Nabukodonozort kell érteni, aki őt és társait tűzhalálra ítélte, hanem főleg a lélek ellenségeit, a bűnt, az azzal járó kárhozatot és mindazokat, akik erre az útra akarnak csábítani. Ezek ellen Isten oltalmához menekül és jóságát hívja segítségül. — *b)* Nemcsak pillanatnyi segítségért és átmeneti oltalomért könyörög. Többet kér az Úrtól. Az egész életre kiterjedő segítséget kér, hogy ezáltal egyszer s mindenkorra végét vesse a hűtlenség és a nyomában következő bukás veszélyének. — *c)* Fohászában az Úrral kötött szövetségre is hivatkozik és megrendítő alázatossággal kéri Istent, ne semmisítse meg az egykor kötött szövetséget és ne hagyja el kiválasztottjait. Semmitől sem fél annyira, mint attól, hogy a bűnös ember által elárult Isten tárgytalannak tartja a Vele kötött szövetséget és örökre visszavonul tőle, ami a kárhozat beteljesülését jelentené. E rettenetes sorsot akarja Azariás a néptől elfordítani. — *d)* Isten jóságára is hivatkozik és arra kéri, hogy irgalmassága szerint járjon el népével.

E könyörgés szívből fakad és szívhez szól. Az Atyához fordul, beismeri hálátlanságát, bocsánatért könyörög és arra kéri a Teremtőt, ne tagadja meg atyai szeretetét. Az imádság e része a bűnbocsánatért esdeklő bűnös és a nép megmentéséért küzdő közvetítő magatartása és lelkülete legszebb példaképe. Ha hibáztunk, vétkeztünk és eltértünk Isten útjaitól, nekünk is hasonló módon kell cselekednünk.

Elhatározás: Még van idő arra, hogy a bűn következményeit jóvátevő töredelmes könyörgés útjára lépjek. Eleget vétkeztem — sajnos —, hogy ezt megtegyem és eléggé bűnös a világ ahhoz, hogy ezt másokért is meg kelljen tennem. Önnön vétkeimet és a világ bűneit tegyem töredelmes és kegyelmet közvetítő imádság által jóvá.

3.

«És nincs ez időben ... hálaáldozat..., hogy megnyerhetnők irgalmasságodat, hanem töredelmes lélekkel és alázatos szívvel lévén, fogadj be minket.» (Szentlecke.)

Azariás befejező szavai világosan bizonyítják, hogy mily tökéletesen alakult ki benne a bűnbánat eszményi lelkülete. Imádságával kapcsolatosan a bűnbánó, töredelmes lelkület alapvető vonásaival ismerkedünk meg. — *a)* Azariás arra hivatkozik, hogy nincs se fejedelem, se főpap, aki közvetítene, se áldozat, amelyet be lehetne mutatni. A bűnbánatot nem tudja külső cselekedetekkel körülkeretezni. Tűzkatlanban van s azonkívül is fogságból jön, Nabukodonozor udvarából. Ezáltal szem elé állítja, hogy bűnbánatot a legmostohább körülmények között is lehet tartani, mert nem a külső jel és a szimbolikus cselekedet, mint a daróchaöltözés, a hamubanülés és a szimbolikus áldozat bemutatása a lényeges, hanem a belső lelkület. — *b)* A belső lelkület lényegét találóan jellemzi, midőn a töredelmes lélekről beszél. Abban áll a bűnbánat lényege, hogy a lélek, amely letért az Úr útjáról és megszegte Isten parancsát, belássa cselekedete helytelenségét és töredelmesen megbánja hűtlenségét. A belátás ránehezedő súlya

alatt szinte összeroppanva és mintegy megsemmisülve álljon az Úr előtt és könyörögjön bocsánatért. — *c)* Kiegészíti mindezt az alázatos szív, amely az önámítás és a felfuvalkodottság vakítóan káprázatos csábításaitól megszabadulva belátja semmiségét és annak tudatában jelenik meg az Úr előtt, hogy elnyeri bocsánatát. Már nem a forradalmár kihívó magatartásával közeledik Istenhez, hanem a tékozló fiú belső megsemmisülésével borul az Úr lábaihoz és kísérli meg a jóvátételt. — *d)* E feltételek teljesítése mellett remélheti, hogy az Úr, mint Azariás mondja, befogadja őt, meghallgatja könyörgését, megbocsátja bűneit és elfelejti a multat. Hasonló lelkületet alakítsunk ki magunkban és a ránkbízottakat is ilyen szellemben neveljük. A töredelmes, bűnbánó lelkület megszabadít bűneinktől és jóváteszi a világ vétkeit.

Elhatározás: A Zárókönyörgéssel mondom: «Légy kegyes, kérünk, Urunk, néped iránt, hogy megvesse, ami Ne-

ked nem tetszik és mentől nagyobb örömmel teljesítse parancsolataidat».

4.

«*Szégyenüljenek meg mindnyájan, akik gonoszat mutatnak szolgáid iránt és tudják meg, hogy Te vagy egyedül Úristen és dicsőséges a föld kerekségén.*» (Szentlecke.)

Azariás lélekhez szóló imáját méltó módon fejezi be, és az Úrtól azoknak a megsemmisülését kéri, akik elvetemültségükben rosszat cselekednek és Istennek ellentmondanak. E könyörgés főmotívumai a következők: — *a)* Szégyenüljenek meg a gonosztevők. Ez az első gondolat, és a könyörgés lényeges tárgya. Azariás azt kéri, hogy azok nyerjék el méltó büntetésüket, akik menthetetlenek, mert megátalkodottak és azok szabaduljanak meg, akik túlságosan gyengék ahhoz, hogy a megátalkodottak csábításának kellőképen ellentálljanak. A könyörgő Azariás előtt azonban főleg Isten dicsősége és győzelme lebeg. A gonoszság megsemmisülése által Isten hatalmát akarja érvényre juttatni és

az Úr dicsőségét bizonyítani. — *b)* Azariás azért is könyörög, hogy a bűnösök ereje megsemmisüljön, nehogy Isten dicsőségét tovább káromolják és a bűn durva erőszakának segítségével a lelkekben akadálytalanul kárt okozzanak. — *c)* Azariás befejezi imádságát és Isten dicsőségének korlátlan ragyogásáért könyörög. Azt is hozzáfűzi, hogy a bűn hatalmának megtörése által szabadok leszünk és akadálytalanul járhatjuk az isteni törvény útjait. Ezáltal válunk az Úr nagyobb dicsőségére.

Elhatározás: Ismételten mondom az Introitus szavaival: «Boldogok, kiknek útja szeplőtelen és akik az Úr törvénye szerint járnak».

Feketevasárnap utáni csütörtök II.

A bűnbánó Mária Magdolna esetével kapcsolatosan azzal ismerkedünk meg, hogy mit köszönünk a szenvedő Krisztusnak. A liturgia tanítását a következő pontokba osztjuk be: 1. A bűnösök meghívása. 2. A szeretet bűnbocsátó hatalma. 3. A hit üdvözítő ereje.

1.

«És íme egy asszony, aki bűnös vala, a városban, amint megtudta, hogy Krisztus ebéden van a farizeus házában, kenetet hoza egy alabástromedényben és megállván, hátul az Ő lábainál elkezdé könnyeivel öntözni lábait és megtörlé fejének hajával és csókolgatá lábait és megkené kenettel.» (Evangélium.)

Krisztusnak a bűnös Magdolnával szemben tanusított magatartását legjobban azon szavak jellemzik, amelyekkel a farizeusok előtt megengedte és megindokolta, hogy bűnösök is helyet foglaljanak az Ő asztalánál. Ekkor jelentette ki, hogy «nem jött az igazakat hívni, hanem a bűnösöket» (Máté 9, 13). E szavak Krisztus lelkületére világítanak rá és a bűnösök iránt tanusított szeretetét magyarázzák. Krisztus szavaiból megértő jóindulat és megbocsátó szeretet árad felénk, amely tényleg a bűnösök javát, megtérését és örök üdvösségét keresi. E beállításnak különböző okai vannak. — *a)* Krisztus elsősorban a bűnösökhöz jött, mert ezek a legszerencsétlenebbek, tehát ők az elsők, akik segítségre szorulnak.

A bűnöst azért tartjuk szerencsétlennek, mert törvényszegése által az élet legfőbb értékeit, Isten szeretetét és Isten kegyelmét veszítette el. Ezáltal megbénult benne az élet, leapadt az ellentállóképesség és megszakadt az Istennel való kapcsolat. Egyszóval az élet forrása apadt el benne. Ennél nagyobb szerencsétlenség senkit sem érhet. Krisztus az isteni Megváltó, aki azért jött, hogy megváltsa a bűnös világot, e rettenetes és boldogtalan helyzetet ismeri és feltétlenül segít a bűnösön. — *b)* A bűnösök nemcsak szerencsétlenek, hanem tehetetlenek is. Ennek következtében szintén rászorulnak a Megváltó segítségére. Azért tehetetlenek, mert elvesztették az isteni kegyelmet. Kegyelem nélkül életet alakítani, Isten elvárásának megfelelni nem lehet. Fontoljuk még meg, hogy a bűnösök Isten különös segítsége nélkül nem tudnak önmagukon segíteni. Az Ószövetség története ennek a tehetetlenségnek tragikus bizonyítéka. A helyzet csak akkor változott, mikor Krisztus eljött, hogy megváltsa a bűnösöket és le-

hetővé tegye üdvözülésüket. Ezen a tehetetlenségen az isteni Megváltó azáltal is segít, hogy a bűnösöket fenkölt példája és magasztos tanítása által belátásra bírja, lelkükben a töredelmes bánatot felgerjeszti, őket a bűnbocsánat kegyelmére előkészíti és miután méltóknak bizonyultak, megváltói teljhatalmából megbocsát nekik. — *c)* Krisztus azért jött elsősorban a bűnösökhöz, mert őket megmenteni szent hivatás és Isten nagyobb dicsőségére váló teljesítmény. Isten ugyanis minden emberi lélekbe végtelen értéket és lehetőséget fektetett bele. A lélek ebben az értelemben szikrával hasonlítható össze, amely Istenből pattant ki, hogy Istenhez térjen vissza. Mindezen érték és lehetőség elvész, ha a lélek elkárhozik. Az isteni Megváltó ezt akarja megakadályozni s ezért foglalkozik oly nagy előszeretettel a bűnösökkel, akik hallgatnak szavára, a rajongásig szeretik Őt és üdvözülnek Általa. — Krisztus a bűnösök iránt tanusított szeretetét kínszenvedése és keresztha-lála által tette hathatóssá és termé-

kennyé. A Golgotán szerzett érdemei által váltotta meg őket és nyitotta meg nekik a bűnbocsánat soha el nem apadó kegyelemforrását. A Magdolnalelkek valóban sokat köszönnek Krisztusnak.

Elhatározás: Krisztusnak a bűnösökkel szemben tanusított magatartása részemre is mérvadó. Nagyböjti teljesítményembe a bűnösökkel való foglalkozást is belekapcsolom. Imádkozom megtérésükért, könyörgök állhatatosságukért. Példaadásom és befolyásom által azon vagyok, hogy őket jobb belátásra és megtérésre bírjam.

2.

«*Megbocsáttatott az ő sok bűne, mert nagyon szeretett.*» (Evangélium.)

A farizeusok, akik e megrendítően szép jelenet szemtanui voltak, nem értették meg Krisztus eljárását. Valóban feltűnő, hogy a Megváltó a töredelmes Magdolnának oly gyorsan és készségesen bocsátotta meg a bűnök

sokasága által beszennyezett multat. Krisztus, aki tudta, hogy a farizeusok nem értik meg és eljárásán megbotránkoznak, szükségesnek látta e rendkívüli bűnbocsánatot megmagyarázni. Ezt azáltal tette, hogy a bűnbánó Magdolna végtelen nagy szeretetére utalt és ennek magas értékét állította előtérbe. Ebből azt tudjuk meg, hogy a bűnbocsánat útja a tökéletes szeretet, melynek egyik legszebb példája a Krisztus lábait csókkal illető Magdolna. A bűnös asszony tényleg nagyon és tökéletesen szeretett, amit egyébként be is bizonyított. — *a)* Elsősorban azáltal, hogy szeretetét a nagyvilág előtt is bevallva, a nyilvános megaláztatás tüzén ment keresztül. Mindenki tudta róla, hogy bűnös asszony, akit tisztátalan mult terhel. Ilyeneknek — amiről egyébként Magdolnának is tudomása volt — meg volt tiltva a farizeusok házának küszöbét átlépni. Magdolna, aki csak szeretetéről akart tanubizonyságot tenni, túltette magát ezen, átlépte a küszöböt és a vendégsereg előtt Krisztus lábaihoz borult. A fa-

rizeus és asztaltársai részéről szívetdermesztő, jeges fogadtatásban részesült. Magára terelte a figyelmet és ezáltal a jelenlévőknek alkalmat adott, hogy szomorú multjával foglalkozzanak. Tehát megalázta magát és vállalta az ezzel járó áldozatot. Azáltal, hogy porig alázta meg és a nyilvános kritika céltáblájává tette magát, elindult a bűnbocsánathoz vezető úton és megérdemelte Krisztus oly nagy szeretettel tanusított irgalmát. — *b)* Magdolna a megaláztatáson kívül a visszautasítás lehetőségének is kitette magát. Midőn útnak indult a farizeus háza felé, nem tudhatta, hogy Krisztus hogyan fogja fogadni. Útja tehát a bizonytalanság ködébe veszett. A hősies asszony, akiben csak az istenszeretet tüze égett, mit sem törődött ezzel. Bátran indult el a bizonytalanság felé és vakon bízta rá magát az Úr ítéletére. Szeretett és ez neki elég volt. Azzal, hogy hogyan fogadják szeretetét, hogyan magyarázzák elhatározását és hogyan értelmezik közeledését, mit sem törődött. A szeretet mindent megelőzően odaadja ön-

magát és mindenét. Arra bízza sorsát, akinek feláldozta magát és ítéletétől reméli boldogságát. Magdolna ezáltal legszebb bizonyítékát adta szeretete őszinteségének, mélységének és termékenységének. Az Úr ítéletére bízta magát és ez elegendő volt, hogy elnyerje bűnei bocsánatát. — *c)* Magdolnát e nagy szeretet arra is megtanította, hogy hogyan kell közeledni az Úrhoz. Elfordult a multtól, szakított bűnös életmódjával és új életet kezdett. Ennek az elhatározásnak a tüze ragyogott szemében és tette nemessé magatartását. Ennek az új életnek világossága és szépsége lengte körül alakját és tette tökéletessé minden gesztusát. Meglátszott rajta, hogy nem a régi ember, a bűnös Mirjam, hanem az új, tiszta életre elszánt lélek, a megtért Magdolna térdel az Úr lábainál. Ezáltal csak nagyobbította lépése jelentőségét és nemcsak bűnei bocsánatát, hanem az új életalakításhoz szükséges kegyelmet is kiérdemelte. Magától értetődik, hogy ily töredelmes lelkület, amely nemcsak megsiratja, hanem az új élet

jócselekedetei által jóvá is teszi a multat, feltétlenül megérdemli Isten irgalmas bocsánatát. — *d)* Magdolna ezenkívül — ezen elhatározás tüze szintén ott égett szemében — kész volt minden áldozatra. Az Úr, kinek lábaihoz görnyedt, nem kérhetett tőle olyat, amit ne teljesített volna. Minden áldozatra készen, a legszigorúbb büntetést már előre elfogadja, csak elnyerje bűnei bocsánatát, hogy az Úr közelében maradhasson. Magdolna elérte célját és a bűntől megszabadulva tért vissza házába, hogy onnan ismét elinduljon az új, a krisztusi élet felé. — Magdolna tényleg bebizonyította, hogy nagy szeretet lakozik benne : csak az Urat kereste és ezáltal nemcsak mindent jóvátevő bűnbocsánatot nyert, hanem abban a kitüntetésben is részesült, hogy az Úr meghitt környezetéhez tartozott.

Elhatározás: Magdolnát én is utánozni fogom és megtanulok tőle nagyon, de nagyon szeretni. E forró szeretetnek azáltal adom bizonyíté-

kát, hogy mindenben és mindenütt a bennem izzó istenszeretet sugallatára hallgatok.

3.

«*Jézus pedig mondá az asszonynak: a te hited megszabadított téged, menj el békével.*» (Evangélium.)

A bűnbánó Magdolna izzó szeretete mélységes hitből fakadt. — *a)* Magdolna hallotta mindazt, amit Krisztusról beszéltek. Lehet, hogy a kíváncsiság, lehet, hogy a bűnbocsánat kegyelmét megelőző feltétlenül felülről jövő iniciatíva késztette arra, hogy látni kívánta az Urat. Hol és mikor történt a találkozás, azt az Evangélium nem jelenti. A hagyományból tudjuk, hogy látta Őt és ez elég volt arra, hogy bensőleg teljesen átváltozzon. Az Úrral való rövid találkozás meggyőzte őt Istenségéről és megváltói küldetéséről. Egyszersmind azt is feltárta előtte, hogy rossz utakon járt és hogy a komoly élet világosságában mit jelent tévedt nőnek lenni. Magdolna, akit rögtön megkapott Krisztus isteni

egyénisége, hitt az Úrban és ezenfelül még abban is, hogy Ő lesz az új élete. — *b)* Magdolna, aki még bukásában is nagy volt, még nagyobbnak bizonyult hitében. A hit kegyelméből levonta a következményeket és átalakította életét. Már nem a test kívánsága és a romlás törvénye, hanem hite szerint élt. Ez még nem jelentett tökéletes életalakítást. Csak elindulás volt, de már volt benne lendület, áldozatkészség és céltudatosság. Nem tudhatta még, hogy hogyan kell élni, csak annyit tudott, hogy szakítani kell a szenvedéllyel. Mindent az Úrtól várt és tudta, hogy Ő fogja megtanítani az új életre. — *c)* Magdolna hite átalakította benne az akaratot, amennyiben új, nemes célt tűzött ki neki. E cél Krisztus volt. Magdolna csak Krisztust akarta és meg is érdemelte, hogy közelében legyen és meghitt környezetéhez tartozzon. Forró szeretettel közeledett Hozzá, megalázta magát Érte, töredelmes bánattal illeszkedett a krisztusi környezetbe, amely ezentúl az ő világa, és mindenben a legnagyobb őszinteséggel cselekedett. A hit Mag-

dolna lelkében nagyot művelt. Átalakította, Krisztushoz vezette és ezáltal bebizonyította üdvözítő erejét.

Elhatározás: Magdolnát abban is követem, hogy őszinte Istenszeretetemet mélységes, a kegyelem világából fakadó hitemből táplálom.

Feketevasárnap utáni péntek 1.

Az események immár rohamosan fejlődnek és a szenvedés beteljesülése feltartóztathatatlanul közeledik. A mai liturgia plasztikus elevenséggel szemlélteti a nagytanács ülését, amelyben az írástudók és farizeusok gyülekezete Krisztus halálát határozza el. Ezzel kapcsolatban megint van alkalmunk a kínszenvedést megelőző események szemléletébe elmerülni és a következő mozzanatokkal foglalkozni: 1. Krisztus belső magatartása. 2. A farizeusok vaksága. 3. Krisztus önfeláldozása.

1.

«Uram, mindazok, akik Téged elhagynak, megszégyenülnek; a Tőled eltávozók a porba iratnak, mert elhagyták az élővizek forrását, az Urat.» (Szentlecke.)

A mai liturgia Jeremiás prófétát szólaltatja meg, aki nekünk Krisztus e szenvedésteljes időben tanusított belső magatartását közvetíti. Az idézett Próféta egyébként a Megváltó előképe. A liturgia megvonja a párhuzamot az előkép és a beteljesülés közt. Ezt azáltal teszi, hogy a Szentleckében Jeremiás imádságát olvastatja velünk és ezáltal a szenvedő Krisztus belső magatartását is feltárja. Ha e szöveget olvassuk, Krisztus lelki arcképét szemléljük. Ennek különösen következő vonásai gyakorolnak reánk mély benyomást: — *a)* Krisztus Jeremiás szavaival a szenvedés beteljesüléséért imádkozik és kívánja, hogy az minél hamarabb bekövetkezzen. «Hol az Úr igéje? Jöjjön el» — mondja. Ezzel az Úr által megígért megváltásnak az Ő kínszenvedéséhez kötött beteljesülésére céloz és kéri, hogy az minél hamarabb «jöjjön el», követ-

kezzen be. Krisztus tehát nem habozik, nem tétováz, a kínszenvedés előzményei nem gyakorolnak Reá különösebb hatást. Küldetése elől az utolsó pillanatban nem tér ki, hanem kéri az Atyát, hogy minél előbb váltsa be ígéretét. Szenvedni akar, hogy ezáltal megváltsa a világot és üdvözítse a bűnösöket, kiket oly őszintén szeret és akiknek javát akarja. — *b)* «Én nem ingadoztam, Téged, pásztoromat követvén» — folytatja Jeremiás szavaival az Üdvözítő. Pásztora az Atya, akit mindenben követ, kinek szavára hallgat és Kinek akaratát teljesíti. Számára csak az atyai akarat mérvadó, csak az irányítja s azért mondhatja, hogy nem ingadozott és lelkét nem kínozta meg a nyugtalanság. A szenvedő Krisztus lelke fölényes egyensúlyban van, nyugodt, kiforrott és kész a Golgota útjára lépni. Ezáltal megvan benne a szenvedéshez szükséges adottság és a megváltáshoz szükséges felkészültség. — *c)* «Ami kijött ajkaimból, igaz volt a Te színed előtt.» Egész életét az örök igazság hirdetésének és a kinyilatkoztatás befejezésé-

nek szentelte. Minden szava örök igazság, mely a Fiún keresztül az Atyától jön. Tanítása, mint Ő maga is mondja, megállja helyét Isten színe előtt és nem egyéb, mint az Atya gondolatainak emberi szavakba öntött visszhangja. Az idézett mondat ezenfelül még azt is jelenti, hogy Krisztus magatartása minden szempontból megfelel megváltói küldetésének és az Atya akaratának, tehát megállja helyét Isten színe előtt. Krisztus nemcsak tanított és befejezte a kinyilatkoztatást, hanem tanítását azáltal is alátámasztotta, hogy példát adott és megmutatta, hogyan kell az erkölcsi törvényt a mindennapi életre alkalmazni. Nemcsak szava volt igaz, hanem magatartása is, amely szintén nem egyéb, mint az isteni tökéletességnek az emberi természet formáiba öntött megnyilvánulása. — *d)* Krisztusban mindez az abszolút fölény tudatát erősítette meg. Midőn a Próféta szavaival azt mondja, hogy «szégyenüljenek meg, akik engem üldöznek ... féljenek ők és ne féljek én», akkor nem átkozza el üldözőit és azokat, akik

ellentmondásokkal keserítik életét, hanem csak saját isteni fölényére hivatkozik és előre megmondja, mily sorsban részesülnek azok, akik visszautasították a Megváltó szeretetét. — Krisztus belső magatartása és a szenvedést megelőző időben tanusított lelkülete méltó az Atyához, Aki Őt küldötte és a Szentlélekhez, aki e belső megmozdulást sugalmazta.

Elhatározás: Krisztus benső magatartását tüzetes tanulmány tárgyává teszem és mindennap alkalmazom saját helyzetemre. E magatartás különösen a szenvedés idejében, a kísértések küzdelmeiben és megpróbáltatásaim közt lebeg szemem előtt. Kész vagyok hasonló módon gondolkodni, érezni és sokszor mondom a mai Záróima szavaival:«Engedd,Urunk, Mindenható Isten, hogy akik kegyes oltalmadat keressük, minden rossztól megszabadulva Neked biztos lélekkel szolgálhassunk.»

2.

«Egybegyüjték a főpapok és farizeusok a főtanácsot Jézus ellen és mondák: Mit csináljunk, mert ez az ember sok csodajelet művel. Ha tovább is igy hagyjuk őt, mindnyájan hinni fognak benne és eljönnek a rómaiak és elveszik helyünket és nemzetünket.» (Evangélium.)

A Krisztus kínszenvedését megelőző eseményeket és az egybegyűlt tanács lelkületét legjobban a farizeusok vaksága jellemzi. Krisztust annyira gyűlölik, hogy a legkézenfekvőbb dolgokat sem értik meg. A szenvedély elvakítja őket és míg összeesküvést szerveznek, Krisztus halálára vonatkozó terveket dolgoznak ki, vakságukban saját romlásukba sietnek. — *a)* A farizeusok észre sem veszik, hogy önmaguk ellen fordítják a fegyvert, mikor azzal érvelnek, hogy tenni kell valamit, mert ha Krisztus körül a dolgok igy fejlődnek tovább, mindenki hinni fog benne. A nép vénei csak a Krisztus körül hullámzó hatalmas és a hit által feszültségben tartott tömegre néznek, de nem látják meg benne a leglényegesebbet, a hitet. Pedig, ha méltónak

tartották volna e tömeget arra, hogy foglalkozzanak vele és beleéljék magukat lelkületébe, akkor hamarosan rájöttek volna, mi mozgatja meg a tömeget és miért hisz Krisztusban a sokaság. E meglátás sok mindenről lerántotta volna a fátyolt. Ha a farizeusok leereszkedtek volna a néphez és foglalkoztak volna a tömeg hitének megindokolásával, akkor Izrael talán nem rohant volna vesztébe és nem ismerte volna félre a Messiást, akire évezredek óta várakozott. A farizeusok vaksága okozta Izrael vesztét és ők, akik Krisztus halála által akarták jövőjüket biztosítani, szintén menthetetlenül tönkrementek. Vakok voltak és vakokat vezettek és mindannyian az árokba fordultak. — *b)* A farizeusokat a hatalomvágy tette elvakulttá. Szemtanui voltak Krisztus csodáinak és tudták, mennyire rajong érte a tömeg. Szemtanui voltak életszentségének, önzetlenségének és áldozatkészségének és látták, mennyire tiszteli őt a sokaság. Fültanui voltak tanításának és ismerték gondolatmenetét. Pontosan tudták, mit akar és erkölcsi

követelményeivel is tisztában voltak. Nem kerülte el figyelmüket, mennyire tetszik a népnek az új tanítás és menynyire törekszik mindenki annak követelményeihez alkalmazkodni. Azt is észrevették, hogy az általuk elhanyagolt és a római világhatalom által kihasznált tömeg a krisztusi élet légkörében fellélegzett, megtalálta egyensúlyát és nagy lépésben haladt boldogsága beteljesülése felé. Mindez nem tett rájuk benyomást. Ők csak hatalmukat féltették, pozíciójukért rettegtek és a zsinagóga elnéptelenedését tartották szem előtt. Érezték, hogy a zsinagóga ideje lejárt, és a világtörténelem legnagyobb baklövését azáltal követték el, hogy vissza akarták igazítani a történelem óráját. Azt hitték, hogy Krisztus halála által a zsinagóga megszabadul az őt fenyegető veszélytől és nem ébredtek tudatára annak, hogy a Megváltó kereszthalála csapta be az Ószövetség kapuját, fejezte be a zsinagóga életét és indította el a megváltás új korszakát. — *c)* A farizeusok a külsőség és paragrafusok emberei, önámítás által vétettek a termé-

szetes őszinteség ellen. Nyilvánvaló és kézenfekvő rossz szándékukat, gyűlöletüket, féltékenységüket és hatalomvágyukat még önmaguknak sem merték bevallani. Lehet, hogy a hazugsághoz már annyira hozzá voltak szokva, hogy nem tudták nélkülözni, de az is lehet, hogy ezen elfásultak, tudtukon kívül talán mégis csak a bennük szunnyadó lelkiismerettől féltek. Azért elpalástolták szándékaikat, nemzeti érdekekre, a római birodalom részéről fenyegető beképzelt veszélyre hivatkoztak és a nemzeti jövő védelmezőinek szerepében tetszelegtek önmaguknak. E tipikusan farizeusi beállítás és eljárás csak siettette a zsinagóga végét és lényegesen hozzájárult Isten örök terveinek beteljesüléséhez. Az Úr bűneikért vaksággal büntette őket és ezt az elvakultságot a megváltás terveinek megvalósításában eszközül használta fel.

Elhatározás: Amennyire vakok és elfogultak a farizeusok Krisztussal szemben, annyival világosabban látok én. Nem sietek el Krisztus

mellett, hogy vesztemet keressem, hanem Őhozzá csatlakozom. A bennem is nagy szerepet játszó hatalomvágyat azáltal elégítem ki, hogy Krisztus isteni hatalmába merülök el és annak segítségével juttatom uralomra önmagamban a krisztusi lelkiség örök értékeit. A mai Kollektával mondom: «Önts kegyesen szívünkbe, kérünk, Urunk, kegyelmet, hogy bűneinket az önkéntes fenyítés általmegfékezve, inkább gyötörjük magunkat ez életben, mintsem magunkra vonjuk az örök büntetéseket.»

3.

«*Kaifás . . . ki abban az esztendőben főpap vala, mondá nekik, ti nem tudtok semmit és nem gondoljátok meg, hogy jobb nektek, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elvesszen.*» (Evangélium.)

Az egybegyűlt tanács tagjai tehetetlenségükben nem tudták mitévők legyenek. Kaifás, aki abban az

esztendőben főpap volt, szerencsés megoldást talált. Felfogása szerint halálra kellett ítélni Krisztust, mert jobb, hogy egy ember haljon meg, mintsem az egész nemzet elvesszen. A tanács magáévá tette a gondolatot és nem is sejtette, hogy ezáltal csak Isten terveit valósította meg. Nem a tanács akarata volt, hogy Krisztus meghaljon. Isten ezt már jóval a tanács összejötte előtt, örök-tőlfogva elhatározta. — *a)* Kaifás-nak igaza volt. Egy embernek, az Isten-embernek, a Megváltónak fel kellett áldozni magát a népért. Meg kellett halnia. Kellett, hogy az Isten Báránya életét adja és vérét ontsa a világ bűneiért. Erre az engesztelő áldozatra szükség volt. Ezért halt meg Krisztus. Nem pedig azért, mert a haldokló Ószövetség utolsó tanácsa vergődő tehetetlenségében halálra ítélte. A főtanács Krisztus halálra-ítélése által annyiban tett jót a néppel, amennyiben azok számára, akik készek voltak Krisztusban hinni és Őt követni, megnyitotta és lehetővé tette az üdvösség útját. A nemzet,

mint olyan, elveszett ugyan s magára vonta Isten örök haragját, de az egyesek Krisztus kereszthalálából fakadó megváltói kegyelem által megmenthették életüket és részesülhettek az örök üdvösségben. — *c)* A legnagyobb jótéteményben az összegyűlt papi főtanács a pogány nemzeteket részesítette. Krisztus szavai szerint ezek foglalták el a helyet, amelyet a kiválasztott nép oly gőgösen visszautasított. A kegyelem, az üdvözülés lehetősége többé nem volt fajhoz és nemzethez kötve. Ma már mindenki hivatva van a megváltás kegyelmében részesülni és mindenki előtt szabad az üdvösséghez vezető út. A papi főtanács, amely Krisztust halálra ítélte és ezáltal Izraelt a Megváltó örökségéből kitaszította, ebben is csak eszköz volt Isten kezében, és közvetve magasabb célt szolgált.

Elhatározás: Krisztus a nép üdvösségéért áldozta fel magát és ezáltal érettem is meghalt. Áldozatát azzal hálálom meg, hogy én is, amennyire tőlem telik, csak másokért élek és éle-

temet Isten akarata szerint másoknak szentelem. Hivatásomnak és életkörülményeimnek megfelelő tervet dolgozok ki és gyakran mondom a mai Szekrétával: «Add meg nekünk, irgalmas Isten, hogy oltárodnak szolgálni mindig méltók legyünk és a benne való állandó részvétel által elnyerjük az Üdvösséget.»

Feketevasárnap utáni péntek II.

A liturgia ma megint alkalmat ad, hogy elmélkedésünkben a szenvedő Krisztus lelkiállapotával foglalkozzunk. A Megváltó az Introitus, a Graduálé és a Kommúnió páratlan szép szövegében megkínzott lelkének minden keservét elpanaszolja nekünk. Ezzel kapcsolatban a szenvedő Krisztus lelkülete közelebb jut hozzánk és ha nem is tudjuk emberi mértékkel felmérni a krisztusi szenvedés nagyságát, legalább is sejtjük annak jelentőségét. Az említett szövegekkel kapcsolatban a következő pontokról elmélkedjünk: 1. Krisztus lelkének szo-

morúsága. 2. A hóhérok eljárása. 3. A hamis tanúság.

1.

«Könyörülj rajtam Uram, mert szorongatnak engem (szomorúságban vagyok), ments meg és szabadíts meg ellenségeim kezéből és üldözőimtől.» (Introitus.)

Az Introitusban a szenvedő Krisztus, lelke szomorúságát panaszolja el és az abban rejlő szenvedésre hivatkozik. A Megváltónak, aki közvetlenül szenvedése előtt áll, oka van a szomorúságra. — *a)* Szomorú a lelke, mert mindenütt csak bűnt és elvetemültséget lát. A farizeusok elvakult gyűlölete, az általuk félrevezetett néptömeg bűnös élete, a római világhatalom léha erkölcsi magatartása és a meg nem váltott pogány világ züllöttsége veszi körül. Bárhova tekint, csak bűnt, romlást, kárhozatot és az Isten által az emberiségnek ajándékozott erkölcsi értékek megsemmisülését látja. Tudja, mily beláthatatlan azoknak a sokasága, akik elvesznek és ezáltal meghiusítják Isten legjobb szándékait. Fájdalommal szemléli,

mennyi Isten által ajándékozott erkölcsi érték és tehetség megy kárba. És miután szemei előtt a jövő titkai is feltárulnak, azoknak beláthatatlan sokaságát is szemléli, akik megvetik a megváltás kegyelmét és lelküknek kárát vallják. A bűn hömpölygő és szennyes áradatában, egy pár jóra törekvő ember kivételével, egyedül áll Ő, a Megváltó, kinek hivatása az áradatnak ellentállni és a bűn hatalmát megtörni. Lelkét az előbb említett erkölcsi pusztulás szemlélete mély és megrázó szomorúsággal tölti el. — *b)* Krisztus nemcsak a bűn romboló hatását, hanem a bűnösök kárhozatba döntő megátalkodottságát is szemléli. Látja és tudja, hogy volna mentség, adódna kiút és lenne megoldás. Ezzel szemben a bűnösök megátalkodottságát, a vétekhez való ragaszkodását és a bűn világában való kényelmes és gondtalan elhelyezkedését tapasztalja. Ő, aki keresztüllát az embereken, tudja, mily távol áll tőlük a gondolat, hogy észbekapjanak, jó útra térjenek, jóvátegyék a multat és megmentsék lelküket. A megátal-

kodottság, amely a Megváltó legőszintébb szeretetét is meghiusítja, mély szomorúsággal tölti el lelkét. — *c)* Legjobban az szomorítja meg, hogy a megátalkodott lelkek a kegyelmet elutasítják maguktól és ezáltal becsmérlik az Isten szeretetét, amely az emberiség javát, a bűnösök megváltását és mindnyájunk örök boldogságát akarja. Nincs nagyobb fájdalom a félreértett, becsmérelt és ezáltal megszentségtelenített szeretetnél. Krisztus szeretettől izzó lelkét ezen fájdalom tőre is általjárta. Nem csodálkozhatunk, hogy a liturgiában, amelynek szakrális cselekményeiben tovább folytatja életét, feltárja lelke keserűségét és szíve halálos szomorúságáról beszél. — A liturgia nem ok nélkül közvetíti Krisztus panaszát. Meg akar indítani, hogy annál jobban értsük meg a szenvedő Krisztus lelkületét és őszinte vigasszal szolgáljunk neki.

Elhatározás: Teljesen együttérzek a bűneink fölött szomorkodó Krisztussal. — Megértésemet és együttérzése-

met azzal bizonyítom, hogy tőlem telhetőleg küzdök a lehetőségek egész vonalán a bűn uralma ellen és törekszem megtörni a bűnösök megátalkodottságát.

2.

«Habár ellenségeim velem békésen beszélnek, ellenem dühösen álnok dolgokat terveznek.» (Graduálé.)

A szenvedő Krisztus a Graduáléban tovább folytatja panaszát és lelke nagy keserűségének egy másik okát tárja fel, amikor a hóhérok és az üldözők eljárásáról beszél. Ezáltal nemcsak azokra hivatkozik, akik ott voltak a papi főtanácson, hogy halálra ítéljék, vagy pedig, mint a főtanács emberei megkínozták és keresztre feszítették, hogy teljesítsék a zsinagóga akaratát, hanem azokra is, akik az évszázadok folyamán hasonló magatartást tanusítottak és ezáltal üldözőinek és hóhérainak bizonyultak. Ezen eljárást, amely Krisztusnak oly mélységes fájdalmat okoz, a következő tulajdonságok jellemzik: — *a)*

Krisztus üldözői külsőleg békések és barátságosak. Mint a Graduálé szövege mondja, békésen beszélnek Vele és barátságos tárgyalásokba bocsátkoznak. Ügyesen palástolják valódi szándékaikat és takarják izzó gyűlöletüket. Erre a történelemben a farizeusok idejétől a mai napig számtalan példa akad, úgyhogy Krisztusnak tényleg van oka panaszra. Ami pedig az eljárást illeti, csak azt mondhatjuk, hogy azonos a világ elegáns és fölényes magatartásával. Nem gorombáskodik, nem durva és nem fajul el. Hangja udvarias, mozdulatai békések, de annál ügyesebben fonja cselszövényeit, használja a tőrt és feszít keresztre. — *b)* A hűvösebb, udvarias és jólnevelt magatartás mögött szenvedélyes gyűlölet izzik, a finom modor leplének redőiben tőrt rejteget. A sikerült és ügyesen viselt álarc mögött gyilkos szándék rejlik. Krisztus előtt semmit sem lehet leplezni, tehát ezt is látja s erről is panaszkodik. — *c)* Az elegáns magatartás függönye mögött mozgalmas élet rejlik. Az üldözők tömege udvariasan beszél, s míg tár-

gyalásokba bocsátkozik, addig a színfalak mögött, a függöny árnyékában gondosan előkészít mindent, s aláássa áldozata, az isteni Üldözött helyzetét. Veszedelmes ellenség: minden gesztusa hamisság és minden szava hazugság. Az udvariasan mosolygó arc mögött gonosz tervek rejlenek, s míg áldozatával kíméletesen bánik, addig előkészíti a talajt, megszerez mindent, hogy annál kurtábban és hathatósabban végezzen vele. Krisztus, Aki szíve keservét önti ki előttünk, erről az ellenségről is megemlékezik és védelmünket kéri.

Elhatározás: Éber figyelemmel kísérem Krisztus üldözői és hóhérai elegáns és hazug magatartását. Nem hiszek nekik, nem ereszkedem szóba velük és nem bocsátkozom tárgyalásba. Teljesen Krisztus mellé állok és minden munkámmal azon vagyok, hogy meghiusítsam cselszövényeiket és győzelemre segitsem Krisztusnak és Szent Egyházának ügyét.

3.

«Ne adj át, Uram, elleneim akaratának, mert hamis tanúk támadnak ellenem, hazudik a gonoszság önmagával szemben.» (Kommúnió.)

A szenvedő Krisztusnak az említett okokon kívül az ellene felhozott hamis tanúság is nagy keserűséget okozott. Krisztus, az örök igazság, a megtestesült isteni Ige, szívből gyűlöli mindazt, ami az igazsággal ellenkezik és hazugságra vagy hamisságra van felépítve. Lelke megborzad ennek az elvetemültségnek láttára és szívét szomorúság árasztja el. Erről panaszkodik a mai liturgiában és azt mondja, — *a)* hogy hamis tanúk keltek ellene. Nem azért panaszkodik, mert a farizeusok elvakult gyűlöletükben és tehetetlenségükben felbujtották az embereket és drága pénzt fizettek, hogy hamis tanúkat szerezzenek, hanem azért, mert akadtak és nem kis számban, oly elvetemültek, akik erre kaphatók voltak. Krisztusnak végtelenül fájt, hogy vannak emberek, akik képesek lábbal tiporni az igazságot, elferdíteni a mondottakat, lényegé-

ből kifordítani a történteket, esküjükkel Istent hívni tanúbizonyságul és mindezt csak azért, mert lelketlen és züllött kufárok megfizették őket, végelemzésben tehát azért, mert ezzel saját érdeküket vélik szolgálni. — *b)* Krisztus megrendítő panaszában a hamis tanúk sorsát vázolja és megjegyzi, hogy az említett tanúbizonyságoknál «a gonoszság önmagával szemben hazudott». Fájdalommal tölti el lelkét az a tudat, hogy e szerencsétlenek, akik hamis tanúbizonyságot tesznek ellene, tulajdonképen a legügyefogyottabb önámítás szánalomraméltó áldozatai. Nemcsak Istennek és a törvényszéknek, Krisztus ítélőbíráinak hazudnak, hanem önmaguknak is. Önnön lelkiismeretük, jobb érzésük és az emberi méltóság bennük még megmaradt roncsai szemébe is csak hazugságot vágnak. Szomorú önámítás, melynek megnyilvánulását szemlélni mélységes fájdalom. — *c)* A liturgia idézett szövegéből az is kitűnik, hogy a hamis tanúk magaviselete megbosszúlja magát. A hazugság sohasem szül életet és nem

oly alap, amelyre egzisztenciát lehetne felépíteni. A hamis tanúk ellentmondásba kerülnek egymással. Egymást cáfolják, keveredést okoznak és megnehezítik a bíróság ítéletét. Ezáltal nemcsak az ítélőszéket teszik nevetségessé, hanem önmagukat is. A józanul ítélkező embernek megmutatják, mennyire méltatlanok, feltárják előtte nyomorúságukat és bebizonyítják, hogy csak megvetést érdemelnek. Ami pedig saját lelkiismeretüket és az amögött álló Istent illeti, csak az égető önvádnak egyengetik útját és kárhozatukat készítik elő. Megértjük, hogy Krisztus, aki mindezt látja, mélységesen szomorkodik ennyi elvetemültség fölött.

Elhatározás: Krisztusnak a hamis tanúk által okozott fájdalmát azzal akarom jóvátenni, hogy bátran megvallom Hozzátartozásomat és büszkén mellette tanúskodom akkor, amikor ismét a világ ítélőszéke előtt áll, hogy nevetségessé tegyék, megalázzák és halálra ítéljék.

Feketevasárnap utáni péntek III.

Az előbbi elmélkedésekben a szenvedő Krisztus lelkületét szemléltük. E képet a fájdalmas Istenanya lelkisége egészíti ki. Elmélkedési anyagunkat a mai nap liturgiájából merítjük. Ősi szokás szerint ugyanis a katolikus Anyaszentegyház ma ünnepli, és pedig külön miseszöveggel, a fájdalmas Istenanya ünnepét, hogy ezáltal az Ő egyéniségét is belekapcsolja a szenvedés ideje liturgikus folyamatába. Az ünnepi miseszövegből csak egy pár motívumot emelünk ki, mert a fájdalmas Istenanya főünnepét az egyetemes Egyház szeptemberben üli meg. Gondolatainkat a mai Szentleckéből merítjük és a következő igazságokat szemléljük: 1. Isten áldása a Szent Szűzön. 2. Az Istenanya szeplőtelen nevének megdicsőülése. 3. Az Istenanya vértanuságának lényege.

1.

«*Megáldott Téged az Úr az Ő nagy hatalmával, mert semmivé tette általad ellenségeinket. Leányom a föld minden asszonyánál jobban megáldott Téged az Úr, a fölséges Isten.*» (Szentlecke.)

A fájdalmas Istenanyán, aki oly felülmúlhatatlan bátorsággal állott a keresztfa tövében és vette ki részét isteni Fia szenvedéséből, láthatóan megnyugszik az Isten kegyelme. Egyénisége, élete és teljesítménye kizárólag az isteni áldás alakítása. Egyéni érdeme főleg abban áll, hogy a neki jutott áldással tökéletesen együttműködött és azt a legeszményibb életalakítás megvalósítására használta fel. Ezért mondja a mai Szentlecke róla, hogy — *a)* a hatalmas Isten áldásával tüntette ki. A Szentlecke az Istenanyát «leányának» szólítja s ezzel arra is céloz, hogy az Isten kegyelmének kiváltságos gyermeke. Kegyelmi bőségét és a rendkívüli áldást, amelyben csak ő részesült, annak köszönhette, hogy az Úr egyszülött Fia szent emberségének anyjává lett. Bőkezűen áldotta meg, hogy méltó anyja legyen Krisztusnak és meg legyen benne az adottság megváltásunkban isteni Fiával együttműködni. — *b)* A Szentlecke szeplőtelennek nevezi az Istenanyát és ezzel kegyelemteljes kiváltságainak legszebbjét, az eredeti bűntől való

mentességet domborítja ki. Ment volt az eredeti bűntől, és bűn nélkül fogantatott, hogy szeplőtelen teste méltó legyen Krisztust befogadni és az eredendő bűn áradata kénytelen legyen megállni Krisztus fogantatásának és születésének isteni misztériuma előtt. Szeplőtelen, eredeti bűntől mentes kellett hogy legyen, nehogy az ősbűn a Megváltó szent emberségére is áteredjen. — *c)* Az áldás, amelyben részesült, oly nagy és rendkívüli, páratlan és egyedülálló, hogy a Szentlecke is megemlékezik róla. Minden asszonynál jobban áldotta meg az Úr, mondja és ezáltal arra utal, hogy Isten Krisztus Anyját nemcsak minden asszony, de minden emberi teremtmény fölé emelte. Fölötte Istenen kívül csak egy áll, ez Krisztusnak belőle fakadt szent Embersége. — *d)* Mindezen kiváltságban és bőséges Istenáldásban azért részesült, mert az Úr Krisztus anyjává választotta ki. E kiválasztás és hivatás fájdalmas teljesítményekkel és végtelen áldozatokkal jár együtt, mert az Istenanya csak fájdalmas vértanúságra szánt, és kegyetlenül fel-

áldozott anya lehet. Bőséges és egyedülálló áldásra volt szüksége, hogy vállalkozhasson e teljesítményre és Isten elvárásának megfelelő módon teljesíthesse küldetését. — Isten páratlan áldása lengi körül az Istenanya szeplőtelen egyéniségét és teszi csodálatunkra méltóvá.

Elhatározás: Feltétlen tisztelem az Úr szeplőtelen Anyját. Hálát adok azokért a kiváltságokért és bőséges áldásokért, amelyekben Isten részesítette. Kegyelemközvetítő közbenjárásáért esdeklek és kérem, tegyen segítsége által méltóvá, hogy Isten bőséges áldásában én is részesülhessek.

2.

«*Áldott az Úr . . . mert ma megdicsőítette nevedet és a te dicséreted el nem hal az emberek ajkán.*» (Szentlecke.)

Az Úr, Aki oly bőségesen áldotta meg Krisztus Anyját, kellőkép gondoskodott arról, hogy az emberek elismerjék kiváltságait, tiszteljék egyé-

niségét, szeressék anyaságát és dicsőítsék szent nevét. A Szent Szűz ezt hálaénekében, a Magnificatban előre látta és megjövendölte. Az Istenakarta és felülmúlhatatlan teljesítményei által kiérdemelt megdicsőülése következtében valósult meg: — *a)* Az Istenanya tiszteletreméltó nevének általános dicsérete. Nincs olyan ember a kereszténység milliói közt, aki ne tisztelné az Istenanyát és ne kérné közbenjárását. A kereszténységen kívül is alig akad valaki, aki tisztelettel ne emlékezne meg róla és ne dícsérné benne a hősies anyát, aki olyan bátran szállott síkra isteni Fia mellett és oly elszántan vett részt az emberiség üdvösségéért folytatott küzdelemben. — *b)* Az Istenanya dícsérete azonban sohasem szűnik meg. Kezdetét még akkor vette, amikor az apostolok az utolsó vacsora termében összegyűltek a tanítványokkal és az Istenanyával egy közösségben várták a Szentlélek eljövetelét. Ettől az időtől kezdve a mai napig sohasem szűnt az Istenanya dícsérete. Minden korszak és minden nemzet magáénak val-

lotta, oltalma alá helyezkedett és dicshimnuszokkal örvendeztette meg. A kereszténység ellenségei hiába érveltek a mindnagyobb méreteket öltő Mária-tisztelet ellen, és minél inkább támadták a poétikusan szép Mária-kultuszt, annál mélyebb gyökeret vert a keresztény tömeglélekben és annál gazdagabb gyümölcsöt termett. — *c)* Mindazok, akik a Szent Szűzet dícsérik és az Ő Istenanyaságát dicsőítik, az alkotó örök Isten teremtő erejének hódolnak és Neki adnak hálát, hogy a forrón szeretett Istenanyát ennyire kitüntette, ily hősies teljesítményekre képesítette és megengedte, hogy ily nagy mértékben járuljon hozzá megváltásunk beteljesüléséhez.

Elhatározás: Én is csatlakozom a Máriát dícsérő tömegekhez és megdicsőüléséhez annyiban járulok hozzá, amennyiben neki őszintén szolgálok és megfelelő lelkiéletet élek.

3.

«Örökké megemlékeznek majd az Úr hatalmáról azok, akiknek kedvéért nemzetednek szorongatása és sanyarúsága miatt nem kímélted saját életedet.» (Szentlecke.)

Az Istenanya kultuszának kimagasló pontja végtelen fájdalmainak tisztelete és a vértanúságáról való megemlékezés. A mai ünnep liturgiája ezt szemlélteti velünk és a következő motívumokat tárja fel: — *a)* Az Istenanya szemtanúja volt és látta népének (emberi nem) kínlódását. E rettenetes vajudás, melynek folyamatát az Ószövetség könyveiből ismerte meg és amelynek káros kihatását kortársain tapasztalta, mélyen megrendítette lelkét és őszinte szánalommal töltötte el. Végtelenül szerette az emberiséget és feltétlenül segíteni akart rajta. — *b)* Mint a mai Szentlecke mondja, nem kímélte és feláldozta magát az emberiség üdvösségéért. Vállalta a keserves Istenanyaságot, beleegyezett abba, hogy Krisztus szent embersége tőle szülessen, végigküzdötte az Isten fiával a megvál-

tás küzdelmeit, odaállott a keresztfa tövébe és együtt szenvedett vele a Golgota magaslatán, egyszóval kivette részét a Megváltó kínszenvedéséből. Mindent odaadott, amije volt és isteni Fiát áldozta fel érettünk. — *c)* Kimondhatatlan szenvedése által, amely az összes vértanúk martíriumát is felülmúlja, kieszközölte nekünk a megváltás kegyelmét, és jogot szerzett magának arra, hogy e kegyelmet, addig míg akadnak olyanok, akik rászorulnak, mindazoknak közvetítse, akik közbenjárásáért hozzá fordulnak. Ezért mondja a mai Szentlecke, hogy Isten színe előtt a romlásból mentette ki népét és az egész emberi nemet. A fájdalmas Istenanya eszményi példaképe folyton szemünk előtt lebegjen, hogy neki annál tökéletesebben szolgálhassunk. Szolgálatunkban, erkölcsi magatartásunk csiszolásán kívül, a fősúlyt arra helyezzük, hogy minden erőnkből terjesszük a fájdalmas Istenanya tiszteletét.

Elhatározás: A mai Kollektával mondom: «Isten, kinek szenvedésekor Simeon jöven-

dölése szerint a dicsőséges Szűzanyának, Máriának édes lelkét a fájdalom tőre átjárta: add kegyelmesen, hogy kinek átszúrt szívének szenvedéséről tisztelettel megemlékezünk, kínszenvedésének boldog eredményét elnyerjük.»

Feketevasárnap utáni szombat.

A feszültség és az ellentmondás tovább fokozódik. Ennek előképe a Jeremiás próféta által a mai Szentleckében vázolt helyzet, amelyben Krisztus belső lelkivilágát új megvilágításban szemléljük. A Próféta által megjövendölt események beteljesülését a mai Evangéliumban találjuk meg és ezáltal a holnapi napra készülünk elő. Az Evangélium alapján a következő pontokról elmélkedünk: 1. A megátalkodottság szimboluma. 2. Az ujjongó nép és a pogányok magatartása. 3. A világ ítélete.

1.

«A papi fejedelmek tanakodának, hogy Lázárt is megöljék; mivel sokan mentek oda a zsidók közül őérette és hittek Jézusban.» (Evangélium.)

A farizeusok tényleg a bűnben való megátalkodottság felülmúlhatatlan szimbolumai. Tehetetlenségükben és ellenszenvet keltő fanatikus gyűlöletükben mindent megkísérelnek, hogy a tömeget Krisztustól elcsábítsák és a Megváltó működését lehetetlenné tegyék. — *a)* Egyéb megoldás híján Lázárba kapaszkodnak, akit Krisztus halottaiból feltámasztott. A nép látni akarta őt és személyesen akart meggyőződni arról, hogy él. Azok, akik látták és beszéltek vele, megerősödtek Krisztusba vetett hitükben és az isteni Megváltó tanítványaihoz csatlakoztak. Ez végtelenül bántotta a farizeusokat, úgyhogy Lázárt el akarták tenni láb alól. Azt gondolták, hogy ezáltal megakadályozzák a Krisztusba vetett hit terjedését. Ahelyett, hogy ők is csatlakoztak volna azokhoz, akiket Lázár föltámasztása meggyőzött Krisztus meg-

váltói küldetéséről, elzárkóztak a valóság elől és még nagyobb gyűlölettel üldözték Krisztust, aki csak azért jött hozzájuk, hogy megváltsa őket. — *b)* Az áskálódás és a ravasz cselszövények sokasága mit sem használt. Krisztus, mint a mai Evangélium jelenti, ünnepélyesen bevonult Jeruzsálembe. A néptömeg ujjongva fogadta, pálmaágakkal üdvözölte és ruháit terítette az útjára. A farizeusok természetesen jelen voltak és fanatikus gyűlölettel szemlélték az ünnepélyes bevonulást. A keserűségüket nem tudták elhallgatni és így beszéltek egymás közt: «Látjátok, hogy semmire sem mentek, íme, az egész világ utána indult» (Evangélium). Pedig tudhatták volna, hogy a tömeg hódolatát nem lehet megakadályozni és hogy az oly lassan megmozduló és lelkesülő tömegnek oka volt arra, hogy Krisztus elé menjen és Őt ünnepélyesen köszöntse. Arra is meg volt az ok, hogy a tömeg higyjen benne és Tőle remélje szabadulását. A farizeusok nem foglalkoztak ezekkel az okokkal, és szabadjára engedték fanatikus gyű-

löletüket, amelyet a bevonulás diadalmenethez hasonlítható ünnepe elviselhetetlenné tett. — *c)* A farizeusok legalábbis annyira őszinték, hogy mint az előbbi idézetből kitűnik, bevallják tehetetlenségüket és tétovázó tanácstalanságukat, amely nem talál kiutat. Ott állnak az út szélén, míg a hozsannázó tömeg elvonul. Magatartásuk, szűkkeblűségük és vakságuk máris kizárta őket a történésben való aktív részvételből, úgyhogy történelmi vonatkozásban is az út szélére kerültek. A történelem tovább halad az új idő, a megváltás korszaka felé, míg a farizeusok, akik vele nem tudnak lépést tartani, visszamaradnak, hogy a tárgytalanná vált zsinagógával együtt a történelmi emlékek elporosodott és fakó tömegébe süllyedjenek alá. Mindennek csakis a bűnben való megátalkodottságuk az oka. A helyzet másként is alakulhatott volna, de ők így akarták, és ezért örök időkre mint a megátalkodottság szimbolumáról emlékezünk meg róluk.

Elhatározás: Semmitől sem irtózom annyira, mint a bűnben

való megátalkodottságtól. Ezt nemcsak a nagy dolgokra vonatkoztatom, hanem a mindennapi élet jelentéktelenségeire is kiterjesztem. Tudom, hogy létezik a bocsánatos bűnben való megátalkodottság is, és ettől is tartózkodom. Még a legjelentéktelenebb dolgokban és a legkisebb mértékben sem óhajtok a fariezusokhoz és az írástudókhoz hasonlóvá válni.

2.

«*Másnap a nagy sereg, amely az ünnepre jött vele, hallván, hogy Jézus Jeruzsálembe jön, pálmaágakat vőn és elébe méne és kiáltoza, hozsanna, áldott ki az Úr nevében jő, Izrael királya... Valának pedig némely pogányok azok között, kik felmentek, hogy imádkozzanak az ünnepen, ezek tehát Fülöphöz menének . . . és kérték őt . . . Uram látni akarnók Jézust.*» (Evangélium.)

A farizeusi konokság és bűnben való megátalkodottság ellentéte legjobban az ujjongó tömeg és a pogány világ magatartásában érvényesül. — *a)* Az ujjongó tömeg, amely Krisztus elé jött,

hogy bekísérje a szent városba, felismerte Benne a várva-várt Megváltót, lábaihoz borult, szeretetéről tett tanuságot és pálmaágakkal kezében vallotta meg hitét. A tömeglélek fínom intuicióval érezte meg, hogy Krisztus ki és mit akar. Nem érvelt, nem keresett fölösleges magyarázatot, elfogadta a tényeket, meghajolt a valóság előtt és józan belátásának engedve vonta le mindebből az egyetlen levonható következményt: hódolt Krisztusnak és imádta Őt. Míg a farizeusok saját üdvösségüket ásták alá és a zsinagóga romlását siettették, addig a néptömeg Krisztushoz csatlakozva megmentette lelkét, és azon a diadalúton indult el, amelyen a zsinagóga folytatása, az Újszövetség Egyháza vezeti Isten felé a nemzetek beláthatatlan seregeit. — *b)* Hasonló magatartást tanusítanak az ünnepre feljött pogányok is. Hallottak Krisztusról, tudomásuk volt Lázár feltámadásáról és a többi csodáról. Ismerték a tömegek véleményét és a farizeusok konok megátalkodottságát. Ezenkívül érezték, hogy a tömegnek van igaza, mert Krisztus tényleg Isten

és az emberi nem Megváltója. Azt is sejtették a kereső lélek fínom intuiciójával, hogy a zsidók által megtagadott Krisztus elsősorban az ő megváltójuk és a pogány kultúra átalakítója. Krisztust tehát feltétlenül látni akarták és minden tolakodás nélkül, a valódi kultúremberhez méltó udvarias eljárással kérték meg tanítványait, hogy eszközöljék ki a Megváltóval való találkozást. A pogányok szintén nem zárkóztak el a valóság elől, nem építettek szenvedély irányította előítéletekre, hanem őszintén közeledtek Krisztushoz, hogy Őt megismerjék és küldetéséről meggyőződjenek. — *c)* Az ujjongó tömeg magatartását és a pogány világ Krisztushoz való közeledését az Úr arra használja fel, hogy megdicsőítse az ember Fiát. — «Szózat jöve az égből: Meg is dicsőítettem és újra meg fogom dicsőíteni» felelt az Atya a Megváltó azon kérésére, hogy dicsőítse meg őt a tömeg előtt és erősítse meg követőit hitükben. A tömeg hallotta a szózatot, amely mennydörgésként hatott rá és tudta, hogy rendkívüli dolog történt. Krisztus meg-

dicsőült a seregek előtt és ezáltal a kereszténység elindult azon az úton, amely a Megváltóval való örök megdicsőüléshez vezet.

Elhatározás: A hit pálmaágával kezemben én is sietve csatlakozom a Krisztust üdvözlő és Neki hódoló tömeghez. Én is hallom a mennyei Atya szózatát és hozzájárulok ahhoz, hogy Krisztus bennem és cselekedeteim által, mint életem alakítója és vezércsillaga, a mennyei Atya és az emberek előtt megdicsőüljön.

3.

«*Most van ítélet e világ fölött, most fog kivettetni a világ fejedelme. Én pedig ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.*» (Evangélium.)

A szenvedés előzményei annyira megérettek és kiforrottak, hogy a pattanásig feszült meg minden. A világ üdvösségéért folytatott küzdelem tetőpontra hágott és a Megváltó kínszenvedése megkezdődött. — Krisztus, Aki szenvedése által győzi le a világot,

ünnepélyesen bejelenti a kezdetet és a következőket mondja: — *a)* «Itélet van e világ felett, most fog kivettetni a világ fejedelme.» Krisztus megtöri a világ csábító hatalmát és új világot alkot. Mögötte nem állanak feltűzött bajonettel és rohamra készen a katonák tömegei, sőt: a politikai küzdelem átkos cselszövénye is távol áll tőle. Krisztus küzd és győz. Megkezdi szenvedésteljes útját és meghal a világért. Halálában s közeli feltámadásában, melynek boldog sejtelme már érinti lelkünket, rejlik fölényes ereje. — *b)* Ezen erő tudatában mondja Krisztus, hogy ha «felemeltetett e földről» és a keresztfára szegezve ég és föld között lebeg, «magához vonz mindent». Tengellyé lesz és a tengely körül fordul majd meg az élet. Új szimbolumot ad a világnak és ez a kereszt, az üdvösség jelvénye. E keresztet, mint törhetetlen tengelyt, szúrja bele a történelem kaotikus zűrzavarába. Ezáltal középpontot ad neki, melyben minden összefut, tengelyt ad neki, amely körül minden megfordul, alapot ad neki, amelyre minden tá-

maszkodik és forrást fakaszt, amely mindenkit éltet. A kereszt tengely. Trón, melynek magasságából kormányozza a Mindenség Ura a világot; oltár, melyet az áldozat vére áraszt el és szentel meg, és amelyből a világ üdvössége fakad. Templom, melynek szent légkörében az üdvösségét kereső ember Istennek él, és tűzhely, melynek melegénél a szenvedő új és szebb életre éleszti megdermedt szívét. — *c)* A kereszt mint tengely ragyogó világosság, s azok akik általa élnek, a világosság gyermekeinek neveztetnek. Beláthatatlan sereg ez, mely a keresztből indul ki, keresztet visel a vállán, hogy végighordozza az életen, és a kereszt kemény és véres fájához símulva lépi át az örökkévalóság küszöbét. Mindezt a természetfölötti világrend vakító világossága ragyogja be és így teszi napsugarassá azoknak az életét, akik a keresztfa szférájához tartoznak és akiket a Megfeszített méltán nevez a világosság gyermekeinek.

Elhatározás: «A keresztfához megyek, mert máshol nem lelhetek nyugodalmat lelkemnek.»

Sötétségből jövök és ködöt hozok magammal, amely a keresztfa légkörében ragyogó világossággá, éltető napsugárrá változik át és engem is a világosság gyermekévé tesz.

Virágvasárnap barkaszentelésre.

Az Anyaszentegyház liturgiája a virágvasárnap tipikus szertartásának, a barkaszentelésnek oly természetfölötti jelentőséget tulajdonít, hogy elmélkedéseinkben a liturgikus szövegekben érvényesülő gondolatgazdagsággal és értékekkel feltétlenül kell foglalkoznunk. Az Anyaszentegyház alapgondolatát, melyet páratlan szép szertartás által fejez ki, a barkaszentelés három könyörgésében találjuk meg. Ezekben a következő gondolatok érvényesülnek: 1. Krisztus követése. 2. A feltámadás és a győzelem jelképe. 3. A hit útja.

1.

«Növeld a benned bízók hitét, Isten és alázatos könyörgésünket hallgasd meg kegyesen; szálljon reánk bőséges irgalmad, áldassanak meg e pálma vagy olajfaágak és valamint a bárkából kijött Noét és az Egyiptomból Izrael fiaival együtt kiköltözött Mózest, megszaporítottad, mint az Egyház előképeit; — úgy menjünk mi is Krisztus elé, kik e pálma és olajfaágakat hordozzuk, jócselekedetekkel és jussunk be általa az örökkétartó örömbe.» (Barkaszentelés, második Könyörgés.)

Az idézett Könyörgés a barkaszentelés szertartása és a reákövetkező körmenetnek értelmét magyarázza. Ennek világosságában rögtön természetfölötti fennsíkra helyezkedünk és e magaslaton, e páratlan szép szertartás által közvetített természetfölötti élményben részesülünk. — *a)* E szertartás keretében a tömeghez csatlakozunk és Krisztus elé megyünk. Kezünkben pálmát és olajágat tartunk. Az Egyház által megszentelt barka, amely a hidegebb éghajlat alatt a pálmát és az olajfaágat helyettesíti, azokat a jócselekedeteket

jelképezi, amelyekkel a dicsőségesen bevonuló Krisztust üdvözöljük. Lélekben látjuk az Urat, lélekben közeledünk Hozzá, lélekben megyünk Elé és lélekben hozzuk magunkkal mindazt a sok szenvedést, áldozatot, jócselekedetet, amellyel egy esztendő leforgása alatt gazdagítottuk életünket és gyarapítottuk érdemeinket. Minél több jócselekedettel jövünk, annál szebb a pálma- és az olajág, amelyet üdvözlő gesztussal tartunk a Bevonuló elé. — *b)* A jócselekedetek viruló pálmájával kezünkben sietünk Krisztus elé. Nem várunk külön felszólításra és nem kéretjük magunkat. Halljuk, hogy jön, tudjuk, hogy bevonul, érezzük, hogy itt van. Ez elég ahhoz, hogy tüstént felkeljünk, Hozzá siessünk, ott legyünk diadalmeneténél és ezáltal tegyünk tanúbizonyságot Hozzátartozásunkról és Vele való egybeforrásunkról. Sietős és készséges elébemenetelünk az öröm jegyében álljon. A várakozás és vágyakozás boldog tüze ragyogjon szemünkben, és hevítse szívünket. Lássék meg rajtunk, hogy örömmel jövünk és boldogan lengetjük a pálmaágat, mert az

Úr ünnepélyes bevonulása a mi beteljesülésünk. — *c)* Krisztus bevonulása oly diadalmenet, melynek nincs vége. Egész életünkre kiterjed és nekünk egyéb dolgunk sincs, mint Krisztust, aki diadalmenetben halad az élet útján, a jócselekedetek viruló és soha el nem száradó olajágával végigkísérni ezen az úton, és vele együtt bevonulni az örök megdicsőülés örömébe. Ne szomorkodjunk tehát, ha e szertartásnak vége lesz és ha a virágvasárnap derűs napfénye alkonyba borul. Éljünk úgy, hogy egész életünk virágvasárnap legyen: Krisztus kegyelemteljes természetfölötti diadalmenetében való részvétel, amely az istendícséret örök hozsannáját fakasztja ajkunkról és győzelmi pálmát és termékeny olajágat, küzdelmes életünk kegyelemteljes sikereit és bőséges jócselekedeteit nyujtja a diadalmasan Bevonuló felé.

Elhatározás: A szent keresztség által beleszülettem az örök virágvasárnap diadalmenetébe, úgy hogy életem viruló pálmák és termékeny olajágak között bontako-

zik ki. Állhatatosan haladok a nagy, diadalmas Krisztus mellett, és életem, amely eddig is hozsannás virágvasárnap volt, mindig kegyelemtől tüzes, kék égboltos, napsugaras és boldog virágvasárnap lesz.

2.

«*Isten, ki végzésed csodálatos rendje szerint határozatlan dolgok által is meg akartad mutatni üdvösségünk megszerzését, add kérünk, hogy híveid ájtatos szívvel megértsék annak titkos értelmét, melyet a sokaság mai napon mennyei világosság sugallatára cselekedett, midőn a Megváltó elé menvén, pálma- és olajágakat terített lába elé. A pálmaágak tehát azt jelentik, hogy közel van a halálfejedelme fölötti diadal, az olajfa sarjadékai pedig mintegy azt kiáltják, hogy a lelki olaj megérkezett . . .*» (Ötödik Könyörgés.)

A fent idézett Könyörgés világosságában a barkaszentelés szertartásának egy másik mély és fontos jelentőségével ismerkedünk meg. — *a)* A Könyörgés bevezető része arra utal, hogy a liturgia az anyagból, melyet az

Istentisztelet szolgálatába állít, rendkívüli ügyességgel és finom megértéssel hámozza ki a szimbolikus jelentőséget, és ezáltal közelebb hoz az egyes belső kegyelmi megmozdulások és folyamatok tökéletes megértéséhez. A liturgia azáltal lehel lelket az anyagba, hogy Isten szándékainak megfelelően állítja elénk azon természetfölötti jelentőséget, amelyet a Teremtő fektetett beléje. Ez különösen a mai szertartásban érvényesül és érvényesült már akkor is, mikor a tömeg, mint az Oráció mondja, «magasabb sugallatra» pálmával és olajággal üdvözölte a Megváltót. Hallgassunk mi is a liturgia által közvetített felsőbb sugallatra, leheljünk lelket az anyagba és állítsunk mindent Isten szolgálatába. — *b)* A virágvasárnap verőfényében lengetett pálma Krisztus győzelmének és halhatatlanságának szimboluma. A Megváltó a keresztfa kínpadján halt meg, hogy harmadnapra föltámadjon és ezáltal legyőzze a halált. A tömeg, amely úgyszólván kínszenvedése előestéjén ment elébe, hogy üdvözölje, tényleg a felsőbb sugal-

latot követte, midőn pálmaágakat hozott magával, hogy ezáltal előre jelképezze Krisztus diadalmas föltámadását. E pálmaágak, melyeket az előző pont értelmében mi is magunkkal viszünk, midőn Krisztus elé megyünk, saját diadalunkat is jelképezik éspedig kettős értelemben: diadalmaskodunk — feltéve hogy Krisztust tényleg követjük — az élet fölött, amennyiben a krisztusi lelkületnek megfelelően alakítjuk; diadalmaskodunk a halál fölött, amennyiben Krisztussal együtt feltámadunk és részesülünk az örök élet kifogyhatatlan dicsőségében. Krisztust kísérjük életünk hosszú és szép virágvasárnapján: szorítsuk szívünkhöz a pálmát és tartsuk erősen kezünkben. Zöld virulása örvendeztesse szemünket és erősítse szívünket, amikor keményen kell küzdenünk, hogy valóban fölényesen győzedelmeskedjünk. — *c)* A kezünkben tartott olajág a lelki olajat jelképezi és arra emlékeztet, hogy a kegyelem olaja érintette homlokunkat, acélosította izmainkat és képesített az elszánt keresztény lélekhez méltó küzdelemre.

Tartsuk erősen kezünkben az olajágat is. Termékenysége a kegyelem bőségére emlékeztessen, melyet különösen a küzdelem hevében keresünk.

Elhatározás: Feltámadás és győzelem legyen életem jelszava. Nem hiába lengetek pálmát és olajágat kezemben. Győzni fogok, mert akarok, és akaratom elszántságát acélosan ellenállóvá és föltétlen győzedelmessé a kegyelem lelki olaja fogja tenni, melyben bőségesen részesülök.

3.

«*Isten, Ki Fiadat, a mi Urunk Jézus Krisztust üdvösségünkért e világra küldötted, hogy magát hozzánk alázva, minket Hozzád visszavezessen... engedd, kérünk, hogy mi is utat készítsünk annak a hitnek, mely által a botlás kövének és a botrány sziklájának eltávolítása után jó cselekedeteink az igazság ágaival viruljanak előtted...*» (Hetedik Könyörgés.)

A liturgia a virágvasárnap történelmi eseményeivel kapcsolatosan ismételten hangsúlyozza, hogy az élet

valóban a diadalmas hit útja. Annak az élete, aki ezen az úton jár és megfelelő magatartást tanusít, színekben gazdag, mozgalomban változatos, diadalittas virágvasárnap lesz. A hit győzedelmes útját a fentidézett Könyörgés a következőképen vázolja: — *a)* A kiindulópont Krisztus, Aki magát egészen hozzánk alázta, hogy Istenhez vezessen vissza. Hozzánk alázta magát azáltal, hogy emberré lett, szenvedésteljes életet élt és a keresztfán meghalt, hogy megváltsa a világot. Hozzánk küldetett és megbizatásának beteljesülése ezen teljesítményekben állott. Mindeme áldozatnak és megaláztatásnak értelme és célja az volt, hogy visszavezessen az Atyához és az örök üdvösségben részesítsen. Krisztus tehát előttünk járt és megmutatta, hogyan kell a megváltottak számára az általa kijelölt úton úgy járni, hogy az a megváltás beteljesülésében, Istenben való örök megdicsőülésben csendüljön ki. Azok, akik ezen az úton járnak, Krisztusból indulnak ki, kegyelmét viszik magukkal, szellemével táplálják lelkűket és isteni erejével támasztják alá

teljesítőképességüket. — *b)* A hit diadalmenethez hasonlítható útját az idézett Könyörgés vázolja plasztikusan. *α*) A kegyelem és a vele való együttműködésünk a botlás kövét és a botrány sziklájá̀t távolítja el utunkból. Ez a legelső feladat, ha a hit útjait akarjuk járni. *β*) Az út ezáltal annyira símává és göröngymentessé válik, hogy jócselekedeteink, amelyek ezért nem kerülnek kevesebb áldozatba, megtermékenyülnek és mint a Könyörgés mondja, az «igazság ágaival virulnak Isten színe előtt». *γ*) Ezáltal a megfelelő magatartás már ki is alakult bennünk, úgyhogy méltókká válunk Krisztus nyomdokait követni, Vele lépést tartani és Mellette az élet minden nehéz bonyodalmán keresztül az örök megdicsőülésig kitartani. Hitünk útja diadalmenet és virágvasárnap legyen.

Elhatározás: A hit útjáról nem térek le és miután az akadályokat eltávolítottam és életemet a bűntől megtisztítottam, teljesítményeim természetfölötti termékenységét tartom szem

előtt, és azoknak minél lendületesebb felfokozására törekszem.

Virágvasárnap I.

Krisztus megváltásunkért szenvedett. E valóságnak fenkölt méltóságát a mai Szentlecke szemlélteti, amelyben ezenkívül még Krisztus belső érzelemvilága és a szenvedéssel szemben tanusított magatartásának örökszép vonásai is feltűnnek: 1. Krisztus istensége. 2. Krisztus megaláztatása. 3. Krisztus megdicsőülése.

1.

«*Én és az Atya egy vagyunk.*»
(Feketevasárnapra következő szerda Evangéliuma.)

Mielőtt Krisztusnak a mai Szentleckében vázolt megaláztatásával és megdicsőülésével foglalkoznánk, Istenségét szemléljük. Ennek világosságában sokkal plasztikusabban tűnik fel a megaláztatás jelentősége és a megdicsőülés reánk vonatkozó következménye. — *a)* Krisztus nyiltan Istennek vallotta magát és bebizonyította,

hogy Ő a világ megváltója. «Én és az Atya egy vagyunk», mondotta és ezáltal magára zúdította az amúgy sem könnyen kezelhető farizeusok féltékeny haragját. Krisztus e kijelentést nem négy fal között, egy pár meghitt és bizalmas ember előtt tette, hanem ennek keretéül a nagy nyilvánosságot választotta, és e szavakat azokhoz intézte, akikről tudta, hogy ellenszenvvel viseltetnek iránta és gyűlölik Őt. Ezt azért tette, hogy isteni mivoltát mindenki tudomására hozza és a farizeusoknak bebizonyítsa, hogy kijelentését senki sem képes megcáfolni. — *b)* A farizeusok jelenlétében, mint mult szombaton szemléltük, Istenhez fordul s arra kéri az Atyát, dicsőítse meg őt a tömeg előtt. Ez alkalomból, és nem először, Atyjának nevezi Istent, és ezáltal csak fokozza a farizeusok szenvedélyes ellentmondását. Ezt is azért teszi, hogy isteni természetéről mindenki meggyőződhessen és a farizeusok dühe ennek az igazságnak a jelentőségét még tökéletesebben kidomborítsa. — *c)* Az Atya meghallgatja kérését és a mennyből szól Hozzá:

«Megdicsőítettem és meg fogom dicsőíteni». Ezáltal, és szintén nem először, a nagy nyilvánosság és főleg a megváltás ellenségei előtt tesz tanúbizonyságot arról, hogy Krisztus igazat mond és valóban Isten fia. Ez az igazság, amely Krisztus lényegét tünteti fel helyes megvilágításban, lebegjen szemünk előtt, hogy a nagyhét liturgiájával kapcsolatos elmélkedéseinkben, amelyek Krisztus kínszenvedésén alapulnak, értelmileg és érdemileg közelebb jussunk Ahhoz, Aki önkéntesen vállalta érettünk a keserves és megalázó vértanúságot.

Elhatározás: Nincs szükségem bizonyítékokra, mert rendületlenül hiszem Krisztus istenségét. E hit legyen életem alapja és tegye termékennyé Krisztushoz való közeledésemet.

2.

«*Megalázta önmagát és engedelmes lett a halálig és pedig a halálig a keresztfán.*» (Szentlecke)

Krisztus megváltásunk érdekében vállalt kínszenvedésének alapja a meg-

aláztatás, amelyet önszántából keresett és amelyben oly nagymértékben részesült. — *a)* Megaláztatása kiindulópontját Szent Pál vázolja a mai Szentleckében, melyben azt mondja, hogy «felvette a szolga alakját», emberhez lett hasonlóvá és külsőjét tekintve mint ember jelent meg közöttünk. Nem átallotta elhagyni isteni dicsőségét, leszállni az isteni méltóság trónjáról és annyira megalázkodni, hogy a szolga alakját vegye fel, és ezáltal emberi teremtményével egyenlősítse magát. — *b)* Emberhez vált hasonlóvá, amennyiben az Általa felvett emberi természet tökéletes volt, úgyhogy Krisztus nemcsak Isten, de teljes értelemben véve ember is. Nemcsak hasonlít az emberhez és csak külső megjelenése emlékeztet emberre, hanem emberben megtestesült Isten, úgyhogy a szó legszentebb értelmében Isten és ember. Ezáltal elfátyolozta isteni természetét, háttérbe szorította isteni dicsőségét és a bűnt kivéve mindenben hozzánk alkalmazkodott. — *c)* Ezzel a megaláztatással nem elégedett meg, hanem tovább fokozta

azáltal, hogy mint ember meghalt, de nem a megszokott körülmények között, hanem a keresztfán. A halál önmagában véve már megaláztatás, mert Krisztus esetében emberi természetben megtestesült Istenről van szó. Még nagyobb megaláztatást jelent, hogy nem átallott a keresztfa vérpadjára lépni és kereszthalált halni. A kereszthalál ugyanis a Krisztus idejében érvényes római jog és felfogás szerint csak azokat illette, akiket az állami törvényhozás gonosztevőknek tartott és halálukban is porig akart alázni. Krisztus azért választotta e méltatlan halálnemet, hogy a megsemmisülésig alázza meg magát és így győzedelmeskedjen. — A diadalmas és győzedelmes Krisztus, akinek feltámadásán nemsokára örvendezünk, előbb porig alázta meg magát, hogy a megsemmisítő szenvedés és halál tüzén keresztül jusson el megdicsőüléséhez; így megtanítson hasonlóan cselekedni és ezáltal örök üdvösségünket biztosítani.

Elhatározás: Az alázatos Krisztust követem megsemmisülésé-

ben. Példájának megfelelően elrejtem kvalitásaimat, elfátyolozom a bennem rejlő értékeket és csak arra szorítkozom, hogy mindennap jó példát adjak. Kereszthalálra és vértanuságra talán nincs kilátásom, de belsőleg fegyelmezett önmegtagadásom, és büszkeségem megsemmisülésére irányuló önmegtörésem által ezer halált halok a megalázott Krisztussal.

3.

«*Ezért Isten is igen felmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden más név fölött van, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké, az alvilágiaké és minden nyelv vallja az Atya-Isten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.*» (Szentlecke.)

Krisztus a megaláztatás keservén keresztül jutott el a megdicsőülés legmagasabb fokáig. A porig alázott és a keresztfán közönséges gonosztevőkkel egyenlősített Megváltó a világmindenség királya lett. Nevének dicsősége

mindenhová eljut, térdre kényszerít mindenkit és imádságos lelkületet alakít. — *a)* Nevének dicsősége mindent felülmul és ragyogásával betölti a világot. A történelem sok dicsőséges nevet jegyzett fel és örökített meg; Krisztus isteni nevével összehasonlítva mindegyik elfakul, elszíntelenedik, jelentéktelenné válik. A történelem és az emberi emlékezet az évszázadok folyamán még a legjelentőségteljesebb neveket is elfelejti, úgyhogy, mint a tapasztalat bizonyítja, csak egy név marad meg, melynek ragyogása boldoggá teszi a világot: és ez Krisztus szent neve. — *b)* E név, melyben az emberiség történelme benne foglaltatik, több mint fogalom. Isteni erő, mely a benne rejlő teljhatalom által térdre kényszeríti nemcsak a gyarló embert és a poklok Isten előtt megremegő hatalmasságait, hanem azokat is, akik a megdicsőült mennyei sereghez tartoznak. A porig alázott Krisztus nemcsak halottaiból támad fel, hanem a megaláztatás megsemmisüléséből is. Mint dicsőséges Istenember feltétlen Úr mindenütt és minden fölött ami van

és létezik. Hatalmának minden alá van vetve és minden teremtmény imádó hódolattal borul le szent nevének vakító fényessége előtt. — *c)* E szent név áttüzesíti a szíveket, megtermékenyíti az értelmet, acélossá teszi az akaratot és mozgásba hozza a nyelveket. De már nem a suttogás, véleménynyilvánítás és hírterjesztés értelmében, mint akkor, amikor a farizeusok küzdöttek jó hírneve ellen. Ez az idő végleg elmúlt s a káromló nyelvek is elnémultak. — A nyelvek igenis megmozdulnak, de csak hogy dicshimnuszokban juttassák kifejezésre a világosságot, amelyet e név fakasztott az értelemben; azt a tüzet, amelyet a szívekben gyujtott, és a megtörhetetlen életerőt, amelynek megvalósító eszköze a tántoríthatatlan akarat. — Igy hódol nemcsak az emberiség, de minden teremtmény Krisztus isteni nevének, amelyet az Úr a mi boldogságunkra tett dicsőségessé.

Elhatározás: Krisztus szent nevének én is hódolok, de nemcsak dicshimnusszal, imádsággal és az istendícséret

többi eszközeivel, hanem főleg azáltal, hogy Annak erejével legyőzöm a rosszat önmagamban és mindazokban, akiket az Úr kegyelme gondviselő szeretetemre és apostoli lelkiismeretemre bízott.

Virágvasárnap II.

A Virágvasárnap Liturgiájával kapcsolatban megint a szenvedő Krisztus lelki világával foglalkozunk. A liturgikus szövegek ma a következő gondolatokat közvetítik: 1. A hálaadó Krisztus. 2. Az elhagyatott Krisztus. 3. Az engedelmes Krisztus.

1.

«Te fogod jobbomat, tanácsolsz, vezetsz, azután dicsőségre emelsz... az én lábam mégis majdnem megingott, lépésem majdnem megtántorodott, mert elfogott a gonoszokkal szemben az irígység, amikor láttam a bűnösök jólétét.» (Graduálé.)

A szenvedő Krisztus belső lelki világa, amelyet a liturgia közvetítésével ismerhetünk meg, bámulatraméltó.

Véres kínszenvedése előestéjén nem gondol a végtelen igazságtalanságra és le nem lohadó gyűlöletre, amelynek áldozatává válik. Szeme előtt csak Isten végtelen jósága lebeg, amelyet háladatos lelkülettel ismer el és amelyből szent embersége felülmúlhatatlan vigaszt merít. Halálára készül, de nem viselkedik gyarló ember módjára és nem számol el az élettel, hanem nyugodt lélekkel és isteni teljhatalmából fakadó fölénnyel szemléli életútját. — *a)* Egy pillantásba foglal össze mindent, és így ad hálát Istennek, hogy kézenfogva vezette keresztül az életen. Ezen életfolyamat fokozatos kibontakozásának egyes mozzanatait szemléli és mindenütt meglátja a mennyei Atya kezét, aki oly biztosan vezette. Az életút kemény volt és szenvedésteljes. Ami ezután következik, az csak a szenvedés beteljesülése. Az Atya vezető keze, melyben az Övé nyugodott, sokszor oly keményen szorította, hogy szent embersége feljajdult a fájdalomtól, de azért mégis jó volt, isteni kéz volt, amely a szorításhoz, az elkerülhetetlen szenvedéshez és önfeláldozáshoz

a szükséges erőt is megadta. Ha a szenvedő Krisztus és miközöttünk megvonjuk a párhuzamot, belátjuk, hogy nekünk is van okunk hálaadásra, mert minket is Isten keze vezetett. — *b)* Krisztus azt is megemlíti, hogy élete vezércsillaga az isteni akarat volt, amelyhez mindig alkalmazkodott. Az Úr tanácsával — és ez alatt szent akaratát kell érteni — vezette egész életén keresztül. Ezen akarat tántoríthatatlan és mint tudjuk, végtelenül kemény volt és annak kellett lennie, mert a megváltás beteljesüléséhez vezetett. Kemény volt, de igazságos. Sokat követelt, de méltányosan, és megadta a hozzá szükséges erőt. Hajlíthatatlan volt, de feltétlenül megbízható. Az előbb említett párhuzamok itt is feltűnnek. Ezek minket is hálaadásra késztetnek. — *c)* Krisztus világosan látja, hogy életútja mily pontosan és fokozatosan vezet a keserves szenvedésen keresztül a megdicsőüléshez. A tántoríthatatlan isteni akaratban feltétlen logika, céltudatosság és konzekvencia van. Keserves utakon vezet, sok szenvedést köve-

tel, de mindennek világos értelme, magas rendeltetése van. Aki ezeket az összefüggéseket Krisztus szemével nézi, belátja, mennyire érdemes és boldogító ezen akaratot mindenben követni és mellette a cél eléréséig állhatatosan kitartani. — Az életutat szemlélő Krisztus lelkéből a szenvedés előestéjén őszinte hála fakad. Hálásan emlékezik meg Isten jóságáról és szent akaratának vezető kegyelméről. Szent embersége, amely jogosan borzad meg az előrelátott kínszenvedés elképzelhetetlen fájdalmától, e tudatból meríti a keresztülvitelhez és a megvalósításhoz szükséges erőt.

Elhatározás: Krisztus kínszenvedése előestéjén számomra is hasznos az eddig leírt életutat szemlélni. Ezt lelkiismeretesen teszem: meglátom az összefüggéseket, hálát adok Istennek bölcs vezetéséért és felteszem magamban, hogy ezentúl tántoríthatatlan elszántsággal követem szent akaratát, bárhova is vezessen.

2.

«Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szivem. Kerestem ki sajnálkozzék rajtam, de nem akadt senkisem, ki vigasztalna engem, de senkit sem leltem. Sőt enni nekem epét adtak, szomjúságomban ecettel itattak.» (Offertórium.)

Az Offertórium kifejezésteljes szövegében, mely a hatvannyolcadik Zsoltárból van véve, az elhagyatott, elárvult Krisztus szólal meg és panaszolja el szíve fájdalmát. — *a)* Elhagyatottságában — mint a Traktus szövege mondja — Istenhez fordul panaszával és az Ő segítségét kéri: «Istenem, Istenem, tekints reám, miért hagytál el engem». Krisztuson erőt vesz az elhagyatottság érzelme és lelke keservében, miután feltárta nehéz helyzetét, Istentől kér és remél segítséget. Emberi segítség és földi vigasz úgysem elegendő ahhoz, hogy a szenvedés pillanatában megerősítse és támogassa. Erre csak Isten képesíthet, mert ilyenkor csak az Ő segítsége, a Tőle származott vigasz és a Belőle kiáradó életerő segít. — *b)* Krisztus tovább panaszkodik: «Gya-

lázatot és nyomorúságot szenved a szívem, kerestem, ki szánakoznék rajtam, de nem akadt senki sem; ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem». Elhagyatottságát fokozta, hogy meghitt emberei sem vettek részt szenvedésteljes vajudásában. Mindenki elfordult tőle, magára hagyta és nem törődött sorsával. Megértő lelkeket és érte dobogó szerető szíveket keresett, de hiába, ilyen nem akadt. Isten különös megengedése folytán még azok is távolmaradtak Tőle, akik legőszintébb szeretettel ragaszkodtak hozzá, hogy teljes egyedüllétben, és minden emberi vigasz segítsége nélkül ürítse fenékig a szenvedés poharát. Krisztus a mai liturgiában arról is megemlékezik, hogy vigasz helyett oly gyűlöletre talált, amely epével és ecettel itatta, ahelyett, hogy enyhülést szerzett volna neki. A szenvedő Krisztus lelkében Isten fokozatosan alakítja a drámai feszültséget. Ennek kicsendülése a halál. A helyzet fokról-fokra rosszabbodik és a szenvedés elviselhetetlenebbé válik. Ennek így kell lennie, mert Krisztus-

nak, Aki magára vette bűneink sokaságát, jóvá kellett tennie mindazt a rosszat, amit a világ elkövetett.

Elhatározás: Megértem az elhagyott Krisztus panaszát és sokat gondolkodom fölötte. Elsősorban egész életemet az Ő kegyelemteljes közelében töltöm, hogy soha elhagyatott ne legyen, másodsorban pedig tanulok szenvedéséből és az elhagyatottság óráiban panasz helyett imára nyílnak ajkaim, hogy egyedül Istennél keressek segítséget.

3.

«*Atyám, ha el nem múlhatik e pohár anélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a Te akaratod.*» (Kommúnió.)

A szenvedő és elhagyott Krisztus teljesen a mennyei Atya kezébe helyezi sorsát és mindenben az Ő akaratát követi. Ezáltal az engedelmességnek legtökéletesebb példáját adja. — *a)* Előbb arra kéri az Urat, hogy ha lehetséges, múljék el tőle e pohár. Ha lehetséges. Ha jónak látja. Ha Ő is úgy akarja. Tehát ezt is, éspedig a

kínszenvedés legsötétebb éjtszakáján, csakis az Ő szent akaratától teszi függővé. Igy kér és esedezik: «ha lehetséges». Mi is így imádkozzunk. Ez legyen életünk alaptörvénye. Akaratunk irányítója. — *b)* Ha nem lehetséges, mondja Krisztus, akkor kiürítem a kelyhet. Tökéletesen. Az utolsó cseppig. Nem hagyok benne semmit. Az egészet vállalom. Feltétlen áldozatkészség, tökéletes önátadás és feltétlen szeretet nyilvánul meg e szavakban. Ehhez kell alkalmazkodnia mindenkinek. — *c)* Mindenben, és csak a Te akaratod történjék. Ez a krisztusi beállítás, a legfelsőbb irányítás, a megfellebbezhetetlen törvény: Isten szent akarata. Ez teljesüljön. Bármibe kerüljön is. Csak ez.

Elhatározás: Krisztus szenvedésének sötét éjtszakájában arra tanít meg, hogy mi az engedelmesség. E felett sokat gondolkodom és elmélkedem, hogy megtanuljak engedelmes lenni. Szívesen teszem, mert javamra válik és ezáltal Istent dicsőítem.

A nagyhét hétfője.

A mai liturgiában főleg három motívum csendül fel és jut érvényre: 1. Krisztus szenvedésének mély értelme. 2. A megváltás kegyelméért imádkozó Egyház. 3. Az áruló és szentségtörő apostol szerepe.

1.

«Olyanná tettem orcámat, mint az igen kemény kőszikla és tudom, hogy meg nem szégyenülök.» (Szentlecke.)

A Szentleckében Izaiás szavait olvassuk, aki Krisztus nevében beszél és a kínszenvedés mély értelmét tárja fel. A szöveggel kapcsolatosan a következő motívumok tűnnek fel. — *a)* Az Úristen megnyitotta a Megváltó fülét, Ő pedig nem mond ellene és hátra nem tér (Szentlecke). A Próféta ezzel azt akarja mondani, hogy Krisztus szent Embersége tökéletesen ismerte a Megváltás terveit és a szenvedés előestéjén tudta, mi vár Reá. Nem mondott ellent és nem tért hátra; bátran, megváltói méltóságá-

nak megfelelően vállalta küldetését és készült fel a kínszenvedés beteljesülésére. Tehát meg volt Benne az adottság arra, hogy elinduljon a Golgota felé vezető úton és megváltson minket. E benső felkészültség, jóakarat és áldozatosság kíséri Őt végig a szenvedés útján és vezeti a megdicsőüléshez. — *b)* Izaiás azt is megemlíti, hogy testét teljesen átadta hóhérainak. Krisztus szent Embersége az alkotó Isten és a megtermékenyítő Szentlélek remekműve. Ezt a remekművet is feláldozta a világ bűneiért és a hóhérok durva kezeibe adta, hogy halálra kínozzák. A Megváltó nem végzett félmunkát, nemcsak lelkében szenvedett és hozta meg a legfelsőbb áldozatot, hanem testében is, mely a legrettenetesebb kínzásoknak és a legszívtelenebb durvaságnak lett az áldozata. — *c)* Izaiás szerint Krisztus nem fordította el arcát, mélyen szemébe tekintett a valóságnak és úgy vállalta a küldetést. Arcát annyiban sem fordította el, amennyiben az emberiségnek, szent arculata által a legeszményibb erkölcsi példaképet aján-

dékozta, és ezáltal a hozzá való hasonlatosság lelki kialakítására szólította fel. Izaiás arról is megemlékezik, hogy arca keménnyé vált, mint a kőszikla. Ez azt jelenti, hogy a szenvedés ideje alatt Krisztus arculata, illetőleg erkölcsi magatartása semmiben sem változott. Egy arcizma sem rándult meg a keserves kínszenvedés alatt, és következetesen, akaratban erős elszántsággal járta végig a Golgota útját. — *d)* Izaiás szövegében a Megváltó azt is mondja, hogy tudja, mennyire nem fog megszégyenülni, mert mellette áll Az, Aki által megigazul és Aki Őt győzelemre segíti. Ő és az Atya egy. És Isten már többször tanubizonyságot tett arról, mennyire szívén viseli egyszülött Fia megdicsőülését. Most is, a kínszenvedés keserves órájában mellette áll, és ha nem is érezteti Vele közelségét, mégis jelen van és szemtanúja annak a vértanúságnak, amellyel jóváteszi a világ bűneit és kiengeszteli az isteni Igazságosságot. Krisztus megkínzott szent Emberségében jelen volt a második isteni Személy, és ezáltal meg-

maradt a kapcsolat az Atya és a Fiú közt. — *e)* A szenvedők Krisztustól, ha megértik kínszenvedésének mély értelmét, helyes magatartást tanulhatnak. Ezt a mai Lecke utolsó mondatában találjuk meg: «Aki sötétségben jár és nincs világossága, bízzék az Úr nevében és támaszkodjék Istenre». Ez az egyetlen megoldás és eszményi magatartás azokban a nehéz órákban, amelyek tényleg nem állnak a világosság jegyében, mert a szenvedés ijesztő sötétségén vezetnek keresztül. Ilyenkor csak egy világosság ragyog bele a koromfekete éjszakába, és ez az Istenbe vetett bizalom, amely semmitől sem fél és feltétlenül Isten szent nevére támaszkodik. Az ilyen magatartás megérdemli, hogy a szenvedő és megkínzott Krisztussal mondhassa, hogy sohasem fog megszégyenülni, mert mellette áll Az, Aki megerősíti.

Elhatározás: A szenvedő Krisztus lelkülete és magatartása vezéreljen engem is a szenvedés sötét éjszakáján keresztül egészen a megdicsőülésig. Minél tökéle-

tesebben követem példáját és lépek nyomaiba, annál termékenyebb lesz számomra a megpróbáltatás ideje és ragyogóbb a rákövetkező és általa megérdemelt megdicsőülés. Ebben az értelemben sokszor mondom a Kollekta szavaival: «Add meg kérünk, mindenható Isten, hogy mi, akik annyi bajunk közt gyöngeségünk miatt elesünk, egyszülött Fiad szenvedése által új erőt nyerhessünk».

2.

«*Uram, ne elkövetett bűneink szerint és ne gonoszságaink szerint fizess nekünk.*» (Traktus.)

A katolikus Anyaszentegyház a mai liturgia tanúbizonysága szerint mélységes megértéssel közeledik a szenvedő isteni Megváltóhoz és kéri, részesítsen mindnyájunkat a megváltás kegyelmi bőségében. — *a)* Elsősorban jóságáért esdekel és irgalmát kéri. «Uram, ne elkövetett bűneink szerint és ne gonoszságunk szerint fizess nekünk», mondja a Zsoltáros,

és ezen szavakkal bűneink beláthatatlan sokaságára és az általunk jóvá nem tehető következményeire hivatkozik. Ha Isten ezeket veti latba, el vagyunk veszve és nincs ki megmentsen. Az Egyház ezt a szerencsétlenséget akarja elhárítani és azért könyörög esdekelve a szenvedő Megváltóhoz, hogy kínszenvedése által tegye jóvá bűneinket, és szabadítson meg a következményektől. — *b)* Az Egyház a szenvedő Krisztus szeretetteljes készségére is hivatkozik és könyörögve kéri, hogy «siessen elénk irgalmassága», amely sok esetben még könyörgésünket is megelőzi. Irgalmasságra, szeretetre, bűnbocsánatra és segítségre sürgősen szükségünk van. Minden perc veszteséget jelent és az örök kárhozat veszedelmét hozza magával. Az Egyház ennek tudatában fordul a Megváltóhoz és könyörög sürgős közbelépésért és megfelelő segítségért. E szavakban egyébként mélységes bizalom, és a szenvedő Krisztus jóságos szívének alapos ismerete csendül fel. Az Egyház ismeri isteni Jegyesét és tudja, hogy tekintettel az

emberi nyomorúság végtelen nagyságára, nem hiába hivatkozik azokra a veszélyekre, amelyek minket környékeznek. A szenvedő Megváltó csak erre az imádságra és a nehéz helyzet bevallására vár, hogy segítsen rajtunk. — *c)* Az Egyház a mai liturgia szavaival józan tárgyilagossággal és páratlan őszinteséggel vallja be a valódi helyzetet. «Felette szegények lettünk», mondja a Traktusban és e szegénység és nincstelenség tudatában közeledik az Úrhoz, hogy megindítsa jóságos szívét és kiesdekelje bűnbocsátó irgalmát. — A mai liturgia páratlan szép képet tár fel előttünk, midőn a szenvedő Krisztus lábaihoz borult Egyházra utal, aki felemelt kezekkel esdekli ki nekünk a Megváltás kegyelmét. Ezáltal vigaszára van a Keresztrefeszítettnek, Aki az Egyház könnyező szemeiből olvassa ki azt a nagy lelki ínséget, amelyet az Ő szenvedése tesz jóvá.

Elhatározás: Én is a szenvedő Krisztus lábaihoz borulok, hogy kiesdekeljem magamnak jóságos irgalmát. Magam-

mal hozom minden jóakaratomat, őszinte szeretetemet, föltétlen odaadásomat és mindenre, még a legkisebbre is kiterjedő bánatomat. Erős fogadásaimat fájdalomtól remegő kezeibe teszem és arra kérem, adja meg a kegyelmet, hogy soha többé még a legkisebb bűnnel se bántsam meg. Könyörgésemet és jó feltételeimet a mai Kommúnió szavaival fejezem be : «Piruljanak el és jussanak szégyenbe mind, akik örülnek szerencsétlenségemen (pokoli hatalmasságok), öltsenek szégyent és gyalázatot, akik kevélyen beszélnek ellenem» (elkövetett bűneim.)

3.

«*Mondá egyik tanítványai közül, iskarióti Judás, aki az Ő árulója lett, miért nem adták el ezt a kenetet dénáron és adták a szegényeknek. Ezt pedig nem azért mondá, mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem mivel tolvaj volt és nála lévén az erszény, az adományokat elsikkasztá.*» (Evangélium.)

A mai liturgiában már felcsendül a jellemtelen árulás motívuma, és a megváltásunkért szenvedő Krisztus közvetlen közelében a pokoli hatalmasságok szerencsétlen eszközével, az árulóval találkozunk. A mai Evangélium szavaival kapcsolatban meghúzhatjuk a párhuzamot az Istent szerető megtért Magdolna és az Emberfiát elárúló, elkárhozott Judás között. — *a)* Judás, akiről az Evangélium azt mondja, hogy tolvaj volt és sikkasztott, tehát méltatlannak bizonyult apostoli küldetésére, elítéli Magdolnát. Az önzés és a kapzsiság ítélkezik itt a szeretet felett. Az első nem érti meg a másodikat és szeretetlen, gyűlölködő szavakkal fejezi ki csalódását. Judás, a drága kenet árát szerette volna megkapni, hogy az apostolok közös erszényéből azt is elsikkassza. Magdolna helyesen cselekedett, midőn Krisztus lábát értékes kenettel illatosította be. Judás pedig az Evangéliumban is megörökített szeretetlen megjegyzése által rámutatott tragédiája kiinduló pontjára, a pénz szeretetére és a fösvény kapzsiságra,

amely árulásra késztette és kárhozatba döntötte. — *b)* E jelenet a szeretet és a hűtlenség összetűzésének legszebb példaképe. Magdolna nem törődik azzal, mibe kerül a kenet, amelyet az Üdvözítő lábaira pazarol. Neki csak egy mérvadó: a szeretet, amelynek őszinteségéről ezen áldozat által is tanúbizonyságot akar tenni. Judás ekkor már belsőleg elszakadt Krisztustól és lelkében elárulta Őt. Még annyi szeretet és megértés sem volt benne, hogy megjegyzés nélkül szemlélte volna Magdolna fenkölt cselekedetét. Már nem volt képes áldozatra, de azt sem bírta el, ha másvalaki jelentékeny áldozatot hozott, hogy Krisztusnak ezáltal örömet szerezzen. A szeretet és a hűtlenség sokszor tűznek össze az életben, és a Magdolna és Judás közt kialakult ellentét sokszor megismétlődik a lelkek történetében. Mindig akadnak Magdolnák, akik Krisztust a legnagyobb áldozattal örvendeztetik meg, és mindig akadnak hűtelen Judások, akik efelett megbotránkoznak és ellene kifogást emelnek. — *c)* Krisztus

azáltal oldja meg a kérdést, hogy temetéséről beszél és arra kéri tanítványait, ne háborgassák Magdolnát, aki e kenetet a temetés napjára teszi el. Krisztus nem egy külön kívánságot fejezett ki, hanem egy oldalpillantással Judásra, kínszenvedésteljes haláláról és temetéséről abban a reményben beszél, hogy felrázza az áruló elfásult lelkiismeretét és végleges lépése előtt jobb belátásra s kárhozatos tervének elejtésére bírja. Krisztus sokszor cselekszik hasonló módon és beszél a kárhozat felé siető emberek lelkiismeretéhez. Keltegeti bennük a jobb érzést, és világosságát abban a reményben gyujtja fel bennük, hogy észbekapjanak, megjavuljanak és megmentsék lelküket. A szenvedő Krisztussal szemben is, ezt a mai Evangélium tanulságban gazdag jelenete illusztrálja, csak két beállítás lehetséges: vagy megértjük Krisztust és iránta a magdolnalelkek nemes és áldozatkész hűségét tanúsítjuk, vagy lelkileg elszakadunk Tőle és Judás szomorú példáját követjük. A liturgia azáltal, hogy a mai Szentmisében az

Evangélium e részletét is felvette, arra késztet, hogy a szenvedő Krisztussal szemben állást foglaljunk és levonjuk a következményeket.

Elhatározás: Magdolnát szeretem, Júdástól irtózom. Magdolna eljárását helyeslem, Judásét elítélem, Magdolnát követem és Judás elrettentő példája csak megerősít a jóban. A szenvedő Krisztust hűségem által örvendeztetem meg, hogy szenvedése sötét éjszakájában rám is támaszkodhasson, és szemeimből a hűséges megértés és odaadás szeretetteljes világossága ragyogjon feléje. A Zárókönyörgéssel mondom: «Segíts minket, Megváltó Istenünk, hogy örömmel elnyerhessük jótéteményeidet, amelyekkel minket megújítani méltóztattál.»

A nagyhét keddje.

A mai liturgiában a kereszt motívuma csendül fel. A szakrális szövegek élesen világítanak rá a kereszt jelentőségére és lelkünkben azt a ra-

jongó szeretetet készítik elő, amelyet majd a nagypénteki hódolatunkba fektetünk bele. A mai szöveggel kapcsolatban a következő igazságokkal ismerkedünk meg: 1. A kereszt mint tengely. 2. A kereszttel szemben tanusított magatartás. 3. A világ magatartása.

1.

«*Tegyünk fát az ő kenyerébe és gyomláljuk ki őt az élők földjéről és neve ne legyen többé emlékezetben.*» (Szentlecke.)

«*Mi pedig dicsekedünk a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében, Akiben vagyon üdvösségünk, életünk és föltámadásunk.*» (Introitus.)

A liturgia ma a Szentleckében Krisztus keresztje eredetét, és az Introitusban annak tengelyszerepét szemlélteti velünk. A Szentleckében megismerkedünk azzal, hogy hogyan került bele a kereszt megváltásunk örök tervébe, és az Introitusból megtudjuk, hogy a tengelyként szereplő kereszt hogyan hat ki a mi életünkre. — *a)* A Szentleckében Jeremiás próféta szólal meg és Krisztus kínszen-

vedését vázolva a kereszt benső, lelki eredetét is feltárja. Jeremiás Krisztust, ami a Szentírásban egyébként többször fordul elő, oly áldozati báránnyal hasonlítja össze, melynek sejtelme sincs arról, hogy kínzói mily alattomos és gonosz szándékkal viseltetnek iránta. Pedig tudjuk, és ezt szintén Jeremiás szavaiból, hogy Krisztus előtt a helyzet világos volt. A Próféta azt mondatja vele, hogy «Uram, megmutattad nekem gondolataikat és megismertem azokat, és azután megmutattad nekem cselekedeteiket is», de Krisztusban beteljesül a jövendölés: Ő áldozati bárány, és külsőleg minden sejtelem és gyanakvás nélkül járja az üldözők és a hóhérok által előírt utat. Ezzel tanúbizonyságot tesz arról, hogy teljes önzetlenség vezeti és nem kíván egyebet, mint önmagát föláldozni. — *b)* Jeremiás a folytatásban már a keresztről is megemlékezik. Az áldozati bárány, Krisztus, teljesen átadja önmagát és kínzói kenyérré, az élet kenyerévé morzsolják szét és ebbe mint tengelyt fát állítanak bele. A

kereszt, amelyen Krisztus kínhalált halt, ezáltal üdvösségünk jelképévé lett. A Próféta helyesen fejezi ki magát, midőn kenyérről és fáról beszél. Mind a kettő az üdvösség forrása. Krisztus valóban kenyér, mely az Eucharisztiában táplál, erősít és éltet, és fán, a keresztfán halt meg és áldozta fel magát, hogy az üdvösség napjára a kereszttel jelölje meg lelkünket. Kínzói tehát nem hiába morzsolták kenyérré és állítottak bele fát, mert ezáltal csak üdvösségünket segítették elő. Céljukat ugyan nem érték el, mert nem sikerült Őt az élet földjéből kigyomlálni és nevét az emlékezetből eltávolítani, ellenkezőleg: új, gazdag és örök élet forrásává tették. — *c)* Jeremiás szavait az Introitusban megszólaló Szent Pál gondolata egészíti ki, aki világosan beszél a kereszt tengelyszerepéről. A kereszt, amelyet, mint láttuk, Krisztus áldozatkészségének és feltétlen odaadásának köszönhetünk, az üdvösség jele, melyben dicsekednünk kell. *α)* Elsősorban üdvösségünk, mert Krisztus kereszthalála által érdemelte ki ne-

künk a megváltás kegyelmét. Ezért zarándokolunk pár nap mulva, nagypénteken hódolattal a kereszt elé. Krisztust imádjuk rajta, Aki kiontott vérével szentelte meg és tette az üdvösség jelképévé. β) A kereszt az Introitus szavai szerint életünk, mert a rajta kínhalált halt Krisztus tette lehetővé számunkra az új, a tökéletes, az istenes életet. Ez már nincs a halál és az elmúlás hatalmában, ez már az örök, végnélküli megdicsőülés és boldogság jegyében áll. γ) A kereszt Szent Pál szavai szerint feltámadásunk, mert Krisztus azért lépett a kereszt kínpadjára, hogy meghaljon és feltámadjon. Mindazok, akik hasonlóan cselekednek és a kereszt világnézetét követve Krisztussal meghalnak, Vele együtt támadnak fel. A kereszt, mint üdvösségünk, életünk és feltámadásunk, tengelyszerepet játszik az életben. Körülötte fordul meg minden, és a benne rejlő világnézetben, életfilozófiában és bölcsességben találjuk meg a feleletet az élet legégetőbb kérdéseire. Aki a kereszthez símul és a keresztre tá-

maszkodik, tanítását követi, erkölcsi törvénye szerint él: annak életéből nem hiányzik a tengely és része lesz a keresztből kiáradó örök ragyogásban.

Elhatározás: A kereszt életem tengelye. Hozzásímulok, rátámaszkodom és arra törekszem, hogy mélyen bevésse lelkembe az üdvösség jegyét. Ez értelemben mondom a Kollektával: «Mindenható örök Isten, add meg nekünk az Úr szenvedéseinek misztériumait úgy végeznünk, hogy a bocsánat elnyerését kiérdemeljük».

2.

«Én pedig, amikor bántottak, szőrruhát öltöttem, böjttel sanyargattam magamat s mellre hajtott fővel könyörögtem.» (Graduálé.)

A jelen elmélkedéssel elérkeztünk nagyböjti munkánk és teljesítményünk kicsendüléséhez, amennyiben az utolsó feladatot szemléljük és a kereszttel szemben tanusítandó erkölcsi magatartásunk alaptörvényeit állapítjuk meg. Még mielőtt nagypénteken ünnepélyes körmenetben a kereszt elé járulunk, lelkünkben azt a beállítást

kell kialakítanunk, amely egyedül méltó a kereszt jelentőségéhez. Ennek alaptörvényeit a mai Graduálében találjuk meg. — *a)* A kereszthez szőrruhába öltözve és böjt által sanyargatott testtel közeledünk. Ezáltal a valódi, őszinte és benső bűnbánatról teszünk tanúbizonyságot és megmutatjuk, hogy megértettük a nagyböjt lelkigyakorlatos idejének szellemét, komolyan foglalkoztunk lelkiállapotunkkal, ráismertünk hibáinkra, bevallottuk bűneinket, megbántuk, amit elhibáztunk és komoly akarattal törekszünk állhatatos jóvátételre. A szőrruhának és a bűnbánat egyéb jeleinek csak az a jelentősége, hogy ezt a belső folyamatot fejezze ki és annak megtörténtét bizonyítsa. — *b)* Az említett bűnbánat és böjt fegyelmét önnevelésünk tökéletesítésének céljára használjuk fel. Fegyelmezett életre neveljük magunkat, mert csak ez illik a kereszt életfilozófiájához. Önmegtagadó életre neveljük magunkat, mert csak ez méltó a rajta végbement áldozathoz. Rendbe hozzuk bensőnket, mert csak ez méltó a kereszt gyer-

mekéhez; és megtörjük magunkban a test törvényét és a szenvedély kívánságát, mert csak ez állhat meg a kereszt ragyogó tisztasága előtt. — *c)* Szívünk belsejében megfelelő komoly imamunkát végzünk, melynek kegyelme elárasztja énünket. Imáink kegyelmet, elmélkedéseink világosságot, mind a kettő szebb életet közvetít. Így szabadulunk meg az utolsó salaktól, alakítunk magunkban tökéletes életet, és bizonyítjuk be Istennek és lelkiismeretünknek, hogy méltók vagyunk életünk tengelyéhez, a keresztfához símulni. Ez legyen a nagyböjti munka kicsendülése és a kereszthez méltó magatartás megvalósulása.

Elhatározás: Egész életem a Golgota magaslatán folyjon le és ahhoz legyen méltó. A kereszt életem tengelye, kegyelme, és az életalakító művészet irányító filozófiája. A Zárókönyörgéssel mondom: «Irgalmad, Isten, tisztítson meg minket régi bűneink minden titkos maradványától és tegyen képessé szent megújulásra.»

3.

«Ellenem beszélnek, akik a kapuban ülnek és akik boroznak, rólam énekelnek. Az én imám pedig szálljon Hozzád, Uram, a kegyelem idején, ó Isten, nagy irgalmasságodban.» (Kommúnió.)

A Kommúnió szövege a világ magatartását vázolja élethű, a mindennapi tapasztalatra támaszkodó realizmussal. Közvetítő ereje annyira plasztikus, hogy szinte látjuk a város kapuiban összecsődült tömeget, a borozókban, a mulatóhelyeken éneklő és élcelődő léha szórakozókat. Itt meg kell jegyeznem, hogy a keleti szokásnak megfelelően, arra céloz a liturgia szövege, a nyilvánosság élete főleg ott zajlott le, ahol a bírák ültek, a járókelők találkoztak és a kereskedők portékáikat árulták. Ez rendszerint a város kapuja volt. Ha valaki meg akarta tudni, hogy mi történt a városban, információkat óhajtott szerezni és bele akart keveredni a mindennapi tereferébe, annak csak a város kapuját és az ott lüktető életet kellett felkeresni. Erre a tipikusan keleti és mozgalmas képre támaszkodik a liturgikus szöveg, hogy annál

élethűbben vázolja a helyzetet, amelynek ismeretét akarja közvetíteni. — *a)* A nagyvilág a szenvedő Krisztussal szemben különös magatartást tanúsított. Azok, akik a város kapuiban üldögéltek és tereferéltek, beszéltek Róla. Krisztus tehát nem járt észrevétlenül az emberek közt. A nyilvánosság tudomást vett Róla és a körülötte keletkezett kérdésben állást foglalt. Nyilvános beszélgetések tárgyává vált. Egyesek Mellette szóltak, mások Ellene, megint mások közömbösen vállat vontak és napirendre tértek Felette. Túlságos jelentősége ezeknek a beszédeknek nem volt. Mindenképen csak a felületes ítélet jegyében állottak és a kimondott szavak nem hatoltak a mélybe. A nagyvilág tudomást vett a szenvedő Krisztusról, mint bármely más újdonságról s miután elnyűtte a témát, visszatért mindennapi közönséges foglalkozásához és más, újabb újdonságot keresett. Ez természetesen nem helyes magatartás és nem vezet célhoz. Krisztussal mélységesen és beható módon kell foglalkozni. Csak akkor jövünk rá, hogy ki Ő és mily

súlya van küldetésének. A nyilvánosság élete nemcsak a város kapuira szorítkozott. Nagy része azokban a tavernákban és helyiségekben folyt le, amelyeket a Zsoltáros borozóknak, mi pedig a modern nyelvhasználatnak megfelelően, mulatóhelyeknek nevezünk. Itt már — és ez a liturgikus szövegből szintén kitűnik — az alkohol uralkodik. A szórakozók, akik alatt a szenvedély szolgáit kell érteni, dalolnak és vigadoznak. Itt is szó esik Krisztusról, de egészen más hangnemben. Az alkohol felvillanyozta az idegeket és a szenvedély lázba hozta a kedélyeket. A jelenlévők nem elég komolyak és higgadtak ahhoz, hogy nyugodtan beszéljenek, és így szabad folyást engednek a gúnynak és az élcelődésnek. A szenvedő Krisztusról csak ebben a hangnemben beszélnek és ezáltal bizonyítják, mennyire méltatlanok ahhoz, hogy Róla megemlékezzenek. Ez sem megfelelő beállítás és szintén nem vezet célhoz. Taverna és mulatóhely nem alkalmas keret és itt lehetetlen Istent komolyan keresni, éppoly lehetetlen Róla komolyan meg-

emlékezni és Hozzá közelebb férkőzni. Azok, akik Istent valóban meg akarják találni, másutt keresik és más hangnemben emlékeznek meg Róla. A világ kevés ily helyet ismer és ritkán nyujt méltó keretet ehhez a komoly munkához. — *c)* Ezt csak a magányban, az elvonultságban és a világból való kikapcsolódásban lehet megtalálni. Míg a mulatozók tivornyáznak, és a kíváncsiak a kapu hűvös árnyékában sereglenek össze, Krisztus csendesen és elhagyatottan imádkozik. Ezt, mint a liturgikus szöveg mondja, a világ üdvösségéért teszi. Az imádkozó Krisztus az időt, amelyet a mulatóhelyek látogatói oly könnyen szentségtelenítenek meg és a kapualja hullámzó közönsége oly gondatlanul fecsérel el, megszenteli és az említett szöveg szerint a kegyelem alkalmává változtatja át. Ide, az elhagyatottan imádkozó Krisztushoz kell menekülni a megszentségtelenített idő forgatagából, ha meg akarjuk találni Istent és Őbenne lelkünk üdvösségét.

Elhatározás: **A világ magatartása nem érdekel és nem mérvadó**

számomra. A kapualja árnyékában nem tartózkodom és Istent nem a mulatóhelyek gőzös légkörében keresem. Sokszor érzem szükségét Istennel találkozni és azért gyakran félreállok, hogy a magányban és az elvonultságban a szenvedő és imádkozó Krisztusra találjak, ki életemet a kegyelem idejévé változtatja át. A Posztkommúnióval imádkozom: «Megszentelő erőd, Mindenható Isten, gyógyítsa meg bűneinket és az örökkévalóságra legyen orvosságunk».

A nagyhét szerdája.

A mai liturgiában a szenvedés ideje eléri az előzményeket illetőleg a feszültség tetőpontját. Valaminek feltétlenül történnie kell, különben a feszültség elviselhetetlenné válik és minden széjjelpattan. A kiegyenlítő történés halaszthatatlanul be is következik. A szenvedés előestéje elérkezett és Krisztus nemsokára elindul a keresztútra. Ezzel kapcsolatban a következő pon-

tokról elmélkedünk: 1. A szenvedő Krisztus nevének isteni hatalma. 2. A jutalom, amelyet Krisztusban találunk. 3. A megváltó szenvedés folyamata.

1.

«Jézus nevére minden térd meghajoljon, az égieké, a földieké és az alvilágiaké, mert az Úr engedelmes lett a halálig és pedig a kereszthalálig.» (Introitus.)

E rettenetes feszültségben végtelenül megnyugtat a tudat, hogy a szenvedő Krisztus isteni nevében végtelen hatalom rejlik. Krisztus szenvedése ugyanis annyira nagyméretű, hogy kiérdemli ezt a hatalmat, amelynél nem tudunk nagyobbat elképzelni. Imádással hódol előtte minden teremtmény, és nevének visszhangjától megremeg a mindenség. — *a)* E szent név hatalma előtt térdreborul a föld minden teremtménye. Itt nemcsak arról van szó, hogy Krisztus szent nevét imádja a föld, hanem arról is, hogy megremeg előtte, teljesíti akaratát, alkalmazkodik követelményeihez, érzi a benne rejlő hatalmat, ismeri annak jelentőségét és tudja, hogy Krisztus szent nevé-

hez csak térdhajtással és imádó hódolattal lehet közeledni. — *b)* Krisztus szent neve előtt az alvilág is térdet hajt, ami alatt, mint már egy másik elmélkedésben láttuk, a pokol hatalmasságait kell érteni. Itt ugyan nem önkéntes térdhajtásról és hódoló imádságról van szó, hanem feltétlen kényszerről, amelynek a sötétség fejedelmei fogcsikorgatva engedelmeskednek. Nem tehetnek másként, mert Krisztus mindenütt Úr és parancsoló, kormányzó Isten. Hatalma oly nagy, hogy az alvilág sarkai is megindulnak neve hallatára, és azok is porbahullanak, akik számára szent neve ítélet és kárhozat és akiknek örök szenvedése abban áll, hogy szent nevét csak gyűlölni tudják. — *c)* Az ég lakói, az örökkévalóság boldog részesei is hódolnak Krisztus szent nevének és térdreborulva imádják Őt. Itt már nem kényszerről, hanem a földinél is sokkal tökéletesebb, önkéntes és szeretetteljes hódolatról van szó. Imádják Krisztus szent nevét és térdet hajtanak előtte, és ez az imádás annyira boldoggá teszi őket, hogy az örökkévaló-

ság tényleg fényesen ragyogó mennyországgá válik. Krisztus hatalma tehát az örökkévalóságra is kiterjed és ott is uralkodik.

Elhatározás: E szent név előtt imádással hajtok térdet én is, és hódolatomba belefektetem szívem minden melegét, lelkem minden ragaszkodását és jóra való törekvésem minden őszinteségét. A Kollektával mondom: «Tedd, kérünk, mindenható Isten, hogy mi, akiket hibáink szüntelenül sujtanak, egyszülött Fiad szenvedései által megszabaduljunk.»

2.

«*Ime, jön Üdvözítőd, íme, jutalma Övele.*» (Első Szentlecke.)

Izaiás, akivel az első Szentleckében találkozunk, páratlan ügyességgel állítja elénk az érdemekben gazdag Krisztust. Azt mondja, hogy jön az Üdvözítő és jutalma vele van. Magával hozza minden érdemét és gazdagságát, hogy annak ragyogásában a megváltás

jelentőségét annál tökéletesebben megismerjük és megtudjuk, hogy csak Krisztusnál van a jutalom. — *a)* Krisztus érdeme elsősorban abban áll, hogy, Izaiás kifejezése szerint, «előharcosa a megváltásnak». Azért jött, hogy megváltó legyen, azért szenvedett, hogy megváltson, azért halt kínhalált, hogy feltámadjon és általa megszabadítson a bűn és a halál bilincseitől. Mindezt szabad elhatározásból, önzetlen szeretetből és Isten nagyobb dicsőségére, a lelkek javára tette. Tervét keresztül is vitte, akaratát meg is valósította, és mint a kegyelem szabadságának előharcosa megváltotta a világot. Ennél nagyobb érdemet senki sem szerezhet és Krisztus esetében, miután Istenről van szó, végtelen érdemgazdagságról kell beszélni. — *b)* Hozzá kell fűznöm, hogy a Próféta kifejezése szerint Krisztus «egyedül taposta a sajtót», vagyis a bűnt és annak következményeit megsemmisítő, «széjjeltaposó», megváltó munkáját egyedül vállalta, mert senki sem volt Vele (Szentlecke), senki sem segítette, senkire sem támaszkodhatott. Egyedül

teljesítette küldetését, váltotta meg a világot és ezáltal végtelen érdemeket szerzett. — *c)* Haragjában, mint a Próféta mondja, megsemmisítette, széjjeltaposta a nemzeteket, vagyis megsemmisítette, ártalmatlanná tette az ellentmondást, és a megváltás útjáról minden göröngyöt és akadályt eltávolított. Ezáltal meghódította magának a világot. Tulajdonába vette a megváltottakat, hogy üdvösséghez vezesse őket. Nemcsak megváltotta, hanem vezeti az emberiséget és megtanítja a kegyelemmel úgy élni, hogy elérje örök üdvösségét. Tehát nemcsak Megváltó, hanem Üdvözítő, és ez csak fokozza érdemei végtelen gazdagságát. — Krisztus tényleg jön és mint a világ Üdvözítője magával hozza érdembeli gazdagságát. Ha hűen követjük, minket is részesít benne úgy, hogy a mi számunkra is csak nála van a jutalom.

Elhatározás: Jutalmamat egyedül Krisztusban keresem. Egész életemen keresztül Elébe megyek, hogy Vele találkozzam és abban a jutalomban részesüljek, amelyet

magával hoz. A mai Könyörgéssel kérem az Urat: «Isten, ki azt akartad, hogy Fiad érettünk magára vegye a kereszt szégyenfáját, hogy az ínség hatalmát tőlünk eltávolítsad, engedd meg nekünk, szolgáidnak, hogy elnyerjük a feltámadás kegyelmét.»

3.

«Felnövekedett, mint a vesszőszál Előtte és mint a gyökér a szomjúhozó földből; nincs neki színe, sem ékessége; és nézzük Őt és nem volt tekintete, hogy kívántuk volna Őt, a megutáltat és legutolsót az emberek között, a fájdalmak férfiát.» (Második Szentlecke.)

A liturgia a második Szentleckét ma Izaiás próféta híres ötvenharmadik, a szenvedés gondolatának szentelt fejezetéből veszi. A Próféta jövendölésének e része, amelyet rendszerint a kínszenvedés ószövetségi Evangéliumának neveznek, színes elevenséggel és páratlan realizmussal, éles meglátással és fölülmúlhatatlan hozzáértéssel közvetíti nekünk a kínszenvedés egyes

megindító jeleneteit, amelyekben azonban az Újszövetség Evangéliumaitól eltérve a belső, lelki megmozdulásokra fekteti a fősúlyt. A színek sokaságából a következőket ragadjuk ki: — *a)* A szenvedő Megváltó Izaiás meglátása szerint, mint a «vesszőszál áll Isten előtt és mint a gyökér a szomjúhozó földből». A szomjúhozó, kegyelmet nélkülöző és a megváltás után vágyakozó földből, az emberiség összességéből sarjad ki ez a vesszőszál vagy gyökér és Isten felé tör, mint az imádságban kitárt kar és a mennyekbe törtető fohász. A szenvedő Krisztus az emberiség nemes gesztussal Isten felé tárt karja, és a bűnösök megváltásáért esdeklő imádsága. Azért testesült meg, hogy imádkozó kar legyen, amely elhárítja tőlünk Isten lesujtó haragját. Azért lett az emberi nem megváltója, hogy megtestesült, a megváltást kieszközlő fohász és könyörgés legyen, amelyből üdvösség fakad. — *b)* A Megváltóról Izaiás azt mondja, hogy nincs neki színe, sem ékessége és elrejtette előlünk orcáját, mint a megutált, akit meg sem becsülünk. A megtestesülésben

magára vett emberi természet által, mint egy másik elmélkedésben látjuk, elfátyolozta Istenségét, hozzánk vált hasonlóvá, hogy szenvedését, amely számunkra a megváltás kegyelmén kívül örök eszménykép is, teljesen emberivé és hozzáférhetővé tegye. Ezáltal nemcsak megváltásunkat eszközölte, hanem példát is adott és megmutatta, hogyan kell a szenvedést venni és előnyösen, termékenyen elviselni. — *c)* Az Úr Őrá tette mindnyájunk gonoszságát és Ő magára vette a világ bűneit, hogy megváltónk legyen. Őrajta, az ártatlanon szűrődik keresztül a nyomorúságunk, hogy benne megtisztuljon, értékké változzon át és a megváltottak kegyelemteljes életére képesítsen. Magára vette bűneinket, kínszenvedése tüzében megsemmisítette őket és szíve kiontott véréből új életet fakasztott, hogy bűneinkért cserébe adja és megtisztítson. Izaiás páratlan elevenséggel közvetíti Krisztus megváltó szenvedése főbb színeit és alapvető motívumait. Közvetítésével megismerjük az isteni Megváltó erkölcsi nagyságát és ráébredünk

arra, hogy mit nyertünk, amikor Isten irgalmasságában Megváltót ajándékozott nekünk.

Elhatározás: Nem tudok betelni a szenvedő Megváltó egyéniségének szemléletével. Újabb és újabb vonásokat, általam eddig nem ismert értékeket fedezek fel Benne. Kifogyhatatlan forrás, amelyből a tökéletes istenismeret éltető vize fakad. E forrásnál maradok és vizével üdítem fel elszikkadt lelkemet. A Posztkommúnióval mondom: «Töltsd be lelkünket kegyelmeddel Mindenható Isten és engedj abban bíznunk, hogy Fiad földi halála által, melyet a megünnepelt misztériumok valónak hirdetnek, megadjad nekünk az örök életet.»

A három szent nap.

(Triduum sacrum.)

Az Egyház liturgiája ezen elnevezést ama három napnak adta, amely a szenvedés időszakát fejezi be.

a) E három nap liturgiájában és a vele kapcsolatos gazdag gondolatkörben csendül ki a húsvéti előkészület hármas beosztású idejének elmélkedési anyaga, és azon lelket alakító teljesítménye, melyet az egyes elmélkedésekben «nagyböjti munkának» neveztünk. E kicsendülés aszketikus szempontból a már említett drámai feszültség végső, az elviselhetetlenség mértékét majdnem megütő felfokozása. A liturgikus élmények ellenállhatatlan erővel ragadnak magukkal és a drámai kibontakozás egyes mozzanatainak megfelelően sodornak bele az események szédítő forgatagába. A megváltás beteljesüléset szemléljük. Isten ezen eseményeket gondos kézzel öröktől fogva készítette elő. A Megváltó e beteljesülést megelőzően harminc évet töltött a visszavonultságban. A világ figyelmét minderre Krisztus hároméves nyilvános működése hívta fel. Az események most már hihetetlen gyorsasággal, színes egymásután-

ban érik el a befejezést. A kiegyensúlyozott harmónia itt is megvan, anélkül azonban, hogy az események forgatagát meglassítaná, és aki mint szemlélő kapcsolódik bele, csak azt látja, hogy Krisztus egy pár nap alatt járja végig azt a vértanuságban gazdag utat, amely az Olajfák hegyén történtektől kezdve a Golgota magaslatán és a sírüregen keresztül vezet a feltámadás hajnalához. Ezekben az eseményekben annyi iniciatívát, gondolatgazdagságot, emberi vonatkozást, nemes tulajdonságok megnyilvánulását, hősiességet, önzetlenséget, szeretetet, odaadást, kínszenvedést és áldozattal teljes vértanuságot talál, hogy a rendelkezésére álló rövid idő alatt nem is képes e hatalmas anyagot belsőleg feldolgozni és az ezzel kapcsolatos élmények teljes tudatára ébredni. E mérhetetlen gazdagságból csak egy pár, minden évben rendszerint más motívumot emel ki és illeszt bele vallásos érzelmi világa, erkölcsi törekvése, jellembeli életalakítása és a kegyelemmel való együttműködése tovább alakításába. Ezáltal a nagyhét és a húsvéti időszak élménye évről-évre változik; lényegében mindig ugyanaz marad és mégis új, mert oly motívumokat tár fel és érzelmeket gerjeszt, amelyek ugyan mind benne foglaltatnak, de amelyeket a szemlélő eddig még nem volt képes magába

fogadni és megfelelően feldolgozni. — E három szent nap aszketikus jelentősége tehát végtelenül nagy, mert az isteni tragédiával állít szembe és annak gazdagságát közvetíti. Ezáltal oly lelki élményekhez vezet, amelyek befejezik az előkészület ideje alatt teljesített nagyböjti munkát és megvalósítják a belső kegyelemteljes lelki felújulást.

b) A «triduum sacrum» liturgikus sajátságait sokoldalúságuk miatt nem lehet e helyen vázolni. E hiányt bőségesen pótolják a közkézen forgó misekönyvek és liturgikus szakmunkák. Itt csak arra a megjegyzésre szorítkozom, hogy e három nap liturgikus sajátságai, örökszép szertartásai szimbolizmusban gazdag színes változatosságukban csak egy célt szolgálnak : a szenvedő Krisztus egyéniségének, belső érzelmi világának kidomborítását, plasztikus megelevenítését és a szemlélő hívő léleknek a Megfeszített körül történtekbe való beleállítását. — Mielőtt elmélkedni kezdünk, nagyon tanácsos behatóbban tanulmányozni a liturgikus sajátságokat és figyelmesen átolvasni az egyes szertartások szövegét. A nagyhét szimbolizmusa és a liturgikus szövegek gondolatbősége méltó módon fogja kiegészíteni az itt nyujtott elmélkedések anyagát, és lényegesen fog hozzájárulni ahhoz, hogy bennünk is kialakuljon e három nap hangulatá-

nak megfelelő lelkület. Ezáltal befejezzük nagyböjti munkánkat és elérjük célunkat : a tökéletes lelki megújulást.

c) Fölöslegesnek tartom e szent napok történelmi hátterét vázolni s csak arra kérem az olvasót, e triduum alatt ne mulassza el a misekönyv vagy Szentírás alapján Krisztus szenvedése történetét figyelmesen átolvasni. Ezáltal felújítja a szükséges ismereteket és könnyebben illeszkedik bele a környezetbe, amelyek az eseményeket keretezik körül. Ezenkívül könnyebben kapcsolódik bele a történések folyamatába és nagyobb haszonnal szemléli az egyes mozzanatokat. Krisztus kínszenvedése történetének átolvasása elmélkedésünk anyagát is kibővíti és ezzel kapcsolatban új, egyéni, a lelki életre nagy haszonnal alkalmazható belátásokhoz vezet.

Nagycsütörtök.

a) A nyilvános zsolozsma a nagyheti szertartások különös sajátsága. A hivők közössége ezen még ma is résztvesz. Ideje mindig a nap előestéje (nagycsütörtökre vonatkozólag nagyszerda délutánja). Helyszűke miatt a zsolozsmát itt nem magyarázhatom tüzetesen, következőleg a szakkönyvekre utalok. Megjegyzem azonban, hogy a nagycsütörtök szertartását bevezető zsolozsma a görög kórus mintájára főleg azon érzelmeket fejezi ki és önti az imádság klasszikus formájába, amelyeket a nagycsütörtök liturgikus eseményeinek szemlélete vált ki a lélekből. Nyomatékkal ajánlom és tanácsolom, hogy a zsolozsmán lehetőség szerint mindenki résztvegyen és így készüljön fel a nagycsütörtök méltó megülésére. A mondottakat felesleges ismétlések elkerülése végett nagypéntekre és nagyszombatra is kiterjesztem. A zsolozsmában résztvevőknek fel fog tűnni a háromszögalakú gyertyatartó, amelyen tizenöt gyertya van elhelyezve. Minden Zsoltár után eloltunk egy gyertyát. A zsolozsma végén csak egy marad égve és ez Krisztus örökké ragyogó

világosságát jelképezi. A templomban uralkodó félhomály pedig ama sötétség szimboluma, amelyben a világ Krisztus halála után maradt. Krisztus tovább égő gyertyája meg arra emlékeztet, hogy az isteni világosságot még a halál sem tudta eloltani: Krisztus mint Isten és örök igazság tovább él, szent embersége pedig három nap mulva feltámad és győzedelmeskedik a halál felett. A zsolozsma befejeztekor külön eszközzel, vagy annak hiányában könyvekkel csinált tompa lárma arra emlékeztet, hogy a föld Krisztus halála pillanatában megrendült és a templom szentélyének függönye széjjelhasadt.

b) A nagycsütörtöki szentmise tengelygondolata a legméltóságosabb Oltáriszentség alapítása, az utolsó vacsora. Ennek emlékezete végtelen örömet fakaszt az Egyház szívében. Ez a magyarázata annak, hogy ma a nyilvános gyász ellenére, de csak kivételesen, felcsendül a Glória örömteljes hálaéneke. A mai szentmise egyébként az utolsó vacsora utánképzése. Az Egyház ezért megtiltja, hogy az ünnepélyes szentmisén kívül más mise is legyen. Minden templomban csak egy szentmisét szabad bemutatni, amelyen a miséző papon kívül a többiek, papi méltóságuk jeléül stólával, szentáldozáshoz járulnak. Ezáltal az utolsó vacsora motívuma jut kifejezésre, ame-

lyen Krisztus megáldoztatta tanítványait. Nagyon tanácsos, hogy a hívek hasonlóképen cselekedjenek és a szentáldozáshoz járulva a papsággal egy lelki közösségben vegyék Krisztust, az áldozati Bárányt, és így ünnepeljék az Eucharisztia alapításának emlékezetét.

c) Régi időkben nagycsütörtökön oldozták fel a bűnösöket, akik a nagyböjt alatt nyilvános bűnbánatra voltak ítélve. Püspöki templomokban ma végzik az olajszentelést. Háromféle olajat szentelnek: a betegek olaját, amelyet a haldoklók szentsége kiszolgáltatásánál használunk, a krizmát, amellyel az újonnan kereszteltetek kenik meg (használatban van még bérmálásnál és püspökszentelésnél, kehely-, oltár-, harang- és templomszentelésnél) és a hittanulók olaját, amelyet a keresztelésnél, egyébként papszentelésnél és a királyok felkenésénél is használnak.

d) A mai szentmisében két ostyát változtatnak át. Az egyiket a celebráns veszi magához, míg a megmaradt másik szentostyát a papság ünnepélyes körmenetben viszi a szentmise után egy mellékkápolnába, ahol a nagypénteki csonkamisére őrzik meg. E szertartás azt is jelképezi, hogy Krisztus szenvedése ideje alatt magára hagyta az Egyházat. Az ezzel kapcsolatos szomorúság és gyász jeléül az oltárokat, — amit a nap vecsernyéje előz meg -

minden dísztől megfosztják. Ez alatt a papság a huszonegyedik Zsoltárt énekli, amelyben a királyi Zsoltáros Krisztus kínszenvedésének egy megrendítő részét, a ruhától való megfosztást jövendöli meg.

e) Püspöki és apátsági templomokban, valamint nagyobb szerzetesi előljárók házaiban az utolsó vacsora emlékére a lábmosás szertartását is megtartják, hogy ezáltal Krisztus alázatosságára és szeretetteljes szolgálatkészségére emlékeztessenek. Szabad választás szerint tizenkét aggastyánnak (koldusnak) vagy papnak a lábát mossák meg. A szertartás alatt antifónákat énekelünk, melyek elseje a «Mandátum» szóval kezdődik s ezért a szertartás is a «Mandátum» nevet kapta.

Nagycsütörtök I.

A nagycsütörtökre szánt első elmélkedésünket a szentmise Kollektájából vesszük és ezáltal készülünk elő, hogy nagyböjti munkánkat befejezzük, húsvéti áldozásunkat elvégezzük és mindazt a jó feltételt megpecsételjük, amelyet e szent idő sugallatainak köszönhetünk. A Kollekta motívumaiból a következőket emeljük ki : 1. Az áruló és a megtért. 2. Krisztus kín-

szenvedése különböző eredményei. 3. A régi út befejezése és az új elindulása.

1.

«Isten, Akitől Judás is megkapta bűnének büntetését és a lator is bűnbánatának jutalmát, engedd éreznünk irgalmad hatását, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, amint a szenvedése közben mindkettőjüknek megadta az érdemüknek megfelelő különböző díjat, úgy távolítsa el tőlünk a régi ember tévelygéseit és adja meg nekünk föltámadása kegyelmét.» (Kollekta.)

A mai Kollekta elsősorban Júdásról emlékezik meg, aki szentségtörő áldozásával megpecsételte sorsát és véglegesen a kárhozat útjára lépett. A mai Szentlecke, amelyet Szent Pál apostol a legméltóságosabb Oltáriszentség alapítása emlékének szentelt, félreérthetetlen világossággal vázolja azoknak a sorsát, akik az eucharisztikus Kenyeret nem különböztetik meg a közönséges tápláléktól és bűnös lélekkel, szentségtörő szándékkal közelednek Hozzá. Júdás az utolsó pillanatban még megtérhetett volna. Őbenne azon-

ban sem bátorság, sem jóakarat nem volt, és szentségtörő kézzel nyúlt Krisztus szent Testéhez és Véréhez. Megátalkodott bűnében, megmaradt árulása mellett és irgalmatlanul elkárhozott. A Kollektában azért könyörgünk, — *a)* hogy hasonló sorstól mentsen meg minket az Úr, Aki a legméltóságosabb Oltáriszentséget nem azért alapította, hogy kárhozatunkra váljon, hanem üdvösségünket kieszközlő szentség legyen. Benne Krisztus élete folytatódik a földön s azért sohasem közeledhetünk Hozzá úgy, hogy Júdással homlokon csókoljuk és eláruljuk. Mi Magdolnával térdre borulunk, bűneinket siratjuk, hogy az új élethez szükséges kegyelmeket elnyerjük. — *b)* A Kollekta, melyben a legszebb ellentétek érvényesülnek, Júdással a latort állítja szembe, aki jóindulatával és hitvallásával az örök életet érdemelte ki. A lator, aki Krisztus jobbján függött, szemtanúja volt vajudó kínszenvedésének és személyesen győződött meg nemcsak ártatlanságáról, hanem megváltói küldetéséről is. Csak egy szavába került, és egyetlen jóra-

való gerjedelem elegendő volt, hogy a legsúlyosabb eltévelyedés után kiérdemelje Krisztus megbocsátó irgalmát és részesüljön az örök életben. A jó lator másként cselekedett, mint Júdás. Felhasználta az utolsó pillanatot és a legutolsó alkalmat. Krisztus felé fordult és a keresztrefeszítés kínjában megtörő szemei már az örök üdvösség ragyogó hajnalpirkadását szemlélték. — *c)* Megindító tanulság rejlik e két ellentétes emberi sors kicsendülésében. Az egyik gyönyörű elindulás után — pedig az Úr apostola volt — megbotlott, elbukott, megátalkodott, az utolsó perc kegyelmét sem használta fel és elkárhozott. A másik rettenetes elindulás után mint gonosztevő került a bitófára és ott a legutolsó alkalmat felhasználva észbekapott, hitt, szeretett, bocsánatot kért, egyszóval mindent jóvátett és üdvözült. Az egyik üdvözült a másik elkárhozott, pedig mind a kettő egy és ugyanazon megváltó Isten kegyelmében részesült. Ugyanazon Krisztus gyermeke volt, akinek szenvedése és kereszthalála mindenkit üdvözít. A sorskicsendülés

különbsége csak arra vezethető vissza, hogy az egyik visszaélt a kegyelemmel és a kárhozatba jutott, míg a másik felhasználta a kegyelmet és üdvözült. Az Eucharisztia alapítása emlékünnepén, nagycsütörtökön a Kollekta ezen szembeállítással lelkünkhöz akar szólni, és meg akar tanítani, hogy okuljunk mind Júdás, mind a jó lator példájából.

Elhatározás: Megborzadok, ha Júdás sorsára gondolok és remegés tölti el lelkemet, ha megfontolom, mily észrevétlenül és könnyen alakulhat ki az emberben a júdási lelkület. Irtózva fordulok el ettől a képtől és a jó latort szemlélem, hogy tőle megtanuljak Isten megbocsátó irgalmában bízni, és kegyelmével való együttműködésem által üdvözülni. Az üdvözült jó latort arra kérem, eszközölje ki a kegyelemmel való hűséges együttműködést és a kegyelemforrásnak, az Eucharisztiának méltó és szeretetteljes megbecsülését.

2.

(Kollekta.)

A mai Kollekta megrendítő drámai erővel szól hozzánk és állítja szembe az ellentétes eredményeket. Júdás sorsát a lator sorsával hasonlítja össze és a megfelelő következmények levonására kényszerít. Egyúttal arra is megtanít, hogy helyesen szemléljük e kettős sorsot és megismerjük a benne megnyilvánuló megváltó és romboló erőt. — *a)* A kettős sorsból megtanuljuk, hogy az üdvözülés alapja Krisztus érdeme. Saját erőnkből és önmagunkra hagyatva nem vagyunk képesek üdvözülni. Erre csak Krisztus mindenre kiterjedő érdeme képesít. Krisztus, mint Istenember eléggé megalázta és feláldozta magát ahhoz, hogy érdeme végtelen, kifogyhatatlan legyen és mindenkit üdvözítsen. Ebben az alapban kell remélnünk és erre az alapra kell felépítenünk életünket, melynek, kereszténynekről és krisztushű lelkekről lévén szó, csakis az örök üdvözülés lehet végkicsendülése. — *b)* Az érdem csak alap, erre építeni kell, különben nem jutunk el

a kielégítő végkicsendüléshez, az örök üdvösséghez. Krisztus érdemei alapjára csak akkor építünk fel méltó emberi életet, ha minden törekvésünkkel azon vagyunk, hogy elfogadjuk a Krisztus érdemeiből fakadó kegyelmet. Ennek következtében a kegyelmet meg kell becsülni, nem szabad visszautasítani, vele nem szabad visszaélni, sugallataira hallgatni kell és életreképesítő megmozdulásaival együtt kell működni. Ez azon építő munka, melyet el kell végeznünk, ha el akarjuk érni célunkat, az örök üdvösséget. — *c)* Aki a kegyelmet visszautasítja, nem becsüli meg, megszentségteleníti, felépítő kihatását lehetetlenné teszi és a lélekben való működését akadályozza: nem számíthat arra, hogy az utolsó percben észbekap, belátja tévedését és töredelmesen, mint a jó lator, visszatér Istenhez. Az ilyen ember a megátalkodottság, a kárhozat biztos előjele veszélyének teszi ki magát és nem érdemli meg, hogy az utolsó pillanatban kapja meg a megtéréshez szükséges isteni kegyelmet. A különböző eredmény és sorskicsendülés leg-

megrendítőbb példája áll előttünk. Csak választanunk kell.

Elhatározás: Nagyböjti munkámat az utolsó vacsora hangulatában és az apostolok lelkületével végzett szentáldozással fejezem be. A húsvéti szentáldozásban térdenállva és háladatos lélekkel fogadom el a megváltás kegyelmét és arra kérem eucharisztikus Üdvözítőmet, hogy azzal úgy működjek közre, hogy az Ő nagyobb dicsőségére üdvözüljek.

3.

(Kollekta.)

A mai Kollekta az élet helyes szemléletére és reális értékelésére is megtanít. Nagyon helyesen megemlíti, hogy az élet befejezés és kiindulás. Ha boldogulni és üdvözülni akarunk, akkor csak ezt kell megtanulnunk. A többit nyugodtan bízhatjuk Isten kegyelmére. — *a)* A Kollekta a befejezést abban látja, hogy végetvetünk régi tévelygéseinknek, és ezáltal befejezzük az élet kevésbbé értékes és egyáltalában nem épületes részét. Ezt

a húsvéti szentáldozást megelőző szentgyónás által tesszük, amelyben nagyböjti munkánk és teljesítményünk minden erejét összpontosítjuk. Húsvéti gyónásunk tényleg megszabadít a régi ember tévelygésétől és odafordít az új élet felé, amely már a feltámadás világosságának jegyében áll. Ezáltal ünnepeljük belső, lelki feltámadásunkat. — *b)* Krisztussal támadunk fel, mert bennünk a megszentelő, új életre képesítő kegyelem újul meg. A mi egyéni feltámadásunk, a kegyelem felújulása az utolsó vacsora emléknapján. A visszaszerzett kegyelemmel egy ütemben újulnak fel bennünk azon cselekedetek érdemei is, amelyeket a kegyelem állapotán kívül, de mégis jó szándékkal és Isten nagyobb dicsőségére végeztünk. Ezen érdemek, amelyek bizonyos esetekben számosak lehetnek, örökké elvesznek számunkra, ha Krisztus nem adja meg az egyéni feltámadás és lelki felújulás kegyelmét. — *c)* A felújult kegyelem és az újjáéledt érdemek által Krisztus, ki lelkünkben talán már régóta meghalt, szintén föltámadott. Visszatért hoz-

zánk, hogy bennünk lakozzék és lépésről-lépésre figyelje, támogassa és tökéletesítse életalakításunkat. — Ma, mielőtt az Úr asztalához ülünk, befejezzük a régi életet, töredelmesen meggyónunk és így teljesítjük húsvéti kötelességünket. Az Úr asztalánál pedig az eucharisztikus Kenyérben részesülünk és Annak kegyelmével elindulunk az élet teljességének bennünk való beteljesülése felé.

Elhatározás: Ma Krisztus támad fel lelkemben és Vele indulok el az új élet felé, mely csak egy világosságot ismer: a feltámadás allelújás hajnalpirkadatát.

Nagycsütörtök II.

Jelen elmélkedésünkben a nagycsütörtöki liturgia alapgondolatával, az Eucharisztia alapításával foglalkozunk. Elmélkedésünket a Szentlecke alapján a következő pontokba osztjuk be: 1. A kenyér és a bor. 2. Krisztus emlékének eucharisztikus ünnepe. 3. Krisztus halálának eucharisztikus hirdetése.

1.

«Mert én az Úrtól vettem, amit közöltem is veletek, hogy az Úr Jézus azon az éjtszakán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret és hálát adván, megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.» (Szentlecke.)

Szent Pál a mai Szentleckében az utolsó vacsoráról, az Eucharisztia alapításáról emlékezik meg. Részletesen jelenti a kenyér és bor Krisztus testévé és vérévé való átváltoztatását és ezáltal az Eucharisztia, a legméltóságosabb Oltáriszentség lényegét tárja fel. — *a)* A kenyér az átlényegülés pillanatában anélkül, hogy külső alakját megváltoztatná, megszűnik kenyér lenni és Krisztus szent Testévé változik át. A külső alak és az érzékekre ható anyag csak fátyol, amely mögött Krisztus Istensége és Embersége rejtőzik. E jelenlét addig tart, amíg az érzékekkel tapasztalható anyag, a kenyér színe meg nem romlik. Krisztus Urunk kínszenvedése előestéjén gyönyörű megoldást talált, hogy örökké köztünk maradjon: a kenyér színébe

burkolódzott, és a kenyér, ezen alapvető emberi táplálék alakját vette fel. A kenyér színe alatt tartózkodik közöttünk és marad velünk, hogy lelkünk tápláléka és a kegyelem soha el nem szikkadó forrása legyen. Ha az eucharisztikus Kenyérrel állunk szemben és előtte térdelve imádjuk a benne jelenlevő Krisztust, akkor Istenségét kettős fátyolon keresztül szemléljük. Az első fátyol az emberi természet, amelyet azért vet fel, hogy megkönnyítse számunkra a Hozzá vezető utat. A második fátyol, a kenyér érzékeinkkel is tapasztalható színe, amelylyel szent Emberségének örök szépségét is elfátyolozta, hogy a Hozzá vezető utat még jobban megkönnyítse. Hálás tisztelettel szemléljük a fátyolt, amely számunkra csak fátyol marad; a kenyér színe mögött meglátjuk Krisztus szent Emberségét és amögött felragyog előttünk Istenségének örök dicsősége. — *b)* Szent Pál arról is megemlékezik, hogy Krisztus az utolsó vacsoránál a bort szentséges Vérévé változtatta át. A bor színe is csak fátyol, amely érzékeink elől Krisztus

szentséges jelenlétét és Isten-emberi életét takarja el. Az átlényegült bor minden cseppjében osztatlanul jelen van Krisztus, hogy velünk közös életet éljen és lelkünket megerősítse. Az átlényegült bor Krisztus szentséges Vére. Megváltó áldozat, amely bűneink bocsánatát eszközli. Megszentelő áldozat, a megváltás tengelye. Kegyelemforrása, amely új, istenes élet lehetőségét nyujtja. Krisztus szent Vérével vagyunk meghintve és ez a mi megszentelésünk. Szentáldozásaink által Krisztus szent Vére kering ereinkben, ez tisztítja meg életünket és gyujtja fel lelkünkben az Isten dicsőségéért való lelkesedés izzó tüzét. — *c)* Krisztus Szent Teste és szent Vére, az Újszövetség örök pecsétje és végtelen beteljesülése. A megváltottak Istenükkel kötött szövetségüket, amelyet Újszövetségnek nevezünk, már nem az áldozati állatok vérével pecsételik meg, hanem Krisztus kereszt-áldozatával, melynek árán örökre magáévá tette az emberiséget.

Elhatározás: Mély hódolattal borulok le a kenyér és bor színe

előtt és imádom az abban jelenlevő Istent. Őszinte lelkülettel közeledem az Eucharisztiához. Vele táplálom lelkemet és szentelem meg életemet. Az Eucharisztia számomra is pecsét: arra a szövetségre emlékeztet, amelyet Krisztus kötött bűnös, megváltás után epedő lelkemmel.

2.

«Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.» (Szentlecke.)

Krisztus végtelen jósága arról is gondoskodott, hogy az Eucharisztia kegyelemforrása soha el ne apadjon. Tudta, hogy folytonosságra van szükség, amely nem ismer megszakítást és az utolsó vacsora szent hangulatában megalapította az egyházirend szentségét, amely e folytonosságot biztosítja. — *a)* Megbízta az apostolokat, hogy ugyanazt tegyék, amivel Ő tette felejthetetlenné az utolsó vacsorát. A megbízással hatalmat és képességet is adott, hogy hasonló módon cselekedjenek és a kenyeret Krisztus Testévé

és a bort Krisztus Vérévé változtassák át. Az apostolok és utódaik, tehát mindazok, akiket Krisztus e szent hivatásban részesít, e napon nyerték hatalmukat és küldetésüket. A hatalmat Krisztus szándékainak megfelelően kell felhasználni és a küldetést vállalni kell, hogy meglegyen az eucharisztikus folytonosság és az emberiség soha hiányát ne szenvedje annak a Kenyérnek és Bornak, amelynek színe mögött Krisztus folytatja közöttünk életét. — *b)* Krisztus apostolaitól azt kívánja, hogy mindezt az Ő emlékezetére cselekedjék. Itt nemcsak arról van szó, hogy az Eucharisztia folytonossága megszakítást ne szenvedjen, hanem arról is, hogy ezáltal Krisztus neve dicsőíttessék meg, és emlékezete mint a kegyelem forrása és az örök igazság ragyogása maradjon meg elevenen az emberek között. Azok tehát, akik az egyházirend hatalmában és a vele járó küldetésben részesülnek, az eucharisztikus istenszolgálat által Krisztus nevének dicsőségét hirdetik, és világnézetünket, vallásunkat megalapozó, vagyis az örök igazságok

ismeretét közvetítő Krisztus emlékezetét tartják fenn és terjesztik az emberek között. — *c)* Ez a küldetés lényege: fenntartani és terjeszteni. Ennek csak egyetlen eszköze van: az Eucharisztia. A keresztény lélekben fenntartja és elmélyíti Krisztus ismeretét, a Vele való kapcsolatot és a Belőle áradó kegyelmet. Az emberek között pedig azáltal terjeszti Krisztus dicsőségét, hogy a kegyelem vonzóerejével új, távolálló és bizonytalan lelkeket ragad magával; megismerteti velük Krisztust, felgyujtja bennük az örök igazság világosságát és közvetíti nekik a megváltás kegyelmét.

Elhatározás: Az Eucharisztia közelében, midőn Krisztus jelenlétét élvezem és a szentáldozásban Vele egyesülök, szent emléke elevenedik fel bennem, mélyíti hitemet, tüzesíti lelkesedésemet, szenteli meg életemet. Ilyen lelkülettel közeledem a legméltóságosabb Oltáriszentséghez.

3.

«Valahányszor ezt a Kenyeret eszitek és ezt a Kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő.» (Szentlecke.)

Az Eucharisztia ünnepe által, — mindig ünnepi világosság fakad a lélekben, valahányszor az Eucharisztiához közeledik — nemcsak Krisztus emlékezetét tartjuk fenn és terjesztjük; haláláról is tanubizonyságot teszünk. Krisztus halálát hirdetjük addig, amíg el nem jő, hogy ítéletet tartson a világ fölött. Ennek mély értelme és nagy jelentősége van. — *a)* Krisztus halálát az Eucharisztia által szemlélhetjük elsősorban. Valahányszor oltárainkon az áldozatot bemutató pap közvetítésével végbemegy — ezúttal azonban vértelen formában — a Megváltó Golgotaáldozata, a jelenlevők valóban Krisztus halálát szemlélik. Az eucharisztikus áldozat a külső formától eltekintve lényegében teljesen azonos a Golgota-áldozattal. Krisztus a mi megváltásunkért itt is tökéletesen feláldozza életét. Igy tehát az eucharisztikus áldozattal kapcsolatban tényleg

Krisztus haláláról és annak közvetlen szemléletéről van szó. — *b)* Nem szorítkozunk a puszta szemléletre és nem állunk meg a szemlélődésnél. A drámai esemény, amely oltárainkon az eucharisztikus áldozat pillanatában megy végbe, magával ragad és arra késztet, hogy lelkünkben mégegyszer átéljük Krisztus kereszthalálát. Ha résztveszünk az eucharisztikus áldozatban, akkor ugyanabba az élménybe kapcsolódunk bele mint azok, akik ott álltak a keresztfa tövében és szemtanúi voltak Krisztus kínszenvedésteljes halálának. A Golgota magaslatán tartózkodók, az Istenanya, Szent János és a többi imádságos lelkek, szintén nemcsak szemlélték Krisztus halálát, hanem vele egy ritmusban és szenvedésteljes lelki együttérzésben élték át azt. — *c)* E halál kegyelemteljes kihatását és kegyelmet fakasztó, új életet alakító hatalmát az eucharisztikus áldozat által az egész világra kiterjesztjük. Mindenütt van templom és abban oltár. Mindenütt van pap és szentmiseáldozat. Bárki jöhet, legyen az pogány vagy keresztény, hivő vagy

hitetlen és odaállhat oltáraink közvetítésével a misztikus Golgota magaslatára, a keresztfa tövébe, szemtanúja lehet és részesedhetik Krisztus halálának megváltó kegyelmében. Minél többször ismétlődik meg az Újszövetség eucharisztikus áldozata, annál jobban terjed el és hat ki Krisztus Golgota-halálának megváltó kegyelme.

Elhatározás: Krisztus halálát hirdetem én is és Róla teszek tanúbizonyságot eucharisztikus életem által. Komolyan gondolkodom afölött, hogy ezen életet körülményeimnek megfelelőleg hogyan alakítsam. Megfelelő jó feltételekkel fejezem be mai elmélkedésemet.

Nagycsütörtök III.

Nagycsütörtöki elmélkedéseinket a lábmosás szertartásának szövege alapján fejezzük be. E szertartásban a Liturgia a következő gondolatokat állítja szem elé: 1. Krisztus lelkisége. 2. A Péternek adott válasz. 2. A parancs.

1.

«A húsvéti ünnep előtt, tudván Jézus, hogy eljött az órája, midőn átmenjen e világból az Atyához, mivel szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket... Tudván, hogy mindent kezébe adott neki az Atya és hogy az Istentől jött ki és hogy az Istenhez megyen . . . felkele a vacsorától . . . és mosni kezdé tanítványai lábait.» (Evangélium.)

A lábmosás szertartásának szövegében, amely a mai Evangéliumra támaszkodik, Krisztus lelkisége legszebb vonásai domborodnak ki elsősorban. — *a)* Első és alapvető vonása e páratlan krisztusi lelkiségnek a tökéletes szeretet. A mai Evangélium arra hivatkozik, hogy Krisztus szerette tanítványait és mindvégig szerette őket. E szeretet nem ismert korlátokat és nem volt időhöz kötve. Emberi gyarlóság és annak árnyoldalai nem lohasztották le tüzét és a tanítványoktól való elkerülhetetlenül szükséges elszakadás szintén nem tudta megtörni erejét. Krisztus, mint az előző elmélkedésben láttuk, szeretete teljességében itt is megtalálja a megoldást

és a legméltóságosabb Oltáriszentségben velünk marad, csakhogy ne kelljen elszakadni tőlünk és tovább is boldogíthasson végtelen szeretetével. E szeretet egyik legszebb megnyilatkozása a lábmosás. Krisztus a tanítványok lábát nemcsak azért mosta meg, hogy, mint egyébként az Evangélium is kiemeli, példát adjon nekünk, hanem azért is, mert szívének őszinte kívánsága volt szeretetét látható és kézzelfogható, bizonyos szempontból megalázó szolgálat által bizonyítani. Krisztus annyira szerette tanítványait és általuk minket, hogy nem átallott lehajolni hozzájuk és a legalacsonyabb szolgálatot is teljesíteni. Tehát megmosta lábukat. Minél többször gondolkodunk efelett és minél közelebbről szemléljük a Krisztusban megnyilvánuló eszményi szeretetet, annál tökéletesebben ismerjük meg Istenünket és annál mélységesebben ragaszkodunk a szeretet Általa adott fennköltt törvényéhez. — *b)* E lelkiség egy másik, lényegesen fontos tulajdonsága, és ezt szintén az Evangéliumban szemléljük, a mindenhatóság. Krisztus

tudta, hogy az Atya mindent kezébe adott és ennek megfelelően cselekedett. Mindenhatóságát főleg azáltal domborította ki, hogy Ő, a mindenség Ura, megalázta magát és megmosta tanítványai lábait; ezáltal megmutatta, hogy a mindenható hatalmat az alázatos szeretet s a belőle fakadó szolgálatkészség teszi kedvessé és ellenállhatatlanná. Nem akarta, hogy hatalma kemény legyen és elviselhetetlen súllyal nehezedjen a tanítványok lelkére. Szeretetével nemcsak elviselhetővé, hanem kívánatossá és boldogítóvá akarta tenni azt a hatalmat, amelyet az Atya adott kezébe és amelyet teremtményeivel szemben gyakorol. Itt a hatalom mindenhatóságának és az alázatos szeretet vonzóerejének bűvös légkörében állunk és csodálkozva szemléljük Krisztus lelkiségében e két ellentétes vonást, amely minden ellentét ellenére oly páratlanul egészíti ki egymást és gazdagítja Krisztus fennkölt egyéniségét. — *c*) Krisztus lelkiségének teljes jelentőségét akkor értjük meg tökéletesen, ha a mai Evangélium alapján megfontol-

juk, hogy Krisztus az Atyától jött, hogy az Atyához menjen. Krisztus Isten. Mint Isten felvette az emberi természetet, hogy közöttünk éljen. Miután befejezte küldetését és dicsőségessé tette szent Emberségét, visszatért mennyei Atyjához. Krisztus lelkisége mögött tehát az Isten ragyogó dicsőségét látjuk és felénk hajló jóságában Isten örök szeretetét szemléljük. Hozzánk jött, hogy lelkisége páratlan szépsége által magához vonzzon és magával vigyen az Atyához.

Elhatározás: Krisztus lelkiségét szemlélem szüntelen. Meghúzom a párhuzamokat és azok alapján törekszem lelkemben hasonló értékeket kidomborítani. Imádságaimban főleg a tökéletes szeretet kegyelméért könyörgök.

2.

«*Mondá neki Jézus: aki meg van mosva, elég neki, hogy lábait mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.*» (Evangélium.)

Péter, az apostolfejedelem, nem értette meg rögtön Krisztus szándékát,

és heves természetének megfelelően tiltakozott a lábmosás ellen. Krisztus megadta neki a kellő választ és ezáltal új távlatokat nyitott, amelyekkel érdemes foglalkozni. — *a)* Krisztus az apostolfejedelemnek adott válaszában elsősorban arra utal, hogy aki tiszta, annak nincs szüksége arra, hogy tisztálkodjon, mert elegendő, ha lábait öblíti le és szabadítja meg az út porától. Ez alatt az emberi gyarlóságon alapuló tökéletlenségektől, árnyoldalaktól, a kisebb hibáktól és a bocsánatos bűnöktől való megszabadulást kell érteni. Krisztus e tanítása arra figyelmeztessen minket, hogy ne elégedjünk meg a nagyjában vett lelki tisztasággal, hanem többre törekedjünk. Ambíciónknak megfelelően «lábunkat is mossuk meg», hogy a rendszeresen végzett szentgyónás közvetítő kegyelme által hibáinktól és bocsánatos bűneinktől is megszabaduljunk. — *b)* Krisztus Péternek adott válaszában apostolairól a legszebbet mondja, amit mondhat: «Tiszták vagytok». Tehát megfeleltek elvárásának és együttműködtek kegyelmével, életet alakítot-

tak, melynek a krisztusi törvény az alapja, s amelynek kegyelmi gazdagsága megtisztította és tisztán megőrizte lelküket. Ez a legnagyobb elismerés, amellyel Krisztus kitüntethette őket. Az életet nekünk is úgy kell irányítanunk, hogy egykor, midőn annak eljön az ideje, a Megváltó nekünk, a tanítványok késő utódainak is mondhassa, hogy tényleg tiszták vagyunk. — *c)* Krisztusnak, sajnos, nem volt módjában összes tanítványait tisztának tartani, mert az egyik áruló volt. Tiszták vagytok, mondja apostolainak, de nem mindnyájan. Közétek is befurakodott valaki, aki nem hozzátok való. Közöttetek is akad egy, aki áruló lelkületével fertőzi meg a légkört és becstelen magatartásával teszi magát méltatlanná arra, hogy veletek éljen. Krisztus nyilvánvalóan Júdásra céloz és annak lelki tisztátalanságára hivja fel az apostolok figyelmét. Ezt azért teszi, hogy egyrészt az elrettentő példát állítsa szemünk elé, másrészt bebizonyítsa, mily tökéletesen ismeri a helyzetet és menynyire nem titok előtte a lelkek leg-

elrejtettebb mélységeibe visszaszorított és titkon tartott rossz szándék és áruló lelkület. Mi is Krisztus tanítványaihoz tartozunk és szavai nekünk is szólnak. Éljünk úgy, hogy ne tartozzunk azokhoz, akik Krisztus kegyelme és az Egyházhoz való hozzátartozás ellenére sem tudták, vagy akarták tisztán megőrizni lelkűket.

Elhatározás: A Péternek adott választ komoly megfontolás tárgyává teszem. Nemcsak azt akarom elérni, hogy nagyjában véve tisztán őrizem meg lelkemet, hanem a legjelentéktelenebb csekélységekre is figyelek, hogy a lelki tisztaság tökéletesen megvalósuljon bennem.

3.

«Parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, mint én szerettelek titeket, mondá az Úr.» (A lábmosás szertartása szövegéből.)

Krisztus az utolsó vacsora tüzes hangulatában, és a legméltóságosabb Oltáriszentség alapítása után hirdeti

ki az Általa adott új parancsolatot és teszi vallásunk alaptörvényévé a felebaráti szeretetet. Ezzel kapcsolatban akad némi megfontolni való. — *a)* Krisztus, Aki a szeretet törvényét hirdeti ki, Magisternek, Mesternek és Dominusnak, Úrnak nevezi magát és arra hivatkozik, hogy az apostolok helyesen cselekedtek, midőn így szólították, mert Ő tényleg Mester és Úr. Ezáltal arra utal, hogy Ő az emberiség Vezére és Megváltója. Vezetésünkhöz a jogot a keresztfán szerezte azáltal, hogy kínhalálával megváltott minket. Mint mondotta, felmagasztaltatása, vagyis keresztrefeszítése pillanatában mindent magához vonzott, hogy mindenkit biztosan vezessen a megváltás útjain. E vezetést azáltal egészíti ki, hogy nemcsak Dominus, tehát Úr és Vezér, hanem Magister, vagyis az életalakítás és a keresztény életművészet isteni Mestere. A vezetettek lelkét alakítja, tökéletesíti és neveli, hogy így a krisztusi élet alaptörvényeinek megtartására képesítse őket. Ismerjük el Krisztust mint Vezért és nevelőt, és adjunk Neki hálát ebbeli

fáradozásaiért. — *b)* Krisztus azt is megmondja, hogy milyen eszközzel nevel. «Példát adtam nektek», mondja tanítványainak, és arra utal, hogy a nevelés munkáját a legtökéletesebb példaadás segítségével teljesítette. Keveset beszélt és megszólalásaiban csak a feltétlen szükségesre szorítkozott, de annál többet cselekedett, és magatartásának páratlan tökéletessége által magyarázta meg tanítását és mutatta meg, hogy annak alapvető igazságait hogyan kell a mindennapi életre alkalmazni. — *c)* A tanítványokhoz intézett szavakkal feltétlen követésre kötelez. «Példát adtam nektek», mondja, «hogy ahogy én cselekedtem, ti is úgy cselekedjetek.» A példát tehát nemcsak azért adta, hogy annak ragyogó szépsége lelkünket vigasztalja és szépérzékünket kielégítse, hanem főleg azért, hogy alaptörvénye legyen erkölcsi életünknek, ugy hogy mindenben Őt kövessük. A példa követését pedig azáltal tette lehetővé, hogy az Eucharisztiának, a lábmosást megelőző alapítása által, kegyelemforrást nyitott, amelyből természet-

feletti teljesítményekre és érdemszerzésre képesítő erő fakad.

Elhatározás: Az új parancs nekem is *szól és engem is kötelez.* Azáltal, hogy elfogadom és megtartom, elismerem, hogy Krisztus életem vezére és azáltal, hogy követem példáját, arról is tanubizonyságot teszek, hogy Ő az én keresztény életalakításom isteni Mestere.

Nagypéntek.

a) «A Jó Pásztor életét adja juhaiért» (János 10, 11) és ezáltal bizonyítja, hogy «nincs nagyobb szeretet annál, mint aki életét adja azokért, akiket szeret» (János 15, 13). Krisztus ezt cselekedte, midőn végigjárta a kínszenvedés útját, és életét a világ bűneiért feláldozta. Ez a mai liturgia tengelygondolata. Ennek alapján nagypénteken, mint Krisztus kínszenvedésének, a mai passziónak Szent János evangélista által közvetített története bizonyítja, az utolsó vacsorát követő eseményeket szemléljük. — Ezek a következők : Júdás elárulja Mesterét és üldözőinek kezébe juttatja. Az apostolok széjjelszélednek. A Szanhedrin, a zsidók nagytanácsa halálra ítéli Krisztust, mert Isten Fiának vallja magát. Pilátus gyávaságból megerősíti a halálos ítéletet. Krisztus elindul a Golgota-úton és a keresztfán leheli ki a legnagyobb kínok elszenvedése után szeplőtelen lelkét. A kereszthalál pillanatában — és a liturgia ezt is belefoglalja a nagypénteki szemléletbe — jelek és csodák történnek. A templomban széjjelhasad a Szentek Szent-

jét elfödő függöny. A nap elsötétült, a föld megindult, a sziklák meghasadnak és a halottak föltámadtak. A római százados hitvallást tesz Krisztus mellett és a kínszenvedés szemlélői mellüket verve menekülnek a magaslatból a városba. A liturgia ezen eseményeket szemlélteti és ezáltal világosságot visz a nagypéntek egyébként komoly és komor hangulatába. A világosság abból fakad, hogy a kínszenvedéssel kapcsolatosan jobban megismerjük Krisztus szent Emberségét. «A szenvedő Krisztus — mondja aquinói Szent Tamás — a megdicsőült Krisztusnál sokkal jobban bizonyítja és szemlélteti a megtestesülés igazságát». Világosságot ezenkívül abból is meríthetünk, hogy Krisztus kereszthalála által szerzett érdemeire hivatkozva könnyebben közelíthetjük meg Istent és munkálhatjuk üdvösségünket. Szent Pál is ezt mondja a rómaiakhoz intézett levelében (5, 8). «Krisztus meghalt érettünk, azért most, miután megigazultunk vére által, még sokkal inkább megment minket a haragtól . . . és mint kiengeszteltek, sokkal inkább nyerünk üdvösséget.»

b) A nagypénteki liturgia a mai nap jelentőségét a csonkamise keretein belül a következő jellegzetes szertartásokba tömöríti össze. A hittanulók miséjében, amelyet csekély változatokkal a

csonkamise is felvett a nagypénteki szertartások közé, az ünnepélyes könyörgések játszanak nagy szerepet. Az Egyház, mint az egyik nagypénteki elmélkedésben látni fogjuk, Krisztus keresztjéhez zarándokol és ott ünnepélyesen könyörög a közösség és annak minden tagja lelki szükségleteiért. A liturgia ezáltal azt is kifejezésre hozza, hogy Krisztus kereszthalálának érdeme és kegyelemgazdagsága összes lelki szükségleteinkre és az egyházi közösség minden tagjára kiterjed. A keresztfa tövénél térdelő és kitárt karokkal könyörgő Egyház egyike a legszebb képeknek, amelyet a nagypéntek liturgiája közvetít. Tengelyszerepet azonban a nagypéntek szertartásaiban a kereszt leleplezése játszik. A liturgia a mai nap alapgondolatának megfelelően az összesereglett hívekkel a keresztfát szemlélteti és mindenkit felszólít, hogy a keresztfa előtt leborulva imádja a Megfeszítettet, Aki azáltal, hogy szent vérével öntözte a keresztfát, megváltotta a világot. A keresztfa leleplezése és az előtte való hódolat a legünnepélyesebb keretek közt történik. A liturgia ezáltal nemcsak a nagypéntek alapgondolatát, Krisztus kereszthalálát domborítja ki, hanem arra is utal, hogy a kereszt a közösség és az egyén életének tengelye. A csonkamisét a szentáldozási szertartás fejezi

be. Az előző napon átváltoztatott Szentostyát ünnepélyes módon viszik át a mellékkápolnából a főoltárra, ahol a funkciót végző pap megrövidített szertartások keretében magához veszi az Eucharisztiát és befejezi a csonkamisét. Ha közelről szemléljük a nagypénteki csonkamisét, föltűnik, hogy abban a szó, a cselekedet és a szándék jut érvényre. Az első részben a jövendölések és a passzió felolvasása által a liturgia a szó közvetítésével szemlélteti a nagypénteki eseményeket. A második részben a keresztfa előtt bemutatott hódolatban, az imádás, a hálaadás cselekedetére késztet és ezzel a nagypénteki eseményekbe kapcsol bele, és végül a befejező részben, a szentáldozási szertartásban nekünk — akiket az oltáron álló pap képvisel — ajándékozza az értünk feláldozott Istenbárányt.

c) Közép-Európában az eredeti ősi liturgiától eltérő szokás keletkezett. A mai napon állítjuk fel a szent sírt. Ez előtt imádkozunk és elmélkedünk. A szent sírnál a legméltóságosabb Oltáriszentség van kitéve, hogy szentségimádásunk által kárpótoljuk a Megfeszítettet mindazért a fájdalomért, amelyben üldözői részesítették. E szokás lényegesen eltér a liturgia alapgondolatától. Az Egyház az egyes országokban csak azért engedte meg ezt az eltérést, hogy tekintettel legyen

azokra a körülményekre, amelyek e kivételt szükségessé tették. Ha a nagypénteki szentségimádás nem is felel meg a liturgikus elgondolásnak, maradjunk hűek e szokáshoz és a hagyománynak megfelelően látogassuk meg a szent sírt és időzzünk annál hosszabb imádásban. A szentsírlátogatást az egyik nagypénteki elmélkedés elvégzésére is felhasználhatjuk. Gyakran előfordul az is, hogy a zsolozsmán kívül, amelyről nagycsütörtökön emlékeztünk meg, ünnepélyesen keresztúti ájtatosságot és az esti órákban szentbeszédet is tartanak. Ebben rendszerint Krisztus kínszenvedésének egyes mozzanatait vázolják.

Szenteljük meg a nagypénteket és illeszkedjünk bele abba a tragikus hangulatba, amely e napot jellemzi. A sötét felhők mögött lássuk meg a világosságot is, és adjunk hálát Istennek, hogy megváltásunk beteljesült és szabadulásunk órája eljött.

Nagypéntek I.

Nagypénteki elmélkedéseinket azon világosság szemléletével kezdjük, amelyet Ozeás próféta szavai közvetítenek a hittanulók ősi miséje első Leckéjében. Ezek alapján a következő igazságokkal ismerkedünk meg: 1. Az Úr azért

sujt, hogy éltessen. 2. A feltámadás motivumának felcsendülése. 3. A megváltás termékenysége.

1.

«*Az ő szorongásukban reggel felkelnek énhozzám: Jertek és térjünk az Úrhoz, mert Ő fogott meg és kiszabadít minket, megver és megorvosol minket.*» (Első Szentlecke.)

Az első Szentlecke bevezető szavai világosan vázolják az Úrnak velünk szemben tanusított eljárását és rámutatnak arra, hogy Isten csak azért sujt és büntet, hogy ezáltal a megváltásra előkészítsen és éltessen minket. E szavak világosságában megtudjuk, hogy a megpróbáltatások idejében hogyan kell viselkednünk és mit kell cselekednünk. — *a)* Ozeás által az Úr azt mondja, hogy «szorongásukban reggel felkelnek énhozzám». Ebben rejlik az egyedül helyes magatartás alaptörvénye. A szorongatás idején felkelünk, az Úrhoz megyünk, hogy vigaszt találjunk lelkünknek és megerősítsük elviselőképességünket. Ma, nagypéntek reggelén ezt különös nyoma-

tékkal tesszük. Felkelünk, a keresztfához megyünk, ahhoz simulunk, abba kapaszkodunk, és belőle, mint kegyelemforrásból, erőt és vigaszt merítünk. Tegyük ezt abban a tudatban, hogy a kereszten függő és érettünk szenvedő Krisztus, Isten lesujtó karja büntetőcsapásának elvette legnagyobb súlyát: elénk állott, hogy Őt, a Keresztrefeszítettet érje a csapás. A büntető csapás ugyan minket is érintett, de mi lett volna akkor, ha Krisztus nem áll elénk és nem hal meg a kereszten, hogy megvédjen minket. Térdreborulva adjunk hálát e végtelen kegyelemért és ígérjük meg, hogy lélekben mindig a keresztfa tövében tartózkodunk, nehogy onnan eltávolodva tévútra jussunk és ismét kiérdemeljük az Isten büntetését. — *b)* Ozeás próféta az egyedül helyes magatartás egy másik követelményét is megemlíti. A szenvedők, az isteni igazságosság által lesujtottak nevében mondja, «jertek és térjünk az Úrhoz!» Nincs más megoldás. Vissza kell térni Istenhez, akitől a bűn, a felelőtlenség, a felületesség és a kényelemszeretet eltávolí-

tott. Igaz ugyan, hogy ezáltal nem kerüljük el a megérdemelt büntetést, de ezt a keresztfán érettünk szenvedő Krisztus lefokozza és elviselhetővé teszi. Istenhez akarunk visszatérni, tehát Őhozzá megyünk, a keresztfa tövébe állunk, Vele szenvedünk és Őreá bízzuk magunkat. A Keresztrefeszített belefoglal minket engesztelő, jóvátevő áldozatába, és a feltámadás megdicsőült reggelén a megváltottakkal együtt minket is visszavezet a mennyei Atyához. — *c)* Ozeás arra is emlékeztet, hogy «az Úr fogott meg és kiszabadít minket, megver és megorvosol minket». E szavakban rejlik a keresztény szenvedés legtökéletesebb filozófiája. Eszerint az Úr az, aki sujt és aki büntet. Nem azért sujt, hogy megsemmisítsen és nem azért büntet, hogy fájdalmat okozzon, hanem azért, hogy belátásra bírjon, jóvátétesse velünk bűneinket, azok következményeit, és ezáltal elindítson az új úton, amely az örök üdvösség világossága felé vezet. Végtelenül fontos tudnunk, hogy a lesujtó és büntető Isten, aki annyi és oly kemény meg-

próbáltatásnak teszi ki, javunkat akarja és kemény eljárásával szeretetét bizonyítja. Ma, nagypéntek reggelén, amikor a keresztfa tövében tartózkodunk és szemtanui vagyunk a megváltás beteljesülésének, erre az igazságra gondolunk, és a szenvedő Krisztus által hálát adunk a mennyei Atyának azért a sok szeretetért, amelyben részesített; és bocsánatot kérünk Tőle, hogy a szenvedés órájában megzavarodtunk, egy pár pillanatra megfeledkeztünk arról, hogy a megpróbáltatás az isteni szeretet legszebb és legtermékenyebb bizonyítéka.

Elhatározás: A keresztfához megyek és ott tartózkodom a Golgota misztikus magaslatán. Ott találom a fájdalmas Istenanyát is, akinek közelében érzem az isteni szeretet melegítő tüzét és a megváltás kegyelmet fakasztó jelentőségét. A Golgota szellemét, amely a szenvedés legszebb életfilozófiája, magammal viszem a mindennap valóságába és alkalmazom a gyakorlati életre.

2.

«Megelevenít két nap mulva, harmadnapon feltámaszt és élni fogunk az Ő színe előtt.» (U. o.)

Ozeás szavain a feltámadásba vetett biztos remény sugara hatol keresztül. Ez teszi világossá a nagypéntek komor és megrendítő hangulatát. E világosság körüllengi a keresztfát, elárasztja a Golgota-magaslatot és belehatol az ott tartózkodók lelkébe. — *a)* Ozeás szavaiból kitűnik, hogy minden szenvedés és megpróbáltatás az Isten által meghatározott időben jön, és az Általa megszabott napon vétetik el tőlünk. A szenvedés Isten kezéből jön akkor, amikor az Úr bölcs belátása szerint legjobban válik javunkra és addig tart, amíg tisztító erejére és megtermékenyítő kihatására magasabb lelki érdekből szükségünk van. Ne nyugtalankodjunk tehát a szenvedés ideje alatt és merítsünk erőt abból a gondolatból, hogy minden Isten szent akarata és elhatározása szerint történik. Ha a szenvedés huzamosabb ideig tart, ne veszítsük el fejünket, ne bizalmatlankodjunk. Az Úr senkit sem tesz

ki oly megpróbáltatásnak, amelyet nem tud elviselni. Erőnkön felül nem sujt, és elvárja tőlünk, hogy a megpróbáltatás idején, bármennyire hosszú legyen is az, a keresztfán szenvedő Krisztusra gondoljunk és Hozzá méltóan álljuk meg helyünket. — *b)* A Golgota-magaslat komor homálya ragyogó világossággá változik át ha Ozeás szavaira gondolunk, és belőle megtudjuk, hogy Krisztus harmadnap mulva, az Isten által meghatározott időben feltámad. Ezáltal nemcsak szenvedésének szakad vége, hanem mi is, akik Vele együtt feltámadunk, megdicsőülése örömében részesülünk. A szenvedés és megpróbáltatás idejében, amikor körülöttünk minden komor éjszakává változik át, erre gondoljunk és ebben reménykedjünk. Ne a szenvedés és a jóvátétel reánknehezedő súlyát érezzük, hanem lássuk meg a felhőkön már keresztültörő világosságot és örvendjünk előre a feltámadásnak, amely véget vet szenvedésünknek. A feltámadás és megdicsőülés világossága vezessen keresztül a szenvedés koromfekete éjszaká-

ján és támogasson nehéz utunkban. — *c)* «Élni fogunk az Úr színe előtt», mondja Izaiás és szavaiból megtudjuk, hogy örök dicsőségről, örök boldogságról, az élet örök, soha sem szűnő teljességéről van szó. Midőn rátértünk a szenvedés útjára, az örök élet felé vezető keskeny és meredek ösvényre léptünk. Ezen már az elmult évek alatt nagy előhaladást tettünk. Szenvedtünk, küzdöttünk, kínlódtunk, nélkülöztünk, áldozatot hoztunk és vágyakoztunk. Ennek az útnak, amely annyi liturgikus nagypénteken és misztikus Golgota-élményen vezet keresztül, még nincs vége. Nem is tudjuk, mikor lesz, de az nem is fontos. Fő az, hogy tudjuk, merre megyünk. Ezt tudhatjuk, mert Ozeás szavainak világossága vezet és biztosít minket, hogy az út végén feltámadásban és megdicsőülésben lesz részünk. Ebben reménykedjünk.

Elhatározás: A szenvedés éjszakájának fekete fátyola mögött is meglátom az örök élet világosságát. Bármily nehézséggel kell megküzde-

nem és bármily áldozatot követel tőlem a szenvedésteljes élet, mindig e világosság, a feltámadás és az örök élet ragyogása vezessen engem.

3.

«Megtudjuk és utána leszünk. hogy megismerjük az Urat. Mint a hajnal készül az Ő kijövetele és hozzánk jő, mint az őszi és tavaszi eső a földre.» (U. o.)

A Golgota magaslatain tényleg megismerjük az Urat. A szenvedő Krisztus közelében tartózkodunk. Keresztje tövében állunk. Hozzá pillantunk fel. Szenvedéséből ismerjük meg a megváltás végtelen termékenységét és értjük meg, hogy ki az az Úr, Aki ily áldozatra képes és oly végtelen szeretettel szeretett minket. — *a)* A mai Szentleckében Ozeás félreérthetetlenül tanítja, hogy Isten irgalma olyan, mint az őszi és tavaszi eső : megtermékenyíti a földet. Ez az irgalom, amely jóságában páratlan és fölülmúlhatatlan, mint az őszi vagy tavaszi eső hatol bele lelkünkbe. Megtermékenyít, amennyiben belátásra

bír és megérteti velünk Annak a jóságát, Aki minden bűneink és gyarlóságaink ellenére is végtelenül szeret minket. Ezáltal megszégyenít, bűnbánatra késztet és felgerjeszti bennünk az új, az isteni szeretet igényeinek megfelelő élet után való vágyakozást. Ennél nagyobb termékenység és értékesebb lelki haszon alig akad. Azok a lelkek, akiket az isteni irgalom jóságának termékeny esője érintett, átváltoznak és új istenes életet kezdenek. Ez a megváltás egyik legszebb eredménye. — *b)* Ozeás az Isten ítéleteiről is megemlékezik és azokat a ragyogó világossággal hasonlítja össze. Igaza van, mert az Úr ítéleteinek ragyogása betölti a földet. A megváltás kegyelméhez ugyanis hozzátartozik az új, a tökéletes törvény és az annak követéséhez szükséges kegyelem. Az Úr eszerint a törvény szerint ítél és kormányozza a világot. Ezen ítéletből, amely feltétlenül igazságos és e kormányzásból, amely feltétlenül tökéletes, annyi világosság fakad, hogy az elegendő a világ és a lelkek célszerű irányításához. Aki e világosságot látja,

az nem kételkedik, nem lázong és kerüli az ellentmondást. Megérti Isten szándékait és szívesen fogadja ítéleteit. Ezáltal tökéletes életet él és eszményi, keresztény lelkületről tesz tanúbizonyságot. — *c)* A megváltás eredményeihez Isten ismerete is hozzátartozik. A Próféta erről külön megemlékezik és nagy nyomatékkal mondja, hogy Isten lényegének és szeretetének ismeretére sokkal nagyobb súlyt fektet, mint bármilyen égő áldozatra. Ebből megtudjuk, hogy Istennek emberi szempontból véve legalább is megközelítő ismerete minden egyéb értéknél többet jelent és fontosabb. Ezen ismeretet is a megváltás kegyelmének köszönhetjük. A megváltottaknak ugyanis elegendő alkalmuk van a nagypéntek élményében részesülni és a Golgota magaslatán a szenvedő Istenembert közvetlen közelből szemlélni. Ez valóban tökéletes ismerethez vezet és az emberi értelem befogadóképességének megfelelően feltárja előttünk Isten lényegét. A megváltás ennek következtében tökéletes istenfogalmat közvetít

és megalapítja bennünk, mint azt már több elmélkedésben láttuk, az istenes élet és a vallásos kultúra alapját.

Elhatározás: A Golgota magaslatán világosan látom a megváltás termékenységét. Szívem mélyéből adok hálát az Úrnak a kereszt tövéből fakadó kegyelembőségért, és ezt azáltal hálálom meg, hogy e termékenységgel töltekezem és tökéletes, természetfölötti beállításom által erre alapozom életemet.

Nagypéntek II.

Nagypéntek hajnalán a Golgota magaslatán az Isten Bárányát szemléljük, Aki érettünk áldozta fel magát. E szemlélet alapvető gondolatait a mai liturgia második Szentleckéjéből, a hittanulók ősi miséjéből veszszük. Ennek közvetítésében Isten Bárányát következőképen szemléljük: 1. A szeplőtelen Bárány. 2. A Bárány vére. 3. A Bárány, mint táplálék.

1.

«*A Bárány hibátlan.*» (Második Szentlecke.)

Az Isten Bárányáról az Ószövetség kinyilatkoztatása nyujt megrendítő képet. Ezt a mai liturgia második Szentleckéjében találjuk meg, ahol az Egyiptomból való szabadulás előzményeit szemléljük. — *a)* A bárány, amelyet az Egyiptomból való szabadulás előestéjén kellett feláldozni, hibátlan és szeplőtelen volt. Méltó előképe az isteni Megváltónak, Aki szintén minden tekintetben szeplőtelen. Szent Embersége az eredeti bűn átöröklése nélkül született és így az Istenember lelkét a bűnnek még árnyéka sem érintette. Élete szintén a makulátlan szeplőtelenség jegyében áll. Tökéletessége fölülmúl minden elképzelést, lelki tisztasága vakítóan ragyogó, teljesítményeinek hibátlansága fölülmúlhatatlan. Oly tökéletes, bűnmentes, kegyelemteljes emberi életet él, hogy örök eszménye marad mindazoknak, akik valóban nagyra törekednek. Ezenfelül a megtestesülés törvénye szerint Isten volt, a má-

sodik isteni Személy, az örök Ige, az Atya egyszülött Fia. Ezen ártatlanságon és szeplőtelenségen felül nincs semmi, ez a legfensőbb, ami létezik: maga a végtelen, szentséges Isten. Ha a nagypéntek tragédiájából kiindulva megfontoljuk, hogy az Isten Báránya, Kinek ragyogó szeplőtelensége az emberi nem boldogsága, áldozati Bárány lett, Aki érettünk ontotta vérét: akkor teljes egészében megértjük és felfogjuk, mily kimondhatatlanul értékes áldozatra volt szükség, hogy a bűn által megsértett isteni igazságosság kiengesztelődjön. — *b)* Isten Báránya előképéről a mai Szentlecke azt mondja, hogy a bárányt Izrael fiainak sokasága áldozza fel. Az Isten Báránya tehát a tömeg, a sokaság áldozata. Nem egy lélekért, egy népért, egy országért vagy egy korszakért áldoztatott fel, hanem mindenkiért. Mindenki, az egész emberiség ott volt, amikor, mint a Szentírás mondja, levágták, feláldozták a Bárányt, hogy vérét ontsák a bűn engesztelésére. Az előkép beteljesülésének feláldo-

zásánál, Krisztus kínszenvedésénél és kereszthalálánál is jelen volt mindenki, mert Ő is mindenkiért, a tömegért, az egész emberségért halt meg és áldozta fel magát a keresztfán. Az áldozat tehát mindenkire kiterjed. Mindenkit megvált és mindenkit üdvözít. Ez alól nem térhet ki senki és mindaz, aki üdvözülni akar, az Isten Báránya áldozatában találja üdvösségét. — *c)* Az Isten Báránya előképét, a húsvéti bárányt a kivonulás előestéjén az esthajnal misztikus félhomályában áldozták fel. Ez a beteljesülésre, Krisztus Golgota-áldozatára is vonatkozik. Az is az esthajnal pirkadatában ment végbe, nemcsak fizikai értelemben, amennyiben Krisztus tényleg délután szenvedett és az esti szürkületben került le a keresztről, hanem átvitt értelemben is, amennyiben kínszenvedésének az Ószövetségre boruló és annak befejezését jelentő esthajnalában lehelte ki lelkét. Halálára az Ószövetség vége, a sírbatétel éjszakája következett, hogy harmadnap a feltámadás hajnalpirkadata nyissa meg az Újszövetség világos és boldog időszakát.

Elhatározás: Tudom, hogy az előkép, a Bárány feláldozását Fázé-nak, az Úr elvonulásának nevezték. A nagypéntek számomra is Fázé, az Úr elvonulása. Kínszenvedése által hozzám jön, lelkemet érinti és alakítja át a megváltás beteljesülésének kegyelmével. Megragadom az Úr kezét, hűségemet fektetem beléje és kitartok mellette, utolsó lehelletemig. E Fázé az én esetemben már nem átmenet, elvonulás, hanem elindulás. Vele együttmenés a feltámadás, az örök élet felé.

2.

«Véréből vegyenek és tegyenek mind a két ajtófélfára, meg a szemöldökfára azokban a házakban, amelyekben elköltik.» (U. o.)

A húsvéti bárány vérének nagy jelentősége van. Ezáltal is előképe az Isten Bárányának, Aki magára vette a világ bűneit és feláldoztatott éretünk. — *a)* A husvéti bárány vére az ajtófélfára és a szemöldökfára került. A kiválasztás és a menekülés jele volt,

mert az Úr angyala azokat a házakat, amelyekben az ajtófélfákon felragyogott a húsvéti bárány vére, megkímélte és az abban pihenő elsőszülötteket nem ölte meg. Ennek tökéletes beteljesülését Krisztus, az Isten Báránya kiontott vérében találjuk meg, amely eléggé hatalmas és értékes volt ahhoz, hogy a kiválasztás jelével illesse a megváltottakat és ezáltal a végpusztulástól, az örök kárhozattól mentse meg őket. — *b)* Az Újszövetségben a Bárány vére már nem a kapufélfákra kerül, hanem a szíveket jelöli meg az üdvösség jelével. Az áldozati oltáron folyik és onnan ömlik a szívekbe, hogy azoknak az isteni irgalom kegyelmét közvetítse és bennük meggyujtsa az örök üdvösség világosságát. A nagypéntek lelki jelentősége főleg abban áll, hogy ott legyünk a Golgota magaslatán midőn a szenvedő Krisztus szívéből kibuggyan a vér, és magunkba fogadjuk annak minden imádásraméltó cseppjét. Mint élő Grál-kehely visszük magunkban e drágalátos Vért, és mint üdvösségünk forrását hordozzuk magunkban az életen keresztül.

Ehhez természetesen elkerülhetetlenül szükséges, hogy szívünk valóban Grál-edény legyen és tisztasága által méltó legyen a legszentebb Vér befogadására és megőrzésére. — *c)* Az előkép, a húsvéti bárány vére, amely az egyiptomi zsidó házak kapufélfáját jelölte meg, megóvott a veszedelemtől és megőrizte az elsőszülötteket. Az ujszövetségi Bárány vére szívünket jelöli meg az üdvösség jelével és az Úr angyala megkíméli azokat, akik Krisztus legszentebb Vérét hordozzák magukban. Ez az üdvösség benső jele, keresztény mivoltunk alapja és lényege. Azon kell fáradoznunk, hogy e jel sohase tűnjön el lelkünkből és üdvösségünket munkálja.

Elhatározás: Krisztus szent Vérében én is részesültem. Először akkor vettem, amikor ártatlan homlokomat Krisztus fehér vére, a keresztvíz érintette. Valahányszor pedig az Úrral egyesültem az Eucharisztiában, szent Vére újból belém áradt, hogy felüdítse lelkemet és megerősítse bennem az üdvösség jelét. Erről sokszor

megemlékezem és a nagypéntek megrázó élményeiből kiindulva, gyakran felújítom keresztségi fogadalmamat; és részesülök az Istenbárány, az Eucharisztia vérében. Ez legyen életem áldásdús és világos nagypéntekje és ez alakítson át a legszentebb Vér méltó Grál-edényévé.

3.

«A bárány húsát pedig egyék meg azon éjjel, tűzön sütve, kovásztalan kenyérrel és vadsalátával.» (U. o.)

Az előkép és annak beteljesülése, az Isten Báránya a szó legreálisabb értelmében oly táplálék, amelyet nem tudunk nélkülözni. — *a)* A kiválasztott nép a húsvéti bárány elfogyasztásával készült fel a hosszú és fáradalmas útra, az Egyiptomból való kivonulásra. Isten gyermekei szintén az Istenbárány tápláló erejével erősítik lelküket az élet hosszú útjára, arra a fáradságos és küzdelmekben gazdag vándorlásra, amely a mennyei boldogság ígéretföldjére vezet. Lehetetlen ezen utat végigjárni,

azon kitartani és a célt elérni anélkül, hogy az Istenbárány tápláló erejében részesüljünk. Vonjuk le a következményeket és fogyasszuk az Istenbárány tápláló erejét: éljünk valóban eucharisztikus életet. — *b)* A kiválasztott nép fiai felövezett derékkal és sarús lábbal fogyasztották el a húsvéti bárányt. Tehát fel voltak készülve az útra. Isten gyermekei hasonlóképen cselekednek és felövezett derékkal, sarús lábbal, bottal a kezükben, útrakészen ülnek az isteni lakomához. Teljesen fel vannak készülve és tudatában vannak, hogy mi vár reájuk. Az út fáradalmai nem ijesztik őket, az áldozatoktól nem félnek és a bizonytalanság nem remegteti meg lelküket. Az isteni táplálék erősíti őket, isteni vezetés alatt állnak és tudják, hogy nem tévedhetnek el az úton, mert megtették a szükséges előkészületeket. — *c)* Az Ószövetség fiai sietve vették magukhoz a húsvéti bárányt annak tudatában, hogy nincs veszteniváló idejük, mert a vándorutat rögtön meg kell kezdeni. Hasonlóképen cselekednek Isten gyer-

mekei is. Sietnek, hogy időt ne veszítsenek. Ez nem kapkodást jelent, hanem nyugalmat, az idő kihasználását és az útra való lelkiismeretes, alapos felkészülést. Sietnek, de Krisztushoz sietnek, hogy tápláló erejében minél többször részesüljenek és így lendületesebben járhassák az élet útjait.

Elhatározás: A Fázé, az Úr elvonulása az Eucharisztia imádásánál és élvezeténél találjon és az elvonuló Úr szeme lássa meg lelkemben az eucharisztikus élet nyomait és annak világos, örök üdvösséget eszközlő ragyogását. Ez legyen életem nagypéntekének legszebb és az örök boldogságot kiérdemlő beteljesülése.

Nagypéntek III.

A nagypéntek drámai liturgiája megkívánja, hogy ma háladatos lélekkel csoportosuljunk a kereszt körül és azt mint életünk tengelyét elismerjük. Ezzel kapcsolatban a következő pontokról elmélkedünk : 1. A kereszt, mint az élet tengelye. 2. A keresztfa tövé-

ben imádkozó Egyház. 3. Párbeszéd Krisztus és a keresztfa tövében tartózkodó tömeg között.

1.

«*Ime a kereszt fája, amelyen a világ üdvössége függött, jertek, imádjuk.*» (Nagypénteki adoráció.)

A liturgia ma reggel mindenkit felszólít, hogy a keresztfához zarándokoljon és imádó lelkülettel szemlélje a Keresztrefeszített tragédiáját. A keresztfához azért megyünk, hogy Krisztusnak hódoljunk, Neki a megváltás kegyelméért hálát adjunk és jelenlétünk által tegyünk tanúbizonyságot arról, hogy teljes odaadással Hozzá tartozunk. — *a)* A «lignum crucis», a keresztfa, az élet tengelye. Ezen igazságot legtökéletesebben a nagypéntek liturgiája állítja szem elé, midőn a csonkamisében hódolattal járul a kereszt alá és a tömegeket a Keresztrefeszítetthez vezeti, hogy Őt imádják. Ilyenkor, mikor a tömegek Krisztus keresztje körül csoportosulnak, érezzük legjobban a keresztfa szimbolikus

jelentőségét. Érezzük, hogy elsősorban erőforrás, amelyből végtelen sok kegyelmet lehet meríteni. Érezzük, hogy figyelmeztetés az örökkévalóságra, amelyet sohasem szabad szem elől téveszteni. Érezzük, hogy az üdvösségért folytatott kemény küzdelem örök jelképe, amely mindig arra emlékeztet, mily nagy áldozatába került Krisztusnak, hogy számunkra az üdvösséget megszerezze. Ma, midőn a keresztfa tövében végezzük imádságunkat és a Golgota magaslatán hódolunk a keresztrefeszített Krisztusnak, mélyen átjárja lelkünket a keresztfa szimbolikus jelentősége és kialakítja bennünk azt a tudatot, hogy a kereszt minden értelemben életünk tengelye: körülötte fordul meg minden, belőle árad ki az éltető erő és feléje törekszünk minden jóakaratunkkal. — *b)* A mai liturgia azt is megmondja, hogy mi adta a keresztfának e páratlan szimbolikus jelentőséget: «A kereszten a világ Üdvössége függött» énekli a csonkamisében az Anyaszentegyház és ezáltal megindokolja a hódolatot, amellyel a

keresztfát tiszteljük. A keresztfa azáltal lett a kereszténység szimbolumává és az élet tengelyévé, hogy a «salus mundi»-nak, a világ Üdvösségének vált oltárává. A szó legszentebb értelmében oltár volt, amelyen az Isten Báránya, a világ Üdvözítője áldozta fel életét. Patakokban folyó vére elárasztotta a keresztet, mélyen beleszívta magát a kemény fába és ezáltal szentelte meg és tette az üdvösség szimbolumává. Isten Báránya, Aki a keresztfán áldozta fel életét, valóban üdvösség, mert életének feláldozása és vérének kiontása által megváltotta a világot és mindenki számára kinyitotta az üdvösségnek az ősvétek elkövetése óta bezárt kapuját. Isten Báránya nemcsak üdvösség, de a világ üdvössége, mert a megváltás kegyelméből senkit sem zárt ki és azt mindenkire kiterjesztette. A kereszt áldozata nincs időhöz kötve és annak kihatása a folytonosság jegyében áll, úgyhogy minden korszak és nemzet részesülhet benne. A kereszt éppen azért tengelye nemcsak az egyén, hanem a tömegek életének is, mert a rajta

föláldozott Isten Báránya mindenkiért kiontotta vérét. — *c)* Az Egyház ma a keresztfa előtt bemutatott hódolattal kapcsolatosan térdre kényszerít és ezáltal megtanít az egyedül helyes magatartásra. A keresztfa előtt csak térdelni, imádkozni, Istent kérni és Istennek hódolni lehet. Itt nincs helye a kételynek, a kíváncsi kutatásnak, a tudományos megállapításnak és filozófiai vagy bölcseleti érvelésnek. A kétely itt elhallgat, a kutatás elnémul, a tudomány hódoló gesztussal pillant fel a keresztre és a filozófia belátja, hogy csak egyetlen filozófia van, a «philosophia perennis», melynek tengelye a kereszt és amelynek légköre a kegyelem. A tömeg ezt megérti és térdenállva imádja a Keresztrefeszítettet. Tőle csak azt kéri, hogy fogadja hódolatát és erősítse meg lelkében a kereszt szellemét, a kereszténység örök érvényű életfilozófiáját.

Elhatározás: A kereszt számomra is élettengely. Azonkívül áldozati oltár, amelyen saját keresztény életem, jóravaló törekvésem, köteles-

ségteljesítésem és hivatásbeli működésem égő áldozatát mutatom be Istennek.

2.

«*Könyörögjünk az Isten szent Egyházáért, a világ megtisztulásáért, az eretnekekért és pogányokért.*» (A nagypénteki ünnepélyes könyörgésekből.)

Páratlan szép képet közvetít és feledhetetlen élményben részesít a liturgia ma, midőn szemünk elé állítja a keresztfa tövében imádkozó és könyörgő Anyaszentegyházat. Krisztus Egyháza nemcsak a tömegeket vezeti a keresztfához, hogy ott imádó hódolatra szólítsa fel őket, hanem önmaga is odatérdel a kereszt tövébe és kitárt karokkal, könnyfátyolos szemmel és fájó szívvel könyörög a Megváltóhoz. Imájába mindent belefoglal, minden rendről, hivatásról és társadalmi csoportról megemlékezik, hogy mindnyájuk számára kieszközölje a keresztrefeszített Megváltó kegyelmét. — *a)* A könyörgés elsősorban az egyházirendekért száll fel az Úrhoz. Az első négy Orációt ennek szenteli az Egyház és aláza-

tos szavakkal kéri a Megfeszítettet, szentelje meg szeplőtelen jegyesét azáltal, hogy kegyelmében részesít minden egyházi rendet és annak minden tagjában megerősíti a kereszt szellemét és kialakítja Isten országát. A katolikus Anyaszentegyház e könyörgések által arról tesz tanúbizonyságot, hogy mily nagy súlyt fektet az egyházirend tagjainak megszentelésére és mekkora fontosságot tulajdonít annak, hogy ezáltal az egyházirend tagjainak lelke, kegyelmet közvetítő élete megtisztuljon s a kegyelemben megújuljon. Nekünk is csatlakozni kell a kereszt tövében imádkozó Egyházhoz és őszinte lélekkel kell könyörögnünk az egyházirend megszenteléséért, hogy Isten könyörüljön a világon és oly lelkipásztorokat adjon, kiknek élete méltó folytatása a Keresztrefeszített megváltói működésének. Az «Ecclesia Orans» a keresztfa tövében könyörgő Egyház, a világ szükségleteiről sem feledkezik meg s megrendítő szavakban kéri Istentől a világ megszentelését. Az Egyház ennek is nagy és rendkívüli fontosságot tulajdonít. Könyör-

géseivel, amelyekben Isten áldását hívja le a világra és annak testi-lelki jólétéről is megemlékezik, azt akarja elérni, hogy a világ megértse Krisztus szándékait, részesüljön a megváltás kegyelmében és az Üdvözítő szavai értelmében Isten országává változzon át. Nekünk is sokat kell könyörögnünk a világ megszenteléséért, mert a világ föltétlenül rászorul kegyelmi közvetítésünkre. Minél kevesebbet imádkozunk érte, annál gyorsabban és ijesztőbben rosszabbodik a helyzet. Ne nagyon kritizáljuk a világ romlottságát és ne sokat sopánkodjunk fölötte, kulcsoljuk inkább imára a kezünket, és a keresztfa tövében könyörögjünk áldozatkész lélekkel a világ megmentéséért. — *c)* Az Egyház az ünnepélyes könyörgésekben, melyeket a keresztfa tövében végez, a tévely áldozatairól is megemlékezik. Imájának kegyelemközvetítő hatását a pogányokra is kiterjeszti, azoknak megtéréséért esdekel, hogy végre egy akol és egy pásztor legyen, és a különböző tömegek a hit egységébe tömörítve odaálljanak a kereszthez, amely min-

den valódi és lüktető élet tengelye. Mi is hasonló módon imádkozzunk és áldozzunk a tévely áldozataiért. Sorsuk, megtérésük, üdvösségük nekünk is szívünkön feküdjön. Ezáltal idehaza is missziós munkát végzünk és lényegesen hozzájárulunk a pogány tömegek megtéréséhez.

Elhatározás: Én is tagja vagyok az imádkozó Egyháznak. Szelleme énreám is átárad. Ennek teljes tudatában térdelek ma a keresztfa tövében és imádkozom az Egyház szándékainak és a mai liturgia útmutatásának megfelelően.

3.

«*Én nemzetem, te ellened mit vétettem. Vagy mivel szomorítottalak meg, felelj nekem.*» (Az Improperiákból.)

A nagypénteki csonkamise szertartásába az Improperiák is beletartoznak, amelyekben Krisztus szól a tömeghez, elpanaszolja szíve keservét. Ezen Improperiák drámai erővel hatnak, mert ama párbeszédet tartalmaz-

zák, melynek szereplői Krisztus és a keresztfa tövében álló tömeg. Krisztus elpanaszolja szíve minden fájdalmát, felsorolja jótetteményeit és szemünkre veti hálátlanságunkat. A tömeg e panaszra a hódoló imádság bocsánatot kérő és engesztelő szavaival válaszol. — *a)* A végtelen jóságos Krisztus elsősorban azt kérdezi a tömegtől, mivel vétett ellene : «Én nemzetem, te ellened mit vétettem, vagy mivel szomorítottalak meg, felelj nekem.» E szavakban nemcsak Isten végtelen szeretetének motivuma csendül fel, hanem azon végtelen szomorúságé is, amely Krisztusnak szeretettől lángoló szívét szorongatta. Ő mindent megtett és nincs oly teljesítmény vagy áldozat, amelyet meg ne hozott volna érettünk. Magatartásunk által azonban azt bizonyítottuk, hogy Krisztus áldozata nem gyakorolt ránk mély benyomást és nem tartott vissza a rossztól, a bűntől és a bukástól. Krisztus most szemünkre veti hálátlanságunkat és szomorúan kérdezi, mit kellett volna még tennie, hogy meghódítsa szívünket és kiérdemelje hálánkat. Krisztus

kérdése, amely e megrendítő párbeszédben oly komolyan hangzik, nekünk is szól. Nagypénteki hódolatunk ne múljon el anélkül, hogy e kérdésre választ ne adnánk és ki ne engesztelnők az érettünk szenvedő Megváltót. — *b)* Krisztus az Improperiákban jótetteményeit is felsorolja. A tömeg ebben a tükörben megismerheti hálátlanságát. A keresztrefeszített Krisztus tényleg mindent megtett, hogy üdvösségünket előmozdítsa és hálánkat kiérdemelje. Viselkedésünk semmiben sem felel meg Krisztus jogos elvárásának és a megváltás kegyelme méltóságának, ezt nekünk is be kell ismernünk és tudomásul kell vennünk. A nagypéntek ne múljon el anélkül, hogy komoly lelkiismeretvizsgálatot tartottunk és megkérdeztük volna, mennyi jótetteménnyel halmozott el Isten és mi erkölcsi magatartásunk által mennyiben hálátlanok meg. — *c)* A keresztfa előtt hódoló tömeg imádságos lelkülettel felel az Improperiákban Krisztus panaszára: imádja a Keresztrefeszítettet, a feltámadás allelújás reggele után vá-

gyódik, örvend a megdicsőülésnek, és azáltal tesz jóvá mindent, hogy megbecsüli a keresztfa szellemét, és élete alapvető törvényévé választja. Az Improperiákban megszólaló tömeg válaszához mi is csatlakozunk és a nagypénteki Krisztus-imádás keretein belül ígéretet teszünk a Megfeszítettnek, hogy életünk ezután a megváltás kegyelme megbecsülésén és az elkövetett bűnök és hibák jóvátételén fog alapulni.

Elhatározás: Imaórát tartok a keresztfa előtt és abban komolyan beszélgetek a fájdalmait elpanaszoló Krisztussal. E megbeszélésbe minden szeretetemet belefektetem, belőle kegyelmet merítek, az üdv jelével, a keresztel kezemben elindulok az új élet, a feltámadás világossága felé.

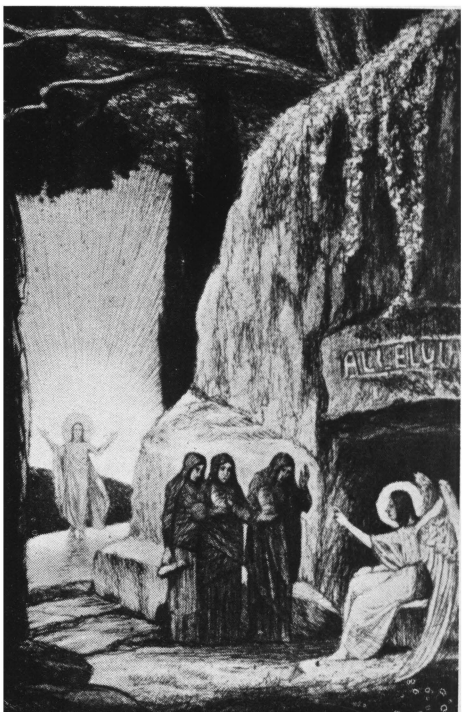

Maria Laach

Nagyszombat.

a) Nagyszombaton, annak jeléül, hogy Krisztus a sírban fekszik, hosszú századokon keresztül semmiféle szertartás sem volt. A keleti liturgia e szép szokást mai napig is megtartotta. Az ősidőkben a nagyszombatról húsvét vasárnapra virradó éjtszakát átvirrasztották és a hajnali órákban tartották meg azon szertartást, amelyet jelenleg nagyszombat reggelén ünnepelünk. Ennek a körülménynek tudható be, hogy a mai liturgia már a nagyszombati misében, amely eredetileg húsvéti mise volt, Allelúját énekel és harangzúgással üdvözli a Feltámadottat.

b) A nagyszombat liturgiája teljesen a feltámadás jegyében áll és a Húsvét allelújás hangulatát közvetíti. Főbb részei a következők: A tűzszentelés, amelynek alapgondolata a tűz által jelképezett kegyelem megújulása. Az isteni kegyelmet a Megváltó kínszenvedésének és dicsőséges feltámadásának köszönhetjük. Ennek emlékére szenteljük meg a tüzet és kérjük Istent, hogy az új tűz a Krisztus által fakasztott világosságra emlékeztessen, és méltóan jelképezze a húsvéti misztérium

által megújított kegyelmet. A nagyszombat liturgiája magában foglalja a húsvéti gyertya megszentelését is. Ennek jelentőségét Gueranger következőképen vázolja: «Az Anyaszentegyház a mai hosszú és átvirrasztott éjszakára (célzás az ősrégi liturgiára) egy, súlyára és nagyságára vonatkozólag a többitől eltérő gyertyát öntött, amely a szertartás időtartama alatt ég, és nyujt világosságot. Lángja e sötét éjszakában az egyetlen láng, amely ég, és hivatva van Krisztust jelképezni. A még meg nem gyujtott gyertya előképe már az Ószövetségben abban a felhőoszlopban volt meg, amely az Egyiptomból kivonuló izraelitákat takarta el üldözőik szeme elől. Ezen első előkép szerint a husvéti gyertya a sírban fekvő élettelen Krisztust jelképezi. Az égő gyertyát, Krisztus előképét pedig abban a tűzoszlopban látjuk, amely a negyvenéves zarándoklás alatt Isten kiválasztott népét vezette. Ezen értelemben a gyertya a feltámadt Krisztus ragyogó világosságát jelenti.» E szimbolum méltósága végtelen nagy, és az Egyház ihletett nyelvének minden szépségét érvényre juttatja, hogy ezáltal a híveket megfelelően lelkesítse. (Exultet.) A húsvéti gyertyát Krisztus mennybemeneteléig minden szertartásnál meggyujtják, mert a Feltámadottat jelképezi és arra emlékez-

tet, hogy negyven napon keresztül megjelent tanítványainak és oktatta őket. A gyertyába beleszúrt öt tömjéngerezd Krisztus megdicsőült, ragyogó sebhelyeit jelképezi.

A húsvéti gyertya megszentelésére a tizenkét jövendölés felolvasása következik, amelyekben üdvösségünk történetének főbb mozzanataival ismerkedünk meg. Ezen olvasmány, melyet a liturgia eredetileg latin és görög nyelven végzett, a nagyszombaton szokásos keresztelés szertartását előzte meg és a keresztelendők előtt azon kegyelmet domborította ki, amelyben a keresztség szentsége által részesülünk. Erre a keresztkút megszentelése és a keresztség kiszolgáltatása következik.

E szertartás befejeztével kezdődik a nagyszombati szentmise, amely teljesen a feltámadás ünnepének jegyében áll és a megdicsőült Krisztust szemlélteti. A liturgia Allelújával, ünnepélyes Glóriával és harangzúgással köszönti a Feltámadottat.

A liturgia ezáltal eljut a húsvéti beteljesüléshez és méltóan fejezi be a nagyheti szertartások drámai sorozatát.

c) Közép-Európában — az eredeti liturgiától eltérőleg — a délutáni vagy esti órákban külön feltámadási, ünnepélyes körmenettel egybekötött szertartást tartanak. Ez méltó befejezése a szent sírral egybekapcsolt szentségimádás-

nak és diadalmenete a Feltámadottnak. E szertartás ugyan eltér a liturgia elgondolásától, de miután az Egyház mérvadó okokból egyes országokban megengedte és a hagyomány e szokást megszentelte, vegyünk mi is részt benne és kísérjük el diadalútjára a Feltámadottat. Ezáltal fejezzük be a nagyheti szertartást és készülünk elő a húsvéti ünnep méltó megülésére.

Nagyszombat I.

A nagyszombat mozgalmas és színes liturgiája, amely a szentmise végén a föltámadás allelújájában csendül ki, a tűzszenteléssel kezdődik. Nagyszombat reggelén már felragyog a fehérizzású szent tűz, amely a föltámadás hajnalpirkadatának tűzcsóvájából pattant ki. A tűzszentelés szertartása alapján mi is megismerkedünk a szent tűz jelentőségével és gondolatainkat a következő pontokban foglaljuk össze: 1. A mennyei vágyakozás lángja. 2. A világ világossága. 3. A gonosz ellenség tüzes nyila. 4. Az éjszakai fény.

1.

«Isten, Ki híveidnek Fiad, mint szeglelkő által, világosságod tüzét adtad, szenteld meg ezt a kovából ütött és használatunkra szolgáló új tüzet, és engedd meg, hogy a húsvéti ünnepek által a mennyei vágyak úgy felújuljanak bennünk, hogy az örök fényesség ünnepeire tiszta lélekkel eljuthassunk.» (Tűzszentelés, első Könyörgés.)

Az Anyaszentegyház, midőn nagyszombat reggelén a tűzszentelés szertartását végzi, már húsvéti hangulatban van és azon világosságot látja, amely Krisztusból, a Föltámadottból árad felénk. Ennek tudatában szenteli meg a tüzet. Első Könyörgésében a szent tűz mennyei hatásáról emlékezik meg. — *a)* A feltámadott Krisztus, a világ Világossága, szent tüzet fakasztott lelkünkben, amely felgyujtja bennünk a mennyei vágyak izzó tüzét. Ez már húsvéti élmény, a feltámadás dicsőségének előíze és a közelálló beteljesülés, megdicsőülés sejtelme. A szenvedés sötét éjszakájának vége van, az ég kiderül, a világosság derengni kezd, a lelkünkben megújuló szent tűz, a húsvéti élmény a túl-

világ, az örökkévalóság felé fordítja figyelmünket és abban összpontosítja minden vágyakozásunkat. — *b)* E fehér izzás oly tűz, amely az említett Könyörgés felfogása szerint megtisztítja lelkünket. Égető tűz, de tisztít és megszabadít minden salaktól. Égető tűz, de termékeny és kialakítja lelkünkben a tiszta, Isten méltóságának megfelelő és a Feltámadott ragyogó, fényes világosságához hasonlítható lelkületet. Ez már a közelgő húsvét ajándéka és a feltámadás kegyelmének előjele. — *c)* A húsvéti tűz, mely tiszta lelkületet alakít és őriz meg bennünk, keresztülvezet az életen, hogy mi is eljussunk az örök fényesség ünnepére. A föltámadás világosságának és a húsvét reggelének boldogító hajnalpirkadása beteljesülés ugyan, de mint olyan is csak előképe annak a végleges beteljesülésnek, amelyet az örökélet küszöbén fogunk szemlélni. A húsvét-reggeli ragyogás, amelynek előfényét már a nagyszombati tűzszentelés hajnalán szemléljük, megérteti és sejteti velünk, hogy az örök boldogság valóban

nem egyéb, mint a vakító örök fényesség soha el nem múló ünnepe. Az élet sokszor ijesztően komoly, sötét éjtszakáján vergődünk keresztül a fényesség felé. Csak ez teszi lehetővé, hogy elviseljük a megpróbáltatást, kitartsunk a helyes úton és meghozzuk mindazt a nehéz áldozatot, amely az élettel együtt jár. A nagyszombat hajnalán végzett tűzszentelés megtanít minket a szent és örök Fényességhez zarándokolni, száműzi lelkünkből a sötétséget és az abban lappangó rettegő félelmet.

Elhatározás: Lassan bennem is dereng a húsvéti fény. Kell, hogy e derengés új elindulás legyen a beteljesülés felé. A nagyszombat szertartásából én is tüzet viszek magammal a mindennapi életbe, hogy annak sivár komorságát természetfölötti fényességgel szenteljem meg, amely velem az örök dicsőség ragyogását sejteti.

2.

«Úristen, mindenható Atya, enyészhetetlen fény, s minden világosság alkotója, áldd meg ezt a tüzet, mely általad, ki az egész világot megvilágosítottad, megszentelést és áldást nyert, hogy e tűz lángragyujtson és fényességed tüzével megvilágosítson minket; és miként megvilágosítottad az Egyiptomból kiköltöző Mózest, úgy világosítsd meg szívünket és értelmünket is, hogy méltók lehessünk eljutni az örök élet világosságára.» (Második Könyörgés.)

Az Egyház a tűzszentelés szertartása második könyörgésében Istenhez, a világosság forrásához fordul és Őt kéri, szentelje meg a tüzet és tegye lelkünk természetfölötti irányító világosságává. — *a)* Az Egyház e Könyörgésben Istenhez fordul, akit enyészhetetlen fénynek nevez. Az Úr minden világosság kiinduló pontja. Ezt a kinyilatkoztatás első könyvéből is tudjuk, amelyben a világ teremtésével kapcsolatosan azzal is megismerkedünk, hogy minden világosság Istentől jön. Az Úr nemcsak világosság, hanem enyészhetetlen fény is. E fényforrás végtelen. Soha el nem fogy

és ragyogása sohasem kevesbedik. Az örökkévalóság előtt ragyogott már és fényessége az egész örökkévalóságon keresztül boldogsága lesz az üdvözülteknek. — *b)* Az Isten fényessége világosítja meg a világot. Itt nemcsak anyagi fényről, a látáshoz szükséges előfeltételről van szó, hanem benső, lelki világosságról, boldogító ragyogásról, Isten jelenlétének tudatáról és az élet tökéletes megdicsőüléséről. Ezek azok az értékek, amelyek a világ sötét homályába ragyognak bele és gyujtanak világosságot a tévelygő lelkekben. — *c)* Isten ragyogó fényessége tüzet gyujt és ennek fehér izzása melegít. Ez már húsvéti tűz, húsvéti ragyogás, az örök fényesség előfutárja, amely *α)* betölti a szívet és megalapozza benne azt a tulajdonságot, amely által a világosság gyermekei leszünk. *ῆ)* Tüzes ragyogása érzékeinket is magához vonzza, átizzítja és megtisztulva vezeti a Feltámadott, az új élet felé. *γ)* Világossága elárasztja az értelmet, száműz belőle minden kételyt, bizonytalanságot és ingadozást, és így képesíti arra,

hogy az embert, mint a feltámadott Megváltó gyermekét, az új életúton biztos kézzel vezesse.

Elhatározás: Boldog szemeim nagyszombat hajnalán a világ Világosságát és az örök, enyészhetetlen fényt szemlélik. Úgy akarok élni, hogy mindig e fényesség ragyogjon előttem és tartson vissza attól, hogy a bűn sötétjében eltévedjek. Úgy akarok élni, hogy e szent tüzet, amelyet az enyészhetetlen isteni fényesség gyujtott lelkemben, mint életem és Isten-szeretetem legnagyobb értékét megőrizzem és annak lelkesítő hatásával törekedjem a tökéletesség eszményi ideálját megvalósítani.

3.

„Szentséges Úr, Mindenható Atya, örök Isten, méltóztassál együtt cselekedni velünk, kik e tüzet megáldjuk egyszülött Fiad, a mi Urunk Istenünk, Jézus Krisztus és a Szentlélek nevében, és oltalmazz meg minket az ellenség tüzes nyilai ellen és világosíts

meg mennyei kegyelmeddel.» (A Tűzszentelés harmadik Könyörgése.)

Az isteni fényesség ragyogása, melyet az Egyház kegyelemközvetítő hatalma nagyszombat reggelén újít meg lelkünkben, nem marad kihatás nélkül. A tűzszentelés harmadik Könyörgése e kihatás legszebb gyümölcseit szemlélteti velünk. — *a)* Az isteni tűz fényessége megerősít a jóban és megvéd a gonosz ellenség tüzes nyilai, a pokol hatalmasságának támadásai, a szenvedélyekből fakadó kísértés és minden nemtelen rossz megmozdulása ellen. Erre a segítségre és támaszra szükségünk van, mert az ellenség mindig résen áll és támadásra kész, a szenvedély sohasem nyugszik és keresztül akar törni a kegyelemvonta gátakon. Az élet folytonos küzdelem, amelyben a legnagyobb lelki veszedelmeknek vagyunk kitéve. Ezek ellen védelmez meg az örök, enyészhetetlen fényesség által gyujtott tűz, amely elárasztja lelkünket, áttüzesíti szívünket és acélossá teszi férfias akaratunkon alapuló ellenállóképességün-

ket. — *b)* A szent tűz, amely nagyszombat reggelén gyúl fel újból lelkünkben, a mennyei kegyelem szívet megvilágosító ajándékát is magával hozza. Azokban, akikben e szent szikra lángra lobbant, új élet kezdődik. A szív már betelt világossággal és megszabadult a tévely sötét éjtszakájától, nem keres hamis értékeket és nem követi a szenvedélyek kétes törvényét, teljesen átalakul, s mint a világosság gyermeke, szent érzelmekben meggazdagodva és az isteni szeretet tüzétől vezetve éli új, kegyelemteljes életét. — *c)* E szent tüzet, mint a Könyörgés mondja, a háromszemélyű egy Isten gyujtja lelkünkben. A szikra az Atyából pattant, ki és a Fiú a megváltás kegyelme által tette lehetővé, hogy befogadjuk, míg az isteni Lélek a szikrát éleszti, lángra lobbantja és fehérizzású, kegyelmet sugárzó tűzzé változtatja át. Hálát kell adnunk az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek, hogy e tűzben részesültünk és kérnünk kell a háromszemélyű egy Istent, hogy e szent láng sohase lankadjon el bennünk.

Elhatározás: Az ellenség tüzes nyilaitól, a lelket környékező veszedelmektől, a kísértések tüzétől és a pokol hatalmasságainak fondorlataitól nem félek többé. Biztosan járom az élet útjait, mert bennem Isten szent tüze ég, amely megszentel, ellenállásra képesít és új életet alakít.

4.

«Szálljon le, kérünk, Mindenható Isten, áldásodnak teljessége erre a tömjénre és gyujtsd meg, ó láthatatlan megújítónk ez éjjeli fényt, hogy necsak az éjjel bemutatott áldozatunk tündököljön világosságod titkos hozzájárulása által, hanem mindenütt, ahová csak visznek valamit e megszentelésnek misztériumából, távozzék a gonosz lélek csalárdságának fondorlata és működjék Fölséged ereje.» (Negyedik Könyörgés.)

A tűzszentelés szertartását végző Anyaszentegyház az utolsó Könyörgésben bebizonyítja, hogy a Szentlélek ihlete van vele. Páratlan megértéssel és felülmúlhatatlan finom meglátással éjtszakai fényről, éjjeli ragyogásról beszél. Ezáltal a nagyszom-

bat hajnalán gyujtott új tűz jelentőségét domborítja ki és teszi megérthetővé. — *a)* A «splendor nocturnus», az éjtszakai fényesség az emberi élet, mert a kegyelem által Isten világosságának visszfénye, fényes árnyéka annak a dicsőséges ragyogásnak, amelylyel Isten árasztja el a világot. De csak éjtszakai fényesség, mert átmeneti állapot, előkészület az örök fényességben való részesülésre, és folytonos küzdelem a sötétség veszedelmes hatalmasságai ellen. Az emberben a tűzszentelés liturgiájának felfogása szerint a fényesség a sötétséggel keveredik, és így alakul ki azon érdekes folyamat, amelyet életnek nevezünk. A főelem benne a kegyelem fényessége, amely az örök ragyogás felé vezet. De nagy szerepet játszik benne a sötétség is, mert e fény segítségével és irányításával a küzdelmek, a szenvedések, a fájdalmak és a gyarlóságok sötét éjtszakáján kell keresztülvergődnünk. — *b)* Az Egyház e könyörgésben Istent láthatatlan megújítónak nevezi. A fényesség hamar elfakulna és a tűz gyorsan elapadna bennünk, ha Isten,

a kifogyhatatlan megújító, nem gondoskodna rólunk, és nem közvetítené folytonos megújulásunkat. Neki köszönjük, hogy a fény nem apad el és mi nem tévedünk el a vaksötétben. Neki köszönjük, hogy a tűz nem alszik ki és szívünk nem dermed meg a kegyelem nélküli élet fagyasztó éjszakájában. — *c)* A fényesség megújítója és a szent tűz újraélesztője az újszövetségi áldozat, amelyből kegyelem árad belénk, hogy a Feltámadott irgalmából képesek legyünk továbbküzdeni és a tökéletes élet útjain előrehaladni. — Az áldozat tehát fényforrás, amelyből korlátlanul meríthetünk világosságot, ragyogást, gyujtó lángot és fehér izzású tüzet.

Elhatározás: Bátran megyek keresztül az élet sötét éjtszakáján. Minden lépésemet a kegyelem vezeti és az áldozatból felfakadó világosság irányítja. Valahányszor tűzre van szükségem, az eucharisztikus áldozatra gondolok és benne keresem belső megújulásomat. Egyébként úgy élek, hogy a nagyszom-

bati tűzszentelés kegyelemközvetítő kihatása életem minden napjára kiterjedjen, megőrizze, fokozza és tökéletesítse bennem a kegyelemteljes élet fehérizzású tüzét.

Nagyszombat II.

A drámai feszültség, amely a nagypéntek misztériumában érte el tetőpontját, a nagyszombat allelújás liturgiájában csendül ki. Különös kifejezést ennek a húsvéti gyertya megáldásánál énekelt «Exultet» ad. E dicshimnuszban és hálaénekben a húsvét legértékesebb motívumai jutnak kifejezésre. Az Exultetben egyesülnek: 1. A mult és a jövő. 2. A természet és a kegyelem. 3. A halál és az örök élet.

1.

«Ez az az éj, mely az Egyiptomból először kiszabadított atyáinkat, Izrael fiait száraz lábbal engedte átmenni a Vörös-tengeren... ez az az éj, mely ma Krisztusnak az egész világon elszéledt és a világ gonoszságától és a bűnök homályától különválasztott híveit bevezette a kegyelem állapotába és a szentekkel egyesíti.» (Exultet.)

A liturgia húsvéti himnuszában a mult és a jövő egyesülnek. Az elmult és az eljövendő évszázadok csodálatos összefoglalása alakítja ki bennünk azt a páratlan húsvéti hangulatot, amely a nagyböjti időszakban felhalmozott feszültségnek végétveti, és a feltámadás ragyogóan világos beteljesüléséhez vezet. — *a)* Az «Exultet» a dicsőséges mult emlékeit eleveníti fel, és a beteljesülést megelőző, küzdelemteljes századok eseményeit domborítja ki. Feltűnő, hogy a húsvéti hangulatot a ragyogó éjtszaka világosságába öltözteti és minden egyes ószövetség-történeti megemlékezésénél éjtszakáról beszél. Ennek jelentőségét én abban látom, hogy a liturgia ezen ünnepélyes pillanatban az emberi élet sötét és nehéz éjtszakájára és a megváltás ragyogó világosságára gondol. A mult emlékei közül e keretben a következőket eleveníti fel: *a)* Az Egyiptomból való csodálatos szabadulás és átmenet a Vörös-tengeren éjtszaka történt, mert a kiválasztott nép fiai csak az éj homályába burkolózva tudtak meg-

szabadulni az egyiptomi rabszolgaságból. Ennek az éjtszakának, amely csak előkép, beteljesülését ma szemléljük. Nagyszombat éjtszakájának kicsendülése a feltámadás, amely által Krisztus Urunk kivezet a bűn birodalmából és megszabadít a kárhozat rabszolgaságából. A sötét éjtszakából, melynek kínszenvedéseit az Ószövetség történelme elegendőképen vázolja, a Feltámadott világossága vezet ki, hogy bevezessen az örök fényesség ígéretföldjére. β) Az ősatyák száraz lábbal keltek át a Vörös-tengeren. Ennek beteljesülését szintén nagyszombat éjtszakáján ünnepeljük. A Feltámadott az ellentmondások, megpróbáltatások, kísértések, nehézségek és veszélyek felénk áradó hullámain keresztül vezet a ragyogó világosság, a biztos cél felé. Parancsoló szavára megáll az áradat és szabadon hagyja az örök élethez vezető utat. γ) A hosszú és keserves vándorlás alatt az ősatyák a felhőoszlopot követték. Ez éjnek idején világított. Ennek beteljesülése szintén a nagyszombat várakozásban gazdag éjtszakájának ígére-

teihez tartozik. Krisztus, a Feltámadott, a felhőoszlop, amely az élet éjtszakájának sötétjét száműzi, vezet minket, hogy vándorutunkon el ne tévedjünk és az ígéret földjéhez eljussunk. A mult emlékeiből, amelyek csak előképek, a biztos beteljesülés reménysége szól hozzánk az Exultet felülmúlhatatlan szép dallamán. A multból megtanuljuk ismerni a jövőt. A mult tapasztalatai, amelyek mint előképek, a beteljesüléshez viszonyítva csak árnyék, bizonyítják, hogy mily kegyelemajándékokat tartogat számunkra a Feltámadott győzelmének jegyében álló jövő. — *b)* Az Exultet a mult mozgalmas hátterébe, mint keretbe, a Feltámadott világos alakját állítja bele. E sötét háttérből ragyogóan domborodik ki Krisztus Jézus megváltó fényessége, és arra a jövőre világít rá, amely immár teljesen a győzedelmes feltámadás jegyében áll. Az Exultet a jövő, a feltámadás boldog korszakának lényegét a következő, a kinyilatkoztatásnak megfelelő motívumok alapján énekli meg: *a)* A feltámadás szent éjtszakája megszabadít

a korszellem tévelyeitől és a világ bűneitől. Elkülönít attól a csoporttól, amely e szellemet követi, kiemel belőle, és a Feltámadott világos világnézetét követő tömegekhez csatol. Csodálatos éjtszaka ez, amely a világosság teljességéhez vezet. β) A Feltámadott megszabadít és elválaszt a bűn ködétől, amely beburkol mindent, lehetetlenné teszi a tiszta látást, a tévely útvesztőjére és a kárhozat birodalmába vezet, ahelyett, hogy az ígéret földjére, az örök fényesség országába juttatna. Páratlan éjtszaka ez, amely száműzi a ködöt, megtisztítja a pillantást, megszabadít az útvesztő bizonytalanságától, kegyelmi állapotot közvetít és biztos kézzel vezet a ragyogó fényesség, az örökkévalóság felé. γ) Ezen éjtszaka, énekli tovább az Exultet, a feltámadás kegyelemközvetítése által visszaad minket, az egykor elveszetteket, a természetfölötti világrendnek. A szentek közösségéhez csatol, életszentséghez vezet, amely a Feltámadott nyomaiban jár és méltó a Megváltó dicsőségében részesülni. — Az Exultetben elmosód-

nak a mult és a jövő határai. Egy pillantásban foglaljuk össze ami volt és ami lesz. E szerencsés szintézis alapján bepillantást nyerünk az összefüggésekbe és megértjük a beteljesülés teljes jelentőségét, a húsvéti ragyogás vakító fényességét. A megelőző mult, a küzdelmes századok ködös homálya annál tökéletesebben domborítja ki és juttatja érvényre a húsvéti fényesség világosságát.

Elhatározás: Lelkesedő szívvel énekelem az Exultet-et. Dallamába minden értéket belefektetek és újjongó örömömnek azáltal adok kifejezést, hogy megvonom a párhuzamokat, tanulok a multból és e tanulság alapján új jövőt alakítok, amely megszilárdítja és megőrzi bennem a föltámadás éjtszakáján kapott rendkívüli kegyelemgazdagságot.

2.

Ez az az éj, amelyben a menynyeiek a földiekkel, az isteniek az emberiekkel egyesülnek . . . és az éj sötétsége szétfoszlik.» (Exultet.)

A nagyszombat éjtszakája, amely a feltámadás beteljesülésében csendül ki, páratlanul szép. Ez azon éjtszaka, amelyben a Feltámadott elsimította az ellentmondásokat, amelyeket az ősvétek támasztott a természet és a kegyelem között. Isten eredeti elgondolása alapján visszaállította a természet és a kegyelem közt fennálló harmóniát, közös nevezőre hozta a különböző érdekeket és ezáltal megalakította a keresztény életet, amely természetes alapon, de a kegyelem építőerejének igénybevételével alakítja meg a lelkekben a természetfölötti világrendet, Isten országát. — *a)* Itt, ezen éjtszaka ragyogó és biztató világosságában földi értékek keverednek mennyei javakkal. Az utóbbi megszenteli az előbbit, az előbbi elősegíti az utóbbi megvalósulását. A földi értékek arra szolgálnak, hogy előképei legyenek a mennyei javaknak, és azoknak birtokbavételét és élvezetét segítsék elő. A mennyei javak pedig, mint a földi értékek beteljesülése, azt a boldogságot valósítják meg, amelynek sejtelmét a földi értékek keltették fel

bennünk. — *b)* Az Exultet szerint a mai éjtszakában emberi javak keveredtek isteni értékekkel. Az emberben meglevő és a kegyelem által ismét érvényre jutott természetes jóság, magasbatörekvés és őszinte jóakarat vegyül össze, a megszentelő kegyelem, az Istenből kiáradó éltető és természetfölötti életre képesítő erő bennünk való életével, és e két érték valósítja meg krisztusi életünket. A bennünk meglevő, s a kegyelem hatása által felszabadult, csupán emberi értékek arra képesítenek, hogy a kegyelmi kihatást és a természetfölötti vezetést elfogadjuk és javunkra felhasználjuk. Az isteni javak pedig tökéletesítik a csupán emberi értékek teljesítőképességét, fokozzák jelentőségét és beleillesztik a természetfölötti világrendbe, amennyiben megfelelő teljesítményekre képesítik. Ég és föld, isteni és emberi erő olvadnak egymásba ezen éjtszaka szent misztériumában és alkotják meg azt a keresztény életművészetet, amely feltétlenül istenes anélkül, hogy megszűnne természetes és vonzó emberi élet lenni. — *c)* Az említett

összeolvadás által e szent éjtszakában elérjük azt, amit az Exultet szövege szerint a húsvéti gyertya világossága is jelképez: száműzzük az éj sötétségét. Itt természetesen a megváltás beteljesülését megelőző küzdelmes évezredek komor feketeségéről van szó, amelyet a Feltámadott világossága oszlatott szét azáltal, hogy megalakította bennünk Isten országát és lehetővé tette, hogy üdvözüljünk. Ezen éjtszaka páratlan szépségét különösen abban látom, hogy az emberi természetet beleolvasztja a kegyelem világába, eltörli a határokat és istenes életre képesít. A Feltámadott követőiben, a világosság gyermekeiben a kegyelem karöltve működik az emberi értékekkel és oly egyéniségeket alakít, amelyekben az emberi értékek istenessé, és a kegyelem merőben természetfölötti kihatásai emberivé válnak. A kegyelem, amely annyira felette áll az embernek, természetessé válik számunkra, míg az emberi természet, amely annyira távol áll az isteni értékektől, bennük találja felmagasztaltatását.

Elhatározás: Ezen szent éjtszaka tanítson meg elsimítani a bűn nyomában megmaradt ellentéteket és beleállítani a természetes erőket a kegyelmi világrendbe. A természetadta teljesítőképességemet a kegyelem gazdagsága által fokozom fel és szentelem meg.

3.

«*Fogadd kellemes illatként, hogy a mennyei világosságokkal egyesüljön és így (húsvéti gyertyánk) lángját a hajnali csillag égve találja, az a hajnali csillag, Aki alkonyatot nem ismer . . . Ez az az éj, amelyben Krisztus szétrombolja a halál bilincseit . . . mert mit használt volna születnünk, ha nem lett volna megváltásunk.*» (Exultet.)

A nagyszombat éjtszakája megteremti a harmóniát a halál és az örök élet között. Krisztus azáltal részesít az örök élet boldogságában, hogy keresztáldozata és föltámadása által legyőzte a halált. A halál azóta elvesztette hatalmát. Világossággá változott át, mert ez az első lépés, amelyet az örökkévalóság beteljesülése felé te-

szünk. — *a)* Az «Exultet» Krisztus dicsőségét énekli, mert neki, az alkonyatot nem ismerő hajnalcsillagnak köszönhetjük az örök élet fényességét. Az élet éjtszakájába és bizonytalanságába is az örök hajnalcsillag fényes ragyogása világít bele és megérteti velünk, hogy mit jelent a feltámadás, amely ehhez a világossághoz vezet. — *b)* A hajnalcsillag, Krisztus, a Feltámadott széjjelszakította és megsemmisítette a halál bilincseit, és ezáltal megszabadította a világosság gyermekeit az örök kárhozattól. Vele együtt mi is győzedelmeskedünk a halál felett és világossága vezetése mellett a diadalmas örök élet beteljesüléséhez közeledünk. — *c)* Nagyon helyesen jegyzi meg az Exultet, hogy nem lett volna érdemes születnünk, ha nem lenne feltámadásunk. De most, miután a föltámadás világossága felragyog előttünk, térdenállva adunk hálát Istennek, hogy létezünk és útban vagyunk életünk beteljesülése, az örökkévalóság felé.

Elhatározás: Az alkonyatot nem ismerő hajnalcsillag, Krisztus vi-

lágossága ragyog bele életembe és magyarázza annak jelentőségét. Életem minden napja e világosság szikrája legyen, tehát világos és kegyelemben gazdag. Ilyen értékekben bővelkedve közeledek halálom órájához, amelyről tudom, hogy azért világos, mert átvezet az örök beteljesüléshez.

Nagyszombat III.

A nagyszombat liturgiája ünnepélyes harangzúgásban és az Allelúja méltóságteljes dallamában csendül k'. Hosszú idő után ma énekeljük először az Egyháznak az Ószövetség liturgiájából átvett diadal- és öröménekét, az Allelújáját. Merüljünk el szépségeiben és elmélkedjünk jelentősége fölött. Az Allelúja: 1. a szabadság, 2. a győzelem, 3. az örökkévalóság himnusza. Kapcsolódjunk bele ezen örökszép himnusz diadalmas énekébe, de mielőtt ezt megtennők, térdenállva adjunk hálát Istennek, hogy a keresztény lelkület alaphangulatává az örömet tette, amely tud énekelni, mert van benne

ujjongó ritmus és diadalmas mámor. A keresztény lélek, ha fohászkodik, könyörög, imádkozik, elmélkedik, kötelességét végzi, szenved vagy feláldozza magát, mindezt a diadalittas, szeretetteljes, Isten felé áradó ének keretei között teszi. Ne térjünk el ettől az alapvető keresztény élettörvénytől: énekeljük szívből és lélekből az Allelúját, hogy részünk legyen azon örömteljes áradatban, amellyel a mindenség köszönti a Feltámadottat.

1.

«Allelúja.»

A «beata nox», a boldogságteljes éjtszaka végét vetette a roppant feszültségnek, amely a nagyböjti liturgiában halmozódott fel és oly magas fokra jutott, hogy majdnem elviselhetetlenné vált. Feltétlen történnie kellett valaminek. Ezt éreztük. Krisztus a boldog éjtszakára következő hajnal órájában föltámadott. Megtörtént, aminek történnie kellett és beteljesült, amire vártunk. A feszültség véget ért és lelkünkből felfakad a boldogság, amelynek rezgését az Egyház egy fölülmúl-

hatatlan dallamban örökítette meg. Ez az Allelúja, a természetfeletti szabadság dicshimnusza. A feltámadás nyomában fakadó Allelúja azt az örömet fejezi ki, amelyet megváltásunk nyomában érzünk. — *a)* A Feltámadott halála és feltámadása által megszabadított az ősvétek kárhozatától. Van okunk ujjongani, Allelúját énekelni és énekünkbe szabadságszeretetünk minden lendületét belefektetni, mert a legnagyobb rabszolgaság láncai hullottak le rólunk. Az ősbűn a kárhozat rabszolgaságába döntött és a pokol hatalmasságainak szánalomraméltó szolgáivá tett. Ha Krisztus nem vált meg minket és nem támad fel halottaiból, örök szolgaságban sínylődünk és sohasem lesz részünk Isten gyermekei szabadságában. — — *b)* A Föltámadott az egyént a személyesen elkövetett vétek nyomásától is megszabadította. Lehetővé tette, mint azt a húsvéti időszak liturgiájában még szemlélni fogjuk, a bűnbocsánat megismétlődését, és külön szentséget alapított arra a célra, hogy szükség esetén elnyerjük személyes

vétkeink bocsánatát és visszaszerezzük az elvesztett megszentelő kegyelmet. Ha ez nem volna lehetséges, vétkeink által ismét könnyen szolgaságba kerülnénk és nem állna módunkban attól megszabadulni. Okunk van tehát Allelúját énekelni és megszabadulásunk fölött örvendezni. — *c)* A Feltámadott a védtelenség átkától is megszabadított. Kegyelmet fakasztott, amely megszenteli lelkünket, megerősít a jóban, acélossá tesz és fokozza ellentálló képességünket. Megvéd saját gyengeségünk, határozatlanságunk, bizonytalanságunk és a lelket környező bűnveszély ellen. Megnehezíti és ha lelkiismeretesen együtt működünk vele, lehetetlenné teszi a bűnbeesést és így megőrzi lelkünk tisztaságát. Már nem állunk védtelenül a világban. A Feltámadott megváltó és megszentelő kegyelme felvértezi lelkünket, előkészít a küzdelemre és minden mozdulatunkat új, a körülményeknek megfelelő kegyelemajándékkal támasztja alá. Okunk van dicshimnuszt énekelni és szabadságunknak, amelyet az Úr kegyelme oly hatékonyan vé-

delmez, őszintén örvendeni. Énekeljünk teljes szívből a feltámadás reggelén, szenteljük meg az Allelúja örökszép dallamával az új idő, a szabadság kegyelemteljes korszaka hajnalhasadását.

Elhatározás: Teljes odaadással énekelem a szabadság himnuszát, az Allelúját. Nagyböjti munkám elérte beteljesülését: lelkemben megújult a kegyelem és érzem a kegyelemteljes szabadság feszítő és megtermékenyítő erejét. Ennek engedek és erősen felteszem magamban, hogy az élet minden körülménye között Allelúját énekelek, mert megőrzöm magamban az eszményi szabadságot, melyet a Feltámadott kegyelemteljes jóságának köszönhetek.

2.

«Allelúja.»

A húsvéti Allelújában a legfényesebb győzelem motivumai csendülnek fel. E győzelmes himnusz dallamába, melynél nincs tökéletesebb, az egész

teremtés belekapcsolódik és együtt örvend a Feltámadottal, Aki a legfölényesebb győzelmet aratta. — *a)* A Feltámadott győzedelmeskedett ellenségei felett. A nagyböjti liturgiában elég alkalmunk volt azon ellentmondást szemlélni, amelyben Krisztus tanítása és nyilvános élete részesült. Ellenségei, akikkel már behatóan foglalkoztunk, mindent elkövettek, hogy meghiúsítsák a megváltás tervét és eltegyék Krisztust láb alól. Az ellentmondás és üldözés egyetlen eszközétől sem riadtak vissza. Céljukat látszólag akkor érték el, midőn Krisztus a keresztfán függött. Az ellenséges tömeg örömrivalgásban tört ki a Megfeszített láttára, de az öröm korai volt. Krisztus ugyan meghalt a kereszten és sírba is tették a véres holttestet, de ez korántsem jelentette az ellenfél győzelmét. Ellenkezőleg! Krisztus azáltal hogy meghalt, legyőzte a halált és felülmulta a világot. Legyőzte az ellene fondorkodó ellenséges hadat és bebizonyította, hogy valóban Isten Fia, Akit azért küldött az Atya, hogy megváltsa a világot. Az ellenfél meg-

semmisült. A zsinagóga befejezte küldetését és a világ színe még politikai szempontból is — gondoljunk csak a római világhatalom felbomlására — megváltozott. Krisztus győzedelmeskedett ellenségei felett és az Allelúja ennek a feltétlen és soha többé meg nem ismétlődő, minden időre kiterjedő győzelemnek legszebb kifejezése. — *b)* A Feltámadott az Egyházban is győzedelmeskedett. A feltámadás reggelén a fiatal Egyház elindult útjára, hogy küldetése keretein belül értékesítse és mindenkire kiterjessze a megváltás kegyelmét. Sorsa azonos alapítója, a Feltámadott, pályafutásával. Az Egyház is ellentmondásban, gyűlöletben, üldöztetésben és vértanúságban részesült. Az ellentmondás és annak következményei nincsenek időhöz kötve : minden századra és korszakra kiterjednek. Az Egyház életében és történetében nincs oly időszak, amely ne állna a leghevesebb ellentmondás és véres üldöztetés jegyében. De Krisztus vele van, benne él és az Egyház ennek köszönheti, hogy mindig diadalmasan győzedelmeskedik

ellenségei felett. Az ellentmondás megsemmisül, a gonosz tervek meghiusulnak, az üldöztetés céltalannak bizonyul és ismét kézzelfoghatóvá válik, hogy a Feltámadott, Aki az Egyházban tovább él és tovább küzd, legyőzhetetlen. E győzelem örömének*et* énekeljük ma, és azért van annyi őszinte lendület, korlátlan öröm és ragyogó boldogság az Allelúja dallamában. — *c)* A Feltámadott az egyénekben is győzedelmeskedett. Krisztus, a Megváltó, minden egyes keresztény lélekben tovább él, küzd, szenved és győzedelmeskedik. Teszi ezt azáltal, hogy megszentelő kegyelmével a lélekben jelen van és vele közös életet él. A kegyelem által megszentelt emberi lélekben is van sok ellentmondás, surlódás, félreértés, nehézség és vértanúság. Az Egyház ezeket az imádságos lelkeket sem kíméli meg és megkívánja tőlük, hogy keményen, férfiasan küzdjenek. Krisztus velük küzd és kegyelme által megerősíti őket, úgy, hogy mint a történelem bizonyítja, az ellentmondás, a csábítás, az emberi gyengeség és a pokol hatalmasságai

nem képesek legyőzni a kegyelemben megerősödött, és a vele együttműködő keresztény lelket. Minél nagyobb az ellentmondás, annál nagyobb a kegyelem, és annál tökéletesebben bontakozik ki a benső szépség és a Krisztushoz való hasonlatosság páratlan gazdagsága. Ily győzedelmes lelkek mindig voltak és mindig lesznek. Létezésük és életszentségük virágzása által bizonyítják, hogy Krisztus az egyénekben is győzedelmeskedik, és a megváltás minden körülmény között eléri célját. Okunk van énekelni, mert mi is e győzedelmes lelkekhez tartozunk, akik megtörhetetlen fölényüket a Feltámadottnak köszönhetik. Énekeljük tehát teljes odaadással az Allelúja himnuszát és örvendjünk a Feltámadott győzelmének, mert Általa mi is győzedelmesen kerülünk ki az élet küzdelmeiből.

Elhatározás: Krisztus győzelmének dicshimnuszát, melynek minden szépségét az Allelújába foglalom bele, életem helyes alakítása által is éneklem. Életem ezért nem egyéb, mint küzdel-

mes és éppen azért gazdag Allelúja-ének, amely bizonyítja, hogy a Föltámadott bennem is győzedelmeskedett és megalakította a tökéletes keresztény egyéniséget.

3.

«Allelúja.»

Az Allelúja az örökkévalóság himnusza. A Feltámadott kegyelme által a keresztény lélekben is beteljesült az örökkévalóság. A kegyelem az örökkévalóságra képesíti és annak örömére készíti elő, alakítja, neveli, csiszolja, védelmezi és tökéletesíti a lelket, és ezáltal már itt a földön megvalósítja benne az örökkévalóságot és kialakítja Isten országát. — *a)* Az örökkévalóság már a földi életben bontakozik ki lelkünkben. E földön csak világos árnyékát élvezzük: és ez azon hit, amelyet a Feltámadott erősített meg és tett termékennyé bennünk. Ennek beteljesülése a színről-színre való látás az örökkévalóság boldogságában. Amit e földön hittünk és amit csak a hit világos fátyolán keresztül szemlélhet-

tünk, azt látjuk az örökkévalóságban, és ez képezi legfőbb boldogságunkat. Ha Krisztus nem támad fel, nem volna hitünk és sohasem részesülnénk a színről-színre való látásban. Neki köszönhetjük az örökkévalóság beteljesülését és ezért énekeljük oly boldogan a húsvéti Allelúját, mint az örökkévalóság himnuszát. — *b)* A Feltámadott az örökkévalóság kibontakozását a remény és annak beteljesülése által is elősegítette. A földi életen a remény vezet keresztül. A remény a hitből fakad. A Feltámadott kegyelmében találja megerősülését. Remélünk, mert Krisztus szólít fel arra, és mert feltámadása bizonyítja, hogy reménységünk jogos. Ezáltal már az örökkévalóság bontakozik ki és fejlődik mindig jobban a beteljesülés felé. A remény kicsendülése az Istennel való egyesülés az örökkévalóságban. Ekkor már nem reméljük, hogy részünk lesz Istenben, hanem birtokában leszünk e részesedésnek. Ezt is csak a Feltámadott kegyelme teszi lehetővé, mert ha Krisztus nem támad fel, megmaradunk az eredeti bűn kárhozatában és soha-

sem lesz részünk az Istennel való egyesülés boldogságában. Ezért énekeljük boldogan az Allelúját és erre gondolunk, mikor a húsvéti öröm dallama magával ragad. — *c)* A Föltámadott kialakította lelkünkben az örökkévalóságot, amennyiben szeretetre nevelt minket és ezáltal annak beteljesüléséhez vezetett. Megparancsolta, hogy szeressünk és megmondotta, hogy kit szeressünk! Istent, embertársainkat, és az örökkévalóság felé való törekvés értelmében saját lelkünket. Megmutatta, hogyan kell szeretni: a keresztfán kínhalált halt, hogy megváltson, és halottaiból föltámadott, hogy soha el ne hagyjon és mindvégig velünk maradjon. Azáltal, hogy megtanított szeretni, a beteljesülés felé vezetett és abban részesített. E földön csak árnyékát élvezzük a szeretetnek. Csak a beteljesülés felülmulhatatlan pillanatában tudjuk meg, hogy mi a valóság, amikor Azzal egyesülünk, Akit oly feltétlen odaadással szeretünk. Ezt a boldogságot is a Feltámadott kegyelmének köszönhetjük. Ha Krisztus nem támad fel és nem

tanít meg szeretni: nem tudjuk kiérdemelni az örök életet és a szeretet benne rejlő beteljesülését. Énekeljük az Allelúját, mert arra a bennünk izzó szeretet késztet. Minél jobban szeretünk, annál tökéletesebben, annál diadalmasabban és annál termékenyebben énekeljük az örökkévalóság himnuszát, a húsvéti Allelúját.

Elhatározás: Megértem az Allelújába belefektetett értéket és jelentőséget. Tudom, hogy az örökkévalóság dallamát énekelem, midőn a húsvéti Allelúja fakad fel lelkemben és azt akarom, hogy e gyönyörű ének végigkísérjen az egész életen, és azt úgy befolyásolja, hogy minden cselekedetem és teljesítményem az Allelúja jegyében álljon és az örök beteljesülésre készítsen elő.

Összefoglalás.

A szenvedés páratlanul szép időszakát az Allelúja diadalittas és boldog énekével fejezzük be. A liturgia e napokban és hetekben végtelen mozgalmas volt. A benne rejlő drámai feszült-

ségnek megfelelően szemünk elé állította Krisztus kínszenvedésének mindes egyes mozzanatát és alkalmat nyujtott, hogy belekapcsolódjunk, vele együtt éljünk, belőle merítsük az élet további alakításához szükséges világosságot és kegyelmet. Komoly munkát végeztünk és tökéletesítettük a nagyböjti időszakban megkezdett és szép eredménnyel folytatott teljesítményt: kiküszöböltük lelkünkből mindazt, ami eltorzította a Krisztushoz való hasonlatosságot. Megismerkedtünk tökéletlenségeinkkel, árnyoldalainkkal és azok ellen is hathatósan küzdöttünk. Megújítottuk a lelkünket megszentelő kegyelmet és végleg elfordultunk a bűnnek még árnyékától is. Töredelmes, de tiszta, a szenvedés tüzében minden salaktól megszabadult lélekkel vonultunk be Krisztussal az utolsó vacsora termébe, hogy jelen legyünk az Eucharisztia alapításánál és elvégeztük húsvéti szentáldozásunkat. Igy megerősödve, végigkísértük Krisztust a kínszenvedés fájdalmas útján és ott álltunk a Golgota magaslatán a keresztfa tövében, midőn visszaadta Atyjának szeplőtelen lelkét és kereszthalála által megváltotta az emberiséget. A szentséges Szűzzel, a fájdalmas Istenanyával virrasztottunk éjjel és nappal Krisztus sírja mellett, és várakoztunk a feltámadás hajnalhasadására. Az azt megelőző

«beata nox» — szent éjszaka óráiban mégegyszer, de immár csak gondolatban, végigjártuk a nagyböjti munka útjait, mindent egy pillantásba foglaltunk össze és egy elhatározásba tömörítettük az eredményt. Örömmel vettük tudomásul, hogy megszabadultunk a még tökéletlen mult nyomásától. Győzedelmeskedtünk az örökké győzedelmes Krisztussal. Kialakult bennünk az örökkévalóság légköre s az örök boldogság alapja. A lelket elárasztó ujjongó örömet már nem tudtuk visszafojtani és Allelúját énekeltünk, hogy a Föltámadottat, aki kilép sírjából és elindul, hogy velünk együtt járja az új élet útjait, méltó felkészültséggel köszöntsük. E hangulatot, ezen élményt, ragyogó világosságot visszük magunkkal és elindulunk a húsvéti időszak szent eseményei felé, hogy Krisztus kegyelemteljes közvetlen közelében tartózkodva, előkészüljünk a legfelsőbb Beteljesülésre : a Lélek eljövetelére.

A szentek ünnepei.

Bevezetés a szentek miséihez.

a) A liturgia a lehetőség szerint azokat a miséket részesíti előnyben, amelyek az egyházi év különböző időszakainak felelnek meg ; ezeket feriális miséknek nevezzük. Az ősidőkben csakis a Szentséges Szűz, az apostolok és a nagy köztiszteletben álló vértanuk miséi kerültek bele a «liber sacramentorum»-ba (liturgikus szövegek gyüjteménye), amelyben a miséken kívül egyéb szakrális funkciók is bennefoglaltattak. Csak jóval később, tulajdonképpen a középkorban vette bele a római Egyház a missale-ba a szentek miséit. Ezek idővel annyira gyarapodtak, hogy már alig akadt alkalom az egyházi év különböző időszakaira visszatérni és feriális miséket mondani. Az utóbbi időben keletkezett liturgikus mozgalom ebben az irányban is diadalmasan törtet előre és már elérte, hogy a szertartások kongregációjának külön rendelete biztosítja a fontosabb liturgikus időszakokban mindennapi feriális mise elmondását. A liturgia tulajdonképen azért részesíti a feriális miséket előnyben, mert azt akarja, hogy megszakítás nélkül, harmónikus

ütemben éljük a szakrális cselekmény által közvetített krisztusi életet. Ez természetesen a különböző időszakoknak megfelelő feriális misék által történik. — *b)* A szentek miséinek különös jelentőségét abban látom, hogy a szentek, mint egyéniségek, a krisztusi élet beláthatatlan lehetőségeinek különböző megnyilvánulásai. A szentek életében, mint tudjuk, nem találunk ismétléseket, mert bennük egy és ugyanazon krisztusi alapon, és egy és ugyanazon természetfeletti kegyelmi eszközökkel, a tökéletes egyéniség bontakozik ki saját természetüknek, hajlamaiknak, temperamentumuknak és egyéb adottságuknak megfelelően. Emögött sokszor mint nagyon érdekes és mozgalmas háttér, a korszak, a nemzet, — melynek gyermekei — és nem ritkán a történelem nevezetes eseményei állanak. A krisztusi eszménykép, a természetfeletti élet keretein belül kibontakozó kegyelem, a természetes tulajdonságok összessége és a történelmi háttér képezik azokat az erőket, amelyek a szentek egyedülálló és páratlan egyéniségének kialakítását eszközlik. Aki a szentek történetében jártas, tudja, hogy minden szent mint egyéniség, a krisztusi fiziognómia, a krisztusi arculat egy-egy örökszép vonását valósította meg és domborította ki életében. Ha természetfeletti érte-

lemben véve és liturgikus beállítással tartunk seregszemlét, és a szentek egyéniségét vizsgáljuk, abban a krisztusi arculat más és más ragyogó vonásainak az emberi életben való megvalósulását találjuk. A krisztusi arculat oly gazdag és kimeríthetetlen, hogy ismétlésekről szó sem lehet. Ebben a szent fiziognómiában annyi vonás van, hogy azt a szentek beláthatatlan serege sem képes kimeríteni. Az Anyaszentegyház liturgiája mégis a feriális miséket részesíti előnyben éspedig azért, mert a napi (feriális) miseszöveg sorozata, mint már említettem, Krisztus életét szemléleti megfelelő logikus sorrendben, viszont a szentek miséiben középpontba állított egyéniségek csak a krisztusi arculat egyes vonásainak ragyogó visszfényei. A feriális misékben közvetlenül kapcsolódunk bele a krisztusi életbe, míg a szentek miséiben ezt csak az említett egyéniségek közvetítésével tesszük. Érthető tehát, hogy a liturgia a fősúlyt a feriális misékre fekteti. — *c)* A szentek miséinek liturgikus jelentőségét az előbbi pontban mondottak alapján sem szabad alábecsülni. A szentek ugyanis, mint küzdő és győzedelmes egyéniségek, a Krisztus által kinyilatkoztatott erkölcstan élő és színes illusztrációi. Krisztus, a megtestesült isteni Ige, harmincháromeves földi élete alatt példát adott, hogy hogyan kell életet ala-

kítani, és az Általa kinyilatkoztatott erkölcstant a mindennapi élet gyakorlatában megvalósítani. Krisztus nagy követői, a szentek bebizonyították önmaguknak és az emberiségnek, hogy Krisztust lehet és kell az élet minden körülménye között követni, és megmutatták, hogy a felmerülő nehézségeket hogyan kell leküzdeni és a természetfeletti életre képesítő kegyelemmel együtt munkálkodni. A szentek, szerény felfogásom szerint, a krisztusi élet és erkölcstan művészi tökéletességű képeskönyvei, amelyekben a liturgia szívesen lapozgat, hogy a szakrális cselekmény keretein belül a megfelelő eszményi és amellett tökéletesen emberi példaképet állítsa elénk. — *d)* A szentek ünnepén használt miseszövegek, amelyek közül egyesek az ősidőkbe nyúlnak vissza, kifinomult liturgikus tapintattal úgy vannak összeállítva, hogy a szakrális cselekmény keretein belül az ünnepelt szent személyiségére, mint Krisztus Isten-emberi tökéletességének egyéni visszfénye világítanak reá. Ezen miseszövegekben ismerkedünk meg tökéletesen a szentek egyéniségével és találjuk meg a kapcsolatot, amely köztük és Krisztus, az isteni Eszménykép között fennáll. — *e)* Liturgikus elmélkedéseink sorozatába a szent Szűz ünnepein kívül csakis azon szentek ünnepeit fűztem bele, akik még

természetfeletti szempontból is olyannyira kimagasló egyéniségek, hogy feltétlenül szükségesnek tartom az elmélkedőt velük is foglalkoztatni. Több szentnek az ünnepét csak azért nem vettem tekintetbe, mert a mai rendkívüli körülmények által indokolt helyszűke, bizonyos magától értetődő határokat tesz elkerülhetetlenné.

Február 12.

A Szervita-rend hét szent Alapítója.

A liturgia ma a Szervita-rend hét szent Alapítójának emlékezetét ünnepli. A szentmise szövege azokról a momentumokról emlékezik meg, amelyek a hét szent Pátriárka lelkisége gerincét képezik. Ezzel kapcsolatban az elmélkedést a következő pontokba osztjuk be: 1. A csecsemők csodája. 2. A szent nemzedék. 3. A belső lelkület.

1.

«*Az igazak énekkel dícsérték, Uram, szent nevedet és egyetértve magasztalták győztes kezedet. A bölcseség ugyanis megnyitotta a némák száját és a gyermekek nyelvét ékesszólóvá tette.*» (Introitus.)

A mai liturgia az Introitus fentidézett szövegében a szent Alapítók életében oly nagy szerepet játszó csodáról emlékezik meg, melyben Isten a csecsemőknek oldotta meg nyelvét és általuk hirdettette a Szervita-rend hét szent Alapítója dicsőségét. Midőn egyszer a Senario hegyről lejövet Firenze városát járták be, hogy az újonnan alapított kolostor részére alamizsnát gyüjtsenek, a csecsemők megszólaltak és mint Mária szolgáit üdvözölték a kolduló szerzeteseket, akik a város leggazdagabb nemes családjainak sarjadéka voltak. Innen származik a Szervita-rend hivatalos neve : (Servi Mariae) Mária szolgái. Ha e csodát, amelyről a mai liturgia is megemlékezik, vizsgáljuk, akkor a szent Alapítók életének története alapján megtudjuk, hogy a csecsemők azért hirdették a szent Atyák dicsőségét és adták meg a rendnek két szóval egész irányzatot kifejező nevét, mert Isten ezáltal el akarta ismerni teljesítményeiket és meg akarta jutalmazni szeplőtelen Anyja hűséges szolgáit. Az Introitus arról is megemlékezik és e

szent szöveg alapján megtudjuk, hogy — *a)* a szent Alapítók Isten csodával kapcsolatos elismerését lelkes istendícséretük által érdemelték ki. Életük teljesen az istendícséret jegyében állt. A Senario hegy zord magányában szent közösségben végezték az imaszolgálatot és dícsérték zsolozsmáikban az Urat. A vadonban elrejtett remeteség néma csendje visszhangzott a szent Alapítók és első követőik lelkes és dallamos istendícséretétől. A hét szent Alapító és az első szerviták nem elégedtek meg a szóbeli istendícséretel és életalakításukkal is arra törekedtek, hogy az ne legyen egyéb, a legnemesebb és legtisztább istendícséretnél. Amennyiben pedig szerénységük, alázatosságuk, visszavonultságuk és a körülmények engedték, különösen később, miután a Rend isteni sugallatra Szent Ágoston szabályai szerint szervezte meg életét, apostoli munkájuk által a világban is hirdették Isten dicsőségét. Ezért mondjuk a mai Introitusban: «Az igazak énekkel dícsérték, Uram, szent Nevedet». Ezáltal — és az említett

szöveg ezt szintén hangoztatja — Isten győztes kezét is magasztalták, mert ennek az isteni kéznek köszönhették életútjuk páratlan szépségét és lelki kibontakozásuk fölényes, hosszú évszázadokra kiterjedő sikerét. — *b)* A csecsemők csodája által Isten azt is elismerte, hogy a szent Atyák méltó követői Krisztus szellemének és tökéletes szolgái az Istenanyának. Bennük ugyanis beteljesült az ehhez szükséges előfeltétel és mint az Introitus mondja, egyetértőn magasztalták Istent. Egy szív és egy lélek voltak, s az egyetértés közöttük a legeszményibb szeretet értelmében oly példás volt, hogy a liturgia erről több helyen is megemlékezik. Mint az egyetértés emberei, békeszerető lelkek voltak, akik később, miután Isten parancsára el kellett hagyniok a Senario zord magányát, a világban mint a béke apostolai működtek és a pápáknak is nagy szolgálatot tettek. Erre csakis a béke szelleme és a tökéletes szeretet gyakorlata képesítette őket. Feltűnő sikereiket, melyekről az egyháztörténelem nem egyszer emlékezik meg, és ame-

lyek nagy kihatással voltak a tizenharmadik századbeli Itália vallásos és kulturális megszilárdulására, csak ennek köszönhették. — *c)* Midőn, még a Rend végleges megszervezése előtt, megjelentek Firenze utcáin, hogy alamizsnát gyüjtsenek és a város püspökénél a folyó ügyeket elintézzék, a csecsemők Mária szolgáinak köszöntötték és felszólították hozzátartozóikat, hogy adjanak nekik alamizsnát. Isten ezáltal elismerte és nyilvánosan megdicsőítette a hét szent Rendalapító lelki tökéletességét, az isteni hivatással szemben tanusított hűségét és hivatottságát, hogy Isten Anyjának, a szentséges Szűznek eszményi szolgálatát, Isten akaratának megfelelően, rendalapítás által folytonosítsák és biztosítsák minden időre. A hét szent Alapító ezáltal végtelen nagy kitüntetésben részesült, mert arra kapott megbizatást, hogy az egyházi szervezetben, Krisztus misztikus testében egy hiányt pótoljon, és a szentséges Szűz szolgálatára külön testületet, szerzetesrendet alapítson, s ezáltal elindítsa azt a mozgalmat, amely az Istenanya kul-

tuszát terjeszti és a fájdalmas Istenanya, a Vértanuk Királynője szellemével szenteli meg a világot. — A csecsemők csodája nagy jelentőséggel bír a szent Rendalapítók életében és kézzel fogható bizonyítéka Isten-akarta és kegyelemvezette küldetésüknek.

Elhatározás: A szent Alapítók hűségük, lelkiismeretességük és jóra való törekvésük által érdemelték ki Isten csodálatos elismerését. Hasonló kitüntetésben én is részesülhetek, ha a szent Alapítók példáját követve, komolyan veszem hivatásomat, szeretettel teljesítem kötelességemet, minden szempontból megfelelek Isten elvárásának és ezáltal szentelem meg életemet.

2.

«Azok azonban a jámbor férfiak, kiknek kegyessége nem ért véget; javaik megmaradnak ivadékuknál, és szent örökségük unokáiknál. A szövetségek részese marad ivadékuk, és miattuk gyermekeik is mindörökre. Törzsük és hírnevük el nem enyészik; testü-

ket békében eltemették. De nevük él nemzedékről-nemzedékre. Népek emlegetik bölcseségüket és dícséretüket hirdeti a gyülekezet.» (Szentlecke.)

A mai Szentlecke a Szervita-rend hét szent Alapítója páratlan tevékenységét szemlélteti és élénk színekkel vázolja annak kimagasló mozzanatait. — *a)* Azt mondja róluk, hogy jámbor férfiak, akiknek kegyessége (jócselekedete) nem ért véget. Valóban jámbor férfiak és hogy mennyire azok, azt belső életalakításuk által bizonyították. Krisztust követték, a szentséges Szűz, a fájdalmas Istenanya vezetése alatt állottak, rendkívül csodálatos kegyelemben részesültek, és ennek következtében oly lelkiséget sikerült nekik alakítani, amely valóban megérdemli a kereszténység megcsodáló elismerését. Ezen életalakítás a benne rejlő belső dinamika következtében kifelé is hatott és megfelelő cselekedetekben nyilvánult meg. A szent Alapítók azon belső lelki gazdagságot, amelyre a kegyelem segítségével tettek szert, nagyszerűen értékesítették és oly kifelé törekvő, egész Itáliát és

az azt környező országokat magában foglaló apostoli munkásságot fejtettek ki, amely történelmi és kulturális szempontból is felejthetetlenné tette nevüket. A szent Alapítók tehát, mint egy, új szent nemzedék kiinduló pontja, a harmónia és az egyensúly emberei voltak. Benső, tökéletesen kialakult lelkiségükkel alapozták alá külső cselekedeteiket, és külső cselekedeteik, apostoli munkásságuk által szentelték meg és gazdagították benső életüket. — *b)* A történelem folyamán róluk is bebizonyult, hogy a termékenység emberei. A Szentlecke azt mondja róluk, hogy «javaik megmaradnak ivadékuknál és szent örökségük unokáiknál; a szövetségek részese marad ivadékuk és miattuk gyermekeik is mindörökre.» Tevékenységük, egyéniségük, az általuk alapított szellem és a bennük megvalósult életstílus, apostoli munkásságuk sajátságai és eredményei annyira értékesek voltak, hogy másokat is magukhoz vonzottak. Példájuk világossága mindenhova eljutott és hozzájuk vonzotta a kor legértékesebb egyéniségeit. Őkörülük,

akik a világban hagyták családjukat és a magányt választották osztályrészükké, új család, a szent Szűz lelkes szolgáinak, az első Szervitáknak közössége csoportosult. E csoport átvette örökségüket, megrögzítette szellemüket, folytonosította lelkiéletüket és apostoli munkásságukat, úgy hogy a Senario hegyről egy mozgalom indult el, amely történelmi mértékkel mérve, rövid idő alatt elárasztotta a világot és mindenütt fennhangon hirdette a Rend tulajdonképeni Alapítója és Királynője, a szent Szűz dicsőségét. A szent Alapítók benső kegyelemteljes termékenysége átáradt az utódokra és azok követőire, és így alakult ki azon mozgalmas és fordulatokban gazdag folytonosság, amely hét évszázad óta törekszik az Istenanya szeretetét megalapozni és amelyet a nagy Szervita-közösségnek és a védelme alatt álló mozgalomnak nevezünk. — *c)* A szent Alapítók ezáltal anélkül, hogy szándékukban lett volna, saját nevüket is megdicsőítették és feledhetetlenné tették mind az Egyház, mind a Mária-kultusz történetében. A Szent-

lecke azt mondja róluk, nevük él nemzedékről-nemzedékre. Mindenki ismeri őket, mindenki tud róluk és mindenki hódolattal hajol meg egyéni életalakításuk Isten által is elismert nagysága előtt. A Szentlecke azt is mondja, hogy népek emlegetik bölcseségüket és dícséretüket hirdeti a gyülekezet. Termékenységük — ez az idézett szavak jelentősége — nem apadt el és életbölcsességük ma is nagy hatással van a krisztusi életet élő és Máriának szolgáló tömegekre. E bölcsesség világossága ma is ragyog és vezérfénye azoknak, akik az Ő útjukat járják. Egyéniségük és nevük dicsősége hosszú századokra hat ki, hogy mindenkit megtermékenyítsen, és a szent Szűz tökéletes szolgálata által Istenhez vezessen.

Elhatározás: A szent Alapítók példája számomra is tanulságos. Ha azokhoz tartozom, akik átvették örökségüget, az általuk elindított mozgalom szellemében szolgálok az Istenanyának. Ha pedig csak mint lelkes tisztelőjük állok ma

feldíszített oltáruk előtt, felteszem magamban,hogy lelkemet az Istenanya kultuszának komolybavétele, és a szent Szűz szolgálatának tökéletes megvalósítása által termékenyítem meg. A mai Szekrétával mondom: «Fogadd el, kérünk, Urunk, ezeket az (eucharisztikus) adományokat, melyeket Neked elhoztunk és add, hogy szenteid közbenjárására szabad lélekkel szolgáljunk Neked, és Fiad fájdalmas szűz Anyja iránt szeretetre gyulladjunk».

3.

«Elviszem mindezeket az én szent hegyemre és megvídámítom őket imádságom házában. Az ő égő és békeáldozataik kedvesek lesznek nekem oltáromon.» (Offertórium.)

A szent Alapítók belső életét, annak kimagasló pontjait a mai Offertórium szövegének segítségével ismerük meg. A szöveg hathatósan rávilágít az egyes mozzanatokra és megmutatja, hogy a hét szent Pátriárka egyöntetű és mégis egyéni életalakítása

mily alapokon nyugszik. — *a)* Nagy szerepet játszik ebben a kiválasztás. Az isteni Gondviselés — a Szentséges Szűz közvetítése által elhagyják a világot — a szent Alapítóktól megkívánta, hogy lemondjanak a családi életről, elkülönüljenek az emberek közösségétől, és a magányban Istennek és a Megváltó fájdalmas Anyjának szolgáljanak. A szövegben említett szent hegy, a Senario magányára való célzás. Az Alapítókat tehát — s ez volt benső lelki életük kiinduló pontja — Isten kiválasztotta, elválasztotta a többiektől, a magányba vezette és ott kegyelemteljes sugallata által, amellyel hűségesen együttműködtek, a tökéletes benső lelkiélet kialakítására nevelte. Elvégeztette velük úgyszólván a magasabb tökéletesség és az eszményi Istenszolgálat ujoncévét, és előkészítette őket, hogy kiforrott lelkiségük által másoknak is javára váljanak és évszázadokra kiható munkásságot végezzenek. — *b)* A szent Alapítók végtelenül szigorú, fegyelmezett és önsanyargató életét, amelynek egyes mozzanatait a mai

kor alig érti meg, az isteni gondviselés a legtökéletesebb boldogsággá változtatta át. Az Offertórium szövege azt mondja, hogy megvidámította őket imádsága házában. Az Úr azért választotta el őket a világtól és vezette a magányba, hogy ott tökéletes lelkiéletet éljenek és ezáltal kiforrott, nagy megterhelést elviselő benső lelki boldogságra tegyenek szert. A világból az Isten házába Úrnőjük és Védasszonyuk, a Szentséges Szűz hajlékába kerültek. Ott imádságos életet éltek és komolyan szolgáltak Istennek és a Szent Szűznek. Ezáltal rendkívüli kegyelemgazdagságra tettek szert, amely elárasztotta lelküket, sikerhez vezette őket, bearanyozta életüket és Isten gyermekei szeplőtelen boldogságát közvetítette nekik. Boldogok voltak a szó legfelfokozottabb értelmében és arcuk vidám ragyogásából mindenki meggyőződhetett, hogy a szent tűz lelkükben is kigyulladt és világosságban gazdaggá, derűs napsugárban bővelkedővé tette életüket. E gondtalan vidámság és felülmúlhatatlan megelégedettség volt bá-

mulatraméltó lelkiségük egyik alapvető pillére — *c)* Szolgálatukat az Úr kegyesen fogadta. A liturgikus szöveg azt mondja, hogy «égő és békeáldozataik kedvesek oltáromon». Itt nemcsak az általuk bemutatott eucharisztikus áldozatról és az imaélet szakadatlan áldozatáról van szó, hanem egész életükről, amely a Szent Szűz szolgálatának volt szentelve. 1240. évi nagypéntek éjtszakáján megjelent nekik a Fájdalmas Szűz és szolgálatára hívta meg őket. Lelkükre kötötte, hogy kínszenvedésteljes fájdalmairól való megemlékezésük és vértanusága tiszteletének terjesztése által szolgáljanak neki és szenteljék meg a világot. A misztikus Golgota magaslatára hívta meg őket és kötelességükké tette, hogy e fensíkon az ő közvetlen közelében együtt szenvedjenek vele és így váljanak vigaszára a keresztre feszített Megváltónak. A Golgota szellemét lehelte belé jük és a Golgota drámájából fakadó apostoli lelkületet közvetítette nekik. Golgota-megbízásban részesítette őket és kiküldötte a világba, hogy a kálvá-

riás szellemet terjesztve küzdjenek a romlás ellen és szenteljék meg a halhatatlan lelkeket. Benső, lélekben való együttszenvedésüket is megtermékenyítette és a sikerteljes apostoli munkásság alapjává tette. Ez életáldozatuk lényege. Isten ezen áldozatot kegyesen fogadta és erről mondja a liturgia, hogy a szerzetesi élet áldozati oltárán mindig kedves előtte a folyton égő áldozat, amely lelkük benső békéjéről tesz tanuságot és nagymértékben járul hozzá a világ megbéküléséhez. — A szent Alapítók belső élete a kiválasztás, lelki boldogság és a kereszt tövében álló Istenanyával való együttszenvedés hármas alappillérjén nyugszik. Ebben áll nemcsak lelkiéletük egyéni jelentősége, hanem mindazon jellegzetes tulajdonság is, amely apostoli munkásságukat és küldetésüket sikerteljessé tette.

Elhatározás: A szent Alapítók szelleme és benső lelkiélete engem is gondolkodóba ejt. E lelkiség alapvető vonásainak megfelelően törekszem megbecsülni és megszentelni hivatásomat, él-

vezni a lelki boldogságot, amelyet az Istenanya hűséges szolgálata közvetít. Sokszor odaállok a keresztfa tövébe, hogy az Istenanya vigaszára legyek és lelkemet a Golgota misztikus hangulatával szenteljem meg.

Március 19.

Szent József.

A mai ünnepen Szent Józsefről, Krisztus nevelőatyjáról és a Boldogságos Szűz istenadta védelmezőjéről emlékezünk meg. A liturgia kimeríthetetlen gondolatgazdagsága bőséges elmélkedési anyagot nyujt, amelyet egy elmélkedés keretében amúgy sem tudunk feldolozni. Elmélkedésünket ezért két részre osztjuk. Az első részt ebbe a kötetbe vesszük fel, míg a másodikat, tekintettel arra, hogy Szent József ünnepét néha kivételesen húsvét után kell megülni, a következő kötet elmélkedési anyagába kapcsoljuk bele. Ezen első elmélkedésben a liturgikus szöveg alapján a következő

gondolatokkal foglalkozunk: 1. A virulás. 2. A gyarapodás. 3. Az ültetés.

1.

«*Virul majd az igaz, mint a pálma.*» (Introitus.)

A mai Introitus szövege páratlan közvetlenséggel és meggyőző erővel vázolja Szent József, Krisztus nevelőatyja egyéniségének felbecsülhetetlen jelentőségét. Elsősorban virulásról beszél, és a Szent Pátriárka személyiségét sudár, viruló, életerős és hajlékony pálmával hasonlítja össze. E hasonlattal már Szent József jelentőségének és lelkületének lényegét érinti. Szentünk valóban a virulás, az Istenből merített erő egyik legszebb példaképe. Valahányszor a Szent Pátriárka egyéniségével találkozunk, lelkiségét tanulmányozzuk és életét szemléljük, mindig e virulás ötlik szemünkbe. A szent élete ennek okait tárja fel előttünk és rámutat a kegyelemteljes virulás forrásaira. — *a)* Első megtermékenyítő forrása Szent József a pálma törhetetlen erejéhez hasonlítható virulásának, Krisztus közvetlen közelsége

és a vele való bensőséges kapcsolat. Az isteni Megváltó mint gyermek, mint serdülő ifjú és mint érett ember nagy szerepet játszott a Szent életében. Szent József életegészségtől duzzadó férfikorát a gyermek és a serdülő ifjú közvetlen jelenléte szentelte meg és tette kegyelmekben gazdaggá. Ekkor alakult ki Krisztus, a Gyermek és a Szent Pátriárka között az a belső kapcsolat, amelyből a Szent oly végtelen sok kegyelmet és életerőt merített. Élete nélkülözésekben volt gazdag és belőle a küzdelmek sem hiányoztak. E nehéz életet, az abban való helytállást és fölényes győzelmet Krisztus jelenléte és az abból áradó kegyelem tette nemcsak elviselhetővé, hanem széppé, boldoggá és minden szempontból virulóvá. Szent József kegyelmi életének forrása a házában vele egy életet élő Isten-Gyermek volt, Akinek földi szükségleteiről gondoskodott. — *b)* A virulás egy másik oka az Istenanya, Aki jelenlétével boldogította a Szent Pátriárkát és példájával mutatta meg neki, hogyan kell a legmostohább körülmények között

is boldog lelkiéletet élni. A Szent Szűz példaadása, végtelen vonzóerejével magával ragadta a szentéletű Pátriárkát és elősegítette benne a kegyelmi élet tökéletes kibontakozását. A Szent Szűz védelmezője, mindenben a vele egy fedél alatt lakó Istenanya példáját követte, és ezáltal tette életét széppé és virulóvá. — *c)* E virulásban a küldetés súlya is nagy szerepet játszott. Szent József tudta, kinek a sorsa van rábízva és mily egyedülálló küldetéssel tisztelte meg őt az Úr. Az isteni Gyermeket kellett táplálni és védelmezni és neki kellett az érett férfikor határáig biztos födelet nyujtani. A Gyermek szentséges Anyját, az Istenanyát is pártfogásába kellett vennie. Meg kellett védelmeznie az élet keménysége, a szegénység bizonytalansága és a környezet durvasága ellen. Küldetése, amely egyedülálló a történelemben, nagy súllyal nehezedett vállára, mert roppant felelősséget jelentett. A Szent Pátriárka ennek tudatában arra törekedett, hogy küldetésének minden szempontból megfeleljen. Ez volt lelkiélete

benső hajtóereje, ez volt az a titkos forrás, amelynek kristálytiszta vize felfakadt lelkében, megtermékenyítette és virulóvá tette életét. Ez volt az a belső dinamika, amely oly nagy feszültségben tartotta, hogy kénytelen volt minden erejét felhasználni és valóban nagystílusú, eredményekben gazdag és minden szempontból tökéletes életet alakítani. — Szent József a viruló élet, a tavaszi virágzás pompás embere. Benne, aki Jézus és Mária közvetlen közelében élte napjait, minden izom duzzadó életerő, minden cselekedet sikeres termékenység, és minden küzködés fölényes győzelem.

Elhatározás: Szent Józsefhez megyek és tisztelettel csodálom viruló életét, tőle tanulok hasonló módon élni és ehhez Krisztus közelségéből (Eucharisztia) merítek kegyelmet, a szent Szűz példájából (kultusz) merítek lelkesedést és saját küldetésemmel együttjáró felelősség tudatából merítek komolyságot.

2.

«Gyarapszik, mint a Libanon cédrusa.» (U. o.)

A liturgia dicsőséges Pátriárkánkat, Szent Józsefet a folyton gyarapodó és erősödő libanoni cédrussal, a termékeny életerő jelképével hasonlítja össze. Ezt jogosan teszi, mert Szent József életalakítása valóban a gyarapodás, a növekedés boldogító jegyében áll. — *a)* A gyarapodás és a kibontakozás magasba ívelő útján az első lépést akkor tette meg, amikor a názáreti Szűzet jegyezte el. Eljegyzése által kiemelkedett a tömegből és rendkívüli küldetése fensíkjára került. A leendő Istenanya, a Szentséges Szűz védelmezőjévé vált és elindult azon az úton, amely a kibontakozáson keresztül a beteljesüléshez vezet. Hogy mily tökéletességgel járta már a kezdet kezdetén ezt az utat, azt Krisztus születésének előzményei, a Szent Pátriárka aggályai és az azokban tanusított méltóságteljes viselkedése bizonyítja. — *b)* Szent József életalakítása Krisztus születésével lényegesen gyarapodott. Már nemcsak arról volt

szó, hogy a Szent Szűzet védelmezze és, mint az Istenanya oltalmazója, vezesse biztos kézzel a beteljesülés felé, hanem arról is, hogy vállalja az Isten-Gyermekről való gondoskodást és mindazt a teljesítményt, amely azzal együtt jár. Már nemcsak Máriának, az Istenanyának, hanem Krisztusnak, a megtestesült Istennek lett védelmezője és hogy ez a mindennapi élet gyakorlatában mit jelent, azt Heródes üldöztetése és a rákövetkező Egyiptomba való menekülés bizonyítja. Ennek ismeretét fokozza, ha megfontoljuk, hogy mit jelentett a hosszú ideig tartó idegenben való tartózkodás. Midőn útrakeltek, hogy a Gyermeket Heródes kezéből megmentsék, mindent ott hagytak és csak Istenben vetett reménységüket vitték magukkal. Egyiptomban, melynek fiai nem rokonszenveztek az Úr kiválasztott népével, helyt kellett állni, meg kellett keresni a mindennapi kenyeret és gondoskodni kellett az Isten-Gyermek szükségleteiről. Szent József ebből a szempontból is bevált és megfelelt Isten várásának. Élete és teljesítmé-

nye tényleg a gyarapodás jegyében állott és benső kibontakozása mindig nagyobb és csodálatraméltóbb méretet öltött. — *c)* A kibontakozás apoteozisát és a gyarapodás beteljesülését Szent József halálának boldogságos pillanatában találjuk meg. A hagyomány szerint az Istenanya jelenlétében, Krisztus karjaiban halt meg és adta vissza Teremtőjének szeplőtelen lelkét. Ha pedig hasonlatokkal akarunk élni, akkor azt is mondhatjuk, hogy életének legszebb és legsikerültebb alakítása, melynek ragyogása mindent eltölt fényességgel, végelszenderülése és kegyelemteljes halála volt. Igy csendült ki és fejeződött be az a harmónikusan szép, viruló és mindig jobban gyarapodó élet, amely nem volt egyéb, mint teljes önátadás. József csak Krisztusnak s az Istenanyának élt és ezáltal érdemelte ki gyarapodásának fenséges beteljesülését, az elképzelhető legboldogabb halált. — Szent József külső élete a gyarapodás jegyében áll. Életében minden harmónikusan, fokozatosan, de Isten terveinek megfelelő módon nagy-

mértékben és rendkívüli dimenzióban fejlődik. Így mondhatjuk, hogy a Szent Pátriárka élete az isteni kegyelem legszebb és legsikerültebb alkotásaihoz tartozik.

Elhatározás: Szent József élete példájának megfelelően én is arra törekszem, hogy életem a feltétlen gyarapodás jegyében álljon. Úgy élek, hogy sohase veszítsek értéket, kegyelmet és elért eredményt. Arra törekszem, hogy kegyelemben, teljesítményben, tökéletességben és érdemben fokozatosan gyarapodjak, és oly kincseket gyüjtsek, melyek halálom nehéz óráját is világossá és boldoggá teszik.

3.

«El vannak ők ültetve az Ur házában, virulnak Istenünk házának udvaraiban.» (U. o.)

Szent József, akit a liturgia pálmával és cédrussal hasonlít össze, Isten sikerteljes ültetése. Az Introitus szövegével mondhatjuk, hogy élete az Úr házában volt elültetve és annak ud-

varaiban virult. — *a)* Szent József, mint a kegyelem kiváltságos gyermeke, tökéletes lelkiélete által valóban Isten méltó, tiszta temploma volt. E kiváltságos Szent megőrizte lelkében Isten kegyelmét, együttműködött vele és annyira istenes életet élt, hogy folyton örvendezhetett Isten közelségének. Ezáltal az Úr templomává, Isten megszentelt hajlékává lett. — *b)* Egyénisége, kiválasztottsága és páratlan életalakítása által feddhetetlenné vált. Szent József már az Ősegyházban nagy tiszteletnek örvendett és híveinek serege a századok folyamán csak gyarapodott, kultusza az egész világon elterjedt és kegyelemteljes kihatással volt a lelkekre. Megerősítette bennük a hitet, tökéletesítette bennük az életet és gyarapította bennük a kegyelmet. Krisztusi, istenes életre nevelte őket, ezáltal hozzájárult ahhoz, hogy Isten nagyobb dicsőségére váljanak. Szent József tehát nemcsak földi életében volt Isten temploma, mennyei megdicsőülése után még több lett. Isten szeretete templomává és Isten dicsőségének előmozdítójává vált. Mind-

azokat, akiket magához vonzott, Isten nagyobb dicsőségére nevelte és ezáltal bizonyította, mennyire temploma, kiindulópontja és előmozdítója Isten dicsőségének. — *c)* Szent József tökéletes élete és boldog halála által életünkben és halálunkban védszentünkké vált. Aki tökéletesen akar élni, Szent Józsefhez fordul kegyelemért és megfelelő példáért. Aki boldogan akar meghalni, Szent József pártfogását keresi, védelméért esdekel és a halál nehéz órájában atyai karjaiba menekül. A szent Pátriárka minden szempontból védőszentünk és ezt azáltal érdemelte ki, hogy egész életén keresztül hűségesen, odaadással védelmezte a rábizottakat, az isteni Gyermeket és annak szeplőtelen Anyját. Szent József a liturgia kifejezése szerint tényleg Isten ültetése. Hozzá hasonló egyéniséget csakis Isten alkothat, Akinek kegyelme mindenható és a legnagyobb nehézségeken is keresztülsegíti azokat, akik Benne bíznak és vele együttműködnek.

Elhatározás: Születésem által Isten teremtménye, megkeresztel-

tetésem által Isten ültetvénye vagyok én is. Törekednem kell arra, hogy megbecsüljem e méltóságot és megfelelően szervezzem életemet. Szent Józsefet kérem, vegyen pártfogásába és tanítson meg úgy élni, hogy hathatós oltalmára életemben és halálomban méltó legyek.

Március 21.

Szent Benedek.

A római Egyház liturgiája ma Szent Benedek apátnak, a nyugati szerzetesség ősatyjának emlékezetét üli meg. Ugyane napon ünnepli Szent Benedek rendje a Pátriárka boldog halálának emlékét. Mi kivételesen a bencés liturgiát követjük és elmélkedésünk anyagát a bencés misekönyvből vesszük. Ennek alapján Szent Benedek egyéniségét a következő pontokban méltatjuk: 1. A Pátriárka követése. 2. A Pátriárka lelkisége. 3. A Pátriárka küldetésének beteljesülése.

1.

«Mindenható Örök Isten, Ki legszentebb hitvallódat, Benedeket a test fogságából megszabadítottad és a mennyekbe ragadtad, adjad, kérünk Téged, nekünk szolgáidnak, akik ennek emlékezetét ünnepeljük, bűneink bocsánatát, hogy azok, akik lelkesedve örvendeznek megdicsőülésén, közbenjárása által érdemeiben is részesüljenek.» (Kollekta.)

A mai Kollektában, amely szintén a liturgia legsikerültebb alkotásaihoz tartozik, a szent Pátriárka követésének motivumai csendülnek fel. Az «Ecclesia orans», a könyörgő Egyház arra kéri Istent, hogy a szent Pátriárka tisztelőinek, a Szent példájának követéséhez szükséges kegyelmet adja meg. Könyörgésében a következő gondolatok merülnek fel : — *a)* A szent Pátriárka követőit az «animus exultans», lelkesedő lélek jellemzi. A Szent követésének kiinduló pontja az őszinte lelkesedés, amely a teljes meggyőződésen alapul. Követőinek ismerniök kell a Pátriárka egyéniségét, jártasnak kell lenni életében és tanulmányozni kell lelkiségét. Mindez annyira kihat reánk

és oly ragyogással, szent tűzzel tölt el, hogy nem tudunk őszinte lelkesedés nélkül a szent Pátriárkára gondolni. E lelkesedés cselekedetre, teljesítményre, a hathatós példa feltétlen követésére késztet. Boldog lelkület ez. Benső dinamikája feltétlenül gazdag és eredményteljes, mert abból az örömből, odaadásból és jóakaratból indul ki, amelyet csakis az őszinte lelkesedés tart fenn. — *b)* Az öröm motivuma, amely a szent Pátriárka követésének alapgondolata, fokozódik, mert a Kollekta azt mondja, hogy örvendezni kell a Szent ragyogó fényességének. A szent Pátriárka küzdelemteljes és munkában gazdag élet után elnyerte az örök élet koronáját és megdicsőült. Megdicsőülésének visszfénye betöltötte a földet és őszinte örömet fakasztott a szívekben. Ezzel az általános örvendezéssel kell egy ritmusban együttérezni, ha a Pátriárkát akarjuk követni. Ezen öröm ugyanis nemcsak benső boldogság és lelki érzéshanem cselekedet is. Azáltal örvendezünk megdicsőülésének, ha ehhez a gyakorlatban is hozzájárulunk, és-

pedig úgy, hogy példája szerint angyali életmódra és tökéletességre törekszünk. Minél többen követik a Pátriárka példáját és minél tökéletesebbek a követők, annál nagyobb a dicsősége és annál fényesebb a ragyogása. Ez lebegjen szemünk előtt, midőn elhatározzuk, hogy nyomaiba lépünk. — *c)* A beteljesülést az érdemekben való részesülésben találjuk meg. A Kollekta erre is rávilágít és ennek következtében Szent Benedek követője arra törekszik, hogy hasonló érdemekre tegyen szert. Ezt csak akkor érheti el, ha a Szent életfilozófiájának alapgondolatát fontolja meg és váltja be a mindennapi gyakorlat aprópénzére: «Ora et labora» = imádkozzál és dolgozzál. Imádságos lelkületével szenteli meg munkáját és fáradhatatlan munkásságával mélyíti imádságos lelkületét. Ez a bencés szellemű érdemszerzés legtökéletesebb útja, ezt kell mindenkinek követni, aki a szent Pátriárka nagy lelki családjához akar tartozni.

Elhatározás: Szent Benedeket azáltal tisztelem, hogy kialakítom magamban a lelkületet,

amely őszintén tud örvendezni, tüzesen lelkesülni és ennek következtében oly életet alakítani, amely valóban gazdag érdemekben.

2.

«*Szent Benedek hitvalló, az ég nevelte vezér és mester . . . kinek lelke minden igaz szellemével töltekezik és akinek lelkét Isten világosságának fényessége úgy vezette, hogy e mélységes szemlélődés ragyogása lelkét naggyá tette és megismertette vele, mennyire kicsi és szűk mindaz, ami e földről való.*» (Prefáció.)

A mai nap Prefációja, amely a legtökéletesebb liturgikus ízlést is kielégíti, Szent Benedek csodálatraméltó lelkiségét állítja elénk ; éles logikával és ritka benső megértéssel vázolja lelkisége alapvető vonásait és magyarázza annak kimagasló pontjait. — *a)* A Prefáció szerint, és ez Szent Benedek lelkiségének alapja, a szent Pátriárka született vezér és nevelő. Vezető egyéniség, aki képes tömegeket irányítani és azokért teljes felelősséget vállalni. Nevelő egyéniség, aki képes saját benső gazdagsága önzetlen közvetítése

által másokat is nevelni, és bennük a keresztény lelkiség kialakítása által Isten országát megalapítani. Szent Benedek arra született, hogy vezér és nevelő legyen. Ezt a Prefáció is kidomborítja és a Szentet «az ég által nevelt» vezérnek is nevezi. Szent Benedeket tehát Isten kegyelme hívta meg erre a teljesítményre és Isten irányító gondviselése képesítette, hogy küldetésének megfeleljen. A Szent ennek teljesen tudatában volt és lelkiségét úgy alakította, hogy képes legyen a követők tömegeit irányítani és a bizalommal hozzáfordulókat sikeresen nevelni. — *b)* Szent Benedek küldetése eredménnyel járt. Ezt annak köszönhetjük, hogy lelkében, mint a Prefáció is kiemeli, összesűrűsödött «minden igaznak szelleme». Lelkében, mint egy csodálatos vonzóerejű középpontban tömörült össze mindazoknak bölcsessége, tapasztalata, kiforrottsága és belátása, akiket a kinyilatkoztatás, a Szentírás és a liturgia az igazak nevével tisztel meg. Más szóval, Szent Benedek páratlan ruganyossággal szívta magába a keresztény kultúrát, tölteke-

zett a kereszténység örökszép szellemével, és annak minden értékét úgy dolgozta fel, hogy az lelki kibontakozásának előnyére váljon. A keresztény szellemet nemcsak összpontosította magában, hanem életalakításával kifejezésre is hozta, úgyhogy jogosan nevezzük az eredeti őskeresztény szellem megtestesülésének. E tulajdonság lelkiségének második alapvető vonása. — *c)* Az isteni világosság és a keresztény szellem, ha szabad e kifejezést használni (a Prefáció alapján), kitágította, végtelenül befogadóképessé tette lelkét. A Szent ezen új mértékegységet alkalmazva könnyen belátta, menynyire szűk és jelentéktelen mindaz, ami a földhöz tapadt, földdel töltekezik és a földön marad. A Prefációnak teljesen igaza van, mert Szent Benedek — és ezt akarja kifejezni — teljesen a természetfölötti beállítás embere. A föld számára csakis talaj, amelyen áll. Elfogadja a földet mint talajt, mint nélkülözhetetlen kiindulópontot és mint a kibontakozás helyhez és térhez kötött lehetőségét, de felfelé törekszik és magasbatörő pillantása az égiek, az

örökkévaló, az egyedül mraadandó, az elmúlhatatlan szemléletébe merül el. A Szent harmonikus ember, aki a földet összhangba hozza az éggel, a természetes világrendet a természetfölötti kegyelmi élettel és így azt a harmóniát alapozza meg, amelynek jelentőségét oly sikerteljesen öntötte egy szóba midőn címerére írta: pax = béke. Szent Benedek lelkisége tényleg magánhordozza e mennyei tanítás és vezetés nyomait. Emberfeletti alakítás, amely megérdemli, hogy foglalkozzunk vele és kövessük irányítását.

Elhatározás: Szent Benedek lelkiségéből értéket merítek és ha nem is vagyok hivatva vezető egyéniség lenni, ahhoz mégis van adottságom, hogy lelkemben megteremtsem a harmóniát és a szent példáján okulva megvalósítsam a békét, amely a Pátriárka lelkiségét oly tipikusan jellemzi.

3.

«*Teljesítetted szívének kívánságát, nem tagadtad meg tőle ajkának óhajtását, fejére drágakőből koronát helyeztél.*» (Offertorium.)

Szent Benedek törekvése tökéletes beteljesülésben csendült ki. Az Offertóriumnak a huszadik Zsoltárból merített szövege is ezt hangoztatja és arra mutat rá, hogy e beteljesülés hogyan valósult meg életében. — *a)* Szívének kívánságát teljesítette az Úr, mondja a liturgikus szöveg és figyelmeztet, hogy Szent Benedek életében minden, ami után szíve vágyakozott megvalósult és beteljesült. Szent Benedekben meg volt a természetfölötti valóság érzete és nem vágyakozott oly beteljesülések után, amelyek nem feleltek meg egyéniségének. Szíve vágya a keresztény élet megvalósulása és a keresztény lelkiség beteljesülése volt. Célját elérte, mert a liturgia őt mint az őskeresztény lelkiség megtestesülését ünnepli. Szíve vágya volt Krisztus békéjét hirdetni e földön. Ez pompásan sikerült és a történelem tanúbizonysága szerint a szent Pátriárka egyéni működése és az általa elindított mozgalom által nagymértékben járult hozzá a világ megbékülésére. Szíve vágya a termékenység volt és követőinek azt hagyta örökségbe.

Mozgalmat indított, amely valóban elárasztotta a földet és meghódította a világot. Folytonosította szellemét és életiskolát alapított, amelynek fölséges eredményeit nem szükséges vázolni. Élete tényleg a beteljesülés jegyében áll, mert az Úr megadta neki mindazt, ami után szíve vágyakozott és a beteljesülést az örökélet koronájával tetőzte be. — *b)* Ajkának óhajtását sem tagadta meg tőle. Szent Benedek, mint láttuk, nevelni, tanítani, irányítani jött e világra. Ajkai az örök bölcseség tanítását hirdették és ügyes keze a bölcseség tanítását a szent szabály törvénykönyvébe foglalta össze. E szabályt az Anyaszentegyház csalhatatlan ítélete is jóváhagyta és ajánlotta. E törvénykönyv majdnem másfél évezred óta irányít tömegeket, nevel egyéniségeket, és szervez páratlan sikerű vallásos, kulturális munkát. A Szent óhaja beteljesült. Ajkának óhajtását az Úr nem tagadta meg és a szent Regula tovább él, hogy folytonosítsa és kiterjessze a Pátriárka küldetését. — *c)* Mindennek betetőzése az örökélet koronája, ame-

lyet az Offertórium szerint az Úr helyezett fejére. Szent Benedek nem hiába élt, szenvedett és küzdött. Célját elérte, betért Ura örömébe, megdicsőült és a világnak annyi világosságot ajándékozott, hogy az nem győz betelni annak ragyogásával.

Elhatározás: Én is egyéni beteljesülésemre törekszem. Csak azon értékek után vágyakozom, amelyek megfelelnek a keresztény lélek méltóságának és küldetésemnek. Vágyakozásomat úgy alakítom, hogy Isten kegyelme segítségével tényleg eredményhez vezessen.

Március 25.

Gyümölcsoltó Boldogasszony.

A liturgia ezen ősrégi Máriaünnep keretein belül megváltásunk misztériumát dicsőíti és azt az egyedülálló pillanatot állítja a szakrális cselekmény középpontjába, amelyben a Szentséges Szűz elfogadja a Neki felajánlott istenanyai méltóságot és amelyben az isteni Ige Szentlélek erejénél fogva

a Szűz testében emberré lesz. A liturgikus szövegek alapján a következő pontokat tesszük elmélkedésünk tárgyává: 1. A Szent Szűz méltósága. 2. A Szent Szűz éneke. 3. A Szent Szűz győzelme.

1.

«Esdik majd tekintetedet valamennyien a nép gazdagai: szűzi társnői követik a Királyhoz: követik őt hozzád társnői örvendezve, újjongással.» (Introitus.)

A mai Introitus szövege a Szentséges Szűz összehasonlíthatatlan méltóságát domborítja ki és részletesen ismerteti annak jelentőségét. A Zsoltáros, akit a liturgia a mai szövegben ismét megszólaltat, éles pillantással tekint a jövőbe és annak ködös, misztikus fátyolán keresztül meglátja a Szentséges Szűz, a leendő Istenanya páratlan, és az emberi történelemben egyedülálló méltóságának vakító ragyogását. Mély tisztelettel, szeretetteljes elragadtatással és háládatos lelkülettel közeledünk mi is ezen káprázatos fényességhez, hogy abban, a Zsoltáros irányítása

mellett, a Szentséges Szűz méltóságát szemléljük. — *a)* «Esdik majd tekintetedet», énekli a Zsoltáros s dicshimnuszában arra a kegyre gondol, amelyben a Szentséges Szűz oly felülmulhatatlanul bővelkedik. Királynő Ő, aki közel áll a Királyhoz, mert belefejlődött szívébe. Királyi Anya Ő, kinek méhéből sarjadzott az új életet fakasztó Istenember: Krisztus-király. Életforrás, amelyből az Istenanyaság által a kegyelem éltető vize bugyog fel kristálytiszta lényegében. A Zsoltárosnak igaza van, mert a mondottak következtében önkéntelenül arra gondolunk, hogy mennyi gazdagság, bőség és életerő halmozódott fel a gyenge názáreti Szűz egyéniségében. Igaza van azért is, mert a benső gazdagság, a bővelkedés pattanásig való túlfeszítése a kifelé való áradást indítja el. Ezt mireánk, emberekre vonatkozólag kegyelemközvetítésnek, kegyosztásnak nevezzük. — *b)* A Szent Szűz tekintetét, vagyis kegyét valamennyien esdik a nép gazdagai, mondja a Zsoltáros és ezt a liturgia a mai Introitus-ban azért ismétli, hogy

a Szent Szűz kegyelemközvetítő szerepét plasztikusan kidomborítsa. A szent szöveg szerint nem közönséges és mindennapi kegyről van szó, hanem az életerőnek oly bőséges túláradásáról és a kegyelemközvetítésnek oly korlátlan hatalmáról, amely előtt a világ hatalmasai, a nép gazdagai is feltétlen meghajolnak. Nemcsak a szegények esdekelnek a kegyes Szűz jóságos közbenjárásáért, hanem azok is, akiknek portája előtt százával állnak a kérvényezők. Ezáltal bizonyítják, hogy mily hatalmas a kegyét oly bőségesen osztó Szűz. — *c)* A Zsoltáros a mondottakhoz még hozzáfűzi, hogy szűzi társnői, — ezek alatt a lelkeket kell érteni — a Királyhoz követik. A Szent Szűz kegyelemközvetítő és az élet minden körülménye között irányító szerepét jobban nem lehet vázolni. A Szentséges Szűz szeretetteljes kegyosztása által maga köré csoportosítja a halhatatlan lelkeket és az életalakításban eszményi példájával siet segítségükre, vezeti, irányítja, neveli őket, és úgy alakítja életútjukat, hogy feltétlenül a Királyhoz, Krisztushoz találnak.

Elhatározás: Szeretettel csodálom a Szentséges Szűz méltóságát. Kegyetosztó, kegyelmet közvetítő anyai jóságát azzal hálálom meg, hogy elfogadom vezetését és Vele egy ütemben haladok Krisztus, az isteni Király felé.

2.

«*Szívem ünnepi szózattól árad, zengem dalomat a Királynak.*» (Introitus.)

A mennyei követ, a Főangyal látogatása után a Szűz Erzsébet tornácán énekelni kezd és szeplőtelen szívéből dallamos lendülettel árad Isten felé mindazon gazdagság, szeretet és hála, melyben a Megváltás bölcsődalának énekese oly korlátlanul bővelkedett. E páratlan jelenetet a Zsoltáros előre látta és egyik énekében megörökítette. (Introitus.) Mi a Zsoltáros szemével szemléljük az éneklő Szűzet és a kinyilatkoztatás világosságánál elmélkedünk a máriás dicshimnusz tartalma felett. — *a)* Az éneklő Szűz a legfensőbb önzetlenségből indul ki és Isten dícséretét zengi. Ez énekében az első

alapvető motívum. Nem is lehet másként, mert a Szűz Istenből indult ki, Isten felé halad, hogy Hozzá térjen vissza. A kör, amely szívét körülfogja, és amelyből nincs menekvés: Isten. Az út, amelyen elindult és amelyet végigjár, maga az Úr. Az élet, amely most kezd kibontakozni benne, hogy rövidesen elérje beteljesülését, csak Istenért van és csak Őbenne találja tökéletességét. A Szűz szemei nem látnak egyebet, mint Istent, kinek vakító ragyogása betölti lelkét. E beállítás számunkra is tanulságos. Nekünk is hasonló módon kell cselekednünk. A Magnificat-ot éneklő Szűzzel mi is mindenben és mindenütt csak Istent látjuk. — *b)* Az éneklő Szűz dalában még egy más motívum is felcsendül: az öröm motívuma, amely úgyszólván a Szent Szűz lelkiségének csodálatraméltó és vonzóerőben gazdag alapja. A Szűz Istennel töltekezik és Istenben éli életét, szerelme Isten, gyermeke Isten, életfolyamata a legfennsőbb Istenközelség kibontakozása. Ő csak az Urat látja s ezért pillantása az örök fényesség világosságában vész el. Csak

nagyot, csak szépet, csak kielégítőt, csak tökéleteset, csak elragadót és csak abszolútat lát, tehát kell, hogy örvendezzen és kell, hogy az öröm boldogsága elárassza lelkét. Csak örülni tud. Akkor is, mikor majd később a kereszt tövében áll és meghozza a legfennsőbb áldozatot, örvendeni fog, hogy lelke szerelméért, Istenért feláldozhatja önmagát. Mennyi világosságot lehet ebből a tökéletesen sikerült életalakításból meríteni! Mi is örömre, mint feltétlenül megbízható alapra építsük fel lelki életünket. Mindig csak örvendezzünk és tanuljunk meg Tőle a fájdalom könnyei között is boldogan mosolyogni. — *c)* Harmadik motívuma ezen összehasonlíthatatlan himnusznak a józan és tárgyilagos alázatosság, amely a kegyelem legrendkívülibb kitüntetésének vakító világosságában sem feledkezik meg arról, hogy mindent a Teremtőre kell visszavonatkoztatni, Aki örökké csak ad, hogy gazdagítson. A Szent Szűz éneklő elragadtatásában nem is tud másként cselekedni és meglepő realizmussal hivatkozik «alacsony sorsára». Csak keretnek érzi magát és

tudja, hogy még ez is az Úr mesteri faragása. A képet, amelynek tökéletes szépsége elbüvöli a világot, az Úr, a kegyelem, az isteni szeretet illesztette bele. A Szűz mindezt félreérthetetlen nyiltsággal mondja ki s ezáltal tesz tanúbizonyságot, hogy mint alázatos Szűz méltó a királynői felmagasztaltatásra. Nekünk is e példa szerint kell cselekednünk. Valljuk be józan tárgyilagossággal, hogy minden értékünk az Úrtól van és használjunk mindent az Ő nagyobb dicsőségére.

Elhatározás: Mint az éneklő Szűz gyermeke, én is az isteni világosság trubadur-ja és Isten dalosa leszek. Bárhogyan alakuljon is életem, mindig lesz bennem annyi fény és tűz, hogy a legmostohább körülmények között is ujjongó dal fakadjon szívemből.

3.

«A hűségért, a szelídségért és az igazságért vezessen Téged csodálatosan jobbkezed.» (Graduále.)

A mai Graduálé nagyszerű éleslátással a győzedelmes Szűzet állítja

gondolataink középpontjába. A Szűz győzedelmes pályafutását az Örökkévalóság őshajnalában történt kiválasztásától eltekintve abban a pillanatban kezdette meg, midőn elfogadta az istenanyai méltósággal együttjáró megterheltetést és áldozatot. Az értünk folytatott küzdelem és harc ebben a nagy órában kezdődött meg. A gyenge Szűz, akit a jeruzsálemi templom misztikus homálya oly sokáig őrzött, kilép az élet arénájába, vállalja a legférfiasabb küzdelmet és tanúbizonyságot tesz arról a hajthatatlan fölényről, amelyre csak a kegyelem képesít. Küzdve küzd, és tudja miért. — *a)* Az igazságért. (Graduálé.) Az igazságot segíti győzelemre életével, erkölcsi magatartásával, szeplőtelen egyéniségével. Az igazság jellemet alakító erejéhez szolgáltatja a legplasztikusabb illusztrációt. Istenanyai önfeláldozásával az igaz szeretet és a szeretetben rejlő igazság mélységét tárja fel, fölényes győzelmével pedig bebizonyítja, hogy egyetlen támasza Krisztus, az Örök igazság. — *b)* Ellentmondásnak vehetnők, de mégis így

van : a győzedelmes Szűz, akinek harcias elszántsága a férfias bátorság mértékét is megüti, a szelídség megvalósulásáért küzd. Nem azért küzd, hogy megalázzon, porbasujtson, megsemmisítsen és a lihegő legyőzött mellére tegye lábát, hanem azért, hogy megvalósuljon a világban Isten országa és ennek következtében kialakuljon a szelídség, a megértő, anyai kézzel gyógyító és támogató, szeretet birodalma. — *c)* A győzedelmeskedő Szüzet fájdalmas küzdelmében még egy harmadik vezércsillag is irányítja : az igazság. Azért küzd, hogy igazság uralkodjon a földön. Isteni Fia az igazság magvát hintette el a világ keresztül-kasul repedt szántóföldjében. A győzedelmes Szűz, aki egyúttal fájdalmas Istenanya is, vértanúsága keserves könnyeivel áztatta e földet és így tette lehetővé, hogy az elhintett mag gyökeret fogjon, megtermékenyüljön és százszoros gyümölcsöt hozzon. Krisztus mondotta, hogy kardot hoz és a győzedelmes Szűz volt az első, aki a kardot kezébe fogta és vele kivívta az örök

isteni Igazság győzelmét. — A világvárosok, a lüktető élet eme középpontjai bazilikákat építettek a győzelmes Szűz nagyobb dicsőségére. Talán azért, hogy a középpont érverésében mi emberek jobban érezzük, mily nagy a mi ínségünk, mennyire beképzelt a mi fölényünk és mily rendkívüli mértékben van szükségünk a valóban győzelmes asszony, a názáreti Szűz támogató karjára.

Elhatározás: Az Annunciácio éjjelén a győzelmes Szűz világossága ragyog fel előttem, hogy bebizonyítsa nekem, mily nagy és törhetetlen annak a fölénye, aki Istenhez tényleg közel áll, szorosan Hozzá simul és a Vele való kapcsolatot elmélyíti.

TARTALOM.

Oldal

Előszó 3

Imádság az elmélkedés előtt 6

Imádság az elmélkedés után 7

A liturgikus elmélkedés 9

1. A liturgia és az elmélkedés közötti összefüggés..... 10

2. A liturgikus elmélkedés lényege 17

3. A liturgikus elmélkedésben alkalmazandó módszer ... 23

Böjtbevezető idő 28

Hetvenedvasárnap 32

Hatvanadvasárnap 85

Ötvenedvasárnap 136

Ötvenedvasárnap utáni hétfő ... 142

Ötvenedvasárnap utáni kedd ... 149

A nagyböjti időszak 156

Hamvazásra I. 164

Hamvazásra II. 171

Oldal
Hamvazószerda I. 177
Hamvazószerda II. 183
Hamvazószerda utáni csütörtök . 191
Hamvazószerda utáni péntek I. 197
Hamvazószerda utáni péntek II. 206
Hamvazószerda utáni szombat 212
A nagyböjt első vasárnapja.... 219
A nagyböjt második vasárnapja 278
A nagyböjt harmadik vasárnapja 338
A nagyböjt negyedik vasárnapja 411
Összefoglalás 494
A szenvedés ideje 496
Feketevasárnap 504
Feketevasárnap utáni hétfő 513
Feketevasárnap utáni kedd I. .. 524
Feketevasárnap utáni kedd II. .. 533
Feketevasárnap utáni szerda ... 545
Feketevasárnap utáni csütörtök I. 556
Feketevasárnap utáni csütörtök II. 565
Feketevasárnap utáni péntek I. 576
Feketevasárnap utáni péntek II. 588
Feketevasárnap utáni péntek III. 598
Feketevasárnap utáni szombat . 606
Virágvasárnap barkaszentelésre... 616

Oldal

Virágvasárnap I. 626
Virágvasárnap II. 634
A nagyhét hétfője 642
A nagyhét keddje 653
A nagyhét szerdája 665

A három szent nap 675

Nagycsütörtök 679

Nagycsütörtök I. 682
Nagycsütörtök II. 691
Nagycsütörtök III. 700

Nagypéntek 711

Nagypéntek I. 715
Nagypéntek II. 726
Nagypéntek III. 735

Nagyszombat 747

Nagyszombat I. 750
Nagyszombat II. 762
Nagyszombat III. 773

Összefoglalás 785

A szentek ünnepei 788

A Szervita-rend hét szent Alapítója (Február 12.) 792

Oldal
Szent József (Március 19.) ... 807
Szent Benedek (Március 21.).. 818
Gyümölcsoltó Boldogasszony (Március 25.) 828

A nagyböjt első, második, harmadik és negyedik hetének péntekjeire 2—2 elmélkedés van.

